

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

23'üncü Toplantı

13 Kasım 2017 Pazartesi

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- SUNUMLAR

1.- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Betül Sayan Kaya'nın, 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) hakkında sunumu

2.- Avrupa Birliği Bakanı Ömer Çelik'in, 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) hakkında sunumu

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) ve Sayıştay tezkereleri

a) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

b) Avrupa Birliği Bakanlığı

c) Türk Akreditasyon Kurumu

ç) Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Ağrı Milletvekili Dirayet Taşdemir'in, Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir'in Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2018 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

2.- Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir'in, Ağrı Milletvekili Dirayet Taşdemir'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

23'üncü Toplantı

13 Kasım 2017 Pazartesi

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 11.05'te açılarak beş oturum yaptı.

Birinci bölümde yer alan bütçelerden:

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Betül Sayan Kaya tarafından, 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) hakkında bir sunum yapıldı.

2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) ve Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2018 yılı bütçesi ile 2016 yılı kesin hesabı kabul edildi.

Ağrı Milletvekili Dirayet Taşdemir, Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir'in Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2018 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir, Ağrı Milletvekili Dirayet Taşdemir'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

İkinci bölümde yer alan bütçelerden,

Avrupa Birliği Bakanı Ömer Çelik tarafından, 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) hakkında bir sunum yapıldı.

Avrupa Birliği Bakanlığının,

Türk Akreditasyon Kurumunun,

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığının,

2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) ve Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Avrupa Birliği Bakanlığının,

Türk Akreditasyon Kurumunun,

2018 yılı bütçeleri ile 2016 yılı kesin hesapları kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 03.09'da toplantıya son verildi.

13 Kasım 2017 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.05

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Şükrü ERDİNÇ (Adana)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Emine Nur GÜNAY (Eskişehir)

BAŞKAN – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, çok değerli Bakanımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın çok değerli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 23’üncü Birleşimini açıyorum.

Gündemimizde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçesinin kesin hesap ve Sayıştay raporları bulunmaktadır.

Sayın Bakanım, sunumlara başlamadan önce bürokrat arkadaşlarımızın lütfen kendilerini tanıtmalarını rica edeceğim. Bakan Yardımcımızdan başlayalım, sonra Sayın Müsteşarımız.

Buyurun.

(Toplantıya katılan bürokratlar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN – Evet, şimdi, sunumunu yapmak üzere Aile ve Sosyal Politikalar Bakanına söz veriyorum.

Buyurun Sayın Fatma Betül Sayan Kaya.

II.- SUNUMLAR

1.- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Betül Sayan Kaya’nın, 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) hakkında sunumu

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri; 2018 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı kapsamında Bakanlığımızın 2017 faaliyetleri ve 2018 yılı hedefleri hakkında bilgi vermek üzere huzurlarınızda bulunuyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonumuz her dönemde olduğu gibi bu bütçe döneminde de üstün ve yoğun çalışmalarıyla ülkemizin gelecek planlamalarına yön vermekte. Ben bu vesileyle, Komisyonumuzun tüm değerli üyelerine yaptıkları ve yapacakları katkılar için şimdiden şükranlarımı sunuyorum.

Sözlerimin hemen başında, dün akşam ülkemizde de hissedilen, Irak’ın Süleymaniye kentinde meydana gelen depremten dolayı kardeş Irak halkına geçmiş olsun dileklerimizi iletiyorum. Dualarımız ve desteklerimiz Irak’taki kardeşlerimizle birliktedir. Devlet ve millet olarak bu zor günlerinde tüm imkânlarımızla komşumuzun yanındayız ve yanında olmaya da devam edeceğiz. Yaraların bir an evvel sarılması için Türkiye âdeti bir seferberlik hâlinde çabalarını sürdürmekte.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; Türkiye olarak son on beş yılda sosyal devlet anlayışı ve uygulamalarında büyük bir hamle gerçekleştirdik. Gerekli anayasal ve yasal düzenlemelere giderek kurumsal kapasitemizi ve sosyal yardımlara ayrılan mali kaynağı büyük oranda artırdık. 2011 yılında

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızın kurulmasıyla aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakını ve gazilerimize yönelik hizmetlerimizi tek bir çatı altında topladık. Geride bıraktığımız dönemde, toplum ihtiyaçlarını esas alarak geliştirdiğimiz yeni sosyal yardım ve hizmet modelleriyle daha fazla sayıda dezavantajlı insanımıza ulaştık. Bakanlık olarak, zamanın ruhunu yakalayan, değişimi yönetebilen ve buna yönelik dönüşümü gerçekleştiren, sosyal riskleri önleyici sosyal politikalar geliştirmeye ve bunları hayata geçirmeye çok büyük önem veriyoruz. Cumhuriyetimizin 100'üncü kuruluş yıl dönümü olan 2023 yılı hedeflerine ulaşmak için kurumsal hizmetlerimizi daha da iyileştirmeye, yeni hizmet alanları ve modelleri geliştirmeye ve ortaya çıkan yeni sosyal sorunlara ve risklere yönelik çözümler üretmeye devam edeceğiz.

Türkiye'nin 2023'e doğru tarihsel yürüyüşünde mutlu birey ve güçlü ailelerden oluşan müreffeh bir toplum hedefiyle çalışıyoruz. Müreffeh toplumun temel unsurlarından biri de çocuğun sağlıklı gelişimine verilen önemdir. Bakanlık olarak her çocuğun aile ortamında bakımını sağlamak bizim temel hedefimiz. Bu çerçevede, çocukları kuruluş bakımına almadan öncelikle sosyal ve ekonomik desteklerden yararlanıyor, böylece çocukların kendi ailelerinden kopmamlarını sağlıyoruz. Hâlen bu kapsamda yaklaşık 105 bin çocuğumuzu destekliyoruz.

Korumamız altındaki çocuklar için koruyucu aile uygulamasının yaygınlaşmasına büyük önem veriyoruz. Çünkü bu çocuklarımızın aile sıcaklığını hissederek yaşamlarını sürdürmelerini istiyoruz. Hâlen 5.460 çocuğumuz koruyucu aile yanında hayatını sürdürüyor. Sadece 2017 yılında 904 çocuğumuzu koruyucu aileye kavuşturduk. Bu uygulamadan daha fazla çocuğumuzun faydalanmasına gayret ediyor, özellikle 0-6 yaş grubundaki tüm çocuklarımızın koruyucu aile yanına yerleştirilmesini hedefliyoruz.

Bakanlık olarak çocuk hizmetleri alanında bu yıl çok önemli bir dönüşüm gerçekleştirdik. Ülkemizde koğuş türü yapılanmanın olduğu çocuk yurtları ve çocuk yuvaları dönemini tamamıyla kapattık. Kurum bakımı altındaki çocuklarımızın tamamını ev ortamı sunan çocukevleri sitesi ve çocukevlerine taşıdık. Hâlihazırda 108 çocukevleri sitemiz bulunuyor ve burada 6.142 çocuğumuz kalıyor. Bunun yanında, 1.191 adet de çocukevimiz mevcut ve bu çocukevlerimizde de 6.153 çocuğumuz yaşıyor.

Kurum bakımı altındaki çocuklarımızın akademik ve sosyal başarılarını artırmak için de çalışıyoruz. Bu çerçevede, çocuklarımızın ilgi ve yeteneklerine göre eğitim almalarını, kültürel ve sportif faaliyetlere aktif katılımlarını sağlıyoruz. Ayrıca, bu çocuklarımızı kreş ve gündüz bakımevlerinden, okul öncesi eğitimlerden ücretsiz olarak yararlanıyoruz.

Bakanlığımız bünyesinde hizmet veren bir başka kuruluş da çocuk destek merkezlerimiz. Bu merkezlerde, suça sürüklenen, suç mağduru olan, madde bağımlısı veya refakatsiz çocuklarımızın rehabilitasyonunu sağlıyoruz. 2017 yılı Ekim ayı itibarıyla 65 çocuk destek merkezimizde 1.571 çocuğumuza hizmet verdik.

Bakanlık olarak bu yıl haziran ayında sokakta çalıştırılan çocuklarımız için yeni bir uygulamayı hayata geçirdik. Bunun için 64 ilde 111 mobil ekip kurduk ve alan çalışmaları başlattık. Uygulamanın ilk dört ayında ekiplerimizce toplam 2.943 çocuğumuza ulaştık. Bu kapsamda 474 çocuk ailesine döndürüldü, 133 çocuğumuz devlet koruması altına alındı, 2.336 çocuk için de eğitim ve sağlık tedbiri aldık.

Bakanlık olarak kısa bir süre önce ilgili bakanlıklarımızla birlikte Okul Servis Araçları Yönetmeliği'nde yeni bir düzenleme gerçekleştirdik. Bu düzenlemeyle sorumluluk alanımızda olan kreş, gündüz bakımevleri ve çocuk kulüplerine devam eden çocuklarımızın taşıma güvenliği için de çok önemli bir adımı atmış olduk.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; günümüzde bilgi ve iletişim araçlarının yaygınlaşması ve çocuklarımızın da dijital dünyaya dâhil olması birtakım tehditleri de beraberinde getiriyor. Çocuklarımızın dijital oyunlar ve sosyal medya üzerinden karşılaşabilecekleri risklerin tespit edilmesi ve önleyici çalışmalar yapılması amacıyla Bakanlığımız bünyesinde Sosyal Medya Çalışma Grubu kurduk. Çalışma grubumuz internet ortamında çocukların maruz kaldığı riskleri tespit ediyor ve bunları ilgili kurumlara ileterek müdahale sürecini başlatıyor. Ayrıca, dijital oyunların çocukların gelişimleri üzerindeki etkilerinin ortaya konulması ve yaşanan sorunlara çözüm üretilmesi amacıyla Bakanlığımızın da katkısıyla Dijital Oyunlar Çalıştay'ı gerçekleştirildi. Bu çalıştayın sonuçları önümüzdeki dönemde de bu alandaki çalışmalarımıza önemli katkı verecek.

Bildiğiniz gibi kısa bir süre önce yayın hizmetlerinde ailenin ve çocukların korunması ilkesinden hareketle 690 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle bir düzenleme yapıldı. Bu düzenleme doğrultusunda Bakanlık olarak RTÜK'le iş birliği içinde 2018 yılından itibaren aile ve çocuk dostu yapım ve dizileri desteklemeye başlıyoruz.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; kadının güçlü olduğu bir ülkede aile ve toplum da güçlü olur. Bu nedenle biz çalışmalarımızda güçlü kadın, güçlü aile, güçlü toplum ilkesini esas alıyoruz. Bunun için kadının toplumsal statüsünün güçlendirilmesi, kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanması, kadına karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi, kadına yönelik şiddet ve istismarın ortadan kaldırılması Bakanlığımızın kadın politikalarının temelini oluşturmaktadır.

Türkiye olarak son on beş yılda kadının güçlendirilmesi ve hemen her alanda daha etkin olması adına anayasal ve yasal düzenlemelerle birlikte çok önemli kazanımlar elde ettik. İstanbul Sözleşmesi olarak da bilinen Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne uyumla hazırlanan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'u 2012 yılında hayata geçirdik. 2016-2020 yıllarını kapsayan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 3'üncü Eylem Planı çerçevesinde kadına karşı şiddetle mücadelemizi kararlılıkla sürdürüyoruz. Buna ilave olarak kadının güçlendirilmesine yönelik iki yeni eylem planını da önümüzdeki dönemde hayata geçiriyoruz. Bunlardan birincisi, 2018-2023 yılları arasında uygulanacak olan Kadının Güçlendirilmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı'dır, diğeri ise yine aynı dönemi kapsayacak Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele Strateji Belgesi ve Eylem Planı'dır. Böylece üç temel eksenlerdeki eylem planlarımızın hayata geçirilmesiyle birlikte kadının güçlenmesi, kadına yönelik şiddet ile erken yaşta ve zorla evliliklerle mücadele konularında önemli gelişmeler kaydedeceğimize inanıyoruz.

Bakanlık olarak şiddetin önlenmesi, koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının etkin olarak uygulanması için şiddet önleme ve izleme merkezleri yedi gün yirmi dört saat kesintisiz hizmet vermekte. Hâlen 68 ilde bulunan şiddet önleme ve izleme merkezleri yakın zaman içinde 81 ilimizde de yaygınlaştırılacak.

Yine kadınlarımıza yönelik önemli bir hizmet birimi kadın konukevlerimiz. Bugün Bakanlığımız, belediyeler ve diğer kuruluşların açtıkları kadın konukevleriyle birlikte toplam 137 kadın konukevimizde 3.444 kapasiteyle şiddet mağduru kadına ve beraberindeki çocuklarına da hizmet vermekteyiz.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde hizmet birimlerimiz kadar önemli bir husus da bazı durumlarda mağdurların özel tedbirlerle korunmasıdır. Bu doğrultuda teknik yöntemlerle takip sistemlerinin kullanılmasına yönelik pilot bir uygulamayı başlattık. Can güvenliği riski yüksek vakalarda mağdur ile şiddet uygulayanın birlikte takip edildiği Elektronik İzleme Sistemi'ni 30 Haziran 2017 tarihinden itibaren Ankara, İzmir, İstanbul, Bursa, Gaziantep ve Antalya illerinde hayata geçirdik.

Bilişim teknolojilerini kadına yönelik şiddetle mücadelede aktif bir şekilde kullanıyoruz. Bu amaçla Bakanlığımız veri sistemini Haziran 2017’de Adalet Bakanlığının UYAP sistemine entegre ettik. Böylece 6284 sayılı Kanun kapsamında alınmış tedbir kararlarına anında UYAP sisteminden ulaşabiliyoruz. Bu bilgiler ŞÖNİM üzerinden mağdura anında ulaşmamızı, bu da müdahaleyi hızlı ve etkin bir şekilde yapmamızı sağlıyor.

Emniyet Genel Müdürlüğüyle de eylül ayında veri sistemlerimizi entegre etmeye yönelik protokolümüzü imzaladık. Böylece Emniyete intikal eden şiddet vaka kayıtlarının da eş zamanlı olarak Bakanlığımıza ulaşmasını sağlıyoruz.

Ayrıca, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve SGK gibi konuyla ilgili diğer kurumların verilerine yönelik de entegrasyon çalışmalarımızı gerçekleştireceğiz.

Bu yeniliklerle birlikte kadına şiddetle mücadelede âdeta bir devrimi ortaya koyuyoruz. Bunun olumlu yansımalarını orta vadede hep birlikte göreceğimize inanıyoruz.

Bakanlığımız kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik eğitim faaliyetleri de gerçekleştiriyor. Bu kapsamdaki çalışmalar İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı iş birliğinde yürütülüyor. Bu çerçevede 71 bin polis, 65 bin sağlık personeli, 47.500 din görevlisine eğitimler verdik. Milli Savunma Bakanlığımızla yaptığımız iş birliği kapsamında 7.600 Türk Silahlı Kuvvetleri personeli ile 465 bin er ve erbaşa ulaştık. Bu kapsamda eğitimlerimizi 2018 yılında da artırarak devam ettirmeyi hedefliyoruz.

Kadının iş gücüne katılımı ve istihdamının artırılması, kadın girişimciliğinin desteklenmesi Bakanlığımızın öncelikli çalışma alanları arasında. Yaptığımız düzenlemelerle 2005 yılında yüzde 22,7 olan kadının iş gücüne katılım oranı Temmuz 2017 yılı itibarıyla yüzde 34,3’e yükseldi.

Kadının iş ve aile yaşamının uyumlu hâle getirilmesi amacıyla da önemli düzenlemeler yaptık. Çalışan kadınlara hamilelik, doğum ve süt izinlerini kullanmaları için esnek çalışma imkânı getirdik. Devlet memurlarının doğum nedeniyle ücretsiz izinde geçen sürelerinin derece, kademe ilerlemesinde değerlendirilmesini sağladık. Çalışanlara, doğuma bağlı yarı zamanlı çalışma hakkı, kısmi süreli çalışma haklarının düzenlenmesini ve çalışan ebeveynlere kısmi süreli çalışma hakları getirdik.

Kadının istihdamının artırılması çerçevesinde, özel kreş ve gündüz bakımevlerinin desteklenmesi adına bu kuruluşların faaliyete geçtiği hesap döneminden itibaren beş dönem boyunca gelir vergisinden ve kurumlar vergisinden muaf tutulmasını sağladık. İşverenlerin kadın çalışanlarının çocukları için kreş ücreti yardımı vermeleri hâlinde bunun belirli bir sınıra kadar olan kısmının gelir vergisinden istisnasına yönelik de bir hazırlığımız bulunmaktadır.

Bakanlık olarak organize sanayi bölgelerinde kreş açılmasına yönelik “Annemin İşi, Benim Geleceğim” Projesi’ni kadınların çalışma hayatında kalmaya devam etmeleri ve aynı zamanda, nesiller arası kültür aktarımını da sağlayan Büyükanne Projesi’ni, ayrıca yükseköğrenim dönemindeki, özellikle mühendislik alanındaki kız çocuklarımızı desteklemek üzere Türkiye’nin Mühendis Kızları Projesi’ni de başlattık.

Kadın girişimcilerin finans kaynaklarına erişimini kolaylaştırmak için kredi garanti kurumlarınca sağlanacak hazine yardımlarında kadın girişimcileri destekleyen pozitif hükümler getirdik. Kadınların KOSGEB girişimci desteğinden daha fazla yararlanmaları için önlemler aldık. Hâlen bu desteklerden yararlanan kadın girişimci oranı yüzde 48. Yine, KOSGEB tarafından verilen uygulamalı girişimcilik eğitimlerine katılanların yüzde 46’sını kadınlar oluşturuyor.

Kadınla ilgili pek çok sorunun temelinde eğitim konusu doğrudan ya da dolaylı bir biçimde yer alıyor. Türkiye olarak son on beş yılda özellikle kız çocuklarının okullaşma oranında çok önemli bir başarıya imza attık. Ülkemizde kız çocukları için ortaöğretim kademesinde net okullaşma oranı 2002-2003 öğretim yılında yüzde 45,2 iken bu oran 2016-2017 öğretim yılında yüzde 82,4'e yükseldi. Yükseköğrenimde ise kızlarımızın okullaşma oranı 2002-2003 yılında yüzde 13,5 iken 2016-2017 yılında bu oran yüzde 44,4'e ulaştı. Okullaşma oranında yüzde 100'e ulaşana kadar bu alandaki çabalarımızı artırarak devam ettireceğiz.

Kız çocuklarımızın okullaşma oranındaki anlamlı yükseliş, kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesiyle mücadelemize de olumlu bir katkı sunuyor. Nitekim ülkemizde istatistiki veriler incelendiğinde erken yaşta evliliklerin yıllar itibarıyla azalmakta olduğu görülmekte. 16-17 yaşında evlenen kız çocuklarının toplam evlilikler içindeki oranı 2002 yılında yüzde 7,3'ken bu oran 2016 yılında yüzde 4,6'ya geriledi. Ancak bu orandaki düşüşü de asla yeterli bulmadığımızı ve ülke ortalaması üzerindeki orana sahip 8 ilde çok özel bir çalışma yürüttüğümüzü de buradan bir kez daha belirtmek istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ailenin birey ve toplum açısından üstlendiği fonksiyonlar çok özel ve asla yeri doldurulamaz çünkü aile yaşattığı insani değerlerle sevgi, merhamet, adalet, birlik ve kardeşliğin aslında ortak çatısı. Bundan hareketle ailenin sorun çözme kapasitesini artırmak, sağlıklı, güçlü aile yapıları inşa etmek temel amacımız.

Aileye yönelik hizmetlerde araştırma, eğitim, danışma ve yönlendirme faaliyetlerine özel önem veriyoruz. Bakanlık olarak, evliliğe hazırlanan vatandaşlarımıza ve ailelerimize yönelik eğitimler düzenliyoruz. Evlilik Öncesi Eğitim Programı kapsamında 620 bin vatandaşımıza, Aile Eğitim Programı'mız kapsamında da 670 bin vatandaşımıza eğitim verdik. Diğer yandan, boşanma düşüncesinde ya da boşanma sürecinde olan çiftler için aile ve boşanma süreci danışmanlığı hizmeti vermekteyiz. Bu alanda temel eğitim almış meslek elemanlarımızla yaklaşık 12 bin başvuruya danışmanlık hizmeti sunduk. Bu hizmet kapsamında, boşanmış ebeveynlere de çocuklarıyla olan ilişkilerinin yeniden düzenlenmesi ve tek ebeveyn olmanın yol açabileceği sorunlara yönelik de çalışmalar yapıyoruz.

Bakanlık olarak vatandaşlarımıza yönelik sosyal hizmetlerin daha etkin ve daha erişilebilir sunulmasına önem veriyoruz. Bu amaçla bütünlüklü hizmet sunan sosyal hizmet merkezlerimizi ülke genelinde yaygınlaştırıyoruz. Sadece bu yıl içinde 52 sosyal hizmet merkezi açtık ve toplam merkez sayımızı 268'e ulaştırdık. 2023 yılı sonuna kadar sosyal hizmet merkezlerimizin sayısını 422'ye ulaştırmayı hedefliyoruz.

Öte yandan, aile kurumunun ve toplumsal yapımızın güçlendirilmesi adına Aile Sosyal Destek Programı'mızı hayata geçirdik. ASDEP, ihtiyaç sahibi aile ve bireylerin sosyal yardım ve sosyal hizmet ihtiyaçlarının yerinde tespiti, ihtiyaca göre hizmet modelinin planlanması ve gerektiğinde diğer kamu kurumlarına yönlendirilmesi esasına dayanan, çok önemli, yeni bir hizmet alanımız. Bu kapsamda 1.500 ASDEP görevlisini 2016 yılının ikinci yarısında istihdam ettik, eğitimlerini gerçekleştirdik. Bu sayı yıl sonuna kadar 3 bine ulaşacak. Ayrıca 2018 yılı içerisinde 1.500 ASDEP personelinin daha istihdamını gerçekleştirecek ve ülke genelinde çok daha etkin bir hizmet dönemini başlatmış olacağız.

Bakanlığımız, aile ve toplum hizmetleri kapsamında, yuva kurmayı düşünen gençlerimiz için çeyiz hesabı ve devlet katkısı, şimdiye kadar ev sahibi olma imkânı bulamayan ailelerimiz için de konut hesabı ve devlet katkısı ve dinamik nüfus yapımızın güçlendirilmesi için de doğum yardımı uygulamalarını projelendirmiş ve hayata geçirmiştir.

Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgelerimizde yürüttüğümüz Aile Destek Merkezi Projemizin uygulamasına çok büyük önem veriyoruz. Bu merkezlerde bölgedeki dezavantajlı kadınlarımızın psikososyal, sosyokültürel, mesleki ve kişisel yönden gelişimlerine destek veriyor, ayrıca devlet-millet kaynaşmasını da sağlıyoruz.

Bakanlığımız, ülkemizdeki afet ve acil durumlarda kriz bölgelerinde psikososyal destek hizmetlerini de aktif bir şekilde yürütmekte. Bu kapsamda, tüm ülke çapında bir afet hâlinde harekete geçecek ekiplerimiz belirlenmiş, alanda yapacakları çalışma ve uygulamalar konusunda eğitilmişlerdir. Bakanlığımız ekipleri 2016-2017 yıllarında toplam 63.044 hanede 370.630 vatandaşımıza psikososyal destek sağladı.

Terörle mücadele sırasında terörden etkilenen vatandaşlarımızı da yalnız bırakmadık. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki 11 ilimizde terör olaylarından etkilenen ailelere ve diğer illerdeki terör saldırısı mağdurlarına da destek sağladık. Bu kapsamda yaklaşık 55 bin hanede 357 bin vatandaşımıza ulaştık.

Günümüzde madde bağımlılığı bireyin yanında aile ve toplum yapımızı da tehdit eden en önemli sorunların başında gelmekte. Hükümetimiz bu sorunla mücadele için gerekli adımları bir bir atmakta. Bu konuda 8 bakanlığın aktif görev ve sorumluluk üstlendiği Uyuşturucu ile Mücadele Eylem Planı doğrultusunda gerekli çalışmalarımızı yürütüyoruz. Bakanlık olarak bu kapsamda Türkiye üniversite gençliği profil araştırmasını tamamladık. Bu araştırma gençlerle ve gençlik üzerine ülkemizde yapılmış ilk profil alan çalışması olma özelliğini de taşıyor. Ayrıca 14-19 yaş arası eğitime devam eden gençlerde bağımlılık araştırması da önümüzdeki yılın başında tamamlanacak.

Sosyal uyum kapsamında da İstanbul'da 2, ayrıca Ankara ve Antalya'da 1'er olmak üzere 4 pilot sosyal uyum merkezimizi de hizmete açtık. Bu birimlerde madde bağımlılığı tedavisi biten kişilerin toplumsal entegrasyonunun sağlanmasını hedefliyoruz. Bağımlılıkla mücadelede farkındalık oluşturma da çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Bunun için aile eğitim programımız kapsamında 64 bin kişiye madde bağımlılığından korunmaya yönelik eğitimler verdik. Ayrıca Yeşilayla iş birliğinde başlattığımız bağımlılıkla mücadele eğitimlerimiz kapsamında 2017 yılının sonuna kadar 60 bin kişiye daha eğitim sunacağız.

Ülkemizde dezavantajlı grupların sosyoekonomik statülerinin yükseltilmesi, ekonomik, sosyal ve kültürel bütünleşmelerinin sağlanmasına büyük önem veriyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımızın Roman vatandaşlarımıza yönelik başlattığı açılım çerçevesinde Roman vatandaşlara yönelik strateji belgesini hayata geçirdik. Strateji belgesi çerçevesinde belirlenen eğitim, istihdam, sağlık, barınma, sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler alanında ilgili kurumların çalışmalarını takip ve koordine ediyoruz. Bakanlığımız ve Avrupa Birliği iş birliğiyle 2015 yılında hedef kitlesi Romanlar olan SİROMA yani Sosyal İçerme Projesini başlattık. Bu projeyi Kasım 2017 itibarıyla tamamladık ancak başlatılmış çalışmaları Bakanlık olarak yeniden değerlendirdikten sonra yaygınlaştırarak devam ettirmeyi hedefliyoruz. Bakanlık olarak Roman vatandaşlarımızın yoğun olduğu bölgelerde dezavantajlı kadınların toplumsal uyumunu artırmak için 6 ilimizde 15 sosyal dayanışma merkezi, SODAM'ı faaliyete geçirdik.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye'de Hükümetimiz döneminde yoksullukla mücadele alanında önemli başarılarımıza imza attık. Ekonomide sağladığımız büyümeyle birlikte sosyal yardımlara daha çok mali kaynak ayırdık ve çok sayıda yeni sosyal yardım programını da hayata geçirdik. Sosyal yardımlara ayrılan mali kaynak 2002 yılında 1,4 milyarken, 2016 yılında bu miktar 32 milyar liraya yükseldi. Bu tutarın 2017 yılı sonunda yaklaşık 38,3 milyar lira olarak gerçekleşmesini öngörüyoruz.

Sosyal yardım programlarının temel çıktısı öncelikle yoksulluğun etkilerinin ve esasen, bizatihi yoksulluğun azaltılmasıdır. Ülkemizde 2002 yılında kişi başına günlük harcama düzeyi 4,3 doların altında yaşayanların toplam nüfusa oranı yüzde 30'ken bu oran 2015 yılında yüzde 1,5'a düştü. 2006 yılı itibarıyla da kişi başı günlük harcaması 1 doların altında kalan vatandaşımız kalmamıştır. Dünya Bankası tarafından iki hafta önce yayınlanan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Atlası 2017 Raporu ülkemizde bu alanda kaydedilen başarının ortaya konması bakımından önemlidir. Dünya Bankasının bu son çalışmasına göre Türkiye dünyada yoksulluk oranlarını son on beş yılda en fazla azaltan ülkedir. Diğer yandan, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı 2016 İnsani Gelişmişlik Raporu'nda Türkiye insani gelişme açığını en hızlı kapatan 9'uncu ülke olarak yer aldı. Son on yıllık dönemde Türkiye orta insani gelişmişlik düzeyinden yüksek insani gelişmişlik düzeyine yükseldi.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hükümetlerimiz döneminde dezavantajlı kesimlere daha fazla ulaşmaya önem verildi. Böylece 2002 yılında sadece 4 alanda verilen sosyal yardım programı 2016 itibarıyla 39'a çıkarıldı. Bunun yanında sosyal yardımlardan faydalanacakların belirlenmesinde esas alınan sosyal güvence sahibi olmama kriterini hayatın gerçeklerine göre değiştirdik ve böylece yardımlardan daha fazla vatandaşımızın faydalanmasına imkân sağladık.

Bu yaklaşımlar sonucunda daha öncesinde sosyal yardımlardan faydalanamayan çok sayıda ihtiyaç sahibi insanımız destek kapsamına alındı. Nitekim sosyal yardımlardan yararlananların 2,4 milyonu ekonomik yetersizlikleri nedeniyle eğitim hayatları kesintiye uğramasın diye desteklenen çocuklarımız. Ayrıca, hayata geçirdiğimiz diğer sosyal yardım programlarıyla eşi vefat etmiş kadınlarımıza, 278 bin kadınıma, 75 bin muhtaç asker ailesine ve yaklaşık 8 bin muhtaç asker çocuğuna, ayrıca 56 bin yetim ve öksüz çocuğumuza düzenli nakdi yardım yapmaktayız.

Bildiğiniz gibi ülkemizin sahip olduğu dinamik nüfus yapısının korunması ve ailelerin güçlendirilmesi amacıyla başlattığımız diğer bir program da doğum yardımı. Uygulamanın hayata geçirildiği Mayıs 2015'ten bu yana 2,7 milyon anne doğum yardımı programından faydalanmıştır. Bakanlık olarak yakın zamanda ihtiyaç sahibi tüberküloz ve SSPE hastalarına yönelik de yeni bir düzenli yardım programı başlatacağız. Ayrıca, ağır kronik hastalığı nedeniyle cihaza bağlı ihtiyaç sahibi hastaların da elektrik fatura bedeli ve kesintisiz güç kaynağına yönelik ihtiyaçlarını da Bakanlık olarak biz karşılayacağız.

Bütün bu sosyal yardım programlarının uygulanması ve yönetiminde de çok büyük bir dönüşüm sağladık. Sosyal yardımları Bakanlığımız tarafından geliştirilen ve Dünya Bankası'na da üye ülkelere örnek olarak gösterilen bütünleşik sosyal yardım bilgi sistemi üzerinden kaydediyor ve takip ediyoruz. Bu sistemin bütünüyle hayata geçirilmesi sayesinde ihtiyaç sahiplerinin bugün artık muhtaçlıklarını ispatlama külfetini ortadan kaldırdık. Bu bütçe sunumu kitapçığımızda da eskiden sosyal yardım almak için vatandaşlarımızın nasıl bir çile çektiğinin belgesini görebilirsiniz. Onlarca imza, onlarca farklı evrak toplamak yerine artık vatandaşlarımızın sosyal hizmet merkezlerimize, vakıflarımıza başvurmaları ve bütünleşik sistem üzerinden hiçbir evrak alınmadan yardım taleplerini iletmeleri, internet üzerinden, online sistem üzerinden yeterli. Sistemin diğer ilgili kurumların veri tabanı ile entegrasyonu için gerekli teknik altyapıyı da kurduk. Önümüzdeki dönemde verilerin karşılıklı paylaşımıyla birlikte sosyal yardımlar alanındaki mükerrerliği de ortadan kaldıracacağız.

Ayrıca, sosyal yardımların sunumunda insanı merkeze alan bir yaklaşımla yardım kuyruklarında ve kuyruklarda beklemeye de son verdik. Bunun için 2 milyon haneye sosyal yardım kartı teslim ettik. Vatandaşlarımıza yardım ödemelerinin yattığı dönemlerde SMS göndermeye başladık ve konutta ödeme uygulamasına geçtik. Önümüzdeki dönemde istihdam dostu sosyal yardım modellerine öncelik

vereceğiz. Esasen bu konuda bazı somut adımlar da attık. Örneğin, devletten sosyal yardım alan hanelerde yaşayan çalışabilir durumdaki bireylerin istihdamı hâlinde bir yıl süreyle işveren sigorta primi Bakanlığımız tarafından üstlenilecek. Bu düzenleme 2018 yılı başı itibarıyla yürürlüğe girecek.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; engelli ve yaşlı vatandaşlarımızın hayatın her alanında yer almalarını sağlamak ve sosyal hayata katılımlarının önündeki engelleri kaldırmak bizim temel hedefimiz. Hükümetimiz döneminde ülkemizin ilk Engelliler Kanunu'nu hazırladık ve yürürlüğe soktuk. Biz engelli ve yaşlı vatandaşlarımızın en çok ailelerinin yanındayken mutlu ve huzurlu olmalarına inanıyoruz. Bu anlayışla evde bakım aylığı uygulamasını hayata geçirdik. Eylül 2017 itibarıyla evde bakım uygulaması kapsamında yaklaşık 500 bin engelli ve yaşlı vatandaşımızın yakınına nakdi destek sağladık ve sağlamaya da devam ediyoruz. Ailesi yanında bakımı mümkün olmayan engelli ve yaşlılarımız için bakım hizmetleri, Bakanlığımıza bağlı veya denetimimiz altındaki kuruluşlarca verilmekte. Engellilere yönelik hizmetler ülke genelindeki 98 yatılı bakım ve rehabilitasyon merkezi, 184 özel bakım merkezi, 6 gündüzlü aile danışma ve rehabilitasyon merkezi, 136 umutevi aracılığıyla yürütülmekte. Bu kuruluşlarımızda hâlen toplam 21.549 engelli vatandaşımız hizmet almakta.

Diğer yandan, engellilerimizin eğitimine de önem veriyoruz. Özellikle, Engelliler Kanunu'yla yapılan düzenlemelerle özel eğitim okullarında, özel eğitim ve kaynaştırma sınıflarında öğrenim gören engelli öğrenci sayısı 2001-2002 yılında yaklaşık 53 bin iken bu sayı bu yıl, 2016-2017 öğretim yılında yaklaşık 306 bine yükseldi.

Engellilerimizin eğitimlerine destek olmak amacıyla yöntem çeşitliliği, katılımcı sayısı ve oluşturulan veri tabanının genişliği açısından da dünyada bir ilk olan Türk İşaret Dili Araştırma Projesi kapsamında Türk İşaret Dili Dilbilgisi Kitabı'nı hazırladık.

Engellilerimizin toplumsal yaşamda etkin yer almalarını sağlayan en önemli faktörlerden birisi de istihdama katılımları. 2012 yılında dünyada bir ilk olan Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı sistemini uygulamaya koyduk. Böylece, 2002 yılı itibarıyla engelli kontenjanında memur olarak çalışan engelli sayımız 5.777 iken 2017 yılı Eylül ayı itibarıyla bu sayı 49.873'e ulaştı, ayrıca ataması yapılan, işbaşı yapacak da 3 bine yakın engelli kardeşimiz var. 2018 yılında 5 bin engelli vatandaşımızı daha kamuda istihdam edeceğiz. 2017 yılı Ağustos ayı itibarıyla istihdam edilen engelli işçi sayısıysa kamuda 9.787, özel sektörde ise 91.783'tür. Engelli vatandaşlarımızın istihdamına yönelik Şubat 2014'te yaptığımız bir yasal düzenlemeyle korumalı iş yeri uygulamasını başlattık. Bu uygulamayla iş yerlerinde engellilerimizin istihdamını cazip hâle getiren indirim, istisna ve destekler getirdik.

Erişilebilirliği evrensel bir insan hakkı olarak görüyoruz. Bu çerçevede, engellilerin toplumsal hayata katılımı önündeki engelleri kaldırmak üzere kamuya açık alan ve binaların engelliler için erişilebilir hâle getirilmesi zorunluluğunu uygulamaya koyduk. Önümüzdeki dönemde, engelli bireylerin sosyal hayata aktif katılımlarına imkân sağlayacak ve gündüzlü hizmet verecek Engelsiz Yaşam Merkezleri Projemiz sosyal politikalar alanına yeni bir soluk getirecek.

Sayın Başkan, değerli üyeler; yaşlılar bizim toplumsal hafızamız ve değerlerimiz. Türkiye'de 65 yaş ve üzeri insanımızın toplam nüfusa oranı 2016 yılı itibarıyla yüzde 8,3'e ulaşmıştır. Nüfus projeksiyonlarına göre bu oranın 2023 yılında yüzde 10,2'ye, 2050 yılında ise yüzde 20'lere ulaşacağı öngörülmekte. Biz ilgili kurum ve kuruluşlarımızın da katkısıyla 2018-2020 dönemini kapsayacak Aktif Yaşlanma Strateji Belgesi'ni hazırladık. Hâlihazırda yaşlılarımıza Bakanlığımıza bağlı 144 huzurevi, yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezi, 44 yaşlı yaşamevi ile özel kuruluşlara ait 176 huzurevimizde hizmet veriyoruz. Bu kuruluşlarda hâlen toplam 20.573 yaşlımız hizmet almakta.

Bakanlığımıza bağlı huzurevlerimizdeki yaşlılarımız için sosyal, kültürel, sportif ve hobi faaliyetlerinin düzenlenmesine ve yaşlılarımızın bu faaliyetlere katılımlarına özel önem veriyoruz. Bu kapsamda sosyal servislerimiz tarafından özellikle el sanatları, müzik kursları, ayrıca hobi bahçeleri uygulamaları, tarihi ve kültürel geziler gibi etkinlikler düzenliyoruz. Bu çerçevede, Yetişkin Gençler Bocce Ligi etkinliğimiz yaşlılarımız tarafından çok büyük ilgi görmekte. Son yapılan turnuvaya 47 ilimizden 78 huzurevimizden 700 yetişkin gencimiz katıldı.

Bakanlık olarak yaşlılarımızın sosyal çevrelerinden kopartılmadan aile ortamlarında desteklenmesi, evde bakımlarının sağlanması amacıyla YADES Projesi kapsamında büyükşehir belediyelerinin yaşlılara yönelik evde bakım ve destek projelerine de maddi katkılar sağlıyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olarak şehit yakınlarına ve gazilerimize yönelik çalışmalarımızı büyük bir onurla yürütüyoruz. Türkiye olarak zor bir coğrafyadayız. Bu coğrafyada güçlü bir devlete sahip olmak, medeniyetimizi ecdadımızdan aldığımız mirasa layık bir şekilde geleceğe taşımak durumundayız. Türkiye'nin Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde dünyanın vicdanı hâline gelmesini ve güçlenmesini hazmedemeyenler hain planlarına devam ediyorlar. Terör örgütü FETÖ'nün 15 Temmuz darbe girişimi ülkemizin istiklaline ve istikbaline kasteden kirli planların en ağırlarından biri oldu ama buna rağmen, milletimizin dirayetiyle bu hain darbe girişimi geri püskürtüldü. Bu ülke için, bu vatan, bu bayrak, bu ezanlar için canını ortaya koyan tüm şehitlerimize ve gazilerimize minnet borçluyuz. Şehit yakınları ve gazilerimiz için ne yapılırsa azdır.

Milletimiz adına kendilerine destek vermeye ve her zaman yanlarında olmaya özel önem veriyoruz. Yaptığımız çalışmalarda şehit yakınlarımızın ve gazilerimizin hukuklarının korunmasını her zaman merkeze alıyoruz. Bu çerçevede, yılda 2 defa olan şehit yakını ve gazi atamalarında süre sınırını kaldırdık. Terör mağduru sivil vatandaşların anne ve babalarının da istihdam hakkını kullanabilmelerini sağladık. 2014-2017 yılları arasında toplam 21.269 şehit yakını, gazi ve gazi yakınının kamuya atamasını gerçekleştirdik.

Şehit yakınlarından sadece 1 kişi için alınacak aracın ilk iktisabı olan ÖTV vergisinden muaf tuttuk.

Şehit yakını, gazi ve gazi yakınları ile vazife malullerine ücretsiz seyahat kartları 141 bin hak sahibinin adreslerine Kasım 2017 tarihi itibarıyla teslim edilmiştir.

Şehit ailelerimize ve gazilerimize psikososyal destek sağlıyoruz. Kendilerini her fırsatta ziyaret etmeyi, farklı vesilelerle onlarla bir araya gelmeyi önemsiyoruz.

Bu arada, Ankara Karşıyaka Mezarlığı'nda bulunan Kurtuluş Savaşı, Kore ve Kıbrıs gazilerimize ait 763 mezarın bakım onarım işlemlerini de yıl sonuna kadar tamamlamış olacağız.

Bu vesileyle, tüm şehitlerimizi ve ahirete intikal eden gazilerimizi minnet ve rahmetle anıyor, kahraman gazilerimize şükranlarımı sunuyorum.

Sayın Başkan ve değerli milletvekilleri; 2014 yılında yapılan yasal düzenlemeyle Bakanlığımıza yurt dışı teşkilatı kurma yetkisi verildi. Bu kapsamda, Duesseldorf Ataşeliğimiz Mayıs 2015'te, Köln Ataşeliğimiz Eylül 2017'de faaliyete geçti. Berlin müşavirliği ve Stuttgart, Hamburg ve Münih ataşeliklerinin açılması için çalışmalarımız sürüyor.

2018 yılında Almanya'da ikamet eden Türk soylu ailelerin profil araştırmasını gerçekleştirmeyi planlıyoruz. Takip eden yıllarda ise Türklerin yoğun olarak yaşadığı ülkelerde yine bu tarz araştırmalar yapmayı hedefliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bildiğiniz gibi, Türkiye olarak yaklaşık 3,5 milyon Irak ve Suriyeli mülteci kardeşimize kapılarımızı ve gönüllerimizi açtık. Mültecilere yönelik olarak, Avrupa İnsani Yardım Fonu (ECHO)...

BAŞKAN – Sayın Bakanım, son dört dakikanız, toparlamanızı istiyorum.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) - ...Dünya Gıda Programı ve Türk Kızılayıyla iş birliği içinde Sosyal Uyum Yardımı Programı'nı geliştirdik. Bu programla kamp dışında yaşayan Suriyelilere ve diğer yabancı uyruklulara yardım yapıyoruz. Sosyal uyum yardımından 2017 yılı itibarıyla 1 milyonu aşkın kişi faydalandı, Avrupa Birliği fonlarından 632 milyon lira ödeme yapıldı.

Bununla birlikte, okula devam eden Suriyeli misafirlerimizin çocuklarına okula devamları karşılığında şartlı eğitim yardımı yapıyoruz. Bu kapsamda, 137 bin yabancı uyruklu çocuğa şartlı eğitim yardımı yaptık yine AB fonlarından gelen kaynakla.

Bakanlık olarak geçici koruma statüsündekilere de hizmet ulaştırıyoruz. Bugüne kadar 290 bin Suriyeliye psikososyal destek hizmeti verdik.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizin değişen ve çeşitlenen sosyal hizmet ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla vatandaşlarımıza gündüzlü ve yatılı hizmetlerin sunulduğu çocuk, engelli ve yaşlılara yönelik hizmet kuruluşlarıyla sosyal hizmet merkezi inşaatlarımıza devam ediyoruz. 2011-2016 döneminde 149 kuruluşumuzun inşaatı tamamlandı ve hizmete açıldı. 2017 yatırım programımızda yer alan projelerimizden 8'i tamamlandı, 41 projemizin inşaatı devam ediyor. Bu yıl içinde 10 projemiz daha tamamlanarak hizmete açılacak.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2018 yılı için tasarıda öngörülen bütçe tutarı 26 milyar 690 milyon liradır. Bakanlığımızın bütçesi bir önceki yıla göre incelendiğinde personel giderlerinde yüzde 14, devlet primi giderlerinde yüzde 16, cari transferlerde yüzde 11 oranında artış gerçekleşmiştir. Ayrıca, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan yaklaşık 6,6 milyar liranın yine sosyal yardım harcamalarında kullanılması planlanmaktadır. Personel giderleri için ayrılan kaynak toplam bütçemizin yaklaşık yüzde 3'ünü oluştururken yeni hizmet kuruluşları inşaatları ile araştırma projelerine ayrılan kaynak yaklaşık yüzde 1 düzeyindedir. Bakanlığımıza tahsis edilen kaynakların yüzde 96'sı sosyal yardım ve sosyal hizmetlerde kullanılmaya yöneliktir.

Bakanlığımızın çalışmalarında kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının, yerel yönetimlerin ve gönüllülerimizin destek ve katkıları bizim için çok kıymetli.

Sözlerime son verirken 2018 yılı bütçemizin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diliyorum, siz değerli Komisyon üyelerimize hizmet sunduğumuz tüm vatandaşlarımız adına şükranlarımı sunuyorum, destek ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Bakanımıza sunumu için teşekkür ediyoruz.

Bütçeler ve kesin hesaplar üzerindeki sunum tamamlanmıştır.

Şimdi, değerli hazırun müzakerelere geçiyoruz.

Öncelikle siyasi parti grup sözcülerine söz vereceğim sonra da istem sırasına göre söz taleplerini karşılayacağım. Öncelikli olarak Komisyon üyelerimiz.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Sayın Başkanım, o sunumdan bir örnek lütfederse Sayın Bakan...

BAŞKAN – Sayın Bakanım, yapmış olduğunuz sunumu da arkadaşlar çoğaltıp milletvekillerimize dağıtılabilseler sevinirim, lütfen.

Basın mensubu arkadaşlar, kalmak isteyen kalıyor çıkmak isteyen çıkıyor. Kararınız? (“Çıkıyoruz” sesleri)

Hemen hızlı bir şekilde o zaman.

MUSA ÇAM (İzmir) – Ne demokratik bir karar.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Kararları gerçekten böyle mi, bir baskınız yok mu?

BAŞKAN – Misafir milletvekillerimize -hanımlar çoğunlukta- onlara da hoş geldiniz diyoruz. Tabii ki Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olunca ilgi büyük.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Çoğunluk değililer Sayın Başkan, nispeten sayılarında artış var.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Hâlâ azınlıklar maalesef.

BAŞKAN – Hâlâ evet, Bedia Hanım gelsin, eşitleyeceğim durumu.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Başkan, basının bir tek Hükümeti çekip gitmesini nasıl karşılıyorsunuz? Yani medyadaki editörler “Yalnızca Bakanı çek, gel.” mi demişler? Yoksa “Öbürlerini nasıl olsa göstermiyoruz.” mu demişler sizce?

BAŞKAN – Yani sizin nereden baktığınıza bağlı.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Öyle oluyor, akşam haberlerinde yalnızca Bakanları bir dakika gösteriyor. Öyle oluyor çünkü “nasıl olsa muhalefeti biz çeksek de göstermeyecekler.” diyor.

BAŞKAN – Yani çekse de derler çekmese de derler. “Nasıl olsa diyecekler, biz bari gidelim.” diyorlar.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Basın emekçileri “Çeksek de nasıl olsa göstermiyorlar haberlerde.” diyorlar.

SALİH CORA (Trabzon) – Komisyon görüşmelerimiz sakın geçiyor, germeyelim lütfen, gerilmeyelim.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Ne de çabuk geriliyorsunuz?

SALİH CORA (Trabzon) – Bak, sizi çekiyor.

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – Mücadele sonuç verdi Sayın Paylan.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Öyle, mücadeleye devam, durmak yok.

BAŞKAN – Yola devam, haklısınız. Yani siz de bu noktaya geldiyseniz...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Mücadeleye devam.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Kavgadan kaçmış mıyız hiç ya?

BAŞKAN – Ben bu konuda Sayın Kürkcü, yoruma girmeyeceğim.

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) ve Sayıştay tezkereleri

a) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

BAŞKAN - Sayın Kuşoğlu, ilk söz sizin efendim.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Biraz daha bekleyelim,

BAŞKAN – Biraz daha bekleyelim arkadaşlar.

Gruplar adına öncelikli olarak Sayın Kuşoğlu'na söz vereceğim, sonra Sayın Dirayet Hanım'a, sonra Sayın Kalaycı, sonra da İbrahim Aydemir'e söz vereceğim.

Sayın Kuşoğlu, buyurun lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Konuşmamdan önce Irak ve İran merkezli, Süleymaniye merkezli depremde kaybettiğimiz kardeşlerimize Allah'tan rahmet diliyorum, yakınlarına başsağlığı diliyorum. İnşallah çok fazla kayıp söz konusu olmayacaktır diye düşünüyorum.

Sayın Bakanım, geçen dönem siz ilk bütçe sunumunuza gelmiştiniz, yeni bir Bakandınız, “prezantabl”, eğitilmiş, biz de sizi çok sevmiştik. Keşke şu referandum öncesi Hollanda’da yaşanan olay olmasaydı, sınır dışı edilen ilk Türk Bakan siz olmasaydınız, hakikaten üzüldüm. Sizin adınıza da ülkem adına da çok üzüldüm, öyle bir talihsizliği keşke yaşamayasaydınız.

BAŞKAN – Ama “prezantabl”ından bir şey kaybetmedi Sayın Bakanımız.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Türkiye kaybetti, Sayın Bakan kaybetmediyse de Türkiye kaybetti onun için üzüldük.

Sayın Bakanım, geçen yıl da söylemiştim, bu konu, çok önemli bir konu sosyal politikalar, sosyal yardımlar, aile. Önemli bir Bakanlığın başındasınız ve çok da önemli bir dönem, bir değişim dönemi. Türkiye için de, dünya için de bir değişim dönemi. Sosyal yardımların çok fazla önem kazandığı bir dönem. Küreselleşme nedeniyle Türkiye’de bir değişim dönemi yaşıyoruz, kentleşme nedeniyle bir değişim dönemi yaşıyoruz. O klasik, bildiğimiz birbirine yardım eden, birbirine bağlı büyük aile tipi yok oluyor ya da öyle bir toplum yok oluyor, gittikçe daha bencil bir toplum oluyoruz. Biraz önce anlattınız, harcamalarınız, projeleriniz var, uğraşıyorsunuz hakikaten, yapılması gerekenleri yapıyorsunuz. Bunları rakamlar ya da projeler olarak adlandırdığımızda, rakamlaştırdığımızda güzel şeyler ama geçen sefer de söylediğim gibi bütün bunlara rağmen neden toplumda sosyal olaylar, sorunlar gittikçe daha fazla oluyor, cinayetler artıyor, aile içi şiddet artıyor, toplum içerisindeki yardımlaşma duygusu azalıyor, sıkıntılar artıyor, çocuklarla ilgili, gençlerle ilgili sorunlar artıyor? Bu konuyla ilgili bir araştırma yaptınız mı? Hem bir taraftan Bakanlık olarak yapılması gerekenleri yapıyorsunuz, uğraşıyorsunuz, para harcıyorsunuz. “Para harcıyorsunuz.” derken şunu da söyleyeyim: 2016’ya göre 2017 bütçeniz daha azdı, düşmüştü, şimdi, 2018 bütçeniz de yüzde 10’un altında bir artış var ama genel bütçedeki artış yüzde 18’in üzerinde. Siz yarı yarıya yine geri kalmışsınız yani geçen yıl da öyleydi, bu yıl da öyleydi. Sizin bütçenizin daha fazla artması lazım, toplumun ihtiyaçlarına bakarsak sizin bütçenizde daha büyük bir artış olması gerekirdi, sizin bunu talep etmeniz gerekirdi. Aslında, değerli milletvekillerimiz de buradayken ben sizin bütçenizin artırılması gerektiğini de teklif ediyorum. Hep beraber Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının belli kalemler itibarıyla bütçesini artırılmalı değerli arkadaşlarım çünkü genel bütçedeki artışın altında bir artış, yarı yarıya bir artış söz konusu. Genel bütçe yüzde 18’in üzerinde, yüzde 9,8’lik bir artış var Bakanlık bütçesinde maalesef. Geçen yıl da bütçe düşmüştü bir önceki yıla göre. Ama şimdiye kadar burada bu yaptığımız teklifler, muhalefet olarak, hiç kabul görmedi. Nasıl geldiyse Maliye Bakanlığından o şekilde kabul ediliyor, ona da şaşıyorum. Aslında bunların burada görüşülüyor, tartışılıyor -ki bütçede amaçlanan odur Sayın Başkanım- dolayısıyla burada da bu makul taleplerin yerine getirilmesi lazım, herhâlde Sayın Bakanın da buna karşı çıkması söz konusu değildir.

BAŞKAN – Biz Sayın Bakanın bu konuda Bakanlığın bütçesi üzerindeki kavgayı yeterince yaptığına inanıyor ve itibar ediyoruz.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – O zaman yeterli yapmamış şimdi. “Kavgayı yeterince yaptığına inanıyorum.” dersiniz Sayın Bakanın o kadar düşük bir bütçe istediğini sanmıyorum. Herhâlde daha fazlası için mücadele etmiştir ama böyle bir uzlaşma söz konusu.

BAŞKAN – Bana sorduğunuz için söylüyorum yoksa karışmam biliyorsunuz Sayın Kuşoğlu.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Hayır, burası da bu bütçenin yapılacağı yer. Genel Kurula indikten sonra orada ödenek artırıcı teklifler söz konusu olmuyor, burada olabiliyor, Plan ve Bütçe Komisyonunda oluyor, aşağıda olmuyor. Dolayısıyla bir artış söz konusu olacaksa burada olacak, sizin de böyle bir talebiniz varsa burada yapacağız bunu. Arkadaşlarımızın da buna itirazları söz konusu olmaz. Maliye Bakanlığıyla da görüşürüz, Maliye Bakanı geldiğinde böyle bir artışı yaparız. Sizler de uygun görüyorsanız, teklif kabul görüyorsa bu yapılabilir.

BAŞKAN – Sayın Bakanımızın ilk bütçesi değil yani onun için sorun yok.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) - Geçen bütçenizde sizden konuyla ilgili yaklaşımınızı, stratejinizi, bakışınızı, vizyonunuzu öğrenmek istemiştik, bu sefer de onu vermediniz ama şöyle bir şey söylemiştiniz bizim eleştirilerimiz karşısında, özellikle yoksulluğun yönetilmesi konusundaki eleştirilerimiz karşısında: “Hayır böyle bir şey söz konusu değil.” demiştiniz, “En fazla sosyal yardımlara önem veren iktidar biziz. Yoksulluğu yönetmiyoruz ve yoksullukla da övünmüyoruz, çok fazla sosyal yardım yapmak bizim övüncümüz değil, çok fazla sosyal yardıma muhtaç kişi olduğu için biz o yardımları yapıyoruz.” gibi bir savunma yapmıştınız.

Sayın Bakanım, sosyal yardımlar bir hak, bir devlet yardımı sonuç olarak, insanların hakkı, vatandaşlık hakkı bu. Dolayısıyla tabii ki iktidarların bu konuyla ilgili olarak bir devletin toplumuna bu şekilde yaklaşması gerekir. Yalnız sizin döneminizde sanki bu hak, bu yardımlar devlet yardımı değil, vatandaşın hakkı değil de sanki iktidarınızın ihsanymış gibi sunuldu, öyle takdim edildi yani devlet tarafından veriliyor gibi değil de parti tarafından veriliyor, hatta parti de değil sadece bu partinin lideri tarafından veriliyor gibi sunuldu, öyle algılandı, öyle algılatıldı, maalesef bu çok olumlu olmadı, güzel olmadı, devlet değil parti itibar gördü maalesef. “Allah devlete değil de bilmem kime zeval vermesin.” dendi. Bu, güzel bir taraf değildi, bunun daha doğru anlatılması, yerli yerine oturtulması gerekir düşüncesindeyiz.

Toplumda binlerce yılda oluşan bir vicdan vardı Anadolu’da, gelenekler vardı maalesef onları da yok ediyoruz. Aileyi yok ediyoruz. Dünkü gazetelere baktınız mı? Dünkü gazetelerin özellikle size yakın, iktidara yakın gazetelerin birçoğunun manşeti ailenin yok olduğu, boşanmaların çok fazla arttığı şeklindeydi, bundan şikâyet ediyorlardı. Tartışılabilir bir konu, ben de tartışırım ama maalesef hakikaten boşanmalarda çok önemli bir artış var, şiddette çok büyük bir artış var, sıkıntılar var. Aileyi ön plana çıkarıyorsunuz, Bakanlığınızın adında da “aile” var ama maalesef aileyi, aile bütünlüğünü, aile kavramını koruyamıyoruz, nereye doğru gittiği belli değil. Bu konularla ilgili daha hassas çalışmalar yapmamız lazım. Bu konuyla ilgili bir araştırma yaptırırsanız, bir rapor hazırlatarsanız gidişatın nereye doğru olduğunu... Evet projeler var, harcamalar var ama gidişat nereye doğru? Olumlu bir toplum oluşuyor mu? Yarınlarımızdan emin miyiz, çocuklarımızdan, geleceğimizden emin miyiz? Sonuçta bu toplum için bu harcamalar yapılıyor. Bu şekilde değerlendiriliyor mu bu yapılan harcamalar? Bunlarla ilgili bir rapor söz konusu olur, bir tartışma ortamı sağlanırsa doğru olur düşüncesindeyim.

Geçen yine sunumunuzda Gini katsayısıyla ilgili olarak da hep olumluya gittiğini söylediniz ama son TÜİK’in yayınladığı istatistikte de görüldüğü gibi tekrar 2006 seviyesine gelinmiş vaziyette maalesef toplumda yani çok olumlu bir gidişat söz konusu değil.

Sayın Bakan, 2016'yla ilgili olarak da biliyorsunuz hesap veriyorsunuz. 2016'yla ilgili geçen yıla göre Sayıştay denetim raporu daha olumlu. Geçen dönem bir şartlı görüş vardı. Bu dönem denetim görüşünü etkilemeyen bir bulgu var sadece. O da geçen yılki eleştirisi Sayıştayın, o konuda bazı gelişmeler olduğunu da biliyorum. Siz de bu 5510'un 60'ıncı maddesiyle ilgili sıkıntının farkındasınızdır biliyorum. Ama onun dışında sormak istediğim faaliyet sonuçları tablosuyla ilgili olarak -arkadaşlar not alabilirse- birkaç konu var. Şu hizmet alımları 1 milyar 802 milyon lira tutarında. Hizmet alımlarının detayını verebilirse arkadaşlar memnun olacağım. Menkul mal gayrimaddi hak alım, bakım ve onarım, bu da 6 milyar 346 milyon lira. Gayrimaddi mal bakım ve onarım giderleri 6 milyar 179 milyon lira. Bir de bunlarla ilgili bilgi alabilirsem memnun olacağım. Cari transferlerimiz 18 milyar 619 milyon lira. Görev zararı var 7 milyar lira. Bu nedir? Hazine yardımları 315 milyon lira. Hane halkına yapılan transferler var. Tabii özellikle sizin işiniz olduğu için Bakanlık olarak hane halkına 11 milyar 300 milyon liralık bir transfer yapılmış ama bunun detayını verebilirseniz memnun olurum son bölümde.

Yine, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'yla ilgili raporu herhangi bir eleştiri yok ama Sayıştayın, şöyle bir faaliyet sonuçları tablosuna bakıyorum: 5 milyar 597 milyon liralık bir gelir söz konusu. Net olarak ne kadar bu gelirler? Burada ret ve iadeler var, onlardan arındırdığımızda ne kadarlık bir net olarak gelir söz konusu ve hangi kaynaklardan söz konusu? Bir de bu harcamalarla ilgili yine aynı şekilde detay ilgi verebilirseniz çok memnun olacağım. Zaten Bakanlığın ana faaliyetlerinden bir tanesi bu. Bu konuyla ilgili geçmiş dönemlerde de fazla bilgi alamadık. Bu konuyla ilgili bilgi verebilirseniz memnun olacağım.

Bir de, 61 taşıt istemişsiniz bu dönem. En fazla taşıt talebinde bulunanlardansınız. Geçen dönem bu ambulans ve hasta nakil aracı tartışmamız olmuştu. Aldınız mı bütün ambulansları? Yine, 10 tane ambulans talebiniz var. Bunların aslında nakil aracı olması daha doğru diye düşünüyoruz. Geçen yılki ısrarınızı devam ettirecek misiniz bilmiyorum.

2017'yle ilgili olarak bugün itibarıyla aldığımız başlangıç ödeneği 2017'yle ilgili 24 milyar 303 milyon liraydı, 20 milyar 407 bin liralık bir harcama yapmışsınız. Yıl sonu itibarıyla herhâlde ödenekleriniz kafi gelecek görünüyor. 2016'yla ilgili daha fazla konuya girmeyeyim, arkadaşlarımız da o konuda konuşacaklardır.

Sayın Bakanım, 2018 bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum. Çalışmalarınızda başarılar diliyorum size ve ekibinize. Hayırlı olsun bütçeleriniz.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

(Oturma Başkanlığına Kâtip Emine Nur Günay geçti)

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Kuşoğlu.

Sayın Taşdemir, buyurun.

DİRAYET TAŞDEMİR (Ağrı) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle dün merkezi Federe Kürdistan'ın Süleymaniye kentinde bir deprem yaşandı. Ben de partimiz ve arkadaşlarımız adına yaşamını yitirenlere Allah'tan rahmet, yaralılara acil şifalar, halklarımıza da başsağlığı diliyorum.

Sayın Bakan, aslında gönül isterdi ki biz bugün 2017 bütçesinde kadın bakanlığının bütçesini konuşuyor olalım. Ama maalesef, üç dönem partimiz ve grubumuz olarak verdiğimiz kadın bakanlığının kurulmasına ilişkin talebimiz, kanun tekliflerimiz reddedildi. Onun için de bugün aslında kadın sorunlarını maalesef, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı adı altında ya da bu tartışmalarımızı burada

yürütmek durumundayız. Oysa kadınların, kadın mücadelesi yürütenlerin beklentisi sadece kadın sorunlarının, kadın taleplerinin tartışılacağı bir kadın bakanlığının kurulmasıydı. Yine de sunumunuz için teşekkür ediyorum, başarılar diliyorum.

Aslında ülkemizde kadın kırımını yaşıyor, her gün bir kadın, sokakta evde katlediliyor; onlarca kadın tacize, tecavüze, şiddete uğruyor, istismara uğruyor. Biz bütün bu sunumumuz içerisinde bu istatistiki verileri de bilmek isterdik. Merak da ediyoruz, neden bu istatistikler yok? Yani biz bugün bile sağlıklı bir şekilde kaç kadının katledildiğini, kaç kadının tacize, tecavüze uğradığını, suistimale uğradığını bilemiyoruz. Özellikle ŞÖNİM’lerden söz ettiniz, buradaki başvurular da dâhil bir istatistiki veri sunmanızı bekliyoruz.

Kadınlar, nüfusun yarısını oluşturmalarına karşın Türkiye’deki en dezavantajlı gruplardan biri, bu anlamda Türkiye’deki en geniş azınlık da diyebiliriz. Bu nedenle bizler için kadınlara yönelik hizmetlerin yani bu Bakanlığın önceliği olması gerekiyor. Ancak maalesef, Türkiye’de kadın hareketinin kazanımıyla kurulan kadın bakanlığı AKP eliyle yıl boyunca seçime kaynak sağlayan bir sosyal yardım bakanlığına çevrilerek bir anlamda bakanlığın kuruluş amacı iç edildi.

KSGM bütçesi 2014’ten bu yana azalırken Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü yüzde 50 artış gösterdi. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı AKP’nin “bağımlı vatandaş” politikasının yürütücüsü hâline geldi. Biz bağımlı vatandaşlık için değil, bağımsız bireyler, özgür kadınlar için çalışsın istiyoruz.

Yıllardır bu Bakanlığın, kadını sadece aile üzerinden ele alan, kadını bağımsız, istekleri ve ihtiyaçları olan bireyler olarak görmeyen yaklaşımını eleştirdik. Ama artık öyle bir noktaya geldik ki, sorun, sadece Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kadınları sadece annelik rolüyle ele alan politikalarının ötesine geçti. Artık, ailelerin de sadece AKP’li aileler oldukça aile sayıldığı bir politikanın yarattığı hasarlarla karşı karşıyayız. Bakanlık kadın bakanlığı misyonunu yitirmekle kalmadı, AKP’nin Aile Bakanlığına dönüştü.

Eş Genel Başkan Yardımcımız Aysel Tuğluk’un annesinin gömülmesine faşizan sloganlarla izin vermeyenlerin AKP’li bakanlarla fotoğrafları çıktı. 7 kişiden 3’ü tutuklandı, onlar da ilk duruşmada serbest bırakıldı. Hatun Tuğluk da anne değil miydi? Sizin için babanın olmadığı hiçbir aile, aile sayılmıyor ama Aysel ve Hatun Tuğluk da bir aileydi.

Bizler sürekli cezaevlerindeki kadın tutsaklardan çıplak aramayla ilgili mektup alıyoruz. Bu tutsakların da bir ailesi var, değil mi? 44 yaşında, 5 çocuklu Selamet Yeşilmen merdivenlerde öldürüldü. Soruyorum burada hepinize, Selamet Yeşilmen bir anne değil miydi? Burcu Vekilimiz aylardır tutuklu, 3 yaşında bir çocuğu var. Burcu Vekilimizi de anne olarak kabul görüyor musunuz?

Fetulahçı yapılanmaya üye olduğu iddiasıyla tutuklu bulunan Bekir Görmez’in yoğun bakımdaki çocuğunu görmesine izin verilmedi. Yine, Fetulahçı yapılanmaya üye olduğu iddiasıyla tutuklu bulunan Kılıç’ın sevgi-evlerinden aldığı çocuk, Aile ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü tarafından geri alınmak isteniyor. Aile, yirmi yedi yıllık evliliklerini, çocuğu almasınlar diye sonlandırmaya çalışıyor.

Bütün bunlar, sizin için aile olmanın yetmediğini, AKP’nin istediği biçimde bir aile oldukça aile sayılacağını göstermiyor mu?

Yuhatalılan Berkin Elvan da, sosyal amaçlı bir koşu maratonunda oğlunun fotoğrafının basılı olduğu tişörtlere el konulmak istenen Emel Korkmaz, sizin analık sınavından geçemedi bir türlü.

Her yerde kadınlara çocuk doğurmasını, evlenmesini öğütleyen AKP Genel Başkanı, birkaç gün önce Kürt kadınların çok çocuk doğurmasının paniğini yaşamış, Türk kadınlarına “Siz daha çok doğurun.” diye sesleniyor. Öncelikle, kendi politik hedefleri için kadınları kuluçka makinesi yapan bu muameleyi kabul etmiyoruz. Bu yaklaşım, kadınların farklı beceri ve özelliklerini görmezden gelip

onları sadece doğurganlıklarına indirgediği için kadınlara haksızlıktır. Ama onun ötesinde, bu dil, Kürt-Türk doğuran-doğurmayan kadınlar arasında ayırım yaratan kadınları bölen bir yaklaşımdır. Bakanlığın bu dilin yaratacağı yıkıma karşı, açıklamayla falan sınırlı olmayan bir politika geliştirmesi gerektiğine inanıyoruz.

Biz artık, bir kez de AKP Genel Başkanının ağzından “Kadınlar siyasete girsin, erkek şiddetine boyun eğmesin, çalışmak erkekler kadar kadınların da hakkıdır.” gibi açıklamalar duymak istiyoruz. Kadınlara baktığında sadece üreme makineleri gören bir yaklaşım kadınlara haksızlıktır.

Kadınları indirgeyen bu yaklaşım kadınlara yoksulluk olarak, hizmetten yoksunluk olarak dönüyor. TÜİK’in Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi verileri aile reisinin kadın olduğu hanelerde maddi yoksunluk çekenlerin oranının 2014 yılından beri arttığını gösteriyor. Bu “Kadının başında erkek bulunsun.” politikası, kadınların işte ciddiye alınmamasına yol açıyor, kadınları yoksullaştırıyor.

Kütahya’da geçen yıl, eşinden boşanmış bir ev işçisi bırakacak yeri olmadığı için 2 çocuğunu evde bıraktı ve 2 çocuğu evde çıkan yangında can verdi. OECD ülkeleri içinde doğurganlık oranının en yüksek olduğu Türkiye’de TÜİK 2015 rakamlarına göre 22 milyon 870 bin 68 çocuk var; özel artı kamu çocuk bakım ve eğitim merkezi sayısı ise 27.793.

Ama bunun için önce kendisinden başlaması gerekiyor AKP’nin. 21 tane bakanlık var, zaten kadın işi olarak görülen Aile Bakanlığı dışında ilk defa Çalışma Bakanımız Jülide Sarıeroğlu’yla birlikte kadın bakan sayısı 2’ye çıktı; kendisini buradan ayrıca tebrik etmek istiyoruz. Ancak maalesef, Türkiye’de artık kadınlığın da anneliğin de aile olmanın da sınırlarını siyaset belirliyor.

Bakın, daha önce bu Komisyonun üyesi olan Nursel Aydoğan Vekilimiz önce tutuklandı, sonra vekilliği düşürüldü. 1 vekilimiz haricinde vekilliği düşürülen bütün vekillerimiz kadın. Biraz önceki açıklamalarla birlikte düşünüldüğünde, bunun tesadüf olmadığı ortadadır. Kadınlara sadece siyasi iktidarın hizmetine çocuk doğurmayı yakıştıranlar için, kadın temsiliyetiyle siyasette bulunan kadınlara tahammülsüzlük şaşırtıcı değil.

Sayın Bakan, dört beş gün önce Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı Canan Güllü’yü makamınızda ağırlamıştınız, fotoğrafları yayınlandı. Bu daveti, daha önce Sayın Güllü’ye Mecliste yapılan engellemenin özrü olarak da biz kadınlar görüyoruz. Ancak o gün o engelleme Güllü şahsında, İlknur Üstün’ün tutuklanmasına tepki gösteren kadınların tümüne yapıldı. O yüzden kadın kamuoyuna da bir özür borçlusunuz. Bu noktada şunu da özellikle hatırlatmak istiyorum: Yıllarca kadın mücadelesine emek vermiş olan İlknur Üstün, polislere de kadın hakları eğitimi vermiş değerli bir feministtir.

Şu anda, Türkiye’de kadınların siyasette sadece kadınların sorunun çözümü değil, çatışmadan, rekabetten, kayırmacılıktan uzak, daha nitelikli bir siyasetin üretilmesi için aktör olabilecek bütün kadınlar resmen saldırı altında. Bunun en önemli örneği İmralı heyeti üyemiz Ceylan Bağrıyanık’ın geçenlerde göz altına alınması. Göz altına alınmayanlar da türlü hakaretlere maruz kalıyor. Benim üyesi olduğum Aile Bütünlüğünün Sağlanması Komisyonunda Hülya Gülbahar AKP politikalarını eleştiren görüşleri nedeniyle AKP’li bir üye tarafından kapı dışarı edildi.

İsteniyor ki kadın politikası, toplu sünnet törenlerinden, kermeslerden ibaret olsun. Kadınlar sadece sosyal işlere baksın, açılışlarda boy göstersin. Türkiye’de artık bir kadın kırımına dönüşmüş olan kadına şiddeti çözebilmek için bunların ötesinde kadın politikalarına, faaliyetlerine ihtiyaç var. Bakın, 2017’nin ilk yedi ayında erkekler, 170 kadın ve kız çocuğunu öldürmüş, 50 kadına tecavüz etmiş, 126 kadını taciz etmiş, 215 kız çocuğuna cinsel istismarda bulunmuş ve 237 kadına şiddet uygulamıştır. Bu rakamları topladığınızda tam 593 kadın ve 215 kız çocuğu ediyor. Lütfen, bir dakika durup düşünün, bir yıl içinde 600’e yakın yetişkin birey...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Mikrofonunuzu açıyorum Sayın Taşdemir.

DİRAYET TAŞDEMİR (Ağrı) – ...200'den fazla çocuk sadece cinsiyetinden dolayı şiddete uğruyorsa bu, cinsiyet eşitliğine muhtaç olduğumuzu gösteriyor. Kadına şiddet öyle bir boyutta ki neredeyse onar onar katlanıyor. 2009 yılında 562 cinsel suç işlenmişken 2015'te de bu rakam 5.340'a çıkmış yani 10 kat artış olmuş. En az bir kez boşanmış olanların oranı toplam nüfusun yüzde 4,4'üne tekabül ederken 2012'de de başlayan boşanma danışmanlığı 81 ilde hizmet veriyor. Buna karşın, her 3 kadından 1'isinin şiddete uğradığı bilinirken hâlâ 2 ilde sığınma evi yok çünkü Türkiye kadın-erkek eşitliğine inanmadığını açıkça beyan eden bir Cumhurbaşkanı tarafından yönetiliyor. Alanya'da bir kadını sokak ortasında tekmeleyerek şiddet uyguladığı için tutuklanan polis memuru tahliye ediliyor. Ataşehir'de yolda çarptığı kadına şiddet uygulayan Hakan Dünder tahliye ediliyor. Toplu taşıma aracında giyimi nedeniyle kadınları hedef alanlar, Hükümet görevlilerinin onları kayıran açıklamalarından destek alıyor. Soruyorum size, böyle bir ortamda kadınlar güven içinde olabilir mi?

Bugün kadınların karşı karşıya olduğu tehdidi anlamak için Kürtlere ve emekçilere bakmak yeterli. Emekçiler, Kürtler, kadınlar AKP karşısında ortak bir kaderi paylaşıyor. Bu Hükümetin Kürt halkına, kadınlara ve emekçilere yönelik politikalarında ortak bir tutum varsa açıkçası onun adı da pervasızlaşmadır. Kadınlar artık sokak ortasında, herkesin gözleri önünde öldürülüyor, şiddete uğruyor. Şiddet uygulayanlar, Hükümet tarafından destek göreceğinin güveniyle daha sonra bu eylemlerini savunmaktan geri durmuyor. E, emekçilere bakıyoruz, aynı pervasızlaşma orada da var. 15 Temmuzdan sonra emekçilerin neredeyse her 5 eylemden 1'ine polis tarafından müdahale edilmiş, eylemcilere şiddet uygulanmış.

Sayın Bakan, siz sunumunuzda kadın kazanımlarında bir ilerleme olduğundan söz ettiniz. Açıkçası, bizim tanıklıklarımızla kadın kazanımlarında bir ilerlemeden ziyade, kadın kazanımlarına bir saldırı olduğunu söyleyebiliriz. Bakın, bunun en bariz örnekleri kayyumlar. Yolsuzluk iddiasıyla kayyum atadığınız belediyelerde kayyumlar önce kadınlara yönelik hizmetlere el koydu. Vekili olduğum Ağrı'dan –siz de anne tarafından Ağrılısınız, Ağrılı sayılırsınız- örnek vereyim; çamaşırhaneler, kadın sağlık merkezleri kapatıldı. Hükümet borçlanma için ihtiyaç duyulan tutarın neredeyse 1,5 katından fazla borçlanmışken, yasada öngörülen borçlanma tutarlarının çok ötesine geçerek yasa dışı bir biçimde borçlanırken, yolsuzluk iddiasıyla kayyım atanan Ağrı Belediyemizin Sayıştay raporlarında öngörülen giderden daha az harcama yaptığı ortaya çıktı. Bu yalan iddialarla el konulan belediyemize yapılanların bedelini en çok kadınlar ödüyor. Kadınlara yönelik hizmetler o kadar kolay gözden çıkarılabilecek hizmetler mi?

Sayın Bakan, müftülük düzenlemesi dolayısıyla Hükümete gelen tepkiler üzerine yaptığınız bir açıklama vardı, “Kamu görevlilerine güvenin.” diyordunuz. Siz bu açıklamaları yaptığınız dönemde, vekili olduğum Ağrı'da kocasının bir kadına çocuğunun dışkısını yedirmeye çalıştığı görüntüler basına yansımıştı, bütün Türkiye sarsıldı. Kadının jandarmaya şikayette bulunmak istediğinde, komutan tarafından tepkiyle karşılandığını öğrendik. Partimiz zaten bununla ilgili suç duyurusunda bulundu. Güvenme çağrısında bulunduğunuz kamu görevlilerinin birisi, kadının artık dayanamadığı şiddete karşı çılgınlığını kadına yakıştıramadığını ifade etmiş. Biz o dönem çok bekledik “Acaba Bakanın ya da KEFEK Başkanının bir açıklaması olur mu?” diye, gelmedi. Onun yerine 15 Temmuzla ilgili açıklamalar yapmakla meşguldünüz. Öğrendik ki bir de 15 Temmuzla ilgili yeni bir kitap yayınlamışsınız. Kadına yönelik şiddet de bu ülke için 15 Temmuz darbesi kadar önemli bir sorundur. Üstelik bu Bakanlık açısından daha da öncelikli olmalıdır.

Bu dönemde Hükûmetin rotasını az çok izleyebildiğimiz yayınlardan biri olan Akit gazetesi, Türkiye’de şiddet gören kadınların tek korunağı olan 6284 sayılı Yasa’ya savaş açmış durumda. Sizi bu konuda tavır almaya çağırıyoruz. Sayın Bakan, gazete kadınların en ufak bir öfkeyle ailelerini yıktığını söylüyor, “psikolojik şiddet” gibi tanımlamaları bir tür şımarıklık olarak gösteriyor. Bu yasanın kin ve nefret kusan, kadın düşmanlığını kural hâline getirmiş bir gazetenin eline bırakılmayacağını umuyoruz. Kadınları fırsatçı olarak gören bu zihniyet, kadınlara yabancı bir zihniyettir. Aileyi kadınların yıkımı pahasına savunmak, sadece kadınlara değil, ailelere de zarar veriyor. Ailelerin demokratikleşebilmesi için kadın özgürlüğü söylemlerinden bu kadar korkmamak, kadın örgütlerinin kıymetini bilmek gerektiğini düşünüyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Taşdemir.

Buyurun Sayın Kalaycı.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, kıymetli milletvekili arkadaşlarım, kıymetli bürokratlar, sayın basın mensupları; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, öncelikle sunumunuz için teşekkür ediyorum. Ben özellikle sosyal yardımlar, engelliler ile gaziler ve şehitlerimizle ilgili konularda bazı konuları gündeme getireceğim.

Ülkemizin temel ekonomik ve sosyal sorunlarının başında enflasyon, işsizlik, yoksulluk, gelir dağılımı adaletsizliği, borçluluk, bütçe açığı ve dış ticarete cari işlemler açığı gelmekte. Yıllardır ekonominin yapısal sorunları ciddiyetle ve kararlılıkla ele alınmamış, sosyal gelişmenin sağlıklı ve istikrarlı büyümenin önündeki engeller maalesef kaldırılamamıştır. Türkiye’nin 2017 yılı yani bu yıl kişi başına millî gelirden gerçekleşme tahmini 10.579 dolar. Baktığımız zaman, 2008 yılında yakaladığımız 10.931 doların altındayız yani bir anlamda, dokuz sene öncesi bugünkü kişi başına düşen gelirden daha yüksek. Yıllar itibarıyla da baktığımız zaman, özellikle son dört yıldır yine kişi başına millî gelirden önemli ölçüde düşüş görüyoruz. 2013’te 12.480 dolar iken dört senede 1.900 dolar düşüş var.

Eş değer hane halkı kullanılabilir fert gelirine göre Gini katsayısına baktığımız zaman, 2006’da 0,428; 2016’da 0,404. Bir iyileşme görülüyor ancak 2014 ile 2015 rakamlarına baktığımız zaman, daha önce yakaladığımız iyi oranların iki yıldır kötüleştiğini söyleyebiliriz. Yine, gelire dayalı göreceli yoksulluk oranlarına baktığımız zaman, 2006’da 25,4; 2016’da 21,4. Tabii, bunlar olumlu gelişme ama bir sıçrama, bir atılım anlamında, maalesef, sonuçları itibarıyla -biraz sonra reel verilere de gireceğim- beklenen düşüş ya da istenilen düşüş maalesef sağlanamıyor.

Şimdi, Sayın Bakan, gerçi sunumunuzda kişi başına günlük tüketim düzeyinin, günlük 2,15 doların altında olanlarda yüzde 3,04’ten yüzde 0,06’ya; 4,3 doların altındakilerin de yüzde 30,3’ten yüzde 1,58’e düştüğünü söylediniz ve altında da dipnotunuz var yani bu yoksulluk oranlarının hesaplamasıyla ilgili uluslararası şeylerin esas alındığını söylüyorsunuz, doğru da fakat bu şeyden baktığımız zaman, mesela, bir TÜRK-İŞ’in her ay açıkladığı açlık ve yoksulluk sınırı var. Hemen en son açıkladığı rakamı söyleyeyim. Ekim 2017, 4 kişilik bir ailenin açlık sınırı 1.544 TL, yoksulluk sınırı 5.030 TL. Baktığımız zaman, bırakın yoksulluğu, asgari ücret bile açlık sınırının altında. Yine, örnek vermekte bir beis yok, Diyanet İşleri Başkanlığımız her yıl sadaka, fitre, zekat için rakam veriyor biliyorsunuz. Bu yıl da belirlediği günlük 15 lira. Baktığınız zaman, 4 kişilik bir aile için bu da 1.800 TL’ye tekabül ediyor. 5,5 milyon asgari ücretli, yine bir 5,5 milyon işsiz; bunları üst üste koyduğumuz zaman, ortalama emekli aylıklarına baktığımız zaman, 11 milyon emeklinin ağırlıklı olarak yine bu rakamların altında emekli aylığı aldığını görüyoruz. Dolayısıyla sunumunuzda ifade ettiğiniz o dolar bazında rakamlar, hani

yoksulluğun Türkiye’de neredeyse bitme noktasına geldiğini gösteriyor. Çok da gerçekçi olmadığı, bu rakamlardan, emekli aylıklarından, asgari ücretten, yine sivil toplum kuruluşlarımızın yaptığı araştırma sonuçlarından ortaya çıkıyor.

Şimdi, işsizliğe baktığımız zaman, en son -temmuz ayı verisi- 3 milyon 443 bin işsizimiz var, işsiz olduğu hâlde iş aramayanları da dâhil ettiğimiz zaman bu rakam 5,6 milyona yükseliyor. İşsizlik oranı 10,7; genç işsizlik oranı yüzde 21,1; yine Türkiye İstatistik Kurumunun verilerine göre ne eğitimde ne istihdamda yer alan gençlerimizin oranı yüzde 26,7. Yani bu rakamlar dolaylı olarak ülkemizde yoksulluğun boyutlarını da ifade ediyor.

Yine borçluluk rakamlarına baktığımız zaman, Sayın Bakan, Bankalar Birliği Risk Merkezinin en son açıkladığı verilere göre tüketici kredileri 507 milyar lirayı bulmuş durumda Türkiye’de. Sayı da veriyor kaç kişi tüketici kredisi kullandı diye, 29 milyonu aşmış durumda şu anda. Yani insanımız borçlu ki ayrıntılı verilerine de baktığınız zaman, bin liranın altında geliri olanların tüketici kredisi kullananlar içindeki oranı da yüzde 30’larda. Yani bunlar yaşanan tabloda önemli göstergeler olarak düşünüyorum.

Zaten Bakanlığımızın geçmişte yayınladığı bütünlük sosyal yardım hizmetleri bilgi sisteminde -ki yanlış hatırlamıyorsam 2012 yılında yayınlanmış- 6 milyon 768 bin 126 hane, bu hanelerde yaşayan 23 milyon 668 bin 942 kişi yer almış. Daha sonra bu envanter yayınlanmadı. Hani yoksulluk envanteri dediğimiz bu sistemin son durumu hakkında bilgi verebilerseniz ondan da memnun olurum. Yine Bakanlığınızın yaptığı 2011 yılına ilişkin Aile Yapısı Araştırması’nda da, 2013’te açıklanan, hanelerin gelir durumu itibarıyla gerçekten -ki o günlük rakamlar- 1.200 liranın altında geliri olanlar yüzde 61 düzeyinde.

Yani sonuç itibarıyla şunu diyeceğim: Evet, mutlaka çok olumlu çalışmalar var, güzel çalışmalarınız var ama yoksulluk hiç de sunumunuzda verdiğiniz oranlarda azalmış değil, bunu ifade ediyorum.

Bir de şunu söyleyeceğim bu aile yardımı sigortasıyla ilgili: Biliyorsunuz, yoksullukla mücadelede en önemli araçlardan birisi aile yardımları. Türkiye’de bir sigorta kolu olarak henüz yürürlüğe sokulmadı, ben bunu bir eksiklik olarak değerlendiriyorum. Uluslararası Çalışma Teşkilatının 102 sayılı Sosyal Güvenlik (Asgari Standartlar) Sözleşmesi kapsamında mevcut 9 ilişkinin 8 tanesi uygulamada ama aile yardım sigortası henüz uygulamaya geçmiş değil. Aile yardımları sigortası, primli sistem içinde işleyen ve aile kurmaktan doğan sosyal güvenlik risklerine karşı aileye sosyal güvenlik yardımı sağlayacak bir sigorta sistemidir. Ailenin Türk toplumunun temeli olduğu, ailenin korunması için devletin gereken tedbirleri almakta yükümlü olduğu bilinciyle aile yardımları sigortası mutlaka uygulamaya konulmalı.

Sayın Bakan, yapılan düzenlemede bu yoksulların çalıştırılmasına yönelik sonuçları soracağım. Mesela, sosyal yardımlardan yararlanan kişileri istihdam eden işverenlere prim desteği vermiştik. Yani bundan kaç kişi yararlanabildi? Elinizde istatistik varsa...

Yine işe başladığı tarihten önceki son bir yıl içerisinde nakdî düzenli sosyal yardımlardan en az bir defa yararlanmış olanların, ikamet ettiği hanede aile içi gelirin kişi başına düşen aylık tutarı asgari ücretin üçte 1’inden az olan ve çalışabilir durumda olanların bütünlük sosyal yardım sistemi üzerinden Türkiye İş Kurumu sistemine kaydedilerek mesleki eğitim veya diğer aktif iş programlarına tabi tutulması düzenlenmişti. Bu konuda başlattık mı bu çalışmayı? Yani her aileden bir kişi çalıştırma ki bizim Milliyetçi Hareket Partisi olarak bu konuda vaadimiz var; her ailenin en az bir ferdine iş imkânı sağlanmasını, iş sağlanana kadar asgari ücretin yarısı tutarında aile desteği ödeme programı başlatılmasını ve bu ödemenin de öncelikle ev hanımlarına yapılmasını yıllardır biz seçim beyannamelerimizde gündeme taşıdık, önemli bir vaadimiz olarak kamuoyuyla paylaştık.

Ülkemizde sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin tam anlamıyla bir bütünlüğü bulunmamakta. Yani sosyal yardım bir hak olarak maalesef düzenlenmemiş, sanki bir lütuf gibi. Ki sağlanan yardımlara baktığımız zaman, bunun -sadece Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı için söylemiyorum yani sistemin durumunu ifade etmek için söylüyorum- siyasi iktidarın takdirlerine göre yapılır bir görüntüsü var yani keyfiliğe, siyasi kullanıma müsait bir sistem var. Yani bu, maalesef, istismar da ediliyor.

Yine Bakanlığınız dışında sosyal yardım yapan kuruluşlar var, başta belediyeler. Ne kadar bir yardım yapıldığı, gerçi yıllık programlarda kabaca bir rakam konuluyor ama tam o rakam karşılanmıyor diye düşünüyorum. Ki o belediyeler ile vakıflarımız arasında bu yardım yapılan kişilerin belirlenmesi noktasında bir iş birliği ya da bilgilendirme var mı yok mu, onu da bilmiyorum.

Engellilerle ilgili birkaç konuya değineceğim. Türkiye’de engellilerin belirlenmesiyle ilgili en son çalışma 2002 yılında yapılmıştır. Bu araştırmaya göre, ülke nüfusunun yüzde 12,3’ü engelli olarak hayatını sürdürmektedir. Aradan geçen on beş yıllık süre içinde engellilerle ilgili geniş kapsamlı bir araştırma yapılmamış, 2010 yılında sadece veri tabanındaki engelli vatandaşlarımızın sorunu ve beklentileri çalışması yapılmıştır. Bugün itibarıyla engellilerin sayısı, engel durumu, eğitim, sağlık ve istihdam durumları sağlıklı bir şekilde bilinmemektedir. Bu konuda mutlaka kapsamlı bir çalışma yapılmalıdır.

Engelli vatandaşlarımızın önündeki engeller kaldırılmalı, kendilerinin ve ailelerinin yaşam kalitesi yükseltilmelidir. 2005 yılında, engellilerin erişebilirliği konusunda 5378 sayılı Kanun’da bir düzenleme yapılmış idi. Tabii yıllar geçti, pek istenen bir çalışma olmadığı için tekrar kanunda değişiklik yaptık, bazı yükümlülükler falan da koyduk. Son durum ne bilmiyorum ama yaşantımız olarak etrafımıza baktığımız zaman çok da arzu ettiğimiz düzeyde bir mesafe katedilemediğini görüyoruz. Bu konuda neler söyleyebilirsiniz bilmiyorum yani yapılan çalışmalarla ilgili bilgi verebilerseniz teşekkür ederim.

Bu engellilerle ilgili maaş bağlamada, Sayın Bakanım, kriter değişikliği yapılmış idi yani kendi geliri yerine ailesinin geliri esas alınmış idi. Bu da önemli sayıda engellinin aylığının kesilmesine yol açtı hatta burada gördüğümüz kanunlarda geçmişle ilgili alacaklarının silinmesi gibi maddeler falan da düzenledik. Biz o günlerde de ifade etmiştik, biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak eski sistemin daha doğru olduğunu düşünüyoruz yani engellinin kendi geliri esas alınarak maaş bağlanması gerekmekte, aksi takdirde engelli ailesinin yanında muhtaç gibi bir konuma getirilmekte. Ayrıca bu engelli aylıkları mutlaka artırılmalı, mevcut hâliyle gerçekten yetersiz. Bir de bu bütçenin (K) cetvelinde gösterge artırarak yapıyoruz, bunu artık ilgili kanununa koyup, bütçenin (K) cetveline değil de kendi kanununa ve ihtiyaç hâlindeki engellilerin ihtiyacını karşılayabilecek düzeye çıkarılmalı. Engellilerin en önemli sorunu işsizlik. Bu konuda tabii yoğun talep bizlere de ulaşıyor. Kademe kademe engelli alımına dair sınavlar açılıyor, yerleştirme yapılıyor ama yeterli mi? Yeterli değil. En son, Devlet Personel Başkanlığının istatistiklerine baktığımız zaman...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun Sayın Kalaycı.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Teşekkürler.

...kamuda 62.244 engelli memur kontenjanı, çalışan ise 48.803, açık kontenjan da 13.441 görünüyor yani 18-20'lere varan bir açık var. Yani kamunun bu konuda kendi üzerine düşeni yapmaması tabii ki dikkat çekici. Bizim burada bir önerimiz olacak; bu, yüzde 3 kotanın da artırılıp kamudaki engelli atamalarının artırılması, hiçbir engelli kardeşimizin işsiz kalmamasının sağlanması bizim Milliyetçi Hareket Partisi olarak önerimiz.

Yine, engellilerin işe girmeden önce, işe girdikten sonra engeline göre maluliyet açısından farklı bir uygulama var, 5510 sayılı Kanun’la ilgili uygulama. Orada da doğuştan ya da sigortalılıktan önce engelli, sonra engelli diye bakılmaksızın bir eşitlik sağlanması gerekiyor.

Sayın Bakanım, gazilerimiz ve şehit ailelerimizle ilgili de bazı söyleyeceklerim var. Birincisi: Tabii, bu en son yaşanan saldırı olayını, gazilerimize yapılan saldırıyı burada da kınıyorum, lanetliyorum. Yani savunmasız ve gazi olduklarını bile bile bu gazilerimize saldıranların hak ettikleri cezaya çarptırılmalarını bekliyoruz.

Gazilerimizin bize yine ifade ettikleri, son dönemde yaşadıkları önemli bir sorunları var Sayın Bakanım; Bilkent’teki rehabilitasyon merkezi. Tarihini de incelersek orası, tamamen, terörle mücadelede yaralanan kardeşlerimiz için zamanında para toplanarak yapılmış bir hastane. Şimdi, oranın sistemi değişti, tabii, gazilerimiz de bundan çok mağduriyet yaşıyorlar. Eski hâline dönüştürülmesini istiyorlar. Bu konuda gerekenin mutlaka yapılması, oranın yine eskiden olduğu gibi sadece gazilerimizle ilgili faaliyet gösteren bir hastane hâline dönüştürülmesi gerekir.

Gazilerimizin kartla ilgili şikâyeti var, verdiğiniz kartla ilgili. Orada “şehit yakını ve gazi” ibaresi var yani gazi olup olmadığını tam bilemiyorsun. Hâlbuki 15 Temmuz gazilerimizde çok güzel, büyükçe “gazi” diye yazmışız, aynı uygulamanın tüm gazilerimize yapılmasını... Yani gazimizse “gazi” diye yazmalı, şehit çocuğuysa “şehit çocuğu”, şehit ailesiyse “şehit ailesi” yani tam neyse durumu ona göre kartta ifade edilmesi gerekir.

Yine bu ayırım konusuna geleceğim, şehitlerimiz ile gazilerimiz arasında yapılan ayırma, 15 Temmuz şehitlerine, 15 Temmuz gazilerine, terörle mücadele şehitlerine, terörle mücadele gazilerine. Bu hakikaten, çok incitici bir durum Sayın Bakanım. Bizim inancımızda da, kültürümüzde de şehidin yeri bellidir, gazinin yeri bellidir. Yani onlar arasında bir ayrımcı uygulama yapmak hakikaten gönülleri incitiyor, vicdanları sıslatıyor. Bu durumun mutlaka düzeltilmesi lazım. 15 Temmuz gazisi de bizim gazimiz, terörle mücadele gazisi de bizim gazimiz. Hepsı bizim onurumuz, şerefimiz yani o gözle baktığımız insanlarımız. Gerek maaş gerek tazminat konusundaki uygulama mutlaka eşitlenmeli, ayrımcı uygulamaya gidilmemeli diyorum.

Bir eşitlik de muharip gazilerimizin yıllardır beklentisi olan konuda var. Nedir bu? Eğer sosyal güvencesi varsa muharip gazilerimizin -Kore ve Kıbrıs gazilerimizin- bir işte çalışıyorsa, bir geliri varsa daha az maaş, şeref aylığı veriliyor; sosyal güvencesi yoksa asgari ücret üzerinden bir aylık veriliyor. Yani “şeref aylığı” adı üzerinde, o görevi ifa ettiği için, gazi olduğu için bağlanan bir aylık. Yani Türkiye’nin en zengin adamı da olsa o şeref aylığı aynı olmalı. Yani bunda bir farklılaştırma yapmak hakikaten o şeref kriteriyle tam bağdaşmıyor; bunun da düzeltilmesi lazım.

Yine, malul sayılmayan gazilerimiz var, mutlaka bu konuda da bir düzenleme yapmamız gerekiyor. Hakikaten, kurşunla dolaşıyor, şarapnelle dolaşıyor ama maluliyet oranı aranan düzeyde olmadığı için hiçbir haktan yararlanamıyor yani katılım payındaki muafiyet bile bu arkadaşlarımız için söz konusu değil. Kendilerinin öncelikle şöyle bir isteği var: “Bize gazilik madalyası verilsin. Biz terörle mücadelede gazi olduk, bunu çocuklarımıza onurla anlatabileceğimiz, torunlarımıza onurla gösterebileceğimiz bir madalya verilsin.” diyorlar. Milliyetçi Hareket Partisi olarak bizim şöyle bir düşüncemiz de var: Katılım payı alınmaması konusu hatta öncelikli işe yerleştirme yani kamuda yapılacak yerleştirme varsa bu arkadaşlarımıza öncelik verilmesi gibi bu arkadaşlarımıza sahip çıkacak düzenlemeler mutlaka yapılmalı. Dediğim gibi, şu anda hiçbir haktan yararlanamıyorlar, hiçbir imkânları yok bu malul sayılmayan gazilerimizin.

Ben daha fazla uzatmayayım, sadece satır başlarıyla şunları da ifade edeyim: Çalışan gazilerimizin 3.600 günde emekli olabilme talepleri var, bence haklılar. Çünkü zaten belli organlarını kaybetmiş kardeşlerimiz çalışmakta sıkıntı çekiyorlar, bunlara 3.600 günde bu emeklilik hakkı verilmeli.

Yine, anne babaya bağlanan aylıklar asgari ücret düzeyine çıkarılmalı. Biliyorsunuz, ikisinin toplamı asgari ücret şu anda.

Yine, tüm şehit çocukları istihdam hakkından yararlandırılmalı.

Bunlar bütçeye bir yük falan getirecek konular değil Sayın Bakanım. Yani sayılarına baktığımız zaman, gerek gazilerimize gerek şehit ailelerine baktığımız zaman “Bütçe disiplini bozar.” gibi bir düşünceye girmek lazım. Bozsa da helal olsun; şehit yakınlarımıza, gazilerimize yapacağımız harcamanın hesabını yapacak değiliz herhâlde.

Ben bütçelerimizin hayırlı sonuçlar getirmesini temenni ediyorum, sizlere de başarılar diliyorum Sayın Bakanım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Kalaycı.

Buyurun Sayın Aydemir.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Değerli Bakanım, şahsınızda bütün heyeti saygıyla selamlıyorum.

Başlarken ben de Irak’ta yaşanan deprem faciasından dolayı duyduğumuz üzüntüyü kayda geçiriyorum, ölenlere rahmet diliyorum.

Altını çizerek, burada az önce, ismiyle müsemma olmasını istediğimiz ama tam aksi ifadelerde bulunan arkadaşımızın söylediklerini naksedecek bir kayıt düşmek istiyorum; Dirayet Hanım. Dirayet Hanım, isminiz hak kavramını çağrıştırır aslında ama ifadeleriniz bütünüyle hakikatle uzak yakın olmayan şekilde burada kuruldu. Birincisi şu: Sayın Cumhurbaşkanımız bütün insanlığı bir gören anlayışı ifade eden, medeniyetin temsilcisidir. Dolayısıyla hele ülkemizde tek millet kavramını her konuşmasında altını çizerek ortaya koyan bir lider Kürt-Türk gibi bir tefrik içerisine asla girmemiştir, girmez. Bu, sizin kafanızdaki ötekinin açığa vurulmasıdır; kınıyorum bunu. Ağrılısınız bakın, benim hemşehrimsiniz, Ağrı insanı hakşınastır, hakikati söyler, böyle ters yüz etmez. Nerede söylemiş Sayın Cumhurbaşkanımız böyle bir şeyi? “Kürt kadınları çok doğuruyor, Türkler doğursun.” Böyle bir şey olabilir mi? Zinhar doğru değil, yalan söylüyorsunuz ve sizi kınıyorum burada.

DİRAYET TAŞDEMİR (Ağrı) – Geri alın lütfen.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – Yalan lafını geri almanızı ısrarla öneriyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – İsrarla, altını çizerek söylüyorum Ertuğrul Bey, yalan söylüyor, onu belgeleyecek; yok böyle bir şey.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – Belgeleyecek tabii.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bakın, Plan ve Bütçe Komisyonu çok nezih bir komisyon, buradaki bütün arkadaşlarımız eleştiri yaparken de bir özel üslup kullanıyorlar. Burada bir büyük lider, bizim liderimiz, Cumhurbaşkanımız bu ifadeyi asla kullanmamıştır: “Kürt kadını çok doğuruyor, Türkler de...” Nereden çıktı bu? Kürt’ü Türk’ten ayrı gören namerttir, aynı şey aksi için de varittir, ayıptır. Bir kadın için özellikle bunların söylenmesi duyulabilecek utançların en büyüğüdür bence. Ayıptır, kınıyorum ben de.

Değerli arkadaşlarım, ben bunu özellikle çok canım sıkıldığı için...

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Ya bir tek siz bu üslupla konuşuyorsunuz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Aslında benim üslubum değil ama yani bu ayıptır, böyle bir şey yapmamak lazımdır, bu bölücü anlayıştır. “Kürt kadını, Türk kadını” ne demek ya? Kadınlar bizim kadınlarımız, kaldı ki biz insanı eşrefimahlukat olarak görüyoruz. Bırakın Kürt’ü, Türk’ü, bu toplumun içinde yaşayanlara, bütün bir dünyada, kainattaki mahlukata bizim yaklaşımımız, Cenab-ı Hakk’ın yarattığı mahlukat diye yaklaşırız. “Hangi yana baksan benim veçhimi görürsün.” buyuruyor Cenab-ı Hak. Bizim medeniyetimiz de böyle bakın dediği için bu şekilde bakıyoruz hadiseye, o yüzden canım sıkıldı. Kulak tırmalayan, hakikaten rahatsız eden bir ifade. Bu naksedecek kayda girsin diye bunları söylüyorum, ayıptır.

Değerli arkadaşlarım, kaldı ki bir şeyi daha söyleyeyim. Şimdi, az önce ben Irak’ta yaşananı söyledim. Dirayet Hanım başlarken ne söyledi? “Merkezi federe Kürdistan.” Ya buna gerek yok kardeşim ya, Süleymaniye’deki insanlar bizim kardeşlerimiz...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Niye, Irak Anayasası söylüyor?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – ...orada yaşanan acı hepimizin acısı. Orada bile bir bölücü anlayış, gerek yok buna ya?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ne alakası var ya?

DİRAYET TAŞDEMİR (Ağrı) – Bizim ne konuşacağımıza siz karar vermiyorsunuz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Buna gerek yok kardeşim ya? Orası Irak toprakları...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Irak Anayasası diyor. Yani Irak Anayasası bunu diyor ya.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bırakın Irak’ı, onu da bırakın, yahu orada bir deprem yaşanmış... Yani başlarken de böyle başladığı için ben söylüyorum.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Allah Allah! Bu bölgenin adı bu, Irak Anayasası diyor, size ne?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Her neyse...

Değerli arkadaşlarım, bugün bütçesi üzerinde görüştüğümüz Bakanlığımızın bir teması var, aile.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Erkek konuşunca böyle konuşuyor.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bayanın da nasıl konuştuğunu...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ve onun, ailenin bir çağrışımı var arkadaşlar...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Çok ayıp şey ya, hakaret...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Ayrım yapıyorsun bak, hâlâ ayrım yapıyorsun.

DİRAYET TAŞDEMİR (Ağrı) – Ben size hakaret etmedim...

BAŞKAN – Lütfen, hatibi kesmeyelim.

Buyurun Sayın Aydemir...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Dirayet Hanım, ben size hakaret etmedim ama siz Cumhurbaşkanımıza, bizim liderimize, bir zirve isme iftirayla yöneldiniz, böyle bir şey yok, yapamazsınız.

ERKAN KANDEMİR (İstanbul) – Neresinde hakaret var?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bunun neresinde hakaret var?

DİRAYET TAŞDEMİR (Ağrı) – Ben bir eleştiri yaptım.

BAŞKAN – Lütfen, karşılıklı konuşma formuna geçmeyelim.

Sayın Aydemir, lütfen devam edin.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Evet, değerli arkadaşlarım...

BAŞKAN – Verilen söz hakkı içinde herkes ifadelerini kullandı, konuştu...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sataşma var efendim.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Sataşma yok, söylediği şeyin...

BAŞKAN – Lütfen... Sonradan tekrar söz alabilirsiniz ama hatibi kesmeyelim. Lütfen, burada böyle bir usul yok.

Buyurun Sayın Aydemir...

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Cevap hakkı bakidir.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Arkadaşlar, arkadaşlar, bugün bütçesi üzerinde görüştüğümüz Bakanlığımızın...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sataşma var, tutanakları da alalım.

BAŞKAN – Daha sonra söz verelim ama lütfen kesmeden dinleyelim.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Evet, bütçesini görüştüğümüz Bakanlığımızın bir teması var. Değerli arkadaşlarım, bir tema, aile ve onun da çağrışimleri var; bir olmak, iri olmak, diri olmak. Bunlar, ak anlayışın her zeminde dillendirdiği kavramlar mefhumlar, konseptler. Ölümüne kardeşlik, ölümüne beraberlik. Biz Anadolu, biz Trakya, biz Türkiye; tek millet, tek bayrak, tek vatan, tek devlet inancında birleşmiş tek bir aileyiz aslında ve hepimiz kardeşimiz. Bir kardeşimiz Urfalıdır, bir kardeşimiz Edirneli, bir kardeşimiz Trabzonlu. Biz Erzurumluların ifadesiyle gardaşız, bir ailenin parçalarıyız. Diyarbakırlıdır bir yanımız, Burdurludur öbür yanımız, Ardahanlıdır diğer yanımız. Sivas'ta "yiğido", Elâzığ'da "gakkoş", Erzurum'da "dadaş"ız, aynı canız, aynı vicdanız ve kardeşiz. Biz büyük bir millet ve büyük bir aileyiz. Bu özel hassasiyet ve dikkat gerektiren kavram etrafında şekillenmiş Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını o yüzden özel bir manayla karşılıyoruz. Millî şairimiz Mehmet Akif "Üç sınıf halka içim parçalanır, hem ne kadar! / İhtiyarlar, kadınlar, bir de küçükler; bunlar / Merhamet görmeli, yüz görmeli insanlardan / Yoksa, insanlığı bilmem nasıl anlar insan?" dizeleriyle tarif ediyor toplumsal hassasiyetimizi. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını bu hassasiyetin bir ifadesi olarak görüyor ve değerlendiriyoruz.

Aile ve toplum, çocuk, engelli ve yaşlı, kadın ve sosyal yardımlaşma ekseninde hizmet ve değer üreten Bakanlığımızın bir diğer manalı yaklaşımı şehit ve gazi ailelerine destektir. Bu babta en sonu 15 Temmuz ihaneti karşısında millî irade ruhuyla bayraklaşarak karşı duran ve Çanakkale duruşuyla yeni bir destan yazan şehitlerimizi, kadın şehitlerimizi ve gazilerimizi rahmet ve minnetle anıyorum.

Tabii, burada Mustafa Kalaycı Bey'e bir cevap değil ama hem katkı sunmak hem de bir şeyi düzeltmek istiyorum. Bizim 15 Temmuz gazileri ve diğer gaziler gibi bir ayrım içerisinde olmamız kadar aymazlık ifade eden hâl üzere olmamızı düşünmeniz rahatsız etti beni. Asla ve zinhar böyle bir şey olabilir mi? Gazi bu vatandaş. Bu vatan için canını siper etmiş herkes gazidir, mesele odur ve gazilerimiz için bulunduğunuz taleplerin tamamının altına imza atıyorum. Ak kadro da böyle düşünüyor, onun için de çok teşekkür ediyorum Mustafa Bey'e.

Bakanlığımızın hizmet odağında aile var dedik. Merhum Akif "Hayatı aile" isminde bir maişet var / Saadet ancak odur... Dense hangimiz anlar? / Hayatı aile dünyada en safalı hayat / Fakat o âlemi bizler tanır mıyız? Heyhat!" kaydını düşüyor. Toplumsal yaşamımızın öncelikleri bunlar. Ak iktidarın özel dikkatleri, ak davanın aileye özel yaklaşımının umdeleri. Bu alan ak davanın en mükemmel, en seçkin hizmet verdiği bir alandır. Bakanlığın AK PARTİ'yle değişen hedef ve görev anlayışıyla aileye, kadına,

yaşlıya, çocuğa özel bir saygı geliştirilmiş ve bu hürmet kurumsallaştırılmıştır. Zirve bir mütefekkirin, “Ne hisli validelerdir bizim kadınlarımız.” diye tarif ettiği kadına önce saygı, sonra saygı ve hep saygı ekseninde hizmet politikaları üretilmiş, Sayın Cumhurbaşkanımızın, “Kadın demek, insanlığın yarısı demektir. Hatta kadın demek, insanın bizatihi kendisi demektir.” kaydı noktasında bir düşünce sergilenmiştir. Çünkü kültürümüzde, irfanımızda ve vicdanımızda kadın aile demektir. Anadolu’da kadın kelimesi yerine ailem kavramı, ailem mefhumu kullanılır. Bu, bahsettiğim inceliğin dışı vurumudur. Her biri iffet, ismet ve izzet sahibi kadının hakkına sahip çıkmak aileye sahip çıkmaktır. Aileye sahip çıkmak millî iradeye sahip çıkmaktır bize göre. On altı yıllık süreçte de bu anlayış hâkim olmuş, bilge ahlakına dayanan bir yaklaşımla, kadın gerek ekonomi gerek sanat gerekse hayatın diğer alanlarında toplumumuzun ana önderi kılınmıştır. Kökü vatan ve iman topraklarında olan ak dava çerçevesinde, manevi gücümüz olan ailemize millî irade vicdanıyla yaklaşmıştır. Bu mübarek coğrafyada kadın ve ailenin yeri mübarektir. İşte bizim, ak iktidarın bu Bakanlığımız odağında kaydettiği felsefe budur. Hazreti Peygamber’in “Cennet anaların ayakları altındadır.” ifadesiyle övdüğü kadını, olması gereken yere çıkarmada başarılı bir sınav verilmiştir. Burada, Sayın Cumhurbaşkanımızın, “Bizim, kadınlarımızın haklarını, hukuklarını korumak için dışarıdan model almaya, tercüme yapmaya, kopya çekmeye ihtiyacımız yoktur. Medeniyetimizde ve kültürümüzde kadın haklarını istediğimiz istikamette geliştirmeye yönelik felsefi ve fiili her türlü örnek mevcuttur.” tespitini paylaşmak istiyorum. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığındaki başarımızın sırrı da bu tespitte yatıyor. Kadına şiddete hayır, kadının yaşlı ve kimsesizin ötekileştirilmesine hayır, engellilerimizin ötekileştirilmesine hayır dedik ve on altı yıl boyunca bu hakikati vurguladık. Kadına şiddet bir insanlık suçudur, yapan -amiyane ifadesiyle- beni bağışlayın, alçaktır. Bu alanda ak bir tarih yazdık. Kadına saygıyı kurumsal yatırımlarla esas kıldık, dezavantajlı kesimimize sahip çıktık, onları spordan ticarete her alanda destekleyerek toplumumuzun ayrılmaz parçaları olduklarını ortaya koyduk. Kimsesizlerin kimsesi olduk, yaşlılarımıza sağlıktan eğitime her alanda özel hizmetler üreterek onların engin tecrübelerinden yararlanmayı esas bildik. Çalışan kadınların anneliğini teşvik için tarihi düzenlemeler yaptık. Birlik, beraberlik ve kardeşliğimizi borçlu olduğumuz şehit ve gazilerimizin aileleri ve yakınları için özel birimler oluşturarak onlara olan minnet ve şükran hislerimizi kurumsallaştırdık. Bakanlığımızın tarifiyle, zamanın ruhunu kaydeden, millî vicdan ve haysiyetimizin gereği olan yatırım, yaptırımlarla ak bir dönem başlattık ve ak bir tarih yazdık. Sayın Cumhurbaşkanımız, Türkiye’nin, iki yüz yıldır “Devletin sahibi kimdir?” ve “Türkiye nasıl kurtulur?” sorularını soran, bu sorulara cevap arayan bir ülke olduğumuzu kaydederek “15 Temmuz’da bu soruya kati bir cevap bulduk: Devletin sahibi millettir, Türkiye’yi kurtaracak yegâne güç de milletin bizatihi kendisidir. FETÖ ihanet çetesi, millete ait olan devleti gasbederek millete karşı kullanmaya çalıştığı için başarısız olmuştur. Millete rağmen olmaz.” diyor. Ve belîğ, somut, net, berrak bir vurgu: “Kalpleri bir, hedefleri bir, inançları, umut ve sevdaları bir olan toplulukların aşamayacağı engel yoktur.” İşte, ak iktidarlar on altı yılda yaratılmışların en şerefli olan insana böyle bakmış ve üstün hizmetler üretmiştir. Bizim meselemiz bir olmaktır, bütün olmaktır. 80 milyonu aşkın insanımızla aile olmaktır ve aile kalmaktır. Bu yolda ufuk açanlara minnettarız, medyunuşükranız.

Ve beklentiler, tespitler, teklifler ve teşhisler.

Değerli Bakanım, özellikle çocuklarımız odağında bir beklentimiz var, bir şikâyet ve bir talep tabii. Bakanınız dışarıda ama Bakan Yardımcımız...

BAŞKAN – Bakanımız gelmek üzere.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Evet ama Müsteşarımız, Bakan Yardımcımız, bütün kadro burada.

Çok küçük yaşta, Anadolu tabiriyle kundak çocukları Değerli Bakanım, dizilerde, filmlerde rol alıyorlar şu günlerde -yani bu epeyce uzun bir vetireye dayanıyor, sürece dayanıyor- bu bir istismardır. Hele daha konuşmayı bilmeyen çocuklarımızın bu alanda istismarı bir cinnet hâlidir. Bakanlığımızın uhdesinde olmamasına rağmen, özellikle televizyon dizileri ve filmlerde çocukların rol almaları denetlenmeli, dahası engellenmelidir. Çocuk sanatçı olarak lanse edilen ama üzerinden para kazanılan masumların hakkını korumak bizim için birer vecibedir, boynumuzun borcudur Değerli Bakanım.

Yine televizyonlarda yayınlanan bazı dizilerde bizim temel değerimiz olan aile kurumuna rastgele bir yaklaşım sergilenmekte, ahlaki telakkiler yok sayılarak aile değerimiz istismara uğratılmaktadır. Bu konuda artık çok ciddi yaptırımların hayata geçirilmesi kaçınılmazdır.

Bir başka husus 14-17 yaşlarında olan çocuklarımızı İddaa bayilerinin önlerinde görüyoruz. Daha da, yaş sınırı aşağıya da iniyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Maalesef, alınan bütün tedbirlere ve yasaklara rağmen, çocuk yaşındaki evlatlarımız çalışmadan kazanmak gibi bir alana yöneliyor. Yasak olmasına rağmen çocuklarımız İddaa kuponları dolduruyorlar. Biz geleceğimiz olan çocuklarımızı zecri tedbirlerle bu alandan koparmak ve bu alana yönelmemeleri için korumak durumundayız.

Bir başkası, ortaokul ve lise çağlarındaki çocuklarımız maalesef uyuşturucu ve zararlı maddeler alışkanlığı konusunda özel korumalara muhtaçtır. İsteyen her çocuğun sigara ve içki alabildiğine şahit oluyoruz. Okul önlerinde uyuşturucu satıldığına yönelik haberler okuyoruz. Bu noktada diyoruz ki Bakanlığımız uhdesinde yeni bir tedbir düzenlemesi yapılsın. Özellikle Millî Eğitim Bakanlığımızla iş birliğine gidilerek okul önlerinde özel bir koruma geliştirilsin. Bakanlığımızın hassasiyetiyle aile kurumunu rencide eden bazı programlardan kısmen de olsa kurtulduk ama yeni bir illet baş gösterdi -nevzuhur bir illet diyoruz biz buna- kayıp çocuklarımız ve aile meselelerimiz. Bazı televizyon kanallarında bu devletin polisi, Jandarması sanki yokmuş, sanki onlar kayıp çocukları aramada özel bir dikkat göstermiyormuş gibi bir anlayış sergileniyor. Bu durumun en vahim yanı insanımızın devlete olan güveninin kaybedilmesidir Sayın Bakanım. Bu konuda Bakanlığımızın gerekirse İçişleri Bakanlığıyla iş birliği hâlinde yeni bir politika geliştirmesini elzem görüyoruz.

Hakkı teslim ve şükran ifadesi de elbette var. Hak teslimi şu: Burada bulunanların kahir ekseriyeti kabul edeceklerdir ki ak iktidardan önce “Çocuk Esirgeme Kurumları” diye oluşturulmuş bir kurumsal yapı vardı. Ben Erzurum özelinde müşahedemi aktaracağım. Her dinî bayram öncesinde, özellikle bayram sabahı, arife günleri buraya gazeteciler yönelirlerdi, “Hangi iş adamı buraya yardım edecek, kurban bağışlayacak, çocuklara oyuncak gönderecek de biz de bunları haberleştireceğiz.” gibi bir yığılma yaşanırdı. Geldiğimiz noktada, elhamdülillah, “Çocuk Esirgeme Kurumları” diye bir kavramdan kurtuluyoruz bütün bütün. Şimdi, sevgievleri var. Ben gidiyorum -kuvvetle muhtemel buradaki siyasi zevatın tamamı gidiyordur- ve bir gönül ferahlığı duyuyorum. Orada evlatlarımız anne şefkati içerisinde, bir aile ortamı içerisinde, huzuru içerisinde büyüyorlar. Bu hâli sağlayan başta Sayın Cumhurbaşkanımıza, Değerli Bakanımız ve Bakanlığımızın kadrolarına şükran hislerimi ifade ediyorum. Bu bir hak teslimidir. Allah’ın izniyle daha da iyisi olacaktır inşallah. Bunu yapmak lazım, tabii buradaki heyet sık yapıyor bunu, biz de onlardan öğrendiğimiz için aktarmış olalım.

Ve bir Kur’ani kavramın altını çizmek istiyorum müsaade ederseniz. “Allah’a borç verme” kavramı. Bazıları, ak anlayışın on altı yılda, kurulduktan hemen sonra iktidar bulmasının ve iktidardayken hep zirvelerde kalmasının, dünyada şapka çıkartacak icraatlara imza atmasının sırrı nedir diye ara ara tefekkür ediyorlar. Ben bu sırrı bu Bakanlığımız bağlamında görebiliyorum ve özellikle burada altını çizmek istiyorum. “Allah’a borç verme” kavramı Cenab-ı Hakk’ın yarattıklarına şefkatle yaklaşmayla

ifade bulur. İşte biz bu Bakanlık kanalıyla sadece insana değil, bütün bir mahlukata yüreğimizi açarak yöneldiğimiz için Cenab-ı Hakk'ın da inayeti açığa çıkıyor, aşikâr oluyor ve bizimle beraber oluyor, elhamdülillah.

O yüzden, Değerli Bakanım, başında bulunduğunuz Bakanlık hakikaten bütün bakanlıklar içerisinde bana göre en değerlisidir, en zirvesidir. Gözümüz gibi bakacağız bu Bakanlığa, bütün milletimiz böyle bakıyor. Yer yer gittiğimde ben görüyorum, sahipsiz kadınlarımızı, evlatlarımızı görüyorum ve onlardan yönelen dualarla ayakta kaldığımızı biliyorum. Mesuliyetinizin yükseklğini kayda geçmek için söylüyorum Değerli Bakanım.

Sözlerimi Sayın Cumhurbaşkanımızın “Tek millet olacaksak milletin nüvesi nedir? Ailedir. Güçlü aileler, güçlü milletleri doğurur. Her alanda kadınları çocuklarıyla birlikte kollayan, destekleyen yasal düzenlemeler gerçekleştirdik. Teknolojik imkânlar, kadınlarımızın pek çok işi evinden, çocuklarının yanından yürütebilmesine imkân veriyor. Bir devletin en önemli görevi nedir? Neslin güvenliğidir. Can ve mal güvenliği, bunlar var ama hemen ardından da neslin güvenliği var. Devlet bunu da yapmak zorunda. Ben, hayırlı evlatlar yetiştirilmesi konusunda kadınlarımıza güveniyorum.” tespitiyle tamamlıyor, Bakanlığımızın bütçesinin hayırlı olduğunu biliyorum, mübarek olsun diyor, hepinize saygılar sunuyorum. Allah razı olsun.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Aydemir.

DİRAYET TAŞDEMİR (Ağrı) – Sayın Başkan...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sataşma vardı.

BAŞKAN – Sataşma olarak değil ama tekrar bir söz hakkı olarak arkadaşlar söz alabilir. Burada sataşmaya karşılık vermiyoruz biliyorsunuz, Genel Kurul gibi değil.

Buyurun Sayın Ayhan.

EMİN HALUK AYHAN (Denizli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Komisyonun değerli üyeleri, sayın milletvekilleri, Değerli Bakanım, Bakanlığın kıymetli personeli, basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, burada, esasen, Sayın Bakanım, bu, 2018 yılı programı, Bakanlar Kurulu kararı eki, sizin de imzanız olan bir şey. İşe hukuki bazdan gitmeye çalışırsak burada amaç olarak koyduğunuz şey sosyal refahın artırılması sağlanarak toplumsal bütünleşmenin kuvvetlendirilmesinin temel amaç olduğu söyleniyor, buradaki temel amacımız bu. Ne yaparsak yapalım, Bakanlığa ait hangi icraatı gerçekleştirirsek gerçekleştirelim buradaki amacımızın bu olması gerekiyor. Burada tabii şunu söylüyor: “Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik politika ve programların hayata geçirilmesi için bir tanesi toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme araçlarının kullanılması. İkincisi, kadınların iş gücüne katılımının artırılması, sosyal güvencenin sağlanması, iş ve aile yaşamının uyumlaştırılmasına yönelik modellerin geliştirilmesi, karar alma mekanizmalarında kadınların aktif olarak yer alması.”

Şimdi, olaya böyle baktığımız zaman, buradaki başta bahsettiğimiz amaca uygun, şimdi saymış olduğumuz, sizin Hükümet olarak belirlediğiniz hedeflere paralel gitmek lazım. Öncelikle buna değinmek istedim, şunun için: Parlamento aslında zaman zaman bu konularda ne yapıyor? Çalışma yapıyor. Özellikle kadına yönelik bütçeleme konusunda daha önce bir çalışma zaten vardı 2008’de, onunla ilgili tebliğler filan da var.

Şimdi, bir ona bakmamız lazım, bir de hepsinin, özellikle “sosyal güvenlik sistemi” dediğimiz zaman, bu sosyal güvenliğin bir yerde olması lazım. Yani aile kurumunun güçlendirilmesi farklı bir olay, sosyal güvenlik sistemi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının alanı farklı bir olay, bunların birleştirilmesi lazım. Başka bakanlıklar da var aynı alanlarda. Aslında sizin muntazam olarak bir araya gelip bunu ne yapmanız lazım? Bütüncül bir yaklaşımla ele almanız lazım.

Şimdi, sizde farklı, diğer bakanlıklarda farklı. Burada Sosyal Güvenlik Yasası geçti, geçerken ben burada üyeydim, diğer arkadaşlarımız da vardı o dönemde. Baktığımız zaman ne yaptık? Biz onu bugün yavaş yavaş delmeye başladık bir tarafından. Dolayısıyla buna makro anlamda doğru düzgün yaklaşmamız lazım, bakmamız lazım, bir sosyal güvenlik sistemi içinde ele almamız lazım, bunu onun için de ayırtmak mümkün. Sosyal güvenlik sistemi bugün açısından baktığınızda, zaten kendisi açık verirken sanki bütçeden oraya yapılan transferlerin onların problemi olmadığı gibi bir düşünce ortaya çıkıyor ki hakikaten bu kötü, 160, 170 milyar TL'lere varan bir şey bu önümüzdeki yıl veya bu yıl aşağı yukarı o rakamları telaffuz etmiş oluyoruz.

Burada şimdi aileye bakışı Hükümetin doğaldır. Aile kurumunun toplumun çekirdeğini oluşturması lazım, öyle söylüyorsunuz. “Bireyleri ve toplumu bir arada tutan bir kurum” diyorsunuz, “güçlü toplumun da temeli” diyorsunuz.

Tabii, burayı sadece şuna bağlamak mümkün değil –burada yer almış ama- sanayileşme ve kentleşmeyle birlikte ortaya çıkan toplumsal sorunların küreselleşmeyle daha da büyümesi, çeşitlendirilmesi karşısında büyük tehditlerle karşı karşıya kaldık. Bunlar doğru ama bu makro bakış açısı universal sadece dışarıdan gelenle de değil, bizim kendi dinamiklerimizle gelişen problemlerle ilgili de yaklaşmak lazım.

Şimdi, toplumsal sorunlar, hayatta karşılaşılan sorunlar, ailenin parçalanması, bu gerçekten çok yoğun, iyi bir tespit var burada. Göç, çok önemli bir şey, boşanmalardaki artış... Özellikle göç sadece, hani belki öyle tanımlamak mümkün olmayabilir ama ülkemizde bir taraftan bir tarafa göç değil, dışarıdan da farklı nedenlerden ülkemize gelen yoğun bir nüfus hareketini görüyoruz. Aile eğitimindeki yetersizlikler, toplumdan ziyade bireyin ön plana çıkarılması gibi etkenlere bağlı olarak ortaya çıkıyor. Nedenleri zaten belirlemişsiniz.

Şimdi, buraya baktığımız zaman, burada bir şey ortaya çıkıyor. Çekirdek aileden oluşan hane halklarının oranı aşağı yukarı yüzde 70'ler civarında, 65-70'ler civarında. Buna nasıl bakmak gerekiyor, buna nasıl bir tedbir almak gerekiyor? Bu, biraz önce saydığımız faktörlerden dolayı ortaya çıkan bir neden. Bunun topluma müspet, menfi etkilerini de kamuoyu önünde tartışmak gerekiyor.

Diğer taraftan bakıyoruz, kültürel değişimin hızlanmasıyla aile kurumunun da önemi ortaya çıkıyor.

Bir diğer tespit, değişen yaşama koşullarında stres, rol çatışması, aile formunun değişmesi, geleneksel rollerden modern ilişki kapılarına geçiş, sosyoekonomik durum her türlü yapıdaki aileyi derinden etkiliyor. Bunlara karşı da etkilerini, menfi etkilerini nasıl karşılarız? Aslında Hükümetin de, gelişmekte olan ülkelerin de bir problemi var Sayın Bakan. Problem şu: Problemi, problem çözmekle yapıyoruz. Biz gelen tedbirlere ne yapıyoruz? Gelen problemleri problem olmadan çözme yoluna gitmiyoruz. Problem ortaya çıkıyor. Biz yeni tedbir almaktan ziyade problemi çözmekle uğraşıyoruz. Bu, esasen gelişmekte olana ülkelerin, bizim de önemli problemlerimizden biri.

Şimdi, bütün bunları söyledikten sonra, küresel gelişmelerin ışığında ülkemizde kadınların toplumsal konumunun güçlendirilmesi ve eşit fırsatlardan yararlanmaları için ekonomik, sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının genişletilmesine, kalkınma sürecine, iş hayatına ve karar alma

mekanizmalarına daha fazla katılımlarının sağlanmasına ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair çalışmaların devam edeceğini söylüyorsunuz. Bunların bir bütünlük içinde ele alınması lazım. Farklı bakanlıkların bu konudaki çalışmalarının da sizin tarafınızdan fevkalade iyi bir şekilde koordine edilmesi lazım.

Şimdi, Cumhuriyet Dönemi'nde aslında, baktığınız zaman, çıkartılan kanunlarla topyekûn kalkınmanın bileşenleri bütüncül bir yaklaşım süzgecinden mümkün olduğunca geçirilmeye çalışılmış. Ancak bugün üzüntüyle ifade etmek gerekir ki günümüzde toplumun dezavantajlı kesimleri tanımlanırken kadınlar da önemli oranda bu grup içinde yer alıyor. “Kadın” ifadesi geçen her yerde karşımıza şiddet, ayrımcılık, taciz, tecavüz, istismar, töre cinayeti ya da yeni yeni duymaya başladığımız biçimiyle intiharları gibi konular giriyor. Bunlar üzüntü verici. Çözülmesi gereken, şu anda vuku bulmaması gereken, konuşmamız gereken alanlar olması gerekirdi. Ama maalesef bunları görüyoruz.

Diğer taraftan, cinsiyet eşitliği, pozitif ayrımcılık söylemleri özellikle Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eylem Planı gibi planlar, baş tarafı uzlaşmayla çözülmesi gereken ifadeler olmasına rağmen, konular olmasına rağmen, toplumda daha sert mücadele alanı olarak görmeye başladığımızı, çeşitli ideolojilerin de bu yaklaşımları fevkalade istismar ettiğini görüyoruz. Bunların mutlaka ele alınması ve çözülmesi lazım. Tamamı bir mücadele, öfke, ayrıştırma hissi uyandıran bu yaklaşımlarla –kanaatimizce- sorunların çözülmesinden ziyade daha derin yaraların açılmasına yönelik girişimlerin de ortaya çıktığını zaman zaman görüyoruz. Bunları dikkate almamız lazım. Farklı grupların, karşılıklı grupların oluşmasına da neden oluyor.

Şimdi, bunu bir bütüncül yaklaşım içinde ele almak lazım diye düşünüyorum. Bakın, toplum içerisinde ekonomik sorunlar tüm ağırlığınca devam ederken, yoksulluk ve açlık sınırında yaşayan milyonlardan bahsedilirken, üniversite mezunlarının işsizlik oranları her zamankinden daha fazla artmışken, eğitimin bu kadar problemlili hâle geldiği bir durumu yaşarken, yükseköğretimde, meslekte yetkinlik bu kadar çok tartışılırken, madde bağımlılığı girdabına girmişken, sosyal donatıdan ve sosyal kalkınma altyapısından uzak kentsel yaşama alanları ortaya çıkmışken –ki Sayın Cumhurbaşkanı da son zamanlarda bunu yoğun bir şekilde ifade etmeye başladı- toplumda bilgidan uzak bir öz güven ortamı oluşturulmuşken ve tüm bunlarla birlikte, hâlihazırda gergin ve her an öfke kontrolünü kaybedecek bir toplumsal ortam oluşmuşken kafa karıştırıcı politikaların bize yarardan çok zarar getireceği kaygısı bende oluşuyor.

Biraz önce söyledim, farklı ve ilgili bakanlıkları da dikkate alarak kadın politikalarını, sosyal politikaları, aile politikalarını dikkate almak lazım. Dolayısıyla burada esasen düşünmemiz gereken şey nedir? “Biz bu konularda neredeyiz, nerede olmak istiyoruz –o da çok önemli- nereye gideceğiz, neden buradayız, nerede olmalıydık?” sorularını rahatça sormalıyız, bu boşluğu görmeliyiz, ilerlemeyi bütünleşik politikalarla sağlayabilir ve izlenebilir bir yapı oluşturmamız. Dolayısıyla kaynakları nasıl ve neden kullandığımız, yapılan çalışmaların, istihdam edilen insan kaynağının, harcanan paraların bulmacanın hangi parçasını tamamlamak üzere harekete geçirildiği, bundan sonra yapılması gereken çalışmalarda nasıl bir bütçeye ihtiyaç olduğu sorularına tutarlı ve samimi cevaplar vermeniz de mümkün olabilir.

Ben, esasen ilk Bakanlık kurulduğunda bütçesi bile hazır değildi, hemen aşağıda, Genel Kurulda arkadaşlar konuşurken “Bunu neyle mukayese edeceğiz, nasıl mukayese edeceğiz?” diye bizdeki milletvekili bir bayan arkadaşlarımızla tartıştığımızda, onu gündeme taşıdım ve o günkü bayan arkadaşta, bakan arkadaşta da sormuştum. Dolayısıyla, bu çalışmaları yaparken “Biz bunları nereden veriyoruz, nasıl veriyoruz?”un üzerinde durmamız gerekir.

Bir taraftan, yaşlı mevzusuna da baktığınız zaman, siz zaten üzerinde “stress” yaparak durdunuz, konuya hassasiyetle eğildiniz. Önümüzdeki dönem, gerçekten, yaşlıların bakımı açısından çok büyük problemlerle karşı karşıya geleceğimizi görüyoruz. Ben kısmen bu konularla ilgilenmiş bir milletvekili olarak şunu özellikle söylemek istiyorum: Önümüzdeki dönemde ucuz iş gücü olarak Sovyet Bloku’ndan dağılan ülkelerden veya daha Uzak Doğu’dan gelen ülkelerden istihdam imkânıyla bu bakım meselesini çözmemizin de mümkün olmayacağı kanaatindeyim. Bunu daha farklı bir konseptte ele alıp bakmak lazım. Bu, çığ gibi geliyor üstümüze. Biz, bizim yaş grubu, şu anda anne, babaları rahatsız olup bakıma ihtiyaç hissettiği anda, başına geldiği anda, kardeşler eğer anlaşılabirirse “Biz bunu nasıl çözeceğiz?” diye başlarına vurduklarında ancak olayın farkına varıyoruz. Biz bunları yaşadık, görüyoruz da.

Bir kere, aileyi ve sosyal fonksiyonları zayıflatan unsurları ortadan kaldırmalıyız Sayın Bakanım. Millî ve manevî değerlerin korunması, yaşatılması, gelecek kuşaklara aktarılması, dayanışmanın pekiştirilmesi, bütünlüğün korunması açısından aile kurumu hakikaten önemli, üzerinde titizlikle durmalıyız; toplumun temeli, zaten siz diyorsunuz. Ayrıca, ekonomik ve sosyal gelişmelerde olumsuz etkilere karşı da korumamız lazım. Aile kurumunu nasıl ve hangi şartlarda güçlendireceğimizi de iyice bir konuşmamız lazım, bunu da teşvik etmek lazım ama hangi boyutlarda, nasıl, hangi yörelerde, hangi toplum kesimlerinde? Herkese aynı formülü uygulayarak bu işin içinden çıkmamız da mümkün değil. Burada, aile bireyleri arasındaki bağlılığı, aile bütünlüğünü koruyucu politikalarla geliştirmeliyiz. Bu aileyi ve sosyal fonksiyonlarını zayıflatıcı unsurları hakikaten ortadan kaldırmalıyız. Aileye bu istihdam imkânı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

(Oturma Başkanlığına Başkan Süreyya Sadi Bilgiç geçti)

BAŞKAN – Lütfen toparlarsanız Sayın Ayhan...

EMİN HALUK AYHAN (Denizli) – Bitireceğim Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Bayanların da bir şekilde iş gücüne katılımlarını sağlamamız lazım. Aksi takdirde orada da büyük sıkıntıların olduğu çok net bir şekilde görülüyor. Kadınların istihdam edilebilirliklerini geliştirmeliyiz. Burada aktif yaşlıyı söyledik. Ama benim sizden hassaten ricam, önümüzdeki dönemde oluşabilecek, yığın olarak önümüze gelecek sorunları tespit edelim mevcut problemleri çözerken. O gelebilecek problemleri şimdiden önlemeye çalışırsak gelecekte toplumun yaşayacağı problemleri önlemiş oluruz. Benim şimdilik söyleyeceğim bu kadar.

Teşekkür ediyorum. Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Ayhan.

Sayın Taşdemir, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Ağrı Milletvekili Dirayet Taşdemir’in, Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir’in Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2018 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

DİRAYET TAŞDEMİR (Ağrı) – Sayın Başkan, az önce Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla ilgili görüşlerimi ifade ettim, aslında partimiz ve grubumuz adına eleştirilerimizi sundum ama İbrahim Bey benim uygun bir üslup kullanmadığımı iddia etti. Bunu iddia ederken de aslında kendisi

çok saldırgan, öfkeli ve ses tonunu yükselterek bir müdahalede bulundu. Yani eğer uygun bir dil kullanmamızı öneriyorsa önce kendisi uygun bir dil kullansın, bu kadar saldırgan, bu kadar öfkeli bir biçimde düşüncelerini ifade etmemesi gerekiyor.

Diğer bir noktadaysa, biz bir muhalefet partisiyiz, biz görüşlerimizi, düşüncelerimizi kendi belirlediğimiz ölçüde, çerçevede sunarız. Dolayısıyla bizim kimi, neyi, nasıl tanımlayacağımız yani “Güney Kürdistan” mı diyeceğiz “federe Kürdistan” mı diyeceğiz “Irak” mı diyeceğiz, bu bizi bağlayan bir görüştür. Ki bu kadar “Kürtler, Türkler biz kardeşiz, biriz.” söyleminden sonra Irak Parlamentosunun bile kabul ettiği bir coğrafya ismine bu kadar öfkeli, bu kadar tepkili bir ifadeyle karşı çıkması ve “Siz niye bunu ifade ediyorsunuz?” tarzındaki yaklaşımı da aslında muhalefeti engelleme, eleştiri hakkımızı engelleme ve gerçekten eleştiri sınırlarını kapatma, tahammülsüzlük olarak ifade etmek istiyorum.

Diğer bir nokta ise...

BAŞKAN – Teşekkür ederim, anlaşılmıştır.

DİRAYET TAŞDEMİR (Ağrı) – Kısaca bir şey daha ifade edeceğim.

Sayın Cumhurbaşkanı bir konuşmasında “Terör örgütü üyeleri 15 çocuk doğuruyor.” diye bir ifade kullandı. Şimdi, üç maymunu oynamaya gerek yok, bu coğrafyada, bu kültürde çok çocuklu aileler hangi kültürel gerçekliğe, hangi toplumsal yapıya aittir? Bizler, hepimiz de biliyoruz ki çok çocuklular Kürtlerdir. Hepimiz bu kültürden geliyoruz. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar...

DİRAYET TAŞDEMİR (Ağrı) – Ben kendim de 10 çocuklu bir ailenin çocuğuyum.

BAŞKAN – Yok, Sayın Cumhurbaşkanı...

MİHRİMAH BELMA SATIR (İstanbul) – Yok yok, yanlış...

DİRAYET TAŞDEMİR (Ağrı) – O zaman izah edin, kimi kastetmiş? O zaman siz izah edin kimi kastediyor?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

DİRAYET TAŞDEMİR (Ağrı) – O zaman biz bilmek istiyoruz. Tamam, biz öyle anladıysak, ki binlerce insan böyle anladı, o zaman izah edin, deyin ki şunu kastetti. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, bir müsaade edin.

GÖKCEN ÖZDOĞAN ENÇ (Antalya) – Hangi mantığa göre bunu söylüyorsunuz?

DİRAYET TAŞDEMİR (Ağrı) – Biz öyle anladık.

BAŞKAN – Sayın Taşdemir, teşekkür ediyorum.

Sayın Cumhurbaşkanının açıklamaları çok nettir, direkt olarak terör örgütünü hedef alarak bunu söylemiştir.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkanım, ben bir şey söyleyeyim de bir şeyi vuzuha kavuşturayım.

BAŞKAN – Siz de yeni bir tartışmaya yol açmadan lütfen, buyurun.

2.- Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir’in, Ağrı Milletvekili Dirayet Taşdemir’in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi, bir defa, Dirayet Hanım, beni buradaki herkes bilir ki kırmak benim meşrebimde yok, asla, zinhar böyle bir yaklaşımım olmaz.

DİRAYET TAŞDEMİR (Ağrı) – “Yalancı.” dediniz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bakın, ben “Kürt federe devleti” onu sonradan söyledim, dedim ki: Kafamızda öteki oluşturursak, o neviden bir... Oysa orada ölenler insan, bitmiştir bizim için. Irak’ta ölmüş, hiçbir ehemmiyeti... Bu anlamda söyledim, bir.

İki: Kürtleri kimse terörist safına koyamaz, hadsizliktir, edepsizliktir. Buna ben kızarım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Cumhurbaşkanımız ne söylüyor? Cumhurbaşkanımız “Teröristler...” diyor bak “Teröristler 15 çocuk...”

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Var mı öyle bir terörist...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kardeşim, Kürt’ü sen nasıl terörist yaparsın ya? Böyle bir şey olur mu ya?

DİRAYET TAŞDEMİR (Ağrı) – Biz yapmıyoruz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kürt bu milletin en asil parçasıdır, yapmayın bunu ya. Kızdığım buna benim ya.

BAŞKAN – Arkadaşlar, Sayın Cumhurbaşkanının tercümana ihtiyacı yok, direkt olarak terör örgütünün hedef alarak söylemiştir bunu.

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) ve Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

BAŞKAN – Sayın Karabıyık, buyurun lütfen.

LALE KARABIYIK (Bursa) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, öncelikle hediyenize çok teşekkür ederim çünkü bir küçük çocuğun yaptığı bu güzel resim çok kıymetli benim için ve en güzel yerde saklayacağım.

Sayın Bakan, aynı zamanda, ben de partimin sosyal politikalardan sorumlu Genel Başkan Yardımcısı olduğum için sizinle zaman zaman istişarede bulunuyoruz, görüşüyoruz. Sizi bir bakan ama aynı zamanda bir anne ve kadın olarak düşünerek bu konuşmamı yapacağım.

Çeşitli başlıklar var tabii alanınıza çok konu girdiği için. Öncelikle kadın istihdamından başlamak isterim. Ülkemizde kadın istihdamı maalesef çok düşük düzeyde. Genç işsizler içerisinde de kadın cinsiyete bakıldığında son derece yüksek bir oran var. “Ne evde ne işte” olarak tanımladığımız grubun içerisinde de kadın cinsiyet maalesef çok daha yüksek düzeyde. Bununla ilgili mücadele veriyorsunuz, bunu biliyorum ama şöyle de bir durum var; bakın, geçen gün basında çıktı -yani bu gibi anlayışları değiştirmek lazım aile yapısı içerisinde- sübyan mekteplerinden bir çocuk şöyle diyordu: “Annecim, bugün öğretmen söyledi, kadınların çalışması günahmış, lütfen sen günaha girme, evde otur, çalışma.” Bu, basına yansdı. Yani aslında bu düşünce tarzlarını değiştirmeye çalışırken bir taraftan da sübyan mektepleri gibi okullarda birtakım yanlış bilgilerin, hurafelerin verilmiş olması son derece üzücüdür. O sübyan mektepleri konusuna ayrıca geleceğim.

Yine, aynı zamanda, kadın istihdamında vasıflı iş gücünü artırmak ve bunu destekleyecek çalışmalar, politikalar yürütmek gerekiyor. Yine, en düşük kadın iş gücü katılımına sahip ülkelerin başında geliyoruz, bunu da unutmamamız gerekiyor.

Sayın Bakan, engelli kadroları tasarruf aracı olarak kullanıldığı zaman bundan çok büyük üzüntü duyuyorlar. Son kadro verilmesi sırasında, EKPSS sonrasında tasarruf sebebiyle şu kadar denmişti, söz verilen miktar yapılmamıştı. Tasarruf tedbirlerinin kendilerinde uygulanmasından çok büyük üzüntü duyuyorlar, bunu belirtmek isterim.

Bir başka nokta, yine benzeri bir konu, mesela, özel eğitim kurumlarında verilen yemek desteği tasarruf sebebiyle kesildi, işte, elimde bunun belgesi, 31/7/2017 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığından geliyor. Yani, bakanlıkların da yani bu konuda birbirlerini tamamlayıcı olmasını tabii ki arzu ederiz, bir taraftan farklı uygulamalarda bulunmamaları gerekiyor. Bakın, “‘Özel eğitim okul ve kurumlarında gündüzlü olarak okuyan ve parasız yatılılık şartlarını taşıyan öğrencilere genel bütçeden karşılanan ödenekle ücretsiz olarak öğle yemeği verilir.’ denilmektedir. Ancak, öncelikle yemek hizmetinin ilçede bulunan belediye, aşevi, vakıf, dernek ve benzeri hayırseverler aracılığıyla bağış veya hibe olarak karşılanması sağlanmalıdır.” Neden? Kaynak israfının azaltılması, tasarruf sebebiyle. Bu şekilde karşılanmadığı durumlarda işte, ihale yoluyla ve birim yemek ödeneğinin kişi başı birim fiyatı KDV dâhil 5,50 lirayı geçmemesi gibi. Şimdi, 5,5 liranın altına düşürülen ve bunlar, bu öğrenciler özel eğitim almak zorunda kalan engelli öğrenciler yani tasarrufların buralara kadar işliyor olması gerçekten kaygı verici ve üzüntü yaratıyor Sayın Bakan.

Gaziler konusunda yine, arkadaşlarımız da değinecektir ama burada en önemli faktör, 15 Temmuz gazileri ve güneydoğu gazileri yani tüm gaziler arasında hiçbir fark gözetilmemesi gerekiyor çünkü bu da gazilerimizi yaralayan en önemli noktalardan bir tanesi.

Yine, bu ÖTV muafiyeti biliyorsunuz ki, torba yasada 1600 cc araç önce 60 bindi, sonra KDV, ÖTV hariç 90 bin liraya kadar olan bir araç alınması kabul edildi. Ancak, bu, öncelikle bedensel engellilerinin ihtiyaçlarını ne ölçüde karşılayabilecek? Burada bedensel engellilerle ilgili belki başka bir rakam telaffuz edilebilirdi, bunu da belirtmek isterim.

Yine, Sayın Bakan, engellilerin yaşamını kolaylaştıracak birtakım çalışmaları belediyelerle de ortak yürütmek gerekiyor çünkü yetersiz gerçekten ya da her ilde aynı şekilde değil. Bir örnek vereceğim sadece, çok zamanım yok, örneğin, görme engelliler için otobüs duraklarında sinyalizasyon sisteminin yapılmış olması bu ortak çalışmayla, bir sesli uyarı sistemi, sinyalizasyon sistemi duraklarda -nerede ineceğiniz, nerede bineceğiniz zaten bilemeyebilir- çok büyük fayda sağlayacaktır; bu verdiğim örneklerden bir tanesi olsun.

Bir başka konu, Sayın Bakan, Ensar Vakfı ve diğer vakıflara Milli Eğitim Bakanlığı çok büyük yetkiler verdi ve burada denetimden eksik birtakım vakıfların daha önceki olaylarını da biliyoruz. Bir taraftan da sübyan mektepleri var. Milli Eğitim Bakanlığıyla birlikte yani görüşlerinizi burada ifade ederek siyasetin okullara girmemesi konusunda etkili olmanızı sizden bir anne olarak bekliyorum, siz bir annesiniz sonuçta. Maalesef, burada çok kötü uygulamalara da şahit oluyoruz, örneğin, sübyan mekteplerinde gerçekten göz teması kuramayan çocuklar hurafelerle eğitiliyor, buradan çok şikâyetler geliyor.

Yine, Ensar Vakfı ve diğer yetki verilen vakıflar örgün eğitimle değil, örgün eğitimin yanı sıra daha doğrusu yaygın eğitimle de hanelere ulaşma çabası içerisinde. Ama, burada alınması gereken çok önemli tedbirler var yani Ensar Vakfı her şeye ilaç gibi kullanılan bir vakıf hâline geldi. Bu konuda özenli olmanızı aileler ve çocuklar açısından, Milli Eğitim Bakanlığının bu konudaki girişimlerini, sizin de lütfen görüşlerinizi iletmenizi isterim çünkü doğru bulmuyorum.

BAŞKAN – Sayın Karabıyık, müdahale etmek zorundayım.

Millî Eğitim Bakanı cevap kısmında bununla ilgili açıklama yaptı maalesef siz yoktunuz ama sizin olmadığınız bir ortamda cevap kısmında bununla ilgili cevabı verdi. Bu bütün sivil toplum örgütlerine açık olan ve valilikler üzerinden yürütülen bir proje. Her sivil toplum örgütüne açık, projelerini getiriyorlar, valiliğin oluşturmuş olduğu bir kurulda bu projeler değerlendirilerek sonuç itibarıyla sunuma, Millî Eğitim Bakanlığına sadece onaya gönderiliyor. Bu şekilde de Ensarın sadece bir ilde getirmiş oldukları bir güdümlü projeyi uygulamaya soktuklarını ifade ettiler. Yani, “Sanki onlara bir ayrıcalık tanınmış, bir özerklik verilmiş.” dersek...

LALE KARABIYIK (Bursa) – Yani son protokoller öyle.

BAŞKAN – ...ki geçen gün bu açıklama yapıldı, bu bizi yanlış bir noktaya götürür.

Buyurunuz.

LALE KARABIYIK (Bursa) – Sayın Başkan, ben Millî Eğitim Bakanlığının bütçesinde sorular kısmında da, cevaplarda da buradaydım sonuna kadar. Sanırım Kalkınma Bakanlığına sorduğum bir sorunun cevabını verdi, o zaman yoktum Kalkınma Bakanlığında, Millî Eğitim Bakanlığında buradaydım.

BAŞKAN – Yok, bu konuyu cevaplandırdı.

LALE KARABIYIK (Bursa) – Onu, bazılarını daha sonra yazılı cevaplayacağına da ifade etmişti.

Evet, kadına yönelik şiddet konusu var Sayın Bakan. Burada, öncelikle, kadına bakış açısının değiştirilmesi konusunda mücadele verilmesi gerektiği zaten aşikâr. Mesela, son verilere baktığım da, kadınların hangi bahanelerle öldürdüğü rakamlarına baktığımızda şüpheli ölümlerin ardından ekonomik sorunlar geliyor, zaten o konuya da gireceğim, ekonomik sorunlar çok önemli burada. Ama, daha sonra barışma isteğini reddetme, evliliği sonlandırma gibi sebepler var. Kadınları kim öldürdü diye baktığınızda tespit edilemeyen oranların ardından en büyük oranda yüzde 27’yle koca geliyor, sonra akraba, sonra erkek arkadaş, sonra eski koca, ağabey ve oğul yani kadınlar erkekler tarafından öldürülüyor sonuçta. Bu konuda mücadeleniz olduğunu biliyorum ama özellikle bakış açısının değiştirilmesi konusundaki mücadelelerin de artırılması gerektiğini düşünüyorum.

Tabii, eğitimle son derece alakası var bu konunun. Şimdi, Türkiye’de nüfusun yüzde 29’u zaten kız çocukları, son altı yılda evlenmek zorunda kalan kız çocuklarının sayısı -tespit edilebilen tabii, resmî rakamlara göre bunlar- 232 bin. Yani, son altı yılda 142 bin çocuk anne oldu aynı zamanda bu verilere göre. Yine, ilköğretim çağına olup okula gitmeyen kız çocuklarının sayısı aynı durumdaki erkek çocuklarından da maalesef 6 kat daha fazla ki bunların da önemli sebepleri var.

Aile yapısı araştırması var bildiğiniz gibi 2016 yılında. Bunun sonuçlarına göre, eğitime devam etmek istemesine rağmen eğitimi yarıda bırakan 15 ve üzeri yaştaki bireylerin oranı -yani kız, erkek- yüzde 18,3, eğitimin yarıda bırakılmasının nedenleri ise ekonomik nedenler yüzde 45’le ön sırada, ailenin izin vermemesi yüzde 22,7. Ama, cinsiyet olarak baktığınızda erkek çocuklarında bu neden, ekonomik nedenler öne geçerken ailenin izin vermemesi oranı kız çocuklarda had safhada öne geçiyor. O zaman demek ki biraz bakış açısıyla aile içi birtakım...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen toparlar mısınız.

Buyurun.

LALE KARABIYIK (Bursa) – Biraz torpil bekliyorum kadın olarak Aile Bakanlığından.

Şimdi, yoksullukla ilgili...

MUSA ÇAM (İzmir) – Evet, torpil...

LALE KARABIYIK (Bursa) – Evet, yani birazcık torpil bekleyebilirim, pozitif ayrımcılık olsun.

Şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisinden sayın vekil, sanıyorum şu anda burada yok, ak tarihten bahsetmişti. Adalet ve Kalkınma Partisinin on beş yıllık tahrifatı sonucunda birtakım verileri vermek isterim. Biz birimizde, ben bu birimde görevli olduğum için... Şimdi sosyal politikalar olarak araştırmalar yapıyoruz, sosyal bozulmaları tespit ediyoruz. Bunlar bizim uydurduğumuz veriler değil, kurumların verilerinden yıllık bazlarda, aylık bazlarda alıyoruz, tüm bağımlı ve bağımsız değişkenleri dikkate alıyoruz, nüfus artışını da dikkate alarak ortaya çıkarıyoruz. Bakın, ak tarihten bahsetmişlerdi, on beş yıllık tahrifat sonucunda boşanmalar yüzde 37 arttı, fuhuş yüzde 790, adam öldürme yüzde 261, çocukların cinsel istismarında yüzde 434'lük artış var, uyuşturucu bağımlılığında yüzde 678, cinsel tacizde yüzde 449, kadına şiddette yüzde 1.400 artış var bu ak tarihte. Onun için, bu verilerin bir daha gözden geçirilmesini dilerim.

Bir başka nokta, yoksulluk, yoksullukta veriler gerçekten yüksek, açlık sınırı, yaşam sınırı artık asgari ücretin çok üzerinde. Maaş zammı TÜFE'ye göre yapılıyor ama aslında gıda enflasyonunun çok altında eziliyor bu kişiler.

Şimdi, önümde yine bir çalışma var; bizim yaptığımız, akademisyenlerin de yaptığı teknik bir çalışma: Mesela Adalet ve Kalkınma Partili yıllarda sınıfsal yapıya baktığınızda kırsal mülk sahiplerinde bir azalma var, toprağı olan köylülerde azalma var, çalışmayanlarda artış var.

Yine, bir başka nokta, tabii, yoksulluk. Hani “Her şeyin, kötülüklerin anasıdır.” diyoruz ya, “Yoksulluk sosyal bozulmaları, şiddeti, her şeyi meydana getiriyor.” diyoruz ya; mesela, baktığımızda, toplumsal sınıflara göre yoksulluk oranını incelediğimizde yoksulluk oranının arttığını görüyoruz, yani sizin bize sunduğunuz Gini katsayısı ile dağıtılmamış kârları da içeren Gini katsayısı arasında gerçekten çok önemli bir fark var çünkü yeni serilere, yeni yöntemlere göre hazırlanan yoksulluk verileri var elinizde; bunu zaten inkâr etmiyor, TÜİK de söylüyor. Mesela yoksulların oranına baktığınızda, son yıllarda yoksulların sınıfsal kimliği içerisinde yüzde 68'i emekçiler, ondan sonra toprağı olmayan köylüler ve köyde çalışanlar, tarım çiftçisi. Yani, bu oranlar gerçekten ciddi rakamlar.

Hane halkının gelir/harcama açıkları var. Hane halkının gelir/harcama açıklarında en çok açık ortaya çıkanlar, daha doğrusu geliriyle harcamasını ötemeyenler öncelikle emekliler -ve bunda artış var yıllar bazında- ardından emekçiler, işsizler; aslında biz bunları “mülksüz emekliler”, “mülksüz emekçiler” olarak da alt sınıflara ayırmıştık. Tabii, toplam harcamalarını gelirleriyle karşılayamayan hane oranlarına baktığınızda, yine işsizlerden sonra emekliler ve emekçiler çok yüksek durumda. Bunların da dikkatle izlenmesini arzu ederim.

Sosyal yardımlar... Sosyal yardımlar sosyal güvenlik kurumlarının açıklarının kapatılmasında da belki bir fayda sağlayabilir Bakanlık nezdinde ama ben özellikle şuna değineceğim: Sosyal hizmetler il müdürlükleri seçimlere iki üç hafta kala -benim ilimde de böyle- 3 vardiya çalışıyorlar -belediyelerle iş birliği yaparak 3 vardiya- ve yardımlar dağıtılıyor. Yani, bu hiç demokratik yaklaşım değil diye düşünüyorum, adil bir yaklaşım değil, bunu belirtmek isterim.

Bir de, illere giden, illere gönderilen, yani daha doğrusu illerdeki vakıflara -yani size bağlı vakıflara- gönderilen miktarları, il ve ilçelerde bunları, tabii, özellikle bilmek isterim.

Son olarak şunu söyleyeceğim: Aile kurumu... Az önce de çok geçti, aile kurumunun giderek zayıflamasında yoksulluk ve göçün en önemli faktör olduğunu bize veriler gösteriyor. Ekonomik ve sosyal olarak gelişmiş illerde aile kurumu daha dirençli görünüyor; yani, bunu da yine verilerden görüyoruz.

Bir de, yine verilerde -veriler de elimizde zaten- aynı zamanda muhafazakâr iktidarın da, varsayıldığının aksine, aile kurumuna pek yansımadığını görüyoruz. Yani, muhafazakâr iktidarın, varsayıldığı gibi aile kurumuna çok faydasının olmadığını, daha çok dağılımın, göçün gerçekleştiğini de bu rakamlardan görüyoruz.

BAŞKAN – Son cümlenizi de alabilir miyim lütfen.

LALE KARABIYIK (Bursa) – Peki, aslında konuşacağım çok şey var ama daha sonra, sorularla...

Teşekkür ederim Sayın Bakan.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum Sayın Karabıyık.

Birleşime 14.30'a kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.44

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.40

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Şükrü ERDİNÇ (Adana)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Emine Nur GÜNAY (Eskişehir)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlarımız, Komisyonumuzun 23’üncü Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Müzakerelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Sayın Kaynarca, buyurun lütfen, süreniz beş dakikadır.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Öncelikle Irak’taki depremde hayatını kaybedenlere Allah’tan rahmet diliyorum. Binlerce yaralı var, Rabb’im şifa versin. Bu arada hem Kızılay hem AFAD ülkemiz adına oradalar, bunu da önemsiyorum, belirtmek isterim yeniden.

Sayın Bakanımıza sunumu için çok teşekkür ediyoruz, çok önemli bir sunum yaptı. 26 milyar 690 milyon gibi çok ciddi bir rakamın varlığı yeni dönemde, bence çok önemli çünkü 8’inci büyük bütçe demek bu. AK PARTİ hükümetlerinin aileye, kadına, engellilere, şehit yakınlarımıza ve gazilerimize, yaşlılarımıza, çocuklarımıza verdiği, ailemize verdiği, kadınlarımıza verdiği en büyük değer ona ayrılan kaynakla da müsemma diye düşünüyorum.

Ben birkaç not aldım çünkü hem Ailenin Bütünlüğü ve Boşanma Komisyonunda görev almıştım hem de kadına şiddetle ilgili, 24’üncü Dönemde sorumluluk aldığımız çalışmalar vardı. O yüzden bazı verilerle ilgili bilgi aktarmak isterim.

Öncelikle şu: “Aile yok oluyor.” cümlesiyle, Sayın Kuşoğlu öyle başlamıştı, rakamlar vererek de onu belirtti ama OECD ülkeleri içerisinde Türkiye -Allah’a çok şükür ki, elhamdülillah diyorum- binde 1,6 gibi oranla... 1,7’ye yakın bir rakamdı ama en son, bu yıl onun düştüğünü de görüyoruz, 1,5’e kadar düştüğünü. Sayın Bakanımız açıklamalar yapacaktır bittikten sonra elbette. Yani şunun altını dikkatle çizmek isterim ki farkındalığın artışıyla ilgili bir değişiklik var bize yansıyan. Oysa ülkemizin OECD ülkeleri içerisinde boşanma oranlarının en düşük olduğu ülkelerin başında geliyor olması hâlâ aile kavramının en değerli olduğunu, hâlâ ailenin gücü ile toplumsal gücün çok farkındalık anlamında değerli bir noktada olduğunu gösteriyor. Şunu da vermek isterim rakamlar açısından: Boşanmalar evet, var ama yüzde 75 gibi bir oran yeniden evleniyor ve bu yeniden evlenenlerin yüzde 17’si de –mevcut istatistiklere göre- eski eşiyle evleniyor. Yani bazı çalışmalar yapılırsa, bu anlamda, aile bütünlüğünü koruyucu önlemler bazındaki... Aile Bakanlığımız bu konuda çok değerli hizmetlere imza atıyor. Bu oranların da dikkatle altını çizmek isterim. Yani boşananların yeniden evlendiği, bu yeniden evlenenlerin de yüzde 17’sinin eski eşiyle evlendiği oranlar da önemli.

Diğer başlık... Aslında üzücü. Her görüşe saygı duyuyoruz elbette, her katkı birbirinden değerli ancak HDP’li bir vekilimizin “AK PARTİ hükümetleri, AK PARTİ kadını üreme makinesi gibi görüyor.” gibi bir cümlesinin çok talihsiz bir cümle olduğuna, asla kabul edilemez olduğuna dikkat çekmek isterim. Yani böyle bir şeyi, böyle bir yorumu, bunu ifade etmeyi bile -grubu adına sözlerini- ben gerçekten hiç hoş bulmuyorum, kesinlikle de kabul etmiyorum, reddediyorum. Eğitimden sağlığa, istihdamdan iş gücüne katılma, sosyal politikalardan kadının toplumdaki statüsüne kadar dün ile

bugün arasında bu kadar verisel farklılıklar varken, dün ile bugün arasında merdivenin basamakları gibi, sıfırda olduğunuz noktada, ikiye ikide olduğunuz noktada hatta bazı başlıklarda direkt çok daha iyi noktalara gelmişsiniz düne göre ama yarınlarda yapılacak ve dünyayla, Avrupa'yla kıyaslanacak atılacak çok değerli adımlar var; evet, eğitim mesela. Eğitimde kız çocuklarıyla ilgili yüzde 98 ilkokul oranları bugün çok değerli. Yüzde 13'tü sadece, üniversitede kızlarımızın okuma oranı. Yüzde 13'ten geline rakam yüzde 46, iyi bir oran ama neden erkeklerdeki gibi çok daha, o anlamda fırsat eşitliği sunulmasın, daha iyi noktada olmasın? Yani alınan kararlarla, hem kanunen hem teşvikler hem de çıkartılan genelgeler ve çalışmalarla birlikte bu noktaya geldi.

Diğer başlık sağlık. Yine, sağlıkta anne-bebek ölüm oranlarını en düşüğe çekmeyi başaran ülke olarak bunu nasıl başardığımızın perspektifini Türkiye'ye sunuyorlarsa bugün bu başlıkta da kadınla ilgili çok değerli rakamlar var diye düşünüyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen toparlar mısınız.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Diğer bir konu da -yine önemliydi bence- eşitlikle ilgili. “Kadın-erkek eşitliğini söylemeyen bir parti genel başkanı var.” diye başladı. Biz hem 2004'te hem de 2010 yılındaki Anayasa değişikliğinde eşitliği değil, tam tersi, pozitif ayrımcılığa kadar, kadın haklarını, İş Kanunu'nda, Medeni Kanun'da, 6284'le birlikte çok değerli İstanbul Sözleşmesi ve devamında çıkarttığımız kanunlarda, en önemlisi de anayasal düzenlemelerde ortaya koyduk ama ne gerekiyor? Toplumsal zihniyet dönüşümü gerekiyor. Hem bunu görerek hem de bundan sonra bu çerçevede çalışmaların üzerine artı koyarak devam etmek lazım.

Saygıdeğer Bakanıma sunumu için teşekkür ediyorum, hayırlı olmasını diliyorum. Yeni dönemde, kadını güçlü kılacak çalışmaların da... Yaptığı açıklamada o ivmeleri aldık, bunu da çok sevindirici buluyorum. Özellikle kız çocuklarının eğitimini, kreş ve anaokullarından başlayan o eğitim perspektifini ve Bakanlığımızın bu çalışmalarını da takdirle karşıladığımı ifade ediyor, hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Özgökçe, buyurun lütfen.

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli vekiller; bütün hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Sabahki sunuma yetişemedim, sizi dinleyemedim ancak tutanaklardan takip edebildim Sayın Bakan. Evet, sunumuzda belirttiğinize göre özellikle 2017 yılı içerisinde birçok çabanızın olduğunu ve 2018 yılında da bu girişimlere devam edeceğinizi belirttiniz esas olarak Sayın Bakan, kadının toplumsal yaşamdaki hızla kaybolan rolünü yeniden kazanması için, eşit ve adil bir birey olarak da yaşayabilmesinin önünü açma yönünde çok daha fazlası gerekir, bunu belirtmek istiyorum öncelikle. Ancak daha öncesinde, dün yaşanan, Süleymaniye merkezli yaşanan depremde hayatını kaybedenlere başsağlığı dilemek istiyorum. Deprem yaşamış bir kentin vekili olarak da ve ayrıca deprem yaşayan biri olarak da çok yakından bildiğim için, depremde yaşanan acıları ve sonrasında neler yaşanacağını bildiğimden dolayı bu afet karşısında umuyorum ki telafisi kısa sürede mümkün olur yaşanan acıların.

Evet, biz de Van depremini yaşadığımızda çok büyük bir kayıp verdik ama bizi daha çok yaralayan, Van halkının daha çok yaralandığı husus, o dönem özellikle ulusal kanallardan yapılan bazı ırkçı söylemlerdi. Vanlılar iki şeyi unutmadı zannımca. Birincisi: Bir anda Türkiye toplumunun yardımsever yönünü ve yardımlaşma ağını, bir anda oluşan hassasiyeti unutmadı. İkincisi: Bu ırkçı söylemleri unutmadı. Dün akşamdan beri, Süleymaniye'de yaşanan depremin hemen akabinde sosyal medyada özellikle açığa çıkan ırkçı söylemler gerçekten bizleri derinden üzüyor. Ben şiddetle kınıyorum bu

anlayışı ve reddediyoruz gerçekten. Depremi ne dili, ne dini, ne ırkı, ne etnik kökeni hiçbir şeyi yoktur; deprem bir doğal afettir ve depremlerin insanları en çok bütünleştiren, birleştiren dönemler olması gerekir.

Ben bu vesileyle tekrar, hayatını kaybedenlere başsağlığı ve yaralananlara acil şifa diliyorum.

Sayın Bakan, tekrar bütçemize dönecek olursak evet, sizin sunuşunuz için de teşekkür ediyoruz. Biz bütçe konuşmaları boyunca, bugüne kadarki, sizden önceki bakanlıklar da sunuşlarını yaptıktan sonra ve hatta bütçe sunuşlarının ilk gününde, Sayın Maliye Bakanının yaptığı sunuşta en çok eleştirdiğimiz konu, bütçelerin hiçbirinde kadın yok yani görünmez bir hâlde çünkü kadın bütçesi ayrıca ve ayrı kalemler hâlinde belirtilmemiş durumda. Bu, bütçeleme mantığı içerisinde çok eksik kalan bir husus. Biz aslında bekledik ki Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı bütün bakanlıklarla istişare hâlinde ve bütüncül bir politika izleyebilsin çünkü bir devletin bütçesi ve bir ülkenin yönetiminde toplumsal cinsiyet eşitliğini yaratmak en öncelikle sizlerin sorumluluğundadır ve bunun eksik olması yönetimde de çok ciddi bir eksiklik demektir. Çünkü şu an yaşadığımız ortam itibarıyla da her gün birkaç kadının öldürüldüğünü, tacize, tecavüze uğradığını ve büyük oranda bu sorunun çözülmediğini görüyorsak bu alanda bir sıkıntı var ve bu sıkıntının en önemli ayağı bir mantalite sorunudur. Mevcut toplumsal algının, kadına bakış açısının değiştirilmesi gerekiyor ve bu değişim çok kolay bir durum değil, bunun için tam bir zihniyet devrimi gerekir. Yani sadece sizin Bakanlığınız döneminde değil, on beş yıllık hükümetleriniz boyunca da, evvelki iktidarlar döneminde de bu konuya çok fazla ilgi gösterilmemiş, hep “Şu hizmetleri yaptık, bu hizmetleri sunduk.” şeklinde bir algı var ancak bu yetmez, çok daha fazlası gerekir, “Şu kadar ŞÖNİM kurduk.” demek yetmez. Esas olan, sivil toplum örgütleriyle iş birliğini artırmaktır örneğin, gerçek anlamda sorumluluk üstlenmektir, sorunun muhataplarıyla görüşmektir ve kadını güçlendirmektir esas itibarıyla. Bizler görüyoruz ki on beş yıllık iktidarlarınız süresince bu bahsettiğim zihniyet devrimi hep tersinden yürütülmüş ne yazık ki ve Türkiye toplumunda kadının varlığı yok sayılmış, âdeta kadın olmak kusurlu olmakla eş değer tutulur hâle gelmiş. Özellikle yönetici pozisyonunda olan kesimlerin öyle sözlerine şahit oluyoruz ki akıl almaz yani bu, kabul edilemez derecede.

Sayın Bakan, daha birkaç sene önce Bakanlığınız bir kadın Bakanlığıydı yani siz de hatırlıyorsunuz ki Genel Başkanınızın “Biz muhafazakâr, demokrat bir partiyiz. Bizim için aile önemli.” sözlerinden sonra kadının adı Bakanlığınızdan kaldırıldı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olarak değiştirildi. Ya, maalesef, devletin en tepesindeki kişi çok eril bir bakış açısına sahip ve bu bakış açısı yıllar içerisinde toplumun tüm hücrelerine, kılcal damarlarına sirayet etmiş hâlde. Bu hususlara daha sonra değinmek üzere tekrar ben bütçeye dair kimi vurgular yapmak istiyorum.

Bakanlığınızın bütçesi merkezî bütçenin yüzde 3’ünü oluşturuyor fakat bu rakamın aldatıcı olduğunu biz düşünüyoruz çünkü bütçenizin neredeyse tamamını sosyal yardımlar oluşturuyor. İşte, şartlı eğitim yardımları, şartlı sağlık yardımları, şartlı gebelik yardımları, eşi vefat etmiş kadınlara yönelik yardımlar, muhtaç asker ailelerine yönelik yardımlar gibi gibi daha birçok yardım alanı var. Yardımlar için bütçenizde çok büyük bir pay ayrılmışken Bakanlığınızın adından kadının çıkarılmasına paralel bir gelişme olarak da Türkiye’de kadın-erkek eşitliğinden sorumlu tek kurum olan Avrupa Birliği uyum sürecinde kurulan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tamamen işlevsiz hâle getirilmiş. Öyle ki Genel Müdürlük 2008-2013 yıllarını kapsayan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı’ndan sonra yeni bir eylem planı dahi hazırlamamış durumda. Keza Bakanlığınızın 2016 Faaliyet Raporu’na göre bütçenizin yalnızca 9 milyon 501 bin lirası Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne harcanırken 15 milyar 222 milyon küsuru Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüne aktarılmış yani bu rakamlar arasındaki uçurumu özellikle belirtmek istiyorum, anlayış ve yönetim açısından bu vurguyu yapıyorum. Kadının

Statüsü Genel Müdürlüğünün bütçesi düzenli olarak azalırken Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün bütçesindeki artışlar aslında partinizin sosyal yardım politikasıyla doğrudan ilişkilidir. Bir yandan sosyal güvenlik ve sosyal koruma aşındırılırken izlenen Hükümet politikaları nedeniyle yurttaşlar sosyal yardımlara muhtaç hâle getirilmektedir. Ayrıca, sosyal yardımlar siyasal ilişkilere eklenmiştir ne yazık ki ve toplumsal sistemin yeniden üretimi işlevini yerine getirmektedir. Yardımlar direkt AKP'yle ilişkilendirilmiş ve siyasallaştırılmıştır. Buna birçok kere bizler de şahit oluyoruz. Hükümet, yardımları lütuf gibi dağıtmakta, toplumda minnet ve borçluluk hissi yaratılmaya çalışmakta ve yoksulluğu perdelemektedir âdeta. Yoksulluk bir etik ve dinî konu hâline getirilmekte, emek ve sermaye ilişkisinin yarattığı eşitsizlikle bağı koparılmaya çalışılmaktadır.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; Bakanlık bütçesini incelediğimizde bizlerin açısından ortaya çıkan bir diğer sorun tüm kamu kurumlarında olduğu gibi hizmet alım giderlerinin varlığı yüksek rakamlardır. Hizmet alımları, Bakanlık personeli tarafından yapılmayan, dışarıdan alınan hizmetleri ve taşeron firmalar aracılığıyla Bakanlık bünyesinde muvazaalı olarak çalıştırılanların giderlerini kapsıyor. Maalesef, önemli bir eğitim ve deneyim gerektiren sığınak, danışma merkezi, çocuk ve yaşlı hizmetleri gibi işlerde taşeron firmalarda çalışan personeller görev yapmakta, söz konusu çalışanlar sosyal güvenceden mahrum olduklarından taşeron firmalar tarafından sürekli işe alınıp işten çıkarılmakta, hassas durumdaki kadınlara ve bakıma muhtaç çocuklara dönük hizmetler sürekli değişen ve iş güvencesinden mahrum olduklarından stres altında çalışan personeller tarafından verilmektedir.

Diğer bir sorun ise 2018 yılı bütçesinin genelini olduğu gibi, Bakanlığınız bütçesinin -dediğim gibi az önce- toplumsal cinsiyete duyarlı bir biçimde hazırlanmamış olmasıdır. Tıpkı sosyal bütçenin toplumdaki gelir eşitsizliklerini törpülediği, devlet harcamalarının zengin ile fakir arasındaki uçurumu bir ölçüde azaltmayı sağladığı gibi toplumsal cinsiyete duyarlı bütçede kadınlar ile erkekler arasında yapısal eşitsizlikler olduğunu varsayar ve kamu harcamalarının ne kadarının kadınlar lehine yapıldığını denetleyerek söz konusu kalemleri artırmayı hedefler. Ne var ki Hükümetin sunduğu bütçede kadınlar için yapılan harcamalar ayrı kalemlerde sıralanmadığından bütçeyi toplumsal cinsiyet yaklaşımıyla yorumlamak güçleşmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen toparlar mısınız.

Buyurun.

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Bu da başlı başına bütçenin kadın ve erkek harcamalarından ne düzeyde faydalandıklarını, aralarında ne gibi eşitsizlikler olduğunu değerlendirmeden hazırlandığının göstergesidir. Aslında bütçeniz hazırlanırken biz şu soruların yanıtlarını bekliyorduk: Bütçede kadın ve erkekler açısından dengesizlik var mı? Programın veya politikanın çıktıları nasıl daha eşitlikçi bir şekilde sunulabilir? Bir diğer sorun: Kadın ve erkeklerin faydalanma düzeyinde orantısızlık var ise hangi ek kaynaklar aracılığıyla bu giderilebilir? Söz konusu programın ev emeğine etkisi nedir? Kadınların orantısız bakım yükünü azaltma noktasında kaynaklar nasıl daha iyi yönetilebilir? Toplumsal cinsiyet eşitliğini hedefleyen harcamalar nelerdir? Özellikle yoksul kadınların önceliklerine göre düzenlenen ve onların yüklerini hafifletmeyi hedefleyen kamu hizmetlerine yapılan harcamalar nelerdir? Kadınların gelir eşitsizliğini ve erkeklere bağımlılığını azaltacak gelir transferlerine öncelik veriliyor mu? gibi soruların yanıtlarını beklerdik ama bütçe sunuşunuzda bu soruların hiçbirine yanıt bulamadık. Bu nedenle bir yandan tüm bütçenin, Bakanlığınız bütçesinin toplumsal cinsiyet yaklaşımıyla kadınlara etkisi gözden geçirilmeli, diğer yandan da kadınların toplumdaki konumlarının iyileştirilmesine yönelik oluşturulan özel harcamalar ve kadın-erkek eşitliğinin sağlanması yönünde yapılan harcamalar

toplumsal cinsiyet eşitliğini gerçekleştirmeye yönelik program gibi ayrı bir kalemde şeffaf biçimde kaydedilmelidir. Bizler kadınların ihtiyaçlarını tespit etmeyi, erkek egemenliğinden kaynaklanan eşitsizliklerle mücadele etmeyi hedef alan bir bütçe için ısrarcı konumdayız ve bu anlamda ısrarcıyız.

Sayın Bakan, yine son on yılda kadın haklarını geliştirmek ve korumak için Türkiye'nin imza attığı çok sayıda taahhüde rağmen Türkiye'de kadınlara yönelik eşitsizlik ve ayrımcılık son yıllarda ne yazık ki daha da derinleşmiştir. Bugün kadın hakları alanında kazanılmış haklar çok ciddi bir tehdit altındadır. Özellikle bir an evvel kaldırılmasını talep ettiğimiz olağanüstü hâl ve şiddeti besleyen politikaların uygulamaya geçmesiyle Türkiyeli kadınların yaşamı da çok olumsuz bir şekilde etkilenmiştir. Türkiye'deki çatışmalı ortam, nefret siyaseti, Hükûmetin ilan ettiği sokağa çıkma yasakları, hâlen sorumluları ortaya çıkarılmamış darbe girişimi ardından ilan edilen OHAL ve kanun hükmünde kararnamelerle yönetilen bir ortamda kadınlar çok daha güvencesiz ve çok daha dezavantajlı bir konuma gelmiştir. Özellikle muhafazakâr söylemler ve politikaların bu dönemde yoğunlaşmış olduğunu görüyoruz.

Yine OHAL KHK'larıyla ihraç edilen 110.971 kamu görevlisinin en az yüzde 23'ünü kadınlar oluşmuştur. "Darbe girişimiyle mücadele etmek" adı altında sosyal demokrat kamu emekçileri gerekçe gösterilmeksizin işlerinden uzaklaştırılmışlardır. Herkes de çok iyi biliyor ki KESK'li -yani KESK'in de bu konuda çalışması var- kadınlar ihraç edildiler. Bunların darbe teşebbüsüyle, darbe girişimiyle hiçbir alakasının olmadığı bilinmesine rağmen, Hükûmetiniz tarafından bilinmesine rağmen sırf muhalif tavırları sebebiyle, sayısal anlamda verileri de var.

BAŞKAN – Sayın Özgökçe, toparlar mısınız lütfen.

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Sayın Başkan, daha birçok konu var. Müsaade ederseniz, grubumuz adına ben sabah yetişemediğim için bu konuşmayı yapamadım.

BAŞKAN – Grup adına sayın Taşdemir konuştu efendim siz gelmeyince, pozitif ayrım yaptık.

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Teşekkür ediyoruz ama biz...

Peki, ben sivil toplum iş birliğinden de bahsedip kapatayım o hâlde, çok uzatmamak adına. Evet, sivil toplum örgütleri, özellikle bu dönemde kadın örgütlerinin kapatılmış olması çok büyük bir talihsizlik. İçişleri Bakanı "Vurduk kapılarına kilidi. Hadi bakalım açsınlar." dedi ama 24 kadın derneği ve 1 çocuk hakları derneği kapatıldı bu dönemde. Bu örgütler özellikle kadına yönelik şiddet başvurularını alan, bire bir destek sunan; hukuki, sosyal alanda, sağlık alanında da hizmetler sunan örgütlerdi ve muazzam bir arşivleri vardı, kütüphaneleri vardı, bilgiler vardı. "Darbeyle mücadele" adı altında el konulduktan sonra hem eşyalarına hem birikimlerine, arşivlerine... O kadınların özel başvurularına dahi el konuldu ve daha sonra bu alan kapatılmış oldu. Şu an kadınların başvurabileceği herhangi bir mekanizma ne yazık ki yok bölgede. Bakanlığımızın sivil toplum alanında çok daha fazla çalışması gerekiyor ve bu kapatılan derneklerin bir an önce açılması gerekiyor. Hem deneyim anlamında hem de güvenilirlik açısından bölgede kadınların güvenerek başvurduğu mekanizmalar olması açısından bunu bizce önemsemelisiniz, bizler önemsiyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Peki, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, kusura bakmayın, süreyi biraz sıkamak durumundayım çünkü şu an için 22-23 milletvekilimiz var söz talebi olan. Sonrasında artar ya da eksilir, bilmiyorum ama o yüzden süreleri biraz daha şey kullanacağım. Bir de misafir milletvekillerimiz geldiklerinde yer bulamadıkları için, Komisyon üyelerimizden Sayın Bekaroğlu, size söz vereceğim ama sizden sonra biraz misafir milletvekillerimize söz vererek koltukları boşaltma gayreti içinde olacağım.

Buyurun Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, önce, bu FETÖ soruşturmaları dolayısıyla çok sayıda mağduriyetler yaşandığına dair herkes konuşuyor, Hükûmet kanadına da bu şikâyetler gidiyordu.

En son bir olay var, Gümüşhane Şiran'dan Recep Kılıç diye bir vatandaş aradı. FETÖ soruşturması çerçevesinde hapse girmiş, sonra tahliye olmuş, mahkemesi devam ediyor. Başka bir hikâye var, bir Sevgi var, şu anda 7 yaşında Sevgi. Üç sene önce bunu yetimhaneden almışlar koruyucu aile olarak ve 2 kızıyla beraber bu kız da büyüyor. Ama şimdi sizin görevlileriniz gitmiş “Sen FETÖ’cüsün, teröristsin. Teröristlere biz çocuk vermiyoruz.” diye çocuğu almışlar. Aile perişan, çocuk perişan. Sayın Bakanım, ismini, telefonunu vereceğim, bir soruşturun lütfen. Yani küçük bir şeyi giderelim en azından. Burada böyle küçük de olsa bir sevap... Sevabın küçüğü büyüğü olmaz. Arz edeceğim biraz sonra.

Değerli arkadaşlarım, bütün arkadaşlar konuştu, işte, sosyal yardımlarla ilgili Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı neler yaptı, neler yapmadı, eleştiriler de geldi. Aslında rakamlara baktığımız zaman Adalet ve Kalkınma Partisi hükûmetleri zamanında sosyal yardımlarla ilgili çok ciddi çalışmalar yapıldığını görüyoruz yani “Bu yoktur.” demek haksızlık olur, böyle değil. Ancak şunu ifade edeyim: Sosyal yardım harcamalarının gayrisafı yurt içi hasılasına oranına baktığımızda 2002’den 2012’ye kadar müthiş bir büyüme olmuş yani yüzde 50’nin çok üzerinde, yüzde 100’ün üzerinde artma olmuş, 2013’ten itibaren neredeyse yerinde sayıyor. Geçen seneden bu seneye bir miktar, 0,1’lik bir artış var, bunu görelim. Yani bir duraklama var, bütün dünyaya paralel gidiyor. Bütün dünyada da 2008 krizinden sonra sosyal yardıma muhtaç olan toplum kesimlerinde ne; bir cimrilik yapıyor, oralarından kesilerek başka yerlere aktarılıyor... Türkiye’de de bu rakamlar bunu gösteriyor.

Sosyal yardımlarla ilgili yaptığınız çalışmaları eleştireceğim bir taraf da -“Bu, artık, böyle değil.” filan diyeceksiniz ama- gerçekten sağ elin verdiğini sol el görmeyecek. Bu kural çiğnenmiş vaziyette. Yani çok belirgin bir şekilde partizanlık yapıyor, baskı yapıyor, gelen şikâyetler var. İşte, yardım alan insanlara “Kaç üye yaptın?” “Gelecek sefer yap.” “İlçe yönetiminden yazı getir.” gibi dünya kadar şey var. Bunlar yanlış, bunları yapmayın değerli arkadaşlar, böyle bir hakkınız yok. “Sosyal yardım” dediğimiz şey haktır. Babanızın parasını verseniz bile öyle bir baskı yapma hakkına sahip değilsiniz, kaldı ki babanızın parasını vermiyorsunuz. Onlar vatandaş, vatandaş oldukları için hakları. Yanlış politikalar dolayısıyla onlar o vaziyetler. Hakları, haklarını alıyorlar. Dolayısıyla bu hakkı verirken insanları ezmek son derece yanlıştır, bunu yapmayın. Bu şikâyetler ciddi bir şekilde geliyor, size de geliyordu.

Değerli arkadaşlarım, biz sosyal yardımları veriyoruz, Hükûmet de güzel şeyler yaptı, değişik kalemlerde çalışmalar yapıyor. Ama biraz evvel söylediğim eleştiriden de... Yani Adalet ve Kalkınma Partisi hükûmetleri zamanında yoksulların, sosyal yardıma muhtaç olanların sayısı azalmıyor, artıyor dünyaya paralel olarak, dünyada da bu şekilde. Ha, şunu da söyleyelim: Sosyal yardımlarda dünyayla karşılaştırdığımız zaman biz çok ileri yerde de değiliz ama 2002’yle karşılaştırdığımız zaman rakam olarak gayrisafı yurt içi hasılasına oranına baktığımızda 2002’ye göre daha iyi bir yerdeyiz.

Yoksulu yönetme... Buna kızılıyor “Hayır, öyle değil.” filan deniliyor ama maalesef böyle. Uygulamış olduğunuz ekonomik politikalar, ne olursa olsun büyüme dediğiniz politikalar maalesef eşitsizlik üreten politikalar, dolayısıyla yoksulların sayısının artmasına ve daha da yoksullaşmasına sebep olan politikalar. Dünyada da böyle. Nitekim bu konuyla ilgili dünyada yazarlardan, çizenlerden, değişik çevrelerden de eleştiriler geliyor. IMF bile rapor yayınlamış, mali izleme raporunda diyor ki: “Bu gelir eşitsizliğinin azaltılması için yüksek gelir gruplarının vergisini artırmalı, hatta servetten daha fazla vergi alınmalı.” diye önerilerde bulunmuş. Bunun bir şekilde altını çizelim.

Sayın Bakanım, sizin Bakanlığınızın 2011’de yapmış olduğu bir araştırma vardı, biliyorsunuz, Türkiye’de Aile Yapısı Araştırması ve o araştırmada geliri de sorgulamıştınız. Önce koymamıştınız bunu sitesinde, daha sonra 2013’te koydunuz. Sonra da o rakamlarla ilgili yazılar yazılınca, yorumlar yapılınca dediniz ki: “Ya, bunlar çok güvenilir rakamlar değil, çeşitli basın-yayın organlarında Türkiye’nin 2011 Aile Yapısı Araştırması sonuçlarıyla ilgili olarak gerçek dışı yorumlar yapılmaktadır. Araştırma doğrudan yoksulluğu tespit amacıyla olmamıştır, yoksulluk araştırmasının sistematığına göre yapılmamıştır, sadece görüşülen kişilerin beyanına dayalı ham veriler içermektedir dolayısıyla buna bakmayın.” Öyle değil Sayın Bakanım. Ben baktım, TÜİK’in yapmış olduğu araştırmaya da baktım, sizin araştırmanız hem yöntem olarak hem sayı olarak hem de örneklemelerin seçilmesi açısından da -biraz bilirim yani çok saha araştırmaları yaptım- fena bir araştırma değildi. Bu araştırmanın sonuçları da çok ilginçtir, bir kısmını sizinle paylaşmak istiyorum. Mesela, ailelerin yüzde 1,2’sinin aylık geliri 5.600 TL ve üzeri, ailelerin yüzde 3,8’inin aylık geliri 3.200 ve 5.500 arasında, ailelerin yüzde 16,5’inin aylık geliri 1.900 ile 3 bin TL arasında, ailelerin yüzde 16,9’unun -devam ediyor- aylık geliri 1.250 ile 1.870 TL arasında, ailelerin yüzde 23’ünün aylık geliri 815 ile 1200 TL arasında, ailelerin yüzde 32,1’inin aylık geliri 450 ile 810 arasında, ailelerin yüzde 6,4’ünün aylık geliri 430 yani yok, yaşamıyor bunlar, 430 lira geliri var.

Şimdi, tabii, “Bu rakamlar, 2011 rakamlarıdır, bu amaçla yapılmamıştır.” filan diyebilirsiniz ama İstatistik Enstitüsünün daha sonra yapıp yayınlamış olduğu 20’lik dilimler şeklinde verilen sonuçlarla karşılaştırdığımız zaman... Yani sokakta duyduğlarımızı daha çok yansıtan bir çalışma. Niye bu çalışmayı durdurdunuz Sayın Bakanım? “Niçin aile araştırmasında aylık gelir sorgulaması yapmıyorsunuz?” diye bir soru size soruyorum, oradan da TÜİK’in yapmış olduğu araştırmalara geçiyorum. Yani TÜİK’in yaptığı araştırmalarda nasıl soruluyor, yöntemleri nedir bir tarafa, orada böyle bir sorgulama yapılmamış. En yüksek geliri olan yüzde 20’liğin geliri ile en düşük geliri olan yüzde 20’liğin geliri karşılaştırılmış ve “7,7/1’dir.” deniliyor yani “Bizim toplumda gelir dengesi arasında bu kadar da büyük bir problem yok.” demek isteniyor. Onda bile, ikincisinde yapılanda bu gelir dağılımı arasındaki uçurumun arttığını görüyoruz.

Buradan Türkiye İstatistik Kurumuna da bir eleştiri yapıyım: Türkiye İstatistik Kurumunun gerçek rakamları vermesi gerekiyor. Bu rakamlar çok inandırıcı rakamlar değildir, sizin araştırmanızla karşılaştırıldığında da görüyoruz. Diğer konularla ilgili zaten yaptığı yeni seriyle filan hem Türkiye’de hem dünyada çok sayıda eleştiri almıştır.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye büyüyor yani nasıl büyüyor, rakamlar nedir, TÜİK şöyle yaptı, böyle yaptı, bunları bir tarafa bırakıyorum, büyüyor ama bu büyüme gerçekten adaletli bir büyüme değildir, eşitliği artıran değil, eşitsizliği artıran bir büyümedir. Çok eleştiriyor, çok kızıyor ekonomiyle ilgili bakanlarımız hem Genel Kurulda hem burada tartıştık. Türkiye’de bir servet araştırması yapılmamıştır ama dünyada servet araştırması yapan kuruluşlar var, bu kuruluşların bildirdiği rakamlar var. Bunu tekrarlayacağım: 2002’de, 2003’te, siz iktidara geldiğinizde en zengin yüzde 1, Türkiye’deki tüm servetin yüzde 39’unu alırken, bu, 2015’te yüzde 50’yi aşmıştır. Yani sizin uygulamış olduğunuz

ekonomik politikalar ki bu politikaları dünyada sadece siz uygulamıyorsunuz, bunlar neoliberal politikalar -ahbap çavuş kapitalizmidir bu- koruyucu politikalar. Sizin hem bu bütçede -2018 bütçesinde- hem bütçeden önce 2017 bütçesini düzeltmek ve 2018 bütçesine esas olması için getirmiş olduğunuz torba yasada da çok açık, net görülüyor: Hükümet zenginlere ya da güçlülere dünya kadar destek veriyor değişik yollarla; vergi politikalarıyla veriyor, muafiyetlerle, regülasyonlarla, teşvikle...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Bir dakika, lütfen Sayın Bekaroğlu...

Buyurun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Dünya kadar destek veriyor onlara ve -Türkiye'nin bütçesi bellidir, toplanan vergiler bellidir- daha orta kesimden ve zayıf olan kesimlerden alıp yukarıya veriyor. Oysa devlet, değerli arkadaşlarım, -çok iyi bilirsiniz- tabii herkes için devlet ama daha çok zayıf olanlar için devlet, adalet duygusu da bunu gerektirir. Zayıf olanları koruması gerekiyor devletin. Bu kapitalizmin, piyasanın ortaya çıkarmış olduğu bu eşitsizliği devlet zayıf olan kesimlerden yana politikalar üreterek işte, vergi politikalarıyla, ücret politikalarıyla hem servetin üretilmesinden önce hem gelirin üretilmesinden önce hem de gelirden vergi alarak bunları düzeltir ama siz bunu yapmıyorsunuz. "Bu Bakanlığın bütçesinin konusu değil." filan değil, bu Bakanlığın bütçesidir. Yani biz burada işte, yaralar açılmış, kırılmış, dökülmüş, onları nasıl saracağımızı konuşuyoruz ama bundan önce bu yaraların açılmaması için neler yapılması gerekir, bunların konuşulması gerekiyor ama maalesef bunlar konuşulmuyor işte.

"Gini katsayısında ilerideyiz. Bizde yoksulluğu gösteren en somut, en objektif araştırma..." Doğrudur ama orada da bir yere kadar gelmişiz ve takılmışız. Bütçede ayırmış olduğumuz payla, paydaki duraklama ile Gini katsayısındaki duraklama arasında da bir paralellik var. Türkiye'deki mevcut devam eden, devam ettirdiğiniz ekonomi, bu ahbap çavuş ekonomisi, zayıf olanları daha zayıf hâle getiriyor, orta sınıfı aşağıya doğru itiyor, yoksulların sayısı artıyor. Yoksullara siz bütçeden ne kadar pay ayırırsanız ayırın, aynen İstanbul trafiği gibi, İstanbul'a göç devam ediyor, bütün politikalarınız, yatırımlarınız İstanbul'da teşvik ediliyor, orada devam ediyor, her şey orada dönüyor; siz yol yapıyorsunuz, tünel yapıyorsunuz, metro yapıyorsunuz ama trafik için yetmiyor, aynı durumla karşı karşıyayız. Ama bir de, buradan siyasi rant...

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'de öyle politikalar var ki dünyanın keşfettiği ya da yıllar önce yaptığı şeyler yapıyoruz. Serveti bir yerden bir yere... Bakın, bizim belediye meclislerimiz karar alarak şehirde oluşan rantı yani 5 katı 20 kat çıkararak servet aktarıyor sürekli şekilde. Şimdi, bunları yaparak adil bir yönetim filan olmaz. Bizim yapacağımız, Türkiye'nin yapacağı şey, gerçekten bu piyasa ekonomisinde, bu ahbap çavuş kapitalizminde ortaya çıkan eşitsizlikleri azaltacak devlet politikaları, bu politikalarda da daha zayıf olan kesimlerden yana tavır alacaksınız. Bakın, vergiler, dolaylı vergiler herkesin belini büküyor, zenginden de fakirden de aynı şekilde vergi alıyoruz.

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, toparlayalım lütfen.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bitiriyorum.

Tarlasında mazot kullanan gariban köylüden de aynı parayı şey yapıyoruz, işte, cipine mazot koyandan da aynı parayı alıyoruz. Bu politikalar bu şekilde devam ettiği müddetçe biz her sene artan miktarlarda sosyal yardımları konuşuruz ve siz ya da başka bir parti sosyal yardımları istismar ederek sanki lütuf olarak veriyormuş gibi insanları sömürmeye, onlardan yararlanmaya devam eder diyor, hepimizi saygıyla selamlıyorum. Bütçeniz hayırlı, uğurlu olsun.

Sayın Bakanım, sizden rica ediyorum, Gümüşhane’yi bir arayın lütfen, ben ismini ve telefonunu da vereceğim, bu adamı bir arayın. Bu bir esnaf, esnaf yani gitmiş de olabilir FETÖ sohbetlerine ama esnaf... Böyle binlerce var ve bir çocuk var, bu çocuğa bakıyor, yerinde bakılsın. Yani bu adam daha ceza filan almamış, muhtemelen de beraat edecek. Yerinde bakılsın gerçekten, bu kız çocuğu -ismi Sevgi- Sevgi istiyor mu istemiyor mu, nasıl yetişiyor bakılsın. Gerçekten bir katkımız olsun, bu bütçenin bir faydası olsun yoksa bu konuştuklarımızın hepsi uçacak.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bekaroğlu.

Sayın Özdemir, buyurun lütfen...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Evet, ben de Bakanlık bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum ve tüm katılımcıları selamlıyorum.

Ben de Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu üyesi olarak Sayın Bakan, geçen yıl da bütçenize katılmıştım ve oradaki en büyük eleştirim de Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu ki Meclis ile sizin Bakanlığınızın ortak çalışması gereken bir Komisyon, onunla iletişiminizin zayıf kaldığını söylemiştim. Nispeten çalışmalar oldu ama yine de istenen düzeyde bir iletişim kurulamadı. Komisyon Başkanımız Sayın Sezer Katircioğlu da burada. Tabii ki, bu iletişimin daha da artırılması, kadın sorunları üzerinden doğal olarak sosyal politikalar konusundaki bütün önerilerin, görüşlerin Komisyonda kapsamlı olarak tartışılıp size yasa önerisi olarak iletilmesini de tabii ki öneriyorum.

Sunuşunuza başlarken sosyal yardımlara muazzam mali kaynaklarla bir bütçe ayrıldığını söylediniz ve konuşmanız bunun devam edeceği yönündeydi, sunuş da genel olarak bu bağlamda oldu. Aslında işte, benden önceki bütün konuşmacıların da söylediği gibi, gerçekten bir yoksulluk sarmalı var ülkemizde ve bununla birlikte aynı zamanda bir eşitsizlik... İşte, Gini katsayısından bahsedildi. Bundan önceki bakanlıklarda da dile getirmiştik, gerçekten servetin bölüşümü anlamında bir kötüye gidiş var; en yüksek gelir grubu ile en düşük gelir grubu arasındaki o yüzde 20’lik dilimler arasında makasın açılması durumu söz konusu. İşte, fakirlikle ilgili rakamlar söylendi, neredeyse nüfusun yüzde 15’i yoksulluk sınırı altında yaşamak zorunda. Tabii, elbette burada geniş perspektiften bakmak lazım. Hükümetlerinizin uygulamış olduğu başta ekonomi politikaları olmak üzere birçok politika alanındaki uygulamalar neticesinde bir refah kaybı yaşandığını görüyoruz. Eğitim, sağlık gibi temel politika alanlarında yani sizin Bakanlığınızın temel politika alanlarında bir sorunlar yumağı oluşmakta. Gençler ve kadınlar başta olmak üzere, engelli ve dezavantajlı gruplar için de yaşam mücadelesi ve doğal olarak yaşam koşulları daha da kötüye gidiyor. Elbette Bakanlığınızın önemli uygulamaları var hayata geçirdiği ama bunlar o kötüye giden sarmal içerisinde yetersiz kalıyor.

Kadın sorunları, neticede, istihdam sorunu önemli bir sorun; bir iyileşme gözleniyor ama bu yeterli düzeyde değil çünkü Türkiye’de refah kaybıyla birlikte kadınların iş gücüne katılım oranında doğal olarak bir artış var ama aynı zamanda istihdama katılmalarıyla birlikte yaşam standartlarında bir iyileşme görülemiyor. Bu durumu da önemli bir şekilde masaya yatırmanız gerekiyor. Sosyal yardımlara bağımlı bir kısır döngüyle yaşayan bir nüfus oluştu maalesef, bu konuyu ben dikkatinize sunmak istiyorum.

Diğer bir konu, özellikle cinsiyet uçurumu, bu gerçekten temel bir sorun. İşte, Dünya Ekonomik Forumu’nun yayınladığı raporlar var, biz bunları ısrarla zaman zaman Genel Kuruldaki çalışmalarımızda da gündemimize getiriyoruz, size soruyoruz. 2016 yılına göre bir sıra daha geriledik yani 131’inci sıraya düşmüş durumdayız, maalesef bir kötüye gidiş var. Ama burada bu son açıklanan raporda Sayın Bakan, 2017-2018 sonuçlarına göre 130 ülke arasında 2 basamak daha gerilediğimiz bir alan var, 53’üncü

sıraya düştük. Burada da en hızlı düşüşler sağlık, ilköğretim ve altyapı endekslerinde yani tamamen sizin Bakanlığınızın politika alanlarında, sosyal politika alanlarında, endekslerde bir geriye düşüş var, bunu da dikkatinize sunuyorum.

Meclisteki temsiliyet oranının arttığından bahsetmişsiniz; bu, bir iyiye gidiş olarak söyleniyor sunuşunuzda. Ama, genel bürokrasideki, kamudaki kadın temsiliyeti de çok önemli. İşte, burada birçok... Sizin Bakanlığınızı tenzih ediyorum ama burada izlediğimiz birçok bakanlıkta... Ama, sizde de genel yönetici oranında üçte 1 sanırım, sizin Bakanlığınızda da. İşte, 1 valimiz var, müsteşar ya da müdürlüklerdeki 2 vali var, müsteşarlıklarda 1 kadın müsteşar yardımcısını biliyorum ve diğer yerel yönetimlerle genelleştirirsek, burada da bir kötüye gidiş var.

İstanbul Sözleşmesi, yine sunuşunuzun bir kısmında var. Bu, ne aşamada? Gerçekten, oradaki taahhütleriniz, sizin Bakanlığınızı ilgilendiren, kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik taahhütler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Son cümlelerinizi alayım lütfen.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Tamam, tamamlayacağım.

Sadece şunu söyleyeyim o zaman: Bu Roman vatandaşlarımızla ilgili, bu SİROMA projesinden bahsetmişsiniz, bu, çok önemli. Bizim görüştüğümüz o alandaki sivil toplum kuruluşlarının bize ilettiği bir bilgi var. Bu 11,5 milyonluk bütçeli bir Avrupa Konseyi projesi. Ancak siz, bu bütçenin belli bir kısmının, hatta büyük bir kısmının dört beş konsorsiyuma verildiğini, işte 1-2 milyon euroluk da bir kısım belli derneklere tahsis edilmiş. Şimdi, burada büyük bir kısım konsorsiyuma... Bunlar hangi, kimler ve nereye harcadılar? Nasıl sonuç alındı? Sadece bana iletilen bilgiyi ben size iletiyorum.

Burada Roman çocukların gerçekten çok büyük sorunları var, eğitim sorunları var, hâlâ devam eden, çözülemeyen. İşte, okul bahçesinde, konteynerlerde eğitim yapılan bölgeler var. Bu konuyu dikkatinize sunuyorum. Bununla ilgili de bilgi verirseniz sevinirim.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Bilgehan...

AYŞE GÜLSÜN BİLGEHAN (Ankara) – Sayın Başkan, misafir milletvekili olarak söz verdiğiniz için teşekkür ediyorum.

Komisyon üyelerini ve katılanları saygıyla selamlıyorum.

Evet, tabii ki hepimizi çok ilgilendiren bir konu.

Sayın Bakanım, buraya gelen her kadın bakandan mucize beklenir, sizden de mucizeler bekleniyor ama kadınlar gerçekten haklılar. Bakın, Bakanlığınızda hakikaten isimleri bile yok. Ben isterdim ki genç, yeni bir milletvekili olarak, biraz önce başka bir arkadaşım da eleştirdi, bu Bakanlığın adında “kadın” olmalı mutlaka. Sizin burada bulunma nedenlerinizde birçok birikiminizin yanında, kadın kimliğinizin, anne kimliğinizin önemli olduğunu düşünüyorum.

Kadınlar haklılar sizden birçok şey beklemekte. Biraz önce Sibel arkadaşım söz etti. Bakın, Dünya Ekonomik Forumu Toplumsal Cinsiyet Uçurumu 2017, bu yılın raporuna göre, Türkiye 144 ülke arasından yine 131’inci sırada. Bir sıra daha gerilemişiz.

Bu rapor on yıldır yazılıyor. Ben de on yıldır başka arkadaşlarımla birlikte; muhalefet, iktidar, Türkiye'deki eşitliği, toplumsal cinsiyet eşitliğinin, kadın haklarının ileriye gitmesi için birlikte çalışıyoruz. İyi dönemlerimiz de oldu. Bakın, 2011 yılında, 25 Kasım 2011 yılında, bu Mecliste, Genel Kurulda, siz yoktunuz ama 4 partinin milletvekilleriyle birlikte, oy birliğiyle İstanbul Sözleşmesi'ni onayladık, kabul ettik.

İstanbul Sözleşmesi, Avrupa Konseyi'nin kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadele konusundaki en önemli sözleşmesi. 47 ülke arasında bir tek Türkiye, ilk imzaladı ve ilk onayladı. Şimdi, 27 ülke var kabul eden ama uygulanması gerçekten sorunlu, başka ülkelerde de sorunlu, sadece bizde değil.

Bakın, ben şu anda kadına yönelik şiddetle ilgili Avrupa Konseyi'nin genel raportörüyüm, 47 ülkede de aynı bu sorunlar var. Ama, yani bize baktığımızda, samimi olmak gerekiyor, her gün 1 kadın öldürülüyor. Yani, kadına yönelik şiddetin değişik safhaları var, değişik göstergeleri var; ekonomik şiddet de var, psikolojik şiddet de var, aile içinde, evet, bütün bireylerin haklarının korunması gerekiyor ama gerçekten en mağdur durumda kadınlar aile içinde de.

Türkiye'de her 4 kadından 1'i şiddet görüyor, fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalıyor. Vahim olan, İstanbul Sözleşmesi'ne rağmen, şiddet görenlerin yüzde 89'u hiçbir kuruma başvurmuyor. Sayın Bakanım, neden biliyor musunuz? Çünkü, örneğin, İstanbul Sözleşmesi'ne ve ona bağlı olan 6284 sayılı Yasa'ya göre; kamu, medya kurumlarının ve hatta özel kurumların da ayda doksana dakika toplumsal cinsiyet eşitliği ve şiddetle mücadeleyle ilgili programlar hazırlaması gerekiyor. Şimdi, size bunu sormak istiyorum: Böyle bir çalışma var mı? Bakanlığınız bu konuda bilgi sahibi mi? Eleştiriyor mu? Katkıda bulunuyor mu? Yani, ayda doksana saat toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ilgili medyada programlar yapılması gerekiyor.

İkinci sorum, gene, Sibel bahsetti sanıyorum. Hakikaten anlamlı, çünkü geçen yıl sağlığa erişimde ki Sayın Bakanın bence de alanı, Türkiye dünyada birinci geliyordu. Yani, bakın, bu, şunun da kanıtı: Bu raporlar, işte, OECD'nin raporu, Dünya Ekonomik Forumu, yani Türkiye'yi kötülemek için yazılmıyor, başka ülkelerde de ilerlemeler var, gerilemeler var. Benim sorum: Neden kadınların sağlığa erişiminde geçen yıl Türkiye dünyada birinciyken şimdi 59'uncu sıraya gelmiş, 58 sıra geriye gitmiş. Sayın Bakanın, dediğim gibi, alanı da olduğu için, bu konuda cevap vermesi gerekir, memnun olurum.

Birçok şey söylendi. Avrupa Konseyi'nde konuşma süresi beş dakika zaten, beş dakikaya ben alıştım, her hâlde tamamlamış olmuştumdur. Başka birçok soru da vardı zaten.

Evet, beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum Sayın Bilgehan.

Sayın Sarıhan, buyurun lütfen.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlarım, milletvekili arkadaşlarım ve Bakanlık çalışanı arkadaşlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben şuna atf yapacağım: Arkadaşlarımdan biraz önce sözünü ettiği -her iki arkadaşımın da- cinsiyet eşitliği sıralaması neye göre yapılmaktadır, hangi temel noktalardan? Eğitimle ilgili, ekonomiyle ilgili, politikayla ilgili ve yaşam uzunluğuyla ilgili bir değerlendirme sonucunda sıralama gündeme gelmektedir ve biz bugün 31'inci sıradayız. 1'inci sırada kim var? İzlanda var, Norveç var, Finlandiya var, Ruanda ve İsveç var. 17 Orta Doğu ülkesi arasında ise biz 8'inci sıradayız. En kötü alan da bu demin saydığım 4 başlığın içinde en kötü alan da siyaset ve ekonomi.

Şimdi, burada bir başka gerçeğe de atıf yapalım: Türkiye'nin durumundaki tablo ne? Okuryazar olmayan 479 milyon kadın arkadaşımız var ve okuma yazma bilmeyenlerin yüzde 83'ünü kadınlar oluşturuyor. Bilen ama okul bitirmemiş olanların ise yüzde 58'ini yine kadınlar oluşturuyor.

Biz kadınların alabildiğine ezildiği, omuzlarında iki dağ taşıdığı bir ülkedeyiz. O zaman, bizim bu konuya ilişkin, Bakanlığımızın, biraz önce birkaç arkadaşımın da ifade ettiği gibi, kadın sorunlarına özgü olarak “kadın bakanlığı” olması gerekir. Eğer, biz bu Bakanlığı “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı” gibi bir alana sıkıştırırsak, o zaman oradan kadına sadece ailedeki kadın yönünden bakılır. Buradaki temel sorunun bu olduğu inancındayım.

Nitekim, biraz önce bütçeye baktığımda, gerçekten bu bütçenin toplumsal cinsiyete duyarlı bir bütçe olmadığı açıkça görülüyor. Toplumsal cinsiyete duyarlı bir bütçe olabilmesi için, bütçenin çoğunlukla kadın sorunlarına ayrılması gerekir. Fakat, yeniden, yeniden, önümüzdeki süreç içinde, bu Bakanlığın ayrı bir Bakanlık olması konusundaki çalışmalara hız vermek gerektiğini düşünüyorum.

Şimdi, biraz önce arkadaşlarımız yine bir şeye atıf yaptılar, dediler ki: “Bizdeki asıl gereksinim zihniyet devrimidir.” Nedir o zihniyet devrimi? O zihniyet devrimi, kadın ve erkeğin eşit iki insan olduğunun kavranması ve olanakların buna göre sunulmasıdır. Ama, şu salonda gördüğümüz tablo bile, Türkiye Büyük Millet Meclisi içinde bunu sağlayamamış oluşumuzun bir göstergesi durumundadır.

Şimdi, zamanımın darlığı ve bana verilen önceliğin de değerini bilerek birkaç konuda Sayın Bakana sorular yöneltmek istiyorum: Değerli Bakan, bildiğiniz gibi, kadınlar yönünden çok problemli bir yasa geçtiğimiz günlerde kanunlaştı. Bu, müftülere nikâh yetkisi veren yasa tasarısı idi. O sırada iki ayrı tarihte Türkiye Büyük Millet Meclisi önüne kadın sivil toplum örgütleri, biri 12 Ekimde, biri 17 Ekimde geldiler. 12 Ekimde kapının önünde açıklama yapmalarına izin verilmedi. Parlamento binası içine girdiler. 700 kadar kadın idi bu arkadaşlarımız. Daha sonra, 17 Ekimde ise kadınların hiçbirisi daha önce burada bir basın açıklamasına katıldıkları için içeri alınmadılar ve kapıda üzerlerine gaz sıkılarak buraya, Parlamente'ye seslerini duyurma olanakları kendilerine tanınmadı. Bu iki durumun da antidemokratik bir olgu olduğu açıktır. Biz, kadınların sesini kısarak... Kadınlar doğru veya yanlış önerme içindeler, en azından bu konuda onları dinleyip onların görüşlerini almak konusunda Parlamente'nin kapısını bile onlara açamıyorsa kadın-erkek eşitliğini nasıl sağlayacağız? Eğer bir ülkede demokrasi varsa bu, kadınlar için de vardır ve kadınlar ancak kendi seslerini ve kendi haklarını ifade ederek bir kazanıma ulaşabilirler. Yani, biz burada, Parlamente'da dışarıya kulak vermeden, dışarıdaki insanların istemlerini dikkate almadan herhangi bir biçimde yol açamayız. Bu konuda ben ayrılmış olan bütçenin, geçtiğimiz yıllara göre daha yüksek bir bütçe olmasına rağmen esas olarak kadınlara özgülenmemiş olmasının bir sorun olduğunu ve önümüzdeki süreçte de ne yazık ki bu sıranın çok daha gerilere, bir basamak değil, birkaç basamak gerilere doğru gitme tehlikesinin varlığını ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Tamaylıgil, buyurun lütfen.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, çok değerli hazırun; ben de Bakanlık bütçesinin 2018 yılında istenilen hedeflere ve doğru zamanlama, doğru tespitler ve doğru temellerde ulaşacak şekilde gerçekleşmesini dileyerek sözlerime başlamak istiyorum.

Sayın Bakan, size, öncelikle Bakanlığınız dışında bir konuda, annelerin çoğunda yaşanan bir talebi dile getirmek istiyorum.

Biliyorsunuz, biz bir torba yasa çıkardık, bunu içerisinde ve son altı aydır Türkiye’de bir yaz saati uygulamasıyla ortaya çıkan tablo var. Bu tablonun içeriğine baktığımız zaman parasal ifadeler söz konusu oluyor, 500 trilyonlardan bahsediliyor ama baktığımız zaman hakikaten tasarruflar sağlanmış mı? Yıllar itibarıyla rakamları aldığımızda bunun karşılığı bulunmuyor ama her şeyin ötesinde, büyükşehirler başta olmak üzere ki büyükşehirlerdeki ulaşımı da dikkate aldığımızda sabah daha günle buluşmadan, karanlığın içinde çocuklar okullara gitmek zorunda kalıyor. Siz şu anki Hükûmetin üyesi hem annesiniz hem bir kadın Bakansınız. Bu duyarlılık içinde, bakın, birçok yasal düzenlemeler yapılıyor, yani renkli cam yapıldı, geri döndü “Aman şu mu mağdur, bu mağdur?” diye hesaplar kitaplar ona göre değişimler söz konusu oldu. Ben de sizden bilhassa sabah daha uyanmadan okula gitmeyi o rüyaların içerisindeki bir seyahat gibi gören çocukların şu an içinde yaşadıkları mağdur duruma çare bulacak, taleplerini onların adına dile getirecek Bakan olarak görmek istiyorum, bu talebi de dile getirmek istiyorum çünkü çoğu anne bu konuda çocuklarıyla beraber şikâyetçi.

Şimdi, tabii, Bakanlığınız, birçok arkadaşım söyledi, ben ilk siyasete başladığım zaman isminde “kadın” vardı, şimdi yok ama tabii şunu iyi görmek lazım: Kadın, çocuk, yaşlı, sosyal devlet açısından sorumluluk gerektiren her konuda üstümüze düşen, Hükûmet icraatı açısından ortaya konulacak olan çalışmalarda sizin de çeşitli başlıklarda çalışmalarınız var. Şimdi, sosyal refah devleti sorgulanmaya başladıktan sonra, tabii, emek ile sosyal ekonomik güvence arasındaki bağlar zayıflamaya başlayıp günümüz toplumunda da hızla bir sosyal güvensizlik ortayı çıkıyor ve bu da önemli bir sosyopolitik sonuç olarak karşımızda. Bunun ötesinde de geleceğin belirsizliği ve bu anlamda yaşanan sosyal güvensizlik, toplumdaki bireylerin bir gelecek tahayyüllerinin zayıflamasını da beraberinde getiriyor ve gerek sosyal güvenceden yoksun bireyler gerek ekonomik, sosyal, kültürel kaynaklara ulaşamayan bireyler toplumla bağlarını yitirme noktasında yaşadıkları bir sorunlu dönem sosyalleşme sorgusunu da beraberinde getiriyor. Sosyal güvensizlik de başta çalışan kesimlerle başlıyor, toplum içinde en çok kadınların etkilendiği, yaşlılar, çocukların, engellilerin sosyal dışlanma tehdidiyle karşı karşıya olduğu bir tabloyu karşımıza çıkarıyor ve bu dönemde de tabii, sosyal devlet olgusu içerisinde ve ilkesi içerisinde oluşturulması gereken politikalar direkt olarak önemini, ihtiyacını ve gereksinimi ortaya koyuyor.

Peki, bu politikaları oluştururken yani sosyal politikalar açısından baktığımız zaman, bir sosyal yardımlaşma ve dayanışma mıdır sosyal politika yoksa sosyal devletin temelindeki gerekleri yerine getirecek ilke, uygulama, kurumsallaşma ve uzun vadeli süreç planlaması mıdır? Onu çok iyi ortaya koymak lazım. Sosyal paylaşma, yardımlaşma ve dayanışma bizim kültürümüzde binlerce yıldır vardır, aile kültürümüzde de vardır ama bir toplumsal yapı açısından güçlenme noktasında sosyal politikaları uygulama noktasına getirecek başlıklar nerede ortaya çıkıyor, onu da çok iyi sorgulamak gerektiğine inanıyorum.

Şimdi, kalkınma... Biz geçen cuma günü burada Kalkınma Bakanlığını konuştuğumuz zaman, kalkınma ve büyüme etkilerini ve kalkınmanın bir parçası olan büyümenin sadece ve sadece ekonomik kalkınmanın göstergesi olmadığını, kalkınmanın esas göstergesinin de insani gelişmişlik olduğunun altını önemle çizdik. Şimdi, ülkemiz açısından insani gelişmişlik noktasında var olduğumuz duruma baktığım zaman maalesef ki 188 ülke arasında işte 71’inci sıradayız. Çünkü, insani gelişmişliğe baktığımız zaman, onun içerisinde cinsiyet var, eğitim var, kültür var, ekonomik durum var, pek çok farklı başlığın ortak değerlendirmesiyle karşımıza çıkan bir tablo ve eğer biz sosyal politikaları uygulama noktasında bir hedef ortaya koyacaksak insani gelişmişliği artıracak ve sıralamayı üst noktalara çekecek öncelikleri almamız diye düşünüyorum açıkçası. “Neden?” dersiniz. Mesela ben şunu merak ediyorum: Şimdi, biz, yıllardır ağır, hain terörle karşı karşıya yaşıyoruz ve biraz önce siz de bir rakam verdiniz, işte şehitler ve gaziler ve aileleri için yaptığımız çalışmalarla ilgili olarak ortaya

koymuş olduğunuz rakamlardı ama ben “sosyal politikalar” dediğim zaman, bu kadar ağır bir terörle karşı karşıya olan ülkede teröre karşı sosyal politika oluşturacak bir çalışma, bir enstitü, bir kurumsal yapı, bir araştırma var mıdır, onu çok merak ediyorum. Çünkü, baktığınızda, gerek terörü ortaya çıkaran nedenlerin araştırılarak o noktada bunların önlenmesi aşamasında yapılacakları ortaya koymanın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü, terörün sebebinde oluşan fay hatlarının derinleşmesini artırma yerine, bunları çözecek olan başlıklar nelerdir noktasında biz bir sosyal politika, bir örgütsel yapılanma veya bunu işte terörle mücadelenin sosyal yönü olarak görerek ortaya koyduğumuz tercihler var mı? Şimdi, böyle baktığımızda, yani nedenleri, başlıkları ve o konudaki rakamsal olarak gelinek sadece ve sadece mücadele için savunma sanayii, mücadele için, mücadelede mağdur olan, o hain terörün... Ki bakıyorsunuz farklı farklı kimliklerle karşımıza çıkıyor. Onları bu noktaya getiren gelişmeleri kamu ve devlet olarak öncelikli bir değerlendirmeye almamız gerektiğine açıkçası inanıyorum.

Diğer taraftan baktığımızda, tabii, şiddet, şiddetin her türü; aile içi şiddet, kadına karşı olan şiddet, çocuğa karşı olan şiddet... “Kadın” başlığı içerisindeki en önemli konulardan arkadaşlarım birçok başlığı sizlerle paylaştılar. Benim burada tabii çocuk konusunda hassas olduğum çok önemli konular var. Yani, çocuğun aile içinde karşılaştığı şiddet, evden uzaklaşması, evden uzaklaştıktan sonra karşılaştığı sorunlar ve çocuğun suçla tanışmasını sağlayan alanlarda suç daha da geliştirecek ortamların düzeltilmesi noktasında ne var? Mesela, burada, ailesi, annesiyle beraber cezaevinde kalan çocuklar, ikincisi de belli bir yaşta suç işleyerek cezaevine düşmüş olan çocuklar. Şimdi, bu çocukların iyileştirilecek şartlarda yeni gelecek yaşlarında hayata hazırlanması konusunda çok önemli çalışmaların olması gerektiğine inanıyorum ve bu çocukların suçun yeni versiyonlarını görerek yetişmek yerine, suçsuzluğun yaşanacağı bir dünyaya hazırlıklı olmaları gerektiğine gerçekten inanıyorum ve bu yönde de çalışmaların yapılması gerektiğini, şart olduğunu düşünüyorum.

Diğer taraftan, biraz önce kalkınmayı söyledik, kalkınma açısından baktığımızda, kadın istihdamının iş gücüne katılımının ve istihdam oranlarının çok önemli olduğunu, burada, iş gücüne katılım açısından baktığımızda yüzde 30’ların üstüne çıktık, bunu başarı görüyoruz ama istihdamda hâlâ yüzde 28’lerdeyiz ama bizim beraber ortak değerlerde bulduğumuz Avrupa Birliği ülkeleriyle karşılaştırdığımızda hepsinin bizden en az iki kat daha fazla oranda olduğunu... Unutmayalım ki Türkiye’deki kadın gücünün istihdamı içerisinde yer aldığı oranda, kalkınmanın bir parçası olan büyümede kadınların çok önemli güç teşkil ettiğini ve bunun aylık büyüme açısından bile baktığımızda önemli rakamlara ulaşma imkânının söz konusu olduğunu unutmamamız gerekiyor.

Diğer taraftan, Sayın Bakanım, bizim Mecliste de boşanmaların nedenlerini, sonuçlarını inceleyen bir komisyon kuruldu. Ancak ne hikmetse son dönemdeki kadın cinayetlerine baktığımız zaman, kadın cinayetlerinin son beş yıllık geçmişinde aşağı yukarı yarısı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) - ...boşanmayı isteyen ama kabul görmeyen veya o süreçte çeşitli koruma altında olup korunması gerçekleşmeyen, hatta netice itibarıyla son çare nüfuslarında bile kendileri değiştirilen kadın kendini korumak için kimliğinden vazgeçer noktaya geldi. O zaman, yine altını çizmek istiyorum: Olaya biraz daha üst noktadan baktığımız zaman, bir kere, Türkiye’de ortaya çıkan gerek şiddet gerek hayati kayıplarla sonuçlanan olaylarla ilgili olarak biz sosyal politikaları oluştururken çıkan sonucu iyileştirecek değil de bu sonuca gitmeyecek yönü ortaya koyacak tercihlerle karşı karşıya kalmalıyız.

Bakın, Adalet Bakanı Sayın Gül’ün bir açıklaması oldu, sanırım “Bu boşanmalar sırasında ara bulucu mahkemelik sistemiyle ailenin mahremiyeti de korunarak bir çözüm yoluna gidilsin.” gibi bir değerlendirmesi oldu ama işte rakamlar ortada yani boşanmak istediği için öldürülen kadınlarla karşı karşıyayız. O zaman, burada, yargısal açıdan ortaya konacak tercihlerde ve uygulamalarda Türkiye gerçekleri ve Türkiye’nin içinde bulunduğu şartları da çok doğru başlıklar açısından değerlendirmemiz gerektiğine inanıyorum.

Şunu da söylemek istiyorum: Rakamlar, istatistikler tabii çok önemli. Bu rakamlar ve istatistiklerden karşımıza çıkan sonuçlarda -son bir konu- çocuk işçiliğiyle bitirmek istiyorum. Bakın, 15-29 yaş arasındaki Türkiye’deki nüfusun yüzde 29,7’si şu anda ne çalışıyor ne okuyor. Bunun içerisinde de kadın ağırlığı yüzde 60’lara varmış durumda. Şimdi, böyle bir toplumda bir de tabii, Türkiye’deki kayıt dışılığa baktığınızda yani 15-18 yaş arasındaki 850 bin çalışan genç, çocuk var ve bunun maaalesef aşağı yukarı 150 bine yakını sigortalı ve kayıt dışılığın içerisinde en çok çocukların mağduriyetini görüyoruz veya mevsimlik işçilik noktasında baktığınızda, hem konumsal, değiştirdikleri yer hem de eğitim olanakları açısından önemli sorunlarla karşı karşıya olduklarını görüyoruz ve mevsimlik işçi olarak çalışan ailelerin hangi aileler olduklarını, neden bu şartlara zorlandıklarını, neden bir yerlere mevsimlik işçi olarak gittiklerini bir sosyal politika çalışması içerisinde muhakkak ki siz de görüp... Biraz önce dedim ya, “Terörün çözülmesi için sosyal politikaların da ortaya çıkarması gereken çalışmalar var.” diye. O yüzden, bu tür çalışmaların öncelenerek, öne alınarak yapılması gerektiğine inanıyorum ve ben, şuna inanıyorum: Bir kadın bakanımızsınız, genç bir kadın bakanımızsınız. Ben, yaptığımız her çalışmada bunu siyasetin ötesinde gören ve yapıcı bakılması gereken bir düşünce içerisinde sizin bakanlığınızı değerlendirmek istiyorum çünkü yaşadığımız sorunların siyasi ideolojisi olmaz, inançsal farklılığı olmaz, etnik kimlik farklılığımız olmaz çünkü bizim, ülkesel baktığımız zaman, bu sorunları çözmek için öncelikle bilinçsel ortaklaşmamız lazım ve bu ortaklaşmanın sonucunda da inanıyorum ki ve güveniyorum ki bizler önümüzdeki süreçte... Yani işte, doğurganlık tartışılıyor. Neden doğurganlık? Yani doğurganlığı birtakım feodal güçler veya onun alternatif düşüncelerinin sonucu olarak mı -yani bu şehirlere de dönüşebiliyor- veya birtakım inançların organizasyonunda mı doğurganlık ihtiyacı görülüyor güç oluşturmak için? Bunları samimiyet içerisinde tartışarak, samimiyet içerisinde konuşarak, inanıyorum ki, geleceğin Yirmi Birinci Yüzyıl Türkiye’sine biz kadınlar olarak, adımız belki; ki, bugün çok mutluyum, şu salonda bu kadar kadını bir arada görmek benim için hakikaten mutluluk verici....

BAŞKAN – Hepimiz için öyle.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Yani hem Bakanlık sıralarında hem bürokrat sıralarında hem milletvekili sıralarında. Umut ediyorum ki bu ağırlıktaki bir Türkiye’deki kompozisyon, geleceğimizi çok daha aydınlık ve doğru yolda götürecektir.

Ben, başarılar diliyorum, bütçenizin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Tamaylıgil, teşekkür ediyorum.

Sayın Çakır...

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, Bakanlığımızın değerli çalışanları ve değerli basın; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2016 yılı kesin hesap ve Sayıştay raporları ile 2018 yılı bütçe görüşmelerini gerçekleştiriyoruz. Öncelikle, bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

“Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.” ifadesiyle anayasal bir güvenceyle kayıt altına alınmış bir alanın sorumluluğunu üstlenmiş bir bakanlığın bütçesini görüşüyoruz.

Devlet yapısının kök hücresi gibi kabul edebileceğimiz aile, kan bağılılığı, evlilik ve diğer yasal yollardan aralarında akrabalık ilişkisi bulunan ve çoğunlukla aynı evde yaşayan bireylerden oluşan, bireylerin psikolojik, sosyal, ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı, topluma uyum ve katılımlarının sağlandığı ve düzenlendiği temel bilimdir. 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kurulmasıyla aslında yukarıda bahsedilen aile kimliğinin yerli yerine oturtulmasını teminen sosyal politika anlayış ve uygulamalarının kurumsal bir kimlik kazanarak plan ve programlarının bu çerçevede hayata geçirilmesinin önü açılmıştır.

“Değişen dünya ve ülke şartları, aile yapılarında ve tiplerinde de değişikliği beraberinde getirmekte, sürece bağlı olarak yapısal bozukluklar, ekonomik dengesizlikler de bu yapı üzerinde etkili olmaya ve temel değer dengelerini bozmaya neden olmaktadır. Ailelerin küçük bir sosyal sistem olduğunu, kendine özgü değerleri ve kuralları bulunduğunu, kendi içinde bir yapılanma modeli ve fonksiyonu taşıdığını, farklı değer yargılarıyla hareket ettiğini ve her ailenin kendine özgü bir yaşam tarzı olduğunu ifade ettikten sonra işte bu çeşitlik üzerine politikalar üretecek bir bakanlığın bütün bu çeşitlilikten toplumsal bir birliktelik, dayanışma ve adil bir ekonomik paylaşım sağlayacak bir çalışma metodolojisi ve performansı göstereceği bir ön kabuldür. Zaten Bakanlığın amaçları arasında zikredilen sosyal ve kültürel dokudaki aşınmalara karşı aile yapısının ve değerlerinin korunarak gelecek nesillere sağlıklı biçimde aktarılmasını sağlamak üzere ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesinin koordine etmek, aile bütünlüğünün korunması ve aile refahının artırılmasına yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlamak...” paragrafı söylemek istediğimiz hususu aynıyla açıklıyor.

Bakanlığın faaliyet ve hedef çalışmalarıyla ilgili olarak Sayın Bakanımızın detaylı sunumu için çok fazla bir şey söylemiyorum. Evet, oldukça güzel, kulağa hoş geliyor ve ilerisi için ümit verici. Bu çalışmaları yaparken bir katalog bilgisinden öte, bizzatıhi Bakanlığın ve Bakanımızın da çok önemseydiği kadınlara karşı ayrımcılığı önlemek, kadının insan haklarını korumak ve geliştirmek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak üzere ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, kadınlara yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlamak düşüncesinin ve hedefinin gerçekleştirilmesine bağlı olarak Bakanlığın görevini yerine getirmesi doğru orantılı olacaktır.

Dünyada ve ülkemizde sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal gelişmeler şahsi bakış açılarımızı değiştirdiği gibi, kurumların hatta ülkelerin bakış açılarını da değiştiriyor. Öyle ki, bu değişiklikler önceleri yıllara sari olabiliyorken şimdilerde bu bakış açıları neredeyse akşamdan sabaha değişir hâle gelebiliyor. Bakanlığın 2013-2017 Dönemi Stratejik Planı’ndaki sunuşta “Değişen dünya koşulları ve Avrupa Birliğine üyelik hedefleriyle uyumlu, uluslararası gelişmelere ve bilgi toplumuna dönüşüm sürecini dikkate alan, yeni açılımlar sağlayacak sağlıklı ve güncel bilgi altyapısına dayanan teknik analiz ve çalışmalar yapmak, güncel sorunların çözümüne ve ileriye yönelik politikaların tespitine temel oluşturacak görüş ve politikaların seçeneklerini ve önceliklerini belirlemektir.” denilerek aslında yol haritası belirlenmiş bulunmaktadır.

Duygusal yaniyla ifade etmek isterim ki Bakanlığın varlık sebebi ve bu sebebe bağlı olarak hayata geçirdiği ve önümüzdeki süreçte hayata geçireceği her türlü uygulamanın tarihi medeniyet anlayışımızdan uzak bir kültür olamayacağıdır. Toplum dayanışmasını öne çıkaran -adil bir paylaşımda devlet olarak yapması gereken her ne ise onu yapmak- zamanında ve gerektiği gibi, gerektiği kadar insani gelişmişlikten pay alan -yoksulluk zincirini kırmak- gelir dağılımından adaletli bir pay alan ülke fertlerinin işte bu politikalar çerçevesinde desteklenmesi ve bunun temin edilmesidir.

Gerek Bakanımızın sunum ve değerlendirmeleri gerekse düşüncelerini dinlediğimiz milletvekili arkadaşlarımızın yaklaşımları, ortak paydayı yakalama adına ifadelerini dikkate almak bile aile birlikteliğine, bütünlüğüne yönelik tüm önerileri dikkate almanın önemini ortaya koymaktadır. Aileye yönelik çalışmaların farklı kurumlarca sürdürülen bir olgu olmasına rağmen, son zamanlarda bu çalışmaların artması, kurumsallaşma yolunda adımlar atarak bilgi tabanlı bir hâle getirilmesi önemli bir konudur. Toplumsal, ekonomik ve kültürel alanda meydana gelen değişim ve gelişmelerden etkilenen ailenin her yönüyle ele alınarak mevcut sorunlarına çözüm aranması, aileyle ilgili karşılaşılabilecek yeni sorunlar için önleyici tedbirler alınması, farklı politikalar geliştirilmesi gelecek adına atılması gereken bir adımdır.

Elbette sürece bağlı olarak yapılan ve yapılacak her türlü maddi yardımın önemi inkâr edilemez. Yapılan ve yapılacak yardımların hakkaniyete uygun, adil bir dağılım kapsamında yapıldığına dair toplumun fertlerinin kafasında hiçbir soru işareti bırakmayacak bilgilendirme de yapılmış olmalıdır. Aile gelir durumunda oluşacak değişime bağlı olarak kesinti yapılması net ve açık bir şekilde izah edilmeli, zaman zaman belki farklı bilgilendirmeler de yapılmalıdır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, aile konusunda yapılan çalışmaları resmî, kurumsal bir yapıya dönüştürmüştür. “Aile yazıları”, “sosyokültürel değişim sürecinde Türk ailesi” ve “Türk Aile Ansiklopedisi” gibi çalışmalar, aile konusunda kültür, tarih, göç, kentleşme, boşanma, hukuk, sağlık, eğitim gibi bilimsel metinleri bir araya getirerek önemli çalışmalar yapmıştır.

Elbette Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının sosyal yardımların sonuna kadar arkasında durmasını takdirle karşılıyoruz. Ama sosyal yardımların nihai bir amaç olmadığının bilinciyle, toplum fertlerinin hayatın dinamizmi içinde yer almasını, üretime katkı verecek bir yapıya kavuşturulmasını organize edecek çalışmaları da bir yandan örgütleyecek bir yandan da yoksullukla yapılacak mücadelelerde aktif rol oynamak durumunda olacaktır.

Aile birlikteliği önemsedığımız, inkâr edilemez ve burada bulanık hemen hemen herkesin üzerinde ittifak ettiği bir konudur. Eğitimin burada inkâr edilemez bir karşılığı vardır. Ailenin ekonomik, eğitim, saygınlık, koruyuculuk, psikolojik ve manevi doyum sağlama işlevlerinin ön planda olduğu bir bilim olmaktan sıyrılarak, aile içi bağların ve ilişkilerin çözüldüğü, bireyselleşmenin yükselen değer olarak sunulduğu, boşanmaların normalleştirildiği ve bunun giderilmemesi gibi, gelenek ve göreneklerin yanlış anlamlandırıldığı bir süreçte kopmaların, farklılaşmaların aile üzerindeki etkisi olumsuz olmaya devam edecektir.

İnsanın eşrefimahlukat olduğu -yaratılmışların en şereflisi- duygusunun, bencil, sadece ben varımdan öteye geçmeyen, yeni dünya duygu ve anlayışlarını etkileme alanlarını hızla arttırdığını görüyor olmalıyız. Toplumun topluca şiddete, tacize, istismara karşı her alanda ve her anlamda karşı duruşunun bir sembolize kimliği olarak gördüğümüz ve kabul ettiğimiz Bakanlığın bu konudaki duyarlılığını önemsiyoruz. Olayların olmadan önlenmesi önceliği yanı sıra, herhangi bir negatif olay yaşanması durumunda da verilmesi gereken tepkinin ve cezaî müeyyidelerin caydırıcılığı hususunda, Bakanlığın, geçmiş deneyimlerinden yola çıkarak alacağı tedbirleri ayrıca önemli buluyoruz.

Geleneksel aileden çekirdek aileye geçiş toplumsal dönüşümle beraber gerçekleşmiş ancak bu dönüşüm her aile için aynı olumlu durumu doğurmamıştır. Bugün yaşadığımız sorunların belki temelinde bu dönüşümü kurumsallaştırma noktasında bir çalışma, bir planlama ve eğitim ve kültür faaliyetini gerçekleştirmemiş olmamızdır.

Bugün şiddetten bahsediyorsak, uyuşturucu bağımlılığını küçük yaş seviyelerine kadar indiğini dile getiriyorsak yukarıda bahsettiğimiz hususun bunda ciddi bir payı olduğu bilenen bir gerçektir. Toplumun sağlıklı bir biçimde hayat sürmesi, gelişebilmesi, beşerî münasebetlerin huzur, barış ve güven içinde sürdürülebilmesi, aile kurumunun sağlam bir temel üzerine inşa edilmesi ve bunun temini için gereken hukuki düzenlemelerin yapılmasıyla mümkün olacaktır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bu anlamda yürüteceği çalışmaların bu duygu ve ruh dünyasına uygunluğuyla başarıya ulaşacağına inanmaktayız.

Bu vesileyle, 2018 bütçesinin hayırlı olmasını diliyor, hazırunu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Beştaş, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bakan yok.

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Bakan yok, Bakana söylemek isteriz görüşlerimizi.

BAŞKAN – Sayın Bakan geliyor, yolda.

Birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 15.56

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 16.08

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Şükrü ERDİNÇ (Adana)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Emine Nur GÜNAY (Eskişehir)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Komisyonumuzun 23’üncü Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Söz sırası Sayın Beştaş’ta.

Buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Doğrusu, bugün önemli, biz kadınlar için daha da önemli. Plan ve Bütçe Komisyonunda çünkü Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bütçesi görüşülüyor ve en çok da kadınların bu konuda söz söylemesi gerektiğine inananlardım, diğerlerini dışlamıyorum tabii ki, herkes konuşmalı.

Şimdi, arkadaşlarım da bütçeye ilişkin konuşmuş, onları tekrar etmeden, genel hatlarıyla birkaç hususu tekrar etmek istiyorum.

Öncelikle, ben kadın meselesiyle çok uzun süre ilgilenen, çalışan, baroda kadın hakları merkezinin altı yıl başkanlığını yapan ve uluslararası anlamda da kadına yönelik şiddet, kadın hak ihlalleri konusunda yoğun bir mesai harcadığımı belirterek başlamak istiyorum. Şu anda milletvekili olabilirim ama bu, hiç değişmeyen gündemimiz. Hatta, Türkiye aleyhine ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde, dünyada ilk kez verilen Opuz kararında avukat olarak görev yaptım. Opuz kararını Sayın Bakanımız bilir, aile içi şiddet konusunda Türkiye’nin mahkûm edildiği ve ayrımcılık yapıldığı, Türkiye’de kadına yönelik ayrımcılığın şerh olarak yani karar olarak düşüldüğü bir karar ve sonrasında, biliyorsunuz, Avrupa Konseyi tarafından Türkiye’nin de taraf olduğu, ülkemizin de taraf olduğu bir İstanbul Sözleşmesi imzalandı.

Şimdi, bu kapsamda, gerçekten “İleriye mi gidiyoruz, geriye mi gidiyoruz?” sorusuna yanıt almamız lazım. Türkiye, kadın ihlallerini önlemede, kadına yönelik ayrımcılığa son verme konusunda maalesef yeterli bir çaba içinde değil. Bu konuda hem Bakanlığınızın hem Hükümetin politikalarının etkisi olduğu tartışma götürmez bir gerçek tabii ki. Bizim amacımız, sadece eleştirmek değil, gerçekten yapıcı olarak bu konuda daha fazla neler yapabiliriz, onun üstünde durmak lazım. Türkiye’nin ve dünyanın en büyük problemidir kadın problemi, sadece Türkiye’nin değil. Dünyanın yarısı, Türkiye’nin yarısı biz kadınlarız. 40 milyon yurttaştan söz ediyoruz ama Bakanlığın bütçesine bakıyoruz 7’nci sırada. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına ayrılan pay 7’nci sıra, bir kere bunu kabul etmek mümkün değil. Merkezî bütçenin yüzde 3’ünü oluşturuyor yine ayrılan pay ve bu konuda ağırlıklı olarak da sosyal yardımlara harcanmış bütçe kalemleriyle karşı karşıyayız.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Avrupa Birliği normlarına uygun oluşturulan tek kurum olduğu hâlde, tek sorumlu kurum olduğu hâlde şu anda işlevini yitirmiş durumda ve gerçekten 2008-2013 yeni bir eylem planı yaptıktan sonra bugüne kadar Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün bu yönlü bir çalışmasına da tanıklık etmiyoruz. 2014'ten bu yana bütçesi azalıyor, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün bütçesi ise yüzde 50 oranında artırılıyor.

Şimdi, burada sosyal yardım politikaları şüphesiz Hükûmetin genel olarak sosyal yardım politikalarıyla paralel yürüyor ama mesele sosyal yardım politikalarıyla çözülemeyecek kadar devasa ki ülkenin yarısını ilgilendiren ve genelde de totalini ilgilendiren büyük bir problem olduğunun altını tekrar çizmek istiyorum.

Biz ısrarla, bu bütçenin toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe olması gerektiğini söylerken şunu söylüyoruz aslında, diyoruz ki: “Bu bütçenin her kalemi kadına ne katkı sunar, ne kadar güçlendirir? Eğitimde, istihdamda, aile içinde, sokakta, işte, hayatının her alanında kadına, kadına birey olarak sonra aileye ne kadar güç verir, ne kadar özgürleştirir, ne kadar daha ileriye taşır? Bu gözle bakmaktır aslında toplumsal bütçe, cinsiyete duyarlı bütçe.

Kadınlar lehine neler var? Fakat bunlara ilişkin bütçede kadınlar için harcanan kalemler maalesef ayrı ayrı sıralanmadığı için bir değerlendirme yapma şansından da mahrum kalıyoruz. Bunu bir eleştiri olarak ve düzeltilmesi gereken bir nokta olarak ifade etmek istiyorum.

Diğer yandan çok önemli bir mesele var, aile içi şiddet. Diğer hususları sanırım milletvekillerimiz dile getirmiştir, diğer partilerden de olabilir. Aile içi şiddet, şu anda Türkiye’de herkesin aslında bildiği, sustuğu, geleneklere bağlı toplumsal yapıyı incitmemek, ürkütmemek için sustuğu bir mesele. En yakınımızdaki kadınlar bile şiddete uğrayabiliyor, en yakınımızdaki erkekler şiddet faili olabiliyor. Bu konuda yüzlerce dava takip etmiş biri olarak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Toparlar mısınız?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Evet, çok hızlı olarak değerlendireceğim bir iki husus var Başkan, izin verirseniz tabii.

BAŞKAN – Buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bu konuda bir hoşgörü var. Eğitim fark etmiyor, üniversite mezunu da şiddet görüyor, çalışmayan kadın da şiddet görüyor, tarlada çalışan kadın da şiddet görüyor ve bizim bu şiddeti önlemek gibi bir sorumluluğumuz var hem eğitimiyle hem istihdamıyla hem diğer boyutlarıyla.

Bir de yargının durumu var -zaman olmadığı için atlıyorum tabii- yargı, kadına yönelik şiddette kesinlikle erkekten yana. Bu konuda kadın cinayetlerinde, şiddette, tacizde, tecavüzde, çocuk istismarında toplumsal kodlara sahip yargı kararlarıyla karşı karşıyayız. Bir yargıcın şunu dediğine tanıklık ettim: Bir kadın itiraz edince “Sus! Yarın öbür gün seni de öldürürler.” Bu, Diyarbakır’da oldu, İstanbul’da da gördüm. Yargıçlar da bu toplumdan çıkan bireyler ve onların bu konudaki bakışı da maalesef kararlara yansıyor.

Son olarak şunu söylemek istiyorum: Kadına yönelik şiddet ve kadın hak ihlalleri, kadına yönelik ayrımcılık özel bir mesele değildir politik bir meseledir, siyasi bir meseledir; siyasi icraatlarla, siyasi yaklaşımla bu dönüştürmeyi sağlayabiliriz. Hiç birimizin karakollarda savcı ve hâkimlerin dediği gibi şöyle bir lüksü yoktur. “Git evine, eşinle anlaş sonra gel. Kocandır bir şey olmaz, sever de döver de.” Bu yaklaşımı artık terk etmemiz gerekiyor.

Kadın bir bireydir, sadece aile içinde yeri yoktur, toplum içinde, iş hayatında, akademi dünyasında, hayatın her alanında kadın, kendi kariyerini de yapabilir, annelik de yapabilir, eş vasfı da vardır ama Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı diyerek aslında, kadını çıkararak bu yaklaşımı ters yüz etmiş durumdayız. Bu konuda da eleştirilerimiz olduğunu ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Depboyu, buyurun.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle tüm Komisyon katılımcılarını saygıyla selamlıyorum.

Tabii ki Bakanlığımızın çalışmaları çok önemli. Nihayetinde töremizde aile, ülke, devlet ve millet kavramları iç içe manzara gösterir ve ailenin korunması en başta devletin en önemli yükümlülüklerinden birisi. Bu nedenle Bakanlığımızın kullanacağı bu bütçenin öncelikle hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Ben öncelikle Sayın Bakanımın açıklamasına göre gitmek istiyorum ama milletvekilimiz Sayın Mustafa Kalaycı gazi ve şehitlerle ilgili bazı konulara değinmişti. Çok tekrara da düşmek istemiyorum ama bilhassa bir nokta üzerinde tekrar durmak istiyorum. Sayın milletvekilimiz “15 Temmuz şehitler ve gazileri ile diğerleri arasında ayırım yapılmamalı.” şeklinde konuştu, yine AK PARTİ milletvekili Sayın İbrahim Aydemir de “Böyle bir uygulamanın aymazlık olacağını ve böyle olmadığını.” söyledi. Ben de katılıyorum, böyle bir şey haksızlık ve saygısızlık olur ama keşke olmadığı noktasında da hemfikir olabilseydim.

Şimdi, elimde bazı bilgiler var, bunu paylaşmak istiyorum. 15 Temmuz şehit yakınlarına ve malullerine verilecek en düşük aylık 3.203 lira gösterilmiş SGK’da ama ben şöyle bir baktığımda, Kore ve Kıbrıs gazilerine 2016 yılı itibarıyla 572.71 TL sosyal güvencesi varsa, sosyal güvencesi yoksa 858.96 TL görüyorum.

Yine, muharip gazilerde sosyal güvencesi varsa 606 Türk lirası, yoksa 1.366 TL, dul eşine ise sosyal güvencesi varsa 454 TL, yoksa 1.024 TL görüyorum ve yine terörle mücadele ederken gazi olanlara da -24 Ocak 2017’de bu bilgi verilmiş- 1.404 lira ila 2.150 lira arasında maaş. Bu durumda ne yapılacak? Lütfen hatam varsa da düzeltiniz. Bu sorunun ortadan kalkması gerekir diye düşünüyorum.

Yine, milletvekilimizin değinmediği bir iki nokta var bana kalan onları dile getirmek istiyorum.

Muharip gazilerimizin tamamına Devlet Övünç Madalyası verildi mi?

Yine, terörle mücadelede malul sayılmayacak derecede yaralanan ve malul sayılmayan gaziler haklarını alabildi mi, özellikle kendilerine gazilik unvanı verildi mi ve yine muharip gazilerden madalya için para istenmesi -bunu bir ayıp gibi kabul ediyorum- acaba kaldırıldı mı? Bunu da öğrenmek istiyorum.

Yine, açıklamanıza yönelik gidersek Sayın Bakanım, ŞÖNİM’lerden bahsetmişsiniz. ŞÖNİM’ler gerçekten çok değerli kurumlar; şiddetle mücadele etmek durumundalar. Aile içi şiddet çok önemli. Bunun önüne geçilmesi lazım. Nihayetinde sadece kadın cinayetleri de değil, artık aileler boşanma aşamasında çocuk katline doğru da gitmeye başladı ki iki olay var bizi üzen. Böyle olmaması gerekiyor.

ŞÖNİM’lerle ilgili olarak sayı verilmemiş, bunu öğrenmek istiyorum. Konukevleri bilgisi verilmiş ve yine çocuk, erken yaşta evliliklerle mücadeleyle ilgili bir planınız var. Bu konuyla ilgili tam olarak neler yapıldığını öğrenmek isterim.

Eğitim tabii ki önemli ama iki konu var ki bu konuya genellikle değinilmiyor. Birincisi, Anayasa Mahkemesi 2015 yılında dinî nikâhta resmî nikah şartını kaldırdı; Bakanlığınızın buna yönelik bir çalışması var mı bunu engelleme yolunda.

Yine, imam nikâhını kıyanlar sadece imamlar değil. Çocuk yaşta evliliklere sebep olan, bu birlikteliği sağlayan kişilere bugüne kadar verilmiş bir ceza görmedim. Bakanlığımızın bununla ilgili bir çalışması var mı?

Ve yine, evlendirilen çocuklar, bazen kız da erkek de 15 yaşın altında olabiliyor, bu durumda nasıl bir devlet güvencesi sağlanacak? Bununla ilgili de lütfen bilgi rica ediyorum.

Yine, ASDEP'ten bahsetmek istiyorum. ASDEP, çok önem verdiğimiz bir proje bizim de. Çok değerli buluyoruz, saygı da duyuyoruz ancak bununla ilgili olarak bazı bilgiler var ki mesela 1.500 ASDEP görevlisinin uzmanlıkları nedir, ne alanda görev yaparlar? Bunu merak ediyorum ve yaptığınız hizmetlerde oldukça yüksek sayıda bir aileye psikososyal destek sağladığınızı ifade etmişsiniz Bakanlık olarak. Bu psikososyal desteği psikoloji eğitimi dışında birilerinin vermesi doğru değil. Kimler veriyor bu eğitimleri, daha doğrusu psikososyal desteği kimler veriyor? Bunu da öğrenirsem çok mutlu olacağım.

Yine özellikle kız çocukların okullaştırılmasıyla ilgili verdiğiniz bilgiler gerçekten çok güzel...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Depboylu, toparlar mısınız son cümlelerinizi.

DENİZ DEPBOYLU (Ayдын) – Teşekkür ederim.

Kız çocuklarımızın okullaştırılması çok önemli, okula başlaması ama okulu devam ettirmesi de çok önemli. 2015 yılında Millî Eğitim Bakanlığı 235 bin öğrencinin okulu terk ettiğini ifade etmiş raporunda ama kız-erkek sayısı yok. Bunlarla ilgili bir çalışma var mı? Bunlar takip edilebilir, çocuklarımızın eğitimini sürdürmesi noktasında çok önemli.

Kayıp çocuklarla ilgili veriler, bilgiler niye kurumdan kuruma değişiyor? Bununla ilgili net bilgileri almak isteriz.

Yine, merkezî nüfus sistemi sayesinde zaten bunlara çok kolay ulaşabileceğimizi düşünüyoruz, bir de yurtlar var tabii ki, özellikle kız çocuklarımız için çok önemli. Bu okullara devam eden çocukların kalacağı yurtlarla ilgili bir çalışması var mı Bakanlığınızın?

Yine, çocuk işçiliği noktasında da hangi noktadayız? Bunu da öğrenmeyi diliyorum.

Yine, yaşlılarımızın da bugün kaldığı kurumları şöyle bir değerlendirirsek, otelcilik hizmeti veren bir kurum gibi, hastane gibi, yatılı okul gibi, daha sağlıklı ortamlarda kalması gerekir, böyle kurumlarda değil. Tıpkı çocuklarımızın evlerde bakıma ihtiyacı olan, yalnız kalan çocuklarımızın evlerde yerleştirildiği gibi yaşlılarımıza da hak ettiği ortamı sağlamak için bir projeniz var mı? Bunu da öğrenmek isterim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Katircioğlu...

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Çok teşekkürler Başkanım.

Sayın Bakanım, Değerli Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; ben de Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu olarak ve bir kadın milletvekili olarak birkaç cümleyle bir hafıza tazelemesi yapmak istiyorum çünkü bu vatanın bir evladı olarak geldiğimiz noktaları hatırlayarak

bugünü daha iyi analiz edebileceğimizi, karşılaştırma yaparak daha iyi bir yol haritası çizebileceğimizi düşünüyorum ki ben lise çağlarım ve üniversite çağlarındaki Türkiye’deki kadınların problemlerini şöyle hatırladığımda ilk aklıma gelen mesela kadının iş hayatında olabilmesi için eşinin onayına, iznine tabi bir kanuni düzenlemenin var olduğu bir süreçten artık kadının istihdamı için KOSGEB teşvikleri, girişimcilik eğitimleri ve İŞKUR’la birlikte yürütülen kadının girişimci olabilmesi ve istihdamın artırılmasıyla ilgili birçok düzenlemeye girmeyeceğim burada, İş Kanunu’nda yapılan düzenlemelerle birlikte kadının iş hayatında başta olmak üzere toplumun her alanında düzenlemelere gidilmiştir. Boşanma süreçlerinde ilk aklıma gelen edinilmiş mal rejimlerinin kadının boşanma süreçlerindeki mağduriyetini gidermeyle birlikte iyi bir iyileştirmeyle başladığını, 2002 yılında kadınların töre ve namus cinayetleri üzerindeki işlenen cinayetlerdeki düzenlemeyle artık bu alandaki cinayetleri bitirdiğimizi hatırlatarak sözlerime devam etmek istiyorum.

Evet, Anayasa’da birçok Avrupa ülkesinde olmayan bir düzenlemeyi gerçekleştirdik, bununla hepimiz aslında bu ülkenin vatandaşları olarak gurur duymalıyız. Eşitlik ilkesini getirmemiz ve arkasından tekrar “Bu eşitliği korumakla yükümlü olan devlettir.” sözünü, cümlesini eklememiz çok önemli. Buradaki pozitif ayrımcılık gerçekten alkışlanmaya layık yani ülkemizin önemli düzenlemelerinden birisi ve bununla birlikte eşit işe eşit ücret yasası bir Komisyon Başkanı olarak yurt dışı temaslarımız çok sık oluyor, gelişmiş birçok ülkede bu kanunların olmadığını, kadınların böyle bir güvenceye sahip olmadığını görüyoruz. Amerika temaslarında ben hayretle karşılaştım, yetkililerden aldığım bilgi beni hâlâ çok şaşırtır, demokrasinin beşiği, insan haklarının korunduğu, en üst düzeyde yaşandığı ülke olarak bize tanıtılan, kendini öyle lanse eden Amerika’daki kadınların eşit işe eşit ücret yasasının, kanunlarının, düzenlemelerinin, yönetmeliklerin olmadığını görmek ve iş hayatındaki mağduriyetlerini yetkililerden dinlemek beni gerçekten şaşırtmıştı. Başka şaşırtan bir şey, kayda girsin diye söylüyorum, yılda 350 bin kadının kadın cinayetinden öldüğünü, öldürüldüğünü yetkililerden aldık ve aynı zamanda yine Amerikalı bir yetkilinin sekiz dakikada 1 kadının şiddete uğradığını bildirdiği bir ülke Amerika. İskandinav ülkelerine gittiğimizde de bu fotoğraf böyle. Bu şiddetle ilgili gerçekten her toplumun her tarihte dünyanın her döneminde her toplumda yaşanan büyük bir sorun. Bunu sadece kadını bireyselleştirerek veyahut da Aile Bakanlığı üzerinden bu sorunu çözemeyeceğimizi biliyoruz. İskandinav ülkeleri gibi gelişmiş ülkelerde, ekonomisi güçlü olan ülkelerde bu sorun çözüleliyorsa daha bütüncül bakarak bu işi çözmemiz gerektiğini ben buradan ifade etmek istiyorum. Bunu hep birlikte yapacağız arkadaşlar. Sadece kadına değil, tüm dezavantajlı gruplara biz birlikte bunu çözmemiz gerekir. Bir tarafı ele alarak çözemeyiz –ki IPU yani Parlamentolar Arası Birliğin Başkanı Chowdhury ile birlikte yaptığımız bir temas sonrasında kendisinin verdiği bilgi beni çok şaşırttı, buradan sizlerle paylaşmak istiyorum, iki politika değişikliğine gittiklerini ifade ettiler, kadınla ilgili. Birisi şuydu, kendi ifadeleriyle kayıtlarda vardır: Kadının siyasette sayısının artırabilmek için kota uygulamasının yanlış olduğunu, yapay kısa süreli yükselmelere sebep olduğunu, sonrasında bu daha da aşağılara düşüşlere sebep olduğunu, onarılmaz noktalara getirildiğini söyledi ve doğal akışı içinde bunun yapılması gerektiğini ifade etti. Aynı şekilde yine, ikinci olarak, kadının sorununu, kadını bireyselleştirerek kadını tek başına ele alarak çözemediklerini fark ettiklerini, bunun yanına gençleri ve ergeni koymak yani çocukları ve ergeni koyarak çözebileceklerini ifade ettiler ki bizim AK PARTİ olarak politikalarımızın en baştan beri Cumhurbaşkanımızın bu konudaki düsturu, şiarı ve açtığı yol bu ilkeler üzerine kadının siyasette var olmasıyla ilgiliydi ki Avrupa bunu yaşayarak, tecrübe ederek hayata geçirmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Başkan, bir dakika.

Bir dakika ek süre vereyim.

Buyurun, tamamlayın lütfen.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Bu politikaların doğru olduğunu görüyoruz ki 1934 yılında gerçekten övündüğümüz, bu ülkenin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün birçok Avrupa ülkesinde olmayan bir hakkı biz kadınlara vermiş olması gerçekten onur duyucu ama bir üzücü yanı da 2002’ye kadar ne yazık ki bu hakkı kullanamamış, kullandırılmamış olması da ayrıca bir soru işaretidir. Buraya da bakıp son on beş yılda yüzde 4,4’ten, 4,6’dan yüzde 14,7’ye yani yüzde 15’e gelmiş olması on beş yılda bunun yapılabilmiş olması demek ki doğru politikaların uygulandığının en önemli işaretidir. Buraya da bakalım, bunu bir dahaki dönem Avrupa ortalamasına getirmek için çalışalım, yüzde 22,5’a hedefimiz bu olsun, hepimizin hedefi bu olsun, bunu birlikte yapalım, Aile Bakanlığıyla birlikte, sizlerle birlikte hep beraber yapalım. Bu şekilde olaylara bakarsak doğru yol haritaları hele kadın meselelerinde beraber sonuca kilitlenirsek başaracağımıza inanıyorum. Bir arkadaşımız söyledi ki, Sibel Hanım’dı “KEFEK ve Aile Bakanlığı beraber, birlikte çalışmıyoruz.” Daha sık beraber olmamız gerektiğini söyledi ki hemen ben neler yaptığımızı burada hatırlatmak isterim: Bölge toplantıları yapıyoruz Komisyonumuzla. Komisyonumuzun bölge toplantılarında Aile ve Sosyal Politikalar il müdürlüğünün yetkilileri aktif işin içinde oluyor, alt komisyonlar yapıyoruz. Alt komisyonların Aile Bakanlığının uzmanları, yetkilileri, genel müdürleriyle birlikte çalışıyoruz. Bununla birlikte, bütün yaptığımız diğer çalışmalarda, Birleşmiş Milletlere gittiğimiz, KSGM oturumlarında, kadın statüsünü koruma oturumlarında beraber çalışıyoruz. Her alanı biz aslında biz aslında beraber çalışıyoruz ki biz düzenli olarak bakanlarımızı, KEFEK’e alıyoruz, ondan bilgiler istiyoruz ve bu bilgiler noktasında yeni yol haritaları beraber getiriyoruz ki birçok projeyi, birçok kanuni düzenlemeleri biz direkt bakanımızın bizzat kendi şahsıyla olmasa bile onun altındaki genel müdürleriyle, daire başkanlarıyla zaten bu süreci yürütüyoruz.

BAŞKAN – Sayın Başkan, toparlarsak lütfen.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Evet, söyleyebileceğimiz bu. Son on beş yılda gerçekten İstanbul Sözleşmesi’ne imza atan...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Meclis çalışmalarından bahsedin.

BAŞKAN – Başkanımız KEFEK Başkanı olunca KEFEK çalışmalarından söz edecek; bu olur, normal.

Buyurun.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Sadece KEFEK değil, bakın, 2011’de İstanbul Sözleşmesi’ne imza atan bir ülke ve ilk onaylayan ve uyum yasasını çıkartan, 6284 no.lu bir Yasa’yız, bunu Bakanlıkla yaptık arkadaşlar. Birçok Avrupa ülkesi hâlâ Meclisinde onaylamamış, uyum yasasını çıkartmamış. Biz hızlı gidiyoruz, elbette istediğimiz noktada değiliz ama istediğimiz noktaya beraber gideceğiz. Ama, bu şekilde doğru bir yöntem olmadığını ifade etmek istiyorum. Aile Bakanlığının bütçesi bir...

BAŞKAN – Sayın Başkan, toparlamanızı rica edeceğim.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Son cümlem, birçok bakanlıktan çok daha ilk sıralarda bütçe büyüklüğüyle ilk sıralarda böyle bir bakanlıkla çok daha iyi noktalara geleceğimize inanıyoruz kadınınızın.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN – KEFEK Başkanımıza teşekkür ediyoruz.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Sayın Başkan...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Sayın Başkan, usule ilişkin bir cümle söyleyebilir miyim, sadece usulle ilgili.

BAŞKAN – Yok, söyleyemezsiniz. Usulle ilgili sadece Komisyon üyelerimiz söz söyleyebiliyorlar, usulümüz böyle efendim. Usul adına usulsüzlük yapamam.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – O zaman tutanaklara geçsin, rica edeceğim.

Sayın Danış Beştaş, Sayın Bakan orada olmadığı için konuşmasını yapmak istemedi ve Sayın Bakanın gelmesi için ara verdik ama Danış Beştaş, Sayın Bakanın açıklamasını dinlemeden ayrıldı. Bunun tutanaklara geçmesini istiyorum.

BAŞKAN – Gelmeyeceğini bilemezsiniz çünkü daha 20 civarında konuşmacımız var. Bizim görüşmelerimiz de dokuz civarı biter diye tahmin ediyorum. Orada sorun yok. Dört buçuk saat başka arkadaşları dinlemek istememiş olabilir.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Sayın Başkan, çok özür diliyorum.

KEFEK ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının iş birliğinden ima etmek istediğim, Meclisteki yasal çalışmalarda... Örneğin Sayın Şenal Sarıhan belirtti, bir müftülük yasası geçti, kadınları ilgilendiren bu kadar önemli bir yasada biz KEFEK olarak toplanıp ve Aile Bakanlığıyla birlikte bir iş birliği içerisinde bir konuşma, tartışma, bu yasanın getirdikleri, götürdükleri...

BAŞKAN – Siz KEFEK üyesi misiniz?

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul)- Evet.

Ya da benzeri diğer çalışmalarda ima etmek istemiştim.

BAŞKAN – Rica edeyim, bunu kendi içinizde yapın.

Sayın Durmaz, buyurun.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakanım, kıymetli milletvekillerimiz, değerli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyor, 2018 yılı bütçesinin ülkemize hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Sosyal devlet ilkesini benimsemiş, sosyal devlet yardımları ve politikaları bakanlık eliyle yürüten bir ülkedeyiz. Birleşmiş Milletler İnsani Gelişmişlik Endeksi araştırmasında, insani gelişme endeksine göre 188 ülke arasında 72'nci sıradayız. On beş yıllık iktidarınızın aldığı mesafe bu. Eğitimde, iş gücünde, gelirden eşitsizlik Türkiye'nin endeksteki ilerlemesinin önünü tıkamaktadır.

Yine Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı düzeyinde ülkemize bakınca, eşitsizlikleri hesaba kattığı anda Türkiye'nin birdenbire irtifa kaybettiğini görmekteyiz.

Türkiye'nin insanî gelişme endeksi değeri yüzde 15,8 kayba uğruyor. Engelliler, çocuklar ve kadınlar bu eşitsizlik halkasının en başında yer almaktadır. İşte bu sonuçlara baktığımızda ülkemizin gelişmişlik düzeyine erişmesi ve engelli yurttaşlarımızın eşit haklara sahip olması için doğru devlet politikası ve bilinçli bir toplumu beraber yaratmalıyız.

Ülkemizde engelli yurttaşlarımızın hayata tutunmaları ve üretmeleri için birçok yasal düzenlemeleri bir an önce yapmak durumundayız. Sayısı 8,5 milyonu aşkın engelli yurttaş için gerekli istihdam koşulları yaratmak, yaşam koşullarını kolaylaştırmak yerine haklarını törpüleyen düzenlemelere gidilmesini son derece yanlış buluyoruz.

Engelli maaşı için, hanede yaşayan tüm kişilerin her türlü gelirlerinin toplamı dikkate alınmaktadır. Hanede kişi başına düşen gelir 423,58 TL'nin altındaysa maaş veriliyor. Bir hanedeki tüm gelir, sanki engellinin geliriymiş gibi değerlendirilmektedir. Bu da vahim sonuçları doğuruyor. Engelli bireyler ülkemizdeki şartlar gereği çaresiz, aynı çatı altında yaşamaya mahkûm ediliyor.

Eskiden birey esaslı değerlendirme yapılıyordu. Şimdi yapılan düzenlemeyle engellilerin maaşları kesilmektedir. Birçok engelliye geriye dönük borç çıkartıldı, aylıkları düştü ve kesildi. Engelliler mahkemelere çıkarıldı. Beslenmesini, barınmasını karşılayamaz hâle geldi. Yeni düzenlemelerle ailenin tüm gelirlerinin dikkate alınması ve bu gelirin zorunlu olarak paylaşıyor gibi görünmesi, engelli bireyi o aile içerisinde zayıf ve güçsüz bırakmaktadır. Yani engelli ve bakıma muhtaç olan kişi, ekonomik olarak ailenin başka bireyine daha bağımlı hâle getirilmektedir.

AK PARTİ Hükûmeti seçim vaatlerinde engellilere verdiği sözleri uygulamada tutmamıştır. Hükûmet, engellilere sürekli istihdam sözü vermektedir. Her gün bir engelli yurttaş arıyor, ya akülü aracı bozulmuş ya akülü araç istemektedir. Engellilere akülü sandalye bakanlıkça kendi sivil toplum örgütleriyle ortaklaşa bir projeyle yürütülmelidir. Diğer hâli günümüzde olduğu gibi karmaşa yaratmaktadır. Ben de bir engellinin figanına Sayın Bakanım birazdan vereceğim numarasıyla birlikte.

Artık engelli haklarını, maaşlarını törpülemekten vazgeçmeliyiz. Bugün engellilere araç alımında ÖTV sınırlaması geldi. Kamuda engelli sayısı tam veri olarak belirsiz. Bu verilerin net olarak kamuoyuyla paylaşılmasını istiyorum.

Sayın Bakanım, iki yıl oldu, boş engelli kadrolarıyla ilgili yazılı soru önergesi verdik ama yanıt alamadık. Bankalarda, kamuda engelli kadroları neden boş? Engellilerin istihdama katılması sıralamasında klasiklerin dışında yeni bir stratejik planınız var mı? Yoksa birlikte ortak bir anlayışla üretmek zorundayız.

Engelli memur seçme sınavından bahsedilmişti. Geçtiğimiz dönem sunumda ifade edilen bir konu vardı. Ama bu sınavda sonuçlar nasıl oldu, ne oldu, bir türlü kamuoyu net bir şekilde bilgilendirilmedi. Kaç kişi memur olarak sınava kazandı? Bu rakamlar muğlak olmaktan çıkarılmalı, köşeli verilerle bir an önce açıklanmalıdır.

Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KADİM DURMAZ (Tokat) – ...Hükûmet her alanda olduğu gibi gerçekle uzaktan yakından ilgisi olmayan pembe tablolar sunsa da ülkemizdeki yaşanan gerçekler çok farklı. Dünya Ekonomik Forumu tarafından hazırlanan Cinsiyet Eşitliği Raporu'nda Türkiye kadın-erkek eşitliğinde 142 ülke arasında -Tunus 123, Bahreyn 124, ardından- ne yazık ki 125'inci sırada gelmektedir.

Yine Dünya 2017 Küresel Cinsiyet Eşitliği Raporu'nda 144 ülke arasında ne yazık ki 131'inci sıradayız.

Ekonomik katılım açısından Türkiye'nin sıralamadaki yeri 128; sağlık ve hayatta kalmada 59; eğitime erişimde 101 ve siyasal katılımı ise 118'dir. Her konuda ülkemizin dünya liginde açıkça nerede olduğunu üzülmek ve izlemekteyiz.

Görülüyor ki on beş yıllık iktidar eliyle ülkemizin imajının bu denli dip yapması hiç de sorun edilmeden konuşulmaktadır. Ama şu da bir gerçektir ki "Dünya 5'ten büyüktür." diyen ve uluslararası arenada ileride olmak isteyen ülkelerin temel insan haklarını hiçe sayarak bir ilerleme kaydetmeyeceği de net bir şekilde bellidir.

Bugün gazetecilerimiz özgürce yazamazken, işsizlik çift haneli rakamlardayken, kadın işsizliği en yüksek seviyede, kadın cinayetleri, iş cinayetleri can alırken, hukuk ve adalete güven yokken, ne kalkınmada ne de eşitlik alanında çağı yakalayamayız.

Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden biri kadın-erkek fırsat eşitliği ve kadın istihdamıdır.

Bugün ülkemizde kadın işsizliği yüzde 14,8'e yükselmiş. Unutmayalım ki kadının ekonomik üretim sürecinde aktif olarak yer alması ülkelerin refah seviyesini, gelişmişlik düzeyini ve kalkınma seviyesini net bir şekilde gösterir,

Dünyadaki iş gücünün yüzde 40'ı kadınlardan oluşmaktadır. TÜİK 2016 verilerine göre her 2 kadından 1'i kayıt dışı görünüyor. İş gücü açısından kadın-erkek uçurumundan kaynaklanan ekonomik kaybımız gayrisafi milli hasılamızın yüzde 25'ine denk gelmektedir.

IMF'nin yayımladığı araştırmaya göre, kadının ekonomide yer almadığı ülkelerde ekonomik kayıp yüzde 30'ıara kadar çıkmaktadır.

Avrupa'da kadın istihdamı yüzde 40'ın altında olan tek ülke ne acı ki Türkiye'dir. Kadınların iş gücüne katılımıda yüzde 34 oranla OECD ortalamasının da altındayız.

Sosyal yardım şemsiyesi altında en az bulunan kesim kadınlardır. 2015 yılında 1 milyon kadının çocuk bakımı nedeniyle çalışmadığı ortaya çıkmıştır. Hem kadınlardan 5 çocuk istemek hem onları istihdam dışı tutmak tutarlı bir politika değildir. Kadınları sadece anne ve eş olarak gören politik anlayıştan vazgeçerek kadının bakım emeğini hafifletecek, kadını iş yaşamına katacak düzenlemeleri yapmak ve bunu da hayata bir an önce geçirmekle mükellefiz.

Bu sorunun çözümü için çocuk bakımı ve kreş hizmetlerinin sosyal güvenlik kapsamına zorunlu alınması gerekmektedir. Asgari ücretle çalışan bir kadın, bakıcı ya da kreş ücreti veremez. Bu nedenle işi bırakmak zorunda kalır. Bu, çok önemli bir düzenlemedir; yapıldığında kadının iş gücüne katılımını da artıracaktır.

Kadın istihdamının artırılması ve işsizliğinin azaltılması için iş gücü piyasalarındaki cinsiyetçi uygulamalara da bir an önce son verilmelidir.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakan; kadının istihdama katılması önemli bir unsur, evet ama bir de kadının yaşama katılması sorunu var. Kadınlar şiddet yüzünden yaşamlarını yitiriyor, sokaklarda özgürce dolaşamıyor, kadın cinayetlerini durdurmaya yönelik tutarlı bir politika da ortaya çıkaramıyoruz. Kadınlar şiddet görmeye devam ediyor.

2016 yılına ilişkin bir açıklamada 317'si silahlı olmak üzere toplamda 397 kadın cinayete kurban gitti. Ayrıca, bu cinayet vakalarında 109 kadın ve aile bireyi de yaralanmalara maruz kaldı. Kadınlar eğitim olanaklarından yoksun, kadınlar erken yaşta evlendirilmekte. Âdeta toplumumuzda kadın değersiz bir varlık hâline getirilmektedir. Hep söylüyoruz, kadın ve aile bakanlığını aynı çatıda toplamak zaten başlı başına bir sorundur. Kadın sadece aile demek değildir, bu yüzden kadın bakanlığı ayrı bir çatıda oluşturulmalı, kadına yönelik ayrımcılıklara hedeflenip ortak bir çözümü birlikte aramalıyız.

Ne yapmalıyız?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Durmaz, lütfen toparlayın.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Toparlıyorum Sayın Başkanım.

Kadın istihdamını artırmak için tam zamanlı ve güvenceli istihdam olanaklara yaratılmalı. Kadınların işe alım ve yükselmelerinde cinsiyetçi politikalardan vazgeçilmeli ve denetlenmeli. Kadın ve erkek arasında yaşanan ücret eşitsizliği giderilmeli. Ücretli ebeveyn izni, kadın ve erkek ayrımı yapılmadan bir hak olarak tanınmalı. İşyerlerinde kadınlara yönelik şiddet ve tacizde kadının beyanı esas alınmalı. Sendikalar, kadınların yoğun olduğu iş kollarına yönelik örgütlenme modelleri geliştirmeli ve özendirilmelidir. Sendikalı kadın işçilerin özlük ve özgün sorunlarına yönelik toplu sözleşmeler hazırlanmalı. Kadınlara özgü görülen ev içi sorumlulukların çözümü için kamu politikaları bir an önce hayata geçirilmelidir. Özellikle kamu kurumları ve yerel yönetimler tarafından kreş, gündüz bakımevi, hasta ve yaşlı bakımevleri gibi merkezlerin zorunlu açılması için yasal düzenlemeler bir an önce yapılmalı ve kadınlar önemslenmelidir. Kadınların sürekli eğitim olanaklarına kavuşmaları için eğitim politikaları cinsiyet eşitliği temelinde yeniden düzenlenmeli ve fırsat eşitliği yasal güvenceye bağlanmalıdır.

Ülkemizde her 5 kişiden 1'i yoksuldur. Türkiye'de yoksullaşmanın, gelir adaletsizliğinin bu dereceye büyüdüğü bir süreçte, sosyal yardımlar siyasal iktidarın güç odağı olarak kullanılmaktadır. Sosyal devlet olmanın gereği tüm yurttaşlara eşit ve tarafsız sosyal yardım bir an önce sağlamaktır. Oysa ülkemizde sosyal yardımın boyutu da âdeta sadaka kültürüne devlet eliyle dönüştürülmektedir.

BAŞKAN – Lütfen toparlayalım.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Toparlıyorum Başkanım.

Bakanlığımızın verilerine 78 milyonluk bir ülkede 15,5 milyon insana -hayatını yardımlarla idame ettirecek- Bakanlık el uzatmaktadır. Bu rakam nüfusumuzun yaklaşık beşte 1'ine eş değerdir. Bu rakamlar, yoksulluğumuzun tam da Bakanlık sunumuyla ilamıdır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı aracılığıyla yapılan sosyal yardımlar 23 milyara yaklaşmıştır. Ekonominin çarkları doğru işlemiyorsa sosyal yardımlarla günü kurtarma çabasının da bu ülkeye hiçbir fayda sağlamadığını göremeyiz. Öncelikle bu yoksulluğu ortadan kaldırmak için bir stratejik plan bizim de, tüm muhalefetin de, sivil toplum örgütlerinin de önerilerini dikkate alarak bir an önce yapmalıyız.

Vatanımızın ve milletimizin varlığını, devletimizin bütünlüğünü, yurttaşlarımızın huzur ve güvenliğini sağlayan, görevlerini üstün hizmet anlayışıyla canlarını feda etmekten çekinmeyerek yaparken hayatını kaybeden şehitlerimizin geride kalan dul ve yetimleri ile malul ve gazilerin taleplerinin olabildiğince yerine getirilmesi her şeyden önce bu devletin kutsal görevidir.

Yine başka bir kanayan yara, şehit yakınlarımızın ve gazilerimizin talep ve beklentileri bir devlet sorumluluğuyla ele alınmalıdır. Fedakâr vatan evlatlarının hakkını ödemek hiçbir şekilde mümkün olmasa da devletimiz bir nebze olsa gazilerimizin ve şehit ailelerimizin yaşam standartlarını yükseltmekle, onların kimi ihtiyaçlarını gözetmekle de yükümlü olduğumuzu unutmamalıdır. Anayasa'mızın 61'inci ve 10'uncu maddeleri gazilerimizin, harp malullerinin ve gazi ve şehit yakınlarının topluma yaraşır bir yaşam standardı sürmesi ve onlara dair alınacak tedbirlerde eşitlik ilkesinin sağlanması gerektiği amir hükümlerini de unutmamalıdır. Geçtiğimiz dönem ve bu dönem gazi ve şehit yakınları için iki kanun teklifi verdik ama ne yazık ki iktidar oylarıyla reddedildi, dikkate alınmadı.

Gazilerin, harp malullerinin ve şehit ailelerinin telefon, internet ve doğal gaz gibi kalemlerden indirimli yararlanmaları gerekir. Yine son dönemde 15 Temmuz şehit ve gazileri ile harp malulü gaziler ve şehit aileleri arasında Hükûmet eliyle bir ayırım yapılmaktadır. Buna ortak bir anlayışla, hiçbirini diğerinden ayırt etmeksizin, devlet şefkatli elini yasal düzenlemeyle bir an önce uzatmalıdır.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Toparlıyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Aile Bakanlığının bütçesi, biz de bir aileyiz, ben ses tellerinizi de korumak zorundayım sizin yani zorlanma başladı.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Teşekkür ederim.

Yine, özürlü araç alımında sağ ayağından özürlü olan malul gazilerimiz ile sakatlık oranı yüzde 90 ve üzeri olan gazilerimiz istifade etmekte olup bu durum gazilerimiz arasında sorunlara, karşılıklı sıkıntıya sebep olmaktadır. Bunlarla ilgili de yasal düzenlemelerin bir an önce hayata geçirilmesi lazım diyorum.

Bakanlık bütçesinin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Durmaz, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Açikkapı, buyurun lütfen.

Değerli arkadaşlar, lütfen konuşmalarda gece saat aşağı yukarı ikiye, üçe kadar burada olduğumuzu, bir bakanlığımızın daha olduğunu unutmayın bunun arkasından.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Unutmayız Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Öncelikle dün Irak'ta, İran'da meydana gelen depremde hayatı kaybedenlere Allah'tan rahmet diliyor, yaralılara da acil şifalar diliyorum. Türkiye Cumhuriyeti Devleti olarak, Hükûmet olarak oradaki kardeşlerimize her türlü yardımı yapacağımızı da ifade etmek istiyorum.

81 vilayetimizin de şehitleri var, gazileri var. Kadim coğrafyanın kadim şehri olan, şehidi ve gazisiyle, 1993 yılından bu yana vatan toprakları için 187 şehidi, 124 vazife malulü, harp malulü ve sivil gazisiyle vatanperver bir il olan şehrim Elazığ'ın Milletvekili olarak şehit ve gazilerimizle ilgili olarak konuşmak istiyorum.

Kadim tarihimiz boyunca, günümüze gelinceye kadar milleti için, bayrağı için, vatani için, devleti için canını seve seve feda eden şehitlerimize Allah'tan rahmet dilerken, şehit ve gazilerimize minnet ve şükranlarımızı sunuyoruz. Geçtiğimiz günlerde 80 milyonun huzuru ve refahı için canını hiçe sayan ve gazi olan kardeşlerimize karşı ahlaki, insani ve vicdani hiçbir değeri taşımayan canice saldırıyı da şiddetle kınıyorum. İnsani hiçbir vasfı taşımayan bu canilere hukuk elbette gereğini yapacaktır.

Bizler toplumumuzda az da olsa bir kısım bireyin neden bu hâle geldiğini, millî ve manevi değerlerin insanımıza kazandırılması noktasında neler yapabileceklerimizi de ortaya koymak ve vicdani, ahlaki, insani vasıfları üst düzeyde olan nesiller yetiştirmek zorundayız.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri; AK PARTİ iktidarında devlet olarak şehitlerimizin emanetlerine, gazilerimize ve onların yakınlarına sahip çıktık ve çıkmaya da devam ediyoruz.

İktidarımız döneminden önce, 2011 yılına kadar istihdam hakkı sadece terörle mücadeleyle sınırlı iken ve tek kişi istihdam edilirken, 2012 yılında yapmış olduğumuz yasal düzenlemeyle şehit yakınlarına sağlanan istihdam hakkını ikiye çıkardık. Yine 2013 yılında yapılan bir başka düzenlemeyle vazife ve harp malullerinden hayatını kaybedenlere iki, yaralananlara bir istihdam hakkı tanıdık. Aynı şekilde terör mağduru sivil vatandaşlardan terör eylemleri nedeniyle hayatını kaybeden veya engelli hâle gelenlere kamuda bir istihdam hakkı yine bizim iktidarımız döneminde verilmiştir. 15 Temmuz hain darbe girişimi sırasında şehit olan 250 vatandaşımızın yakınları ile 2.723 gazimize yine istihdam hakkını Hükûmetimiz döneminde verdik.

Yılda iki kez şehit gazi atama süre kısıtı kaldırılmıştır. Bakınız, 2002 yılına kadar istidam hakkından yararlanan kişi sayısı 6.315 kişi iken bizim iktidarımız döneminde bu sayı 31.266 kişi olmuştur. İstihdam hakkının kullanılmasına ilişkin görev Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına geçtikten sonra 2014-2017 yılları arasında toplam 21.269 kişinin ataması yapılmıştır. Özellikle şehit eş ve çocuklarının istihdamında çok önemli adımlar attık, şehitlerimizin emanetlerinin kendi ayakları üzerinde duran bireyler hâline gelmeleri konusunda her daim onların yanlarında olduk. Terör mağduru sivil vatandaşlarımızın anne ve babalarının istihdam hakkı yokken, bu hakkı kullanabilmeleri için gereken yasal düzenlemeleri yaptık.

Komisyonun değerli üyeleri, şehit yakını, gazi ve gazi yakınları ile vazife malullerine şehir içi toplu taşıma hizmetleri ile demir yolları ve deniz yollarının şehir içi ve şehirlerarası hatlarından ücretsiz olarak yararlanmaları için hak sahibi olup da başvuruda bulunan 140.958 kişiye ücretsiz seyahat kartları, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızca kısa bir sürede ikamet adreslerinde teslim edilmiştir.

Daha önce, şehit ana ve babalarına maaş bağlanırken muhtaçlık şartı aranmaktaydı ve bu hususta eli öpülesi analarımız, babalarımız ciddi sıkıntılar yaşamaktaydılar. Yine, bizim iktidarımız döneminde bu şart ortadan kaldırıldı ve anne babalarımızın yüzü güldü.

Sayın Bakanım, Komisyonun değerli üyeleri; yapılan bir yasal düzenlemeyle şehit eş veya çocuklarından birisi, eş ve çocuğu yoksa ana veya babasından birisi tarafından alınacak araçları ÖTV'den muaf tuttuk.

Yine, geçen yıl yapılan bir başka düzenlemeyle işçi ve memur sendikalarımızın, şehit yakınları ve gazilere ayni ve nakdi yardım yapabilmelerinin önünü açtık.

Sosyal yükümlülüğü yoğun olan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 81 il müdürlüğünde bulunan yöneticileri ve meslek elemanları 2017 yılı içinde 840 yaralı gazimizi hastanede, 7.723 şehit yakını ve gazi ailesini ikamet adreslerinde ziyaret etmişler ve 13.190 kişiye psikososyal destek vermişlerdir.

Bakanlığımız tarafından şehadet olayı vuku bulur bulmaz şehit ailelerimize acil harcamaları için 10 bin Türk lirası, yaralanan gazilerimize ise tedavi sürecinde maddi sıkıntı çekmemeleri için 5 bin Türk lirası yardım yapılmıştır.

Bakanlığımızın, şehit yakınları ile gazi ve gazi yakınlarına yapmış olduğu sosyal faaliyetleri unutmamak gerekir. Sosyal uyum ve toplumsal hayata adaptasyonlarını güçlendirmek için şehit yakınlarımız ve gazilerimize yönelik şehitler diyarı Çanakkale'ye kültürel geziler düzenlenmiştir. 2017 yılında 600 şehit yakınımız ve gazimiz bu sosyal hizmet faaliyetinden yararlanmıştır. Yine, ilgili Bakanlığımız, bu yıl için 324 şehit yakınını Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde, 80 şehit yakınımızı da Bosna-Hersek'te ağırlamıştır. Bu sosyal faaliyetlerin artarak devam etmesini arzulamaktayız.

Milletimizin en büyük emaneti olan şehit yakınlarımız ve gazilerimize yönelik sosyal hizmet faaliyetleri kapsamında, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın himayelerinde Ankara'da, İstanbul'da ve Sayın Başbakanımız Binali Yıldırım'ın ev sahipliğinde Başbakanlık Çankaya yerleşkesinde şehit yakınları ve gazilerimizle çeşitli vesilelerle bir araya gelinmiş ve devlet-millet kaynaşmasının en büyük örneği yaşanmıştır. Bu kaynaşma örneğinin bir benzeri olarak ramazan ayı boyunca 81 vilayetimizde tüm il müdürlüklerimiz tarafından şehit yakınlarımız ve gazilerimize yönelik programların yapılması bizleri gururlandırmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımız, 81 ilimizde ikamet eden şehit yakınları ve gazilerimize yönelik olarak dinî ve millî bayramlarda, özel anma günlerinde ziyaretler gerçekleştirmiş ve çeşitli sosyal hizmet faaliyetleri ve projeler kapsamında 33 milyon 652 bin 869 Türk lirası, ayrıca şehit

mezarlarının ve şehitliklerin yapım, bakım ve onarımları için bugüne kadar 20 milyon 221 bin 982 Türk lirası kaynak harcadığını görmekteyiz. Bu faaliyetler ve harcanan paralar, bizim iktidarımızda şehitlerimize, onların emanetlerine, gazilerimiz ve yakınlarına ne kadar önem verdiğimizizin nişanesidir. Umuyorum ki, bu faaliyetler hız kesmeden artarak devam edecektir.

Hükümet olarak, Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak şehit ve gazilerimize maddi anlamda ne yaparsak yapalım, bunun maddi ölçütlerle karşılık bulmayacağını biliyoruz. Şehitlerimize manevi yükümlülüklerimizi yerine getirmeye çalışırken, emanetlerine de sahip çıkmaya devam edeceğiz. Gazilerimize ve emanetlerine de sahip çıkmaya devam edeceğiz Allah'ın izniyle.

Bu vesileyle, tüm şehitlerimize Allah'tan rahmet dilerken yine şu an aramızda olmayıp hayatını kaybeden gazilerimize de Allah'tan rahmet diliyorum. Yakınlarına sabırcemil niyaz ediyorum. Hayattaki tüm gazilerimize tüm sevdikleriyle birlikte sağlıklı ömürler dilerken, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızın 2018 bütçesinin hayırlara vesile olmasını Yüce Allah'tan niyaz ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Açıkkapı.

Sayın Bakan, bu düzenlemelerin bütünleşik bir kanunda toparlanması çalışmalarını da hararetle bekliyoruz. Toplam kaç kanunda, kaç düzenlememiz var bununla ilgili olarak?

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Şu an, İçişleri Bakanlığımız, Savunma Bakanlığımız, Çalışma Bakanlığımızla birlikte bu konuda çalışma yapıyoruz. Biz de bu çalışmayı en kısa zamanda tamamlamayı umut ediyoruz.

BAŞKAN – Herhâlde 15-20 ayrı kanunda toparlanıyor bunlar.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Evet, 23 galiba Sayın Başkan.

BAŞKAN – 23 kanunda, 40'ın üzerinde bir düzenleme. Bunların hepsinin bütünleşik kanun hâline getirilmesi beklentilerimiz devam ediyor.

Sayın Biçer, buyurun lütfen.

TUR YILDIZ BİÇER (Manisa) – Sayın Bakan, Sayın Başkan, Sayın Komisyon üyeleri, saygıdeğer milletvekilleri; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Öncelikle Bakana sabahki sunumundan dolayı teşekkür ediyorum. Ben toplantıdan önce, Sayın Bakanın geçen seneki sunumunu da okudum özellikle tutanaklardan, geçen seneden bu seneye nasıl bir değişiklik olduğunu merak ettiğim için. Ama üzülerek söylemek istiyorum ki, bugünkü sunum, sanki geçen seneki sunumun âdeta aynısıydı, yalnızca belki cümlelerin ve paragrafların yerleri değişmişti.

Tabii haksızlık da etmek istemiyorum ama insan umutlanmak istiyor gerçekten çünkü böylesine can alıcı sorunların çözüm noktası olan bir Bakanlıkta gerçekten objektif, gerçekçi, bilimsel ve somut adımların atılacağı bir yaklaşım içerisinde olmasını istiyorsunuz Bakanımızın. Tabii elbette ki ümitsiz olmak bize yakışmaz, yine de umuyorum ülkemiz için hayırlı olur 2018 Bakanlık bütçesi.

Şimdi, ben, izin vererseniz bir iki soru sorarak başlamak istiyorum: Sayın Bakan, OHAL süresince Bakanlıktan kaç personeliniz atıldı? İhraç edilen kaç meslek elemanınız var? Bunlar içinde kaç tane sosyal hizmet uzmanı, kaç tane sosyolog, kaç tane psikolog var? Ve daha önemlisi bu atılan, ihraç edilen personelin yerine aldığınız personel nasıl bir çalışma usulüyle çalışıyor, bunları bilmiyoruz. Yeni aldıklarınız sözleşme usulüyle mi çalışıyor, kadrolu mu çalışıyorlar?

Yine, diğer önemli bir nokta, yeni alınan personel acaba mesleki yeterlilik açısından uygun mu? Bu kadar çok sayıda personelin çok hızlı bir şekilde değişmesi çalışma alanınızda bir bozulma, bir kalitesizlik yarattı mı, meslek gruplarına göre bir tasnif yapıldı mı? Bunları öğrenmek istiyorum. Çok önemli bence bu soruların yanıtları.

Yine, bir kişi özelinde bir soru sormak istiyorum size: Veli Saçılık gibi bedel ödemiş, yargılanmış birisi, hükümlü ve engelli kontenjanına başvurmaksızın kendi hakkıyla KPSS sınavına girerek memur olmuş ve Bakanlığınızda sosyolog olarak yalnızca bir yıl çalışmış birisi. Veli Saçılık ne zaman işine dönecek? Onun da eşi ve 1 çocuğu var ve Veli Saçılık hayata tutunmaya çalışıyor. Onun mağduriyetini de gidermeyi düşünüyor musunuz aile kapsamında? Ailesine ve kendisine de -aileden sorumlu olmanız sebebiyle soruyorum- bir psikolojik destek vermeyi düşündünüz mü ya da düşünecek misiniz?

İkinci bir soru sormak istiyorum: Özellikle sosyal yardım yapan bir Bakanlık olduğunuz için acaba Bakanlığınızın binası yıllık kaç lira? Bunu çok merak ediyorum. Sosyal yardım yapan bir bakanlık olduğunuz için Bakanlığa verdiğiniz bu kirayı israf olarak değerlendirir misiniz? Kaç tane personel çalışıyor Bakanlığınızda, bunların kaç kadrolu, kaç sözleşmeli ve bir bütçe sıkıntısı yaşıyor musunuz diye sormak istiyorum.

Yine ben bugün -aslında merakla bekledim sunumunuzda acaba yer verir misiniz diye- bakın, iki genelgeden bahsetmek istiyorum: Bunlara bugün, benim takip edebildiğim kadarıyla ne siz ne de iktidar milletvekilleri tarafından konuşmalarında yer verilmedi. Şimdi, bu iki genelgeden birisi, 24 Mayıs 2010 tarihli ve altında dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın imzası var. İkincisi de, Mart 2017'de 8'inci Kadın İstihdamı Ulusal İzleme ve Koordinasyon Kurulu toplantısında alınmış bir kararla yayınlanmış bir Başbakanlık genelgesi. Şimdi iki genelge de kadın istihdamıyla ilgili ve tabii, yine üzülererek söylemek gerekir ki, 2'nci genelge yani taslak hâlinde olan ve şu anda kurumlara gönderilerek, görüş sorularak son hâli verilecek olan genelge ilk genelgenin ülke koşulları ve güncel ihtiyaçlar doğrultusunda güncellenmesi kararı doğrultusunda hazırlanmış ve bugüne kadar yapılmış kadın mücadelesinde kadının istihdam oranlarının artırılması yönünde elde edilmiş bütün kazanımları yok eden, sıfırlayan bir genelge. Acaba bu genelgeyle ilgili bilgi vermeniz mümkün müdür? Bu güncellemeyle, dediğim gibi, bugüne kadar 2010 yılında özellikle Başbakanlığın... Tabii o dönemde biliyorsunuz AB'ye uyum süreciydi, AB'ye girmek üzere bir heyecan ve yaklaşım vardı. Bu istihdamı ve fırsat eşitliğini yaratmak açısından AB uyum sürecinde yapılmış bir genelgeydi. Tabii ki bizi tam olarak tatmin etmese de o genelgeden de geriye gidiliyor, geriye düşülüyor olması üzüntü verici. Şimdi iki genelge arasındaki farkları size söylemek istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Biçer, lütfen son cümlelerinizi alayım.

TUR YILDIZ BİÇER (Manisa) – Peki.

İlk genelgede eşit işe eşit ücret, cinsiyet eşitliğinin denetimi, eşitlik faaliyetleri, kadınlarla ilgili terfi düzenlemesi ve bu terfi düzenlemesinde kadınların korunup kollanması yönünde kararlar vardı. Yine, halk eğitim merkezleri, toplum merkezleri, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü ve yerel yönetimlerin de yaygın eğitim faaliyetleri ve mesleki eğitim programlarında sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yaparak kadının insan hakları eğitim ve istihdam olanaklarını artırma yönünde bir çalışma vardı. Şiddet mağduru kadınları koruma ve onların yaşama tutunması yönünde geliştirilmiş projeler vardı. Yine, kreş denetimiyle ilgili çok ciddi çalışmalar vardı. Ama şu anda görüyoruz ki bu 2010'daki genelgeden geriye düşülmüş olması, kadınlara yönelik dışlayıcı tutumu yasalarla ortadan kaldırmak

gerekirken bunu derinleştirmek yönünde bir adım olmuştur. Bu taslağı kadınların kamuda ve özel sektörde dışlayan, kadına yönelik şiddetin önünü açan ve kadınların sorunlarını büyüten bir metin olarak yorumluyorum ve hukuken de, toplumsal açıdan da kabul etmemizin mümkün olmadığını söylüyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN – Sayın Biçer, teşekkür ediyorum.

Sayın Cevheri...

MEHMET ALİ CEVHERİ (Şanlıurfa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkanım, Değerli Bakanım, kıymetli Komisyon üyesi arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçesi üzerine söz almış bulunmaktayım. Bütçemizin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Sayın Bakanım, adı üstünde Bakanlığınız “Aile ve Sosyal Politikalar” isminde yürüttüğü politikaların merkezine aileyi almıştır. Çünkü İslam toplumunda aile çok önemli olup aile çatısı sağlam olan ülkelerde toplum da sağlıklı olur. Bakanlığınızın bu misyonla hareket etmesi toplumsal hayatımız için önemli bir kazanımdır. Esas misyonumuz birey, aile ve toplumun sağlıklı bir şekilde varlığını sürdürmesini sağlamakla beraber aynı zamanda refahını da artırmaktadır.

Sayın Bakanım, Bakanlığınızın dokunmadığı hiçbir kesim kalmamakta, özellikle dezavantajlı kesim diyeceğimiz, çocuk, yaşlı, engelli, bakıma muhtaç, mağdur, hasta, şehit, gazi ve mülteci kardeşlerimiz için, kısacası kundaktan mezara kadar, yüküdüşmüş, kimsesiz, sahipsiz her mazlunun, garip gurebanın şefkat eli, sığıngâhi, yuvası, hamisi ve koruyuculuğunu yapmakta, âdeta kimsesizlerin kimsesi olmaktadır.

Sizler yukarıda saydığımız bu geniş kitleye sahip çıkarken aynı zamanda dua da almaktasınız. Sizin şahsınızda bütün Bakanlık personeline, Hükümetimize ve İslam’ın şefkat eliyle bütün vatandaşlarımıza dokunarak sahip çıkan büyük devlete şükran borçluyum.

Bakanlığınızın gerek Türkiye’de gerekse Şanlıurfa’da yaptığı hizmetleri anlatmadan önce Şanlıurfa ve Türkiye’yle ilgili birtakım istatistiki bilgileri sunmak istiyorum.

Şanlıurfa 18.765 kilometrekarelik alanıyla Türkiye’nin 7’nci, nüfus bakımından 9’uncu büyük ilidir ve nüfusu 1 milyon 940 bin 627 kişidir. İdari yönden toplam 13 ilçe, 1 büyükşehir olmak üzere 14 belediye, 1.390 mahalleden oluşmaktadır, yine 2 binin üzerinde de mezrası olmakla birlikte. Şehirleşme oranı yüzde 55,5’tir. Şanlıurfa’nın toplam nüfusunun yüzde 68’i çocuklardan oluşmaktadır. Yaş oranına baktığımızda 0-14 yaş Şanlıurfa’da yüzde 40, Türkiye’de 23,7; 15-29 yaş Şanlıurfa’da 28, Türkiye’de 19,83. Dolayısıyla nüfusun yüzde 68’i genç olan bir ilimiz. Yaş ortalaması 19,5. Nüfus yoğunluğuna baktığımızda Şanlıurfa’da 103 kişi, Türkiye’de 104 kişi. Yıllık nüfus artış hızına baktığımızda Şanlıurfa binde 25,2; Türkiye 13,5. Ortalama hane halkı büyüklüğü Şanlıurfa’da 5,8; Türkiye’de 3,5. Yaş ortalamasını söyledik, Türkiye 31,4 iken Şanlıurfa 19,1. Alınan ve verilen göçlere baktığımızda, alınan göç 38.662, verilen göç 49.789. Dolayısıyla dışarıya göç vermesine rağmen ciddi manada nüfusu artan büyük bir il.

Yukarıdaki değerlere baktığımızda nüfusun yüzde 60’ı genç olan, 65 yaş ve üstü nüfusun yüzde 3,7’sini oluşturan bir il. Türkiye’nin en genç ili. Bu genç nüfus Şanlıurfa ve ülkemiz için ciddi bir zenginliktir. Bizim bu zenginliği, iyi bir eğitimle bunları vasıflı hâle getirerek ülkemizin kalkınmasında itici güç hâline getirmemiz gerekir.

Şanlıurfa ve Türkiye'yle ilgili birtakım bilgiler özetledikten sonra kurumumuzun hizmetleri hakkında konuşmak istiyorum.

Özellikle bu süreçte kurumunuzu da ciddi manada inceledim ve gerçekten de çok takdir ettim. Kurumunuz özellikle dezavantajlı kesimler için birtakım birimler oluşturmuştur. Bu birimlere baktığımızda; Çocuk Destek Merkezi, Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi, Engelsiz Yaşam Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, Kadın Konuk Evi, Sosyal Hizmet Merkezi, Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezi, Engelliler Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, Özel Yaşam Yolu Bakım Merkezi gibi birtakım bakım merkezleri bulunmaktadır.

Şanlıurfa'da sizin Bakanlığınıza bağlı Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünün bünyesi altında 17 kuruluş bulunuyor. Bakanlığınız "çocuk hizmetleri" adı altında çocuklara yönelik çok önemli bir görev icra ediyor. Evlat edinme, koruyucu aile, sosyal ve ekonomik destek, korunmaya muhtaç çocuk, kurum bakımı, doğum yardımı, kreş ve gündüz bakımevleri gibi hizmetleri sunarak çocuklara yönelik koruyucu, eğitici, geliştirici ve rehabilite edici görevleri ifa etmektedir.

Çocuk edinme, koruyucu aile gibi hizmetler Bakanlığımızın idari ve denetiminde yürütülmektedir. Devletimiz koruyucu aileye korunan çocuk için şu ödemeyi yapmaktadır: Okul öncesi 0-6 yaş 493,26; okul çağında 1-8 sınıf 875,66; ortaöğretimde 9-12 sınıf 953,81 TL ödeme yapmakta. Ayrıca her çocuğumuz için yılda ikişer defa yardım, yapılan yardımın 3 katı giyim yardımı, okulları için eylül ayında yardımın 3 katı eğitim yardımı ve servis ücreti de yine kurumunuz tarafından karşılanmaktadır.

Kurumunuzun diğer bir önemli hizmeti de sosyal ve ekonomik destek hizmetleridir. Yoksulluk içinde olup hayatının en asgari düzeyde sürdüremeyen kişi ve ailelere çocuklarının yanlarında bakımlarını sağlamaları amacıyla sağlanan maddi desteklerdir. Bu yardımların tutarına baktığımızda yine, okul öncesi 0-6 yaş 487,85; okul çağında 1-8'inci sınıf 731,78; ortaöğretimde 9-12'nci sınıf 780,86 TL ödeme yapılmaktadır.

2011-2017 yılları arasında Şanlıurfa'da 15.015 çocuğa toplam 82 milyon 263 bin 942 TL ödeme yapılmıştır.

Ayrıca, koruma altına alınan çocukların ev tipi dairelerde, öz bakım becerileri kazandırılarak bir sıcak yuva içerisinde eğitimlerinin devamının sağlanması çok güzel bir hizmettir. Yurt yerine sevgievlerinin düşünülmesinden dolayı ayrıca teşekkür ediyorum.

Son yıllarda ülkemizde çalışma hayatının getirdiği şartlardan ötürü doğum oranları gittikçe düşmektedir. Doğumu teşvik için 633 sayılı Kararname ile 15 Mayıs 2015 tarihinden itibaren Türk vatandaşlarına; birinci çocuk için 300, İkinci çocuk için 400, üçüncü ve sonraki çocuklar için 600 TL tutarında doğum yardımı yapılması takdire şayandır.

Şanlıurfa'da özellikle 2015 Haziranına baktığımızda, altı aylık süre zarfında 31.776 çocuk dünyaya gelmiş, bunlara 15 milyon 428 bin735 lira ödeme yapılmış. 2016 yılında 59.770 çocuk dünyaya gelmiş, 2017 yılının ilk altı ayında ise 38.580 çocuk dünyaya gelmiştir. Ortalama olarak iki yılda 130.126 çocuk dünyaya gelmiş ve bunlara da ciddi manada yardım yapılmıştır.

Kuruluş, personel ve çalışma esasları Bakanlığınız birimlerince yürütülen özel kreş ve gündüz bakımevlerinden kapasitelerinin yüzde 3 oranında şehit, gazi ve ekonomik yoksunluk içerisinde bulunan ailelerin 0-66 aylık çocuklarının ücretsiz yararlandırılmaları çok güzel bir uygulamadır. Bundan dolayı da ayrıca teşekkür ediyorum.

Devletimizin yurtlar yerine çocukevleri koordinasyon merkezleri kurması diğer güzel bir hizmetinizdir. Koruma ve bakım altında bulunan çocuklarımızın koğuş tipi yurtlarda bakılması yerine her evde 5 çocuğumuzun bulunduğu aile ortamının yaşatılmaya çalışıldığı, ilimizin muhtelif yerlerinde

bulunan apartman dairelerinde çocuklarımızın kendi işleri ile market ve pazar alışverişlerini kendilerinin yapması, yemeklerini ve benzeri ihtiyaçlarını ev anneleriyle beraber kendilerinin gidermesi o çocuklarımızın sıcak yuva ihtiyaçlarını çok güzel bir şekilde karşılamaktadır.

Sayın Bakanım, ben böyle bir iki eve misafir oldum, gittim onlarla beraber onların sofralarına konuk oldum, hatta buzdolaplarına kadar baktım, her şey var, bizim evimizde ne varsa o çocuuklerinde de aynısı gördüm. Gerçekten, bundan dolayı ben devletimle çok gurur duydum. O gün dışarı çıktığımda çok sevinçliydim. Benim devletim herkese sahip çıkıyor, koruma altına alıyor, onların namuslarını muhafaza ediyor. Özellikle kız çocuklarımızın koruma altında olması bizi ciddi manada gururlandırmıştı. Ben, bundan dolayı çok samimi duygularla size şükranlarımı arz ediyorum, devlete şükranlarımı arz ediyorum.

Evet, herkesin bir engelli adayı olduğu günümüzde engelliye hizmet ciddi bir fedakârlık ve maliyet gerektirmektedir. Anne ve babanın hayatta olduğu, bir engellinin bulunduğu ailede tabii ki anne ve babalar, özellikle şefkat kahramanı anneler çocuklarına bakacaklardır. Şayet anne ve babası yoksa o engelli âdeta ölüme terk edilecektir. Eğer, anne ve baba var olup maddi durumu yoksa hayat daha zor olacaktır. Bu hizmet en az yüzde 50 ağır engelli olup tek başına hayatını idame ettiremeyen ve hanede yaşayanların kişi başı gelirlerinin 847 TL'nin altında olması durumunda bakıcıya 1.027 TL ödenerek engellinin bakımının aile bireyleri veya dışarıdan tutulan kişilerce sağlanmasıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Cevheri, bir dakika lütfen.

MEHMET ALİ CEVHERİ (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Az bir zamanla bitiriyorum.

BAŞKAN – Toparlayın lütfen.

MEHMET ALİ CEVHERİ (Şanlıurfa) – Diğer bir hizmet ise engel oranı yüzde 40'ın üzerinde olan engelli birey ve ağır engelli bireyler ile refakatçisine toplu taşıma –demir yolu, deniz yolu ve toplu taşıma- hizmetlerinden yararlandırılmalarıdır.

Sayın Bakanım, gerçekten çok güzel hizmetler yapıyorsunuz, çok teşekkür ediyorum. Yani daha çok notum var ama zaman darlığından ötürü hepsini ifade edemiyorum.

Ben, Bakanlığın bütçesinin hayırlı olmasını diliyor, saygılar sunuyorum. Ne mutlu özellikle Türkiye gibi bir devlette yaşıyoruz ve onun vatandaşıyız.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Cevheri.

Sayın Kürkcü, buyurun lütfen.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Sayın Başkan, Sayın Bakan; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçesinin yapısına baktığımız zaman bütün diğer bakanlıklardan farklı olarak, en farklı Bakanlık olarak bütçesinin 2017'de yüzde 87,5'ünü, 2018'de yüzde 85'ini dışarıya verdiğini yani kurum içinde personel gideri ya da SGK devlet primi giderleri olarak değil, cari transferler, mal ve hizmet alım giderleri, sermaye giderleri ve sermaye transferleri olarak harcadığını görüyoruz. Bunun pratik anlamı şudur: Bu Bakanlık esasen bütçesinin neredeyse tamamını sosyal yardımlar için kullanmıştır.

Tabii, bu Bakanlığın aslında bir kadın bakanlığından dönüşerek geldiğini, kadının güçlendirilmesi ve kadının özgürleşmesi meselesinin üzerine kurulmuş bir tarihi olduğunu düşünecek olursak bu tarihin artık neredeyse bir gölge hâline geldiğini ve esasen kadının güçlendirilmesi, korunması, erkek şiddetinden korunması, ayrımcılıktan korunması gibi işlerden çok, Bakanlık bütçesinin esasen kadınların da içinde olduğu ama esasen, sadece kadını değil, ailenin bütün bireylerini gözetan bir sosyal yardım

bakanlığı hâline gelmiş olduğunu görebiliriz. Tabii, bu, aslında kadının korunmasızlığını sürdüren bir durum, öte yandan yoksulluğu telafi eden değil, yoksulluğu yöneten bir ilişki biçimi çünkü esasen, yoksulluk bütün bu zaman içerisinde azalıyor olsaydı bu bütçenin her yıl artması gerekmezdi çünkü bütçenin neredeyse tamamının sosyal yardımlara gittiğini görecektir olur isek eğer çalışan bireylerin sosyal sigortasına değil, çalışmayan, korunmayan, başka hiçbir koruması olmayan ailelerin açlık ve yoksullukla mücadelesini bir nebze olsun hafifletebilmek, telafi edebilmekle ilgili, şu hâlde süren bir yoksulluk ve bu yoksulluğun yönetilmesi ve bunun içerisinde de kadın yoksulluğunun sürdürülmesi gibi çok çapraşık bir durumla bizi karşı karşıya bırakıyor.

Aslında, hükümet politikalarıyla, merkezî devlet politikaları ile Bakanlığın faaliyetleri arasında hem bir uyum hem bir çatışma var. Sürdürülen yoksulluğun telafisi için bir bütçe ayrılıyor ama öte yandan kadının üzerindeki yüklerin durmaksızın artırıldığı bir devlet siyasetini de devletin bir başka kurumu telafi etmeye çalışıyor fakat bu, bağdaştırılamaz bir çelişki.

Sabahleyin tartışma konusu oldu, arkadaşlarımız kızdılar ama kızmaları, düşünmemiz lazım. Bugün Türkiye'nin yürütme merkezi Cumhurbaşkanlığına taşınmış durumda ve oradan söylenen her söz kaçınılmaz bir biçimde genel politikayı ve toplumsal siyasetleri etkiliyor. Cumhurbaşkanı en son demecinde, tartışmaya konu olan demecinde "Müslüman'ın görevi çoğalmaktır, Kitap da böyle söylüyor, kadınların yükümlülüğü böylelikle artıyor, Müslüman kadının yükümlülüğü." dedi ve karşı karşıya getirerek dedi ki: "Çoğalmak konusunda teröristler ellerinden geleni yapıyorlar; 5, 10, 15 nüfuslar, çocukları o kadar." Şimdi, bunu neresinden tutsanız aslında hem kadın Bakanlığının ele alıp değerlendirmesi hem de bizim üzerinde düşünmemiz gereken bir husus. Birincisi, yanlış olduğu için. Türkiye'de esasen "terörist" diye eğer PKK kastediliyorsa PKK üyelerinin genel olarak evlenmedikleri, evlenmelerinin teşvik edilmediği, çocuklu aileler kurmadığı gerçeğidir. Şimdi, gerçek bu olunca o zaman ister istemez "Ne kastediliyor?" diye düşünülünce bakıyoruz ki esasen -arkadaşlarımızın aklına gelen herkesin aklına gelmeli- Türkiye'de bir nüfus artış orantısızlığı var, Türkiye'nin batısında nüfus artış oranları, doğurganlık oranları binde 8 ile yüzde 1,3 arasında giderken örneğin Şanlıurfa, Hakkâri, Van ve diğer illerde bunlar yüzde 3'ten fazladır, Türkiye ortalamasının üzerindedir. Aile büyüklüklerine baktığımız zaman da gördüğümüz gerçek, ortalama aile büyüklüğü 2016'da Türkiye'de 3,5 iken -yani anne, baba ve 1 çocuk var ya da yok- Şırnak ve Hakkâri'de bu 6,7 ve 5,8'dir fakat gördüğünüz gibi, 5, 10, 15 burada söz konusu değildir.

Peki, o zaman tartışma nereden doğuyor, niye böyle bir tartışmaya ihtiyaç var? Aslında, bu, çoktan beridir, on yıllardır, 1930'lardan beri Türk devletçiliğinin değişmez problemidir. Nüfus artış oranları batı ve doğuda, Kürtler ve Türkler arasında farklıdır. Bu iki farklı etnisiteden özellikle meydana gelen toplumda bir Türk devletçiliğini yaşatabilmek bakımından yarattığı gerilimler dolayısıyla nasıl ele alınsın? Bu sorudan kaçamayız çünkü Genelkurmay bu sorunla uğraşıyor, Milli Güvenlik Kurulu bu sorunla uğraşıyor ve tabii ki Cumhurbaşkanı da bu sorunla uğraşıyor, bunu bazı sözlerin arasına sıkıştırıyor. Doğurganlık oranlarının düşmesinin Türkiye'nin sürdürülebilir genç nüfusa sahip olmasını tehlikeye düşürdüğünü söyleyerek bunu zaman zaman ifade ediyor ama Türkiye'nin bugün nüfus artış oranları bakımından sürdürülebilir bir nüfus artış oranına, doğurganlık oranına sahip olduğu ortadadır; 2,1 civarındadır, bu aslında eşik değerdir. Dolayısıyla, düşen, yok olan, azalan bir doğurganlık artışı söz konusu değildir ama toplama baktığımız zaman bu nüfus bileşiminde, bu, Türkiye'nin batısında genel ortalamanın altındadır, Kürtler arasında genel ortalamanın üstündedir. Dil, ağrıyan dişi kurcalar. O yüzden dönüp dönüp buraya geliyor bu mesele.

Şimdi, bu meselenin çözümü, dini araya sokarak, milleti araya sokarak, milli beka meselesinden dem vurarak bu meseleyi çözmeye çalışmak değildir. Çünkü Cumhurbaşkanı yaklaşık 2005'ten beri "Üç çocuk yapın." diye haykırıyor fakat doğurganlık artış oranlarına baktığımıza göre, en çok çocuk yapması istenenlerin çocuk sayıları durmaksızın düşüyor. E şimdi, ya, kadına reva görülecek iş mi bu? Devletin çözemediği meseleyi kadınlar doğurarak çözsünler. E, nasıl yapacaklar bunu? Dolayısıyla, ev içine giriyoruz, insanların yatak odasına giriyoruz ve onları yönlendirmeye çalışıyoruz. Bu böyle çözülemez. Bunun çözülebileceği bir tek nokta var. Bu, kadın Bakanımızı aşan mesele ister istemez ama Hükümetin üyesi olduğu için ister istemez o da bu eleştiriyi muhatap oluyor. Bunun çözülebileceği yer, dine, dile, etnisiteye bağlı bir ulus tanımından kendimizi ayırtırmak, anayasal yurttaşlığa dayalı yani toplumun hiçbir kesiminin artış ya da azalışını bir tehdit ya da eksiklik olarak görmeyen, yurttaşlık bağıyla birbirlerine bağlanmış insanlardan oluşan modern, demokratik, özgürlükçü, öz yönetimci bir devlete doğru Türkiye'yi dönüştürebilmek. Yoksa, bu yollar tarihte çok denendi, hepiniz biliyorsunuz. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında da endişeler vardı, 1930'lar bunlarla geçti. Elimizde, işte, var olan bir rapor, ta 1930'larda yazılmış, Abidin Özmen'in raporu. O da aynı şeyleri tartışıyor, diyor ki: "Ölçüm, saydım, biçtim. Bölgede Türk'ün sayısı 20 bin artmasına rağmen Kürt'ün sayısı 250 bin artmış. 1935 nüfus sayımı bize bununla başa çıkmamız gerektiğini gösteriyor."

Şimdi, o zamanlar devletin kuruluş dönemleri sırasında dünyada bu kadar çok kimliklerin birlikte yaşaması, kimliklerin hak sahibi olması fikri gelişmiş olmadığı için, hadi, ırkçılık demeyelim ama otoriterlik bunu mazur görebilir de ama bugün artık böyle düşünebilir miyiz, böyle konuşabilir miyiz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın lütfen.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Bu meseleye başka bir çözüm önerdiği için insanları haşlamak ama asıl konudan uzak durmak ve kadın Bakanlığının huzurunda da aslında onun korumaya çalıştığı toplum kesimlerine devleti korumak için doğurma vazifesi vermek ve böylece işin içerisinden çıkılabileceğini sanmak, bizi 1930'ların da gerisine doğru düşürebilir ve bu zamana kadar katettiğimiz mesafeleri, kadın özgürlüğü, kadın kimliği, Kürtlerin özgürlüğü ve Kürtlerin kimliği bakımından katettiğimiz bütün mesafeleri dolu dizgin, yanlış kurulmuş bir beka tartışması dolayısıyla katedemeyiz.

O nedenle, ben, doğrusu, bugünkü bütçe dolayısıyla bu müdahalenin kabul edilemezliğinin bir kere daha etraflıca düşünülmesini öneriyorum. Çünkü eğer öbür yola, bundan on yıl, on beş yıl önce hep beraber terk edilmesi gerektiği konusunda az çok mutabık kaldığımız yola geri dönecek olursak o zaman her şey geri döner, hiç merak etmeyin; militarizm geri döner, ırkçılık geri döner, kadın düşmanlığı geri döner, patriarka, tarihte hiç olamadığı kadar güç sahibi olur ve onun açtığı savaşlarda, doğmuş olanlar kadar doğmamış çocukların da kaderi feda edilir.

Bu bakımdan, ben kadın Bakanlığımızın bu konuda uyanık olması, aslında bir kadın Bakan olarak burada ses çıkarması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü, aslında yapmaya çalıştığı işi tamamen güçleştiren bir merkez siyaset, onun zaten elekle su taşımak diyebileceğimiz işini elinden eleğini de alarak yapmasına yol açıyor. Bu güçlüklerle başa çıkar umarım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kavcıoğlu, buyurun lütfen.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Sayın Başkanım, Değerli Bakanım, kıymetli milletvekilleri, değerli bürokratlar, kıymetli basın mensupları; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bizler yüzyıllar boyunca mazlumun yanında, zalimin karşısında olmuş, aile yapısını anne üzerine kurmuş, anaç bir toplum olduk. Hep nerede bir mazlum görsək, nerede bir zulüm görsək millet olarak ilk biz sesimizi çıkardık, ilk biz yardım için harekete geçtik. II. Abdülhamid Han zamanında Endonezya'nın Sumatra adasında Açe isimli küçük bir sultanlık vardı. O dönemde Hollanda bu toprakları sömürgeleştirmiş ve Müslümanlara zulmetmeye başlamıştı. Buradaki kardeşlerimiz Osmanlı'ya mektup göndermiş ve Sultan Abdülhamit Han'dan yardım istemişlerdi. Sultan oradaki mazlumlara duyarsız kalmamış ve Osmanlı oraya yardım ulaştırarak Hollanda'nın buradaki zulmünü engellemişti. Bu olayın, en güçsüz olduğumuz sanılan dönemde dahi zulme duyarsız kalmadığımızı gösterme adına önemli olduğunu düşünüyorum. Bizler için insanların dinleri, dilleri, renkleri, ırkları fark etmiyor. Bizler nerede bir mazlum varsa orada oluyoruz. Endülü's'te katledilen Yahudileri de, Afrika'da zulüm gören milletleri de kurtaran yine bizim kutlu milletimizdir. Bu duruşumuz bizim tarihler boyunca en önemli ve en güzel özelliğimiz olmuştur. Bugün de aynen devam etmektedir. Yakın tarihimizde Myanmar'da, Somali'de, Arakan'da, Suriye'de, Filistin'de ve daha birçok ülkede birçok mazluma el uzatan bir milletiz. Yardım ulaştırıyor, hiçbir şey yapamıyorsak buralardaki zulmü tüm dünyaya anlatıyoruz. Her defasında ülke olarak büyük bir yardım seferberliği başlatarak dün Açe'de olduğu gibi zulüm gören mazlumların yanında oluyoruz.

Bugün Türkiye'de yaklaşık 3,5 milyon Iraklı, Afganlı ve Suriyeli mülteci kardeşimiz bulunmaktadır. Bunlara yapılan destek de bizim yüzyıllardır süregelen ve az önce de belirttiğim kalıtsal özelliklerimizin gereğidir. Yapılan yardımlarımız, uzatılan elimiz de her daim belli bir hassasiyet içerisindedir. Bu manada dünyaya medeniyeti öğretmiş olan sosyal toplumuz.

Osmanlı'nın sadaka taşlarını herkes bilir. Bu taşlar Peygamber Efendimizin "Sağ elin verdiğini sol el görmesin." hadisini âdeta yaşatan cinstendir. Zengin insanlar yardım etmek istediği zaman özellikle gece karanlık vakitleri seçer ve sadaka taşına parasını bırakırlardı. Fakirler de yine o sadaka taşından sadece kendi ihtiyacı olduğu kadarını alırlardı ve işin en güzel tarafı, fakir eğer bir gün fakirlikten kurtulursa oradan aldığı miktarı yine oraya bırakarak başkalarının faydalanmasını sağlardı. Sosyal yardımlaşmanın en güzel örneklerinden olan bu durum, milletimizin yardım konusundaki hassasiyetini göstermektedir. Bugün bu erdemli özelliğimizi yaşatabilmemize vesile olan en önemli bakanlıklarımızdan biridir Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Birey, aile ve toplum refahını artırmak amacıyla dezavantajlı kesimler öncelikli olmak üzere tüm topluma adil ve arz odaklı sosyal politikalar üreten bir bakanlığımızdır.

Doğum yardımı gibi verilen hizmetler, özellikle barınma ve şiddet gibi nedenlerle sağlanan konaklama hizmetleri, engellilere sunulan hizmetler, huzurevinde yaşlılarımıza yönelik hizmetler ve daha niceleri oldukça önemlidir. Yine, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olarak şehit yakınları ve gazilerimize yönelik çalışmaları ayrıca takdir ediyoruz. Özellikle şehit yakını, gazi ve gazi yakınlarının kamuya atamaları gerçekleştirilirken, özel sektöre alınmaları titizlikle takip edilirken araç alımı gibi bazı durumlarda ayrıcalıklar sunulması, ücretsiz seyahat kartlarının ta evlerine kadar direkt teslim edilmesi önemli hizmetlerin başında gelmektedir.

Burada özellikle engelli vatandaşlarımızla ilgili bazı önemli noktalara da, Sayın Bakanım, dikkat çekmek istiyorum. Bayburt örneğinden hareket ederek sürekli bir şekilde engelli bireylerimizle konuşup dertleşiyoruz, onların taleplerini dinliyoruz. Bu taleplerde özellikle engelli bireylerin atamalarıyla ilgili birkaç sorunları var, onları belirtmek istiyorum.

Bayburt'ta engelli bireylerimizin büyük çoğunluğu aileleriyle bakım görmek zorundalar. Bu nedenle bu kardeşlerimizi dışarıdaki bir şehre yerleştirerek aslında onları biraz da zor durumda bırakıyoruz. Bu atamaların biraz daha kendi yerlerinde yapılması konusunu sizden talep ediyoruz. Yani

engelli memur atamalarında her engelliye kendi memleketinde değerlendirmek üzere bu insanlarımıza pozitif ayrımcılık yapmanın gerektiğini düşünmekteyim. Kendi memleketlerinde atanamayan engelli kardeşlerimizin kazandıkları ilde göreve başlayıp bir sene stajyer olmak üzere asalete alınmak için bekledikleri bilinmektedir. Bir seneden sonra ise tayin isteyerek kendi memleketlerinde göreve başlayan birçok örneğin bulunduğu görülmektedir. Bu sebeple ifade etmek isterim ki bu vatandaşlarımızı asalete aldıktan sonra memleketlerine dönmeleri için sağlanan yardımı en başta sağlayabilirsek önemli bir destek vermiş oluruz.

Engelli vatandaşlarımız bu konuyla ilgili yönetmeliğin değiştirilmesini sizden talep ediyorlar. Ayrıca engelli memur atamaları yılda bir defa oluyor ve bunun da yılda iki defa yapılmasıyla ilgili bu kardeşlerimizin sizden talepleri var. Nüfusu az olan illerimize bu konuda özel kontenjan ve hak tanınması engelli memur atamalarında atama sayısını artıracaktır.

Engelli kardeşlerimizin kura ve sınavlarındaki yönetmeliğin değiştirilmesini veya yeniden düzenlenmesini onlar adına sizden talep ediyoruz. Arkadaşlardan gelen talebi direkt aktarıyorum. İlköğretim ve ortaokul mezunları kurayla atanıyorlar ancak az sayıda kontenjan bulunmaktadır. Bu alana diğer mezunlar gibi kontenjan verilmesini de yine sizden talep ediyorlar.

Yine başka bir konu da şudur: Türkiye Sakatlar Derneği Bayburt Şubesiyle yaptığımız görüşmelerde 2013 yılında yapılan araştırmada Bayburt örneğinde yaklaşık 5 bin engelli vatandaşımızı tespit ediyoruz. Bunların yüzde 60'ı ilkökul mezunu, yüzde 20'si ortaokul, yüzde 5'i yükseköğretim mezunu, geri kalan yüzde 15'i ise okuryazar değiller. Engelli bireylerin ağırlıklı kısmında eğitim seviyesinin düşük olması, bizlerin bu konuda daha yoğun mesai harcamamız gerektiğini bir kez daha göstermektedir. Bu konuya da Bayburt özelinde bir örnek vermek istiyorum. İlimizde engellilere yönelik rehabilitasyon merkezleri bulunmasına rağmen görme engellilere kabartma yazı öğretecek, işitme engellilere işaret dili tercümanlığı öğretileri sunacak öğretmen ya yoktur ya da yetersizdir. Bu nedenle Bayburtlu engellilerin ortak talebi bu konuda öğretmen ataması yapılmasıdır. Yine, engellilere yönelik dernek, kurum ve kuruluşlara yönelik maddi, manevi desteklerin de artırılması önem arz etmektedir.

Son olarak, Sayın Bakanım, çok hassas olduğumuz bir başka konu da yaşlılarımız. Başta da ifade ettim. Onlar gerçekten bizim toplumsal hafızamız ve değerimizdir. Sizin sunumunuzda da yaşlılarımıza Bakanlığımıza bağlı 176 huzurevinde hayat verilmesi bir yönde bakıma muhtaç durumda olan yaşlılarımız için iyi bir şey ama sayı arttıkça ben sizi dinlerken, biraz da ataerkil aile yapımızı düşündüğümde içim de sızladı, işin açıkçası rahatsız oldum. Burada daha çok yine sizin evde bakım yoluyla yaşlılarımıza yaptığınız yardımların daha artırılarak onlara kendi ailelerinin içerisinde kalarak torunlarıyla beraber hayatı idame ettirecek şekilde eğitim vermemiz, algı yaratmamız, onlara destek vermemiz Türk toplumunun aile yapısı açısından çok önem arz etmektedir.

Mesela yine kendi ilimde bir kişinin babasını, annesini huzurevine vermesi utanç olarak düşünülüyor ve insanlar bundan rahatsız oluyorlar. Hatta bizim bir hayırseverimiz Bayburt'ta bir huzurevi açtı, huzurevi yaptı. Ona önceleri çok tepki oldu. İnsanların anne babasını huzurevine koymaları çok ayıplanan bir durum olarak... Yani Türk toplumunun gelişimine baktığımız zaman ihtiyaç bir taraftan ama bir taraftan da toplumun bu yapısını ortadan kaldırmamak için sizin bakanlık olarak toplumu bu anlamda eğitmek, çekirdek aile denen ailenin aslında daha fazla küçülmeden, dede, nine, torunlarıyla birlikte yaşayarak hayatlarını idame ettirmeleri konusundaki destekleriniz, bu konuda girişimleriniz var. Anneanne, babaanne, çocuk bakımıyla ilgili destek veya yaşlılara evde bakım ama biraz eğitim olarak da, özellikle Doğu Anadolu'da, Güneydoğu Anadolu'da diyeyim, değişmeyen bu duygumuzun değişmemesi için sizden eğitim ve maddi olarak da ailelere bu anlamda destek vermenizi özellikle rica ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Toparlayın lütfen.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bitiriyorum, tam bitiriyordum Başkanım.

Bu anlamda bugüne kadar yaptığımız çalışmaların çok kutsal ve değerli olduğunu düşünüyorum. Onun için çalışmalarınızda başarılar diliyorum. 2018 yılı bütçesinin de hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Bir şey ilave ediyorum: Sizin Bakanlığımızın bütçesinin bence olmaması gerekiyor. Yapabildiğiniz kadar yatırım ya da yardım yapacak şekilde, belki öyle, bir gün durumumuz olur mu?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Önerge verin, imzalayalım.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Önerge veririz. İnşallah o noktaya geliriz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, söz talebini sisteme girmeyen arkadaşımız varsa girsin lütfen, çünkü bu saatten sonra gelen söz taleplerini karşılamayacağım arkadaşlar, bilginize.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Komisyon üyeleri de dâhil mi?

BAŞKAN – Komisyon üyeleri de dâhil olmak üzere, evet.

Sayın Doğan, buyurun.

SELİNA DOĞAN (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Komisyonun değerli katılımcıları ve değerli hazırun; hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Ben de Komisyon üyesi değilim ama Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bütçesine katkı sunmak üzere söz aldım.

Şimdi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bütçesini konuşuyorsak eğer, malum, en önemli aktörlerden bir tanesi de çocuklar, çocuklarla ilgili konuşmamız gerekiyor. Ancak, Türkiye’de çocuklara, çocukların haklarına, ileride yetişkin birer birey olacak kişilerin haklarına baktığımızda çok dramatik bir tabloyla karşılaşıyoruz.

Özellikle şiddet sarmalına ben değinmek istiyorum, bazı vekil arkadaşlarımız değindiler. Televizyonlarda, özellikle baktığımız zaman, gün geçmiyor ki her gün çocuklara yönelik bir şiddet haberine rastlamayalım. Sadece son bir haftada yaşanan bazı örnekleri dikkatinize sunmak istiyorum: Örneğin, İstanbul Fatih’te bir babanın, 10 yaşındaki çocuğunu bıçaklayarak öldürdüğü haberini okuduk. Yine, Antalya’da bir babanın iki çocuğunu öldürdükten sonra intihar ettiğini okuduk. Yine, bir anne bir aylık bebeğini hastanede altıncı kattan aşağı attı diye öğrendik. Yine, her gün yaşanan cinsel istismar, işkence gibi vakalar ne yazık ki içimizi parçalıyor ve bunlar her gün ne yazık ki televizyonlarda, ekranlarda. Yani bu ifadeyi kullanmak istemiyorum ama başka bir ifade de bulamıyorum, âdeta birer magazin haberi gibi ne yazık ki lanse ediliyorlar ve bu yansıtmanın da toplumda nasıl bir sonuç doğurduğu hiç hesaba katılmıyor açıkçası. Çünkü, şiddet şiddeti doğurur diye bir gerçek var. Zannediyorum bu hususun çok dikkatli bir şekilde ele alınması gerekiyor.

Yine, pek çok konu var çocuklara yönelik şiddet sarmalı bünyesinde dikkate alınması gereken. Örneğin, Türkiye Uluslararası Çalışma Örgütü bağlamında pek çok sözleşmeye taraf olmasına rağmen çocuklar çok ciddi bir emek sömürüsüyle karşı karşıya. Üstelik buna ağır sanayi de dâhil olmak üzere. Yine, ülkemizde Irak ve Suriye’den gelen yüz binlerce çocuk var. Bunlarla ilgili de biz pek çok cinsel sömürü ve şiddet vakasıyla karşılaşıyoruz.

Yine, doğuda ve güneydoğuda, özellikle çatışmalı bölgelerde yaşanan olaylar nedeniyle en çok etkilenen kesimler kadınlar ve çocuklar kuşkusuz, yaşananlar çok büyük bir travma oluşturuyor onlar üzerinde. Yakınlarını kaybedenler, evini, yurdunu terk etmek zorunda kalan çocuklar. Bunların kaderleri sivil toplum örgütlerine bırakılmamalı Sayın Bakanım. Öyle zannediyorum ki devlet en çok da çocukların, kadınların devleti olmak zorunda, onların ruhsal ve bedensel sağlıklarını korumak için.

Dolayısıyla, bizler de Milliyetçi Hareket Partisi gibi bütün bu sorunların yani çocukların ruhsal ve bedensel sağlıklarını etkileyen her şeyin, uyuşturucu bağımlılığı, internet kullanımı, televizyon programlarının içeriği, okul müfredatları, geleneksel ailedeki anne baba rol dağılımları, tüm bunların Mecliste kurulacak müstakil bir çocuk hakları komisyonunda ama bu dönem şahit olduğumuz çalışma biçimiyle değil, tüm ilgili taraflarla, pedagoglarla, sosyologlarla, işte rehberlerle birlikte çözüme kavuşturulmasının doğru bir yaklaşım olacağına inanıyoruz.

Öte yandan, Sayın Cumhurbaşkanı –yani burada konuşuldu üzerinde, ben de birkaç söz söylemek istiyorum- evet, her fırsatta kadınların kaç çocuk yapması gerektiğine değiniyor ama öyle zannediyorum ki hani burada nicelikten değil nitelikten bahsetmemiz gerekiyor yani kaç çocuktan ziyade ne kadar sağlıklı, ne kadar huzurlu çocukların olduğundan, hakları ne kadar sağlanmış çocukların olduğundan bahsetmemiz gerekiyor.

Yine, toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ilgili bir söz söylemek istiyorum. Sevgili Şenal Hanım bahsetti konuşmasında, Meclis en önemli yer, bizim kadın-erkek eşitliğiyle ilgili kadına verdiğimiz, bunu gerçekten sağlayıp sağlamadığımızı göstereceğimiz en önemli mecra. Ben bununla ilgili 25’inci Dönemde TBMM İktüzüğü’nde toplumsal cinsiyet eşitliğini ihlal eden ifadelerin yaptırımı uğrattılmasıyla ilgili bir İç Tüzük değişikliği teklifi vermiştim. Bunun topluma çok önemli bir örnek olacağına inanıyorum yani siyasetin en tepesindekilerin doğru dili kullanması, topluma da çok önemli bir örnek olacaktır.

Yine, az önce, şimdi burada değil, ayrıldı ama...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen tamamlar mısınız.

SELİNA DOĞAN (İstanbul) - ...Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanı Sayın Katircioğlu -Şenal Hanım’ın uyarısı üzerine aktarıyorum- dedi ki İskandinav ülkelerini örnek vererek: “Kadınlar da dezavantajlı gruplar içerisinde değerlendirilmelidir.” Oysa, bu doğru bir yaklaşım değil yani engellilerle aynı kategoriye soktu. Çünkü engellilerin...

BAŞKAN – O manada ifade etmemiştir, herhâlde bir yanlış ifade ya da yanlış anlama söz konusu.

SELİNA DOĞAN (İstanbul) – Peki, eğer öyleyse hani bu doğru değil. Çünkü ne yazık ki engelliler kendilerine özgü birtakım sebeplerden ötürü dezavantajlılar.

BAŞKAN – Bir erkek söylemiş olsaydı bunu düşünürdüm ama...

SELİNA DOĞAN (İstanbul) - Oysa kadınların dezavantajlı olması tamamen siyasi bir durum ve bizim bunu kabul etmemiz mümkün değil.

Son olarak, yani bu salonda ifade edilen, işte “Müslüman kadın”, “İslam hukukunda aile” gibi kavramları kişisel olarak yadırgadığımı ifade etmek zorundayım. Sayın Bakanım, naçizane sizin beni de, benim çocuğumu da, benim ailemi de ve toplumdaki tüm kesimleri temsil ettiğinize inanmak istiyorum ve bu bütçenin de buna göre hazırlanmış olduğunu diliyorum ve tekrar ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN – Edeceğine emin olabilirsiniz.

Teşekkür ediyorum Sayın Doğan.

Sayın Savaş, buyurun.

MUSTAFA SAVAŞ (Aydın) – Sayın Bakanım, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Henüz genç bir bakanlık olmasına rağmen üstlendiği sorumluluk ve yaptığı icraatlarla vatandaşlarımızın sosyal refahının artmasında en önemli rollerden birini oynayan Bakanlığımızın daha nice hizmetlere matuf olmasını temenni ediyorum.

Sayın Bakanım, “sosyal devlet” kavramı ilk kez 1961 Anayasamız’da yer almıştır. Anayasa’da geçen ifade ışığında, sosyal devletin temel amacı, herkese insan onuruna yaraşan asgari bir yaşam düzeyi sağlamaktır. Hâliyle bu düzenleme, sosyal devlet ilkesinin içeriğini oluşturan geniş bir hak ve ödevler listesini de beraberinde getirmiştir. Ancak ne yazık ki 2002 yılına kadar sadece kâğıt üzerinde bir ifade olarak kalmıştır. Çok geçmişe gitmeye gerek yok, 1980’ler, 1990’lar ve 2000 kriziyle, vatandaşlarımızın nasıl sosyal refahtan uzak bir hayata maruz kaldıklarını gördük. Gençlerimiz ve çocuklarımız bilmez, inşallah bir daha yaşamayız ama vatandaşlarımızın hastasının hastanede rehin kaldığı günleri hepimiz biliyoruz. Zaman zaman ekranlarda, geçmişte hastanelerimizde yaşanan manzaraları görmekteyiz. Bu içler acısı görüntüler ve daha fazlası öylece akıp gidiyor. Kimse üstüne alınmasın, ben dün ile bugünü gözler önüne sermeye çalışıyorum. Yani insanız, elbet unutuyoruz o günleri.

Dönüp bir de Anayasa’mızda yazana bakıyoruz, insan onuruna yaraşır bir hayat vurgusu. Dedik ya, maalesef kâğıt üzerinde kalmıştır. 2002 yılında AK PARTİ olarak iktidara geldik. “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın.” anlayışımızla vatandaşlarımıza “Merhaba” dedik. Sosyal devleti vatandaşlarımızla tanıştırdık. Siyasi ve ekonomik istikrar, iyi bir refah devleti kurmanın anahtarıdır. Hamdolsun, biz bu anahtarı elimizden hiç bırakmadık. Güçlü ekonomimiz ile güçlü sosyal politikalar uygulamalarını geliştirdik.

Önceki yıllarda faize, IMF’ye, görev zararlarına, bütçe açıklarına giden millî kaynaklarımızı sosyal harcamalara ayırarak milletimizin faydasına kullandık. 2000’li yılların başında sosyal harcamaların gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı yüzde 5 civarındayken bu oranı günümüzde yüzde 14’lere kadar çıkardık. Bu önemli artışla ülkemiz, diğer OECD ülkeleriyle karşılaştırıldığında son on beş yılda sosyal harcamalarını en çok artıran ülke oldu. Ülkemizi orta insani gelişmişlik düzeyindeyken yüksek insani gelişmişlik düzeyine çıkardık. Yeter mi? Elbette yetmez. Aziz milletimizi layık olduğu muasır medeniyetler seviyesine çıkaracağız ve bunu tüm dünyaya ilan edeceğiz inşallah.

Sayın Başkanım, “sosyal politikalar” denilince sosyal güvenlikten eğitime, kentleşmeden güvenliğe, hassas gruplarımıza yönelik hizmetlerden sağlığa daha birçok alan aklı geliyor. Bu alanlarda ve daha fazlasında herkes ve her kesim için politikalar ürettik. Kimi zaman var olan ama yapılmayanları hayata geçirirken kimi zaman ilklere imza attık. Engelli vatandaşlarımız ve yaşlılarımız için cumhuriyet tarihinde bir ilk olan evde sağlık hizmetlerini başlattık. Sosyal politikalarda attığımız en büyük adım ise hiç şüphesiz ki bu politikalarımızın tek bir çatı altında yürütülmesi için kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızdır. 2011 yılında Bakanlığımızın kurulmasıyla birlikte sosyal politika hizmetleri ilk defa tek bir merkezden yürütülmeye başlandı.

Değerli milletvekilleri, sosyal politikaların başına aileyi ekledik. Çünkü, aile sosyal refahın dağıtımında rol oynayan en önemli aktörlerden biridir. Sosyal politika anlayışımızı bireyi, aileyi ve toplumu güçlendiren bir temele dayandırıyoruz. Bu temelle güçlü ailelerin güçlü toplumu inşa edeceğine

inanıyoruz. Aile bir çınar gibidir, yıllar yılı geleceğe kök salarak milli ve insani değerlerimizin nesiller boyu devamını sağlar ve bu devamlılıkla gelecek umudumuz olan evlatlarımız sağlıklı, hayırlı nesillere dönüşür. Toplumun mihenk...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Savaş, bir dakika...

Buyurunuz.

MUSTAFA SAVAŞ (Aydın) – Bakanlığımızın kadınlarımız başta olmak üzere aileye yönelik çalışmalarını da takdirle takip ediyoruz.

Genel Başkanımız ve Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın “Kadınlarımız siyasetin öznesidir.” sözünden hareketle özellikle karar alma mekanizmalarında kadınlarımızın aktif olması konusunda önemli çalışmalar yaptık. Kadınlarımızı istihdam alanlarında daha seçilebilir ve sürdürülebilir hâle getirmeyi teklif ediyorum. Bu açıdan özellikle Aydın'ı, ilimizi göz önüne aldığımızda kadınlarımız genel itibarıyla tarım sektöründe ve geçici işlerde yer almakta. Bu yönüyle kadın çiftçilerimizin sigorta kapsamına girmesi için aile reisi olması koşulunu kaldırmıştık. Bu ve buna benzer uygulamaların kamu kurum ve kuruluşlarına ek olarak özel sektöre de kadın istihdamını sürdürebilir kılacak bir yönetmeliğin de, kadınlarımıza yönelik yapılan başarılı çalışmalarımızı da daha verimli noktaya getireceğine inanıyorum. Başarılarınızın artarak devam edeceğine inancım tamdır Sayın Bakanım.

Milletimizin sosyal refahını artırarak doğrudan insana dokunan politikalarımız devam edecektir. Güçlü ekonomimizle güçlü sosyal politikalarımızın devam etmesi dileğimle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızın 2018 bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum Sayın Savaş.

Değerli arkadaşlar, bir bilgi olarak, hâlâ 15'e yakın arkadaşımız var konuşacak, onun için, lütfen süre kısıtlarına azami dikkat edelim.

Sayın Demir, siz buyurun.

Beş dakika süreniz.

NURETTİN DEMİR (Muğla) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan; hayırlı uğurlu olsun yeni 2018 bütçesi.

Sayın Bakan, ben KEFEK üyesiyim ama öncelikle KEFEK üyeleriyle kadın, aile ve sosyal politikalar konusunda hiçbir araya gelip konuştuğumuzu hatırlamıyorum. Kaç kere geldiniz acaba Komisyonumuza, ben merak ediyorum.

Tarımsal destek maalesef yüzde 50'lerde. Bakanlığımıza genel bütçeden yüzde 2 ayrılıyor, ondan sonra bakanlar sıralamasında 7'nci sıradayız, son yıllarda da bakıyoruz ki bütçeden ayrılan pay gittikçe azalıyor. Türkiye ekonomisi sıkıntıda mı Sayın Bakan? Onun için mi bunlar böyle? Artması gerekirken bunların yani insan merak ediyor. Tabii, biz bunu biliyoruz da özellikle sizin nasıl yanıtlayacağımızı merak ediyorum.

Sayın Bakan, özellikle ailelerde çok büyük kırılmalar var, çok mağdur var. Bu 15 Temmuz sonrası Burdur Bucak'ta bir hemşire intihar etti. Neden? Çünkü bu kadıncağızı açığa aldılar, eşi de bir sene önce açığa alınmıştı, 3 çocuğu vardı ve en küçük çocuğu da 7 aylıktı ve intihar etmek durumunda kaldı.

Şimdi, bir neslin yok olduğu bir dönemi yaşıyoruz. Ama, devletin bu çocukları bu şekilde bu ailelerin -hani aileden sorumlu bakanlık olarak- yani bunları korumasız bir şekilde bırakıp sonra kendi başlarına bırakarak, gerçekten suçlu olup olmadıklarını ortaya koymadan suçlayarak, ekmeğini elinden

olarak bu insanların ciddi intiharlarına yol açıyoruz. Ve son zamanlarda biraz önceki milletvekili arkadaşlarımızın da söylediği gibi, bakıyorsunuz ki eskiden yani bu feodal yaşamda işte intikam almak için veya öldürmek için birilerini tutarlardı ama şimdi babalar çocuklarını öldürüyor. Sayın Bakan, bir günde 3 çocuk öldürülüyor. Kim tarafından? Babası tarafından. Aile içi şiddet, sokak şiddeti, iş yeri şiddeti, sağlıkta şiddet ve bu şiddetler gün geçtikçe artıyor.

Evet, iyi şeyler yapıyorsunuz ama baktığımız kadarıyla son on beş yılda boşanmalar yüzde 37 artmış, fuhuş yüzde 790 artmış. İstanbul'a gidin, maalesef aileler o sokaklara, o mahallelere gitmek istemiyor, Fatih Mahallesi gibi çünkü Afrika'dan, oradan buradan gelmiş ve AIDS nedeniyle ortalık darmaduman. Adam öldürme, sokak şiddeti yüzde 261, çocuklarda cinsel istismar yüzde 678, eneset ilişkiler bile yüzde 23'ü bulmuş, cinsel taciz yüzde 449, özellikle kadına şiddet yüzde 1.400'leri bulmuş; biraz önce Lale Hanım da bunları anlattı. Gerçekten, toplumsal bir cinnet mi geçiriyoruz? Yani bunu nasıl açıklamak lazım? Yani son on beş yıldır bu rakamların artmasının altında yatan gerçek nedir? Yani tamam, güzel şeyler yapıyorsunuz, şunları yapıyorsunuz, anlattınız ama bu rakamları, bu istatistikleri nasıl yorumluyorsunuz ben çok merak ediyorum. Gerçekten, toplumda ekonomik, istihdam sorunları var, bir kargaşaya, kaosa gidecek diye endişelerimiz var; en azından bir hekim olarak, bir baba olarak, bir siyasetçi olarak bunları nasıl önleyeceğiz? Yani bunların sayısı artıkça, bu rakamlar artıkça toplum nereye gidecek? Yani, bunları ne kadar kaldırabilir bu toplum?

Biraz önce bir hekim, bir milletvekili arkadaş... Bu İstanbul Sözleşmesi, Opuz kararlarına Bakanlık nasıl bakıyor? Bunları mutlaka değerlendirmek lazım. Eğer dikkate alınmazsa bu tür olaylar, rakamlar çok daha artacaktır.

Sayın Bakan, tabii ki konuşma süremiz çok fazla değil ama bu kreş konusu da... Bakıyoruz raporunuzda da, birkaç yerde kreş konusunu desteklediğinizi söylüyorsunuz ama büyük hastanelerde, büyük okullarda, büyük iş yerlerinde kreşler yok maalesef ve bunlar yetersiz; bu konuda çok daha fazla çalışmamız gerekiyor.

Ben çok az zamanım kaldığını düşünüyorum. Sayın Bakan, özellikle İstanbul Milletvekilisiniz ama bir hekim olarak, bölgemizin de çocuğu olarak otomobil fabrikası Ege Bölgesi'ne gelmelidir...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Bir dakika lütfen, son sözünüzü alayım.

NURETTİN DEMİR (Muğla) – Ve özellikle bu Ege Bölgesi'nde de İzmir'e yakışır diye düşünüyorum ben Muğla Milletvekiliyim ama. Bölgemize bu konuda Hükümetin bir üyesi olarak desteğinizi bekliyoruz.

Çok teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum Sayın Demir.

Sayın Demirtaş...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri arkadaşlarım; öncelikle, hepinize en içten sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Evet, Bakanlığımızın en önemli konularından biri, toplumun en dezavantajlı gruplarından olan engelli vatandaşlarımızın sorunlarının çözülmesidir. Engellilerin toplumsal hayata tam etkin katılımını sağlayacak etkili yok ise çalışma yaşamına katılımlarının sağlanmasıyla olur. Engelli vatandaşlarımızın en önemli sorunlarından birisi de maalesef iş bulamamalarıdır. Engelli vatandaşlarımızın, çalışma

yaşamına katılımı sağlanabilirse engelliler hayatın içinde olur, engelli aileleri de hayatın içinde olur, toplumsal duyarlılık yükselir, engelliye yaklaşım yardım temelli olmaktan çıkar ve sosyal dışlanma sorunu sorun olmaktan çıkar diye düşünüyorum.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına engelli istihdamıyla ilgili bugüne kadar sorduğumuz sorulara maalesef bir yanıt alamadık. Maalesef bu, Hükûmetinizin, bakanlarınızın son dönemde yaygın bir uygulaması hâline geldi. Yani, maalesef bakanlar sorduğumuz soruları ya doğru olarak cevaplamamakta veya hiç cevaplamamaktadırlar. Bu da, tabii ki, Meclisin denetim mekanizmasında bizleri sıkıntıya sokmakta ve kamuoyuna olan sorumluluğumuzun yerine getirilmesine engel olmaktadır.

Tabii, sabahki toplantıda açıkladınız: Şu anda engelli memur kontenjanı 13.967. Önümüzdeki yıl, 2018 yılında hedeflenen engelli memur alımının ise 5 bin olduğu ifade edildi; ilk altı ay için 2.500, ikinci altı ay için de yine 2.500 olmak üzere toplam 5 bin kişilik bir kadro ifade edildi. Ama, bakıyoruz, Bakanlık bile bu 13.967 kadroyu sağlayamamışken özel sektörden engelli istihdamıyla ilgili kadroların tamamlanması istenmektedir. Bu yanlış bir uygulamadır, bunun bir an evvel tamamlanmasını talep ediyoruz.

Engelliler Konfederasyonları tarafından yapılan açıklamalara göre, çalışabilir durumda olan engelli sayısı yaklaşık 1 milyon ama mevcutta istihdam edilen engelli sayısı ise yaklaşık 200 bin civarında bir rakama tekabül ediyor. Burada, neresinden bakarsanız bakın, yüzde 10'luk, yüzde 15'lik bir engelli istihdamı söz konusu. Tabii, bu engellilerin istihdamına bakış açısı genel işsizlik sorununun bir parçası gibi değerlendirilirse elbette çözüme odaklanmak zorlaşmaktadır. Burada Bakanlığınızın en dezavantajlı kesim olan engellilere bakışında bir engel olduğunu düşünüyorum.

Engelli verileriniz de, engelli vatandaşlarımızla ilgili veriler de henüz güncellenmemiştir. Bu mevcut veriler gerçeği yansıtmamaktadır. Ben, bu sebeple, şu anda bazı soruların cevabını talep ediyorum sizden. 2002 yılından sonra engelli verileri için bir çalışma yapılmış mıdır? Yapılmadıysa niye yapılmamıştır? Kayıtlarınızda şu anda çalışabilir durumda olan engelli sayısı kaçtır? Engelin türüyle ilgili bir çalışma yapılmış mıdır? Yani, bunama, otizm, zekâ geriliği, ortopedik işitme, görme, şizofreni gibi engel türlerinde sayı verileri var mıdır? “Engelli bireylerin işlevsellik durumu, çalışıyor mu, öğrenci mi, rehabilitasyona mı tabi tutulmuş ve bu ihtiyaçları nedeniyle ulaşım desteği gerekiyor mu?” gibi çalışmalar var mıdır? Türkiye’de varsa ne durumdadır?

2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ve bakım maaşlarındaki “gelir” kriterini kaldırmayı düşünüyor musunuz?

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’na göre öngörülen, 4857 sayılı İş Kanunu’na göre öngörülen engelli istihdamı kotaları yükseltilecek midir?

Engelli çalıştırmayan iş yerlerine kesilen idari para cezalarının yükseltilerek caydırıcı hâle getirilmesi için Çalışma Bakanlığıyla bir koordineli çalışma yapılmakta mıdır?

Bu soruların cevabını vererseniz memnun olurum Sayın Bakan.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Demirtaş.

Sayın Şimşek, buyurun.

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, öncelikle 2018 yılı bütçesinin hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum. İyi niyetinizle ve özverinizle zorlukları başaracağınıza inanıyorum.

Ben sözlerime önce dün yaşadığım bir olayı anlatarak başlamak istiyorum. Tabii, bugün ben kadın ve aileden sorumlu Bakanlığımızın görüşmeleri olacağını da bilmiyordum, tamamen tesadüf. Mersin'den çıktım, Ankara'ya gelirken yol üzerinde kadın satan insanları gördüm, yol üzerinde kadınları gördüm ve 155'i aradım bir vatandaş olarak. 155'i aradım ve "Tarsus-Adana Otobanı'nda kadın satıyorlar, bunlara müdahale edin. Mersin Milletvekili Baki Şimşek'im ben." dedim, Emniyetin kayıtlarında da vardır. Tabii, bununla defalarca karşılaşılıyor Türkiye'nin birçok yerinde. Sorduğumuz zaman bize Emniyet yetkilileri şunu söylüyor: "Biz bunları alıyoruz, 100-150 lira gibi bir para cezası yazıp geri bırakıyoruz."

Kadın satıcılarına ve bedenini satan insanlara ağır cezaların uygulanması lazım aile mefhumunu ayakta tutabilmemiz adına. Özellikle otobanlarda kapkaç ve fuhuş amaçlı; sadece fuhuş değil, bazıları da kapkaç amaçlı. Bütün vekillerimiz bölgelerine gittiğinde görüyordur. Bununla ilgili mutlaka yasal yaptırım uygulanması lazım.

Tabii, Bakanlığımız Sosyal Politikalar Bakanlığı. Ben, Oğuz Kağan'ın milattan önce 200 yıllarında söylediği bir sözle konuşmama devam etmek istiyorum: "Türk yurdunda yoksulluk o kadar azalsın ki fakirlik suç sayılsın!" demiş Oğuz Kağan. Herhâlde Oğuz Kağan asrımızda yaşasaydı 15-20 milyon insanın yoksulluk yardımı aldığı, kadın sığınmaevlerinin dolu olduğu, yaşlı bakımevlerinde ve huzurevlerinde insanların anne babalarına... Bayburt vekilimizin söylediği her kelimenin altına imzama atıyorum; Bayburt'ta demek ki aile mefhumu ayakta. Hiçbir vatandaş, aile mefhumu ayakta olan, iyi aile terbiyesi almış bir insan annesini babasını, eğer çok çok çok imkânsız şartlarda değilse, mutlaka huzurevlerine vermek istemez.

Biz gelişmiş bir ülke olarak sosyal yardım alan vatandaşlarımızın sayısının azalmasından mutlu oluruz, her yıl sayının artmasından mutlu olmayız. Yardım miktarının artmasından ama yardım alan insanların sayısının azalmasından, kadın sığınmaevlerinde kalan kadınların sayısının azalmasından, boşanmaların azalmasından mutlu oluruz. İnşallah, önümüzdeki yılki sunumunuzda bu sayının azaldığını sizlerden duymak isteriz. Siz kadın ve aileden sorumlu Bakan olarak elbette el uzatıyorsunuz, yardımcı olmaya çalışıyorsunuz, yardım ediyorsunuz ama diğer bakanlıkların ve ülkeyi yöneten Hükûmetin bu sayıyı mutlaka azaltma yönünde çalışma yapması lazım.

Tabii, hem belediyeler hem Bakanlığınız ve birçok kurum sosyal yardım yapıyor. Sosyal yardımların sadece sizin Bakanlığınız aracılığıyla yapılması lazım. Şimdi, belediyeler kömür yardımı yapıyor, erzak yardımı yapıyor; Bakanlık da kömür yardımı yapıyor. 2017 yılında, 2018'e girerken kömür yardımı yapılmasını, özellikle şehirlerde kömür dağıtılmasını ben bir ayıp olarak görüyorum. Özellikle seçim bölgem olan Mersin'de kömür yardımı yerine -zaten sıcak bir bölge; iki ay, üç ay gibi kış mevsimi yaşanıyor- elektrik faturasına destek verilebilir, klima dağıtılabilir; büyükşehirlerde de doğal gaz desteği sağlanabilir. Şu anda metropollerde kömür dağıtılması gerçekten Türkiye'ye yakışmıyor, Türk insanı bunu hak etmiyor.

Sosyal yardımlarla ilgili de birçok usulsüzlük duyuyoruz. Belediyeler vatandaşın musluktan akan suyunu içecek su kalitesine getirememişler, yolları, sokakları yapamamışlar ama binlerce, yüz binlerce insana erzak dağıtıyor, kömür dağıtıyor, ramazan yardımı yapıyor. Bu yardımların tamamının nakdî yardım olarak yapılması lazım. Vatandaşın ihtiyacı neyse vatandaş gitsin, kendisi alsın. Özellikle bu tip erzak ve kömür yardımlarında çok büyük yolsuzluklar olduğu konusunda duyum almaktayız.

Özellikle şehit ve gazi yakınlarının atamalarında karşılaştığım bir sorunu size aktarmak istiyorum: Yine, seçim bölgem olan Mersin'de orman mühendisi olan bir şehit yakınımız Millî Eğitim Bakanlığına atanıyor. Sosyal güvenlik uzmanı olan bir başka şehit yakınımız da Orman Bölge Müdürlüğüne atanıyor. Tabii, bu atamalar kadrolara göre yapılıyor. Tabii, şehit yakınlarının mutlaka kendi meslek gruplarına

göre, kadro yoksa bile gerekirse kadro ihlali yapılarak mutlaka kendi kurumuna, kendi mesleğiyle alakalı -öğretmene Millî Eğitime atansın, orman mühendisiyse Orman Bölge Müdürlüğüne- atansın, burada bir ilinti kurulsun. Maalesef bu atamalar sadece boş kadroya göre yapılıyor ve yanlış oluyor. Burada kadro ayrımı yapılmasın, yani insanların kendi meslekleriyle ilgili mutlaka direkt olarak atama yapılsın.

Bir diğer konu, evlat edinme şartlarında -Mecliste de size ben aktarmıştım- evlat edinecek anne baba ile evlatlık alınacak çocuk arasında 40 yaş gibi bir yaş zorunluluğu var, 40 yaş yaş farkı konuluyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Şimşek, son cümlelerinizi alayım.

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Son önemli birkaç nokta daha var, onları belirtmek istiyorum.

BAŞKAN – Son cümlelerinizi alayım lütfen.

Buyurun.

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Şimdi, 50 yaşındaki bir aile evlatlık almak istediği zaman 10 yaşındaki çocuğu evlatlık alması gerekiyor. Tabii, 10 yaşındaki çocuktan da evlatlık olması Türkiye şartlarında gerçekten sıkıntılı bir durum. Bunun mutlaka düzeltilmesi lazım. Zaten insanlar 45-50 yaşına kadar şu anda tüp bebek yöntemiyle veya başka yöntemlerle çocuk sahibi olabilmenin yollarını arıyor. Ben size Mecliste gündeme getirdim, söyledim ama bir çözüm bulunmadı. Bununla ilgili yasal düzenlemenin mutlaka yapılması lazım.

Son olarak da şunu söylüyorum: Sosyal Politikalar Bakanısınız. Özellikle 2015 seçimlerinde “billboard”larda hep bir yazı, bütün milletvekilleri görmüştür, seçim vaadi olarak da anlatmıştır: “Sosyal konut vereceğiz vatandaşlarımıza, 1+1; parası olmayanlarınkini de Sosyal Yardımlaşmadan karşılayacağız, aylık 100 TL gibi bir taksitle.” diye bir vaat verdiniz. Bugüne kadar böyle bir sosyal konut yapılmış mıdır? Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı böyle bir para ödemiş midir? Bundan sonraki süreçte yapmayı düşünüyor musunuz?

Ben başarılar diliyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ayhan...

İBRAHİM AYHAN (Şanlıurfa) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; öncelikle ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aslında Türkiye açısından Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının olmuş olması çok önemli bir aşamayı ifade etmektedir. Her ne kadar isim aile de olsa bir kadın bakanlığı üzerinden değerlendirilmesi çok ileri bir aşamayı ifade etmektedir. Ben bunun hakkının teslim edilmesi gerektiğini öncelikle vurgulamak istiyorum. Diğer boyutta, kadın bakanlığı, Aile Bakanlığı sadece kadınlara özgü bir bakanlık olarak da değerlendirilmemesi gerekiyor. Tabii, gerekiyor diyorum ama bu bir zihniyet sorunu olarak da, en az beş bin yıllık ataerkil bir zihniyetin geçmişten günümüze kadar kadınlar üzerine gerçekleştirdiği çok ağır, devasa bir alan olarak da karşımızda durmaktadır.

Değerli arkadaşlar, kadın, en eski sömürge olarak bugün yaşamını sürdürmektedir. Niye en eski sömürge? İlk erkek egemenliğinin ve iktidarcı, devletçi hiyerarşik egemenliğin, çatışmanın üzerinde sürdürüldüğü bir cins olarak varolagelmıştır. Bu, hem tarihsel, toplumsal gerçeklik açısından böyle hem de sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik boyutlarıyla da böyle gerçekleştirilmiştir. Kadın üzerinde

bütün sömürü sistemleri, bütün eşitsizlikler, bütün kavgalar hep geçmişten bugüne kadar gerçekleşmiş, günümüzde de artarak ve daha da sistematikleştirilerek devam etmektedir. Bu boyutuyla toplumda öncelikle...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Vekilim, arkadaşımız konuşuyor.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Tamam, ne oldu?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ama siz konuşurken biz de yapmayalım öyle.

İBRAHİM AYHAN (Şanlıurfa) – Bu açıdan, tüm sorunların kaynağı kadın sorunudur diyebiliriz. Özellikle kadının sömürgeleştirilme tarihi ekonomik olarak, sosyal olarak, siyasal olarak ve zihinsel olarak hâlen geçerliliğini korumaktadır. Günümüzde de bu mantık ve işleyiş hepimizin üzerinde, hepimizin hem genel hem de özel yaşamında kendini göstermektedir. Bir erkek olarak ben bunu kendi şahsında, kendi bilincinde kendi zihniyetinde yaşamakla beraber yanımdaki arkadaşlarda da, ailede de bunu çok rahat bir şekilde yaşamak durumunda kalmaktayım. Dolayısıyla sizin Bakanlığınızın tüm bu gerçeklikleri gözeterek, tüm bu verili durumları göz önünde bulundurarak daha köklü, daha esaslı bir çalışmayı ve hedefi önüne koyması gerekmektedir. Onun için işiniz çok zor. Bir zihniyet değişimi ve dönüşümünü ve özellikle bu zihniyet değişimi ve dönüşümünün de çok köklü olduğunu bilerek hareket etmek durumundayız.

Bakın, Orta Çağ Avrupası'nda özellikle çok yaygın olarak kullanılan bir şey var, belki biliyorsunuz, 3 K kuralı var. İşte “kinder”, “küche” ve “kirche” olarak formüle edilen 3 K kuralı var. Burada kadına dayatılan şey çocuk yap, mutfağa hapsol ve kiliseye git rolü olmuştur. Bu anlayış ve bakış açısı Nazi Almanyası'nda da çok sık bir şekilde gündeme getirilerek Orta Çağ Avrupası'ndan işte 20'nci yüzyılda yeniden güncelleştirilmeye çalışılmıştır. Bunu niçin söylüyorum? Bugün bile aynı zihniyetin kodlarını, aynı zihniyetin özelliklerini şu veya bu şekilde görmek mümkündür. Hele hele kapitalizmin bu kadar böyle vahşileştiği, acımasızlaştığı bir çağda bunu bütün boyutlarıyla görmek mümkündür. Avrupa'da bugün daha önceden 3 K formülüyle mahkûm edilmeye çalışılan; mutfağa, çocuğa, kiliseye hapsedilmeye çalışılan kadınlar her ne kadar buna karşı itirazlarını geliştirerek “Hayır, kabul etmiyorum, teşekkür ediyorum.” şeklinde bir itiraz gerçekleştirip buna karşı bir kadın mücadelesini vermişlerse... Ama günümüzde de bu mücadelenin bittiğini söylemek de mümkün değildir. Bugün Avrupa'da, özellikle Avrupa uygarlığına baktığınız zaman kadının tamamen nesnelleştirildiği, bir reklam objesi hâline getirildiğini görmek mümkündür. Dolayısıyla orada reklam objesi hâline getirilen kadına birtakım haklarının, birtakım özgürlüklerinin verilmiş olması kadın sorununun, kadın bilincinin hâlen sorunlarla karşı karşıya olmadığı anlamına da gelmiyor. Onun için bu mücadele çok dinamik bir mücadele, çok canlı bir mücadele. Sadece Bakanlığı ilgilendiren, sadece kadınları ilgilendiren bir mücadele değildir. Bir bütün olarak, hele hele öncelikli olarak erkeklerin de bu noktada kendisini sorgulaması ve bu zihniyet değişimini, dönüşümünü kendisinde gerçekleştirmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bütün bunlara karşı yapılması gereken şey, kadını esas kimliğiyle kabul etmek ve bu kabul kimliğiyle beraber ortak bir yaşamı kadınıla toplumsal cinsiyet eşitliği üzerinden kurmaktır. Bunu gerçekleştirdiğimiz zaman, bunu esas aldığımız zaman hem ailenin demokratikleşmesi hem de toplum demokratikleşmesini de beraber gerçekleştirebiliriz. Yani kadın üzerindeki sömürü, kadın üzerindeki eşitsizlik kaldırılmadığı sürece toplumun demokratikleştirilmesi mümkün görülmemektedir. Dolayısıyla bunu hep beraber, hep birlikte gerçekleştirmek durumundayız. Aksi takdirde bu sorunu çözmek de mümkün değildir. Bugün demokrasizliğimizin, özgürsüzlüğümüzün nesnesi âdeta kadın olmuştur. En ufak bir olaya, olguya baktığınız zaman bunu çok rahat bir şekilde görmeniz mümkündür. Kadına karşı uygulanan şiddetten tutun da kadının ucuz iş gücü olarak kullanılması, kadının çocuk makinesi olarak görülmesi, kadının çocuk bakım makinesi olarak görülmesi ve sadece bu noktalarda değerlendirilmesi bile yeter de artar.

Dolayısıyla hepimizin bu noktaları daha esaslı, daha özlü ve köklü bir şekilde ele alıp buradan doğru bir zihniyet değişimini önümüze bir görev olarak koymamız gerekiyor. Bu açıdan kadın Bakanlığınızın işi çok güç, çok zor. Bizler de bu Bakanlığın özellikle toplumsal gelişmeyi, toplumsal değişimi, dönüşümü gerçekleştirme noktasında önemli bir role sahip olduğunu kabul ediyoruz ve bununla beraber sizinle birlikte, sizinle beraber bu mücadeleyi yürütmek durumundayız.

Ben çok fazla uzatmak istemiyorum. Sadece, hani kadının rolü, ailenin rolü, çocuğun kimliğiyle ilgili bir iki şey söyleyerek sözümü bitirmek istiyorum.

Özellikle bu çocuk istismarı, çocukların çok fazla istismara maruz bırakılması ve benzeri birtakım sorunlara karşı da Bakanlığınızın gerçekten çok daha duyarlı davranması gerekiyor. Yani bu alanda da özel bir çaba sergilemeniz gerekiyor. Herhangi bir politik saike, herhangi bir politik kaygıya kapılmadan, tamamen çocukların yaşamını güvenceye alan bir çalışma yapmanız gerekiyor. Diğer boyutuyla da, kadınlar konusunda da tamamen kadın merkezli, kadın esaslı bir çalışmayı gerçekleştirmek gerekiyor. Hatta tarihsel olarak da, dediğimiz gibi, kadının toprakla özdeşleştirilmesi, kadının doğa üzerinden tanınmaya tabi tutulması ne kadar doğru ve gerçekçi bir tanımlamaysa günümüzde de kadının bu yaşadığımız sorunların çözümünde de en önemli güç merkezi olduğunu, en önemli kimlik ve ruh sahibi olduğunu da belirtmek gerekiyor diyorum.

Tekrardan saygılar sunuyorum, sağ olun.

(Oturum Başkanlığına Kâtip Emine Nur Günay geçti)

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Ayhan.

Sayın Arslan, buyurun.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli hazırun; hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, 2018 yılı bütçe sunumunuzu özellikle çok geniş anlamda okudum, çok önemli projeler gözüküyor ancak ne var ki uygulamada önem verdiğiniz bu projeler hakkında çok sessiz kaldığınız ve birçok konuda müdahale etmediğinizi görüyorum. Özellikle “güçlü kadın”, “güçlü aile”, “güçlü toplum” sloganı ve hedefi çok güzel. Ancak “Kadına yönelik hizmetler” bölümünde “Önceliklerimiz” başlığı altında şu konular yazılıdır: “Kadınların sosyal, siyasal ve ekonomik konularının güçlendirilmesi.” Ancak kadını güçlendirme yönünde bir çalışma maalesef göremiyoruz. Toplumdan soyutlanmaya yönelik çalışmalar hızla devam ediyor.

İki: “Kadınların hak, fırsat ve imkânlardan eşit bir şekilde yararlanmasının sağlanması.” deniliyor. Ancak kadınlarımız hak, fırsat ve imkânlardan yeterince faydalandırılmadığı, eşitliğin giderek bozulduğuna da söylemek istiyorum.

“Kadına karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi.” denilmiş. Ancak bunu yine uygulamalarda göremiyoruz. Kadını dışlayan, kadını eve hapsedmeye, üretimden ve çalışma hayatından uzaklaştırmaya yönelik çalışmalar yapılıyor.

Kızlarımızı kadını aşağılayan, kadını ikinci sınıf olduğuna, erkeğin ailede önde olduğunu gösteren ve belirten ve boşanma hakkının erkeğe ait olduğunu, kocaya itaatın ibadet olduğunu, “evlenirken dindar kadın seçin” gibi bilgiler Millî Eğitim Bakanlığımızın okullarının 11 ve 12’nci sınıflarında okutulan Hazreti Peygamberimiz Muhammed’in Hayatı isimli kitap bunları öğretiyor; bunları çocuklara anlatıyorsunuz, bunları izah etmeye ve bunlara ikna etmeye çalışıyorsunuz. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı olarak buna hiçbir şey söylemediniz. Bu gerçek dışı bilgilerin ve hurafelerin öğretilmesine maalesef seyirci kaldınız.

Şimdi size soruyorum: Kadına karşı ayrımcılığa böyle mi son vereceksiniz?

Sayın Bakan, “Kadına karşı her türlü şiddetin, taciz ve istismarın önlenmesi” diyorsunuz. Ancak birçok çocuk evliliklerinin artarak devam ettiğini, şiddet, taciz ve istismarların da her gün biraz daha arttığını görüyoruz. Kadına karşı şiddetin azalmadığı, taciz ve istismarların arttığını görüyoruz. Bu konularda alınan tedbirlerin yeterli olmadığını söylemek istiyorum.

Kadın bir bakan olarak özellikle bu konularda daha çok duyarlı olmanız gerekmektedir. Bununla ilgili olarak geniş bilgilerinizin olduğunu... Ve birçok şiddetin, tacizin ve istismar olaylarının üzerinin örtüldüğü, bazı şiddet, taciz ve istismarın da aileler tarafından üzerinin örtüldüğünü ve kamuoyuna yansıtılmadığını görüyoruz.

Sayın Bakan, kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda İstanbul Sözleşmesi’ni onaylayan ilk ülke olduğumuzu belirtmiş iseniz de İstanbul Sözleşmesi’ne ne kadar uyulduğunu, kadın derneklerine, kadınlarımıza ne kadar önem verildiğini ve bu konularda yetersiz kalındığını belirtmek istiyorum.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede iki eylem planının uygulandığını, ayrıca 2016-2020 yıllarını kapsayan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 3’üncü Eylem Planı’nın uygulandığını söylüyorsunuz fakat toplumda kadına verilen değerin, bakışın giderek zayıfladığını, kadının ikinci sınıf yurttaş olma durumlarının ortaya çıktığını, kadının giyiminden hamile olarak sokağa çıkamayacağına kadar, kadınların özgürlüklerinin her gün biraz daha kısıtlandığı, kadının evlenmesinden tutun da yapacağı çocuk sayısına kadar karışıldığı bir dönemi yaşıyoruz. Bu konuda hiçbir sesiniz çıkmıyor.

Kadınlarımızın kızlık döneminden başlayarak her dönemde müdahalelerin yapıldığı, bunun bir kısmının aileler tarafından bir kısmının da iktidarınız zamanında yapıldığını görmelisiniz ve bunlara müdahale etmelisiniz. Kadınlarımıza Medenî Kanun’la verilen birçok hakkın değişik düzenlemelerle -müftülük nikâhı gibi- alındığını, birçok konuların da görmezlikten gelindiğini ve bu konuda da bir açıklamanızın olmadığını görüyoruz.

Sayın Bakan, Bakanlığınız bu konuda hiçbir müdahalede bulunmamıştır, ses de çıkarmamıştır. Uyuşturucuyla mücadelede beklediğimiz tedbirlerin alınmadığı, uyuşturucu kullanma yaşının ilkokula kadar indiğini görmekteyiz. Onun için okul-aile iş birliğinin daha da güçlendirilmesi, bu alandaki takibin yakın ve etkin konumuna getirilmesi gerekmektedir.

Bakanlığınız engelli ve yaşlı hizmetlerinin yeterli olmadığını belirtmek isterim. Yaşlı hizmetlerinde eksiklikler yaşanmasına rağmen özellikle engelli olanlar için yeterli hizmetlerin vermediğini de söylemek istiyorum. Örneğin, Denizli’imizde hayırseverler tarafından yaptırılan görme engelliler okulunun tasarruf tedbirleri çerçevesinde pansiyonunun kapatıldığına şahit olduk. Şimdi, hayırseverler bu okulu yatılı olması, rağbetin artması, daha çok engelli çocukların eğitim alması için yaptırmıştır. Siz buna engel olmadınız. Hayırseverler bunun cevabını bekliyorlar neden buna engel olunmadı, niye kapatılıyor diye.

Hayırlarının amacına yeterince ulaşmadığı konusunda hayırseverlerin maalesef tereddütleri var. Bunun bir an önce çözülmesini, yatılı bölümünün tekrar açılmasını istiyorlar. Engelli çocukların çoğu ihtiyaçlarını hayırseverlerin karşıladığını dikkate alırsak bu yatılı bölümün bir an önce açılmasını istiyoruz.

Sayın Bakan, şehit yakınları ve gazilerle ilgili birçok düzenleme yapılmış olmasına rağmen -her bir arkadaşımız da ifade etti- 15 Temmuz şehitleri ve gazileri ile güneydoğuda PKK’ya karşı mücadele ederken şehit ve gazi olanlar arasında ayrım yapıldığını, Kıbrıs gazilerine aynı imkânların sağlanmadığını görüyoruz. Bu ayrımcılığın hızla giderilmesini, her bir şehidimiz ve gazimiz arasında bu bariz ayrımın bir an önce sonlandırılmasını beklemekteyiz.

Yabancılar verilen hizmetlerin yeterli olmadığını söylemek isterim. Öncelikle komşularımızla ilişkilerin iktidarınız tarafından hızla düzeltilerek ülkesine dönmek isteyenlerin geriye gönderilmesi gerekmektedir. Büyük kentlerin her köşesinde önemli bölgelerde ve yollarda yabancı dilencilerin olduğunu, özellikle bunların çocuklar olduğunu belirtmek isterim. Bakanlığınız olarak bunlarla ilgili gerekli tedbirlerin alınmadığını, dilencilik yaptırılan çocukların sokaktan alınarak ailelerine teslim edilmediğini, sahipsiz olanların da Bakanlığınız bünyesinde eğitilmesinin ve yetiştirilmesinin ve bu çocukların topluma entegre olması açısından çok önemli bir göreviniz olduğunu hatırlatmak istiyorum.

Özellikle bu dilencilerin hem büyükler açısından hem çocuklar açısından, ülkemizin de görüntüsü açısından hiç de hoş görünen bir görüntü olmadığını belirtmek istiyorum. Bakanlığınız olarak buna müdahale etmelisiniz, bu konuda gerekli tedbirleri hızla alarak Türkiye'nin hem görüntüsünü hem de sosyal anlamda rahatsız eden bu konumlardan kurtarılmasını özellikle sizden istirham ediyorum, rica ediyorum ve çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Ayrıca bütçenizin de hayırlı olmasını diliyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Arslan.

Sayın Cora, buyurun.

SALİH CORA (Trabzon) – Sayın Bakanım, çok değerli Komisyon üyelerimiz, basınımızın güzide temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının görevli ve sorumlu olduğu hizmetler özünde insan haklarını korumaya ve sosyal adaleti tesis etmeye yönelik hizmetlerdir. Daha adil ve daha katlanılabilir bir dünya için hak temelli anlayışı esas aldığı için evrensel standartlara uygun hizmetleri yerine getirmesi amaçlanmaktadır.

Bölgemizde süregelen savaşlar, göçler, tabiat olayları ve toplumsal sorunlar nedeniyle ülkemizin ihtiyaç duyduğu sistem, 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olarak teşkilatlandırılmıştır. Daha önce devlet bakanlığı olarak planlanan bu sistem, 2011 yılında AK PARTİ iktidarı döneminde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olarak yeniden düzenlenmiştir.

Bireyin, ailenin ve toplumun refah ve mutluluğunu artırmak amacıyla öncelikli olarak toplumun dezavantajlı kesimlerini hedefleyen Bakanlık, bu ihtiyaçlara tüm gücüyle cevap vermeye çalışmaktadır. Burada, 2011 yılında ilk defa AK PARTİ Hükûmeti döneminde kurulmuş bir teşkilattan söz ediyoruz. Dolayısıyla geçmiş ile günümüz mukayese yapılırken daha evvel böylesi hizmetlerin yapılmadığı, profesyonel manada sosyal devlet olmanın gereklerinin yerine getirilmesinin böylelikle sağlanmadığını hatırmıza getirmeliyiz. Elbette bu Bakanlık kurulmadan evvel de engelliler, yoksullar, öksüzler, yetimler vardı ancak AK PARTİ hükûmetleriyle toplumun bu dezavantajlı kesimlerinin sesi olmaya başlandı, ihtiyaçları dile getirildi ve çözüm arayışı içerisine girildi. Kamu ve özel sektördeki engelli ve mahkûm istihdamından tutun da aile yardımlarına varıncaya kadar, kreş ve gündüz bakımevlerinden yaşlı bakım hizmetlerine kadar, şehit ve gazi yakınlarının istihdamından engelli bakım ve rehabilitasyon hizmetlerine kadar sayısız hizmetler bu dönemde akla ve dile gelmiş, kısa zamanda da uygulamaya konmuştur. “Öteki, diğer, eksik, zayıf” gibi sıfatlarla tasnif ve tarif edilenler tam anlamıyla bu ülkenin asıl vatandaşı, asıl evladı olarak kabul edilmiştir. İşte bu zihniyet devriminin sağlanması Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızın üstün gayretleri sayesinde olmuştur.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; hülâsa, AK PARTİ hükûmetleri döneminde aile ve sosyal politikalar alanında büyük bir dönüşüm gerçekleştirildi ve büyük reformlara imza atıldı. Çocuk yuvalarının kapatılması, özellikle ilkel şartlarda faaliyette bulunan ve koğuş sistemi olan bu sistem kapatılarak tamamen ortadan kaldırıldı, bunun yerine çocuk evleri, çocuk sevgi evleri açıldı, koruyucu aile uygulaması başlatıldı.

Güçlü kadın, güçlü toplum anlayışıyla kadın haklarını yasal statüye kavuşturduk. Bu konuda bir yasa çıkardık, Kadına Karşı Şiddeti Önleme Yasası çıkardık. Aynı şekilde şiddet önleme ve izleme merkezlerini kurduk ve bunları illerde yaygınlaştırdık. Kadın konukevleri açıldı. Çalışan kadınlara esnek yarı çalışma modeli getirildi. Kadın istihdamını artırdık. Kız çocuklarının okula gitme oranı yüzde 45 seviyelerindeyken şu anda bu, yüzde 82'nin üzerine çıkmış durumdadır.

Yoksulluğu ortadan kaldırmak için her alanda önemli seferberlikler başlattık. Sosyal yardım alan hanelerde yaşayan, çalışabilir durumda olan bireylerin istihdamı hâlinde sigorta primleri devlet tarafından ödenecektir. Bunun önümüzdeki yıllarda yürürlüğe girmesiyle beraber yoksullukla mücadele noktasında dev bir adım atılmış olacaktır. Sosyal yardımlara aktarılan kaynaklar tam kırk kat artırılmıştır. Mevzuatlardan kaynaklanan engeller ortadan kaldırıldı, sosyal yardımlara erişimler kolaylaştırıldı. Yoksulluk oranları en hızlı azalan ülkeler arasına girdik. Eşi vefat eden kadına, asker ailelerine, öğrenci velisi annelere, yetim ve öksüz çocuklara yardımlarda bulunarak daima yanlarında yer aldık.

Ülkemizde, bu çok önemlidir, ilk engelliler kanunu AK PARTİ Hükûmeti döneminde yürürlüğe girmiştir. Engellilerin ailenin yanında anne baba şefkatiyle yetişmesi için aileye evde bakım aylığı ödenmeye başlandı. Benzer uygulama yaşlı bakımı için de gerçekleşmiştir. Engellilerin araç alımlarında ÖTV muafiyeti getirdik. Dünyada bir ilk olan engelli KPSS uygulamasını başlattık, engelli kontenjanından memur olanların sayısı 5 binden yaklaşık 50 bine ulaştı. Engelli işçi sayısı da -kamu- özel birlikte değerlendirdiğimizde- 100 bin rakamına ulaşmıştır. Önümüzdeki yıl da 5 bin civarında engelli alınacağı müjdesini bugün Sayın Bakanımız Komisyonunda müjdelemiştir, kendisine teşekkür ediyoruz. Hükûmetimiz "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." anlayışıyla hareket ederek birçok alanda olduğu gibi aile ve sosyal politikalar alanında da büyük başarıya imza atmıştır.

Değerli arkadaşlar, ben geçen yıl Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bütçesinde polislerimize başörtüsü serbesti sağlanması hususunda talepte bulunmuştum, bunun uzun bir süre geçmeden, kısa bir sürede hayata geçtiğini görmüş bulunmaktayız. Bu konudan, bundan dolayı teşekkür etmek istiyorum. Elbette 2017 yılının son günlerinde, yaşadığımız bu çağda bir hakkın teslim edilmiş olmasıyla övünmesek de bunun daha önce hayata geçirilmemiş olmasını da hesaba katmak istiyorum.

Bunlarla yetinmeyeceğiz. Birçok hizmetler yaptık. Güncellenen ihtiyaçlara göre, gerek engelliler yasasında gerekse diğer sosyal alanlarda yeni çözüm önerilerini ortaya koymamız gerektiğini de biliyoruz. Bu bakımdan, Sayın Bakanım, bakım sigortası uygulamasının değerlendirilmesini istiyoruz. Bir ailede engelli varsa dünyanın gündemi ne olursa olsun o ailenin gündemi evindeki engelli bireydir. Bakıma muhtaç bir engellinin bulunduğu ailede çoğu zaman anneler hayatlarını o bireye adarlar. Bazen bunların sayısı birden çok oluyor aynı aile içerisinde. Kendinden evvel onu düşünmek zorundadır. Sabah uyandığında akla ilk o gelmekte, akşam uyurken de hatırında hep o bulunmaktadır, o kadar ki geceleri uyanıp bir bebek gibi onu kontrol etmektedir. Sosyal devlet olmanın gereği bu ailelere yardım eli uzatmaktır. Hâlihazırda şu anda muhtaçlık tespitine bağlı olmak kaydıyla ağır engellilere yönelik sosyal yardım şeklinde bakım parası uygulaması devam etmektedir. Ancak burada önerimiz ağır engelli bireyin ya da ihtiyaçlarıyla doğrudan ilgilenen birinci derecede yakınının sigorta bedelinin devlet tarafından karşılanmasıdır.

Sayın Bakanım, bir diğer önerimiz de... Engelli yaşam merkezleri yaygınlaştırılıyor. Bunlar çok güzel uygulamalar. Yine engellilerimizin gün içerisinde vakit geçirebilecekleri rehabilitasyon ve rekreasyon alanlarının artırılması da yerel yönetimlerle birlikte senkronize çözüm bulunması bekleyen bir husustur. Engelli bireylerimizin spor yapabileceği özel kurslar ciddi manada bütçe sınırlarını zorlamaktadır, bunu biliyoruz. Engellilerin de uzman antrenörler eşliğinde spor yapabileceği engelli spor merkezlerinin kurulması hususunda Gençlik ve Spor Bakanlığımız, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımız ve yerel yönetimlerle iş birliği içerisinde bu merkezlerin de kurulmasının faydalı olacağını düşünmekteyiz.

Yine Sayın Bakanım, Trabzon'a yapmış olduğunuz hizmetlerden dolayı çok teşekkür ediyoruz. 2018 yılı içerisinde Trabzon Araklı Engelsiz Yaşam Merkezinin yatırım programına alındığını öğrendik. 63 kapasiteli ve proje tutarı yaklaşık 9 milyon TL civarında olacak olan bu proje için Sağlık Bakanlığından bir arsanın tahsisi gerçekleşti, bunun ihalesinin bu yıl yapılmasını arzu etmekteyiz.

Ayrıca, Trabzon Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından aldığımız TOKİ tarafından yapılan yoksul konutlarının tadilatı için de ödenek talebinde bulunuyoruz. Bu konuda Trabzon Huzurevinin bir tadilat süreci olacaktı. Bundan dolayı bu TOKİ konutlarına devri, yerleşmesi söz konusu olacaktı. Bunu da bu konuşmam münasebetiyle tutanaklara ve kayda geçirmek istedim.

Bu duygu ve düşüncelerle bütçenizin hayırlı olmasını yürekten diliyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Cora.

Buyurun Sayın Çam.

MUSA ÇAM (İzmir) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, kamu kurum ve kuruluşlarımızın saygıdeğer çalışanları, basının değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, geçen yıl ilk kez geldiğinizde bütçe görüşmelerine yeni bir bakan olduğunuzu ve bu konuda sizlere eleştirilerimizin olmayacağını, sizi desteklediğimizi ama önümüzdeki yıl bir yıllık uygulamalarınızı da masaya yatıracağımızı söylemiştik. Bakanlığınızın önemi, naifliği, kadın, çocuk, engelli ve birçok sosyal alanı kapsadığı için bu konuda ne kadar duyarlı olduğumuzu bilmenizi isteriz ama bunlar sizi eleştirmemizi engellemeyecek tabii ki. Keşke her şey ama her şey söylediğiniz ve bize dağıttığınız bu pembe kitapçıkta olduğu gibi tozpembe olsaydı, bugün burada sizlere çok daha güzel şeyler söyleyebilirdik. Ama izin vererseniz, hoşgörünüze de sığınarak birkaç eleştirimi de yapmak istiyorum.

Özellikle, sizin 17 Kasım 2015'te başlayan görevinizden bugüne kadar geçen sürede en az 649 kadın cinayete kurban gitti. Geçen yıl işlenen cinayetlerin yarısı OHAL döneminde gerçekleşirken 2016 yılında her gün ortalama 358 kadın şiddet gördüğü gerekçesiyle kolluk kuvvetlerine başvurmuş. Her ne kadar kadın cinayetlerini rakamsal olarak ifade etmek canımızı yaksa da, içimizi acıtsa da, bizi kahretse de 2017 yılının ilk on ayında 379 kadın öldürüldü ve bu sadece bizim bildiğimiz kadarı, istatistiklere yansıyanlar bunlar. Geçtiğimiz günlerde gencecik bir kadın daha cinayete kurban gitti, hepimiz bu kez Helin için üzüldük, isyan ettik ve kadın cinayetlerinin ne derece korkunç bir noktaya geldiğini bir kez daha gördük. Ülkemiz ne yazık ki kadın cinayeti istatistiklerinde dünyada ilk sıralarda yer alıyor. Helin'in katli dolayısıyla kadın cinayetlerine ilişkin söylenecek çok şey var, her fırsatta tekrarladığımız önemli konular var ancak bugün bunlara bir yenisini daha eklemek gerekir. Kadın cinayetlerinde kullanılan silahlar... Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformunun 2016 yılı verilerine baktığımız da cinayetlerin yüzde 42'sinin ateşli silah kullanılarak işlendiğini görüyoruz. Yani cinayetlerde en çok

ateşli silahlar kullanılıyor. Peki, bu nasıl oluyor? Bu erkek katiller bu silahları nereden buluyor, bu silahlara nasıl bu kadar kolay ulaşabiliyor, bu normal bir durum mudur, bu konuda bir çalışmanız var mıdır; bunu öğrenmek isteriz.

Özgecan cinayetinden bu yana, kadın örgütleri neredeyse her gün açıklama yapıyor “Yaptırımı artırın, indirimi kaldırın.” diye. Siz ne yapıyorsunuz? Çocuğu tecavüzcüsüyle evlendirmeye yönelik değişiklikler yapıyor, kadını eve kapatmaya yönelik, çok masum ve insani görülen süt iznini artırıp doğurulan çocuk başına para veriyorsunuz. Yetmiyor, erken yaşta evliliğe, çocuk istismarını artırmaya ve çoklu evliliğin önünü açmaya yönelik müftüye nikâh yetkisini veriyorsunuz ama kadına, çocuğa yönelik şiddeti engelleme konusunda yaptığınız çok fazla bir şeyin olmadığını verilen istatistiklerle, ortaya çıkan tablolarla görüyoruz.

Değerli milletvekilleri, Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü 2016 yılı adli istatistiklerini yayımladı. 2006 yılından itibaren düzenli olarak yayımlanan istatistiklerin son on yıllık karşılaştırması yapıldığında, birçok alanda suça yönelimin arttığı görülüyor. Yayımlanan bilgilere göre, Türkiye’de işlenen suçların en önemli nedenini ekonomik sıkıntılar oluşturuyor. Özellikle çocukların suça yöneliminde ve cinsel taciz vakalarında da büyük artış yaşanmış, taciz vakalarında artış yaşanmasına rağmen mahkûmiyet kararlarında azalış olmuştur. Bu çok önemli bir şey arkadaşlar, bir kez daha altını çiziyorum: Özellikle çocukların suça yöneliminde ve cinsel taciz vakalarında da büyük artış yaşanmış, taciz vakalarında artış yaşanmasına rağmen mahkûmiyet kararlarında azalış olmuştur. Yargının ne hâle geldiğinin açık ve net bir göstergesi. Yayımlanan verilere göre çocuklara yönelik cinsel istismarlarda özellikle son dört yılda inanılmaz bir artış yaşanmıştır. 2006 yılında toplamda çocuklara yönelik cinsel istismar suçundan 3.778 karar verilmiş, 2016 yılında ise 21.189 karar verildi. Çocuklara yönelik cinsel istismarın en fazla mahkûmiyetle cezalandırıldığı yıl 2016 olurken, karar çıkan davalarda sanıkların yüzde 58,8’i mahkûm olmuş. Cinsel taciz suçlarını işleyenlere yönelik 2006 yılında toplamda 5.243 karar verilmiş. 2016’da bu rakam 13.347’e ulaşmış.

Özellikle son üç yıllık döneme bakıldığında zaman, cinsel taciz suçlarında verilen kararlar artış gösterirken, mahkûmiyet sayılarındaki düşüş ise dikkat çekici. 2007 yılında cinsel taciz davalarının yüzde 47,7 ‘sine mahkûmiyet kararı verilirken 2016’da ise bu rakam yüzde 36,5’e düşmüş arkadaşlar. Ciddi anlamda bir düşüş var. Çocuk suçlarında 2016 yılında on yıl öncesinden 2 kattan fazla dava dosyası görülmüş. 2006’da 62 bin dava bulunurken, 2016’da bu rakam 117.739’a kadar çıkmış. 2012 yılı öncesinde karara bağlanan dava sayısı 1.822 iken, bu rakam 2015 yılında 53.195’e, 2016’da ise 43.366’ya ulaşmış.

Çocukların en fazla işlediği suç türünü mal varlığına karşı işlenen suçlar oluşturdu. Yüzde 60,7’si hırsızlık, yüzde 27,5’i mala zarar verme, 9,2’si yağma ve 2,6’sı ise diğer suçlarda cezalandırılma. En fazla cezalandırılan 2’nci kanun ise vücut dokunulmazlığına karşı işlenen suçlar oldu. Vücut dokunulmazlığına karşı işlenen suçlar kapsamında çocuk suçluların yüzde 97,2’si kasten adam yaralamadan hüküm giymiştir.

Bu ülkede çocukların karşı karşıya bırakıldığı istismar ve şiddetin boyutunu çok iyi biliyoruz. İstismar karşısında Hükümet yetkililerinin çocukları, bırakalım korumayı, koruma vaad etmekten bile uzak cümleleri hâlâ kulaklarımızda çınlıyor, tıpkı Ensar Vakfı örneğinde olduğu gibi. Bakanlığın en önemli görevlerinden biri bu istismarların, bu şiddetin durdurulması için önlemler almak. 2016 faaliyet raporunda Bakanlık, bir yıl için belirlediği hedeflerin ne kadarına ulaştığını, ulaşamadıklarının ise nedenlerini açıklıyor. Raporda çocuklarla ilgili en önemli, hatta nerdeyse tek hedef çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi eylem planının hayata geçirilmesi. Başarı oranı yüzde sıfır. Bir kısmı yapılmış ama hedef tam tutturulamamış. Rapor bize hiçbir şey yapılmadığını söylüyor. En az bir yıllık bir zamandan

bahsediyoruz ki bu eylem planının çalışmalarının çok daha öncesinden başladığı biliniyor. Peki, Bakanlık bu “hiçbir şey yapmama”yı nasıl açıklıyor? “Eylem planı imza aşamasında. İmzalandıktan sonra Yüksek Planlama Kuruluna sunulacak.” diyerek. En az bir yıldır imzalanamamış bir eylem planı ve her gün artan çocuk istismarları...

Türkiye Psikiyatri Derneğinin yaptığı araştırmaya göre, Türkiye’de istismara uğramış çocuk oranı yüzde 33, son on yılda sadece cinsel istismara uğrayan çocuk sayısı 250 bin civarındadır. Yine, bir araştırmaya göre, çocuk istismarında dünya 3’üncüsüyüz. Yani, Sayın Bakan yönetimindeki ülkemiz dünya utanç listesinin şampiyonlarından olmuş ve ne yazık ki bizler çok üzülmüyoruz. Ve hiç sıkılmadan çocuk İstismarını çocuklara mahremiyet eğitimi vererek çözmeyi hedeflediğinizi, böylece çocukların kendilerini koruyabileceğini iddia ederek çocuklara yönelik cinsel suçları önleme konusunda Türkiye’deki yasaların yeterli olduğunu savunabildiniz. Çocukları istismardan korumak için istismara uğradıkları cemaat ve tarikat yurtlarını, evlerini kapatmak, tahrik indirimlerini kaldırıp cezaları arttırmak yerine “Bir kereden bir şey olmaz.” diyerek cinsel istismarın sistematik yaşanmasını bekleyen Bakanlık, devletin temel bir sorumluluğu olan çocukları koruma sorumluluğunu ironik bir şekilde çocuklara yüklüyorsunuz. Gerçekten inanması güç bir durum.

Yine, kreş meselesi kadınların en büyük sorunlarından biri. Bakanlığın kreş hedeflerinden biri şu: Yıllardır reklamı yapılan ama sonuçları pek paylaşılmayan Annemin İşi Benim Geleceğim Projesi. Projede organize sanayi bölgesi yönetimleriyle iş birliği yapılarak buralarda çalışan kadınların çocukları için kreş açılması öngörülmüştü. 2016’da iki kreşin temelini atılmasını hedeflemiş Bakanlık. Hedef kreşin tamamlanması da değil, temel atma ama temeli atılmış bir tek kreş yok piyasada. Gerekece ise üzerine çokça söz söylemeyi gerektiriyor: Organize sanayi bölgeleri 2016’da bütçe kısıtları nedeniyle kreşleri hizmete açamamış. Bu kez Bakanlığın değil, OSB’nin bütçe sorunu karşımıza çıkıyor ama OSB’lerin bu gerekçesi kadınlar için sürpriz değil. Burada kendi sorumluluğunu bir yana bırakıp kadınların ve çocukların kreş ihtiyacını OSB’lerin bütçe ayırma lütfuna bağlayarak, üstelik parlak reklamlarla yıllarca kadınları oyalayan Bakanlık ve Hükûmet sorumludur.

Sosyal yardımlar konusu ve sosyal yardım alanların istihdama yönlendirilmeleri de çok önemlidir. Sosyal yardımların öncelikli amacı yoksulluğun azaltılmasıdır. Bu amacın yerine getirilmesiyle sosyal yardım istihdam bağlantısının kurulması hedeflenir. Ancak bu sayede sosyal yardımların tam anlamıyla amacına ulaşması söz konusu olabilir. Sosyal yardımların, sosyal korumanın esas unsuru değil, yalnızca sosyal güvenlik sistemine dâhil olamayacak durumdaki kişilerin güvence altına alınması için kullanılan bir mekanizmaya dönüştürülmesi gerekir.

Bu çerçevede rakamlara da bakarsak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSA ÇAM (İzmir) —...Bakanlık verilerine göre, Türkiye’de 2016 yılında 3 milyon 154 bin 69 aile, 10 milyon 610 bin 928 kişiye sosyal yardım yapılmış. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı aracılığıyla yapılan sosyal yardımlar 22 milyar 499 milyon TL tutarında iken sosyal yardım veren diğer kurumların yardım miktarıyla birlikte toplam sosyal yardım tutarı 32 milyar 7 milyon 123 bin TL olarak gerçekleşmiş. Bu rakamlara göre, Türkiye’de her 8 kişiden 1’inin sosyal yardımlardan faydalandığını görüyoruz. Şimdi sormak gerekir: Bu yardımların az önce sözünü ettiğimiz çerçevede yapıldığına inanmak mümkün mü? Değil. AKP rejiminin bu yardımları, süregiden sadaka politikaları kapsamında, acımasız gerçekleri örtmeye ve kendi çıkarları için kullanmaya çalıştığını biliyoruz. Miting alanlarında ve reklamlarda pazarlanan şaşaalı refah sadece kendilerinden olanların nasiplendiği, geri kalan çoğunluğun ise açlık sınırında bir yaşam mücadelesiyle terbiye edildiği bir dönem yaşamaktayız. Rakamlarla sabit olan, Türkiye’de yaşayan vatandaşların giderek daha fazla yoksullaştıklarıdır

ancak hükümet yetkililerinin açıklamasına bakılırsa refah artmakta, borçlar ödenmekte, zenginlik yaygınlaşmaktadır. “Zenginleştik.” diyenlerin üzerini örttüğü yoksulluk ise artık saklanamayacak kadar yaygın ve alenidir. Binlerce aile çocuklarının en temel ihtiyaçlarını karşılayamamakta yani karnını doyuramadığı, üzerini giydiremediği, altını değiştiremediği için devletten çocuklarının koruma altına alınarak bakılmasını talep ettiği görülmektedir. Zenginleşen ailelerin çocukları han, hamam, gemicikler filoları sahibi olurken, yoksullaşan ailelerin çocukları ise çocuk yuvalarında, yetiştirme yurtlarında veya ailelerinin yanında bakılabilmek için korunma, yardım ve bakıma muhtaçlık için sıraya girdikleri görülmektedir. Acı gerçek, Hükümetin halka pazarladığı refah değil, çocukları için koruma kurumlarına başvuru yapan annelerin gözyaşlarında gizlidir.

Sayın Bakan, 16 Nisan 2017’de 18 maddelik bir Anayasa değişikliği yaptık. Bu Anayasa değişikliği çerçevesinde, başta siz olmak üzere, Hükümetinizin çeşitli bakanları Avrupa ülkelerine gurbetçi vatandaşlarımızı gezerek burada nasıl oy kullanılacağını ve neden “Evet” denilmesiyle ilgili propagandalar yaptınız, çalışmalar yaptınız. Bunlardan bazı ülkeler -başta Almanya, Hollanda ve bazı ülkeler olmak üzere- özellikle bakanların bu ülkede, kendi ülkelerine gelirken son derece dikkatli ve titiz davranmaları gerektiğini söylediler. Siz de Almanya’dan kara yoluyla Hollanda’ya geçtiniz ve Rotterdam’a gittiniz. Televizyonlarda izledik. Hollanda’ya gitmediniz mi Sayın Bakan?

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Ne var yani?

MUSA ÇAM (İzmir) – Efendim?

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Siz devam edin.

MUSA ÇAM (İzmir) – Rotterdam’a gittiniz ve orada Türkiye Cumhuriyeti devletinin, Hükümetinin bir Bakanına müdahale edildi. Biz bundan üzüntü duyduk. Türkiye Cumhuriyeti devletinin bir Bakanına müdahale edilmesinden sıkıntı duyduk ve bunu kabul etmiyoruz ama biliyoruz ki Alman Hükümeti... 11 Martta gittiniz, 15 Martta Hollanda’da seçimler var. Dışişleri Bakanlığı ve ilgili Hükümet üyeleri uyarıldı: “Bizim 15 Martta seçimlerimiz var. 15 Marttan önce gelmeyin. 15 Martta seçimlerden sonra gelebilirsiniz.” Ama siz 11 Martta kara yoluyla gittiniz ve böyle bir skandalla karşı karşıya kaldık. Bu, doğru değildir. Yani orada büyük, canlı bir mücadele sergilediniz.

Hemen ağustos ayında, 3 Ağustos 2017 tarihinde “Ben başını örten ama göstere göstere sigara içen bir bayan gördüğümde şöyle bir intibaya kapılıyorum, sanki farklı olanlara şunu diyorum. Siz benim başımı örttüğüme bakmayın, benden ümidinizi kesmeyin, sizinle paylaşıyorum daha çok şey var.” Bunu yazan bir İslam hukuku profesörü gazeteci, iktidar partisinin fetvacısı olarak tanınıyor. Daha önce de “Yolsuzluk, hırsızlık değildir.” demişti. Referandumdan sonra da hayırcılara da yaşam hakkı tanınacağını müjdelemişti, bizlere. Şimdi de sıra sigara içen kadınların ahlakını sorgulamaya gelmiş. Ben hayatım boyunca sigara içmedim ve sigara içenlere de “İçmeyin.” diye de telkinde bulunan biriyim. “Sigara içmek bir kadının erkeklere vaatleri olduğunun işareti değildir.” neden demediniz Sayın Bakan? Kısa etek giymenin bir vaat belirtisi olmadığını neden söylemediniz bu gazeteci, bu öğretim üyesine? Ya da dar pantolon, etek, dekolte elbise giymenin de bir vaat olmadığını bir kadın olarak, bir anne olarak ve bir kadın Bakan olarak neden söylemediniz. “Bunların hiçbirisi kadınların erkeklere bir vaadin işareti değildir.” neden demediniz? Bunlar sadece kadının irade sahibi özgür bir insan olduğunun işaretidir. Başı kapalı bir kadının içtiği sigaradan pornografik bir vaat okuyan zihinlerin ele geçirdiği iktidar saldırgan diliyle herkesi boşuna tehdit etmiyor. Kadının toplumdaki yeri aşama aşama yeniden belirleniyor Sayın Bakan. O yüzden onların kafasının dışını kapatmakla yetinmiyorlar. Şimdi o kafaların içini de oyup tamamen boşaltmak istiyorlar. Her hareketi erkeği kışkırtan bir vaat gibi

algılanarak kısıtlanan kadını toplumsal hayatta işlevsizleştirmeye yelteniyorlar. Sizin bir kadın olarak, bir Bakan olarak ve bir anne olarak, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı olarak çıkıp bu fetvacıya ağzının payını vermeniz gerekirdi, bunu sizden beklerdik ama bugüne kadar bununla ilgili hiçbir şey sizden duymadık.

Bütün bunlara rağmen, 2018 yılı bütçesinin Bakanlığa, ilgili kurum ve kuruluşlara ve bundan faydalanan herkese başarı getirmesini ve hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Çam.

Buyurun Sayın Akkaya.

YAKUP AKKAYA (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2018 yılı bütçesini konuşuyoruz ama ben Bakanlığın başarılı bir çalışma yürüttüğünü düşünmüyorum bu süreç içinde çünkü sadece bütçe yapmak değil, bütçeyi hakıyla uyguluyor mu, tüyü bitmemiş yetimin hakkı burada korunuyor mu, ona bakmak lazım. Bu bize dağıtılan pembe kitapçıkta görüyoruz ki kopyala-yapıştır bir anlayışla yapılmış, bir önceki bütçenin rakamları değiştirilerek bugün bizlere sunulmuş.

Örnek vermek istiyorum. Bu sunumun 142’nci sayfasında Sosyal Güvenlik Kurumu devlet primi ödemelerinin yüzde 16 arttığı söyleniyor. Olabilir, artar ama 2016 yılı Sayıştay Raporlarında gelir testine tabi olan yurttaşlar adına devlet tarafından ödenen genel sağlık sigortası primlerinin Sosyal Güvenlik Kurumuna fazla ödendiğini tespit ediyor. Bu da olabilir ama aynı durum 2014 ve 2015 Sayıştay Raporlarında da yer almasına rağmen Sayın Bakanlık iki dönemdir bu uyarıyı, Sayıştayın bu uyarısını niye dikkate almıyor ve Sosyal Güvenlik Kurumuna niye fazla bu konuda ödeme yapıyor? İşte, bu, kopyala-yapıştırın bir mantığı, bir açıklamasıdır. Bununla ilgili tedbir alınmasına rağmen, o dönemki Sayın Bakan “Bu konuyla ilgili çözüm bulacağız ve tedbir alacağız.” demesine rağmen 2016 Sayıştay Raporlarında da bu yer alıyor.

Bir başka olay, tüyü bitmemiş yetimin hakkının burada yendiğinin ispatı olan bir başka olay ki bir devlet kanunları uygulamıyorsa, elbette ki ilk önce sokağınızın temiz olması için kapınızın önünün temiz olması gerektiği şiarından yola çıkarak kömür olayına değinmek istiyorum. Biliyorsunuz, Bakanlık faaliyet raporuna göre Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu tarafından dağıtılan kömür yardımını TKİ ve TTK’dan almak zorundadır. TKİ ve TTK’nın kayıtlarında kaç ton kömür satıldığı yer almaktadır. Bu, tamam. Bu rakamlarla Bakanlık faaliyet raporunda yer alan kömür yardımları karşılaştırıldığında yıllık olarak yaklaşık 200 bin ton kömürün fazla dağıtıldığı görülmektedir yani bu TTK’da 200 bin ton eksik ama Bakanlık 200 bin ton fazla kömür dağıtmış. Bir başka deyişle TKİ ve TTK’dan alınmayan kömürler Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yoksullara verilmektedir. Bu noktada bu kömürlerin menşei önemlidir. Özellikle geçtiğimiz ay Şırnak’ta biliyorsunuz bir maden faciası yaşandı ve sonra yapılan tespitlerde görüyoruz ki Şırnak Sosyal Yardımlaşma ve Teşvik Fonu tarafından bu bölgeden kömür alındığı ortaya çıktı.

Başka ilginç bir olay: Yani biz ilk önce sokağınızın temiz olması derken burada söylüyoruz. 2014 yılında Enerji Bakanlığı yaptığı bir açıklamada, orada bir iş kazası sonucunda ölen insanlar, iş cinayeti olduktan sonra yapılan denetimlerde Şırnak kömür havzasının kapatıldığını ve kömür faaliyetlerine son verildiğini duyurdu. Peki, nasıl oluyor da Enerji Bakanlığının faaliyetlerine son verildiği Şırnak’ta Şırnak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Bakanlığınız adına oradan kömür alıyor ve bu fakir

ailelere dağıtılıyor? O hâlde soru şu: Yani mevzuata aykırı olarak bu kömürün alınmasına kim müsaade etmiştir? Şırnak'taki iş cinayetinden sonra bu konuda Bakanlığınız tarafından herhangi bir soruşturma açılmış mıdır, hangi şirketlerden kömür alımı burada yapılmaktadır? Bunları söylüyoruz.

Bir başka olay: Yine, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının sorumluluğunda olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu'yla ilgili bir sorun bulunmaktadır. Fonun bütçesi yaklaşık 6 milyar Türk lirasıdır ve bu bütçenin 4 milyar TL'si illere harcanmaktadır. Bu harcama tutarlarına ilişkin olarak yerel düzeyde hangi vakıflarla iş birliği yapıldığı, hizmet alımı veya ödeme yapıldığına dair kamuoyunda herhangi bir açık kayıt bulunmamaktadır. O hâlde soru şu: Yerel düzeyde hangi vakıflarla iş birliği yapılmaktadır, hangi vakıflar desteklenmektedir? Özel vakıf ve derneklere ne kadar para aktarılmıştır?

Bir başka olay da, engellilerle ilgili ki burada hem AKP sözcüleri hem Sayın Bakan engellilerle ilgili neler yapıldığını anlatıyor. Evet, Türkiye 2002 Türkiye'si değil. 2002'deki nüfusumuzla şimdiki nüfusumuz, 2002'de açılan iş yerleriyle şimdiki iş yerlerimiz... Ve on beş yıldır AKP iktidarı Türkiye cumhuriyetinin borçlanarak en büyük bütçesini yapan iktidardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

(Oturum Başkanlığına Başkan Süreyya Sadi Bilgiç geçti)

BAŞKAN – Sayın Akkaya, son cümlenizi alayım lütfen.

YAKUP AKKAYA (İstanbul) – Peki.

Özür diliyorum, bu önemli Sayın Başkanım, onu bir...

BAŞKAN – Son cümleniz.

Buyurun.

YAKUP AKKAYA (İstanbul) – Herhâlde son konuşmacı benim, öyle zannediyorum.

BAŞKAN – Değilsiniz, değilsiniz, sizden sonra 7-8 kişi var, sonra da AB Bakanlığı var.

YAKUP AKKAYA (İstanbul) – Var mı benden sonra? Peki.

Bir: Engellilerin ÖTV'siz araç alımıyla ilgili sınırlama getirmesine niye ses çıkartmadınız? Burada suistimal varsa zaten yasalarda suistimali yapanlarla ilgili yaptırımlar var. Yani 70 bin lirayla sınırlı bir şey yapmak ve Bakanlık olarak buna itiraz niçin etmediniz?

Sayın Bakan, bir başka şey: Özellikle siz işte “Engellilere şu yardımları yaptık.” diyorsunuz ama protez ve ortez kullanmak zorunda olan engellilerin katkı payları çok yüksek. Bununla ilgili niçin bir düzenleme yapmıyorsunuz söz verildiği hâlde? Bir örnek vereceğim. İşte, burada engelli bir milletvekili arkadaşımız da var AKP'den ve tekerlekli sandalyede milletvekilliğini sürdürüyor bir kaza sonucu, hepimizin de yarın ne olacağı belli olmaz. Tamam, tekerlekli sandalye alıyoruz. Peki havalı minder alabiliyor muyuz?

BAŞKAN – Sayın Akkaya, son cümlenizi alayım lütfen.

YAKUP AKKAYA (İstanbul) – Son cümle... Havalı minder bir tekerlekli sandalyeden daha pahalı olduğunu biliyor musunuz Sayın Bakan? Yani burada afaki söylemler söylemek çok kolay ama bütçenin hakkını vermiyorsunuz. Bu Bakanlık, başarısız bir Bakanlıktır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Evet, Sayın Taşcı, buyurun.

ERGÜN TAŞCI (Ordu) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri, değerli basın mensubu arkadaşlar; öncelikle bütçemizin şimdiden hayırlı olmasını, hizmetlere vesile olmasını diliyorum.

Şimdi, sabahtan itibaren konuşmalara, değerlendirmelere baktığımızda gerçekten Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızın kurumsal olarak bugüne kadar geldiği aşama itibarıyla -nereden baktımıza ilişkin- iyi bir tablo var. Bakıyoruz, rakamlar ortada. Anayasa'nın ilgili maddesinde düzenlenen sosyal devlet ilkesinin gereklerinin 2002 yılından itibaren nerelerden nerelere kadar geldiğine, gerçekleşme oranına bakıyoruz... Bu değerlendirmeyi yaparken hakkı teslim etme adına bir iki hususu paylaşmak istiyorum.

Tabii ki etrafı sorunlarla çevrili ve sosyal hayatın ciddi anlamda kurumsal olarak yeterince tamamlanmadığı bir süreci yaşayan Türkiye'de eksikliklerin... Bundan sonra önerilerimizin de olacağı tabiidir.

Sayın Başkan, Bakanlığımıza baktığımız zaman, hizmet alanı itibarıyla en kritik Bakanlık, en hassas alanlarda faaliyet gösteren bir Bakanlık olarak görüyoruz. Her bir projesi ve her bir hizmeti insana dokunuyor ve dolayısıyla çok keyifli bir alan ama o kadar da zor bir alan. Dolayısıyla Türkiye'nin en önemli ve en büyük hayır kurumu ve hayır hareketi olarak da düşünülebilecek bir Bakanlıktan bahsediyoruz.

Bütçenin doğru ve etkin bir şekilde planlanması çok önemli ve tabii ki bu konuda Bakanlığın ekibinin de Sayın Bakanın himayesinde hassasiyetle bu bütçeyi hazırladığını görüyoruz.

Bu bütçeyle ilgili çalışmalara girmeden -AK PARTİ hükümetleri döneminde- daha öncesinde, bürokraside çalıştığımız dönemde küçük küçük genel müdürlükler şeklinde hizmet veren bu alanın bir kurumsal yapıya dönüştürülmesi, Bakanlık şeklinde hem bütçesi itibarıyla hem fonksiyonları itibarıyla çok ciddi anlamda bir yapıya kavuşturulmasında tabii ki Cumhurbaşkanımızın, liderimizin çok büyük bir vizyonunu görüyoruz ve Türkiye'nin önemli bir ihtiyacının karşılanması noktasında bu Bakanlığın en temel merkeze oturduğunu görüyoruz. İllerimize gidiyoruz, bölgelerimize gidiyoruz, buralarda kamu çalışanlarının topluma ne kadar temas ettiğini, toplumun içerisinde ne kadar mesai yaptığını görüyoruz. Yaşam merkezleriyle ilgili... Engelli vatandaşlarımızla ilgili, bir defa, hukuki anlamda eksik olan, hatalı olan ifadelerin düzeltilerek topluma dokunacak cümleleri ve yaşam alanlarını... Kadrolarımızın güzel bir şekilde, ince bir şekilde topluma dokunarak hizmet ettiğini görüyoruz. Ben bu vesileyle, Bakanlığımızın tüm çalışanlarının bir kamu görevinin ötesinde, insani mücadelelerini ayrıca tebrikle, teşekkürle buradan ifade etmek istiyorum.

İnaniyorum ki bugün şehit ailelerimiz, gazilerimiz, engelli ve yaşlı vatandaşlarımız ve daha nice sayamayacağımız paydaşlarımız bu bütçeyi, bugünü öncelikle titiz bir şekilde takip ediyorlar; buradaki projeleri, bugüne kadar yapılanları ve Bakanlığımızın bundan sonra kendileriyle ilgili tasarruflarını ve bütçeyi takip ederek bizleri izliyorlar. Dolayısıyla 780 bin kilometrekaresinde, Hakkari'den Edirne'ye kadar, tüm yardıma muhtaç, devlete muhtaç vatandaşlarımızın gözünün kulağının bu bütçede olduğunu ve 80 milyonu doğrudan yakından ilgilendiren bir bütçeyle ilgili, bir hizmet hareketiyle ilgili bir çalışmayı... Bir paradigma değişikliğiyle ciddi anlamda âdeta projelerde çığır açan bir Bakanlığın ve bu Bakanlığın politikasını üreten kadroların önümüze getirmiş olduğu çalışmalarla ilgili birkaç hususu paylaşmak isterim.

Şimdi, maalesef, muhalefetin, muhalefet temsilcilerinin çoğu zaman “kömür, makarna dağıtma” gibi böyle bir ifadeyle hafife alan bir tavırdaki söylem geliştirdiğini görüyoruz. Gerçekten, bu, üzüntü verici bir şeydir. Çünkü gerçeği yansıtmayan tartışmanın hiçbir zaman bir noktaya gelmesi mümkün değil. Buna ilişkin bir not düşmek adına bunu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen toparlar mısınız.

Buyurun.

ERGÜN TAŞCI (Ordu) – Bu açıdan baktığımızda 2002 önemli bir tarihtir. Buradan bir dönüşümü görüyoruz. “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın.” anlayışıyla bugün baktığımızda, birkaç hususun altını çizmek isterim.

Sürdürülebilir kalkınma hedefleri atlası çalışmalarına göre, ülkemiz dünyada yoksulluk oranlarını en fazla azaltan ülke olmuştur.

Yine, günlük 4,3 doların altında yaşayan nüfus 2002’de yüzde 30 iken, 2016 yılında yüzde 1,5’a düşmüştür.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı verilerine göre, ülkemiz 2002 yılında orta insani gelişme seviyesinde iken, 2009’dan itibaren yüksek insani gelişme seviyesini yakalamıştır. Böyle bir politikadan ve sonuçtan bahsediyoruz.

Yine, sosyal yardım harcamalarına bakıldığı zaman, çok ciddi anlamda bir artışı... Bugün, 2017 yılında 38,3 milyardan bahsediyoruz, 2002’de 1,4 milyar olan rakamlardan bahsediyoruz.

Yine, sosyal yardım kartından, sosyal güvencesi olan yoksullardan bahsediyoruz. Engelli vatandaşlarımıza ilişkin verilen rakamlardan bahsediyoruz.

Yine, sosyal devlet ilkesinin gereği olarak farkındalık düzeyinin artması, erişim kanallarının çeşitlenmesi ve erişim sürecinin kolaylaşması, sosyal güvenceli olup da muhtaç durumda olan vatandaşlarımıza sosyal yardım hakkı verilmesi ve daha önce kapsam dışı bırakılan ihtiyaç sahibi vatandaşlarımıza uygun desteklerin sağlanması gibi sosyal yardımlardan faydalanan vatandaşlarımızın sayısında ciddi anlamda artış olduğunu gösteriyoruz.

Ülkemizin her bir köşesinde her bir vatandaşımızın ihtiyacına ilişkin politika geliştiren ve bu noktada yirmi dört saat anlayışıyla mesai yapan Bakanlık kadrolarımıza, başka Sayın Bakanımıza ve bürokrat kadrolarımıza ben teşekkür ediyorum. 2018 bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Çakırözer...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarım, sayın bürokratlar, değerli basın mensubu meslektaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, geçen yılki bütçede aile odaklı bir giriş yapmıştınız, daha sonra kadının haklarına, insan haklarına yönelik açıklamalar yapmıştınız; bu yılki bütçede tam tersi, kadınla başladınız. O yüzden, bu değişiklik nedeniyle teşekkür ediyorum. Geçen yıl da bu konuda eleştiriler olmuştu hatırladığım kadarıyla. Ancak arkadaşlarım da söyledi, bazı temel konularda değişiklik gözükmemekte. Sosyal politikalar alanından başlamak istiyorum.

Az önce Musa Bey de bir rakam paylaştı, Bakanlığınız verilerine göre 2016 yılında 10 milyon 610 bin 928 kişiye sosyal yardım yapıldı yani her 8 kişiden 1’inin sosyal yardım aldığı şeklinde bir veri öne çıkıyordu. Ancak daha önceki yıllara baktığımızda, artışın nasıl olduğunu görme imkânımız oluyor. 2012 yılında 8 milyon 333 bin 526 vatandaşa sosyal yardım yapılıyor. O da dört yıl içinde yüzde 27 oranında sosyal yardım alan vatandaşların sayısının arttığı gösteriyor. Bu hep burada konuştuğumuz ama

bir türlü çaresini bulamadığımız yani yoksullukla mücadele edilmediği ama yoksulluğun yönetilmeye çalışıldığı gerçeğiyle bizi karşı karşıya bırakıyor, istihdam noktasında bir çözüm bulamadığımızı bize göstermekte.

Bakanlığınızın asli sorumluluk alanlarından olan çocuk hakları konusunda yapılanları aktardınız ancak bizim gördüğümüz tabloda çok sıkıntılı veriler de var. Bunlardan bir tanesi, daha önce Millî Eğitim bütçesinde de söyledik ama size de bir kez daha anımsatmak isterim, çocuklarımızın okullaşma oranı TÜİK verilerine göre net bir şekilde ortada, azalmakta. 2016-2017 verilerine göre ilkokullarda okullaşma oranı yüzde 91,18’le iktidarınız döneminin en düşük seviyesine gerilemiş durumda. Bu oran kız çocuklarında daha da düşük. Okula gidebilen çocuklarımızın ise özellikle eğitimlerini alabilmek için cemaat yurtlarında kalması durumunda yaşadığımız acıları da biliyorsunuz. Geçen yıl Aladağ’da yaşadığımız gibi feci şekilde yanarak can vermekte çocuklarımız.

Çalışmak zorunda bırakılan çocuklarımız eğitim haklarından mahrum bırakılmakta. Çocuk işçiler konusu, çok büyük ölçüde sosyal güvenceden mahrum olarak çalışmak durumunda kalıyorlar ve iş cinayetlerine kurban gidiyorlar. İktidarınızın verilerine göre 2 milyona yakın çocuk, eğitim haklarından mahrum kalırken bunların 1 milyona yakın bir bölümü de çalışmak durumunda kalıyor.

Yine, istatistiklere yansıyan verilere göre son on yıl içinde çocuk istismarı davaları yüzde 700 oranında artarken 18 yaşın altındaki 400 bini aşkın kız çocuğu da evlendirildi, bu istatistiklerde ortaya çıkıyor. Bu verilerin de sıkıntılı sonuçlar, sıkıntılı veriler olduğunu ifade etmek isterim.

Kadına yönelik şiddet rakamları da ne yazık ki hiç düzelmıyor, tam tersine daha vahim noktaya geliyor. 2015 yılındaki verilerden sivil toplum örgütlerinin raporlarına yansıyan rakamlara göre, iktidarınız döneminde kadına yönelik şiddet yüzde 1.400 dolayında artmış durumda. Bu noktada İstanbul Sözleşmesi’nden çok bahsedildi. Siz de, tabii ki, ilk imzacı olduğunuz için Türkiye olarak bizim bunun gereklerini yapmamız gerekiyor, hepimizin omzuna önemli bir sorumluluk yüklüyor. Ancak pratiğe bakıldığında, yani sözleşme imzalandı ama pratiğe bakıldığında bunun gereklerini yerine getirecek özellikle uygulamada adımların atılmadığı noktasında kadın örgütlerinden, bulunduğumuz illerdeki işte, kendi izlediğimiz kadın hareketlerinden raporlar alıyoruz.

Sığınmaevlerinin yetersizliği bir tarafta, bir de özellikle Millî Eğitim müfredatı konusu önemli bir kaygı noktası. Millî Eğitim müfredatına toplumsal cinsiyet eşitliği dersi eklenmesi gerekirken bizler -yine örneklerini her gün görüyoruz- işte, tavsiyeyle hazırlanan kitaplarda erkek egemen, kadının sadece ailedeki yerini öne çıkaran, erken yaşta evliliği önceleyen söylemleri görmekteyiz.

Benzer şekilde sunumunuzda yer alan ŞÖNİM’lerle ilgili de uygulamada çok ciddi sıkıntılarla karşılaşıldığı yani hem STK hem baro hem karakol hizmeti verilmesi, tek kapı sistemi, çok önemseniyor biliyorsunuz bu mücadelede ama burada birçok güncel sıkıntı nedeniyle bu değişik kurumların temsilcilerinin orada olamaması sorunuyla karşı karşıyayız. Şiddete uğradığında karakola giden kadınların gördüğü muamelede de gün geçtikçe daha işte, “Ne var bunda?” yaklaşımının sadece erkeklerden değil kadın hemcinslerinden de bir genel algı biçiminde ya da genel bir uygulama şeklinde gözlemlendiği rapor ediliyor.

Bir de, bir konuda da fikrinizi almak isterim. Bu bütçeye hazırlık yaparken konuşmamıza, tartışmamıza, değerlendirmemize; şunları çok duydum, kadın örgütlerinin böyle bir algısı var: Partinizin çıkardığı ve belki de işte, önemli bazı konularda mesafe katedilmesini sağlayan 6284 sayılı Yasa’nın uygulamasının partinizin tabanında rahatsızlık yarattığı ve bunun değiştirilmesi gerektiği konusunda size ciddi bir baskı geldiği yönünde duyumlar var, kadın dernekleri bundan çok endişeli, sivil toplum kurumları. Ve işte, özellikle -notlarıma bakayım izninizle- ara buluculuk ve uzlaşma müessesesinin güçlü bir şekilde uygulanmasının hem yasayla hem de İstanbul Sözleşmesi’ndeki sorumluluklarımızla

çelişeceği ve bundan da kadınların son derece büyük zarar göreceği konusunda yorumlar ortak. Bu konuda sizin tavrınızın 6284 sayılı Kanun konusunda, ara buluculuk ve uzlaşma konusundaki görüşlerinizi merak ediyoruz.

Yine, Anayasa Mahkemesinin 2015'teki kararından sonra resmî nikâh zorunluluğu olmadan imamların nikâh kıymaya yetkili hâlde oluyor olması, şu anda, aslında yine bu da hep imzalamakla övündüğümüz İstanbul Sözleşmesi'nin gerekleriyle çelişir bir nokta, onu vurgulamak isterim.

Kadın istihdamının artırılması konusu da iktidarınızın en azından hedeflediği, bekleneni veremediği alanlardan biri. TÜİK verilerinde erkeklerde istihdam oranı yüzde 65 iken kadınlarda bu oranın yalnızca yüzde 27,5 olduğu gözlenmekte. Bu konuda yani kadınların istihdama katkısını sağlayabilmek için kreş ve bakımevi yapımının özel, öncelikli konulardan biri hâline gelmesi gerekmekte.

BAŞKAN – Son bir dakika, buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Tabii Sayın Başkanım.

Daha önceki bütçede de söylemiştik, hatta Bakanlığınız bürokratları biz torba yasa üzerinde konuşurken geldiğinde de söyledik ancak bu konuda da henüz bir düzelme olmadı; o da hepimizin başımızın üstünde yeri olan şehit yakınları ve gaziler konusunda, 15 Temmuz kanlı darbe girişiminde şehit olan yurttaşlarımıza, o gece yaralanan, gazi olan yurttaşlarımıza sağlanan özlük hakları var ve bunlar önemli, kimse bunlardan şikâyetçi değil, verilebilenin maksimumunu vermemiz lazım demokrasiyi savunmak için o gece çıkıp bedenini ortaya koyan yurttaşlarımıza. Ancak o yurttaşlarımız ile onların şehit yakınları ile gazilerimiz ile vatanımızı savunmak için terörle mücadelede olsun...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen toparlayın.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Bitirmek üzereyim Sayın Başkan.

...diğer işte, savaşlarda olsun kaybettiğimiz şehitlerimiz ya da onların yakınları ya da gazilerimize verilen özlük hakları arasındaki farklılık hâlâ giderilmiş değil, bunun bir an önce giderilmesi gerekmekte.

Yine, benzer şekilde, burada sunumunuzda bahsettiğiniz “şehit yakınlarına getirilen ÖTV muafiyeti” diyorsunuz ama yine siz biliyorsunuz ki ya da en azından yanınızdaki bürokratlar biliyor ki bu ÖTV muafiyetine kısıtlama getirilmek isteniyor, şu anda aşağıda görüşülmekte olan, bu Komisyon da bizim itirazımıza rağmen geçti... Şehit yakınlarına, gazilere ve engellilere araç alımında ÖTV muafiyetinde zaten bir kısıtlama vardı, 1.600 cc kısıtlaması ama şimdi bir de ücret kısıtlaması yani vergisi düşüldüğünde “90 bin liranın üzerinde olamaz.” şeklinde bir kısıtlama... Biz buna karşıyız yani şehit yakınlarından, gazilerden, engellilerimizden, ki bunlar hepimizin üzerine titrediği... Burada iktidar da konuştuğunda, muhalefet de konuştuğunda onların iyiliği için konuşuyoruz ve onların üzerinden tasarruf yapılması, onların üzerinden bir bütçe denkleme gibi bir düşünce içinde hiçbirimizin olmaması gerekir.

BAŞKAN – Teşekkür edeyim mi artık?

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Son iki cümlem var; birincisi: Bu basında yer alan, 2010 tarihli Başbakanlık genelgesinin değiştirilmesine yönelik taslağın tarafınızdan bir açıklamayla, böyle bir taslak gerçekten var mı ve bu amaçla mı çıkıyor... Çünkü amaç gördüğüm kadarıyla eşit işe eşit ücret, cinsiyet eşitliği denetimi, kadınlara terfilerde yine eşit haklar verilmesi, şiddet mağduru kadınların durumunun araştırılması, kreş denetimi gibi hep işte, ortak, iyi olsun dediğimiz konuların tamamının denetim dışına çıkarılmasına neden olacak -süre nedeniyle böyle özetleyerek söylüyorum- bu genelge konusunda...

Eğer bu hâliyle gönderiliyorsa, ki öyle olduğu anlaşılıyor, kadınların eşitliğini, eşit haklara sahip olarak sosyal hayatta yer almasını sağlayacak denetimlerin yapılmasını engelleyecek bir genelgeyse buna hepimizden önce sizin karşı çıkmanız gerekir diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum artık.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Son cümlem Sayın Başkanım, o da şu: Sunumunuzda doğal olarak övünerek bizimle paylaştığınız bir rakam vardı. UNDP’nin insani gelişme raporlarında ülkemizin artık 2’nci kategoride yani yüksek insani gelişme grubunda yer almasını memnuniyetle karşıladığınızı söylemişsiniz. Doğru, biz de yüksek insani gelişme grubunda yer almayı memnuniyetle karşılıyoruz ancak aynı endeksin sizde bir başka -biliyorsunuz- bölümü daha var, o da cinsiyet gelişme endeksi olarak ifade edilen, aynı raporun -biliyorsunuz- cinsiyet eşitliği bölümüne odaklanan bölümü. Orada maalesef aynı durumda değiliz, biliyorsunuz, 5 kategoriden 4’üncüsündeyiz. Yani 1 en iyi, 5 en kötü; biz 4’üncüsüne düşüyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Ben de yere düşmek üzereyim.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Tabii Sayın Başkanım.

O da eşitlik konusunda sizlerin uygulamaya sokmanız gereken programları sokmadığınız için biz işte Orta Doğu ülkeleriyle aynı kümede görülüyoruz.

Engelliler konusunda geçen yıl söylediğim, işitme engellilerin sıkıntılarının giderilmesi konusunda hiçbir adım atılmadığını maalesef söylemek durumundayım. Benzer şekilde, yine evde bakım desteği alan, evde engelli bakımı yapan özellikle aile bireylerinin şöyle bir sıkıntıyla karşılaştıklarını görüyoruz: Sigorta talepleri oluyor çünkü bir sigortalı bir iş bulduğunda ailesindeki bireye bakamayacak durumda ve genelde işte kendileriyle bir araya geldiğimizde bu konuda bizden bir çözüm bulunmasını, bir sosyal güvence konusunda... İşsizler çünkü evde bakım parasına muhtaçlar ama bir taraftan da temel ihtiyaçları konusunda ne yapacaklarını, sosyal güvenlik konusunda...

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum, kayıtlara geçti.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Bu konuda bir adım atılmasına ihtiyaç olduğu anlaşılıyor.

Bakanlık bütçenizin hayırlı olmasını dilerim.

BAŞKAN – Arkadaşlar, kusura bakmayın, normalde böyle sıkıştırmam ama toplam 38 arkadaşımız söz aldı ve o şeyleri yaptığımız zaman, programın normal süresinin iki buçuk saat gerisindeyiz arkadaşlar.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bugüne iki bakanlık koymayın Sayın Başkan.

BAŞKAN – Efendim, arzunuz üzere AB Bakanlığını getirdim, daha ne istiyorsunuz yani.

GARO PAYLAN (İstanbul) – AB ne kadar önemli bir bakanlık.

BAŞKAN – Sayın Paylan, süreniz dokuz buçuk dakika, buyurun.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli vekil arkadaşlarım, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli basın emekçileri; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, biraz yoruldu sanıyorum ama zor bir Bakanlık Sayın Bakan yani size kolaylıklar diliyorum.

Ama öncelikle Bakanlığınızın isminden başlamak istiyorum, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Çok arkadaş tekrarladı ama aile bölümünün ayrılıp mutlaka bir kadın bakanlığı olarak tahkim edilmesi gerektiğini ben de düşünüyorum, bir erkek olarak bunu düşünüyorum. Bu kadar dezavantajlı durumda olan kadınların haklarının korunması anlamında ve eşitliğin tahkim edilmesi anlamında böyle bir bakanlığa ihtiyaç var. Ama ben daha çok sosyal politikalar bölümüyle ilgili konuşacağım, arkadaşlarım kadın bölümüyle ilgili konuştular.

Şimdi, Sosyal Politikalar Bakanlığı isminde bir sıkıntı var Sayın Bakan çünkü sosyal politikalar tanımı geniş bir tanım, bunu biliyorsunuz. Ama Bakanlığınızın bütçesine ve tanımına baktığımızda... Hani Bakanlığınızın mesela yalnızca bütçesine baksak 26,5 milyar lira olduğunu ilan ettiniz. Oysa OECD tanımına baktığımızda, sosyal politikalar konusunda Türkiye'nin gayri safi yurt içi hasılasının yüzde 13,5'ünü harcadığımız görülmüyor, son rakamı görmediğimiz için bilmiyorum ama 13,5 gibi bir rakam. Bu da gayri safi yurt içi hasılaya göre bakarsak 400 milyar TL'lik bir tanım kapsıyor, sosyal politikalar. Oysa sizin Bakanlığınız gayri safi yurt içi hasılanın yüzde 1'inden daha düşük bir rakamı, binde 8 gibi bir rakamını harcıyor bu tanım çerçevesinde. Baktığımızda, sosyal politikalarsa çok daha geniş bir tanım Sayın Bakan. Bu anlamda Bakanlığınızın isminde bir sorun olduğunu düşünüyorum ve bununla ilgili de bir çözüm önerim var: Sosyal Politikalar Bakanlığı olacaksa kadından ayrılıp, bütün sosyal politikaları koordine eden bir Başbakan yardımcılığına dönüşmesi lazım bu Bakanlığın. Yani bütün sosyal politikaların şemsiyesini oluşturan eğitim, sağlık, yaşlı, işçi, kadın, bütün hakları, tarım politikaları, bütün bunları koordine eden bir Başbakan yardımcılığına dönüşmesi lazım. Madem 400 milyar TL'lik bir tanım var ortada, bu tanım koordine edilmeli. Eğer ki bunlar zaten ayrı ayrı bakanlıklardaysa ve o bakanlıkların yaptığı bütün hataları siz kapatmaya çalışıyorsanız ortada bir sorun vardır. Yani koruyucu hekimlik ortada olmaz, siz yalnızca sonuçlarıyla ilgili yardım yapmaya çalışan, deprem sonrası yardım yapmaya çalışan bir yardım kuruluşuna dönüşürsünüz ki maalesef tanımınız öyle bir şey, bazı konuları tenzih ederek söylüyorum, özellikle sosyal yardım boyutuyla. Ortada bir sosyal politika yok, sosyal yardım var, oysa koruyucu hekimlik nerede?

Sayın Bakan, bakın, çok övünüyorsunuz, evet, bazı gelişmeler var fakat ülkemiz OECD ülkeleri içinde sosyal politikalarda sondan 4'üncü, bunu biliyorsunuz, en sondan 4'üncü sıradayız. 2002 yılında ne? Ya sondan 3'üncüyüz ya da sondan 4'üncüyüz yani bir şey değişmemiş. Evet, rakamları artırmışsınız bir miktar ama sondan 3'üncülük ve 4'üncülüğümüz değişmemiş Sayın Bakan. OECD ülkeleri içinde -biliyorsunuz- sosyal politikalar yüzde 34'ten başlar yüzde 10'da biter, bizde yüzde 13 harcıyoruz yani sonlardayız Sayın Bakan. O açıdan bu sosyal politikalar tartışmasını hep beraber yapabilmeliyiz, bunu da öz güvenle yapabilmeliyiz ve sosyal politikaların ne demek olduğunu, bu konuda Hükümetin bir tavır alması gerekliliğiyle ilgili bir tartışmaya ihtiyacımız var.

Bakın, Hükümetinizin ve diğer bakanlıkların yaptığı pek çok hatalarla ilgili örnekler verebilirim. Maliye Bakanlığıyla başlayalım mesela. Ya, burada hep diyoruz ki, bütçe görüşmelerde: Arkadaş, siz bütün vergileri yoksullardan topluyorsunuz. Dolaylı vergiler oranımız OECD ülkeleri içinde en yükseklerinden birisi. Eğer ki siz zenginlerden adaletli bir şekilde hem servet hem gelir vergisini almazsanız, yoksullara yüklenirseniz ne olur? Zengin daha zengin olur, yoksul, yoksul kalır ve sosyal politikalara muhtaç olur. Bu anlamda sizin Maliye Bakanının kapısını aşındırmanız lazım, "Arkadaş, sen niye yoksullara bu kadar yükleniyorsun?" demeniz lazım. Yani yoksulluğu azaltmayı hedeflemiyor mu Bakanlığınız?

Diğer boyutuyla, mesela Tarım Bakanlığıyla konuşmanız lazım Sayın Bakan. Keşke bir Başbakan yardımcınız olsa, hani bir kadın Başbakan yardımcınız da olsa bütün bu bakanlıkları koordine etseniz. Ya, kırdan kente doğru uzun yıllardır büyük bir akım var. Kırdan ekmeğini bulamayanlar şehre doğru

akın ediyorlar. Neden? Çünkü bir rant ekonomisi var. Git köyden kente, tarlayı al, 10 lira iki yıl sonra 30 lira oluyor, böyle bir rant sarmalı var. Kırdaki ekmeğini bulamayacağını düşünen, kırdaki çocuğunun istikbalini sağlayamayacağını düşünen, iyi hizmet alamayacağını düşünen milyonlar şehre akın etti. Sonuç ne? Şehir yoksulları. Bütün şehirlerin etrafına bakın, kent yoksulları var, üretimden uzaklaşmış durumdadır ve maalesef, sosyal barış anlamında da, sosyal huzurumuz anlamında da pek çok sorunla karşı karşıya kalıyoruz. Sizin Tarım Bakanıyla bu konuda bir temasınız oldu mu? Size bir soru olarak da yöneliyorum. Yani o açıdan bir Başbakanlık çerçevesinde bütün bu politikaları yönlendirecek bir bakanlığa ihtiyaç var.

Diğer bir mesele mesela, sizin Ticaret Bakanıyla görüşmeniz lazım, değerli hemşehrim Tüfenkci'yle. “Ya, bu AVM’leri şehirlere doldurdunuz arkadaş, binlerce esnaf işsiz kaldı. E, biz de bu işsiz kalanlara sosyal yardım yapmak durumunda kalıyoruz.” demeniz gerekmez mi? Keşke bir kadın bakanlığımız olsaydı da Sayın Bakan, Sosyal Politikalar Bakanlığı da bununla iş birliği yapsaydı ve toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesinde bütçeleme yapılması konusunda o kadın bakanlığımız çalışmaya yapabilseydi, siz de bunları koordine etseydiniz.

Engellilerle ilgili politikalarımızda Sayın Bakan... Mesela, belediyelerin bu engellilerle ilgili yapması gereken yükümlülükler var ve biz hep yasal olarak bunları erteliyoruz, biliyorsunuz. Bunlarla ilgili keşke bir Başbakan yardımcısı olsaydı da bu politikaları yönlendirebilseydi. Engellilerin iş hayatından uzaklaştırılmaması, üretimden uzaklaştırılmamaları yönünde politikalar güdebilseydik.

Sayın Bakan, bütün bu dezavantajlı gruplarla ilgili yani kadın, çocuk, engelli, yaşlı, gençler, LGBT’li bireyler; bütün bunlarla ilgili... Sosyal Politikalar Bakanlığının gerçek anlamda tanımı böyle bir şeydir. Yani Hükümet içinde bir Başbakan yardımcılığı çerçevesinde, o 400 milyar TL bütçenin, hak ettiğimiz gibi, OECD içinde yüzde 20’lere, 25’lere yükselmesi ve 1 trilyon TL gibi bir bütçeye ulaşması, bütün bunları yönetmesi ihtiyacı var. Ortada sonuç olarak yönetilen bir yoksulluk var maalesef, başka bir şey yok Bakanlığınız tarafından. Oysa bu yoksulluktan çıkması gereken milyonlarca insan var, üretim mekanizmasının içine girmesi gereken milyonlarca insan var, bunların politikalarını konuşmalıyız Sayın Bakan.

Bakın, sosyal politikaların bir boyutu daha var. Keşke böyle bir Başbakan Yardımcısı olsaydınız. Toplumsal barış anlamında bir türlü o barışı tahkim edemediğimiz için, biliyorsunuz, milyonlarca insanımız on yıllardır göç ediyorlar Sayın Bakan çatışmalı politikalar, OHAL politikaları, güvenlikçi politikalar çerçevesinde ve maalesef bütçemizden bu yıl daha fazla bir rakam güvenlikçi politikalara aktarılıyor. Bakın, güvenlikçi politikalarla ilgili bütün bakanlıkların, bütün kalemelerin bütçesi yüzde 50’den fazla arttı, sizin bütçeniz yalnızca yüzde 10. Sayın Bakan, buna itiraz ettiniz mi? Ben itiraz ediyorum. bütün Komisyon üyesi arkadaşlarımız da itiraz ediyorsa hep beraber, silaha değil, gerçek anlamda sosyal politikalarla yatırım yapmanız gerekiyor.

Bakın, sizin, Eğitim Bakanına gidip kapısını aşındırmamız gerekiyor Sayın Bakan. Bunu özellikle dinlemenizi rica ediyorum Sayın Bakan. Bakın, Eğitim Bakanımız geçen hafta bütçesinde buraya geldi ve aynen şunu söyledi Sayın Bakan: “Biz, nitelikli okullara yüzde 5, 10 gibi çocuğumuzu göndereceğiz, geride kalan yüzde 90-95 mahallelerinde ne okul varsa ona razı olacaklar.” mealinde bir şeyler söyledi. Sayın Bakan, bakın sizin buna itiraz etmeniz gerekiyor, bir Sosyal Politikalar Bakanı olarak buna esastan itiraz etmeniz gerekiyor. Çünkü bakın, yoksulluk sarmalında olan kesimler vardır, Batı’da da örnekleri var. Amerika Birleşik Devletleri’ne gidin, bir siyah çocuk yoksul bir mahallede doğmuşsa o çarkı bir türlü kıramaz, kast sistemleri vardır çünkü. Belli zengin mahalleler vardır, orada iyi okullar vardır, yoksul mahallelerde maalesef o kadar nitelikli olmayan okullar vardır ve o yoksulluk sarmalını o çocuklar bir türlü kıramaz ve çocuk bunu kaderi zanneder. Geçen gün bir video gördüm, kâğıt toplayan

bir çocuk okulda olan çocuklara bakıyor. Birisi soruyor: “Arkadaş, sen bu okulda olmak ister miydin?” diyor. Çocuk cevap veriyor, gözlerim yaşardı gerçekten “Yok ağabey, biz yoksuluz.” diyor yani o okulda olmayı dahi hayal edemiyor. İyi giyimli çocuklar vardı içeride, herhâlde daha zengin bir mahallenin çocuklarıydı. O çocuk o okulda olmayı dâhi hayal edemiyor. Belki de o hayale ulaşan milyonlarca çocuk var ama nitelikli eğitim alamadıkları için o yoksulluk çarkını bir türlü kıramıyorlar Sayın Bakan.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Paylan, toparlayın lütfen.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sizin esastan Eğitim Bakanına bu konuda itirazınız olması lazım. Yani o yoksulluk çarkını kırmadan, hep sosyal yardıma mahkûm edilmiş ve bunu kabullenmiş milyonlarca insanı o çarktan kurtarmamız gerekiyor Sayın Bakan.

Toparlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Mesela, Çevre Bakanıyla görüşmeniz lazım. Ya, şimdi, Allah’ımızı severseniz, Ankara’nın mahallelerini geziyoruz, ben de İstanbul’un mahallelerini geziyorum. Ya, inanın, akşam saatlerinde -şimdi gidelim- gaz maskesi takmamız lazım yoksul mahallelerde Sayın Bakan. Bakın, gelin beraber gidelim şuraya, gecekondü mahallelerine...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – İstanbul’a hiç gitmemişsin.

YUSUF SELAHATTİN BEYRİBEY (Kars) – Ankara’da gecekondü kalmadı.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Nasıl yok? Gel beraber gidelim. Siz biliyorsunuz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bu saatte tartışma çekemem, kusura bakmayın.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Biz nasıl çekelim?

BAŞKAN – Dinleyin masal dinler gibi siz de, hayret bir şey.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ne demek “Masal dinler gibi.”

BAŞKAN – Pardon yani ses çıkarmadan dinleyin diyorum.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Başkan, tarafsız ve bağımsız bir başkan olarak mı konuştunuz?

BAŞKAN – Ciddi dinleyin arkadaşlar.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Şimdi, Ankara’nın şu mahallelerine gidelim beraber, arkadaşlarımız gitmemişler, herhâlde zengin mahallelerde kendileri bulunuyorlar. Yoksul mahallelerde kömür dağıtılıyor Sayın Bakan, hem Bakanlığınız hem belediyeler kömür dağıtıyor ama inanın, şehirlerin hava kalitesini yok eden bu kömür dağıtımı ve o kalitesiz kömürler hepimizin yaşam kalitesini etkiliyor. Bu konuda görüşmeniz gerekmez mi Sayın Bakan yani hem sağlığını hem kentlerimizin sağlığını düşünmek anlamında?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – İstanbul’un yüzde 90’ı doğal gaz.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Kömürü kime dağıtıyorsunuz Sayın Vekilim?

YUSUF SELAHATTİN BEYRİBEY (Kars) – Varsa fakir...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Kömürü kime dağıtıyorsunuz?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Sakıncası yok.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Milyonlarca ton kömür dağıtıyorsunuz, kime dağıtıyorsunuz kömürü? Dağılmıyor mu kömür?

BAŞKAN – Arkadaşlar, gerçekten...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Senin oturduğun semtte doğal gaz mı, kömür mü, onu söyle.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Senin, benim oturduğum yerler doğal gaz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, saat 19.34.25’te bunu kaldıramayacağım.

Sayın Paylan, lütfen devam edin.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Niye müdahale ediyor efendim? Arkadaşınıza kızın.

BAŞKAN – Ediyorum zaten, oraya söylüyorum.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Etmiyorsunuz. Sataşma var efendim.

Sayın Bakan, bir de bazı arkadaşlarımız söyledi ama hepimizin vergileriyle yapılan sosyal yardımlardan bahsediyoruz ve bunlar maalesef Bakanlığınızın kadroları tarafından sanki bir AKP’nin hizmeti gibi sunuluyor. Bu konuda bir sıkıntı olduğunu düşünüyorum. Hepimizin vergilerinden veriliyorsa bunlar bir devlet yardımıdır, AKP’nin yardımı değildir.

Sayın Bakan bir de bir sorum var: Biliyorsunuz ülkemizi, çok dilli, çok inançlı, çok mezhepli bir ülke. Bu anlamda bütün Bakanlık kadrolarını ayrımcılık eğitimlerinden geçiriyor musunuz? Bu çok dilli, çok kültürlü, çok inançlı olma farkındalığı Bakanlık kadrolarında var mı ve buna göre mi hizmet veriliyor? Mesela, çok dilli hizmet verebiliyor musunuz? Ve bu çok kimlikli olma farkındalığı kadrolarınızda var mı? Bunu hassaten merak ediyorum.

Son olarak Sayın Bakan, bütün bu önerilerim çerçevesinde, Bakanlığınızın gerçekten kadın bölümünün ayrılıp güçlü bir kadın Bakanlığı olarak tahkim edilmesini ve Sosyal Politikalar Bakanlığınız sosyal politikaların tamamını koordine eden ve milyonlarca insanı yoksulluktan, yoksunluktan kurtaran politikaları gerçek anlamda yapmanızı öneriyorum. Yoksa Bakanlığınız ismini aile ve sosyal yardım bakanlığına çevirmenizi öneriyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum size.

Sayın Böke, buyurun lütfen.

SELİN SAYEK BÖKE (İzmir) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Esasında, ben de konuşmamı ikiye ayıracağım, zira ben de Bakanlığın ikiye ayrılması gerektiğini kuvvetle düşünüyorum ve sosyal politikaların da hakikaten hak ettiği bir politika çerçevesiyle uygulandığı bir bakanlığa Türkiye’nin kavuşması ihtiyacının da çok belirgin olduğunu düşünüyorum. Tabii, sosyal politikaların yanı sıra, kadınların da hak ettikleri değeri görecekleri, sosyal ve ekonomik hayata katılımda önlerine konulmuş olan bütün engellerin kaldırılması için onlarla mücadele verecek bir kadın bakanlığına da Türkiye’nin çok ihtiyacı olduğu aşikâr.

Şimdi, ben, ilk başta sosyal politikaya dair bir ana çerçeve tartışmasını çok önemsiyorum çünkü Türkiye’de maalesef sosyal politikalar salt sosyal yardımlarla sınırlı bir çerçeveden değerlendiriliyor ve uygulanıyor. Oysa sosyal politikaların amacı sosyal yardımların çok ötesinde, yardıma ihtiyacı ortadan kaldıracak bir sosyal mobilité sağlamak için bir araçtır ve önemli bir dağılım mekanizması ve dağılım aracı olarak yeniden dağılım ekonomik aracı olarak da kullanılması esasında elzemdir. Ben üç alanda sosyal politikaları değerlendirmeyi önemli buluyorum. Bir tanesi, yeterli mi Türkiye’de yani ne kadar cömert? Hakikaten devlet olması gerektiği kadar sosyal hak temelli bir desteği vatandaşlarına veriyor mu? İkincisi, ne olmalı bu sosyal politikanın içerisinde? Sosyal harcamalar, kapsamı ve biçimi ne olmalı? Üçüncüsü de kurumsal işleyişi, dolayısıyla da verimliliği nasıl tarif edilmeli? Maalesef her üçünde de Türkiye’de sosyal politikaların tarifinde ve uygulamasında ciddi sıkıntılar olduğu aşikâr.

Yeterliliğe baktığınızda, Türkiye’de yeterli düzeyde sosyal politika harcaması yapılmadığı çok açık bir biçimde tespit edilebiliyor. Bu, Türkiye’de yoksulluk yardımıyla yapılan yardımların esasında yüksekliğinden yakınmanın ötesinde, buna ihtiyaç doğuran bir ekonomik düzenin tartışılmasını başka bakanlıklarda yaptık fakat sizin Bakanlığınız açısından önemli olan, Türkiye’nin AB standartlarında refah düzeyi ve ihtiyacı Türkiye’den çok daha yüksek, ihtiyacı çok daha düşük ülkelerin Türkiye’den çok daha fazla sosyal harcama yaptığı gerçeğini ortaya koymak gerekiyor yani dünyanın refah düzeyi en yüksek ülkelerinde sosyal politika harcamaları da yüksektir. Zaten refaha katkıda bulunan şey de iyi tarif edilmiş sosyal politika harcamalarıdır.

Baktığınızda, AB’de ortalama millî gelirin içinde yüzde 3’ün üzerinde sosyal harcama varken Türkiye’de bu oran yüzde 1,3. Oysa Danimarka, mesela refah düzeyi Türkiye’den çok yüksek, yoksulluk oranı Türkiye’den çok düşük olan Danimarka’da bu harcamalar yüzde 11’e kadar erişiyor. Demek ki bizim sosyal harcamalarımızın niteliğini bir değerlendirmeden geçirmemiz ve yeterlilik düzeyini bir kez daha göz önüne almamız gerekiyor. Üstelik de Türkiye’de medyan gelirin yüzde 60’ını standart olarak baktığınızda da 20 milyona yakın insanın esasında bir hak olarak sosyal destek ihtiyacı olduğunu da tarif ediyoruz. Demek ki yeterli düzeyde destek verilmiyor çünkü sosyal politika salt sosyal yardım olarak düşünülüyor, sosyal yardım da maalesef partizan bir araç ve siyasetin gölgesinde yapılan bir politika aracı olarak karşımıza çıkıyor.

Bir diğer sorun, içerikte, yeterlilikte baktığınızda, Türkiye’de çalışan yoksulluğun çok yüksek olduğu gerçeği de sosyal politikaların tarifinde maalesef göz ardı ediliyor. Bugün, Türkiye’de, çalışanlar arasında yüzde 14’e yaklaşan, yüzde 13,7 oranında çalışan yoksulluğuyla karşı karşıya olan milyonlar var. Romanya’dan sonra Avrupa ülkeleri arasında lideriz bu konuda. Demek ki çalışmasına rağmen, yoksulluk sınırını aşamayan insanlar var. Sosyal politika bu insanlara da el uzatmakla yükümlüdür. Bunun için yapılabilecek şeyler var ama korkarım ki, ben, ne Bakanlığınızın stratejik planında ne de sunumda bunlara denk gelmedim. Hızlıca birkaçını burada paylaşayım.

Vergi indirimi bir politika aracı olarak OECD ülkelerinde kullanılıyor, biz de değerlendirmeliyiz. Çalışma desteği yani kazancının üstüne bir ek destek vererek yoksulluktan çalışanı kurtaracak bir sosyal politika Türkiye’de değerlendirmeye muhtaçtır. Barınma programları, TOKİ’nin ötesinde gerçekten ihtiyaç duyanlara bir barınma sağlayan bir program. Bir de tabii, çocuklara evrensel bir destek çünkü Türkiye’de sadece çalışan yoksulluğu değil aynı zamanda çocuk yoksulluğu da maalesef çok yüksek ve şartlı nakit desteği içinde verilen bu programlarda korkarım ki gerçek bir sosyal politika hedefine ulaşmıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Bir dakika lütfen.

Buyurun.

SELİN SAYEK BÖKE (İzmir) – Çok teşekkür ederim.

Kapsama baktığınızda sosyal politikalar Türkiye’de salt en yoksula yardım vermek olarak tarif edildiği için zaten sıkıntı çıkıyor. Oysa sosyal politika gelir dağılımında adaleti sağlayacak bir araç olarak tarif edilir bilim dalında. Yani sadece aynı veya nakdî yardım sağlamayı değil esasında sosyal içermeyi, kapsayıcılığı sağlayacak bir araçtır aynı zamanda. Onun için de aktivasyonu sağlayacak yani dezavantajlı insanları topluma kazandıracak politikaları da uygulamak için sadece ekonomik alanda değil her alanda vatandaş olarak eşit muamele göreceği bir düzeni kurmak açısından sosyal politikalar önemlidir.

Türkiye’de korkarım ki bunların hiçbirisi uygulanmıyor, sadece bir muhtaçlara sosyal yardım programı sosyal politika olarak karşımıza konuyor. Üstelik onun da verimliliğine dair karşımıza çıkan rakamlar çok olumsuz.

Gini katsayısına baktığınızda hani “Sosyal yardımlar yapıyoruz.” deyip bununla övünen bir iktidarın Gini katsayısını düşürmüş olması gerekir. Oysaki son birkaç yıldır Gini katsayısı tekrar artış eğiliminde.

Bunun ötesinde World Aspire yaptığı çalışmaya göre sosyal harcamalar Gini katsayısını düşürmediği gibi etkilemiyor bile Türkiye’de. Yeniden dönüyorum çünkü sosyal harcamalar ve sosyal politika amaca ve verimliliğe odaklı değil salt yardım amaçlı uygulanan bir programa dönüştürülmüş.

Bir rakam daha bence çok çarpıcı. Piyasanın adaletinin ne kadar dar olduğunu, adil olmadığını hepimiz biliyoruz. Bu piyasaların adil olmayan sonuçlarını gidermek için uygulanan sosyal politikalarla insanların geliri artmış mı diye baktığınızda da Türkiye’nin OECD ülkeleri arasında en kötü performans gösteren üç ülke arasına girdiğini görüyoruz. Yine, sosyal politikalar ve harcamaların vatandaşın piyasanın adaletsiz koşullarına karşı korunmasını sağlamadığı ve burada en kötü üç ülke arasına giriyor olmasının da sizin Bakanlığınızın stratejik planlarında bir değerlendirmeye ihtiyacı olduğu aşikâr.

BAŞKAN – Lütfen toparlayalım. Son cümlelerinizi alalım.

SELİN SAYEK BÖKE (İzmir) – Hemen.

Son olarak, kurumsal işleyişin hak temelli olması gerekiyor, evrensel olması gerekiyor, insanları rencide edecek biçimde onları siyasetin veyahut da siyasi partilerin iki dudağı arasına sıkıştıran değil bu ülkenin vatandaşı olarak doğduğu için hakkı olan bir vatandaşlık ücreti alabildiği başka bir sosyal politikaya ihtiyacımız ve bunun kurumsal yapısını kurmaya ihtiyacımız olduğu aşikâr.

Son olarak, kadınların ekonomik gücünün artırılması ve istihdama katılımı önünde bu OVP’nin ciddi bir engel oluşturduğunu düşünüyorum ve bununla ilgili kaygımı...

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

SELİN SAYEK BÖKE (İzmir) – İzin verirsiniz çok hızlı söyleyeceğim.

OVP’deki şu cümle beni çok kaygılandırdı: “Kadınların istihdamını desteklemek için mekân ve zaman kısıtlarını azaltacak esneklikte, başta bilişim teknolojileri olmak üzere, teknolojinin daha fazla kullanımına yönelik bir teşvik mekanizması geliştirilecektir.” deniyor. Hangi mekân kısıtını kaldıracağız? Kadınlar iş yerine gitmeyecek mi? Evlerinde mi oturacaklar? Dijital ve sanal ortam üzerinden mi iş piyasalarına katılacaklar? Kadını eve hapseden bir yaklaşımın sosyal ve ekonomik kalkınmanın önünde ciddi bir engel olduğunu hepimiz biliyoruz.

Bu maddeye dair kaygımı paylaşmadan edemeyeceğim. Türkiye’ye bu bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN – Teşekkürler.

Sayın Paylan, buyurun.

GARO PAYLAN (İstanbul) - Sayın Bakanım, çok kısa bir şey unuttuğum, onu size ifade etmek istiyorum.

Sunumunuzda bir cümle vardı: “2018 yılında Almanya’da ikamet eden Türk soylu ailelerin profil araştırmasını gerçekleştireceğiz.” demişsiniz.

Sayın Bakan, devletlerin soydaşları olmaz, vatandaşları olur ve “Türk soylu” tabiri yani Türk soyluları ifade eder isimde olduğu gibi. O anlamda “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı” veya “Türkiye kökenli bütün vatandaşlarımızın bu profillerini araştıracağız.” demeniz çok daha doğru olurdu yani devletlerin vatandaşı olur. O anlamda bakmanızı ve bu ifadeyi düzeltmenizi rica ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Evet, son konuşmacımız Sayın Beyribey.

YUSUF SELAHATTİN BEYRİBEY (Kars) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, değerli basın; sözlerime başlamadan evvel hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Anayasa’mız gereği Türkiye Cumhuriyeti bir sosyal hukuk devleti. Sosyal hukuk devletinde de... Ki Anayasa’mızın yine 61’inci ve 60’ıncı maddeleri de sosyal güvenlikle ilgili maddeleri. Bu sosyal güvenlikle ilgili maddeleri 2002 sonrası AK PARTİ Hükûmetiyle beraber gerçek değerini kazanmıştır. AK PARTİ hükûmetlerinden önce yine bu kanunlar vardı, bu maddeler vardı, sosyal güvenlik vardı, Anayasa’mız da vardı ama uygulamada engellilerle ilgili ki o zaman adı “özürlüler”di, “özürlüler” diye hitap edilirdi, aşağılanırdı. “Engelliler” ifadesini de AK PARTİ hükûmetleri zamanında değiştirdik ve “özürlü” ifadesini “engelli” ifadesi hâline getirdik.

Şimdi, ben engellilerle ilgili 2002 sonrasında Türkiye’de reform, devrim yapıldığına inanıyorum. Gittiğimiz her yerde, her gittiğimiz engellenin yanında, ailelerinin yanında, engelliler önceden onlar için yükken şimdi artık engelliler o ailelerin tıpkı kendileri gibi bireyleri oldu. Ben bir hekim olarak tabii bundan ileri derece mutluyum ve doğru şeyler yaptığımız kanaatini taşıyorum.

Engellilerle ilgili yapılan hizmetler gerçekten tarif edilir gibi değil. Geçmişte bu engellilerle ilgili vatandaşların yaklaşımı, ailelerin yaklaşımlarından çok üzüldüğümü, zaman zaman beni çok üzdüğünü de ifade etmek istiyorum. Belki de ondan dolayı devrim diyorum, ondan dolayı farklılıklar var diyorum.

İkincisi, yaşlılarımızla ilgili. Aynı şey yine yaşlılarla ilgili de geçerli. Yaşlılarımızda evde bakım ücretleri, evde bakım hizmetleri ve yaşlılarımıza verdiğimiz desteklerle yaşlılar da artık evlerinde iteklenen, ötelenen değil ailenin bir ferdi hâline gelmişlerdir. Gücü olmayan, ekonomisi olmayan yaşlılarımız da ailelerinde gereken yeri, gereken saygıyı bulur pozisyonunda olmuşlardır.

Ben bu yazın dolaşırken bütün köylerimizdeki en yaşlıları ziyarete gittim, bir de yatalak hastaları ziyarete gittim. Aşağı yukarı bir 50-60 kişiyi birebir ziyaret ettim. Ziyaretlerimde beni akıl almaz mutlu eden bir tabloyu sizlerle paylaşmak istiyorum: 70 yaşındaki gençtir, 90, 90, 106 yaşında yaşlılar evde bakım olanlar da dâhil, elleri, yüzleri, bedenleri, üzerindeki elbiseleri pırıl pırıldı. Köy yerindekilerinden bahsediyorum, şehirde değil. Yani hiç çekinmeden o insanların, yaşlılarımızın elini hiç çekinmeden ama öpeceğim kadar tertemizdi ve öptüm. Eskiden bu yaşlılara bakan yoktu, yaşlılar terk edilmişti.

Onun için, ben, hükûmetlerimiz döneminde özellikle, AK PARTİ hükûmetleri döneminde engellilerle, yaşlılarla, evde bakımla devrim yaptığımıza inanıyorum.

Peki, sıkıntılar var mıdır, onları da paylaşmak istiyorum Sayın Bakan. En büyük sıkıntılarımızdan bir tanesi -ki arkadaşlar da ifade ettiler sözlerinde- engellilerde gelirle beraber engelli maaşlarının kesilmesi büyük bir sorun yaratıyor. Bu, şöyle sorun yaratıyor: Bin küsur lira engelliye yardımdan dolayı bir para veriyoruz ama engellilik maaşından dolayı 700 lira civarında... Ki evde yaşayan engellilerin normal insanlara göre giderleri daha fazla, yaşam şartları daha zor, yatalakların da aynı şekilde; özel araba tutacaksınız, şehre götüreceksiniz veya başka yere götüreceksiniz, diğer ihtiyaçları daha fazla. Onun için, burada bir değerlendirme, yeniden gözden geçirmede fayda var. Aksi takdirde ne oluyor? Biz diyoruz ki: Senin aile gelirin, kişi başına düşen gelirin yüksek. Bu defa aileler engelliye ya

da annesini babasını başka bir haneye taşıyor. Gerçi yaşlılarla ilgili, daha doğrusu 2022'yle ilgili bunu yaptık ama başka evlere taşıyor veya hane numarası alıyor, bir hülle yapıyor, bir hile yapıyor. Bizim vatandaşlarımızı hileye yönlendirmememiz lazım. Engelliyse engelliliğiyle ilgili desteklerimiz neyse onları vermemiz gerektiği inancını taşıyorum.

Ben bu yaptığınız güzel hizmetlerden dolayı Bakanlığınızı tebrik ediyorum. Ayrıca evde bakıma muhtaç olanların, kendi ilim Kars'ta, görevliler tarafından düzenli olarak kontrol edildiklerini gördüm. Tabii, çocuk evlerine gittim, çocuk sitelerine gittim. Gerçekten Türkiye Cumhuriyeti devleti büyük bir devlet, çok güzel hizmetler yapıyor. Bu hizmetlerinizden dolayı teşekkür ediyorum. Bizi onurlandırılıyorsunuz, gururlandırılıyorsunuz. Hükûmetimize ve size teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

Uzatmak da istemiyorum, Başkanım gözlerimin içine bakıyor.

Evet, bütçemiz memleketimize, milletimize hayırlı olsun.

Saygılarımla...

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Beyribey.

Gözünüzün içine baktığım, ne yalan söyleyeyim, doğru. 38 arkadaşımız üç yüz doksan iki dakika söz aldılar.

Şimdi bütçe ve kesin hesaplar üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır. Sayın milletvekillerine teşekkür ediyorum ve soru bölümüne geçiyorum. Lütfen soru sormak isteyen arkadaşlarımız sisteme giriş yapsınlar.

Evet, Sayın Kuşoğlu, sizden başlıyorum, buyurun.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, konuşmam sırasında sorduğum bazı sorular vardı, onlar geçerlidir, sanırım cevaplayacaksınız. Geçen yıl cevap vermemiştiniz. Onlar saklı kalmak kaydıyla 2 soru daha sormak istiyorum. Birisi, bu E cetvelinde YADES'le ilgili olarak büyükşehir belediyelerinin program amaçlarına uygun olarak hazırlayacakları projeler için kullanılan, 5018 dışında kullanılan bir ödenek var. Ne kadar kullanılıyor bu YADES kapsamında E cetvelinden, kullanıldı, kullanılacak, 2016-2017?

Bir de -yine geçen yıl sorduğum, cevap alamadığım- bakın, bu, 2018 yılı Programı Kalkınma Bakanlığının. Burada “Sosyal Yardım Hizmeti Veren Kamu Kuruluşlarının Sosyal Yardım Harcamaları” diyor. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Millî Eğitim Bakanlığı, -burada, öğretimdeki muhtaç öğrenciler vesaire var- YURTKUR, TKİ, TTK kömür yardımları, belediyelerin tüm sosyal yardımları dâhil, 27 milyar 920 milyon liralık bir sosyal yardım var sonuçta 2016 için. Siz “35” dediniz buna. Nedir farklılık? Yani 8 milyarlık bir fark var. Nereden doğuyor bu farklılık?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Paylan...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Başkan, öncelikle, Sayın Bakan geçen yıl sorular sorulara cevap vermemiş, bununla ilgili Başkanlık Divanının bir çağrı yapması...

BAŞKAN – Yapacağım sonunda, siz sorunuzu sorun yapacağım.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Hayır, hayır; yalnızca sorulara değil, konuşma içindeki sorularımız dâhil olmak üzere, Genel Kurula kadar sorularımızın ulaşması...

BAŞKAN – Konuşma içerisindeki sorularınız dâhil olmak üzere soracağım, isteyeceğim.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Sayın Başkanım, hepsine cevap verdim bir hafta sonra.

GARO PAYLAN (İstanbul) – O zaman Başkanlık vermedi.

BAŞKAN – Bizim üzerimizden yapmadınız herhâlde.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Bakan yardımcımız bir hafta sonra bütün vekillerimize...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bize ulaşmadı.

BAŞKAN – Sayın Aksu’ya gitmiş mesela, pozitif ayırım.

Direkt geldi, değil mi, Komisyon üstünden gelmedi size?

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Komisyon üzerinden yollayalım.

BAŞKAN – Siz bu sefer Komisyon üstünden yapın, biz “check” edebilelim.

Teşekkür ediyorum, Sayın Bakanım.

Şimdi soruyu alayım, burayı geçtik.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Bakan, tutanaklara bakın yani konuşmalarımız sırasında sorduğumuz sorulara da cevap istediğimiz... Tamam.

2017 Kasım ayı itibarıyla kurumunuza bağlı kaç kadın sığınağı vardır ve bu sığınaklar hangi illerde bulunmaktadır, ne kadar bütçe ayrılmaktadır?

Son beş yılda ilk adım merkezlerine, emniyet güçlerine veya ilgili kamu kurumlarına başvurmuş olmasına rağmen kaç kadın yeniden şiddete maruz kalmıştır, kaç kadın hayatını kaybetmiştir?

BAŞKAN – Üç...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Neden Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı’ndan sonra, 2008-2013 Planı’ndan sonra yeni bir eylem planı hazırlamamıştır?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bir sorum daha var: OHAL hukuksuzluğuyla ihraç edilen on binlerce kamu emekçisinin çoğu dezavantajlı durumu düşmüştür. Ekonomik, eğitsel, psikososyal yoksunluk yaşamaktadır. Bakanlık çocuğun yüksek yararını düşünerek ihraç edilen emekçilerin çocukları için özel bir çalışma yapmakta mıdır? İhraçlar ve tutuklamalar nedeniyle dezavantajlı duruma düşen çocuklar için bir çalışma yapmayı düşünmekte midir?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Aksu...

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Ben aslında bir soru sormayacağım ama son, Sayın Beyribey konuşmasında “özürlü” kavramının kullanılmasını bir, özürlülere, engellilere hakaret olarak anlaşılabilecek bir ifade olarak kullandı.

Biliyorsunuz, Türkiye’de 1997 yılında Özürlüler İdaresi Başkanlığı kuruldu. Bunun amacı da engellilere hizmet etmektir. Yani kavram daha sonra değişti ama iktidarınız döneminde de bu “özürlü” kavramı uzun süre kullanıldı. O sebeple geçmişte bu kavram kullanıldı diye bütün yetkilileri töhmet altında bırakmak, “Hakaret etti.” demek doğru değil. Onu ifade etmek istedim.

BAŞKAN – Sayın Aksu, mümkünse soruyu alayım.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Hayır, bu kadardı.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum, aldım soruyu.

YUSUF SELAHATTİN BEYRİBEY (Kars) – “Özürlü” demek aşağılama demektir.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bu tarz bir tartışmayı açmayacağım. (Gürültüler)

Arkadaşlar, soru kısmındayız.

Sayın Sarıhan, lütfen buyurun.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakana sormak istediğim birkaç soru var. Bunlardan birisi, kendilerinin bize sunduğu bütçeyle ilgili metin arasında Değerler Eğitimi Programı’ndan söz ediliyor. Bu programın 2014’te başladığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yürütüldüğü, millî ve manevî değerlere sahip toplumsal yaşama güçlü katılım hedeflendiği ifade ediliyor.

Şimdi, millî ve manevî değerler eğitimi acaba gerçekten Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından mı yapılmalı, yoksa bu konuda, örneğin millî değerler üzerinde daha uzman ve daha doğru kişilerin mi yapması gerekir? Neden böyle bir tercihe gidildiğinin yanıtlanmasını rica ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Birkaç sorum daha var.

BAŞKAN – Hızlı bir şekilde lütfen.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Normal bir hızla konuşmaya çalışıyorum.

Daha doğrusu, daha önce konuşan arkadaşlarımızın da sözünü ettiği OHAL gerekçe gösterilerek 24 kadın derneği ve bir de bir çocuk derneği kapatıldı. Acaba bu derneklerle ilgili , bu derneklerin durumuyla ilgili kendileri herhangi bir ilgi göstermişler mi? Bunlar, hepsi de alanlarında çalışan yasal derneklerdir. Bu konuda bir girişimde bulunacaklar mı?

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Sarıhan.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Bir soru daha.

BAŞKAN – Sorular korsan bildiri gibi oldu efendim.

Buyurun...

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Öyle mi? Peki.

Ailenin işlevleri konusunda, yine, elimizdeki metinde “Neslin devamını sağlamak.” diye bir tespit yapılmış. Birinci görev neslin devamını sağlamak. Acaba bu aile birliğini doğrudan doğruya çocuk üretim birliği gibi gören bir anlayışı mı yansıtıyor? Nasıl bir nesil olacak, o nesil nasıl yetiştirilecek? Bu konularda kendilerinin, aynı zamanda Sosyal Politikalar Bakanı olarak görüşleri var mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Demir...

NURETTİN DEMİR (Muğla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Çocuk Esirgeme Kurumunda güvence altına alınan çocuklara 18 yaşına kadar meslek edinmeleri için kurslar açılıp çocuklar meslek sahibi yapılıyor mu? Ne kadar açılmış kurs var? Burada eğitim gören çocuk sayısı nedir? Bu çocukların staj olanağı nedir? Bu çocukların teknik meslek liselerine girişte kontenjanları var mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Çam...

MUSA ÇAM (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, bir saat önce Mamak'ta bir vatandaş ağlayarak şunu söyledi: Nazım Belger İlköğretim Okulunda Suriyeli öğrencinin sürekli şiddete maruz kaldığı ihbarları geliyor. Bu Millî Eğitim Bakanının meselesi ama Sayın Bakanım bu konuya müdahale edelim. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

İkinci sorum: Genel Başkan Recep Tayyip Erdoğan Birinci Uluslararası Kadın ve Adalet Zirvesi'nde yaptığı konuşmada kadın ve erkeği eşit konuma getirmenin fitrata aykırı olduğunu söyledi.

Yine, Orman ve Su İşleri Bakanı Veysel Eroğlu, kadınların “İş istiyoruz Sayın Bakanım.” sözlerine karşılık “Evdeki işler yetmiyor mu?” yanıtını verdi.

Son sorum: AKP Milletvekili Sefer Üstün'ün “Tecavüzcü kürtaj yaptıran tecavüz kurbanından daha masumdur.” ifadelerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Özdemir...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bakanlık bugüne kadar hangi kurum ve kuruluşlarla ve hangi amaçlar için protokoller imzalamıştır? Sunuşunuzda Sayın Bakan özellikle Diyanet İşleri Başkanlığıyla ortaklaşa yürütülen çalışmalardan bahsettiniz. Bu çalışmalarla ilgili daha kapsamlı bilgi ve bu çalışmalar sonucunda ne tür somut çıktılar elde edilmiştir?

İkinci sorum da bugün çok gündeme geldi, gazi sayılmayanlarla ilgili. Özellikle Sağlık Yönetmeliği gereği gazi sayılmayan vatandaşlarımızın hak ettikleri gazilik unvanı konusunda bir şey yapacak mısınız? Özellikle Bakanlar Kurulunda bu konuyu gündeme getirecek misiniz?

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Cora...

SALİH CORA (Trabzon) – Sayın Bakanım, gazilerimizin bir kısmının emekli olması hâlinde gazi aylıklarının yarısının kesildiği yönünde bize şikâyetler gelmektedir. Bu konuda bir düzenleme, bir çalışma var mıdır?

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Durmaz.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, bu, şehitler arasındaki ücret ve ayırımın giderilmesiyle ilgili somut bir çalışmanız var mı?

İkincisi, Tokat'ta 2018 yılına planladığımız yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezinin bedeli ayrıldı, ihalesi yapılacak mı, bunu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Özgökçe...

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, İstanbul Sözleşmesi'ne göre, göçmen kadınları da devlet şiddetten korumak zorundadır. Fakat Türkiye'de çok fazla mülteci kadın ya da sığınmacı kadın şiddet görüyor ama kadınların çoğu Bakanlığınıza ulaşmadan geri çevrililiyorlar. Kadınlar sosyal çalışmacıya ulaşamamakta, Göç İdaresindeki erkek müdürler, konuyla ilgisi olmayanlar tarafından evlerine yollanıyorlar. Bu, en çok aldığımız şikâyetlerden biri. Doğru mu? Bu mülteci ve sığınmacılar neden sığınaklara ulaşamıyorlar, neden Göç İdaresine yönlendiriliyorlar?

Yakın zamanda Düzce'de bir mülteci kadın öldürülmüştü. Ayrıca, Bakanlık olarak Suriyeli genç kadınların yaşamlarını iyileştirmek ve onları erkek şiddetinden korumak için önünüze koyduğunuz bir plan var mıdır?

Yine, İstanbul Sözleşmesi'ne aykırı olan bir uygulamadan haberdar olduk, daha doğrusu böyle şikâyetler var hem Sığınaklara Dair Yönetmelik'e ve hem de İstanbul Sözleşmesi'ne aykırı tarzda. Başvuran, sığınaklarda kalan kadınların yakınlarına "Sığınakta kalıyorlar." diye bilgiler veriliyor. Bu durumdan haberdar mısınız?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Depboyu...

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Bir sorum daha var.

BAŞKAN – Sorun, sorun.

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Karıştırdım, bir saniye...

BAŞKAN – Arkadan sorun, fark etmez.

Sayın Depboyu, siz sorun, buyurun.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, konuşmam sırasında sorduğum soruların cevaplarını alabilirsem çok mutlu olacağım.

Bunun yanı sıra, boşanma danışmanlığı hizmetlerinden bahsedildi, konuşmanızda var. Bu hizmetlerde görev yapacak uzmanlar ve bu uzmanlara verilecek görevler nelerdir, bunları öğrenmek istiyorum.

Bir de ASDEP ve boşanma danışmanlığı için hangi lisans programlarına görev verilecek yani alımlar hangi meslek alanlarından olacak?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Özgökçe...

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Tamamlayayım. Teşekkür ederim.

Engellilerin rapor alırken karşılaştığı sorunları çözmek, raporların engellinin bireysel yeteneklerini değerlendirmeye dâhil edebilecek sosyal hizmet uzmanı, özel eğitim uzmanı gibi alanda yetkin uzmanlarca verilmesini sağlamak için Bakanlığınız bir çalışma yürütmekte midir?

Bir de cinayet davalarında sivil toplum örgütlerinin davalara müdahil olamadıklarını görüyoruz, kadın cinayeti davalarında. Bu konuda bir iyileşme ya da gelişme var mıdır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Aslan...

MEHMET ALİ ASLAN (Batman) – Sayın Bakanım, biliyorsunuz, geçtiğimiz şubat ayında, gemilerden, yurt dışından alınan mücevher, değerli taşlardan vergi yüzde 20’ye kadar indirildi. Yani bunlar sermaye sahipleri, zengin insanlar. Oysaki engellilerden hâlâ yüzde 18 araç KDV’si alınıyor. Yani bir devletin, ticari olmaması kaydıyla bir engelliden para alması, kazanması doğru mudur? Bu yüzde 18’lik KDV’yi kaldırmayı, kaldırtmayı düşünüyor musunuz?

Ayrıca, engellilerin çocuklarına kırtasiye, iletişim gibi yardımlarda bulunmayı düşünüyor musunuz ve engellilerden yine elektrik, su, iletişimde, temel ihtiyaçlarda vergi alınmaması için bir çalışmanız olacak mı?

BAŞKAN – Sayın Akkaya...

YAKUP AKKAYA (İstanbul) – Sayın Bakan, Bakanlık 3 milyon 154 bin haneye doğrudan yardım yapıldığını söylüyor. Geçen dönemlerde bu rakam 2,5 milyon hane düzeyindeydi. Sorum şu: Sayın Bakan, yardım yapılan hane sayısının artmasından memnun musunuz?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, bütçe ve kesin hesaplar üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Sayın Bakana söz vereceğim.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır. Cevap verebildiğinize veriyorsunuz, veremediğinizi bize yazılı olarak bir hafta içerisinde -en geç on gün içerisinde- gönderiyorsunuz Genel Kurulda görüşmelere başlamadan önce ve ondan sonra hemen ara vereceğim. 21.30’a diğer kurumu çağırdım. Avrupa Birliği Bakanlığı gelecek.

Sayın Bakan, buyurun lütfen.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Deniz Depboylu Vekilimizin “ASDEP görevlileri hangi branşlarda alınıyor ve psikososyal desteği hangi branşlar veriyor?” diye bir sorusu olmuştur.

ASDEP görevlileri sosyal hizmet, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, aile ve tüketici bölümleri mezunları arasından istihdam ediliyor Deniz Hanım. Branş dağılımı ve ihtiyaçları belirlenirken ASDEP’in hizmet bileşenleri olan danışmanlık, yönlendirme ve rehberlik fonksiyonlarını dikkate alıyoruz ve ASDEP görevlilerine saha çalışmalarına başlamalarından önce hizmet içi eğitimler veriyoruz yani onları sahaya çıkmadan önce farklı farklı hocalar tarafından eğitimlere tabi tutuyoruz. Her ASDEP görevlisi yetkinliği, mezuniyeti çerçevesinde birey ve ailelere destek veriyor. Psikososyal desteği psikologlarımız veriyor. Yönlendirme hizmeti de ayrıca sunuyoruz, biliyorsunuz, bilgi işlem altyapımızla birlikte, ailelerin ihtiyaçları olan yönlendirme hizmetini de ASDEP görevlilerimizce sunuyoruz.

Yeni alımların hangi alanlardan alınacağını sordunuz. Yeni alacağımız ASDEP görevlileri de yine psikoloji, sosyoloji, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, çocuk gelişimi ve ev ekonomisi branşlarından alınacak.

“ŞÖNİM şiddetle mücadele konusunda çok önemli bir kurum. Şiddetle ilgili ne gibi hizmetler veriyor. Ülke genelinde kaç ŞÖNİM var?” diye bir sorunuz oldu. ŞÖNİM’ler, şiddet önleme ve izleme merkezlerimiz, şiddet mağduruna yönelik barınma hizmeti, geçici maddi yardım, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri, hayati tehlikenin bulunması durumlarında da geçici koruma altına alınmasının takibini ve izlenmesini yapıyor. Yine, ŞÖNİM’lerde kreş yardımı, hukuki destek, tıbbi destek ve istihdama yönelik destek de ŞÖNİM’lerde veriliyor. Çocuklar için burs desteği veriyoruz ve eğitim öğretim konusunda da destek gibi hizmetlerimiz ŞÖNİM’lerde sunulmakta.

Şiddet mağdurları kişisel başvuru, çağrı hatları, kurumlar arası yönlendirme ve üçüncü kişilerin ihbarıyla ŞÖNİM hizmetlerimizden yararlanabilmekte. Başvurular şiddet önleme ve izleme merkezlerimizde öncelikle meslek elemanları tarafından güvenli bir ortamda ve özel koşullarda, özel görüşmeler olarak gerçekleştiriliyor ve tamamen gizli şekilde kayıtları tutuluyor. Bu değerlendirmeler sonucunda, şartları doğrudan kadın konukevlerimize yerleşmeye uygun bulunanlar -"sığınık" demiyoruz, "kadın konukevi" diyoruz, bunu da ayrıca belirtmek istiyorum- ve hayatı tehlikesi olan şiddet mağdurlarını beklemeksizin hemen kadın konukevlerimize yerleştiriyoruz ve ilde eğer kadın konukevi kapasitesi yeterli değilse ilk kabul birimine kabul ediyoruz ve uygun sosyal hizmet modelini orada belirliyoruz.

Kasım 2017 itibarıyla 68 ilde ŞÖNİM'lerimiz hizmet vermekte ama önümüzdeki dönemde 81 ilde ŞÖNİM'lerin hizmet vermesini sağlamayı hedefliyoruz.

2013 yılından itibaren şiddet önleme ve izleme merkezlerinde 148 bin kadın, 38 bin çocuk ve 11 bin de erkek olmak üzere 197 bin vatandaşımız hizmet almış durumda.

BAŞKAN – Burada bulunan arkadaşlarımıza öncelik veriyoruz cevaplarda Sayın Bakanım, lütfen.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Evet, Bülent Kuşoğlu Vekilimizin "Gini katsayısında kötüleşme var. 2006 yılı verilerine döndük." diye bir sorusu oldu. Burada bir açıklık getirmek istiyorum: Gelir dağılımının temel ölçütlerinden biri Gini katsayısı ve 2002 yılında 0,44'ken 2016 yılında 0,40'a geriledi. 2016 yılı sonuçlarına göre Gini katsayısı bir önceki yıla göre çok az bir artış göstermiş olmakla birlikte, burada özellikle dikkat çekmek istediğim bir husus var, çok önemli bir husus: Toplumun en düşük gelirine sahip olan yüzde 20'sinin gelirden aldığı payda düşüş yok. Bu çok çok önemli. Gelirden en düşük pay alan yüzde 20'lik kesimin aldığı pay 2015 yılında yüzde 6,1'ken 2016 yılında yüzde 6,2 olarak gerçekleşmiştir. Bunu ifade etmek istiyorum.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Son dilimde kötüleşme var ama.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Yine, Bülent Kuşoğlu Vekilimizin "Boşanmalar artıyor mu?" diye bir sorusu vardı. Son altı yıla ait TÜİK verilerini incelediğimizde, ülkemizde kaba boşanma hızının son yıllarda azalma eğiliminde olduğunu göreceksiniz. Buna göre, 2016 yılında son altı yılın en düşük oranı gerçekleşti boşanmada. 2016 yılı verileri incelendiğinde bu oranın binde 1,59 olduğu görülüyor, 2011'de binde 1,62 ve 2016'da binde 1,59; 2015'te de binde 1,69'du yani 2016'da bir düşüş olduğunu göreceksiniz. Son altı yıl içinde kaba boşanma hızı düşmektedir.

Yine, Bülent Kuşoğlu Vekilimizin "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun gelir ve giderleri net olarak nedir?" diye bir sorusu olmuştu. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun 2016 yılı toplam geliri 5 milyar 597 milyon 420 bin lira ve giderleri ise 5 milyar 18 milyon 450 bin lira. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun 2016 yılı gelirleri: Diğer fonlardan 11 milyon 772 bin, gelir ve kurumlar vergisi ile trafik para cezalarından 5 milyar 93 milyon 698 bin, RTÜK gelirlerinden 15 milyon 613 bin, faiz gelirleri 18 milyon 730 bin ve diğer gelirler, iade, bağış olmak üzere, 142 milyon 609 bin lira, hazine yardımı da 315 milyon lira. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun 2016 yılı giderleri: Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarına yapılan periyodik transferler 1 milyar 299 milyon 75 bin lira, eğitim yardımları 855 milyon 805 bin lira, aile yardımları 460 milyon 358 bin lira, sağlık yardımları 7 milyon 47 bin lira, şartlı nakit transferleri 1 milyar 6 milyon lira, eşi vefat etmiş kadınlara yönelik nakdi yardım 810 milyon 19 bin lira, Muhtaç Asker Ailelerine Yönelik Nakdi Yardım Programı 127 milyon 11 bin lira, sosyal konut projeleri için ise 205 milyon 255 bin lira, diğer sosyal yardım programları için ise 247 milyon 430 bin liradır.

Yine, Bülent Kuşoğlu Vekilimiz “Kalkınma Bakanlığının yıllık programında bulunan sosyal yardım harcaması ile Bakanlığımızın açıkladığı sosyal yardım harcaması arasındaki farkın sebebi nedir?” dedi. Kalkınma Bakanlığımızca Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kaynaklarıyla karşılanmasına rağmen ücretsiz ders kitabı, öğle yemeği yardımı gibi kalemler sosyal yardım olarak gösterilmemektedir. Bu nedenle yıllık programda söz konusu harcamalara yer verilmemektedir. Ancak biz Bakanlık olarak söz konusu kalemleri kendi bütçemizde yer aldığından dolayı sosyal yardım harcamaları içinde göstermek zorundayız, bu yüzden farklılık görüyorsunuz.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – 8 milyar Sayın Bakan.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) - Garo Paylan’ın “2017 yılında kadın sığınmaevi -‘sığınak’ dediniz, biz ‘kadın konukevi’ diyoruz- kaç ilde ve ne kadar bütçe ayrıldı?” diye bir sorusu oldu?

GARO PAYLAN (İstanbul) – “Sığınma” neden demiyorsunuz?

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – 2002 yılında 8 kadın konukeviyle, 170 kişilik bir kapasiteyle hizmet vermekteyken Kasım 2017 tarihi itibarıyla Bakanlığımıza bağlı 102 kadın konukevinde 202.667 kapasiteyle hizmet veriyoruz. Son on beş yılda kadın konukevi sayımızı artırdık, yatak kapasitemizi de yine artırmış olduğumuz görülüyor. 2017 yılı kadın konukevlerimiz için ayrılan bütçe 94 milyon 284 bin lira, 2018 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı’ndaki rakamlar 102 milyon 601 bin lira.

Kadınlarımızın güçlendirilmesi ve kadınlara yönelik sorunların çözülmesi süreçlerinde ihtiyaç duyulan politikaların geliştirilmesi ve bu politikaların ilgili kurumların iş birliğinde hayata geçirilmesinde Bakanlık olarak eylem planlarından önemli bir araç olarak yararlanıyoruz. Bu eylem planlarımızdan biri de 2008-2013 Eylem Planı’nın devamı niteliğinde değerlendirdiğimiz, kadınların hak ve fırsatlardan imkânlarla tam erişimlerinin sağlanması, ekonomik, sosyal, siyasal yaşama katılımlarının güçlendirilmesi kapsamında 2018-2023 yılları itibarıyla uygulanacak olan Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı’dır. Söz konusu eylem planı, eğitim, ekonomi, sağlık, karar mekanizmalarına katılım, medya ve göç olmak üzere 6 temel alanda ilgili bakanlıklarla iş birliği içinde ulaşılabilecek temel amaç, hedefler ve bunlara ulaşmak için alınacak tedbirler ile tedbirlerden sorumlu kuruluşları ve ilgili kuruluşları, uygulama sürelerini ve performans göstergelerini içerecektir. Bu planın izlemesi, değerlendirmesi Bakanlığımız tarafından gerçekleştirilecektir.

GARO PAYLAN (İstanbul) – O beş yılda ne oldu Sayın Bakan? Beş yıllık boşluk oldu, ben onu sordum.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) - Ben sizi dinledim, lütfen siz de beni sakince dinleyin. Sorularınızı bilahare iletirseniz hepsine de zaman yettiği ölçüde cevap veririz, yetmeyenlere de yazılı olarak Plan ve Bütçe Komisyon Başkanlığımız üzerinden hepsine cevap vereceğim.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Bakanım, ama birbirimizi de anlamamız lazım, beş yıllık boşluk var arada.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – “Ülkemizde sosyal yardım artış trendi azaldı ve yardımları insan onurunu zedeleyici bir şekilde yapıyorsunuz.” demişti Sayın Bekaroğlu. Burada şunu ifade etmek istiyorum: OECD ortalamasında sosyal yardımların gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 2,5 seviyelerinden 2,23 seviyesine düşerken Türkiye’de bu oran yıllar içinde sürekli bir artış göstermektedir. 2002 yılında sadece binde 5 olan sosyal harcamalar 2015 yılında yüzde 1,37’ye, 2016 yılında yüzde 1,49’a çıkmış olup 2017 yılında da yüzde

1,58'e yükseleceğini tahmin ediyoruz. OECD ülkelerinde bu oran azalış trendindeyken ülkemizde son yıllarda özellikle sürekli arttığını ifade etmek istiyorum. Sosyal yardımların onur kırıcı şekilde verildiğine yönelik ithamlarıysa asla kabul etmemiz mümkün değil, zira bizler sosyal yardımların sunumunda insanı merkeze alan bir yaklaşımı benimsiyoruz. Biz yardım kuyrukları dönemini sona erdirdik. Burada sunduğumuz kitapçığın içinde, açıp bakarsanız eğer, daha önce sosyal yardımlarda istenen evrakların resmi var ve orada onlarca damga, onlarca imza ve onlarca farklı farklı kapı dolaşma süreçlerinin yaşandığı bir dönemden bugün Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi'mizde hiçbir kapı dolaşmadan, insan onuruna yakışır şekilde, hak temelli sosyal yardım anlayışını getirmiş bulunuyoruz. Bu çerçevede artık...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Bilgisayar çağı bunu bu hâle getirdi, bilgisayar çağı. Kurumları dolaştırmadan bilgisayar bir araya topluyor bilgileri.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Arkadaşlar, ben sizi sessizce, sakince dinledim, lütfen siz de...

BAŞKAN – Sayın Bakanım, ben ilgiyle dinliyorum, siz devam edin.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Ama konsantrasyonumu bozmaya yönelik...

BAŞKAN – Hiç bozmayın, böyle dönün.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Bakın, zaman sınırlı, ben mümkün olduğu kadar çok soruya yanıt vermek istiyorum.

Artık sosyal yardım ödemeleri Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasıyla hak sahiplerinin PTT hesaplarına yatırılmaktadır. Yardım programlarından faydalanan vatandaşlarımıza 2 milyon adet “sosyal yardım kartı” adı altında Pttkart dağıttık ve vatandaşlarımız Pttkartla ATM’lerden paralarını çekebilme ve alışverişlerinde kullanabilmektedir. Yine, 700 bin kişiye SMS’le yardımlarının hesaplarına yattığı bilgisi de anında, hesaba yatar yatmaz verilmektedir. Parasını çekmeye gidemeyecek durumda olan engelli ve yaşlı vatandaşlarımıza, talep etmeleri hâlinde, sosyal yardım ödemeleri evlerinde, kapılarında teslim edilmektedir. Yine, yakacak yardımları vatandaşlarımızın kapısına kadar götürülmektedir. Biz hükümetlerimiz döneminde sosyal yardımlarda kuyruklara, insan onuruna yakışmayan görüntülere son vermiş olmanın da mutluluğunu yaşıyoruz.

“Tokat ilinde 2018 yılında devam eden yatırımlar, huzurevi ihalesi ne zaman yapılacak?” 2018 yılında Tokat ilinde devam eden yatırımlarımız: Tokat huzurevi, Tokat sosyal hizmet merkezi ve il müdürlüğü hizmet binası, Tokat Turhal çocuk destek merkezi ve Tokat çocukevleri sitesi. Tokat huzurevinin ihale süreci yaklaşık maliyet çalışmasıyla başlamış durumda, maliyet çalışması biter bitmez ihalesi de yine yapılacak.

Yine, Garo Paylan’ın bir sorusu vardı, “Çok dilli hizmet veriyor musunuz?” diye sordu. Biz yılda yaklaşık 5 milyon çağrı alan bir iletişim merkezimizde Türkçe, Kürtçe, Arapça ve işaret diliyle hizmet vermekteyiz, çok dilli hizmet de veriyoruz.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Çalışanlarınız yani...

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Çalışanlarımızdan da Kürtçe ve Arapça bilen kişiler ayrıca istihdam edilmektedir.

Yine “Vakıflara gönderilen periyodik payları neye göre ve ne kadar gönderiyorsunuz? Yardımların seçimler öncesi katbekat dağıtıldığına şahit oluyoruz.” diye bir soru geldi. Biz bin sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfına her ay 113 milyon tutarında “periyodik pay” adı altında ödenek gönderiyoruz,

sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları cari harcamalarını ve süreli yardım faaliyetlerini bu kaynaklardan yapıyorlar. Söz konusu kaynak hesaplanırken illerinin nüfusunun yanı sıra illerin sosyoekonomik gelişmişlik endeksi değerlerinin de yer aldığı bir formülasyon kullanıyoruz. Bu formülün hesaplanmasında nüfus var, aktif hane dosya sayısı var, Sosyoekonomik Gelişmişlik Endeksi var, illerin mülki idare sınıfı var, büyükşehir il vakfı katsayısı var ve ildeki kişi başına düşen gelir durumu şeklinde altı gösterge kullanıyoruz. Yapılan aktarımlar bahsedilen bu objektif kriterlere göre gerçekleşiyor. Yine, mevzuat gereği düzenli bir şekilde uygulanan sosyal yardım programlarımızın takvimi seçim takviminden tamamen bağımsız bir şekilde yürütülmekte. Ayrıca, vatandaşımızın başvurduğu herhangi bir durumda ve zamanda yardımlar yapılabilir. Evde bakım yardımı ayda bir, yaşlı ve engelli aylıkları üç ayda bir, diğer düzenli yardımlarımızsa iki ayda bir yapılmaktadır. Ayrıca, yakacak yardımları kış ayları başlamadan önce yapılmakta. Yürütülen bu yardımlar ile seçimler arasında bağ kurmak asla rasyonel bir yaklaşım değildir.

Yine, Bedia Özgökçe Ertan Vekilimizin “Sosyal yardımlarda siyasi ayrımcılık yapılıyor.” sözüne cevap vermek istiyorum: Bizim bütün sosyal yardımlarımızda kriterlerimiz objektif olarak belirlenmiştir, bu kriterlere göre sosyal yardım almaya hak kazanıp da siyasi görüşüne göre engellenen, mağdur edilen tek bir vatandaşımız bile bulunmamaktadır. Mağduriyetin ve muhtaçlığın ideolojisi olmaz. Sosyal yardımların siyasi bakışla yapıldığı ithamını asla ve asla kabul etmiyoruz. Sosyal yardım programları objektif kriterlere göre yürütülüyor. İlgili mevzuatta sosyal yardım programlarının kriterleri net bir şekilde belirlenmiştir. Örneğin eşi vefat etmiş kadınlara yönelik programda eşin vefat etmiş olması ve sosyal güvencesinin olmaması, muhtaç asker ailelerine yönelik yardımda askerlik hizmetinin yapılıyor olması gibi somut, objektif yararlanma şartları bulunmakta. Diğer taraftan, sosyal yardım harcamalarının büyük bir kısmını oluşturan engelli aylıklarında kişinin engelli olması ve sosyal güvence kapsamında olmaması iki temel kriterdir. Bilindiği gibi, sosyal yardımlara ilişkin başvurular elektronik ortamda vakıflara yapılmakta ve hak sahipliği kararı nihai olarak vakıflar tarafından verilmektedir. Bu vakıflar özel hukuk tüzel kişiliğini haiz yapılardır. Karar organı olan müteveli heyetlerinde kamu kurumu, yerel yönetim, sivil toplum kuruluşu temsilcileri ve yine vatandaşların oluşturduğu katılımcı bir yapı hâkimdir vakıflarımızda. Belediye başkanı, köy ve mahalle muhtarları, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, hayırsever vatandaşlar, müteveli heyeti üyesi olarak yerel ve sivil inisiyatif temsil ederek muhtaçlık kararlarının oluşmasını değerlendirmekte. Muhtaçlık kararı öncesinde vakıflarımız vatandaşlarımızın bilgilerini Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi üzerinden 24 kurumun veri tabanından on-line bir şekilde sorgular yani farklı farklı kapılardan gidip de belge toplama devrini kapattığımızın en güzel örneği Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi. 24 kurumun veri tabanından on-line sorgulama yapıldıktan sonra...

BAŞKAN – Arkadaşlar, çok uğultu var. Ben Sayın Bakanı duymakta zorlanıyorum, lütfen...

Sayın Bakanım, buyurun.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Ayrıca, kişilerin hane ziyaretleri yapılarak da muhtaçlık durumları yerinde teyit edilmektedir. Müteveli heyetleri 3294 sayılı Yasa’nın çizdiği sınırlar içerisinde bağımsız bir şekilde karar almaktadır. Ayrıca, muhtaçlık durumunun objektif şekilde belirlenebilmesi için puanlama formülleri de geliştirdik. Bunu 2015 itibarıyla dolaylı karar destek sistemi olarak yol gösterici nitelikte kullanmaya da başladık.

“İstanbul Sözleşmesi”ni ilk imzalayan ülke olarak bu alanda yetersiz kaldığınızı düşünüyorum. Uygulamada neler yapıyorsunuz?” vekilimizin sorusu. Öncelikle, ben sadece bir Bakan olarak değil, bir kadın olarak, bir anne olarak da kadına karşı şiddeti kınadığımı ve kadına karşı şiddeti bir insanlık suçu olarak değerlendirdiğimi baştan bir kez daha ifade etmek istiyorum. Kadına yönelik şiddetle

mücadelenin ülkemizdeki en güçlü hukuki zeminini oluşturan 6284 sayılı Kanun'un Hükûmetimiz döneminde yürürlüğe girdiğini de hepimize bir kez daha hatırlatmak istiyorum. Elbette sadece yasal mevzuatın hazırlanması yeterli değil, bunu biliyoruz. Bu kapsamda, şiddetin nedenlerini ortadan kaldırmak amacıyla Hükûmetimiz, Bakanlığımız “şiddete karşı sıfır tolerans” ilkesi çerçevesinde çalışmalarına kararlılıkla devam ediyor. Bu çerçevede ulusal ve yerel izleme mekanizmaları oluşturduk, il il eylem planları hazırladık, hâlihazırda 55 ilimizde yürürlükte olan eylem planlarını 2018 yılında inşallah 81 ilimize yaygınlaştıracacağız. Ayrıca, Bakanlığımız ve Adalet Bakanlığı iş birliğinde UYAP sistemi arasındaki veri entegrasyon çalışmalarını da neticelendirdik. Şiddet mağduruna ulaşma ve şiddete müdahale etme süremiz kıaldı. Benzer çalışmayı ilgili diğer kurumlarla da iş birliği içinde yapıyoruz. Böylece inşallah orta vadede şiddetle mücadele ve şiddete müdahalede çok daha etkin sonuçları hep birlikte göreceğimizi umuyorum. Şiddetle mücadelede geniş kapsamlı eğitim ve farkındalık çalışmalarıyla toplumsal bilinci artırmayı ve toplumsal zihniyet dönüşümünü de sağlamayı hedefliyoruz. Şiddetle mücadeleyi siyaset üstü olarak görerek tüm paydaşlarımızla birlikte el birliği içinde yapmamız gerektiğine inanıyorum ve bu mücadelede de ilgili tüm paydaşlarımızın desteğini istediğimi bir kez daha ifade etmek istiyorum. İstanbul Sözleşmesi'nin amaçlarının gerçekleştirilmesine yönelik izleme mekanizmalarından birisi Kadına Yönelik ve Aile İçi Şiddete Karşı Mücadelede Uzmanlar Grubu yani GREVIO tarafından bir anket yanıtlanarak 3 Temmuz 2017'de GREVIO Sekreteryasına iletilti ve Strazburg'da Avrupa Konseyinde başarılı bir ikili diyalog gerçekleştirdik. Denetim süreci dâhilinde GREVIO'yu temsilen 6 kişilik uzman heyet 30 Ekim-6 Kasım tarihleri arasında ülkemize bir değerlendirme ziyaretinde bulundu. Ziyarete kuruluşlarımızda uzmanlarca incelemelerde bulundular, kurumsal hizmetlerimize ilişkin tüm süreçleri detaylı bir şekilde değerlendirdiler ve ziyaret sonunda yapılan değerlendirmede, kadına yönelik şiddetle mücadelede son on yıl içinde üç eylem planının yürürlüğe girmesi ve uygulanması konuya verilen önem, güçlü politika ve sürekliliğin en önemli göstergesi olduğu, ŞÖNİM'lerin kurulması ve yaygınlaştırılması, kadın konukevlerinin hizmet sunumu konularında olumlu ilerlemeler gerçekleştiği; yine, şiddet mağdurlarının başvuru yollarının açık olduğu, kolluğa, ŞÖNİM'lere, hastanelere, mahkemelere, sosyal hizmet merkezlerine, acil çağrı hatlarına başvuruda bulunabildiği; yine, hâlihazırda Bakanlığımız koordinasyonunda pilot olarak yürütülen şiddet mağduru ve şiddet uygulayanın birlikte takip edildiği Elektronik Destek Sisteminin iyi uygulama örneği olarak değerlendirildiği ifade edilmiştir. Bunu da belirtmek istiyorum.

“Suça sürüklenen çocukların hayata hazırlanması ve topluma uyumu için nasıl çalışmalar yapıyorsunuz?”

BAŞKAN – Bu kimin sorusu?

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Bihlun Tamaylıgil'in.

BAŞKAN – Bihlun Hanım yok, kenara koyalım, şeyle göndeririz.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Tamam.

Salih Cora Vekilimiz...

BAŞKAN – O iktidar partisinden, ona da yazılı gönderin efendim.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Peki.

“Dağıtılan kömürlerin menşesi nedir?” diye sordu Yakup Akkaya Vekilimiz. “TKİ'den alınmayan kömürler, başka yerden alınan kömürler var, bunların menşesi nedir?”

Lütfen arkadaşlar sessiz olun.

2003 yılından itibaren uygulanan yakacak yardımı programı kapsamında hak sahipleri sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları tarafından belirlenmekte. Yakacağın temini ve dağıtım işlemleri TKİ tarafından ilgili mevzuat çerçevesinde şeffaf bir şekilde çoğu kamu işletmesi olan millî tedarikçilerden alım şeklinde yürütülmektedir. TKİ’den ücret ödenmeksizin bağış yoluyla alınan kömürün dışında herhangi bir başka tedarikçi den kömür alımı yapılmamaktadır.

Mustafa Kalaycı, Lale Karabıyık, Deniz Depboylu, Kadim Durmaz “15 Temmuz şehit ve gazileri ile diğer şehitlerimiz, gazilerimiz arasında ayırım yapılıyor.” diye bir şey söylediler.

15 Temmuz şehit yakını ve gazilerimiz ve diğer şehitler ve gaziler arasında ayırım yapmamız asla ve asla söz konusu olamaz. Tüm terör olaylarında hayatını kaybeden sivil vatandaşlarımız, güvenlik görevlileri ve bunların dışındaki kamu görevlilerinin hakları ilgili kanunlar kapsamında değerlendirilmekte. Örneğin, 15 Temmuzda şehit olan bir özel harekât polisi ile Nusaybin’de, Sur’da şehit olan aynı statüdeki polis arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır. Yine, aynı şekilde, güvenlik güçleri dışındaki kamu görevlisi olanlar için de aynı şartlar geçerlidir. 15 Temmuzda şehit olan sivil vatandaşlarımız er ve erbaş statüsünde değerlendirilmiş olup terörle mücadele kapsamında er ve erbaşlara verilen haklar onlara verilmiştir. Bununla birlikte, sivil statüde olan şehitlerimizin daha önce sigortalı çalışmış olmaları, eğitim durumları gibi faktörler tabii ki de etkili olmaktadır.

Yine, Deniz Depboylu Vekilimiz gazilere madalya verilmesinde para talep edildiğiyle ilgili bir iddiadan bahsetti. Muharip gazilerden madalya verilmesi için para talep edildiği iddiası... 2933 sayılı Madalya ve Nişanlar Kanunu uyarınca, Devlet Övünç Madalyası, ilgili bakanın teklifi, Bakanlar Kurulunun onayı ve Cumhurbaşkanının tevcihi ile yurt içinde veya dışında gösterdiği sorumluluk ve görev anlayışı içinde feragat ve fedakârlık, başarı ve yararlılık dolu çalışmalarlarıyla Türkiye Cumhuriyeti ve Türk milleti adına haklı gurur kaynağı teşkil ederek malul olanlara ve şehit olan kişilerin mirasçılarına verilmektedir. Konuyla ilgili herhangi bir para talebi asla ve asla söz konusu değildir.

Uyuşturucuyla mücadelede okul çevrelerinde önlem alınmasıyla ilgili... Uyuşturucuyla mücadelede okul çevrelerinde denetimler hususunda Millî Eğitim Bakanlığımız ve İçişleri Bakanlığımızla koordineli bir şekilde çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Hükümetimiz uyuşturucuyla amansız bir mücadele başlattı. 8 bakanlığın Ulusal Uyuşturucu ile Mücadele Eylem Planı 2016-2018 kapsamında iş birliği içinde devam ediyor. Bakanlığımız bu mücadelede 3 alanda görev ve sorumluluk almıştır.

Bir: Eğitim ve talep azaltımı. Aile Eğitim Programı’mızla 64 bin kişiye bağımlılıkla mücadele eğitimleri verdik. Yine, 2017 yılında Yeşilay ile Bakanlığımız arasında yaptığımız bir iş birliğiyle birlikte başlattığımız eğitimlerle yıl sonuna kadar 60 bin kişiye de eğitim vermeyi hedefliyoruz. Bakanlık olarak, erişkinler için İstanbul’da 2, Ankara’da 1, Antalya’da 1 olmak üzere, 4 sosyal uyum birimimizi hizmete açtık. Hizmete açılan ve vaka kabulüne başlayan sosyal uyum birimleriyle vaka değerlendirme, iş, eğitim, barınma; ekonomik, ruhsal destek ve aile üyelerinin sürece katılmasının sağlanması, tedavi sürekliliğinin sağlanması, sosyal uyum sürecinde değişimin izlenmesini hedefliyoruz. 18 yaş altı uyuşturucu bağımlısı çocuklarımız için de 13 çocuk destek merkezimizle çocuklara ve ailelerine yönelik hizmet vermekteyiz.

Yine, Bakanlığımızın görev alanlarından biri, araştırmalar. Üniversite Gençliği Profil Araştırması 33 ilde 68 üniversitede 21.156 öğrenciyle görüşülerek tamamlandı. Söz konusu araştırma, sadece gençlerle ve gençlik üzerine ülkemizde yapılmış ilk profil araştırması olma özelliğini de taşıyor.

Yine, 14-19 Yaş Arası Eğitime Devam Eden Gençlerde Bağımlılık Araştırması; Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Bakanlığımızın çalışmalarıyla birlikte devam ediyor. 2018 yılında bu araştırmayı da tamamlamayı hedefliyoruz.

Fon kaynakları hangi dernek ve vakıflara aktarılmıştır? Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kaynakları sadece bu kanun kapsamında kurulan ve başkanlığını vali ve kaymakamlarımızın yürüttüğü sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarına; ücretsiz kitap, öğle yemeği yardımları için Milli Eğitim Bakanlığına ve Sosyal Konut Projesi kapsamında TOKİ'ye aktarılmakta. Söz konusu vakıflarımız ve bahsedilen kamu kurumları dışında herhangi bir vakfa, derneğe veya sivil toplum kuruluşuna tek kuruş kaynak aktarılmamıştır. Sosyal konut...

BAŞKAN – Sayın Bakanım, teşekkür ediyoruz.

Süreniz tamamlandı.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Müsaade ederseniz...

Sayın Bakanım, açık kalan, cevaplanamayan soru, görüş ve eleştirileri, lütfen, en geç Genel Kurulda başlayana kadar -ki tarihi de Aralık 6'sı gibi- en geç ayın 6'sına kadar Komisyonumuza ulaştırmanızı rica ediyoruz.

Değerli hazırun, kurum bütçeleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Ama, öncesinde...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Son söz...

BAŞKAN - Son söz bir vekilin, onda da Sayın Kuşoğlu daha önce davrandı.

Sayın Kuşoğlu, buyurun lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, teşekkür ederiz cevaplarınız için, bazıları eksik olmakla beraber. Ama, şu 35 milyar, 2016'daki sosyal yardım harcamalarının Kalkınma Bakanlığına göre 27,920 milyar, sizde 35 milyar olmasıyla ilgili farklılık Milli Eğitimden değil, çünkü Milli Eğitimi de katmış burası.

Ayrıca, sizde şartlı eğitim ve sağlık yardımları var, onları da ilave ediyorum, yine de bu aradaki farkı kapatamıyorum, bununla ilgili bir çalışma yaptırırsanız, daha sonra yazılı olarak alabilirsek memnun olurum.

Teşekkür ederim tekrar.

BAŞKAN – Sayın Paylan...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Bakan, cevaplar için teşekkür ederim ama sayın bakanlarımızın pek çoğu sorularımızın geneli üzerine bir konuşma yapar ve çok az sorumuza cevap verirdi, siz de tam tersini yaptınız, sorulara yöneldiniz ama bütünü üzerinde dokuz saattir konuşuyoruz yani genel politikalarla ilgili eleştirilerimiz oldu, bunlarla ilgili sizden hiçbir şey duymadık neredeyse. Yani, genel, aile ve kadın bakışı ve sosyal politikaların amacının ne olması konusunda...

BAŞKAN – Onu da ben açıklayacağım size.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bakın, bu konuda sayın bakanlarımızın pek çoğu ek süre istiyorlar ve Sayın Başkan veriyor. Sizden istirhamım siz de ek süre isteyin, biz de sizi destekleyelim ve bu konuda da bir şeyler sizden duymak istiyoruz.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, sizin on beş dakikanızı aslında kestim ben, normalde kırk beş dakikadır hakkınız. İstiyorsanız süreyi kullanmak için, vermeyeceğim.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Bakan, on beş dakikanızı kesti bakın.

BAŞKAN - Hepinize çok teşekkür ediyoruz, bütün katılımcılara.

Sayın Bakanım size de teşekkür ediyorum ama son bir şey söyleyecekseniz hemen size de söz vereyim.

Buyurun.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Öncelikle şunu ifade etmek istiyorum: Ben, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı olarak, “güçlü kadın, güçlü aile, güçlü toplum” mottosuyla hareket ediyoruz, bizim sloganımız bu. Öncelikle kadınları güçlendirmeyi hedefliyoruz. Kadın güçlü olursa ailenin güçlü olduğunu görüyoruz.

“Aile” deyince hemen bir karı-koca ilişkisi üzerinden kadını evlenmiş olarak düşünüyorsunuz, hâlbuki kendi anne babasıyla yaşayan ya da evladiyla yaşayan kadınlarımız var, bunları da o aile kavramının içinde değerlendiriyoruz.

Biz kadını güçlendirmeyi hedefliyoruz. İnanıyoruz ki kadınlar güçlenirse aileler güçlenir çünkü ailenin de aşında taşıyıcısı kadınlarımız. Yine, bu anlayışla kadınları güçlendirip, aileyi güçlendirip, toplumu güçlendirmeyi hedefliyoruz.

Ben Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı olarak burada bir kez daha ifade etmek istiyorum ki: Ülkemin kadınlarının, kız çocuklarının yararına olmayan hiçbir şeyin altına imza atmayacağımdan tüm kadınlarımız ve çocuklarımız emin olabilirler. Bütün kız çocuklarımızın...

BAŞKAN – Erkekler de bundan emin olmak istiyor.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI FATMA BETÜL SAYAN KAYA (İstanbul) – Erkekler de emin olabilirler, burada çok kaygılı olduklarını görüyorum, bu da ayrıca düşündürücü ve dikkate almamız gerektiğini düşündürüyor. Kaygılarınızı da dikkate alacağımızdan da emin olmanızı istiyorum ama biz bütün çalışmalarımızda kadınlarımızın, kızlarımızın, çocuklarımızın yararına çalışmalar yapacağımızın da bir kez daha altını çizmek istiyorum. Kadınları ve kızlarımızı güçlendireceğiz, aileyi güçlendireceğiz, toplumu güçlendireceğiz.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, görüşmeler tamamlandı.

Şimdi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının sırasıyla bütçe ve kesin hesaplarını okutuyorum:

Öncelikle bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2018 yılı bütçesi ile 2016 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN – Böylelikle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu olsun.

Sayın Bakanım, hayırlı olsun.

Size ve bütün katılımcı arkadaşlarımıza teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, ikinci bölümdeki bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporlarını görüşmek üzere saat 21.30’a kadar ara veriyorum.

21.30’da devam edeceğiz.

Oturumu kapatıyorum.

Kapanma Saati: 20.40

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 21.32

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Şükrü ERDİNÇ (Adana)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Emine Nur GÜNEY (Eskişehir)

BAŞKAN – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, çok Değerli Bakanımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın çok değerli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 23’üncü Birleşim Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Gündemimizde Avrupa Birliği Bakanlığı, Türk Akreditasyon Kurumu bütçe kesin hesap ve Sayıştay raporları ile Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı Sayıştay raporu bulunmaktadır.

Sayın Bakanım, sunumlara geçmeden önce bürokrat arkadaşlarımız lütfen kendilerini tanıtırlarsa... Sayın Bakan Yardımcımızdan başlayalım, ben öndeki mikrofonları açayım.

Buyurun.

(Toplantıya katılan bürokratlar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

Sayın Bakanım, sunumlarınızı yapmak üzere sözü size bırakıyorum.

Buyurun Sayın Ömer Çelik.

Süreimiz otuz dakikadır Sayın Bakanım, buyurunuz.

II.- SUNUMLAR (Devam)

2.- Avrupa Birliği Bakanı Ömer Çelik’in, 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) hakkında sunumu

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; 2018 yılı mali bütçe tasarısını sizlerle burada konuşmaktan büyük memnuniyet duyuyorum. Geç saatte Bakanlığımızın bütçesine vakit ayırdığınız için hepinize teşekkür ediyorum.

Tabii, Avrupa Birliğini konuşacağız. Avrupa Birliğiyle ilgili son bütçe görüşmesinden bu tarafa, burada paylaştığım fikirlerden sonra ne aşamadayız, bunları sizinle yakın bir şekilde paylaşmak istiyorum. Ama biraz bu Avrupa Birliğindeki gelişmelerin nasıl bir çerçeveye oturduğu konusunda da bazı görüşlerimi sizlere aktarmak isterim.

Özellikle bu son yılda ortaya çıkan gelişmelerle birlikte açık seçik bir tablo ortaya çıkmıştır. Soğuk savaş sonrası oluşan geçici dengenin sarsıldığı, yeni güç odaklarının belirdiği yeni bir döneme giriyoruz. Şu açıktır: İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan liberal düzen ve kurumlar artık sarsıntı geçirmektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında oluşan düzenin sarsıldığını, bundan sonra güç ilişkilerinin daha kaotik olacağını, daha ciddi sıkıntılarla, daha ciddi belirsizliklerle karşı karşıya kalacağımızı net bir şekilde söylemek lazım. Kişisel öngörüme göre de bugünden sonra artık dünya bugün gördüğümüz, bugüne kadar alıştığımız dünyadan daha zor bir dünya olacak. Bununla ilgili görüşlerimi belli oranda sizlerle paylaşacağım.

Avrupa Kıtası da yeni gelişmelere ve yeni birtakım süreçlere gebe, kritik bir süreçten geçiyor. Nitekim şu anda olmasa da 2019'da Konsey ve Komisyon başkanlıklarının yenileneceği dönemle birlikte Avrupa Birliğinde de köklü değişimler göreceğiz. Ciddi bir reform talebi var, ciddi bir reform talebiyle karşı karşıyalar. Bugün bu talep ertelenmektedir ama bununla kaçınılmaz bir şekilde yüzleşmek zorunda kalacaklar. Tabii, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri de gerek küresel sistemde yaşanan bu değişimden gerekse Avrupa Birliğinin içindeki bu değişimlerden bağımsız olarak ele alınamaz. Bu ilişkiler de bu dinamiklere bağlı olarak değişmektedir, şekillenmektedir. Büyük resme baktığımızda, bugün Avrupa Birliği 3 temel meydan okumayla karşı karşıyadır: Birincisi, Brexit yani İngiltere'nin Avrupa Birliğinden ayrılma kararı; ikincisi, yeni Amerika Birleşik Devletleri yönetiminin Avrupa Birliğine yaklaşımı; üçüncüsü ise aşırı sağın yükselişidir. Kuşkusuz ekonomik kriz, terörle mücadele, göç gibi konular Avrupa kamuoyunun gündemindeki temel sorunlar olarak yerini korumaktadır ama bahsettiğim gibi bu saydığım 3 temel meydan okuma Avrupa Birliğinin karşı karşıya olduğu tehditleri, riskleri, fırsatları tanımlamaktadır. Aynı zamanda da bu aşırı sağın yükselmesiyle birlikte, Avrupa'nın tümünü kapsayan bir değerler kriziyle karşı karşıya olduğumuz ortadadır. Tabii, Birleşik Krallık'ın ayrılma kararı herhangi sıradan bir siyasi tehdit ya da siyasi bir meydan okuma ortaya çıkarmamıştır. Bizim tanımlamamıza göre, açık bir şekilde varoluşsal bir kriz ortaya çıkarmıştır. Esasında, bu kararın ortaya çıkması, benim açımdan, kişisel olarak da şaşırtıcı oldu. Kuşkusuz İngiliz halkının kararına saygı duyuyoruz fakat bugün Avrupa Birliğini oluşturan tartışmalar, Avrupa düzeni fikri esasında Napolyon savaşlarından sonra ilk olarak İngilizlerin ortaya attığı bir fikirdi. Şöyle bir şey düşünmüşlerdi: "Bir daha nasıl bir düzen kuralım da Avrupa'nın sınırlarını altüst eden Napolyon Dönemi gibi birtakım gelişmelerle karşı karşıya kalmayalım?" Dolayısıyla, aslında İngilizlerin öncülük ettiği bu "Avrupa düzeni" fikri çeşitli şekillerde evrildi ve bugünün Avrupa Birliğine kadar geldi. Dolayısıyla, Brexit kararının ortaya çıkması çok açık varoluşsal bir krizdir. İngiltere gibi büyük bir ülkenin ayrılma kararı alması, Avrupa Birliğinde bundan sonra işlerin asla eskisi gibi olmayacağını gösteriyor. Geline nokta, tabii, tartışma sürüyor fakat şimdiye kadar Avrupa Birliğinin bu sarsıntıyı göğüslemekte başarılı olduğunu, geriye kalan 27 ülkenin birlik içerisinde hareket ettiğini, İngiltere'ye bunun bir faturası olduğunu net bir şekilde ilettiklerini ve şu ana kadar Avrupa Birliğinin sürecin kontrolünü elinde tuttuğunu görüyoruz. Tabii, İngiltere tarafında ciddi tartışmalar oluyor. En son ziyaretimde hâlen kamuoyunda "Yeni bir Brexit referandumu olur mu olmaz mı?" gibisinden tartışmaların sürdüğünü gözlemledim.

Diğer bahsettiğim konu, Amerika Birleşik Devletlerinde Avrupa entegrasyonuna dönük bir fikir değişikliği gözlemliyoruz. Mayıs ayında yapılan NATO Zirvesi ve G7 Toplantısında bu daha açık bir biçimde ortaya çıktı. Geleneksel olarak Amerikan başkanları ve Amerikan yönetimi Avrupa entegrasyonunu desteklerler ve Avrupa entegrasyonunun önemini altını çizerek fakat ilk defa bir Amerikan Başkanı, Başkan Trump Brexit kararına ilişkin şöyle bir açıklama yaptı: "Brexit kararı doğru olmuştur, bundan sonra da buna benzer kararların arkasından geleceğini düşünüyorum." şeklinde. Tabii, bu şaşırtıcıdır çünkü Atlantik ittifakında Avrupa entegrasyonu ve Amerika Birleşik Devletleri'nin ilişkisi bakımından sarsıcı bir sonuç doğurmuştur. Hepinizin yakından bildiği gibi Paris İklim Anlaşması ve NATO'yla ilgili tartışmalar başta olmak üzere Avrupa Birliği ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki tartışma derinleşmiştir, hatta bu öyle bir noktaya ulaşmıştır ki Merkel şöyle bir açıklama yapmıştır: "Eski dostlukların ve müttefikliklerin devam etmeyeceğini görüyorum. Artık Avrupalılar kendi başlarının çaresine bakmalıdırlar, Avrupa'nın savunması konusunda daha çok dayanışma içerisinde olmalıyız." Tabii, pek çok tartışmanın gölgesinde kaldı bu açıklamalar fakat belki de son elli yılın en ilginç tartışmalarından, en ilginç açıklamalarından bir tanesidir bu; Amerika Birleşik Devletleri'nden Avrupa entegrasyonuna dönük bu tip eleştirilerin gelmesi. Çünkü, şimdiye kadar

hem Avrupa'nın bütünleşmesinde hem de bu bütünleşmenin derinleşmesinde son derece güçlü bir rol oynamıştır Amerika Birleşik Devletleri. Bu makasın açılması üzerinde hep beraber durmalıyız. Tabii, bunun birtakım sonuçları oldu. Çok uzun zamandır “Avrupa savunma ordusu” diye bir şeyden bahsedilir ama bu hep lafta kalır. İlk defa bununla ilgili birtakım somut adımlar nasıl atabiliriz gibisinden birtakım tartışmaların da bu gelişmelerin arkasından önümüze geldiğini görüyoruz. Bunu Türkiye olarak çok yakından izlemeliyiz, millî çıkarlarımız açısından çok yakından izlemeliyiz, hem Amerika Birleşik Devletleri'yle olan ilişkilerimiz açısından hem Avrupa Birliğiyle olan ilişkilerimiz açısından.

Üçüncü konu, aşırı sağcılığın maalesef bu Avrupa Birliğinde ciddi bir şekilde yükselmesidir. 2017 yılında Hollanda, Fransa, Almanya ve Avusturya'da yapılan seçim sonuçları ayrıntılı olarak incelendiğinde şu görülebilir: Aşırı sağın yükselişi kurumsallaşmıştır. Bu, ilk başta acaba geçici midir, konjonktürel midir diye düşünülüyordu fakat bizim değerlendirmemiz şudur: Geçici ve konjonktürel olduğu görülüyor, tam tersine, siyaset sosyolojisindeki bir değişimin neticesidir. Dolayısıyla, alttan yukarıya doğru yükselen bir dalgadır, sadece siyasi partilerin yetersizlikleri sonucu ortaya çıkan bir tepkisellik değil, toplumları saran bir dalgadan bahsediyoruz. Bu, tabii, demokrat insanlar için, özgürlüklere inanan insanlar için, oradaki soydaşlarımız için, Müslümanlar için, bütün akraba topluluklar için son derece tehlikeli bir gelişmedir. Nitekim, bu aşırı sağın yükselişini tetikleyen seçimlere baktığımızda iki tane temel unsuru gözlemlediğimizi sizlerle paylaşmak isterim: Bir tanesi: Siyasetin aşırı parçalanması sonucu merkez sağ ve merkez sol büyük oranda zemin kaybetmektedir yani Avrupa siyasetini iki dengeye oturtan merkez sol ve merkez sağ partiler neredeyse erimektedir ya da işlevsizleşmektedir ya da muhakkak surette aşırı sağın sıkı takibi altında güç kaybetmektedir. Hollanda, Fransa ve Almanya seçimlerinde aşırı sağı temsil eden partiler iktidara gelememiş olsalar da sistemin geleceğini belirleyecek ölçüde güçlenerek 2'nci parti oldular, Avusturya'daysa koalisyon ortağı olma olasılıkları vardır. Bu, son derece tehlikeli bir tablodur. Maalesef bize 2'nci Dünya Savaşı öncesi birtakım gelişmeleri hatırlatmaktadır.

İkincisi: Seçimler artık geleneksel sağ ve sol politika ayrımlarından uzaklaşmaktadır. Bu da tehlikelidir, hem siyaset felsefesi açısından hem siyaset sosyolojisi açısından bu kontrolün kaybedilebileceği bir tablo ortaya çıkıyor. Artık merkez sağ ve merkez solun geleneksel ajandası yerine, seçimler, korumacı, aşırı milliyetçi, göçmen ve Avrupa karşıtı görüşlerle, serbest piyasa yanlısı, küreselleşmeci, Avrupa bütünleşmesi taraftarı görüşlerin arasında geçmektedir. Birçok Avrupa ülkesinde siyasetin merkezinin aşırı sağa doğru kayması gibi bir durum söz konusudur. Burada çok çok derinlemesine baktığımızda şöyle bir şey görüyoruz: Mesela, on sene evvel yapılan çalışmalarda “Merkez sağ partiler ile şimdiki aşırı sağ partiler arasında ne kadar büyük bir gündem kesişmesi var?” dediğimizde bu yüzde 5 ya da yüzde 10'u buluyordu. Şimdi, maalesef, tehlikeli olan şudur: Avrupa'da merkez sağ ve merkez sol partiler ile aşırı sağ partilerin gündem kesişmesi yüzde 60'ın, 70'in üzerine çıkmaktadır dolayısıyla merkez sağ ve merkez solun aşırı sağa doğru kayması şeklinde bir tablo söz konusudur.

Tabii, bu tablo içerisinde lehimize ve aleyhimize olan iki değerlendirme yapabiliriz Türkiye-AB ilişkilerinin geleceği açısından, kendi çıkarlarımız açısından. Birincisi: Brexit ve yeni ABD yönetiminin Avrupa Birliğine mesafeli tutumu Avrupa Birliğini mevcut ortaklıklarını güçlendirmeye ve yeni ittifak arayışlarına girmeye zorlamaktadır. Transatlantik ilişkilerde yaşanan kırılma başta güvenlik olmak üzere Avrupa Birliğinin uluslararası sistemdeki rolünü yeniden tanımlamasını gerektirecektir. Burada, terörle mücadele, düzensiz göç gibi konular, bütün bunların çözümünde Türkiye'nin vazgeçilmez bir ortak ve kilit bir ülke olduğu ortaya çıkmıştır dolayısıyla Transatlantik ilişkilerdeki gevşeme ya da Avrupa Birliği içerisindeki sarsılmalar Türkiye gibi güçlü bir ülkenin bir denge unsuru olarak ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, şu da net bir şekilde görülmüştür: Terörle mücadeleden

bahsedilecekse, Türkiye dışında bir ortakları yoktur, düzensiz göçün yönetilmesinde herhangi bir şekilde Türkiye dışında kapasite koyabilecek bir ülke yakın coğrafyalarında yoktur. Bu, Türkiye'nin stratejik önemini artıracaktır ve Avrupa Birliğinin Türkiye'yle ilişkisinin yapısal olarak yakınlaşması gerektiğini, bir zorunluluk olarak yakınlaşması gerektiğini önümüze getirecektir.

Diğer bir konu Avrupa projesinin ileriye taşınmasıdır. Avrupa projesinin ileriye taşınması için de, eğer bugün mesela Türkiye Gümrük Birliği'nin imzalandığı zamanlarda Avrupa Birliği üyesi olsaydı, bugün Avrupa projesini sarsan konuların çoğuyla Avrupa Birliği karşı karşıya kalmayacaktı. Dolayısıyla, Avrupa projesini ileriye taşımamanın yolunun da Türkiye'nin Avrupa Birliğine üyelighinden geçtiği açık ve net bir durumdur. Dolayısıyla, önümüzdeki dönemde bu yöndeki gelişmelerle daha çok karşılaşacağımızı değerlendirebiliriz.

Aleyhimize olan tablo şudur: Avrupa Birliğinin kendi içerisindeki bu varoluşsal krizler demokrasiye sahip çıkma, Avrupa Birliğinin şu anki kurumsal yapısının dışındaki genişleme politikasını sürdürme konusunda bir zaaf ortaya koymaktadır ve bu da çeşitli şekillerde genişleme politikası yerine daha çok komşuluk politikası şeklinde bir yaklaşıma Avrupa Birliğini itmektedir. 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında Avrupa Birliğinin hem kurumsal olarak hem söylem olarak Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı bu darbe girişimi karşısında yeterli ve güçlü bir sahiplenme içerisinde olmaması, hatta, ilk yirmi dört saat içerisinde bile Türkiye'deki kurumları eleştiren, hatta bir komiserin "Bu darbe girişimi kontrollü bir darbe girişimi ya da önceden planlanmış." anlamına gelebilecek bir söz sarf ederek âdetâ Fetullahçı terör örgütünün ağzıyla konuşması şeklindeki etkiler tabii ki ilişkilerimizi sarsmıştır. Burada Türkiye -Avrupa Birliği Bakanı olarak söylüyorum, bunu Avrupa Birliği zeminlerinde de söylüyorum- yüzde yüz haklıdır, Türkiye Büyük Millet Meclisinde o gece her partiden milletvekilleri ölüme meydan okuyarak bu yüce Meclise sahip çıkmışlardır ama Avrupa Parlamentosu Başkanı bir Avrupa devleti olan ve bir yüz yıldır Avrupa demokrasisi olan Türkiye'de böyle bir darbe girişimi gerçekleştikten ancak üç dört ay sonra Türkiye'ye gelebilmiştir; bu süre içerisinde de Avrupa Parlamentosu tarihe leke olarak geçecek çok kötü bir karar almıştır ve Türkiye'yle müzakerelerin kesilmesi şeklinde bir yaklaşım ortaya koymuştur. Tabii, bu, tipik bir oryantalist yaklaşımdır, Avrupa Birliğinin değerleriyle uyumamaktadır. Avrupa Parlamentosu Başkanının yapması gereken ilk şey: Bombalara ve ölüme direnmiş Türk parlamenterle dayanışma içinde olmak üzere buraya gelmek ve bu yüce Mecliste demokrasiyi savunan bir konuşma yapmak olmalıydı. Nitekim, kendilerine de söylediğimiz şey şudur: Charlie Hebdo saldırısı olduğunda Türkiye'nin Başbakanının da katıldığı bütün Avrupa liderleri, başka ülkelerden de liderler Paris'te buluşular ve bu saldırıya karşı güçlü bir tepki verdiler. Doğru da yapıldı, teröre karşı dayanışma gösterildi. Bunun 100 katı bir dayanışmanın Fetullahçı terör örgütünün darbe girişimi karşısında Türkiye'de gösterilmesi lazımdı, Avrupalı liderler Türkiye gelmeliydi ve bu dayanışmayı göstermeliydiler, bunu yapamadılar. Hâlbuki, saat 21.00 civarında bu darbe girişimiyle ilgili haberler alındığı andan itibaren ben ilk olarak Dönem Başkanı olan Slovak Dışişleri Bakanı Lajcak başta olmak üzere bütün muhataplarımızı, şimdi İtalya Başbakanı olan, o zamanki Dışişleri Bakanı Gentiloni ve diğerlerini aradım, Türkiye'deki gelişmelerle ilgili bilgi verdim. O sırada ASEAN zirvesinde, Moğolistan'daydılar ve derhâl toplanarak bir açıklama yapacaklarını söylediler. Açıklama dengeliydi ama ondan sonraki tavırlar maalesef yetersiz kaldı. Dolayısıyla, burada dengeli bir şekilde Türk demokrasisine sahip çıkamamaları ve bunun yerine seçimleri de bahane ederek Türkiye'ye daha çok eleştirel bir tavır sergilemeleri ilişkilerimizde ciddi bir kırılma ortaya çıkarmıştır ve bu gerginlik, bu tartışma hâlen sürmektedir, bu da tabii aleyhimize birtakım tabloların ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

Tabii, geline nokta şöyle bir strateji izlemek durumundayız ve bunu izliyoruz: Avrupa Birliğinin içine düştüğü bu durum, Avrupa Birliğinin kötüye gitmesi biz Avrupa Birliğinde olmasak da bizim aleyhimizedir. Avrupa Birliğinin sarsılması, Avrupa Birliğinin zayıflaması demek hem bizim oradaki

ekonomik çıkarlarımız bakımından hem millî çıkarlarımız bakımından, siyasi çıkarlarımız bakımından bizim için tehlikelidir. Türkiye Avrupa Birliği üyesi olmasa bile eğer Avrupa Birliği ekonomik istikrarını koruyamazsa -aramızdaki ithalat-ihracat dengesi yüzde 50-50 civarında, yabancı sermayenin çoğu oradan geliyor- bu aleyhimize bir durum oluşturur. Nitekim eğer Avrupa Birliği sarsılırsa ve bir zaafa uğrarsa Avrupa'da aşırı sağcılar, ırkçılar iktidara geleceği için bu oradaki kendi vatandaşlarımızı ve Müslümanları çok büyük bir faciayla karşı karşıya bırakacağı için böyle bir tabloyu da kesinlikle arzu etmemeliyiz.

Çok önemli bir konu da şudur: Türkiye'nin şu anda güneyinde, Suriye'de ve Irak'ta bir istikrarsızlık vardır, geçmişte Balkanlarda da istikrarsızlık yaşandı ve Avrupa Birliği'nin sarsılması demek, Avrupa Birliği'nin zayıflaması demek Balkanlarda yeni birtakım çatışmaların, sıkıntıların ortaya çıkması anlamına gelecektir, bu da hiçbir zaman arzu etmediğimiz bir şeydir. Dolayısıyla, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliği konusundaki kararlılığımız devam edecektir ama aynı zamanda da Avrupa'nın istikrarını korumak, Avrupa'nın siyasi birliğini korumak konusundaki rolümüzün, bir Avrupa devleti olarak, Avrupa'nın geleceğinden sorumlu olduğumuz rolün de altını çizmek durumundayız. Dolayısıyla, biz, AB üyesi olmak için çabalıyoruz, bunun için kararlı bir reform iradesi ortaya koyuyoruz ama aynı zamanda da Avrupa'nın geleceğinden sorumlu olduğumuzu, millî çıkarlarımız açısından orasının istikrarlı olması gerektiğinin de altını çiziyoruz. Tabii, bu bakımdan, bu reform sürecini sürdürmek durumundayız. Reform süreci sadece Avrupa Birliğine giriş için değil, Türkiye'nin bu çalkantılı bölgede, belirsizliklerin arttığı bir dünyada daha güçlü bir şekilde istikrarını koruması için de gereklidir.

Yakın zamanda aramızda çeşitli toplantılar gerçekleşecek. Tabii, bu katılım müzakereleriyle ilgili çabamız sürerken aynı zamanda yoğun bir ajandamız var Avrupa Birliğiyle ilgili. 13 Haziranda Türkiye-AB siyasi direktörler seviyesindeki Siyasi Diyalog Toplantısı, 25 Temmuzda benim ve Dışişleri Bakanımızın katılımlarıyla Yüksek Düzeyli Siyasi Diyalog Toplantısı gerçekleştirildi. Ayrıca, 2017 yılı içerisinde 20 Kasım'da Yüksek Düzeyli Enerji Diyalogu, 27 Kasım'da Yüksek Düzeyli Ulaştırma Diyalogu, 28 Kasım'da Türkiye-AB 125'inci Ortaklık Komitesi, 7-8 Aralıkta ise Yüksek Düzeyli Ekonomik Diyalog toplantılarının yapılması söz konusu olacaktır. Bu diyalog toplantıları da bahsettiğim çerçevede Avrupa Birliğiyle ilişkilerimizi yoğunlaştırmak bakımından önemlidir.

Tabii, fasıllar konusunda bir tikanıklık var. 33 fasıldan 16'sı müzakereye açıldı, 1 tanesi geçici olarak kapatıldı. Bu konuda aslında 29 Kasım zirvesinden sonra çalışmalarımızı hızlandırmıştık. Esasen bugün Rumların tek taraflı olarak bloke ettiği 5 fasılda -yani 15'inci Enerji, 23'üncü Yargı ve Temel Haklar, 24'üncü Adalet, Özgürlük ve Güvenlik, 26'ncı Eğitim ve Kültür, 31'inci Dış Güvenlik ve Savunma Politikası- Komisyonla birlikte verimli bir çalışma yaptık ve önemli bir ilerleme kaydettik. Dolayısıyla, biz bu fasıllarda üzerimize düşen sorumlulukları yerine getirmiş bulunuyoruz fasıllar açılmasa da.

En önemli konulardan bir tanesi son zamanlarda Türkiye yargı bağımsızlığı ve benzeri konularda Avrupa Birliği tarafından eleştiriliyor. Biz de bu eleştirilerden kaçmadığımızı, bu eleştirilerle ilgili kendileriyle ortak zeminde oturarak yüzleşmek istediğimizi söylüyoruz, bu sebeple de her zeminde şu çağrıyı yapıyorum: Gelin, ifade hürriyeti, düşünce hürriyeti, yargı bağımsızlığı gibi konuları oturalım tartışalım. Eğer biz bu konulardan korksaydık bu fasılların açılmasını istemezdik. 23'üncü, 24'üncü fasılları açma konusunda sürekli olarak bir çağrı yapıyoruz ama Türkiye'nin bu konularda eleştirilip de bu fasılların açılmaması demek bir çelişkidir, dolayısıyla bu eleştirileri Türkiye'ye karşı bir siyasi manivela, bir bahane olarak kullandıkları anlamına gelir, bunun da altını çiziyoruz. Hepimizin – hangi partiden olursak olalım- kısa vadede 23'üncü, 24'üncü fasılların açılması konusunda AB'deki muhataplarımıza güçlü birtakım mesajlar vermesinin faydalı olacağını değerlendiriyorum.

Tabii, fasıllar açılın açılmasın bu konudaki çalışmaları sürdürmemiz gerekiyor ama 23'üncü, 24'üncü fasıllar esasında diğer fasıllardan farklıdır. 23'üncü, 24'üncü fasıllar Avrupa Birliği katılım müzakerelerinin kalbini oluşturur, omurgasını oluşturur, diğer bütün fasılların bir bakıma ortak paydası durumundadır. Bunların açılması demek diğer alanlarda da ilerlemenin kolayca sağlanabileceği anlamına gelir.

Tabii, Avrupa Birliği ilerleme raporlarında çokça eleştirilen bazı konular bu olağanüstü hâl döneminde giderilmiştir. Sivil-asker ilişkileri bağlamında önemli reformlar hayata geçirilmiştir. Bu reformların başında jandarmanın ve sahil güvenliğinin bütünüyle İçişleri Bakanlığına bağlanması ve böylece jandarma ve sahil güvenlik üzerindeki sivil kontrol ve gözetimin mutlak hâle getirilmesi, daha da güçlendirilmesi sağlanmıştır. Bunun yanı sıra, kuvvet komutanlıkları Millî Savunma Bakanlığına bağlanarak Türk Silahlı Kuvvetler üzerindeki demokratik ve sivil kontrol mekanizması güçlendirilmiştir. Ayrıca Yüksek Askerî Şûranın yapısı ve işleyişi sivil kontrolü artıracak şekilde değerlendirilmiştir. Bunlar geçmişten beri ilerleme raporlarında eleştirilen durumlardı, dolayısıyla bu eleştirilere karşılık bu düzenlemelere imza atılmıştır. Ayrıca çeşitli çalışmalar sonucunda OHAL sürecinin başında otuz gün olan gözaltı süresi yedi günle sınırlandırılmıştır, şüphelilerin avukata erişim hakkının kısıtlanması uygulamasına son verilmiştir. Ayrıca kolluk birimleri için işkence suçu önceden meslekten çıkarma sebepleri arasında sayılırken artık daha ağır bir tedbir olan memuriyetten çıkarma sebepleri arasında sayılmıştır, işkence konusundaki sıfır tolerans hassasiyetimiz aynı şekilde devam etmektedir.

Bununla beraber, Avrupa Konseyiyle olan yakın iş birliğimiz bu çerçevede de devam ediyor. Olağanüstü Hâl İşlemleri İnceleme Komisyonu kuruldu. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 12 Haziran tarihli Köksal/Türkiye kararıyla Komisyonun bir iç hukuk yolu olduğunu teyit etmiştir. Dolayısıyla, Olağanüstü Hâl İşlemleri İnceleme Komisyonunun kurulmasıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince 12.600 dosya düşürülmüştür, bunlar bu Komisyonda ele alınacaktır. Tabii, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru sistemine geçiş, Kamu Denetçiliği Kurumu ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması başta olmak üzere farklı alanlarda yapılan reformlar da bu sürece katkı sağlayan gelişmeler olarak kayda geçmiştir.

Yine, 7 Nisan 2016 tarihinde yürürlüğe giren Kişisel Verilerin Korunması Kanunu sayesinde Anayasa'da öngörülen başta özel hayatın gizliliği olmak üzere temel hak ve özgürlüklerin korunması yönünde önemli bir adım atılmış ve kişisel verilerin işlenmesi disiplin altına alınmıştır. Kişisel Verileri Koruma Kurulu üyeleri Ocak 2017 tarihi itibarıyla göreve başlayarak kurum tam anlamıyla aktif hâle gelmiştir. Bu da AB sürecindeki reformlarımıza eklenmesi gereken bir gelişmedir. İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesi, ayrımcılıkla mücadele, işkence ve kötü muameleyle mücadele gibi 3 ana görevi yürüten ve 20 Nisan 2016 tarihinde yürürlüğe giren kanunla kurulan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu üyeleri de Mart 2017 tarihi itibarıyla seçilmiş ve böylece kurum işlerlik kazanmıştır. Ayrıca kurum işkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol kapsamında ulusal önleme mekanizması olarak görevlendirilmiştir. Bütün bunlar tabii ki Avrupa Birliği sürecindeki reformlarımıza ek olarak kayda geçmiştir. Bunlar 23'üncü ve 24'üncü fasılların açılması bakımından da önem kaydeden gelişmelerdir. Nitekim bu çerçevede pek çok sözleşmeye imza atıldı. Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin Başvuru Usulüne İlişkin İhtiyari Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi. Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesine Ek Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun bu çerçevede bu gelişmelerin eki olarak gündeme gelmiştir.

Tabii, burada tüm bu reformların daha da kararlılıkla sürmesi mümkündür fakat Avrupa Birliği ülkeleriyle yaşadığımız ikili problemler var. Bunların başında açık ve net bir şekilde Fetullahçı terör örgütünün ve PKK terör örgütünün Avrupa ülkelerinde açık bir şekilde himaye edilmesi gelmektedir. Bu açık himaye edilmesine karşı gösterdiğimiz tavır karşısında bu ilişkilerdeki gerginlik tabii ki devam etmektedir ama Türkiye bu haklı pozisyonunu sürdürecektir. Beklentimiz Fetullahçı terör örgütü ve PKK terör örgütünün faaliyetlerine müsaade edilmemesidir. Bu faaliyetlere müsaade edilmediği takdirde ilişkilerdeki ilerleme daha hızlı sağlanacaktır.

Tabii, çok önemli bir konu mülteci sorunudur. Mülteci sorunu konusunda Türkiye dünyanın vicdanı olmuştur. En çok onur duymamız gereken, en çok gurur duymamız gereken şey şudur: 50-100 kişi için Avrupa ülkelerinin bazılarında referandum yapılması söz konusu olurken ve bir sürü aşırı sağcı, ırkçı partiler bu seçimlerde maalesef mültecileri istismar ederken bununla onur duyabiliriz, gurur duyabiliriz. 3,5 milyon mülteciyi yani bazı Avrupa ülkelerinin nüfusunun yarısı kadar mülteciyi ülkemizde barındırıyoruz fakat bunlara karşı kurumsal ya da sistematik bir ırkçı tepki yoktur. Ufak tefek bazı olaylar olmaktadır, onların çoğu da toplumsal olaylardır. Bu, aziz milletimizin gurur duyması gereken, hepimizin onur duyması gereken bir husustur. Bakın, yakın zamanda Paris Belediyesi köprülerin altına taşlar döşeyerek Paris'te mültecilerin köprülerin altında kalmasını engellemeye çalıştı. Paris'teki mahkemeler, bu mültecilere soğukta çorba dağıtan genç çocukları yargıya sevk ediyorlar. Avrupa'nın ortasında tel örgülerle birtakım duvarlar örerek bu insanları, ölümden kaçan bu insanları dışarıda tutmaya çalışıyorlar. Bu bahsedilen rakamlar da 50 kişi, 100 kişi, bin kişi falandır. Böylesine acı tablolar karşısında... Hatta şöyle bir tartışma oldu: Biliyorsunuz, Avusturya'nın Dışişleri Bakanı, şimdi de Avusturya Başbakanı olması düşünülen Kurz, İtalya'nın bir adasına mülteciler geldiğinde bu adadaki mültecilerle kara bağlantısının kesilmesini, feribot seferlerinin kesilmesini önerdi. O adanın belediye başkanı şöyle bir açıklama yaptı: "Biz böyle bir açıklamayı en son Nazilerden duymuştuk." Yani, Avrupa'yı sarsan bu durum maalesef Avrupa değerlerini sarsmaktadır ama Türkiye bununla da gurur duyabilir ki müthiş bir insancıl yaklaşımla, büyük bir sahiplenmeyle bu kadar insan barındırılmaktadır. Tabii buna da 30 milyar doların üzerinde bir harcama yapılmıştır. Avrupa Birliğinden gelen rakamlar, maalesef, bu konuda son derece yetersizdir, Türkiye dünyanın vicdanı olmuştur. Bu bahsedilen 3 milyar avronun yani 2018 yılına kadar gelmesi düşünülen 3 milyar avronun şimdiye kadar sadece 899 milyon avrosu sahada harcanmıştır. Avrupalı yetkilerle konuşurken arkadaşlarımız onlara şöyle bir şey söylüyorlar: "Biz 2,9 milyar avroyu sözleşmeye bağladık, 2,4 milyar avroyu da serbest bıraktık." diye. Bunlar sadece teorik laflardır. Ben onlara hep şu örneği veriyorum: Yıllar evvel Somali'ye gittiğimizde Somali'de bir tane ekmek fırını yoktu ve elimde benim bir liste vardı, büyük bir liste, "Birleşmiş Milletlerden Somali'ye şu kadar yardım yapılıyor, Avrupa Birliğinden şu kadar yardım yapılıyor." diye. Somalili bakana dedim ki: "Burada bir ekmek fırını bile yok. Peki, bütün bu yardımlar nereye gidiyor?" Dedi ki: "Birleşmiş Milletler yetkilileri Somali'de hayati tehlikeleri olduğunu düşündükleri için Somali'ye gelmiyorlar ve Kenya'da yaşıyorlar. Dolayısıyla zaten gelen bu paranın üçte 2'si onların maaşlarına ve güvenlik masraflarına gidiyor, kalan üçte 1'i de yolda bu araçlar tarafından kayboluyor." İlk defa, Türkiye Somali'ye gitti ve orada doğrudan şehirler kurarak, orada doğrudan mekanizmalar kurarak, yardım mekanizmalarını aracı kurumlara devretmeyerek bir model ortaya koydu. Bu örneği şunun için veriyorum, o taahhüde bağlandı denilen ya da serbest bırakıldı denilen şeyler Avrupa Birliğinin birtakım sivil toplum örgütleriyle yapacağı projelerin kayda geçirilmesidir. Ve net olan şudur: 900 bin civarında çocuk vardır bu mültecilerin içerisinde, biz bunlardan 450 bin civarında çocuğa eğitim verebiliyoruz. Bu 450 bin çocuk demek, Finlandiya'da eğitim gören çocukların tamamı demek yani bir Avrupa Birliği ülkesinde eğitim gören çocukların tamamı demek. Ama bu Avrupa Birliğinden gelen paralara bizim devletimizin ihtiyacı yok, bu çocukların eğitimi için harcayacağız ve bunların

sağlık hizmetleri için harcayacağız bu paraları. Fakat öylesine yavaş ve yanlış bir mekanizma ki -hep beraber sesimizi yükseltmemiz gereken- 5 yaşındaki bu çocuklar için bugün harcanması gereken para, neredeyse bu çocuklar 55 yaşına geldiği zaman ancak gelebilmiş olacak. Dolayısıyla böyle acil bir durum karşısında yanlış bir fon yönetimidir bu. Bunu da kendilerine sık sık hatırlatıyoruz.

İşte, 2018 itibarıyla ikinci 3 milyar avroluk kaynak serbest bırakılacaktı, bu da tabii, birinci kısım gerçekleşmediği için henüz gerçekleşmiş sayılmıyor.

Yine, bir diğer durum: Türkiye’deki bire bir mekanizması iyi işlediği zaman Avrupa Birliği gönüllü insani kabul yapacaktı. Bire bir mekanizması mükemmel işlemektedir. Mart 2015’te Akdeniz’e açılan mülteci sayısı yani Akdeniz’in sularında ölümle karşı karşıya kalan mülteci sayısı 7 bin kişiydi. Bugün bu rakam Türkiye’nin bu bire bir anlaşmasını yürürlüğe koyması sayesinde 50’ye, 100’e düşmüştür. Hatta bir ara kafama çok takıldı “Acaba darbe gecesi, 15 Temmuz gecesi kurumlarımızda bir zafiyet oluşmuş mu ve mülteci sayısında bir artış olmuş mu?” dedim. O gece bile Akdeniz’de ölümden insanı kurtaran kurumlarımız, birimlerimiz, arkadaşlarımız görevlerini yapmışlar, 120 kişi Akdeniz’e açılmış. Dolayısıyla, Türkiye 7 bin kişinin Akdeniz’e açıldığı bir tablodan ancak 50, 100 kişinin açıldığı bir tabloya indirmiştir ve Akdeniz’deki ölümlere son vermiştir. Türkiye bütün dünyanın vicdanını kurtarmıştır burada. Maalesef bu konuda Avrupa Birliği kendi kredibilitesini koruyamayan ve bire bir anlaşmasının bu derece iyi işlemesi karşısında gönüllü insani kabul gerçekleştireceklerdi, maalesef bu gönüllü insani kabul konusunda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bakanım, buyurunuz.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Hatta hepimizin takip ettiği gibi, bu gönüllü insani kabulü ortaya koyamayıp da mülteci almayan ülkelerle komisyon arasında birtakım mahkemelik süreçleri hep beraber görüyoruz.

Bu bahsettiğim diyaloglar çerçevesinde önümüzdeki zaman dilimi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bakanım, bir dakika lütfen, sistemde arıza oluştu.

Buyurunuz.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Teşekkür ederim.

Avrupa Birliğiyle diyalog anlamında yürütmemiz gereken önemli alanlardan bir tanesi enerjidir. Bu konuda bakanlar düzeyindeki diyalog 20 Kasım 2017 tarihinde gerçekleşecektir.

Yine, diğer bir diyalog alanımız ulaştırma diyalogudur. 5-6 Temmuz 2017 tarihinde Avrupa Birliği Komisyonunun Ulaştırma ve Hareketlilikten Sorumlu üyesi Bulc ülkemizi ziyaret etmiştir. Bunun da bakanlar düzeyinde tekrar görüşülmesi ve 27 Kasım 2017 tarihinde Brüksel’de buluşması planlanmıştır. Yüksek Düzeyli Ekonomik Diyalog Toplantısı 25-26 Nisan tarihlerinde İstanbul ve Ankara’da düzenlenmiş, ikinci toplantı 7-8 Aralık tarihlerinde gerçekleşecektir.

Tabii, basında da gündeme geliyor, bu konudaki hassasiyetimizi de sizle paylaşmak isterim. Bütün bu diyaloglar bizim tam üyelik müzakerelerimizi tamamlayan hususlar olarak kayda değerdir. Tam üyelik müzakerelerimizi bir kenara bırakıp da bu diyalogları sürdürme şeklindeki çabalara kapalı olduğumuzu ya da yakın zamanda Merkel’in ifade ettiği gibi, “Türkiye’ye yeni bir model önerelim.” gibisinden çağrılara kapalı olduğumuzu ifade ediyoruz. Zaman zaman şöyle bir şey yapıyor: Türkiye’yle ilgili cümle kurulurken bazı AB komiserleri tarafından işte “Türkiye terörle mücadelede, göçmen konusunda, enerji konusunda, ulaştırma konusunda güçlü bir ortaktır.” Bu cümleyi kabul etmiyoruz ve bu cümlelerin

yanlış olduğunu vurguluyoruz. Cümlelerin başında “Türkiye Avrupa Birliği müzakerelerini yürüten bir aday ülkedir, ondan sonra bu konularda diyaloglar da sürmektedir.” şeklindeki bir şeyi kabul ediyoruz. Bu konuda da hepimizin hassas olması gerekir. Adaylık müzakerelerimiz bu konularla ikame edilemez, adaylık müzakerelerimiz Avrupa Birliğiyle ilişkilerimiz açısından esastır.

Tabii, gümrük birliğiyle ilgili tartışmaları hepimiz yakın zamanda izledik, esasında gümrük birliğinin güncellenmesine dönük olarak ortaya çıkan tartışma Avrupa Birliğinden kaynaklanmıştır, ilk olarak Avrupa Birliği bunu gündeme getirmiştir. Tabii, zamanında esasında Gümrük Birliği Anlaşması’nın hemen akabinde Türkiye’nin Avrupa Birliğine üye olması gerekirdi fakat bu gerçekleşmemiştir. Bu çerçevede, kendilerinin Dünya Bankasına ve diğer yerlere yaptığı çalışmalar sonucunda gümrük birliğinin güncellenmesi gerektiğiyle ilgili bir tabloyu önümüze getirdiler. Biz de kendi açımızdan baktığımızda gümrük birliğinin güncellenmesinin gerekli olduğu kanaatine vardık. Burada tabii onlar zaman zaman “modernleşmesi” gibi bir ifade kullanıyorlar, biz “güncellenmesi” gibi bir ifade kullanıyoruz.

Tabii, burada acil olan durum şuydu bizim için, niçin acil olarak güncellenmesini istiyorduk? Amerika Birleşik Devletleri ile Avrupa Birliği arasında yürüyen “TTIP” denilen ticaret anlaşması eğer hızlansaydı ve bu anlaşma gerçekleşseydi Türkiye bu tablonun dışında kalacaktı. Bu tablonun dışında kalmamak için, o zaman TTIP Anlaşması gerçekleşmeden biz gümrük birliğini güncelleme konusunda bir aceleye sahiptik. Fakat bu Transatlantik Ticaret Ve Yatırım Ortaklığı sürecinde Obama döneminde zannediyorum 8-9 kere bir araya geldiler ama gerçekleşmedi, zaten umut kesilmişti. Daha sonra da Başkan Trump geldiğinde bu anlaşmayı güncellemekten çok yana olmadığını ifade etti. Dolayısıyla Türkiye’nin bu konudaki kararı şudur: Eğer Avrupa Birliği gümrük birliğini güncelleme konusunda bir iradeye sahipse Türkiye de bu iradeye sahiptir, hazırlıklarımız tamdır. Ekonomi Bakanlığının koordinatörlüğünde Dışişleri Bakanlığı ve Avrupa Birliği Bakanlığımız bu çalışmaları sürdürmektedir. Burada gümrük birliğinin asimetrik yapısından kaynaklanan sorunların giderilmesi için çalışmak istiyoruz. Türkiye’nin Avrupa Birliğinin üçüncü ülkelerle imzaladığı serbest ticaret anlaşmalarına Türkiye’nin katılımında yaşanan sıkıntılar başta olmak üzere, ticari taşımacılık araçlarımıza ve bazı AB ülkelerinin uyguladığı kara yolu kotaları ve gümrük birliğiyle ilgili konularda Avrupa Birliğinin karar mekanizmalarına katılım talep ediyoruz. Bu çerçevede bir güncelleme varsa biz bu güncellemeye hazırız. Ama son zamanlarda garip bir tablo ortaya çıktı. Almanya’yla yaşadığımız bu ikili tartışmalar neticesinde Almanya gümrük birliğini güncellemekten yana olmadığını söyledi. Tabii, burada Avrupa Birliği ilkeleriyle çelişen iki üç durum var. Geçen sene Le Pen’den bir anekdottan bahsetmiştim burada, kıdemli üyelerimizle aramızda geçen bir diyalogdu. O şöyle bir şey söylüyordu: “Avrupa Birliği diye bir şey yok.” diyordu Le Pen, ırkçı, faşist bir yaklaşımla. “Avrupa Birliği, aslında Almanya’nın işte patronajında olan bir şeydir, kurumdur.” Dolayısıyla Avrupa Birliğinde Almanya ne derse o olur gibisinden bir yaklaşım sergiliyordu.

Şimdi, Avrupa Komisyonunun ve Avrupa Konseyinin uhdesinde olan bir konuda Almanya’nın çıkıp da “Biz gümrük birliğini güncellemeyeceğiz.” demesi -bu açıklamayı da kamuoyuna karşı yaptım- âdeta bu ırkçıların tezini destekleyen bir tutum ortaya koydu. Yani Almanya çıktı Avrupa Komisyonunun ve Avrupa Konseyinin uhdesinde olan bir konuda talimat vermeye kalktı; şimdi, bu bir ilkesizlik durumu ortaya çıkardı.

İkincisi şudur: Avrupa Birliğinde şöyle bir temel prensip vardı, yani siyasi tartışmaların dışında tutulurdu ticari ilişkiler çünkü bu dönemde bunun çok daha büyük bir önemi var. Neden? Geleneksel olarak işte, Amerika Birleşik Devletleri küreselleşmeyi destekliyordu, Çin daha korumacılıktan bahsediyordu fakat Başkan Trump geldikten sonra dünyanın siyasi ve ekonomik kutbunun yer

değiştirdiği izlenimini doğuran birtakım açıklamalar çıktı ortaya. Başkan Trump, korumacılıktan bahsediyor, Amerika'nın serbest ticaretten zarar gördüğünden bahsediyor, Davos'ta Çin Devlet Başkanı Şi Cinping çıktı küreselleşmeden ve serbest ticaretin yararlarından bahsetti. Hatta -yani arkadaşlardan ilgi duyanlar varsa okumalarını öneririm, biz de tercüme ettirmiştik isteyen arkadaşlara da verebiliriz- Çin Devlet Başkanı'nın bu son parti kongresinde yaptığı bir konuşma var yani eğer o konuşmanın içinde “komünist parti”, “parti ideolojisi” falan gibi şeyler geçmese, sadece serbest ticaretle ilgili kısımlarına baksanız ve bunu kim yapmış desanız, bunu Batılı bir ülkenin liderinin yaptığını düşünürsünüz yani kutuplar yer değiştirmiş gibi bir tablo var. Tam da böyle bir dönemde Avrupa Birliği şöyle bir çıkış yaptı Başkan Trump'ın bu sözlerine karşı: Serbest ticaretten yana olduklarını, serbest ticaretin gelişmesinin dünya barışının korunmasında temel “asset” olduğunu söyledi.

Şimdi, böyle bir şey söylerken, serbest ticareti geliştirecek olan gümrük birliği mekanizması gibi bir mekanizmaya siyasi sebeplerle Almanya'nın karşı durduğunu söylemesi de kendisiyle çelişen bir tutum ortaya çıkardı, dolayısıyla şimdiye kadar getirmiş oldukları yaklaşımla çelişik bir tablo ortaya çıktı.

Buradaki durum şudur: Tabii ki gümrük birliğinin güncellenmesi süreci AB adaylığımıza alternatif bir süreç değildir, onlar hazırsa biz bunu güncellemeye hazırız. Bizim söylediğimiz şey şudur: “Siyasi mülahazaların dışında tutun.” Komisyon hazırlıklarını tamamlamıştır konseyden yetki beklemektedir. Bizim de çağrımız şudur: Konsey bir an evvel komisyona bu yetkiyi versin, Avrupa Konseyi Avrupa Komisyonuna bu yetkiyi versin gümrük birliğini güncellemek üzere çalışmalara başlayalım; aksi takdirde eğer bunlar siyasi mülahazalarla engellenecekse Türkiye'nin de bu konuda herhangi bir acelesi yoktur, herhangi bir şekilde bu konuda acele etmiyoruz.

Bu sene önemsedğim, yani 2017'de önemsedğim ve gelecek sene üzerinde daha çok durmayı önemsedğim bir konu Avrupa Birliği iletişim stratejisi. Avrupa Birliği iletişim stratejisine önümüzdeki dönemde daha büyük bir önem vereceğim çünkü Türkiye aleyhine gelişen yargılar, ön yargılar artık şöyle bir siyasi matruşka ortaya çıkardı: Bu matruşkanın en tepesinde Erdoğan düşmanlığı var, onu kaldırılırsanız altından Türkiye düşmanlığı çıkıyor, onu kaldırılırsanız altından İslam düşmanlığı çıkıyor, onu kaldırılırsanız altından ırkçılık, göçmen düşmanlığı çıkıyor, onu kaldırılırsanız altına antisemitizmi gizlemişler ve en altta esasında Eurofobik kesimler var. Bütün bu kamuoyunu zehirleme kampanyasının arkasında bu Eurofobik kesimler var, yani Avrupa Birliğinin değerlerine düşman, demokrasiye düşman, temel hak ve hürriyetlere düşman kesimler ve bunların ekonomik krizi ve diğer krizleri bahane ederek ortaya koyduğu yaklaşımlar maalesef Avrupa kamuoylarını zehirlemeye başlamıştır.

Ben bir sene evvel, yine zannediyorum bu Bütçe Komisyonunda da söyledim, daha sonra da söyledim, dedim ki: “Berlin Duvarı'nın yıkılmasından sonra aşırı sağcı ve ırkçılar yüzünden, Avrupa Birliğinde bir tane duvar yıkıldı fakat onlarca ideolojik duvar ortaya çıkıyor.” Ve bunu bir yıldır sık sık söylüyorum.

Şimdi, en son, Almanya Cumhurbaşkanı Steinmeier, daha önceki Dışişleri Bakanı Steinmeier şöyle bir açıklama yaptı seçimlerden sonra, bu işte, AfD'nin, aşırı sağcı partinin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Meclise girmesinin yarattığı travmayla birlikte “Gördük ki etrafımızda birtakım görünmez duvarlar oluşmuş, bir sürü duvarla çerçevelenmişiz.”

Dolayısıyla bu tablo, kamuoyunu zehirleyen bu tablo pek çok ideolojik duvarı ve ön yargı duvarını etrafında örüyor. Bu, sadece Türkiye'ye karşı örülmüyor, Avrupa'nın içerisinde de mezhepler düzeyinde, etnik gruplar düzeyinde örülüyor. Şu anda ortaya çıkan Katalonya gibi meseleler işin en masum yüzüdür. Daha arkada bu yapılan toplantılarda, Avrupa'nın çeşitli yerlerinde ırkçıların ve

ayrılıkçı bölgeleri temsil edenlerin yaptıkları toplantılarda çok daha büyük bir tablo ortaya çıkıyor fakat bunlar “Avrupa’yı parçalayacağız, Avrupa Birliğine karşıyız.” diyemedikleri için daha çok bunun önüne İslamofobi, nefret suçları, antisemitizm gibi konuları koyuyorlar, göçmen düşmanlığı, ırkçılık gibi konuları koyuyorlar.

Biz de şöyle bir iletişim stratejisi güdüyoruz. Özellikle karar vericiler düzeyinde medya dilinin düzeltilmesi, akademik dünyaya bazı uyarılarda bulunması için Türkiye’deki akademisyenlerle gittiğimiz ülkelerde bu konuda çalışan akademisyenleri, Türkiye’deki basın mensuplarıyla gittiğimiz ülkelerde çalışan basın mensuplarını bir araya getiriyoruz. Ben toplantının ilk kısmına kısaca katılıyorum, daha sonra kendi aralarında tartışmalarını sağlamaya çalışıyoruz çünkü bu dile ve bu gidişata müdahale etmeliyiz. Eğer bu dile ve bu gidişata karınca karınca bir yerden başlayarak müdahale etmezsek sadece Türkiye-AB ve Türkiye’nin çeşitli AB kurumlarıyla ilişkisinin gerilmesi anlamında değil bizatihi AB kurumlarıyla AB halkları arasında, Avrupa halkları arasında maalesef araya ırkçıların girdiği, ırkçıların duvar ördüğü birtakım çok daha kötü tablolarla karşı karşıya kalabileceğiz.

Bu bakımdan “Avrupa Birliğinin geleceği ve Türkiye’nin Avrupa Birliğinin geleceğine katkısı” teması çerçevesinde 2016 yılında Brüksel’de, Berlin’de, Londra’da, Madrid’de “Türkiye-AB sivil toplum buluşmaları” konulu toplantılar düzenledik. Bu toplantılarda son derece iyi dönüşler aldığımızı düşünüyoruz. Ayrıca, 13 Eylülde “İngiltere’de ve Avrupa’da İslamofobi ve diğer dinî ve ırksal ayrımcılık unsurlarıyla mücadele” konusunda Londra’da bir toplantı düzenledik. Buraya tabii her kesimi çağırıyoruz yani ilgili akademisyenleri çağırdığımız gibi Müslüman örgütlerin temsilcilerini, Yahudi örgütlerin temsilcilerini, diğer ayrımcılıkla mücadele eden örgütlerin temsilcilerini de buraya çağırıyoruz.

Tabii, biraz sonra bahsedeceğim IPA konusunda bu bahsettiğim iletişim stratejisi çerçevesinde, IPA II döneminde Türkiye için sivil toplum bir sektör ve öncelik alanı olarak tanımlanmıştır. Yani bu önümüzdeki dönemde bu IPA fonları konusunda sivil toplumu öncelikli bir sektör olarak daha çok değerlendireceğiz, geliştirdiğimiz bu yeni yaklaşımla sivil topluma daha fazla kaynak ayrılmasını sağlayacağız. Ayrıca, AB mali yardımlarıyla sivil toplum alanında yürütülecek çalışmalara yaklaşık 190 milyon avro tutarında bir kaynağın ayrılmasını öngörüyoruz.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, yavaş yavaş toparlarsak lütfen.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANİ ÖMER ÇELİK (Adana) – Sayın Başkanım, aslında genel olarak söyleyeceklerimi toparlamış bulunuyorum.

Bu IPA yardımlarının kesilmesi konusu -kamuoyunda çok fazla gündem olduğu için- bu, çok ayrıntılı ve teknik bir konu fakat yüce heyetinize bununla da ilgili bir bilgi vermek isterim ve daha sonra konuşmamız gerekirse daha ayrıntılı bir biçimde konuşabiliriz.

Biliyorsunuz bu AB yardım mekanizmasının genel koordinasyonunu sağlamaktan sorumlu Bakanlığımız, fonların yönetimine ilişkin tesis edilen yapı içinde ulusal mali yardım koordinatörü olarak büyük sorumluluklar üstleniyor. Bunun gereği olarak finansmanı AB fonlarıyla yapılacak proje önerilerinin adaylık süreci öncelikleri doğrultusunda değerlendirilmesi ve uygulanmasının izlenmesi görevleri bizdedir.

Avrupa Birliğinin 2014-2020 yıllarını kapsayan yeni bütçe dönemiyle birlikte 2007-2013 katılım öncesi yardım aracı yani IPA I dediğimiz yardım, 2007-2013 dönemi 31 Aralık 2013 tarihinde sona ermiştir. IPA II adı verilen dönem ise 1 Ocak 2014 tarihiyle başlamıştır. Biraz evvel hani “IPA II döneminde sivil topluma daha çok kaynak aktaracağız.” dediğim bu dönemi kapsamaktadır.

2007-2013 dönemi içinde Avrupa Birliğinden tahsis edilen 4,79 milyar avro tutarındaki hibe başta siyasi reformlar olmak üzere sosyal politika, gıda güvenliği, çevre, ulaştırma, kırsal kalkınma, eğitim, kültür gibi halkımızın doğrudan hayatına dokunan alanlara ayrılmıştır ve bu projeler için kullanılmıştır.

Dolayısıyla Avrupa Birliğiyle henüz bir adaylığımız gerçekleşmese bile bu yardımlar ve bu projeler sayesinde halkımızın hayatına doğrudan dokunan, Avrupa Birliğine üyeliğin katkılarını gösteren bir tablo ortaya çıkmıştır.

IPA I kapsamında 2007-2013 yılları arasında tahsis edilen toplam 4,79 milyar avronun yaklaşık 4,4 milyar avroluk -yani yüzde 92'lik duruma tekabül ediyor- kısmı sözleşmeye bağlanmıştır. Bunlar tabii, kamu kurum ve kuruluşlarının AB'ye uyum çalışmalarını destekleme bağlamında olduğu gibi örneğin, iç işleri, çevre, tarım, yargı, temel haklar, sosyal politika, gümrük birliği, enerji gibi alanlarda, aynı zamanda da vatandaşımıza doğrudan etkisi olan istihdam, kırsal kalkınma, KOBİ'ler gibi konu başlıklarında da çeşitli projeler finanse edilmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının geliştirilmesi çalışmasına büyük bir önem vermekteyiz. Ayrıca Avrupa'yla ülkemizdeki sivil toplum kuruluşları arasındaki iletişimin artırılmasına yönelik çalışmalar bu bağlamda önem verdiğimiz çalışmalardır.

IPA 2'nin 2014-2020 yıllarını kapsayan ikinci dönemi tabii, 2007-2013'ün devamı niteliğinde olacaktır.

Şimdi, burada son zamanlarda Avrupa Birliğinden IPA fonlarının iyi kullanılmadığına dair eleştiriler geliyor. Bunlar tamamen mesnetsizdir, çok açık ve net bir şekilde söyleyebilirim ki Türkiye bu IPA türü fonları kullanan ülkeler içerisinde açık bir arayla bu fonları en kaliteli bir biçimde kullanan ülkelerdendir ve bunu teknik olarak takip eden mekanizmalar da zaten Türkiye'nin bu gücünü takip etmektedir. Nitekim 2014-2020 yılında tahsis edilen 4,5 milyar avrodan hukukun üstünlüğü ve temel haklar sektörüne söz konusu dönem için yaklaşık 625 milyon avro tahsis ettik yani bu 625 milyon avro hukukun üstünlüğü ve temel haklar konusunda çalışan ve bu konuda proje yapanlara aktarılacaktır. Dolayısıyla, bu rakam da Türkiye açısından bu alanın güçlendirilmesi için güçlü bir kaynak kullanımında kararlılık olduğunu göstermektedir.

Şimdi, son zamanlarda mali yardımların kesilmesinden bahsediliyor. Esasında bu mali yardımların kesilmesinden bahsedilen alanlarla ilgili hiçbir sorun yoktur, bunu tamamen Türkiye'ye karşı bir mesaj vermek için yapmaya çalışıyorlar. Ben kendilerine de söyledim, bunu kesmeniz demek iki anlama gelir: Birincisi, bu yardımlar bir yandan aday ülkenin farklı alanlarda AB'ye uyum sürecini hızlandırıyor. İkincisi de, kamuoyunda Avrupa Birliğine ilişkin olumlu bir kanaatin ortaya çıkmasını sağlıyor. Sizin bunları kesmeniz demek esasında Türkiye'ye dönük olarak bu yaptığınız eleştirilerin ne kadar samimiyetsiz olduğunu gösterir hem "Türkiye AB'den uzaklaşıyor." diyorsunuz hem de Türkiye-AB arasındaki iletişimi kuracak, Türkiye-AB arasındaki yakınlaşmayı sağlayacak fonları kesmekten bahsediyorsunuz. Dolayısıyla, sadece bir karar almak mecburiyetinde hissediyorlar, herhangi bir siyasi karar alamayınca bu alana yöneliyorlar. Ama henüz de bununla ilgili alınmış bir karar yok. Böyle bir karar alındığı zaman bunu hiçbir şekilde kayda değer bulmayacağımızı, bunun son derece yanlış olacağını da kendilerine ifade ettim.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Ama Bizim bazı fonları kesme kararımız var.

NURETTİN DEMİR (Muğla) – 80 milyon eurodan bahsediyorlar, doğru mu?

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANİ ÖMER ÇELİK (Adana) – İşte bahsediyorlar, yani bir karar çıkınca göreceğiz.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bizim kesme kararımız var?

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANİ ÖMER ÇELİK (Adana) – Yok, konseye katkımızı kesiyoruz, onu anlatırım ayrıca.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Onunla bağlantılıdır diye düşünüyorum.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANİ ÖMER ÇELİK (Adana) – Yok, o ayrı bir konu, onu anlatırım, o ayrı bir konu, Avrupa Konseyi ayrı bir konu.

Bu çerçevede bir değerlendirmemiz var.

TÜRKAK ve Ulusal Ajans gibi bize bağlı iki kuruluş var. TÜRKAK’ın tabii, akreditasyon verme konusundaki kapasitesi Avrupa Birliğinden de takdir görüyor, pek çok ödülleri olan bir kuruluşumuz. TÜRKAK’ın bu akreditasyonla ilgili komşu ülkeleri de eğitme gibi çalışmaları var. Bu çerçevede kesinlikle Avrupa Birliği standartlarına son derece uyum sağlayan, yüksek performansla çalışan bir kurumumuz. Türkiye’nin içindeki akreditasyonla birlikte de kurumsal kapasitenin yükselmesine dönük son derece saygın işler yapıyorlar.

Yine, gençlik programlarını yöneten Ulusal Ajansımız var, “Ulusal Ajans” olarak biliniyor. Burayla başvurular rekor düzeydedir, bütün Avrupa Birliği ortalamasının çok üstündedir. İşte “Erasmus nesli” denilen bir nesil bu bağlamda Türkiye’de bu iletişimin içerisinde. Ulusal Ajansın faaliyetleri ve Ulusal Ajansa başvurular rekor düzeye ulaşmıştır. Gençlerin, vatandaşlarımızın buna olan ilgisi de bu açıdan memnuniyet vericidir.

Kısaca, heyetinize arzım bu kadardır.

Çok teşekkür ediyorum.

Sağ olunuz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Bakan.

Değerli arkadaşlar, bütçe ve kesin hesap üzerindeki sunumlar tamamlanmıştır.

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) ve Sayıştay tezkereleeri (Devam)

b) Avrupa Birliği Bakanlığı

c) Türk Akreditasyon Kurumu

ç) Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı

BAŞKAN – Şimdi müzakerelere geçiyoruz.

Önce grup sözcüleri, sonra da söz istemine göre söz taleplerini karşılayacağız.

Sayın Temizel, buyurun lütfen.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli milletvekilleri, geçen yıl Avrupa Birliği Bakanlığının 2017 bütçesinin görüşülmesine başlanılacağı gün Avrupa Parlamentosunun Avrupa Birliğiyle Türkiye arasındaki üyelik müzakerelerinin geçici olarak durdurulmasına dönük tavsiye kararı Komisyonumuza ulaşmıştı. Biz bu kararı haklı ve doğru bir karar olarak görmediğimizi, Türkiye’nin demokrasi mücadelesine destek veren bir karar olarak da görmediğimizi, bu kararın on bir yıldan beri topluluğun özgür ve demokratik bir üyesi olma konusundaki çalışmalara büyük bir haksızlık olduğunu beyan etmiştik. Daha sonra ne oldu diye bu olayı da yakından izlemeye çalıştık izleyebildiğimiz kadarıyla, bilgilere ulaşabildiğimiz kadarıyla. Geçici

üyelik müzakerelerinin durdurulmasına dönük tavsiye kararı ve daha sonraki gelişmeler neredeyse bu yılın artık son aylarına kadarki gelişmeler de Avrupa Birliği üyelerinin aşağı yukarı iki gruba ayrıldığını, ikisinin arasında da tam her iki grupta da olmamakla beraber geçişe dönük birtakım fikirler ileri süren ülkeler olduğunu gördük. Örneğin, bazı ülkeler çok net bir şekilde “Türkiye dev adımlarla Avrupa’dan uzaklaşıyor, bu durumdan da tamamen Türkiye sorumludur.” diyenlerle başlıyor. “Şu anda Türkiye’de temel insan hakları ve hukukun üstünlüğünün sürekli olarak ihlal edildiği bir süreçten geçiyoruz. Bu şartlar altında Avrupa üyeliği hakkında konuşmak mümkün değil.” diyor Avrupa Parlamentosunun Türkiye Raporörü.

“Türkiye’nin AB üyesi olacağını düşünmüyorum, hiçbir zaman da düşünmedim. Bu nedenle Türkiye’ye yapılan katılım öncesi mali yardımın da durdurulması gerektiğini savunuyorum.” diyor Almanya Şansölyesi.

“Avrupa’nın gümrük birliğinin revize edilmesi görüşmelerinin başlatılmaması önerisine ben de katılıyorum.” diyor Hollanda Dışişleri Bakanı.

“Türkiye’deki referandumun ardından her şey normalmiş gibi ilişkilere devam edemeyiz. Avrupa ile Türkiye ilişkileri konusunda dürüst olmamız gerekiyor. AB katılım müzakerelerini sona erdirip bir komşuluk anlaşması üzerinde çalışmaya başlamalıyız.” diyor Avusturya Dışişleri Bakanı.

Şimdi, Avrupa Birliği içerisinde Türkiye’ye tam anlamıyla karşıtlık sergileyen, dolayısıyla üyelik müzakereleriyle ilgili tavır sergileyen ülkelerin görüşleri aşağı yukarı bu. Ancak bunlar böyle derken bazıları da -bu ara geçişi temsil eden ülkeler- diyor ki: “Türkiye gerçekten de son aylarda Avrupa Birliğinden uzaklaşmış ve endişe verici derecede ileri gitmiş olabilir. Ancak başta göç sıkıntısı ve terör tehdidi olmak üzere bugün karşı karşıya olduğumuz birçok krizde hayati bir ortağımız olmasından dolayı ilişkilerin kopmasına karşıyım.” diyor Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron.

Onun yanında, Avrupa Birliği Dışişleri Yüksel Temsilcisi Mogherini diyor ki: “Müzakerelere devam edeceğiz. İlişkilerin geleceğinin nasıl tanımlanacağı ise hem kendi içimizde yapacağımız hem de hep birlikte yapacağımız değerlendirmeler sonucunda belirlenecek.”

Onun yanında, Estonya Dışişleri Bakanı, Estonya dönem başkanırken: “Bu konuyu çok dikkatli bir şekilde ele almamız gerekiyor. Türkiye’nin aday bir ülke olarak durumunu değerlendirirken ilişkilerin geleceğini de her açıdan tartışmamız gerekiyor. Avrupa Birliğinin bu konuyla ilgili bu yıl içerisinde bir karar alacağını zannetmiyorum. Göç ve güvenlik konularında Ankara’yla birlikte çalışmamız gerekiyor.”

Değerli arkadaşlar, iki değerlendirme daha. Önemli olduğunu düşündüğüm için bunları özel olarak söylüyorum: “Diyalog içerisinde olmak her zaman iyidir. Türkiye’de insan hakları alanında sorunlar yaşandığının farkındayız ancak ben şahsen müzakerelerin kesilmesinden yana değilim.” diyor Finlandiya Dışişleri Bakanı.

“Süreci ve ilişkiyi devam ettirmeliyiz. Kolay değil ama iletişimde olmaya önem vermeliyiz. Müzakereleri durdurursak onları daha fazla uzaklaşmaya iteriz. Varmak istediğimiz sonucun aksini elde etme riskimiz var.” diyor Litvanya Dışişleri Bakanı.

Şimdi, Sayın Bakanım, karşı karşıya kaldığımız olay bu; bizim 1963 yılından beri sürdürdüğümüz ve Türkiye’nin çağdaşlaşması için bir adım olarak öngördüğümüz Avrupa Birliğine üye olma olayı. Sadece bunu sıradan bir üyelik olarak değil, gerçek yapısal reformlarını gerçekleştirmiş, dolayısıyla da Avrupa Birliğinin müktesebatı içerisinde tanımlanmış olan altyapı düzenlemelerini yaparak çağdaş bir ülke olarak buraya doğru gideceğimizi varsayıyoruz. Ancak şimdi, şu geçen süreç içerisinde görüyoruz

ki bir taraf bu olaya tamamen direniyormuş gibi, Avrupa Birliğinin sanki tamamını karşımıza almış gibi bir tavır sergiliyoruz ve buralarda onlar bir adım atsın, biz bir adım atalım noktasında olayı tıkadığımızı görüyoruz.

Bence olay aslında çözüm noktasını şu anda sıraladığımız bu görüşlerin içerisinde taşıyor. Yani Avrupa'nın içerisinde, her ne kadar "lider ülke tanımı" konusunu daha önceden de konuştuğumuz için yeniden tekrar etmiyorum ama söylemeler bile o insanların üzerinde farklı görüş taşıyan insanların etkisi çok büyük olur Avrupa'da, biliyorsunuz. Dolayısıyla burada sizin yanınızda durmak isteyen, sizinle beraber Türkiye'yi Avrupa Birliğinin içerisinde görmek isteyen de ciddi anlamda bir güç var. Bu güçle beraber davranmak bile zaman içerisinde ortaya çıkmış olan aykırılıkların büyük bir kısmını çözecektir diye düşünmek gerekiyor. Ama onlarla bu ilişkileri bir tarafa bırakarak sadece aykırılık, hem de aşırı aykırılık belirten insanların tavırlarına karşı tavır almak bizi sürekli olarak dışarıya doğru itiyor. Bu rahatsız edici bir tavır gibi geliyor. Aslında Avrupalı da bilmiyor. Şu anda Türkiye'yle niye karşıtlık sergiliyoruz? Almanya bunu çok net olarak bilmiyor. Bu, devletin başındaki insanların seçim ortamında birbirine söylediği laflardan ibaret olgular olarak görülmemeli. Belki tam orada çıkıyor bu olay ortaya. Oradaki kamuoyunda da bilinen olay bu. Ancak daha yaygın olarak bilinen olay -en azından bu imaj verilmeye çalışılıyor- Türkiye'nin Avrupa Birliği müktesebatı konusunda gereken yapısal reformları bir türlü gerçekleştirmediği ve bunun dışında kaldığı şeklinde.

Şimdi, çok somut olarak, özellikle 2016 yılı değerlendirme raporunu yabana atmamamız gerekiyor. 2016 yılı değerlendirme raporu bu konuda bize çok somut ipuçları veriyor. Avrupa'da her belirlenmiş olan unsur için, her saptanan olay için herkes aynı değeri vermez, aynı önemi vermez. Örneğin "Türkiye kara para aklıyor, hâlâ Türkiye'de kara para aklanıyor." şeklindeki bir görüş ortaya çıkarsa bütün antenler ona doğru döner ama onun ötesinde "Türkiye'de işte şöyle bir olay oluyor." denirse -küçümsememek için asla onu adlandırmayacağım veya bunları söylemeyeceğim- o zaman daha farklı bir şekilde bakmaya başlarlar.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Avrupa Birliği, 2016 yılı değerlendirme raporunu anlatırken 15 Temmuz iğrenç darbe girişiminden başlıyor, kınıyor, net bir şekilde kınıyor. Bunu böyle "Yeteri kadar tavır göstermedi" olgusu olarak adlandırabiliriz; doğru. Yani gelip burada Türkiye Parlamentosunda tavırlarını net olarak sergilemelilerdi. Ama onların bu tavır takınmaları için bizim daha atmamız gereken çok adım var. Onlar belki bir Fransız Parlamentosuna gidip bu konuşmayı yaparlar, bir İtalyan Parlamentosunda bu konuşmayı hemen anında yaparlar ama daha yeni katılmış olan ülkelerin parlamentosuna bile gitmeye cesaret edemeyebilirler, istedikleri kadar tam üyelik müzakerelerini bitirmiş olsunlar. Dolayısıyla bunun yolunu daha düşeyeceğimiz bir sürü taşla açmamız gerekiyor.

Şimdi, böyle bir çıkıştan sonra felaketin boyutlarını görmüşler, Türkiye demokrasisinin tehlike altında olduğunu görmüşler çok somut olarak ve hatta burada sorumluyu da tanımlamışlar, sorumluyu da tanımlayabilmişler. Şimdi daha ilerideki bir aşamaya götürmek bu olayı net bir şekilde o insanları buralarda yaşatmaya, dolayısıyla o olay yüzünden kendilerinden de uzaklaştığımız şeklindeki imajı ortadan kaldırmamıza bağlı. Şimdi, bir bela gelmiş ülkenin başına, herkes tanımlamış bunu fakat biz o olayın bertarafıyla ilgili öyle düzenlemeler yapmaya başlamışız ki bu defa bize destek veren insanlardan da kopmaya başlamışız gibi bir sonuç çıkıyor ortaya. Bunu kapatmak gerekiyor. Asıl üzerinde durulması gereken olay belki de çok büyük ölçüde bu. Ama bunun yanında diyorlar ki aynı raporda: "Türkiye yolsuzlukla mücadele alanında belirli düzeyde hazırlıksızdır." Yani yeteri kadar hazırlıklı değildir. Bu, özellikle sermayenin serbest dolaşımı konusuyla çok yakından ilgili bir alan olarak Türkiye'ye yatırım yapacak olan insanların veya yatırımcıların tüylerini diken diken eder. Yolsuzluğun hâlâ birçok alanda yaygın olduğunu söylüyorlar. "Bu ciddi bir sorun olmaya devam etmektedir." diyorlar raporda.

“Yeni bir strateji ve yolsuzlukla mücadele eylem planının kabul edilmesi, kapsamı her ne kadar sınırlı olmaya devam etse de olumlu yönde atılmış bir adımdır.” Çok önemli bir olay. Yolsuzlukla başlayıp da “Bu konuda önemli bir adım atmış Türkiye.” denildiği andan itibaren bunu söyleyenlere yapışıp “Evet, daha da yapıyoruz, bakın daha da yapıyoruz” dememiz gerekiyor. Kara parayla mücadele edecek olan kişilerle ilgili vereceğimiz kadrolar şu anda daha aşağıda görüşülüyor, daha verilmedi. Torba kanunun içerisinde 250 tane daha kara parayla mücadele edecek 250 uzman daha veriyoruz MASAK’a. Dolayısıyla, bütün bunların falan hepsi işte, şuradaki cümlelerin peşine eklenene eklenene bu insanlarla ilişkilerin bırakılmaması gerekiyor. Ha, bunlarla ilişkimizi tamamen keseceksek edeceksek o ayrı bir olay ama Sayın Bakanın konuşmasından ben böyle bir algı algılamadığım gibi Türkiye’nin de böyle bir düşüncesi olmadığını zaten biliyorum. Çıkmış olan sorunların hepsinin olağanüstü koşullarda insanların normal davranışlarını gösteremeyeceği alanlarda gelişmiş olan olaylardan kaynaklandığını düşündüğünüz anda bunları birer birer yapmanız gerekiyor. “Türkiye örgütlü suçlarla mücadele alanında belirli bir düzeyde hazırlıksızdır.” diyor aynı şekilde. “Kurumsal kapasitesini artırmış ama bunun için istatistikler ve diğer önemli göstergeler mevcut değildir.” diyor. “Mali soruşturmalar hâlâ yeterli düzeyde yapılamamaktadır.” “Mal varlıklarının ihtiyaten dondurulmasına nadiren başvurulmaktadır ve el konulan mal varlıklarının miktarı azdır.” Ama Sayın Bakanım, bu rapordan sonra işte bu cümlelerin hiçbir anlamı falan kalmadı. Mal varlıklarının dondurulması, mal varlıklarına herhangi bir yargı kararı olmadan el konulması, el konulan davalarla ilgili olarak tamamen terörle ilişkilendirilmek suretiyle yargı kararı olmaksızın tasfiye işlemlerine başlanması karşısında bu cümleyi yazanlar daha sonra ne yazacaklar onu bilmem. Terörle mücadeleye ilişkin olarak terörizmin finansmanı konusunda kapsamlı bir yasal çerçeve yaptığımız kabul ediliyor. Yani attığımız adımlar aslında az buz falan değil. Buralarda kazandığımız mevzileri falan bir tarafa bırakıp da henüz kazanma olasılığımız olmayan –şu aşamadaki- yerlerle uğraşmak bize zaman kaybettirmek anlamına geliyor. Şu insanlarla ilişkilerle diğer insanlar üzerinde etkili olmak çok önemli bir olay olabilir.

Şimdi, biraz önce söylediniz yani sonuç olarak komisyonun konseyi yetkilendirmesi gerekiyor. “Avrupa Komisyonunun yetkisini versin konsey.” diyoruz. Vermiyor, şu anda ilişkileri kesecek durumda mıyız? Gümrük birliğiyle ilgili revizyonu da kabul etmiyorlar. Aslında Brexit’in Avrupa Birliğinde bir çözülme aşaması olarak söylenmesi olgusu doğrudur, doğrudur ama İngiltere zaten Avrupa Topluluğunun kurulduğu andan itibaren onun mücadelesini veriyordu. Biliyorsunuz, üzerinde güneş batmayan ülke bütün tarımsal gereksinimi -İngiltere’de tarım faaliyeti falan yapılmıyor- o ülkelerden getiriyordu. İngiltere’ye gümrüksüz olarak geliyordu bütün malların hepsi, tarım ürünlerinin hepsi. Avrupa Birliğiyle beraber bu ülkelerin hepsi üçüncü ülke sayıldı. Üçüncü ülkelerden yapılan bu ithalatlar -Avrupa Topluluğunda veya Avrupa Ekonomik Topluluğunda başladı- belirlenmiş olan eşik fiyatların altında geliyorsa aradaki fark kadar vergi ödemeye başladı İngiltere. Neredeyse Avrupa Topluluğunun bu şekilde alınmış olan vergilerinin üçte 1’ni hatta beşte 2’sini İngiltere ödemeye başladı katma değer olarak. Düşünün, neredeyse sıfır gümrüklü olarak müthiş şekilde ucuz tarım ürünleri ithal eden İngiltere birdenbire aradaki fark kadar Avrupa Topluluğuna vergi ödemeye başladı. Bütün sorun orada başladı zaten. Birliğin kurulması sırasında Avrupa’nın tarımsal gereksinimini Fransa’nın; teknoloji, ileri teknoloji ve sanayiyle ilgili gereksinimini Avrupa’nın karşılayacağını düşünenler bir baktılar ki bir süre sonra ortak tarım politikası sayesinde Avrupa’nın Almanyası tarımda kendi kendine yeterliliği geçmiş, tereyağı dağları, et dağları oluşturmuş, Arabistan’a ihracat yapıyor çünkü verdiği fiyat ile kendilerinin belirlemiş olduğu eşit fiyat arasındaki farkı devlet onlara restitüsyon olarak, teşvik olarak veriyor.

Şimdi, Avrupa Gümrük Birliğinin içerisinde bizim belki de en önemli avantajımız tarım ürünlerinin de serbest dolaşılmasıyla sağlanacak avantaj idi. Bütün feryatlara, bağışmalara karşın elimizden kaçtı gitti fırsat. İngiltere'nin Brexit'inden sonra, yeniden böyle bir olanak bizde kaldı mı? Bence kalmadı, bence ciddi anlamda kalmadı. Dolayısıyla şu andan itibaren o insanların buna karşı direnişi konusunu oturup bu tarım ürünlerinin fiyatları ve değerleri açısından da değerlendirmemiz gerekiyor. Yani yapacağımız işlemler gerçekten çok fazla ve biz bu camianın içerisinde çağdaş dünyada özgürlüklerini tam olarak kullanan bir ülke olarak yer almak istiyorsak çözeceğimiz, hatta çözümünün belirli bir aşamasına geldiğimiz olayları çok iyi değerlendirmemiz gerekiyor. Bunları yapmadığımız zaman bir kısır döngünün içerisinde dönüp duruyoruz.

Değerli arkadaşlar, Sayın Cumhurbaşkanı çok net olarak söylüyor, “Biz hazırız, gelin, görüşmeye başlayalım.” diyor. Diğer taraftan da bu insanlar bunları söylüyor: “Hayır değiliz.” Peki, biz hazırsak onlarla görüşmeye gerek var mı bunları hemen yürürlüğe koymak için? Veya bu konudaki gereken düzenlemelerimizi yaparak bütün dünyaya “Evet, biz insan hakları konusunda, özgürlükler konusunda, yargı bağımsızlığı konusunda, özellikle de kaçakçılıkla ilgili veya kara para aklamayla ilgili bütün alanlarda gereken düzenlemeleri yaptık ve bunları uyguluyoruz.” dememizin önünde bir engel yok ki. “Yaptık.” diye gittiğiniz andan itibaren, hele bir de şu arada olan ve ikinci kısımda “Türkiye'nin burada mutlaka olması gerekir, bu olaylar yüzünden tamamen dışlamamız söz konusu olmasın çünkü Avrupa'nın Türkiye'ye ihtiyacı var.” diyenleri asıl burada sizinle beraber değerlendirmede gösterirseniz olayın önü açılır. Şu arada teker teker de olmuş olsa yapılabilecek gerçekten çok fazla şeyimiz vardı ama sürekli olarak çok sert cümlelerle bu ilişkileri birazcık körlettik gibi geliyor Sayın Bakanım. Biz gerçekten kabile devleti değiliz, gerçek anlamıyla bir diplomasi geçmişimiz var. Konuşmaya başladığımız zaman insanlarla diyalog kurabiliyoruz, onları ikna edebiliyoruz. En aykırı görüşlerde bile tamamen koparmıyoruz ilişkilerimizi, en aykırılarda bile. “Bunu, şundan sonra bir defa daha değerlendirelim.” diyebiliyorsunuz. Buralarda böyle bir esneklik görememeye başladık.

Biz burada Avrupa Bakanlığı bütçesini görüşmeye geleceğiz ama Avrupa Bakanlığının işlevi konusunda bu kadar fazla tereddüt yaratılınca artık oradaki harcanacak paranın, şunun bunun o kadar fazla önemi kalmıyor bizler açısından. Zaten birkaç transfer ödemesi, transfer bütçesi ve personel ödemelerinden ibaret bir bütçeye dönmüş oluyor bu. Avrupa'nın bu konudaki destekleriyle ilgili uygulamalar konusunda açık söylemek gerekirse ben bilgiye ulaşamıyorum pek fazla. Ne yaptık bu IPA projeleri konusunda? Esastan, gerçek anlamıyla bir üretime katkıda bulundu mu, teknoloji ilerlemesine katkıda bulundu mu ya da belirli alanlarda onay açtı mı, Onları bilmiyorum. Eğer buralarda da gerçek anlamıyla Avrupa'ya dönük bazı talepleri karşılayacak üretimler yaratabildiysek tamam başarılıdır. Hele onların desteğiyle yapılmış olan bu üretimlerin oralara girmesinde herhangi bir sakıncayı kesin olarak kimsenin ileri süreceğine ihtimal vermiyorum.

Özet olarak şunu söylemeye çalışıyorum Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar: Bizler kısa süre içerisinde bu kadar yıldan beri getirdiğimiz bir çabadan vazgeçecek bir ülke değiliz. Ama yaşadığımız olağanüstü olumsuzluklar nedeniyle ilişkilerimizde tam anlamıyla kırılmalar olmadıysa bile çatlaklar oluştu. Yıkılma olmadı, kırılma olmadı, kopma olmadı ama çatlaklar oluştu. Bu çatlakları bizimle beraber onarmaya hazır aynı grubun içerisindeki devletler de var. Bütün bunların hepsini bu açık yüreklilikle onlarla görüşerek ve daha önceki olayları da bir noktada... Diplomaside en önemli olay, gözünüzün içerisine bakarak size söylenmiş lafları bile belirli bir süre yok saymaktır, başka çaremiz de yoktur ki zaten. Zamanı geldiğinde onun karşılığını yine sorarsınız, unutulacak şeyler değildir onlar. Ama bu ilişkileri yeniden kurmak, kurtarmak, önce kendi içimizdeki hukuk devleti ilkesini, en fazla üzerinde durulan bu noktayı güçlendirerek götürmemiz lazım.

Son cümle olarak söylüyorum. Bana göre şu an Avrupa Birliğiyle bizim aramızdaki en büyük uçurum olağanüstü hâl kararnameleleriyle oluşturuluyor. Bu, kapatılamayacak bir noktaya doğru gitmesin derim ben. Olağanüstü hâl kararnameleleri çerçevesinde yapılan düzenlemelerin büyük bir kısmı kendi Anayasa'mıza aykırı olarak yapılıyor, bırakın Avrupa topluluğunun değerlendirmelerini. “Geleceği de ilgilendiren, çok önemli sürede yapısal değişiklikler yapan değişiklikleri olağanüstü hâl kararnamesiyle yapamazsınız.” diyor Anayasa, yapıyoruz. Bunlar, ciddi anlamda rahatsız ediyor onu. Anayasa Mahkemesinin şu anda işlevsiz kalması belki de Avrupa Topluluğunun önündeki en büyük korku faktörlerinden birisi. Hiçbir şeye karışmıyor bu Anayasa Mahkemesi. “Olağanüstü hâl kararnamelerine karışamam.” diyor. Tamam karışamazsın kardeşim de, olağanüstü hâl kararnamesi Anayasa'daki alanın dışında düzenleme yapıyorsa ona da karışamam diyemezsiniz ki. Hadi birisinde dediniz, önünüze geliyor, oturup da kış lastiği düzenlemesini olağanüstü hâl kararnamesiyle yapıyorsanız bu Anayasa'nın alanına girer “Bir dakika ya, ne ilgisi var bunun olağanüstü hâle.” demesi gerekir Anayasa'ya aykırı diye.

Şu anda bizi Avrupa Birliğinden gerçek anlamıyla uzaklaştıran daha önce saydığımız şeylerin hiçbirisi değil, hepsi yavaş yavaş kapanıyor. Ama OHAL kararnameleriyle kalıcı düzenlemeler yapmak, işte o, gelecekte kapatabileceğimiz bir alan değil gibi geliyor; buna özellikle dikkatini çekmek istiyorum Plan Bütçe Komisyonunun.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

(Oturma Başkanlığına Kâtip Emine Nur Günay geçti)

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Bakanım.

Buyurun Sayın Özsoy.

HİŞYAR ÖZSOY (Bingöl) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Komisyonun değerli üyeleri ve Hükümet üyeleri; şimdi, ben Sayın Bakanımıza teşekkür ediyorum, bayağı kapsamlı ve analitik bir sunum yaptı, bir çerçeve sundu.

Başta şuradan başlayayım, Halkların Demokratik Partisi olarak çok çok tehlikeli gördüğümüz bir eğilimi paylaşayım ben sizinle. Yani başını Almanya'nın çektiği birtakım ülkeler, Türkiye-Avrupa Birliği arasındaki ilişkileri, çerçeveyi tam üyelik çerçevesinden çıkarıp, bunu böyle stratejik partnerlik ya da iyi komşuluk çerçevesine almaya çalışıyorlar. HDP olarak hem yazılı hem de sözlü olarak bütün platformlarda bunu son derece net bir şekilde eleştirdik, bunun yanlış olduğunu söyledik. Yani, işte Avrupa Birliği “Türkiye'yle göç konusunda, güvenlik konusunda, terörizmle mücadele konusunda biz çalışalım ama onun dışında herhangi bir hukukumuz olmasın.” gibi bir yaklaşım içerisinde ve bu her geçen gün daha fazla belirginleşiyor. Şu an Avrupa Birliği içerisindeki tartışmalarda Türkiye'yle ilişkilerin kesilmemesini söyleyenler, birtakım değerleri savunan ülkeler filan değil, daha çok işte Akdeniz'de sıralanmış, özellikle de göçmen konusunda ciddi sıkıntı yaşayan işte İspanya'dır, İtalya'dır, hatta Yunanistan'dır, Fransa'dır kısmen; bunlar direnç gösteriyorlar. Yani, Türkiye'ye bizim ihtiyacımız söz konusu, böyle bugünden yarına atabileceğimiz bir durum değil. Sayın Bakanım da bahsetti, evet Türkiye'nin stratejik bir konumu var ama değerler noktasında Avrupa ile Türkiye arasındaki mesafe inanılmaz artmış. Sadece Avrupa Birliği ile Türkiye arasındaki formel ilişkiler yapısal anlamda kriz içinde değil, Avrupa kamuoyu ile Türkiye kamuoyu arasındaki mesafe inanılmaz açılmış; kültürel mesafe açılmış, iletişim mesafesi açılmış yani dışarıdan Türkiye'ye baktığınız zaman, yabancı basını takip ettiğiniz zaman, özellikle Avrupalı basını takip ettiğiniz zaman yani Türkiye'nin nasıl resmedildiği konusunda dehşete kapılırsınız yani biz burada yaşıyoruz o kadar dehşet içinde değiliz. Ki biliyorsunuz, HDP olarak çok sıkıntılı süreçler yaşıyoruz.

Sayın Bakanın konuşmasında Avrupa’da Türkiye’ye karşı önemli oranda oryantalist böyle bir eğilimin olduğunu ifade etti; ben kısmen katılıyorum buna. Gerçekten, Avrupa’da yabancı düşmanlığı artmış, özellikle bu göçmen krizi sadece demografik bir mesele değil Avrupa için yani 3 milyon insanı doyurabilir Avrupa, öyle bir sıkıntıları yok fakat bu göçmen krizi, Avrupa siyasetinin kimyasını değiştirmeye başladı. İşte, aşırı sağcı partiler, faşist partiler kurumsallaşıyorlar, güçleniyorlar filan ve bunlar hem Hükûmete karşı, Cumhurbaşkanına karşı, Türkiye’ye karşı çok ciddi bilenmiş durumdalar. Yalnız Sayın Bakanım, bizim gözlemlediğimiz şöyle bir durum söz konusu: Şimdi, bunlar zaten Şarkiyatçı tamam, bunlar zaten ırkçı, tamam, bunlar zaten iflah da olmaz kesimler... Yalnız biz sıkıntıyı başka bir yerde görüyoruz. Bakın, hem Avrupa Parlamentosu hem Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinde Türkiye’nin aleyhine oy kullananlar, Avrupa Parlamentosunda işte “Müzakereleri keselim.” diyen kesimler, daha doğrusu keselim değil de “Geçici bir süre askıya alalım, birtakım koşullara bağlayalım.” Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinde Türkiye’yi izleme sürecine tekrar yeniden aldırın, ki Türkiye bu konuda bir ilke imza attı maalesef o süreçte. Orada Türkiye’ye karşı ciddi muhalefet gösterenler, on yıl önce AK PARTİ iktidarını sonuna kadar destekleyen kesimler. Sosyal demokratlar mesela, yeşiller, hatta solcular yani yeri gelmişken eleştirelim, Hükûmet bütün o platformlarda ne kadar sağcı, muhafazakâr, Türkiye karşıtı insan varsa onlarla oturup kalkıyor ama gerçekten on yıl önce işte özellikle sosyal demokratlar çok ciddi hayal kırıklığı içerisinde, solda olanlar, yeşiller hani bunlar biraz daha ırkçılığa karşı konum almış kesimler, şu an ellerimiz kollarımız bağlı ve birçoğu yaptıkları konuşmada sürekli, Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne nasıl destek olduklarını, bu entegrasyonun ne kadar önemli olduğunu söylüyor, sonra da hayal kırıklıklarını diyorlar.

Şimdi, AKPM’nin yaptığı oylamada -tam olarak hatırlamıyorum ama- ciddi bir farktı, 40’a 110 küsurlu bir farkla izleme sürecine alındı Türkiye. Avrupa Parlamentosunun aldığı kararda da çok ezici bir fark söz konusuydu. Onun için söylüyorum, mesele sadece işte formel anlamda AB kurumları ile Türkiye arasındaki ilişkilerin bozulması değil. Avrupa kamuoyu genel anlamda, Batı genel anlamda Türkiye algısında çok ciddi sorun yaşıyor.

Şimdi, Sayın Bakanım, tabii Avrupa’yı eleştirelim, Avrupa Birliğini eleştirelim, belki hiçbir zaman da Türkiye’yi o Birliğin içerisine almayacaklar; kültürel sebeplerle, ideolojik sebeplerle olabilir ama Avrupa Birliği sürecine bir sonuç yani nihai noktasını düşünmek yerine bir süreç olarak düşündüğünüz zaman, bakın 2002-2010 arası asker-sivil dengesinin kurulmasında Avrupa Birliği sürecinin inanılmaz katkıları oldu. Bugün Hükûmetin lafa tuttuğu Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi, Hükûmetin defalarca yanında yer aldı. Bugün yerin dibine geçirdiğiniz Venedik Komisyonunun kaç tane kararı var; AK PARTİ 2002-2010 arasında o ciddi badireleri atlattırken Türkiye’de sivilleşme, demokratikleşme alanında. Dolayısıyla 2010-2011’den sonra ciddi anlamda bir dönüşüm olduğunu görüyoruz. Bu, yapısal bir dönüşüm. Türkiye’nin iç siyasetinde, Avrupa’yla olan ilişkilerde geline nokta fiiliyatta durmuş bir müzakere süreci söz konusu. Gümrük Birliğinin güncellenmesini yani işte kamu ihaleleriyle tarımı kapsayacak şekilde bunu yapmayacaklar görünüyor, doğrudur, onları da tehdit olarak kullanıyorlar. Yani Sayın Bakanım, bu göçmenler konusunda bakın Avrupa’da -çalışma alanımız olduğu için takip ediyoruz sürekli- gerçekten artık onur, gurur meselesi yapmışlar “Göçmen krizi niye bize karşı tehdit olarak kullanılıyor?” gibi. Yani “Kamyonlara, gemilere koyarız biz, mültecileri göndeririz, Avrupa görür gününü.” diyecek söylemler bu devletin en üst düzeyinden çıktı. Bu açıdan yani bu evet göçmen krizi bugün Türkiye’de var, evet yani 3 milyon insan burada bir şekilde barınıyor. Ben bunun hepsini hümaniter birtakım saiklerle açıklayamıyorum. Göçmenler Türkiye’de ucuz iş gücü olabiliyor, Avrupa’ya karşı bir koz olabiliyor, Suriye’nin geleceğinde Türkiye’nin elinde başka bir koz olabiliyor yani çok kullanışlı bir kart gibi de orada duruyor; maalesef, bizim gözlemlerimiz bu yönde. Artı, Avrupa bir göçmeni aldığı zaman Sayın Bakanım, bir göçmenin, bir şahsın, bir küçük göçmen

çocuğunu götürün 40-50 bin euro masrafı vardır bir Avrupa ülkesine. Eğitimi vardır, işte entegrasyonu vardır, dile gider para verirler. Türkiye ne... Salıyruz Aksaray'da mendil satıyor, bize herhangi bir yükü filan yok ki. Devlet olarak, kaç kuruş harcamışız? Ya, insani koşulları filan verdiğimiz filan yok. O konuda biraz farklılaşıyoruz.

Toparlamaya çalışayım. Şimdi, Hükûmetin seçim öncesi, bu Alman seçimleri öncesi biliyoruz hem Hükûmet hem Cumhurbaşkanı bunlar seçime yönelik şeylerdir, bunlar şimdi seçimden sonra biz durumu toparlarız.

Değerli arkadaşlar, böyle bir durum söz konusu değil. Türkiye ile Avrupa Birliği Avrupa kurumları arasındaki kriz yapısal bir kriz hâlini almıştır ve 5 insan hakları aktivistinin bırakılmasıyla öyle çok kolay çözülebilecek bir durum değildir. Avrupa'daki kanaat şudur: "Türkiye -aynen böyle diyorlar- artık bir hukuk devleti değildir." Bu konuda kanaatleri net. Hele hele bu başkanlık referandumundan sonra bakın yarı öbür gün Avrupa'nın bütün kurumlarıyla şu sıkıntıyı yaşayacaksınız "Yasama, yürütme yargı birbirinden ayrı değil ve yargı bağımsız değil." Alın size yapısal bir kriz. Şimdi 2002, 2003, 2004, 2005 bir reform süreci yaşadı Türkiye. Bu reform sürecinde Türkiye'nin hukuk sistemini, idari sistemini Avrupa'yla uyumlaştırmak için onlarca reform yaptı. Geldiğimiz noktada elimizdeki sisteme bakıyoruz güçler ayrılığı itibarıyla, hukukun üstünlüğü itibarıyla, şimdi bekliyorlar, hele uyum yasaları çıkardığımız zaman, biz Mecliste onların taleplerini karşılamadığımız zaman ilişkiler tam bir kopma noktasına gelebilir. O zamana kadar mülteci krizine de kendilerince bir çözüm bulabilirlerse çok daha agresif olacaklardır.

IPA Fonlarına dair çok küçük bir şey söyleyeyim. Doğrudur, Sayın Bakanım, hukuk alanına en fazla kaynak aktarıldı bu katılım öncesi fonlardan. Fakat "625 milyon avro" dediniz. Şimdi biz sonuca bakıyoruz, sonuç ne şu an? Yani şu an Türkiye'deki hukuk sistemi tam anlamıyla çökmüş, Türkiye nüfusunun yüzde 70'i yargıya güvenmediğini söylüyor. Bunun içerisinde yüzde 25 yani AK PARTİ'ye oy verenlerin yarısı da yargıya güvenmediğini söylüyor. Böyle bir içler acısı durumdayız. Bizim IPA Fonları konusunda Avrupa Birliğiyle yaptığımız görüşmelerde yani "Bu HDP sürekli olarak bizi dışarıda gammazlıyorlar, işte hainlik yapıyorlar." falan diyor, biz pozisyonumuzu da çok açık bir şekilde söyleyelim. Biz şunu söyledik, dedik ki: "Para veriyorsunuz, lütfen bu paranın nasıl harcandığına dikkat edin." Mesela hukuk alanına para veriyorsanız bu hukuk kurumlarının Avrupa Birliğiyle gerçekten uyum hâlinde olup olmadığına bakın. Amacı dışında mı kullanılıyor? Polise mi veriyor mesela. Polis Avrupa Birliği standartlarına mı geliyor? Takip edin. Eğer öyleyse daha fazla verin. Ama eğer öyle değilse, ki biz yargı alanında böyle olmadığını düşünüyoruz, onu alın mesela sivil toplum kuruluşlarına verin. Bu gelen talebi biz defalarca şu an "yapacağız" dedikleri yani hukuk ve sivil topluma kaynak aktarmada hem yazılı hem sözlü olarak bizim talebimiz olarak geldi. Bunu çok tartıştık.

Şimdi şöyle toparlayayım: Sayın Bakanım, biz bu çarşamba günü bir heyetle Avrupa Birliğine üye ülkelerin müsteşarlarıyla bir toplantı yapacağız, dönem dönem yapıyoruz, üç dört ayda bir yan yana geliyoruz, soruları oluyor, sorularını cevaplandırıyoruz. Yani "Ne oluyor, HDP ne düşünüyor?" gibi. Şimdi ben gideceğim, Ayhan Bey olacak -parti sözcümüz yeni cezaevinden çıktı biliyorsunuz- 2'de hukuk işlerinden sorumlu bir arkadaşımız, Ayşe hanım, bir başka vekilimizle gideceğiz. Gideceğiz, 27 ülke artı 2 ülke Norveç, İsviçre onlar da takip etmek istiyorlar. Orada bize diyecekler ki: "Evren Çevik nerede?" Evren Çevik bizim on yıldır danışmanımız. DBP'de, DTP'de danışmanlık yapmış, iki yıldır ben kendisiyle çalışıyorum, bir doktora öğrencisi, kamu yönetimi çalışıyor, kıymetli, 2 çocuk babası bu sene ikinci defa baba oldu, şu an göz altında, bu sabah almışlar. Ben Bingöl'den buraya yetişmeye çalışırken almışlar "Terör örgütü propagandası." diye. Buradan çıkarsam, yetişirsem gidip

eşini çocuklarını da göreceğim. Diyecekler ki nerede? Diyeceğiz: “Vallahi, Evren çevik işte on yıldır hepinizin tanıdığı şu anda terörle mücadelede orada ifade veriyor.” Bundan üç gün önce de bir dava açtılar kendisi hakkında terör örgütü üyeliğinden. Orada da şöyle suçlamalar var, ben kendim okudum inanamazsınız. Diyor ki: “2009 yılında Ahmet Türk Avrupa’ya gitmiş, siz PKK terör örgütü üyesi olarak onun programını yapmışsınız.” Çocukcağız diyor ki: “Ya, Ahmet Türk parti başkanı, ben de bu partinin dış ilişkiler danışmanıyım. Evet yaptım ama bu benim resmi görevim yani yapmasam beni işten atacaklar.” Böyle komik gerekçelerle çocuğun hayatını neredeyse kaydıracaklar. Şimdi bunu şunun için söyledim Sayın Bakan: Şimdi biz gideceğiz oraya bize soracaklar bunları. “HDP ne düşünüyor?” Birinci vereceğim örnek bu. Bu Hükümeti gammazlamak için filan değil yani Türkiye’nin dışarıdaki imajını bozmak için değil. Eş başkanlarımız cezaevinde, belediye başkanlarımız cezaevinde. Danışman alamıyorum ya, iki aydır danışman alacağım, dış ilişkiler danışmanı alacağım doktora öğrencisi, pırl pırl, yurt dışında doktora yapmış, “Güvenlik gerekçesiyle alamazsın.” diyor Altı aydır danışmansızım yani. Bize sıkıntılarınızı soracaklar. HDP’yi bir parti olarak boğmaya çalışıyorlar. Sadece HDP değil basın üzerideki yasakları biliyorsunuz. “Sivil toplum” diyorsunuz, Osman Kavala’yı götürdüler, aldılar içeriye, sanırım şahsen birçok insan tanıyor, sivil toplum alanında çalışan insanlar tanıyorlar en azından.

Şimdi hâl böyleyken Sayın Bakanım size 350 milyon kadar bir bütçe veriyorlar ve diyorlar ki: “Avrupa Birliğiyle ilişkilerimizi düzenleyin, toparlayın.” Vallahi biz de diyoruz ki: şahsi anlamda bir problemimiz yok diğer sayın bakanlarımızla ama Sayın İçişleri Bakanıyla Sayın Adalet Bakanının bu uygulamaları böyle devam ettiği müddetçe size 350 milyon değil 3,5 milyar bütçe versek Türkiye’nin algısını orada değiştirmek mümkün olmaz. Dolayısıyla biz şunu söylüyoruz: Dış politika içeride başlar. Özellikle Türkiye-AB ilişkilerinde evde bu kadar kırık dökük varken, basın üzerine akademi üzerine, sivil toplum üzerine, siyaset üzerine, yerel yönetimler üzerine bütün bunlar varken ve bunlar Avrupa Parlamentosunun, Birleşmiş Milletlerin, Avrupa Konseyinin raporlarına, Venedik Komisyonunun raporlarına girip referans belge olmuşken meseleyi sadece “Vallahi Avrupalılar bize düşman yani biz her şeyi doğru yaptık, Avrupalılar bize düşman”la biz götüremeyiz. Bu durumdan biz de şikâyetçiyiz. Yani ben sürekli olarak bir buçuk yıldır HDP’nin dış ilişkilerine bakıyorum, size yemin ediyorum haftanın üç günü gözaltı tutuklama raporları yazıp sağa sola gönderiyoruz. Artık kimse kalmadı. Bingöl’deyim 6 ay içindi 4 il başkanım, 5 ilçe başkanım hepsi içeride 50, 60 yaşında emekli öğretmenler, il başkanlarımız hepsi içeride. Suç ne? Terör örgütü. Bazen soruyoruz “Hangi terör örgütü?”, bunu karıştırdılar.

Şimdi, Avrupa darbe konusunda yeterli tavrı almamış olabilir, erken almamış olabilir ama bakın bu memleket hukuki açıdan, siyasi açıdan, idari açıdan inanılmaz bir krizin içerisinde ve bu ekonomik krizi daha da derinleştiriyor. Dolayısıyla bizi önerimiz, özellikle bilmiyorum yapabiliyor musunuz dönem dönem diğer bakanlarla da görüşüp yani bunun şöyle bir tartışmasını yapmak, yoksa sadece Dışişleri Bakanı Mevlüt Bey için de söylüyorum ve Avrupa Birliği Bakanlığı dışarıda Türkiye’nin imajını toparlayacak, ilişkileri düzelterek ama evde her gün kırılıp dökülenin haddi hesabı yok. Hâl böyleyken biz bir an önce yani eğer çıkacaksak bu yapısal krizin içerisinden Türkiye’de özellikle hukukun üstünlüğü, özellikle siyaset üzerindeki, basın üzerindeki bu baskıların bir an önce kaldırılması gerektiğini düşünüyoruz.

Son bir şeyle ben kapatıyorum. Zekeriya Bey Anayasa Mahkemesinden bahsetti. Hani hukukun tepesi Anayasa Mahkemesi. Arkadaşlar, bakın, eş başkanlarımız içeride, vekillerimiz değil mi? Tam 399 gün sonra Selahattin Demirtaş’a gün verdiler tutuklu olduğu dava için. Bir gece ansızın 10 kişiyi alabiliyorsun işin acele, iddianame 399 gün sonra, burada. Ayın 16’sında da –iki, üç günümüz kaldı- Gülser Yıldırım bir vekilimiz hakkında tutukluluğuna dair Anayasa Mahkemesi bir karar alacak. Tam 13 ay sonra Anayasa Mahkemesi bir şekilde önünü aldı. Umuyoruz pozitif bir karar çıkar, adil bir karar çıkar, vekiller dışarıda olur, yargılamaları devam eder, kısmen de olsa, küçük de olsa en azından dışarıda

olur, Meclis çalışmalarına katılabilirler ve bu vesileyle tıkanmış siyaset kurumunu belki Anayasa Mahkemesinin bu kararı hani belki siyasal anlamda bir normalleşmeye doğru belki bir adım, küçük bir soluk, küçük bir kapı olarak belki görebiliriz. Ama içeride bu siyasal istikrarsızlık devam ettikçe bu tutuklamalar, bu olağanüstü hâl, artık olağanüstü değil sayın vekilim, olağan artık yani olağan Türkiye bu... Şimdi böyle olursa sıkıntı yaşayacaksınız, her gittiğiniz zaman sizin önünüze dosyaları koyacak. Diyecek: “Bak bu oluyor.” Çünkü biz de gidiyoruz Sayın Bakanım, biz de sürekli gidip geliyoruz, bize de soruyorlar. Dolayısıyla aklın yolu bir, bir darbe yaşandı, çok kötü oldu, çok kaybı da oldu bu ülkeye fakat bu durumdan hâlâ bir çıkış olabileceğini düşünüyoruz ve bunun yolu gerçekten popülist, milliyetçi, hatta yabancı düşmanı -kimi zaman bu taraf da savruluyor dönem dönem o tür argümanların içerisine- laf yarıştırmaktan ziyade bir an önce şuna bakalım: Önünde sonunda o hukuka hepimiz muhtacdır, ihtiyaç duyacağız. Devran dönüyor, başka şeyler oluyor. Dolayısıyla bir planla biz sonuna kadar o fasılların açılması için destek sunarız mesela HDP olarak, istiyoruz bunları fakat dediğim gibi, aha şimdi ben gideceğim “Danışmanınız nerede?” diyecek, “Tutuklandı.” diyeceğim, eş başkanım tutuklandı, o oldu, bu oldu. Böyle olursa –sadece HDP için söylemiyorum- biz bu darboğazdan çıkarız, inşallah yirmi sene sonra da biz siyaset yaparız bu ülkede yani o konuda kendimize güvenimiz tamdır, geçici bir dönemdir, geçecek, biz devam edeceğiz yani bu darboğazdan çıkacağız hem parti olarak hem ülke olarak. Fakat bir an önce özellikle Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının yaptıkları ettikleriyle ilgili derli toplu bir konuşma çünkü dışarıda bize çıkan malzeme de size gelen malzeme de yoğunlukla o iki bakanlığımızın yaptığı şeyler. O açıdan belki onlardan biraz bütçe alıp size verseler, onların şeylerini biraz daha daraltsalar hepimiz rahat edeceğiz diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkürler Sayın Özsoy.

Sayın Emin Haluk Ayhan...

EMİN HALUK AYHAN (Denizli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Komisyonun değerli üyeleri, Sayın Bakan, kıymetli bürokrat ve basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyon iki haftadır o mevzudan o mevzuya çok hızlı bir şekilde gidip geliyor. Dolayısıyla zaten belgeler olsa da yetişmek mümkün olmuyor ama belgeleri biraz da geç edindik fakat buna rağmen genel perspektifi verme açısından genel doğrularımızı söyleyeceğiz burada. Siz burada birtakım bilgiler verdiniz, belki detay bilgiler aldık, belki de birtakım... Siz de söylediniz “Daha geniş verebilirim bilgileri.” diye.

Ben özellikle şunu söylemek istiyorum Sayın Bakanım: Milliyetçi Hareket Partisi olarak biz özellikle 15 Temmuzdan sonra dış politika ve terör konusunda sonuna kadar arkanızdayız; bunu bir tarafa koyalım. Tenkitlerimiz baki, onları yapacağız. Şimdi, bunu şunun için söylüyorum: Türkiye, beka meselesiyle karşı karşıya. Ben şimdi size bir metin okuyacağım. Sizin söylediklerinizle içinde mutlaka farklılık olabilir, belki sizin siyasi parti olarak önceki söyledikleriniz veya davranış biçiminizle farklılık da arz edebilir ama bugün AKP’nin söyledikleriyle bir farklılığın oluşmasının görülmesi açısından birtakım şeyler okuyacağım. Diğer muhalefet partilerinin bazılarında da benzer şeyler çıktı. “AB’nin samimiyetsiz tutumu nedeniyle bugün ilişkiler rayından çıktı. Bazı önde gelen AB yetkilileri ve Avrupalı siyasetçilerde, AB’yle yürütmekte olduğumuz müzakere sürecinin Türkiye’nin tam üyeliğiyle sonuçlanamayacağı şeklinde bir görüş hâkimdir.” Bu, çok önceden yazılmış. Bugün biraz önce Sayın Bakan da benzer şeyleri söyledi. “Böylesi bir sonuç, Türkiye tarafından kabul edilemez bir nitelik taşımaktadır.” Bu, benim ilave olarak söylediğim bir şey. “Partimiz AB ile ilişkileri Türkiye için bir ‘kimlik ve kader sorunu’ olarak görmemektedir. Türkiye, ne pahasına olursa olsun AB’nin

yörüngesinde sürüklenmeye mahkûm ve muhtaç değildir. AB'nin Türkiye'nin millî birliği ve bütünlüğü, terör ve bölücülük, Kıbrıs, Yunanistan ve Ermenistan gibi temel dış politika sorun alanlarındaki yaklaşımının Türkiye'nin çıkarlarına zarar vermemesi kaydıyla katılım müzakerelerinin sürdürülmesi ve tam üyelik dışındaki yaklaşımların kabul edilmemesi politikamızın esasını oluşturacaktır." Ki bunu siz de söylediniz biraz önce. "Öte yandan AB'yle mevcut gümrük birliği ilişkisinin asimetrik özelliğinin giderilerek Türkiye'yi ilgilendiren ticaret politikaları alanlarında ülkemizin de söz hakkına sahip olacağı yeni kurumsal mekanizmalar oluşturulması için gerekli girişimler yapılacaktır." Şimdi, bu da bizim 1 Kasım'da seçime giderken millete taahhüdümüz. Şimdi, bu, ne kadar örtüşüyor, ne kadar örtüşmüyor? Türkiye'nin geldiği nokta itibarıyla ne yapması gerektiği üzerinde konuşuruz.

Şimdi, sizin konuşmanızda –ben notlar aldım- bir kere 15 Temmuz'da gerçekten Avrupa Birliğinin -herkesin olmasa bile- genel anlamıyla demokrasiye bakışını gördük. Bunu siz de beyan ettiniz, sahip çıkmama, çok uzun süre Türkiye'ye gelmeme. Bunun dışında, İspanya'daki olaya takındıkları tavrı görüyoruz, PKK'yı göğüslerinde besliyorlar. Bir de böyle bakmak lazım. Şimdi, Aile Bakanı Sayın Hanımefendi'ye yapılan tavrı -bugün belirtmedim ben konuşmamda, onun Bakanlığının da bütçesi vardı ama- kimin desteklediğini ben Türkiye'de merak ediyorum. Bir de öyle bakmak lazım. Şimdi, Avrupa Birliğinin, bu Avrupa Birliği değerleriyle ne kadar samimi olduklarını ortaya koymaları açısından da önemli.

Bir diğer husus: Sizin söyledikleriniz üzerinden gitmeye çalışacağım. Şu 2018 yılı programı. Bu programda Hükûmet biraz Avrupa Birliği işini zaten pek ciddiye almamış gözüküyor, yer vermemiş de. Sizden kaynaklanmıyor olabilir ama neticede Bakanlar Kurulu kararı eki; öyle bakmak lazım. Diğerleri: Fasılların açılması, kapatılması olayı var. Burada zaten 24'ün katılım müzakerelerinin kaybolduğunu siz söylediniz. Raporlar, Türkiye'yi çok yoğun bir şekilde eleştiriyor. Göğüsleyebilecek olduklarınız var, tamamen de karşı çıktıklarınız. Nihayetinde de sizin de Sayın Başbakanın da Sayın Cumhurbaşkanının da bu konularda verdikleri ifadelerle bakıyoruz.

Şimdi, Stratejik Plan ile Performans Programı'na çok detay bakamadım, baktım ama. Oraya fazla girmek istemiyorum şu anda. Bu kişisel verilerin korunmasıyla ilgili husustan siz bahsettiniz. O sistemin ben çalıştığı kanaatinde değilim. Biz, burada, arkadaşlar, ilgili bakanlık görüşmesi esnasında pek iyi olmadığını gördük.

Onun dışında bir şey daha var, Avrupa Birliği için, Hazine, devlet yardımlarıyla ilgili genel müdürlük kurdu. Burada her seferinde de söylüyorum, Sayın Babacan -çok önemli olduğunu- burada yaza yakın da o kadar bir stres yaptılar, çalıştırdılar ki kanun çıktı neticede ama her sene geliyor, bir kanunun arasına koyuyoruz, bir sene daha ertelenmesi, bir sene daha ertelenmesi... Sayın Babacan bakanlıktan ayrılalı kaç sene oldu. Yani işi ciddiye alıp almama hususunda biraz şey var, ona şey yaptık.

Bunun dışında, biraz önce ben de okudum, siz de söylediniz, onu söylemek istiyorum. Diğer tekliflere tam üyelik dışında kapalı olduğumuzu net bir şekilde beyan ediyoruz. Gümrük birliğinin güncellenmesi var. Bu Avrupa Birliği iletişim stratejisinden bahsettiniz. Şimdi, bütün bunlara baktığımız zaman, bizim de tabii bunlara ilave olarak tenkit edeceğimiz veya müspet anlamda söyleyeceğimiz birtakım şeyler var.

Bütçeye gelince: Bütçeye şöyle hızlı bir baktım. Burada, sanıyorum, bir başka yere, yurt dışına fon ödemesinden kaynaklanan çok büyük bir cari transfer artışı var; o gözüküyor net bir şekilde. Onun detayına da bakamadım, açık söyleyeyim, o bayağı önemli, yüzde 70-80 gibi bütçede bir artış öngörüyor, oradan kaynaklanıyor. Ona bir bakmak lazım, detayına da bir bakmak lazım.

Şimdi, bunları söyledikten sonra, Hükûmetin içinde de zaman zaman veya AK PARTİ kanadında da, AK PARTİ’de de dış politikaya ilişkin, dış ticarete ilişkin farklı ifadelerin ortaya çıkabildiğini görüyoruz. Bunda şey yok. Kerkük olayında yani Hükûmetin tavrı ile önceki -yeni deyimiyle- Başbakanın ifadelerinin örtüşmediğini düşünüyorum. Ben bilmem, sizler neler düşünüyorsunuz? Bu ekonomi konularında da Sayın Başbakan, Sayın Cumhurbaşkanının açıklamaları ile Ekonomi Bakanının açıklamaları arasında zaman zaman tenakuzların olduğunu gördük.

Bütün bunları söyledikten sonra, önceki dönemlerde meşruiyeti Avrupa Birliğiyle güçlendirme gayretlerinin olduğu algısının oluşması engellenmeliydi. Net bir şekilde “Biz bunları kendimiz için yapıyoruz.” dememiz daha doğru bir yaklaşım olurdu diye düşünüyorum. Buradan siyasi rant olarak içeride kullanılması söylentileri, inancı ne yapılmalıydı? Bunun önüne de geçilmesi lazımdı.

Şimdi, buradan devam edersek -gecenin bu vaktinde fazla uzun tutmak istemiyorum ama- bu mülteci krizini bazıları “Türkiye, onlara karşı koz olarak kullandı.” diye ifade etti, böyle bir algıda ama bu mültecileri Avrupa da bize karşı ne yaptı? Kullandı. Neden? Başka pazarlıklarda kullandı. Bunun da detayını sizler daha iyi biliyorsunuz. Burada, özellikle göstermelik Türkiye-AB yakınlaşması kisvesi altında, AB ülkelerini ve AB politikalarını tehdit eden mülteci krizinin çözümü için Türkiye gerçekten ne yapıldı? Kullanılmaya çalışıldı. Siyaseten bunu doğal kabul etmek mümkün değil, onu ifade etmek istiyorum. Türkiye ile AB arasında önceden imzalanmış Geri Kabul Anlaşması’nın uygulanması ve AB’deki Suriyeli mültecilerin bu sayede Türkiye’ye gönderilmesinin önünü açmaya çalıştılar. Aynı zamanda, mültecilerle mücadele konusunda alınacak polisiye tedbirlerin yükünü tamamen Türkiye’nin sırtına yüklemeye çalıştılar ki öyle gözüküyor. Ayrıca Sayın Bakan, beş yıldır fiilen donmuş bulunan katılım müzakerelerinin, bir faslın açılmasıyla hareketlendirilmesi gibi son derece göstermelik olarak niteleyeceğimiz manevralara tevessül etmeye çalıştılar, birincisi bu.

Diğeri, Sayın Bakan, bu müzakerelerin tadı tuzu kalmadı. Belki diplomatlar için çok ince noktalarıyla baktığınız zaman bu işleri götürmek mümkün olabiliyor ama -benim şahsen çok da uzmanlık alanım olmadığı için- biraz doğrudan baktığınız zaman size net bir şekilde bir şey söyleniyor. Bunun içinden nasıl bir şey çıkarıp farklı bir şey söylemem mümkün, onu bilemiyorum ama şunu net bir şekilde söylüyorum: Türkiye kendi yolunu çizecek kudrette. Türkiye’nin AB karşısındaki tutumunda da haklı olduğunu bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Öncelikle, Milliyetçi Hareket Partisi olarak biz “Hükûmet kaybetsin de nasıl kaybederse kaybetsin.” mantığını hiçbir zaman benimsemeyiz, hiçbir zaman böyle bir durum içinde de olmayız. Şimdi, biz neticede Türkiye Cumhuriyeti’nin safındayız. Türkiye Cumhuriyeti’ni seçilmiş bir Hükûmet yönetiyor. Beğen, beğenme. En ağır tenkitleri buradan ben de yapıyorum, aşağıda da yapıyorum. Bunun içinde kalarak işi yürütmeye çalışacağız.

Diğer taraftan baktığımız zaman, Avrupa Parlamentosu, yayımladığı raporlarda müzakerelerin durdurulmasına yönelik yozlaşmış niyetini bir kez daha gösterdi. Aldığı kararla tarihe bir kara leke gibi kazındı Türkiye açısından baktığımız zaman. Avrupa zihniyeti Türk ve Türkiye düşmanlığını bir kez daha teyit etti. 15 Temmuzda Türkiye’yi duymayan, görmeyen, darbe teşebbüsüne tepki göstermeyen, yanlı ve çarpık bir zihniyetle biz muhatap olduk ki iktidar da aynı şeyi söylüyor.

Şimdi, Türkiye’nin iç işlerine müdahale edip yürüten müzakerelerini dondurması için tavsiye kararı alıyorlar. Diğer taraftan, 3 Ekim 2005’te başlayan üyelik müzakerelerinin resmen değilse bile fiilen kesintiye uğraması için ne yapıyorlar? Bunun için görüş beyan ediyorlar. Diğer taraftan, idam cezasının getirilmesi hâlinde katılım sürecinin resmen askıya alınacağını vurguluyorlar. Biz bunu Türkiye Cumhuriyeti’nin korkutma ve tehdit teşebbüsü olarak düşünüyoruz.

Diğer taraftan, Türkiye, kukla devlet olmadığını, onun bunun icazetine ve iznine tabi bulunmadığını... Karşımızda sıra sıra dizilmiş yaşlı kıta temsilcilerine de bizim bir şeyleri söylememiz lazım. Bu konuda Avrupa Parlamentosu OHAL'i Türkiye'de eleştiriyor ama Avrupa'daki OHAL'e ne yapıyor? Hiç karşı çıkmıyor. Şimdi, bütün bunları merak ediyoruz; aynı dozdaki eleştiriyi Fransa'ya, diğer taraftan, İspanya'ya yapmak, onlara söylemek akıllarından geçti mi?

Şimdi, biraz önce de ifade ettim, Türk milleti kendi yolunu çizecek kudrette. Türkiye, AB karşısındaki tutumunda yerden göğe kadar haklı. Şimdi, bütün bunlara baktığımız zaman, Türkiye Avrupa'nın bekçisi, toplama kampı değil. İrademiz vardır, egemenlik haklarımız vardır, hükmi şahsiyetimiz vardır, bir devlet aklı, kadim ve tarihi bir tecrübemiz vardır. Şimdi, bakanlara yapılanlar meydanda. Biz Ankara'da havai fişeklerle adaylık müzakerelerinin başlaması kutlanırken de Milliyetçi Hareket Partisi olarak temkinliydik. Biz iktidarın AB peşine takıldığı dönemlerde uyardık, gelişmelere ihtiyatlı ve uyanık o zaman da bakıyorduk. Bizim kaderimiz Avrupa değil. Bizi onurlu ve eşit bir üye olarak kabul edip hazmedeceklerse diyeceğimiz bir şey doğaldır ki olmayacak. İmtiyazlı ortaklık ucubesine Türk milletinin karnı tok.

Bu kadar kaotik ve sorunlu bir ortamda bir Alman şirketinin yanı sıra Avusturya Parlamentosunun Türkiye'ye silah ambargosu kararı, onlar açısından tam bir utanç vesikası. Bu ambargonun gerekçesinde diyor ki: "Türkiye bu silahları muhaliflere kullanabilir." Eğer terör örgütlerini Türkiye'de muhalif olarak zaten görüyorlarsa Avusturya'nın terörizmin beşiğini sallayan ülkelerden birisi olduğu net bir şekilde ne yapılır? Belgelenebilir. Tüm bunlar olurken Avrupa Birliği'nin karşısında alternatif olarak başka örgütleri çıkarmak ve dengelemek eski, klasik bir taktik. Biz şimdi şunu söylüyoruz, fazla uzatmak istemiyorum: Milliyetçi Hareket Partisi olarak Türkiye merkezli yeni bir medeniyet ve yeni bir dünya tesisini kendisine siyasi misyon olarak belirlemiş bir siyasi parti.

Burada Gümrük Birliği meselesi çok konuşuldu, daha da konuşulmaya devam ediyor. Bu müzakerelerde, tarım ürünlerinde Türkiye'nin diğer rakip ürünleri nezdindeki dezavantajlı konumu ortadan kalkacak mı; işçilerimiz, iş sahiplerine, hizmet sunucularına serbesti sağlanacak mı, özellikle üçüncü ülke pazarlarına girişimizde elimizi kolumuzu bağlayan (1/95) sayılı Karar ortadan kaldırılabilir mi, bunlar olacaksa bizden karşılığında ne isteyecekler, olmayacaksa ne yapmayı düşünüyoruz, bunun bir etki analizi var mı, bütün bunlara bakmak lazım diye düşünüyorum.

Ben şimdilik sözlerimi burada tamamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Ayhan.

Sayın Cora, buyurun.

SALİH CORA (Trabzon) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli Komisyon üyelerim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanımızın yapmış olduğu konuşma bilgilendirici, ikna edici ve kapsayıcı bir konuşma, kendisine teşekkür ediyoruz.

Hülasa, konuşmasında Avrupa Birliği ile Türkiye arasındaki ilişkiler, kısacası, uzun ince bir yolda olduğumuzu göstermektedir. Bunun nedeni, Avrupa Birliğiyle olan ilişkilerimizin elli yılı aşkın bir süreye dayanması.

Bilindiği üzere, Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkisi 1959'da dönemin Başbakanı merhum Adnan Menderes'in topluluğa ortaklık başvurusuyla başlamış, "ortaklık anlaşması" dediğimiz Ankara Anlaşması 12 Eylül 1963'te imzalanmış, 1 Aralık 1964'te de Türkiye bunu kabul etmiştir. Şunu baştan

kabul etmek gerekir ki Türkiye ve AB, ayrı ayrı medeniyet havzalarının, kültürel aidiyetlerin, tarihî referansların ve siyasi geleneklerin temsilcileridir. Bu durum, zaman zaman yaşanan ve bugün de yaşanmakta olan durağanlıkların olduğu kadar dalgalanmaların da sebebidir.

Değerli arkadaşlarım, Avrupa Birliği şu anda 28 üye ülkesiyle birlikte bir değerler birliğidir. Bunu da siyasi ve ekonomik kriterler olarak tanımladığı Kopenhag Kriterleri ve Maastricht Kriterleri'yle bir norm hâline getirmekte ve birliğe üye olmanın şartı olarak görmektedir. Türkiye ise 78 milyonluk Müslüman, Avrupa'dan daha genç nüfusa sahip, NATO üyesi olarak hem bu kriterleri kabul etmekte hem de bu coğrafyada coğrafyasının gücü yanında dezavantajlarını da taşıyan, bin yıllık devlet geleneğine sahip güçlü bir ülke. Avrupa Birliği tercihi Türkiye'nin, esasında, özünde değerler dünyası tercihidir. Son dönemde AB'yle aramızda anlaşmazlıklar olarak ortaya çıkan durumdan aslında Türkiye'nin konumundan da kaynaklanan fakat birliğin bunu maalesef görmezden gelip AB normlarının ihlali ya da yerine getirmeme olarak gördüğü, bahaneli siyaset yaptığı ve Avrupa Birliğine katılıma engel gösterdiği durumlardır.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; Anadolu'da güzel bir söz vardır, teşbihte hata olmaz: “Yâri güzel olanın gözüne uyku girmez.” Bizim yârimiz Türkiye, ülkemiz, derdimiz de Türkiye'nin büyümesi, gelişmesi, milletimizin çıkarları. Gözümüze uyku girmemesinin nedeni de budur. Evet, Türkiye olarak biz AB'yle müzakerelerde üye olma vecibelerini birçok üye ülkenin yerine getirmede kadar Avrupa Birliği müktesebatına uygun yerine getirmemize ve girmeye aday ülkelerden daha iyi olmamıza rağmen Avrupa Birliği üye olmak isteyen hiçbir ülkeye dayatılmayan özel statü ya da ayrıcalıklı ortaklık gibi statüleri Türkiye için uygun görmekte, Türkiye'nin yaptığı reformlar Batı'nın ebedi hastalığı oryantalist bir bakışla küçümsenmekte, Türkiye'yi değerler dünyasının eşit üyesi değil, ötekisi olarak görmektedir. Bu hem yanlış hem de bize karşı yapılan bir haksızlıktır. Avrupa Birliği işnevi bize, çuvaldızı kendisine batırmalıdır.

Az önce ifade ettiğim gibi Selçuklu'dan, Osmanlı'dan tevarüs eden büyük bir medeniyet havzasında, Doğu'yla Batı'nın kesişme noktasında bulunan çok kültürlü farklı inanç ve inanışlara ev sahipliği yapan, Sayın Bakanımızın, sizlerin de kendi ifadenizle millî ve evrensel değerler toplamı olan Türkiye'nin 28 üyeli Avrupa Birliğine girmesinin siyasi anlamı 28 üyeli olmasının sayısal anlamından çok daha fazladır. Aslında Batı'nın kültürel, dinî, siyasal öteki olarak görmek istediği Türkiye'nin birliğin içinde bulunması, Avrupa Birliğinin küresel boyutu ve çoğulculuğa açık yanının da turnusolü olacaktır diye düşünüyorum. Diğer bir deyişle AB'nin küresel boyuttaki iddiası Türkiye'nin birliğin içinde yer bulmasıyla güçlenecek, AB ilk defa öteki gördüğü Müslüman Türkiye'yle bir arada yaşama tecrübesini yakalayacaktır. Genişleme ve küresel iddia taşıma gayesiyle bulunan Avrupa Birliğinin Türkiye'den vazgeçmesi mümkün olmadığı gibi Türkiye'nin konumu da AB için bir stratejidir ve stratejik bir durumdur. Bu durum Avrupa Birliği karşısında Türkiye'nin güçlü yanlarını da oluşturmaktadır. Avrupa Birliği eğer kendisine atfedilen bir değerler birliği iddiasının taşıyıcısı olacaksa bu sınavı başarıyla vermelidir. Türkiye'nin siyasi aklı ve yönetme pratiğini kasıtlı bir biçimde Türkiye aleyhinde dezenforme eden siyasi sivil yapılara, sivil toplum örgütlerine itibar etmemesinin yanında, kendisine AB perspektifini bir devlet politikası olarak benimseyen demokrasi ve insan haklarının güçlenmesi, serbest piyasa ekonomisinin kurumsallaşması, herkesin kendi olarak var olabildiği yaşam standartlarının kökleşmesini amaç edinen Türkiye'yi birlik fikrinden uzaklaştıracak, toplumda Avrupa Birliğine karşı bu karşıtlığı benimsettirecek zorlama siyasetleri uygulamadan vazgeçmelidir. Bu durum Türkiye olarak bizim de yapmamız gerekenler olmadığı anlamına gelmemektedir. Türkiye'nin AB'ye girme iradesi bir Stockholm sendromu değil, evrensel birçok değerleri diye kodlanan değerlerden kopmamak gerektiğinin iradesi olarak değerlendirmeliyiz. Biz yapısal reformlara devam etmeliyiz,

katılım müzakerelerinin canlandırılmasına çalışmalıyız. Schengen’siz Avrupa dolaşımı yani vize hakkı başta olmak üzere son dönemdeki mülteci sorunlarındaki aleyhimize olan asimetrisinin giderilmesi temelindeki bir diplomatik mücadeleyi sizlerle beraber sürdürmeliyiz diye düşünmekteyim.

Bu vesileyle önümüzdeki yılın müzakere açısından da olumlu geçmesini temenni ediyorum. Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Cora.

Siyasi parti sözcülerinin konuşmaları tamamlanmıştır.

Şimdi sırasıyla söz taleplerini karşılayacağım.

Öncelik Komisyon üyelerimize ait olacaktır.

Saatin çok geç olmasından dolayı da sürelere riayet konusunda özellikle hassasiyet bekliyorum.

İlk söz, Sayın Durmaz’ın.

Sayın Durmaz, buyurun, süreniz on dakika.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, Sayın Bakanım, kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli temsilcileri, kıymetli basın mensupları; gecenin ilerleyen dakikalarında hepimizi saygıyla selamlıyor, Avrupa Birliği Bakanlığı bütçemizin hedefini yakalar şeklinde ülkemize katkılar sunmasını Cenab-ı Hak’tan diliyorum.

Ülkemiz siyasi ve ekonomik bir çıkmaza girmiş durumda. Toplumdan kopuk siyaset anlayışının halkın direncine rağmen sürdürülmesi mümkün değildir. 15 Temmuzdan bugüne kadar devam eden ve de ne zaman biteceği de belli olmayan OHAL süreci ve bu süreçteki antidemokratik uygulamalar uluslararası alandaki itibarımızı da zedelemiştir.

AB üyelik yolunda durduğumuz nokta hiç de iç açıcı gözüküyor. Avrupa Birliği normlarına göre hareket edemeyen AK PARTİ Hükûmeti yıllardır süren tüm ekonomik ve siyasal ilişkileri yok etme noktasına gelmiştir. Bugün Avrupa Birliğiyle ilişkileri askıya almayı konuşurken ekonomimizle entegre ve ihracatımızın yüzde 48,5’luk oranını yaptığımız bir birliğe sırt dönmek bu ülkeyi felakete sürüklemektir. Gümrük Birliği ortadan kaldırılrsa yatırım yapanlara ne diyeceksiniz? İşçiyi nasıl koruyacaksınız? Buna hazır mıyız? Avrupa’yla sürekli çatışmacı bir yola girmenin anlamı ve bu ülkeye kazanımı nedir?

Sayın Bakanım, Avrupa Birliği müzakereleri tamamen sonlanırsa, AB umudu yok olursa ne yapmayı düşünüyorsunuz? Net bir planınız, yol haritanız var mıdır? Hiç kuşkusuz Avrupa Birliği süreci sonlanırsa sadece Türkiye değil, Avrupa da kaybedecektir ama bu gerçekliğin karşı tarafa bu yöntemlerle değil, diplomasi diliyle, ortak bir duruşla anlatılması kaçınılmazdır. Hamasi söylemlerle, efelenmelerle, yaşadıklarımızdan gördüklerimiz, sadece suyu aşındırırınız.

Avrupa Birliği ilkeleri var. O kapıya siz gittiniz, kabul edilmek için yıllardır uğraşı veriyorsunuz, olmayınca önce mülteciler üzerinden âdeta şantaj ve tehditlerle yol almaya çalıştınız. O tutmayınca “Girmezsek de girmeyiz.” diyorsunuz. Türkiye Cumhuriyeti bugüne kadar kurduğu ekonomik ve siyasal ilişkileri çağdaşlaşma, modernleşme ve Batı’dan olumlu örnekleri alma yolunda yürütmüştür. Daha fazla demokrasi ve daha iyi bir ekonomi başlıca hedefimiz olmuştur. Fakat bugün geldiğimiz noktada Türkiye-AB ilişkileri ve özellikle de Türkiye-Almanya arasındaki ilişkiler, 15 Temmuzdan bu yana darbe girişimine verilen tepkiler, Avrupa’daki seçimler Türkiye’deki Anayasa referandumu süreci ve OHAL uygulamalarıyla belirlenen çok ciddi ve derin bir kriz içine girmiştir.

AK PARTİ Hükûmeti bu krizleri dahi seçim sürecinde propaganda malzemesi yapmaktan geri durmamıştır ve ilişkiler daha da gerildi. Bu krizin ekonomiye maliyeti ne oldu? İş dünyası Gümrük Birliği düzenlemelerini ivedi olarak beklemektedir. AB müzakerelerini konuşurken bugün müzakerenin adı bile kalmadı. Yine AB'ye tam üyeliği toplumsal dönüşüm ve çağdaşlaşmanın önemli bir adımı diye sunduk. Biz ilişkilerin bir an önce düzeltilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üyeliği, ekonomiden kültürel hayata uzanan geniş bir yelpazede ülkemizin ilerlemesine ve Batı dünyasının önemli bir parçası olmasına katkı yapacak, bölgesel ve küresel ölçekte izlenecek barışçıl dış politikanın güç motoru olacaktır diye düşünüyoruz. AB üyeliği iyi bir demokrasi ve hukuk karnesi olmayla eş değerdir. Ne yazık ki on beş yıllık tek iktidar döneminde insan haklarından laikliğe, hukuktan toplumsal cinsiyet eşitliğine, sendikal haklardan temel hak ve özgürlüklere kadar her alanda geri ülkeler arasında aldık. Türk lirasına en büyük itibar kaybını yaşattınız. Ekonomide güven bitti, hukuka güven yok, laiklik tahrip ediliyor, eğitimin durumu malum. OHAL süreciyle, insan hak ve ihlalleri en kötü seviyeye geldi. Gazeteciler tutuklu, bilim adamları özgür değil.

AK PARTİ iktidarında bu üyeliğin tamamlanmayacağı artık açık ve net olarak görülüyor. Çünkü, demokrasiyi, hukuku tesis edemeyen bir hükûmetle, her an yaptıklarıyla da iç içe, karşı karşıyayız. Ve ilişkileri koruyamayacağını bilen Hükûmetimiz, bilinçli bir gerilim politikasıyla üyelik sürecini tamamen bitirmeye yönelik hamleler yapmaktadır. Kasım 2016'da yayınlanan ilerleme raporunda, Türkiye'nin demokrasi, Kıbrıs, terör meselesinin çözümü, kamudaki uygulamalar, ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, toplumsal cinsiyet eşitliği ve çevre koruma alanlarında kötüye gittiği görülmektedir.

Sayın Erdoğan'ın AB ile ilişkileri koparma çabası, Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaşlaşma projesine yönelik de bir yanlış hamledir.

Avrupa Parlamentosu'nun Temmuz 2017'de, Türkiye ile üyelik müzakerelerinin koşullu olarak askıya alınmasını öngören raporu 64'e karşı 477 oyla kabul ederek "Müzakereleri askıya alın." çağrısı yapması Türkiye-AB ilişkilerindeki tarihsel kırılmalardan birisidir. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi (AKPM), 25 Nisan 2017 Bahar Dönemi Genel Kurulu'nda "Türkiye'de demokratik kurumların işleyişi" konulu raporu görüşerek raporun ekindeki karar tasarısı için oylama yaptı ve Türkiye'yi on üç yıl sonra yeniden siyasi denetime alma kararını verdi. Bu durum, Türkiye'nin en temel özgürlükleri dahi ihlal ettiğinin göstergesi, ülkemizdeki durumun açık özeti. Türkiye bu kararla tarihte bir ilki yaşadı: Denetimden çıkıp tekrar giren ülke olduk.

Dünya çapında Türkiye Cumhuriyeti'nin itibarı bizzat AK PARTİ Hükûmeti eliyle zedelenmiştir. Türkiye'nin AB üyeliği sürecinde, vize serbestliği ve ekonomik sebepler ile mülteciler konusunda Avrupa'ya tampon olmayı rızasıyla kabul etti. Bu görevi üstlenen AK PARTİ Hükûmeti, ülkemizi mülteci cennetine çevirdi. Toplama merkezlerinde insana aykırı koşullarda yaşayan yüz binlerce mülteci biriktirdik. Kentlerimizin dokusu değişti. Avrupa'yla mülteci pazarlığı yapmak, insana verilen kıymetin de bir göstergesiydi. Bu da bizim devlet olma geleneğimizde ayrı bir vakadır. Hiçbir pazarlıkta insan hayatı söz konusu edilemez. Akdeniz'de yüzlerce mülteci boğularak öldü. Bu, demokrasi ve insanlık ayıbı bizim de ortak olduğumuz bir ayıptır. Avrupa bu demokrasi ayıbına ülkemizi alet etti, sizler de bilerek pazarlığa oturdunuz. Vize serbestisi ve mülteci konusunun, Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinin bir parçası olarak değil Türkiye'nin AB'yle mülteci krizi konusunda yaptıkları insan haklarına aykırı pazarlığın ve varılan ortak mutabakatın bir unsuru olarak gündeme gelmesinden memnun değiliz. Bu durum, Türkiye'yi AB'ye yakınlaştırmıyor.

Enerji, yargı ve temel haklar, adalet, özgürlük ve güvenlik gibi kritik fasıllardaki tarama süreçlerinin hızla tamamlanmasını ve somut ilerleme sağlanmasını umutla beklemekteyiz.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakan, ülkemiz ekonomisi için Gümrük Birliği önemlidir. Bugün, rekabet gücü, yatırım gücü zayıf bir ülke konumundayız. Tarımdan sanayiye kadar birçok alanda irtifa kaybediyoruz. İş yerleri kapanıyor, çiftçi üretemez hâlde. Bu yüzden, Gümrük Birliği'nin güncellenmesinin Türkiye'ye olumlu katkıları olacağı muhakkaktır.

Türkiye'nin ihracatında AB payı 2014 yılında 43,4; 2015 yılında 44,4 ve 2016 yılında 48,59. Bu orana hiçbir ülke grubu yanaşamıyor. Örneğin, İslam İşbirliği Teşkilatı'na üye ülkelere yaptığımız ihracatın, toplam ihracat içindeki payı 2014 yılında 30,8; 2015 yılında 29,7 ve 2016 yılında 28,3 olabilmiş. Türkiye'nin ithalatında AB'nin payı 2014 yılında %30,6; 2015 yılında %37,9; 2016 yılında %38,9.

BAŞKAN – Sayın Durmaz, lütfen tamamlar mısınız.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Toparlıyorum.

2002 yılından bu yana Türkiye'ye gelen doğrudan yabancı sermaye tutarı 136 milyar dolar. Bunun 101 milyar doları yani yüzde 74,5'i Avrupa'dan gelmiş. Yakın ve Orta Doğu ülkelerinden gelen doğrudan yabancı yatırım 16 milyar tutar, toplam yatırım içindeki payı 11,7'dir. Türkiye'nin rekabet gücünü arttırma, ekonomik reformlar yapma ve ticaret anlaşmalarının çoğaltması için bu anlaşma önemlidir. Türkiye'ye ekonomiyi geliştirme, potansiyelini ortaya koyma fırsatı mutlak verecektir. Türkiye ve AB'nin sanayi ürünlerine ilave olarak tarım, hizmetler ve kamu alımlarını da içerecek şekilde kapsamlı bir anlaşmayı uygulamaya koyabilmesi hâlinde ticaret hacminin 150 milyar dolar seviyelerinden 300 milyar dolara çıkması planlanmaktadır. AK Parti Hükûmetinin yarattığı gerilim politikasının bu anlaşma sürecini etkilememesini arzu etmekteyiz. Atılacak adımlar, ülkemizin geleceğini, gelişmesini ve çağdaşlaşmasının önünü kapatmayacak şekilde olmalıdır. Avrupa'yla yaşanan gerilimi seçim propagandasına dönüştürmek geçici kazançlar sağlar ama bu kazanç sadece size olur, ülkemize sadece kayıp yazılır. Ülkemizin stratejisi, vizyonu ve hedefleri olmalıdır. Yıllarca emek verip Avrupa Birliği ilişkilerini bir kalemde silmek ülkemize de kaybettirir. Ekonomide, siyasette, erişimde, teknolojiye, insan haklarında, itibarda her şeyde kaybeden oluruz, gönlümüz ve yüreğimiz asla bunu istemez.

Türkiye, geline nokta acilen Avrupa Birliği'yle ilişkilerde tarihinin en kötü noktasında olduğunu kabul etmelidir.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Durmaz.

Lütfen son cümlelerinizi alayım.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Toparlıyorum.

AK PARTİ Hükûmetlerinin, bu ilişkileri düzeltme noktasında bir perspektifi de yoktur. Sayın Bakan, idareimaslahat, içeride politik, dışarıya karşı da göstermelik bir şekilde yol haritası oluşturmuştur. Yeniden ilişkilerin canlanması ve ciddi, demokratik adımların atılarak güven verecek bir politikayı ortak bir anlayışla inşa etmeliyiz. Avrupa Birliği tam üyeliğine biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak katkı sunmaya kararlıyız. Biz yeniden satır açılması için demokrasi ve hukuka önem verilmesini Hükûmetten istemekteyiz. AK PARTİ Hükûmeti, gidişi tam bir üyelik dışında bir yere götürmüştür. Akıllı, akılcı bir yol almalıyız, bu da ilişkileri fevri çıkarlarla değil ancak bu ülkenin ortak çıkarlarını ortak akılla belirlediğimiz zaman olur diyorum.

2018'in umutlara ve beklentilere cevap verecek şekilde olmasını diliyor, bütçenize de hayırlı olsun diyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Durmaz.

Sayın Çakırözer...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarım, sayın bürokratlar, değerli basın mensubu meslektaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, geçen yıl burada konuşurken bütçenize, size hayırlı olsun dedikten sonra işte koşulları, Türkiye'nin içinde bulunduğu durumu konuşmuştuk. Önümde geçen yılki konuşma var, demişim ki: “Dün Silivri Cezaevindeydim, meslektaşlarımı ziyaret ettim.” Size bazı isimlerden bahsetmişim. Bunlardan biri Ali Bulaç, biri Şahin Alpay, biri Murat Sabuncu. Sayın Bakanım, ben bu hafta sonu yine Silivri Cezaevindeydim. Geçen sunumumda size “Ali Bulaç dört aydır cezaevinde, onu siz benden daha iyi tanıyorsunuz.” demiştim, şu anda on beş aydır cezaevinde. 9 tane ilacı olduğunu anlattı. Bu ilaçlarını şu anda orijinalini istediğinde vermiyorlarmış, muadilini getiriyorlarmış. “Muadili de sıkıntılarımızı çözmiyor, ilaçlarımı kendi paramla almam isteniyor.” dedi. Dışarıya mektup yazamıyor, mektup alamıyor. Ahmet Turan Alkan'la görüşmüştüm, o da yine on beş ayını doldurdu, içeride 6 kitap yazmış, henüz bastırma şansı yok, dışarıya çıkaramıyor. Murat Sabuncu, içeride, birinci yılını doldurdu, daha sanırım, birinci ya da ikinci haftasıydı ben sizinle burada konuşurken, o da birinci yılını doldurmuş durumda. Geçen yıl az önce Sayın Bakanımız, o da geçen yıl anlatmıştı tam işte Avrupa Parlamentosundaki kararı konuşuyorduk, Murat Sabuncu bana “Çok felaket olur bu, işte böyle bir karar Türkiye-AB ilişkilerini çok yakından ilgilendirir.”, işte vesaire yani içerideyken Türkiye'nin gidişatını ve Avrupa Birliği yönelimine nasıl önem verdiğini anlatıyordu. Şahin Alpay'dan bahsetmişim, 11 kronik hastalığı var 72 yaşında diye, bu sefer 73 yaşındaydı görüştüğümde, kronik hastalıkları devam ediyor ve bakın, on beş ay sonra mahkemeye, biliyorsunuz duruşmaya çıktı ve mahkeme onun talebi olmadan, kendisinin Adli Tıbbı giderek işte sağlık kurulundan geçmesini istedi. Şimdi, ben bunu size bir yıl önce söyledim ya da başkalarından daha önce duydunuz, bu adam içeride bekledi, şimdi muayeneye gidecek, aynı şekilde ilaçlarını alıyor, uyku apnesi var, “Ben niye içerideyim?” diye sorguluyor. Hepsi de yazdıkları yazılar yüzünden içeridedir.

Geçen yılki bahsettiğim isimlerden bazıları da içeride aylarca kaldıktan sonra çıktılar, kimden bahsetmişim? Aslı Erdoğan'dan, Necmiye Alpay'dan bahsetmişim. Ne kadar yani ne diyeyim hani üzülerek de olsa da çıkmalarına seviniyorum tabii özgürlüklerine kavuşmalarına. Bu yıl gittiğimde onlardan farklı olarak içeride bu sefer Osman Kavala vardı. Bizim sizle görüşmediğimiz süreçte içeriye kimler girdi, işte, insan hakları savunucuları girdi ve Hükümetinizin en üst düzeyde, Sayın Cumhurbaşkanının ve diğer sözcülerin “Bunlar ajan, bunlar işte yeni darbeyi yapıyorlar, 15 Temmuzun arkasındaki hareket.” denilen bu insanlar, aralarında sizin de yakından tanıdığınız, hepimizin yakından tanıdığı insan hakları savunucuları vardı, tanımadıklarımız da vardı, yabancı ama işte bu seminare gelen. İlk duruşmada ve görülmedik bir hızla biliyorsunuz, iddianamesi tamamlanan, arkasından yine görülmedik bir hızla, hiç daha örneğini görmediğimiz şekilde hâkim karşısına çıkan bu insan hakları savunucularının -ki aslında normal bu, bu kadar hızlı olması lazım, iddianamenin de, ilk duruşmanın da- hepsi serbest kaldılar. Tabii, bunları anlatırken şunu söyleyeyim: Sizin Avrupa Birliği yöneliminizi Bakanlığınızdan önce de burada bilen çok kişi var, ben de onlardan bir tanesiyim. Adalet ve Kalkınma Partisi hükümetlerinde Batı yöneliminin, Avrupa Birliği sürecinin yani üye oluruz olmayız ama AB yöneliminizin Türkiye'nin ana çıpalarından biri olduğunu kabullenen, içten kabullenen ve bunun kabinede de kabullenilmesi yönünde çaba harcayan biri olduğunuzu biliyorum. En zor süreçten geçtiğimiz şu günlerde de yine, işte, siz başkent başkent dolaşıyorsunuz ve o kadar zor koşullar altında ki siz başkent başkent dolaşırken buradan da birileri sürekli o başkentlerle münakaşa içindeler; tek taraflı söylemiyorum bunu, oradan da buraya gelen var. Ama, yani bu demokrasi tablomuzu değiştiremezsek biz ne kadar konuşursak konuşalım yani Avrupalıları ne kadar suçlayabiliriz, saatlerce konuşabiliriz, onların hatalarını konuşabiliriz, vardır, evet ama sağduyulu sesler de var. Ama, bizim kendi içimizde

bu işi düzeltmemiz lazım. Mesela, gazetecilerden bahsettik, hak savunucularından bahsettik, bu arada işte, bu KHK'larla atılanları temsilen 2 tane genç öğretmen ve akademisyen var, açlık grevindeler; bu konuyu çözemiyoruz. Siz konuşmanızda bahsettiniz, bir komisyon kuruldu, gecikmeyle kuruldu, ite kaka gidiyor ama hâlâ karar alamıyor. Şimdi, başkanı yok biliyorsunuz yani bir başkanı vardı, Adalet Bakanlığı Müsteşarı oldu, şimdi o olduktan sonra bir başkan atanmadı, aylardır bekliyor ama onun beklemesi... Belki biz dosya üzerinde böyle konuşurken, bekliyor derken on binlerce insan bekliyor, on binlerce insan şu komisyon bir işlese de biz bir hak arasak diye bekliyor. Bunların başında işte Nuriye ve Semih, bu gençler var. Bu süreçte Türkiye'nin dört bir yanında işte uzun tutukluluklar konusu, işte siz de yakından takip ediyorsunuzdur, hatta ve hatta asker tutuklu isimlerden bir yıl sonra, on beş ay sonra tahliye edilenler var suçsuz olduğu anlaşılarak. Biz bunu, bu meseleyi yani içimiz çok yandı, Ergenekon'da, Balyoz'da, Oda TV'de, askerî casuslukta, KCK davalarında gerçekten çok yandı. Sonradan işte, "Savcı şöyleymiş.", "Hâkim böyleymiş." dedik, "Kumpasmış." dedik ama olan insanların yaşamlarına, insanların aylarca, yıllarca sevdiklerinden, ailelerinden irak kalmalarına neden oldu. O yüzden, sizin Avrupa başkentlerinde gösterdiğiniz çabanın eş değerini ya da daha fazlasını burada, bu yargı bağımsızlığı konusunda, demokratikleşme konusunda, basın yani ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü konusunda göstermeniz gerekmekte Sayın Bakanım; bunu siz de biliyorsunuz. Yani, bahsettiğim isimlerin koşullarını duyduğunuzda ben inanıyorum ki sizin de onları tanıyan kişiler olarak içiniz cız etmekte.

Mehmet Altan'la görüşüyorum, diyor ki: "Beni ilk kurulan Darbeleri Araştırma Komisyonunda uzman kişi olarak çağırılmışlardı yani Türkiye'de demokrasinin taraftarı olan biri olarak çağırılmışlardı, şimdi ben 3 müebbet hapis cezasıyla yargılanıyorum." Yani, sizin de belki çabalarınızla Sayın Bakan, 2007'de sanırım biz Türk Ceza Kanunu'nu değiştirdik, Adalet Bakanı Sayın Cemil Çiçek'ti sanırım kabinede. Niye değiştirdik? Gazeteciler, yazarlar, entelektüeller, aydınlar bu ülkede bir görüşü savunduklarında hemen işte "Sen teröristsin, teröre destek veriyorsun." denmesin diye değiştirdik Sayın Bakanım. Ve cebir ve tehdit unsurunu cebir ve şiddete çevirdik, beraber çevirdik yani iktidarıyla muhalefetiyle böyle olsun diye hepimiz.

Şimdi, geldiğimiz noktada yazdıkları için, yorumları için bu insanlar -yani başka konulardaki düşünceleri çok aykırı gelebilir, bu ülkede birçok insanı kırmış olabilir vesaire ama- şu anda düşündükleri için, yazdıkları için bir yılı aşkın bir süredir tutuklular, en ağır şekilde yani en ağır koşullarda cezaevinde tutuklular ve baktığınızda da yargılamalarına işte 3 kere müebbet hapis cezası, artı bilmem ne kadar yıl gibi.

Geçen yıl söylemişim "HDP'li milletvekilleri de burada olmalı, görüşlerini ifade edebilmeli." diye, ne olmuş? Üzerine bir de CHP'li milletvekili cezaevine girmiş. Üzerine işte, mahkeme demiş ki: "Ya, bu cezaevine girmesine neden olan kararlar hukuki olarak temelsizdir." Biz hâlâ mahkeme mahkeme geziyoruz ki yani "Burada hukuk yoktur." diyen bir istinat mahkemesinin kararının arkasından tahliye edecek mahkeme arıyoruz. Bugün belki görmüşünüzdür bir köşe yazarı ağabeyimizin köşesinde Orhan Uğuroğlu'nun köşesinde Hâkimler Savcılar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Çakırözer, lütfen tamamlar mısınız.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - ...başkan yardımcısı diyor ki: "Tahliye edilmeli. Yargıtay Başkanı diyor ki: "Tahliye edilmeli." Barolar Birliği Başkanı diyor ki: "Tahliye edilmeli." Ama, biz hâlâ bekliyoruz ki işte bir mahkeme çıkacak ve tahliye edecek. O yüzden, bizim bunları aşmamız lazım. Bunların aşılmasında da Bakanlığınızın tabii ki sadece Avrupa'ya dönerek bir şeyler söylemektesiniz ama bir taraftan da Türkiye'ye de dönüp içeride... Yani bu OHAL, KHK'lar rejimi, bunların bitmesi

lazım, olağan hâle geçmemiz lazım ve bunu biz anlatıyoruz ama sizin de anlatmanız lazım. Bazen siz diyorsunuz ya yani son demeciniz var, sanırım hafta sonuydu: “Türkiye’de muhalefet cari açığı var.” demişsiniz. Yani, muhalefeti belki her konuda eleştirebilirsiniz ama demokratikleşme konusunda, Avrupa Birliği konusunda... Az önce Sayın Temizel’in sözlerini siz de dinlediniz ama bu ilk defa Cumhuriyet Halk Partisi sözcülerinden gelen yaklaşım değil. Sayın Genel Başkanımız da, parti sözcülerimiz de buradaki, AB Komisyonundaki değerli arkadaşlarımız da hep sizin yanınızda olduk, işte sabahlara kadar birlikte kanun çıkardık. Biz her zaman bu konunun AB yönelimimizin bir millî politika olduğunu söyleyegeldik. O yüzden, bu konuda hani muhalefeti bu şekilde suçlamak yerine içeride biraz daha işlerin düzelmesine çalışmamız lazım diye düşünüyorum. Mesela bu konuda da benim geçmişte diplomasi muhabirliğim nedeniyle duyabildiğim -kuliste, Ankara’da oturduğunuzda soruyorsunuz sağa sola- bire bir doğruysa eğer benim kulağıma gelen: Konuşuyoruz, kızıyoruz, bağırıyoruz çağırıyoruz Avrupalılara ama örneğin biz hâlâ yol haritamızı, bizden istenen yol haritasını hâlâ vermiş değiliz bildiğim kadarıyla. Yani, bu son gelinen müzakerelerde bir yol haritası vermemiz lazım: “Biz şunu, şunu, şunu yapacağız...”

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Çakırözer...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Tamam, bitiyorum.

Mesela bunun bir an önce verilmesi gerekmekte. Yani, biliyorsunuz, partimizin, bizim bu konuda görüşümüz de açık; atılabilecek adımlarda üzerimize düşen her şeyi yapalım biz. Yani, fasıllarda da, hani, ille de “23, 24 açılmadı diye biz insan hakları alanında adım atmayacağız.” anlamına gelmiyor. Biz üzerimize düşen her şeyi yapalım; oturalım, ne çıkarılacaksa çıkaralım ve onun müzakerelere ne kadar katkı sağlayacağına sonra bakalım. Ama “Bu çıkmadı; 23, 24’ü açmadılar.” diye bizim elimizi kolumuzu bağlayıp beklememiz bence mantıklı değil.

Geçen yıldan kalan, sormak istediğim bir husus vardı, onu da size sorayım: Öğrenciler vardı; siz gelecek yıla, yani bu yıla bırakmıştınız, Jean Monnet burslarıydı yanılmıyorsa. O konuda o öğrenciler gidebilecek mi? Hak kazanıp gidemeyen çocuklar vardı, onların durumunu size sormak istiyorum.

Bir de, bu IPA fonları ve Gümrük Birliği konusunda ben Kadim Bey’e katılıyorum, Gümrük Birliği güncellemesinin yapılması son derece önemli. Şimdi, bir taraftan, hani, sizin başkentlerle, Avrupa Birliğiyle ilişkileri korumaya, geliştirmeye yönelik açıklamalarınız ama bir taraftan burada Sayın Cumhurbaşkanının “İhtiyaç yok.” benzeri açıklamaları; bunlar, tabii, sizin işinizi kolaylaştırmamakta. Keşke tek ses çıkabilse Hükûmetten, Dışişlerinden, AB Bakanlığından ama maalesef bu olmuyor. İnsan hakları savunucularının çıktığı gibi meslektaşlarımızın bir bölümü de çıktı bu süreçte, uzun, aylar süren tutukluluklar sonrasında.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Çakırözer.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Son cümlemi bitireyim.

Umarım demokratikleşme alanında, hayatın olağanlaşması alanında gerekli adımlar atılır, insanların yargıya hak aramak için erişimi sağlanır, Komisyonun çalışması sağlanır ve sizin de muhataplarınızla müzakerelerde eliniz kolaylaşır.

Biz, tabii ki, her zaman üzerimize düştüğünde, Avrupalı muhataplara olsun, bize sorulursa... Ki Genel Başkanımız her seferinde söylüyor: “Türkiye’de, işte, Hükûmetle bir sorunuz var diye ya da, işte, şey var diye bütün ülkeyi, bütün vatandaşları cezalandırma yolunu seçmeyin. Türkiye Cumhuriyeti’nde bizim yönümüz belli, Batı.” Siz de söylüyorsunuz “Çıpamız Avrupa, Batı’yla

ilişkiler.” diye. Biz sorumlu muhalefet içinde, yapıcı muhalefet anlayışı içinde Türkiye’nin AB yönelimini desteklemeye devam edeceğiz. Üye olsak da, olmasak da bunun, vatandaşlarımızın hayat standardının gelişmesine katkı sunacağı bilinciyle bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Çakırözer.

Değerli arkadaşlar, çok fazla söz talebi var. Süreye riayet konusundaki hassasiyetinizi tekrar bekliyorum.

Sayın Kürkcü, buyurun.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, sevgili arkadaşlar; Avrupa Birliği Bakanlığının stratejik planına baktığımızda, şahsen beni hayrete düşüren bir durumla karşı karşıyayım. Çünkü Cumhurbaşkanının, Kabinenin sözü kuvvetli üyelerinin, Avrupa Birliği Bakanlığı dışındaki hemen hemen bütün bakanların “Avrupa Birliğiyle stratejik ortaklık” diye bir şeyin söz konusu olmadığına, “Avrupa Birliği ortaklığı” fikrinin değerden düştüğüne ve bunun Türkiye’nin geleceği bakımından bir ufuk oluşturmadığına dair çok kuvvetli iddiaları ile Bakanlığın 2022’de müzakere sürecinin neredeyse tamamlanmasına kadar giden bir eylem planı ortaya koyması arasında ben ciddi bir çelişki olduğunu düşünüyorum. Bu çelişki Sayın Ömer Çelik’i zor duruma düşürmez. Aslında bu, Türkiye’nin daha önceki taahhütleriyle, tarih aldığı günden başlayarak önüne koyduğu yürüme doğrultusuyla örtüşüyor ama diğer tez son derece güçlü ve son derece “arrogant”, iddialı, zorlayıcı bir tarzda ifade edildiğine göre, o zaman bu çelişkiyi nasıl yorumlamalı? Ben doğrusu Sayın Bakanın, Avrupa kurumları söz konusu olduğunda, özellikle Avrupa Konseyi söz konusu olduğunda “Burası bizim evimiz, biz kurduk. Burada biz yabancı değiliz, kendi evimizde konuşuyoruz.” demesini bütün bu yaklaşıma nazaran son derece önemli buluyorum çünkü biraz önce dinlediğimiz konuşmalarda, işte, Türk’ün bağımsızlığını, kendi karakterini ortadan kaldırmaya çalışan bir Avrupa saldırısına maruz kaldığımız yaklaşımı ile bu, kendimize bir ortak ev, insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğüne dayalı bir ortak ev kurma hedefi arasında derin bir farklılık görüyorum. Ama siz Hükümetin bir üyesisiniz, bu tezlerin sahipleri de Hükümeti destekliyorlar öbür taraftan; dış politikasını, esasen, doğru buluyorlar. Dolayısıyla, bir bulanıklık içindeyiz; bunu aydınlatmak gerekir. Hakikaten “Türkiye kendisine nerede bir gelecek arayabilir ve bunun için kurmak zorunda olduğu ilişkilerin zemini ne olabilir?” sorusuna tabii ki uluslararası düzende, küresel iklimde ortaya çıkan bütün değişiklikleri göz önüne alarak her seferinde yeni bir cevap vermek mümkün. Özellikle Sovyetler Birliğinin yıkılmasından sonra esasen neoliberal ekonomi siyasetlerini takip eden, kapitalizmin karargâhı olan ülkeler dünyanın tamamen kendi hâkimiyetleri altına girdiğini düşünmüşlerdi ama kısa süren bir bocalamadan, on yıllık bir geçiş sürecinden sonra Çin’in ve Rusya’nın yeni büyük oyuncular olarak bir kere daha, arkalarındaki büyük tarih, coğrafi avantajlar, sosyal ve kültürel gelişmişlik üzerinden yeniden dünya ekonomisini belirleyen roller, dolayısıyla dünya siyasetini, askerî dengeyi belirleyen roller oynamaya başladıkları da apaçık. Bir ülkeyi yönetenler bütün bunları hesaba katacaklardır mutlaka fakat bu, bir temel prensibi salıma bırakmaz: Bizim için, Türkiye’de yaşayanlar için ve Türkiye’de yaşayacaklar için özgürlük ve refah, bu ikisi beraber olmadıkça hiçbir uluslararası ittifak bizim için anlamlı ve değerli değil. Avrupa’yla ilişkiler bakımından esasen Avrupa Birliğinin bir mutluluk vaadi, bir cennet olmadığını bilecek kadar çok dünyayı, tarihi, siyaseti bilenler buna eleştirel ve mesafeli yaklaştılar, yaklaşmaya da devam ediyorlar fakat bir tek Avrupa olmadığı gibi bir tek Türkiye de yok. Biz esasen bir sosyal Avrupa fikrinin bütün bu çalkantı içerisinde bizim için en önemli ufuk olduğunu düşünüyoruz; Türkiye içerisinde de bu fikre yabancı olanlar, bu fikri savunanlar var. Belki de Türkiye hiçbir zaman Avrupa Birliğinin üyesi olmayabilir ama bir, sosyal Avrupa; ikincisi demokratik Avrupa cephesiyle Türkiye’nin ilişkileri güçlenebilirse eğer, Türk dış siyaseti, Türkiye dış siyaseti buna özgülenebilirse, Türkiye hiçbir

zaman Avrupa Birliğinin üyesi olmasa da, Türkiye’de yaşayanların, yurttaşlarımızın, büyük çoğunluğu emekçi ve yoksul olan insanlarımızın özgürlük ve refah arayışları bakımından Türkiye’nin içinde kendileri için bir dizi avantaj doğacağı yaklaşımıdır Avrupa ilişkilerine anlam katan, yoksa Avrupa Birliği, Avrupa Birliği üyesi ülkelerin içerisinde çok büyük bir kuvvetle eleştirilen bir ortaklıktır ve o yüzden Avrupa Birliğinin, özellikle Brüksel’in son derece ağır bir eleştiri bombardımanı altında kaldığı doğrudur fakat Avrupa Birliği üyeliğini talep eden bir ülkenin, bir yönetimin bunun her şeyden önce egemenlik devri olduğu gerçeğini unutmaması gerekir. Sadece Avrupa Birliği değil, Avrupa Konseyine de üye bir ülke olarak biz örneğin yargısal egemenliği Avrupa Konseyiyle paylaşıyoruz. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi en üst temyiz kuruluşu hâlinde neredeyse. Dolayısıyla bir yandan egemenlik paylaşmak, bir yandan da bu egemenliği paylaştığına pişman olmak Avrupa’nın değil, bizim, Türkiye’yi yönetenlerin çelişkisi. O yüzden, Türkiye’nin geleceği bakımından bu çıpayı önemsiyorsak o zaman dönüp bakacağız.

Doğrusu ben Avrupa’yla açılan ilişkilerin esasen 20 Temmuz 2016’nın ağır damgasını taşıdığını düşünüyorum. Türkiye’de şartlar onu getirmede hâlde bu çapta bir olağanüstü hâl ilanı, olağanüstü hâl kararlarıyla Türkiye’nin bütün temel siyasi düzenini baştan sona değiştirme ve olağanüstü hâl altında gidilen bir Anayasa oylamasıyla Türkiye’nin siyasi rejimini değiştirme ve bunu yaparken ağır bir hile ve yolsuzluk izleniminin hem uluslararası gözlemciler hem Türkiye’de oy kullanan yurttaşlar tarafından ortaya çıkmış olması esasen insan hakları eksenli bütün tutamak noktalarını havaya uçurmuş durumda. O yüzden, ilişkiler hakikaten sizin dediğiniz gibi ihya olacaksa “Biz kriterleri birçok ülkeden daha fazla yerine getirdik.” demenin doğrusu bu hakikatler karşısında bir inandırıcı tarafı yok çünkü Kopenhag Kriterleri bakımından koşulların hiçbir zaman tam olarak yerine gelmediği bütün ilerleme raporlarında var. Bunlarla ilgili her seferinde kavga çıkıyor ama nihayet objektif kriterler var. Oraya da gelmeden önce, 2004’te Türkiye Avrupa Konseyine geri dönerken yani gözlem sürecinden çıkartılırken önüne konulmuş bulunan 12 ev ödevinden sadece 1,5’ünü yerine getirdi yani ombudsmanlık tesis edildi. Bir de o kurallar arasında eşitlik yoktu. Şimdi bakarken söylerim fakat ceza yasasının reforme edilmesi, Anayasa’nın değiştirilmesi, yerel yönetim reformu, göç ve mülteci yasasının değiştirilmesi, Türkiye’deki azınlıkların haklarının güvence altına alınması, seçim barajının kaldırılması, kadın okuryazarlığı ve kadına yönelik şiddet konusunda köklü reformlar gibi meselelerin hiçbirisi henüz halledilmiş değil. Bunlar halledilmemişse zaten Kopenhag Kriterleri tamamlanmamış demektir ki bu onların çeşitli varyasyonlarıyla dolu. Maastricht Kriterlerinin bir bölümü yerine gelmiş ama bir bölümü değil.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Kürkcü, lütfen tamamlar mısınız.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Tamamlarım.

Bütün bu koşullar altında o zaman dönüp şuna bakmamız lazım, sizin söylediğiniz söze geri döneceğim: Avrupa bizim kendi evimizse, kendi evimizde rahat yaşayamıyorsak, kendi evimizde bütün bu kriterler yerine gelmemişse yani evi dağıtıyorsak bizim kendi kendimize dememiz gerekmez mi “Evi toplamalıyız.” diye? Bunun için hiçbir olağanüstü koşul vesaire bizi sınırlamamalıdır çünkü sık sık karşılaştırılan olağanüstü hâl ilanları vesaire bakımından Türkiye’den başka hiçbir ülke 4 madde dışındaki, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin bütün maddelerini, adil yargılanma vesaire dâhil deroge etmedi, birkaç maddeyi deroge ettiler, biz hepsini ettik. Yani “Ne yapsan haktır.” hâline gelmiş durumda olan bir olağanüstü hâl rejimi altında -demin de söylendi- bütün yasaları, her şeyi değiştirdik ve en temel Anayasa oylamasını bunun altında yaptık ve ben şahsen yüzde 51 “hayır” diyenlerin kazandığına inanıyorum. Hiçbir Yüksek Seçim Kurulu kararı beni tersine olduğuna inandıramayacak

kadar çok şüpheli doluyum. Bir seçimin orta yerinde oy kullanma usulüne dair kanunu bunu yapmaya yetkisi hiçbir zaman olmayan bir kurul değiştirdiği gün ben burada şüphe doluyum. Benim duyduğum şüpheyi dışarıdan bakanlar duyuyorlar. AGİT raporu, Avrupa Konseyi raporu, bunların hepsi ortada ve bunların hiçbirisine doyurucu bir cevap verilemedi. O zaman ben şunu demek istiyorum: İstersek Avrupa Birliğine üye olmayalım. Avrupa Birliğine üye olmayan Avrupa ülkeleri var, Norveç üye değildir...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Kürkcü, lütfen.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – ...İsviçre üye değildir, İzlanda üye değildir, biz de olmayabiliriz ama bir insan hakları kulübüne üye değilsek bu Türkiye yaşanmaz bir yer hâline gelir. Şanghay İşbirliği Örgütünde bu güvenceler Türkiye halkları için yok, başka yerlerde bu güvenceler yok. O yüzden, bir insan hakları ortaklığı nerede ve nasıl kurulmuş olursa olsun bunun içinde yer alalım. İsterse Avrupa Birliğine üye olmayalım ama Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarına dünyanın en ileri demokrasilerinde var olan hakları hak olarak görmedikten sonra Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarını işkenceden, keyfi cezalandırmadan, ifade özgürlüğünden mahrum edecek olduktan sonra ister Şanghay Örgütü'ne ister Avrupa Birliğine üye olun, o ülkenin başka türlü bir ülke olması için biz mücadele etmeye devam ederiz. Umarım sizin dediğiniz olur. Hakikaten bu stratejik hedefler hiç değilse gerçekleşebilir ama şunu size söylemek isterim: Almanya ve Fransa'nın, başından beri hâkim güçlerin Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğine razı olmadıklarını bile bile girdiğimiz sürecin orta yerinde "Bir dakika, bunlar razı değiller." demek hiçbirimiz için inandırıcı olmaz. Biz sonuçtan değil, daha çok süreçten ümitli olarak buraya girmişsek süreci sürdürmek en akıllı siyaset olabilir, yoksa Şangay'da, Rusya ile Çin arasında Türkiye'ye kimse bir yer ve alan ikram etmiyor, oralar çoktan kapatılmış yerlerdir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkürler Sayın Kürkcü.

Sayın Kuşoğlu, buyurun.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, geçen yıla göre çok makul bir değerlendirme yaptınız. Geçen yıl neydi öyle? Tabii, olumsuz bir gündü, sıkıntılıydı fakat çok da farklı bir gündü. Demin geçen yılın zabıtlarına baktım, hakikaten AB Bakanı yerine biz muhalefet olarak geçmişiz, siz her türlü eleştiriyi yapmışsınız.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Ben de mutlu olmuştum muhalefet AB yanlısı olmuş diye.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Biz her zaman AB yanlısıyız da parti olarak, öyle de olmak gerekir ona da inanıyoruz tabii. Siz de bugün dediniz ki "Biz AB'den yanayız, AB'yle ilişkilerimizi devam ettirmek istiyoruz." Doğrusu o tabii, bu ilişkilerin devam etmesi lazım. Avrupa Birliği Türkiye için önemli, Türkiye de Avrupa Birliği için önemli. Onun haricinde siz güzel bir değerlendirme yaptınız ama çok kısa olarak geçiyorum.

Avrupa Birliğindeki bir Türkiye ya da Batı'yla ilişkileri iyi olan bir Türkiye aynı zamanda Doğu'nun sözcüsüdür orada, İslam âleminin de sözcüsüdür. Aynı şekilde Batı içinde İslam âlemi veya Doğu toplumlarında da onların anlatmak istediklerini en iyi şekilde anlatabilecek ülke yine Türkiye'dir, her iki taraf için de anahtardır. Bu çok önemli bir konu. Dolayısıyla Türkiye'nin Avrupa Birliğinde

olması lazım, bu süreci devam ettirmesi lazım. Peki, Avrupa Birliğiyle ilgili bizim bir politikamız var mı? Siz diyeceksiniz ki “Var.” Evet, Bakanlık olarak bir Avrupa Birliği Bakanlığımız var, Avrupa Birliği Bakanlığının da bir politikası var ama Hükûmetin bir politikası var mı Avrupa Birliğiyle ilgili olarak? Buna siz de “Evet, Türk Hükûmetinin Avrupa Birliğiyle ilgili bir dış politikası vardır.” diyemezsiniz tam olarak. Çünkü dış politikası yok Türkiye’nin. Türkiye’nin dış politikasının ne olduğu belli değil. Ya, bir Batı bir Doğu gidip geliyoruz, ne yaptığımız belli değil. Böyle bir ortamda sizin büyük bir talihsizliğiniz Avrupa Birliği Bakanı olmanız, bu dönemde ya da Türkiye için de belki talihtir. Ne yaptığımızı bilmiyoruz, ne istediğimizi tam olarak bilmiyoruz. Sıkıntılar var. Bu şekilde, tabii, bu işi yürütmemiz, başarılı olmamız mümkün değil.

“Avrupa Birliğine ihtiyacımız kalmadı.” dedi Sayın Cumhurbaşkanı Meclis açış konuşmasında. İhtiyaç mıydı Avrupa Birliği, bir ihtiyaç mıydı yoksa bir çağdaşlık projesi miydi? İhtiyaç değildir. İhtiyaç olarak görmemek lazım. Kimsenin kimseye muhtaçlığı söz konusu değil, öyle bakılamaz ki bu işe.

Siz konuşmanızda yine güzel bir şeye işaret ettiniz: “Bu iş bir matruşka gibi onların Türkiye’ye bakışı. En tepede Erdoğan var, ondan sonra Türkiye, ondan sonra İslamofobi, ondan sonra da kendileriyle ilgili bazı soru işaretleri var.” Bu doğru bir değerlendirmeydi.

Evet, en tepede Erdoğan var. Sayın Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı olduğundan beri bir tane resmî ziyaret yapmış 2014’te sadece Belçika’ya Belçika Kralının davetlisi olarak, diğerleri çalışma ziyaretleri, yarı resmî ziyaretler Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri dâhil. Resmî bir ziyaret yapamamış hiçbir zaman, yapmıyor çünkü böyle bir sıkıntı var Sayın Erdoğan’la ilgili olarak. Bu şartlar altında bunun düzelmesi mümkün değil.

Ama yine, 2014’te ben yine burada Plan Bütçe Komisyonu üyesiydim, dediniz ya “kıdemli” diye. Ta 21 Kasım 2013’te AB’den sorumlu o zamanki bakanımız şöyle demiş, o zaman bugünden farklıydı: “2013 yılı, iktidara geldiğimiz günden beri kararlılıkla sürdürdüğümüz demokrasi yürüyüşümüzün dönüm noktalarından biri olmuştur. 30 Eylül 2013 tarihinde Başbakanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından kamuoyuyla paylaşılan demokratikleşme paketinde yer alan hususlar AB tarafından da övgüyle karşılanmıştır. Demokratikleşme paketi bir özgürlük ve demokrasi manifestosu olduğu kadar Türkiye’nin toplumsal bütünleşmesini güçlendirecek, barış ve huzur iklimini daha da pekiştirecek bir kardeşlik manifestosudur. AB’ye üyelik sürecimizin önemli bir kısmını oluşturan siyasi kriterler ve bu kapsamdaki yargı ve temel haklar faslıyla doğrudan bağlantılı olan demokratikleşme paketi cumhuriyet tarihimizin tartışmasız en cesur ve en kapsamlı reform paketlerinden biridir.” Şimdi, bunu bir AB Bakanı söyleyebiliyor sunumunda, yazılı olarak veriyor, ondan sonra geldiğimiz noktaya bakın. Ne kadar çelişkili yani Hükûmetin, iktidarın geldiği nokta.

Dolayısıyla da bu kadar zikzak içerisinde, u dönüşlerle... Ha, bunun tabii ki onlardan da kaynaklanan sebepleri vardı ama sonuç olarak kendimizde aramızız lazım kabahati.

Sonuçta gerekler yerine getirilir, mantıklı işler yapılırsa bu iş çözülebilir. Bunu en iyi şekilde siz de biliyorsunuz.

Siz parasal bir mücadeleden de bahsettiniz. Evet, bizim de kısıtlama yaptığımız yer doğrudan Avrupa Birliği değil ama bir mücadele de var. Ben o baptan Sayıştay raporlarına gireceğim, biraz parasal konulara da gireceğim müsaade ederseniz.

Şimdi, Sayıştay raporunda Bakanlığınızla ilgili 1 şartlı görüş var, 2 tane denetim görüşünü etkileyen, 5 de etkilemeyen bulgu var. Bunlardan özellikle bir tanesine değineceğim, bu önemli.

Sayın Bakanım, bazı işlemler, bazı parasal harcamaların mevzuata uygun yürümesi gerekiyor. Yani yurt dışında para harcadığınız zaman bunun Türkiye’deki usullerle olmaması lazım, biraz daha farklı usullerle olması lazım ama belli bir usule yine de tabi olması lazım. Şimdi, burada, bu 2018 bütçesi ekli cetvelleri, “E Cetveli” diye bir şey var. Bu normal olarak 5018 sayılı Kanun’a uygun harcama yapılamaması durumunda bazı kolaylıklar sağlamak için idareye verilmiş bir hak. Bu istismar ediliyor. 100’e yakın madde var maalesef. Sizin de bunun içerisinde 3 tane maddeniz var, geçmişte de vardı. Sayıştay tarafından eleştiriliyor.

Şimdi, burada “Kurallara göre harcama yapamayacağımız bir meblağ var.” demişsiniz, almışsınız. İhtiyaçtan fazla bir tutar var o hesabın içerisinde. İhtiyaçtan fazla bir tutarı koyuyorsunuz. Devreden, aktarılan meblağlar... Burada meblağlar tek tek belirtiliyor. Yılı da aşılıyor. Normalde bütçe yıllık yapılır. Bütçenin yıllık prensibi vardır, yıllık olmasını da aşılıyor. Harcamayla bağlantısız para gelip gidiyor. Böyle bir şey var vesaire. Yani sonuçta sayfalarca bu yazılmış. Sizin “Avrupa Birliği İletişim Stratejisi” dediniz ABİS’le ilgili bu harcamalar. Çok önem veriyorsunuz ama bunun usulüne göre yapılması lazım. Bakın, Sayıştay bunu bu kadar tenkit ettiği hâlde çok önemli görüp ve çok da haklı, 2018’de tekrar bu bütçeye konmuş, tekrar benzeri bir şekilde yapılmaya çalışılıyor. Bence bu doğru değil. Aslında burada makul bir şekilde bu işi yapıyor olsak buna “hayır” dememiz gerekir Plan Bütçe Komisyonu olarak. Siz onun haricinde bir de 75 ve 77’de de -bu 76’ncı maddede geçiyor bu sene- bunlarda da yine benzeri E Cetveliyle ilgili yetkiler alıyorsunuz bu kapsamda yine 5018’in dışında, İhale Kanunu’nun dışında harcamalar yapıyorsunuz. Bunlar çok doğru değil. Sizin bu prosedürlere uymanız lazım.

Çok fazla uzatmak istemiyorum gecenin bu saatinde ama siz geçen sefer güzel bir şey yapmıştınız hatırlıyor musunuz?

“Düşmezse düşmesin yakamızdan ölüm,

Bizim de üstümüze güneş doğacak Gülüm.” demiştiniz.

“Gülüşüne bir kurşun sıksa da ölüm,

Unutma ki umuda kurşun işlemez Gülüm!” diye bitirmiştiniz cümlemenizi. Bu güzeldi, Nazım Hikmet’ten.

Ben de ona nazire olarak:

“Hangi çiçek, diğerini sarı açtı diye ayıplar?

Hangi kuş, farklı ötüncü diğerine yasak koyar?

Derisinden, dilinden ötürü öldürülüyor insanlar.

Ah insanlar! Her şeyi bulup kendini bulamayanlar...”

Bu da Bukowski’dan.

Teşekkür ediyorum.

Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Bu güzel şiire ek yapmak boynumuzun borcu oldu. Konuşurken yapacağız. Bunu gelenek hâline getirelim.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sizin dağarcığınızda vardır.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Çok teşekkür ederim. Sağ olun.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Kuşoğlu.

Sayın Çam, buyurun.

MUSA ÇAM (İzmir) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, kamu kurum ve kuruluşlarının çok değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, 2018 yılı bütçenizin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyoruz, başarılar diliyoruz.

Türkiye’de son dönemde dış politika ve iç politika arasındaki ayrımlar giderek belirsizleşmiş; buna yol açan en önemli etken, sarayın ve AKP’nin şahsi grup çıkarları ve beka kaygılarıdır. Şahsileşen siyaset ve şahsi menfaatlerin öncelik kazanması ise kaçınılmaz olarak ilkesizliği beraberinde getirmektedir. Avrupa Birliğiyle ilişkilerde dış politika ve iç politika arasındaki ayrımın kalkması, birlik üyesi olmuş bir Türkiye’de beklenen bir durum olurdu. Ama yine bu dönemde, Avrupa Birliğiyle ilişkilerin giderek bir ve aynı şeye dönüşmesi anlamına gelecek. Üyelik perspektiflerinin derinleşmesinin yerini büyük ihtimalle belirsiz bir geleceğe, ilgili tüm taraflarca terk edildiği bir sürece bırakmasına tanıklık ettik. Burada öncelikli sorumlu hiç kuşku yok ki ülke içindeki ve dışındaki sağ siyasetlerdir. Dolayısıyla süreç çok boyutlu olarak ilerlemektedir. “Başkasına saygı”, “Kendi gibi olmayanlarla beraber ve dayanışma içinde yaşama” gibi geleceğin dünyasının kurulmasında da önemli olacak ilkelerin hayata geçirilmesi hedefi gün geçtikçe siyasal gündemimizden uzaklaşmaktadır.

Gerek Avrupası gerekse Beştepe, kısa vadeli çıkarların, gündelik siyasi hesapların peşinde, şahsi var olma kaygılarıyla iç içe geçen bir süreçte Türkiye’nin önündeki AB seçeneği ortadan kalksın istiyorlar. Daha fazla demokrasi, daha fazla özgürlük, daha fazla eşitlik, hakların daha iyi korunduğu, hukukun üstünlüğüne ve seküler bir yaşam tarzına dayalı saygın bir siyasal rejim seçeneğini içeriden ve dışarıdan baltalıyorlar. Bu çaba içinde olanları gerek içeride gerekse de dışarıda görmek bizleri şaşırtmıyor. Saygın bir yurttaşlar topluluğu olarak Türkiye bu grupların sadece çıkarlarına değil varlıklarına da tehdittir. Özgüvenli ve hukukun üstünlüğüne dayalı bir Türkiye’ye ne Avrupalı ırkçılar ne de biatçı zihniyet tahammül edemiyor.

Günbegün, Avrupa halklarının ve insanlığın saygın üyeleri olarak Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarını eşit bir parça kabul eden Avrupa Birliği projesi hem ülke içinden hem de dışından zayıflatılmak isteniyor. Medeniyetler arasında ayrım varmış, medeniyet ortak insanlık idealinin dışında, bizleri ayıran unsurlara dayanıyormuş gibi davranan ve böyle bir söylemi benimseyen siyasal İslamcılarla, Avrupalı ırkçıların ittifakına şaşırmıyoruz. Bu kadar iyi anlaşıyor oluşları tesadüf değildir. Bu ilkesiz ve lanetli ittifakın kısa ve orta vadeli sonuçlarını zaten yaşıyoruz. Yalnızlaşan Türkiye’nin ve içe kapanan Avrupa’nın dünyanın diğer halklarına, diğer coğrafyalarına umut kaynağı olması mümkün değil. Tam da bu gerekçeyle hem Türkiye’de hem de Avrupa’da sağın uluslararası destekçilerinin çok güçlü olduğu açıktır. Nitekim bu ittifakların ve olumsuzlukların yansımaları her alanda ve her aşamada görüyoruz.

Avrupa Birliği Ankara’yla ilişkileri elbette koparmak niyetinde değil, ancak Türkiye’deki durum da ortada. Brüksel ve Strasbourg’da Türkiye’nin Kopenhag siyasi kriterlerini yerine getirmekten vazgeçtiği aylardır açık biçimde söylenip, konuşulmaktadır. Avrupa Komisyonu bu yıl -siyasi nedenlerden ötürü- ilerleme raporu yayımlamayacak. İlerleme raporları, yeniden bir değişiklik olmazsa, 2018 ilkbaharına kaldı. Yani Ankara’ya “Gelecek yıl ilkbahara kadar zamanın var, reformlar yapın, o zaman değerlendirelim.” dendi. Bu arada da üyelik perspektifi dışındaki dosyalarda -vize, terörle mücadele, sığınmacılar, Gümrük Birliğinin güncellenmesi gibi- teknik düzeyde istişarelere devam kararı alındı. Bu da gayet normal.

Kasım 2016’da yayımlanan İlerleme Raporu’nda Türkiye’nin, demokrasi, Kürt meselesinin çözümü, kamudaki uygulamalar, ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü alanlarında kötüye gittiği belirtilmiştir. 2018 baharında yayımlanacak bir sonraki raporun da farklı olacağını düşünmek bence biraz saflık olacak.

Avrupa Birliği Komisyonu Başkanı Jean Claude Juncker’in, yaptığı bir açıklamada şu ifadeleri kullandığını biliyoruz: “Türkiye şu anda Avrupa Birliğinden, temel felsefesinden, geleneğinden, tutkularından uzaklaşıyor. Bu, Türkiye’nin yapması gereken bir tercih. Bazı Türk yetkililerin katılım sürecini sona erdirmeye konusunda Avrupa Birliğini suçlamaya çalıştıklarını düşünüyorum.” Bu sözlerin, Erdoğan’ın ekim ayındaki şu ifadelerine karşı bir cevap olduğu açıktır: “Almayacaksınız açıklayın şu işi, bilelim. Ne biz sizi meşgul edelim ne de siz bizi meşgul edin. İş bağlayalım. Minderden kaçan biz olmayacağız. Onların kararını bekliyoruz.” demeci... Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerini gürleşe benzeten Erdoğan’ın yönetimindeki AKP iktidarı, 15 Temmuzdan sonra ilan ettiği OHAL yönetimiyle Avrupa Birliğinin temel değerlerini cepheden ihlal eden uygulamalarını sistematik hâle getirdi.

Bahse konu uygulamaların bazılarını hatırlatmak gerekirse: OHAL’in sürekli uzatılması, idam cezasını gündemde tutmak, gazete, dergi, dernek kapatmak, gazeteci ve yazarları tutuklamak, işkence iddialarına yol açabilecek kadar kötü muamelede bulunmak, muhalefeti korkutarak susturmaya çalışmak, terörle mücadele yasalarında AB mevzuatına uygun değişiklikleri yapmamak, adil yargılanma ve savunma hakkına uygun olmayan uygulamaları yapmak. Bu aşamada değinilmesi gereken önemli bir başlık var: İdam cezası tartışmaları. Hatırlayınız idam tartışmasında öne çıkan konu, ölüm cezasına taraftar ya da karşı olanların bilindik argümanlarından çok tartışmanın zamanlamasıydı. Biliyoruz ki referandum öncesi, FETÖ darbe teşebbüsü vurgusuyla birdenbire başlayan idam tartışması Erdoğan’ın başkanlık hesapları açısından halk kitlelerinin kazanılmasında yardımcı bir unsur olarak düşünülmüştü. Ne diyordu Erdoğan? Anayasa değişikliğiyle ilgili 16 Nisandaki referandumdan “Evet” çıkması hâlinde idam cezasının Meclisin gündemine getirileceğini ve muhalefetin desteklememesi hâlinde bununla ilgili bir halk oylaması yapılacağını düşündüklerini söylemişti. Şimdi, görüyoruz ki geçtiğimiz günlerde Sayın Bakan, idam karşıtı bildirimlere imza atılıyor. Çok doğru bir biçimde idam cezası yasağına tam destek veriyorsunuz. Geçtiğimiz ay yayınlanan bir haber Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği, Türkiye’nin de onayının olduğu ortak bir bildiri yayımlamış, “Her koşul ve durumda idam cezasına güçlü ve tartışmasız şekilde karşı olduklarını tekrar teyit etmişler.” diyor. O zaman sizden bu konuyla ilgili bir açıklamayı bekliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; mültecilerle ilgili birkaç şey söylemek isterim; Sayın Bakan da bahsetti. Türkiye’de yaklaşık 3,5 milyon mülteci var. Bugüne kadar bu konuda milyarlarca dolar harcanmasına rağmen sorun büyümeye devam ediyor, mültecilerin sayısı ve insanlık dramları artıyor. Bu gerçeğe rağmen Avrupa Birliği ülkelerinin mültecileri kabul etmeme eğiliminde olması, para ve ucu açık vaatler karşılığında Türkiye’yi mülteci toplama kampına dönüştürmek istemeleri kabul edilemez. Bu, insan hakları başta olmak üzere AB’nin kendi değerlerine de aykırıdır. 18 Mart 2016’da Türkiye ve Avrupa Birliği arasında varılan mutabakat insan haklarına aykırıdır. Ayrıca, bu mutabakat mülteci krizini çözmek bir yana daha da derinleştirmekte; örneğin, Avrupa Birliği-Türkiye anlaşmasıyla kapatılmaya çalışılan Balkan rotasının yerini Libya-İtalya rotası almaktadır. Mülteci krizi sona ermemekte, mülteciler hayatlarını tehlikeye atan daha tehlikeli rotalara yönelmektedir. 9 Kasım 2017 tarihinde Alman Der Tagesspiegel Gazetesi Avrupa’ya ulaşmaya çalışırken Akdeniz’de ölen 33 bin insanın isim listesini yayımlamasını bu bağlamda hatırlatmak gerekir.

Avrupa Birliği 29 Kasım 2015’te düzenlenen Türkiye-AB Zirvesi’nde, Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılar için 2017 sonuna kadar 3 milyar avroluk fon sağlamayı taahhüt etmişti. Avrupa Birliği Komisyonu son açıklamasında Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıları desteklemek için kurulan fona tahsis edilen miktarın 2,9 milyar avro olduğu, şimdiye kadar 55 proje için de 1,78 milyar avronun üzerinde sözleşme imzalandığı ve bu projelere 908 milyon avroluk ödeme yapıldığı kaydedildi.

Bir başka mesele vize. Avrupa Birliği Komisyonu 4 Mayıs 2016'da Türkiye vatandaşlarına Schengen Bölgesi'nde vizesiz seyahat sağlanması yönünde Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyine tavsiyede bulundu. Komisyon, Türkiye'nin 72 kriterden 67'sini yerine getirdiğini belirtti. AB'den gelen açıklamalara baktığımızda vize serbestisi konusunda tablonun çok olumlu olduğunu söylemek olası değil. Vize serbestisi için Türkiye'nin yerine getirmedeği ifade edilen koşullar önemli. Buna göre, Türkiye'nin Terörle Mücadele Kanunu'nu Avrupa Birliği müktesebatına göre değiştirmesi ve yeni bir terör tanımının yapması, Yolsuzluğa Karşı Avrupa Ülkeler Grubu Konseyi'nin tavsiyeleriyle uyumlu yasal düzenlemeler yapması, Avrupa Birliği'nin emniyet teşkilatı EUROPOL'le yapılan Operasyonel İşbirliği Anlaşması'nı uygulamaya koyması, suçluların iadesi konusunda Avrupa Birliği üyesi ülkelerle hukuki alanda iş birliği sağlanması gibi birtakım temel istekler.

Bugün burada Avrupa Birliği Bakanlığının bütçesi konuşulurken Bakanlıkta görev alanlar, sorumlulukları bulunanlar, ikna edici biçimde bizlere dönüp nerede hata yapıldığını itiraf etmelidirler. Kopenhag Kriterleri'ni Ankara kriterlerine dönüştürmekten söz edenler nasıl olup da bugünlere geldiğimizi izaha mecburdur. Bu savruluştta, bu çaresizlikten neden buralara geldiğimizin bir öz eleştirisini yapmak durumunda olduğunun altını çizmek istiyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

(Oturma Başkanlığına Başkan Süreyya Sadi Bilgiç geçti)

BAŞKAN – Son yirmi saniye, buyurun.

MUSA ÇAM (İzmir) – Peki.

Adında “Avrupa” olan bir bakanlığın, yani milyonlarca yurttaşımızın yaşadığı, en büyük ticari partnerimiz olan, iki yüz yıllık ortak kurumsallaşma hikâyemiz olan bir coğrafyayla ilişkilerden sorumlu olanların nasıl olup da bu kadar etkisiz bir hâle düşürüldüğünü açıklamalılar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen son cümlelerinizi alabilir miyim Sayın Çam.

MUSA ÇAM (İzmir) - Ankara Anlaşması'na dayalı tam üyelik hakkının nasıl olup da Gümrük Birliği'nin genişletilmesiyle sınırlı bir talebe dönüştüğünü izah etmelidirler.

BAŞKAN – Sayın Çam, geride 12-13 arkadaş var, sabah dördü buluruz.

MUSA ÇAM (İzmir) – Peki, Sayın Başkan.

Bakanlık bütçenizin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Başarılar diliyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Sancar, süreniz beş dakikadır, uzatma yapmayacağım.

Buyurun.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli üyeler; evet, zor bir Bakanlığın bütçesini görüşüyoruz. Doğrusu kabinede görevi, konumu en zor Bakanın Sayın Ömer Çelik olduğunu da söylersek abartmış olmayız. Hem ilişkiler krizde hem de Avrupa Birliğine, Avrupa Birliği organlarına, üyelerine dert anlatmak durumunda.

Şimdi, çok kısa şöyle bir giriş yapmak isterim: Aslında 1999 Aralık Helsinki Zirvesi iki taraf için de tarihi bir fırsat ve meydan okumaydı. Avrupa için kimliğini gerçekten çoğulcu bir temele oturtma fırsatıydı, bir meydan okumaydı. Avrupa Birliği veya genel olarak Avrupa'da o dönemde yapılan

tartışmalara baktığımızda bu kimliği çoğulcu bir temele oturtma şeklindeki meydan okumayı karşılamaya yönelik ciddi çabalar sarf edildiğini görebiliriz ama kurumsal olarak Avrupa bu meydan okumayla baş edemedi doğrusu. Çünkü ilk defa kültürel olarak çok farklı bir toplumun Avrupa Birliğine girme ihtimali söz konusuydu ve Hristiyan değerlerine dayalı, coğrafya olarak çeşitli kriterlerle sınırlanmış bir Avrupa'nın yerine, farklı kültürlerin, çok da rakip olarak görülen bir kültürün üye olma ihtimali ciddi bir meydan okumaydı. Avrupa o dönemde genel olarak bu fırsatı iyi değerlendirmede, doğrudur. Türkiye'nin de fırsatı şuydu: Modernlik sürecinde yeni bir hat açma şansı ciddi anlamda doğmuştu; soğuk savaş sona ermiş ve yeni bir dalga başlamıştı, hani, hatırlatmaya gerek görmüyorum, Paris şartları, o dönemin tartışmaları vesaire. Türkiye otoriter modernlik geleneğinden ayrılma konusunda en ciddi fırsatı 1999'da yakaladı, 2002'deyse bunun gereklerini yerine getirmeye başladı. Demokratik bir modernlik oluşturma... Sonuçta, otoriter modernleşme geleneğinin yarattığı çok katı siyasi yapılar var. Kültürel alanda da otoriter unsurlar siyasetin çok önemli unsurları oluyorlar. Bunu kırmak kolay değil. Almanya gibi, Japonya gibi ülkeler tepeden otoriter modernlik modeli içinde yer almış önemli, başlıca örneklerdir ve onlar da ciddi kırılmalarla ancak o süreçten çıkabildiler. Türkiye bunu, o kırılmaları yaşamak zorunda kalmadan başarıma şansına kavuşmuştu. İlk dört yıl, işte, 2007'ye kadar ya da, ilk dört buçuk-beş yıl bu konuda önemli adımlar da atıldı. Sadece yasal reformları kastetmiyorum bunu söylerken, başka alanlarda da hem anlayış hem de davranış değişikliği yolu açılmıştı, bu zemin gayet iyi bir noktaya taşınabilirdi ama maalesef olmadı.

“Peki, o dönemde bu fırsatı kaçırmaya yol açan asıl faktörler nelerdir?” diye sorarsak ama Başkan beş dakikadan daha fazla süre vermeyeceğini söylediği için ayrıntıya girmekten kaçınacağım. Bence AKP bu fırsatın sorumluluğunu üstlenecek cesareti de uzun vadeli sabrı da gösteremedi, fazla araçsalca yaklaştı ve Avrupa projesinin bir süreç olarak sağlayabileceği bu imkânı maalesef zaman içinde harcadı. Karşısına çıkan tehditleri bu çerçevede, Avrupa Birliğinde değerli bulduğumuz ilkeler çerçevesinde aşmak yerine, hep otoriter modernliğin diline meylettirdi. Mesela, düşman söylemini yeniden canlandırdı. Her itirazda, her eleştiride bir düşmanlık saiki, bir düşmanlık niyeti gören o modernlik anlayışının pek çok örneğini sergilemeye başladı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Sancar, son cümlelerinizi alayım lütfen. Son cümle, “Hayırlı olsun...”

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Yani, izin verirsiniz bir iki-üç dakika daha konuşmak istiyorum.

BAŞKAN – Yok, kusura bakmayın. Hakikaten, yani, benzer talebi... Bunu herkese göstermemiz lazım.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Bu konuşmanın bir anlamı olmadı.

BAŞKAN – Yok, biz çok iyi, zevkle dinledik.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Bence hiçbir anlamı olmadı. Bu sadece bir girişti. Eğer izin verirsiniz iki-üç dakika içinde toparlayacağım.

BAŞKAN – Estağfurullah, bu izne bağlı bir şey değil yani bütün arkadaşlarınızın benzer talepleri var.

MUSA ÇAM (İzmir) – Bitirmişti şimdiye kadar.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Umumi arzu üzerine Başkan.

BAŞKAN – Umumi arzu üzerine Sayın Paylan'dan keseceğim.

Buyurun efendim.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Kesin, Ermeni'den kesin.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sağ olun, teşekkürler.

Atlayarak gelelim. Maalesef, her aşamada bu kopmak istediğimiz ya da farklı bir hatta ilerletmek istediğimiz modernleşme imkânlarını kaçırdık. AKP'nin özellikle son yıllarda içine girdiği hat bunun çok uzağında, tamamen dışındadır.

Şimdi, popülist sağdan şikâyet ediyor Sayın Bakan. Haklı ama insafla şöyle bir değerlendirme yapmasını rica edeceğim. Türkiye'de iktidarın en tepeden birçok seviyeye kadar kullandığı üslup, popüler sağ liderlerin ve partilerin argüman ve üslubundan farklı değil; Filipinler'den Macaristan'a, Hindistan'dan Polonya'ya kadar, şimdi iktidarda olan ya da iktidarı paylaşan aşığı sağın dili bu. Elbette farklı unsurlar da var ama demokrasiyi tali gören, insan haklarını artık uluslararası sistemin belirleyici standardı olarak kabul etmeyen anlayış bu. Maalesef, zikzaklar ve savrulmalar çok fazla. Artık örnekleri artırmanın bir anlamı yok. Sürekli, Avrupa'dan gelen her eleştiri bir düşmanlık kalıbına sokularak değerlendiriliyor. Reformlara yönelik her talep terörizme zemin hazırlama olarak anlaşıyor. Yargı bağımsızlığıyla ilgili itirazlara verecek fazla bir cevap yok Sayın Bakan. Eğer olağanüstü hâl devam ederse her yargıç her an tek kararnameyle görevden alınabilir. Bunu hiç kimseye anlatamazsınız ve bunun bir süreci yok, açıklama, gerekçesi yok, neden atıldığının sebebi yok. 15 Temmuzda Mecliste yaptığımız konuşmayı tekrar hatırlatalım, hem bizlerin hem şimdi cezaevinde tutulan Genel Başkanımızın. Dedik ki: “Bu yeni bir fırsat olabilir, yeni bir demokratikleşme fırsatı. Darbelerle baş etmenin en güçlü yöntemi, en güvenilir yöntemi demokratik kültürü ve kurumları sağlamlaştırmaktır, demokratik mutabakattır.” Ama maalesef böyle yapılmadı. Avrupa'da darbe girişimine tepki vermede geç kaldığına dair eleştirileri biz de dile getirdik ve onların kurumlarında da, burada da söyledik. Evet, geç kaldılar. Elbette bunlar eleştirilecek şeylerdir ama darbe girişimi sonrası yapılanlar maalesef iktidarın da bu konuda kendi tezlerini inandırıcı bir şekilde savunmasını imkânsızlaştırıyor.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Son bir cümle, bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Paylan arkadan işaret ediyor “Sürem gidiyor.” diye de o yüzden.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Yok, yok.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Tamam.

Şöyle söyleyelim: Avrupa Birliği bir süreç olarak hâlâ Türkiye'de demokratik modernleşme yolunda yeni yılına yeniden girmek için son derece önemli bir çıpadır. Bu konuda sizin görüşünüzün de böyle olması sevindiricidir ama maalesef, iktidarın bir bütün olarak politikası böyle değildir. Türkiye'nin Avrasyacılıkla gidebileceği yol çok dalgalı ve çok tehlikelidir. Hatırlayın, 2007 muhtırasına karşı da, AKP'yi kapatma davasına karşı da esas güvenceler oralardan gelmedi, esas destekler de oralardan gelmedi. Yani darbeler sürecinde debelenmek ya da darbe girişimleri kısılcacında boğulmak konusunda eğer gerçekten iyi bir güvence arıyorsak çoğulculuğa dayalı, barışı hedefleyen demokratik siyaset dışında bir yol yoktur. Bu konudaki eleştirileri de bir düşmanlık söylemi olarak görmenin kimseye getireceği bir fayda yok, Türkiye'ye hiç yoktur. Avrupa kendisine yönelik meydan okumaya hakkıyla cevap verememiş olsa bile Türkiye bu fırsatı, bu meydan okumayı bir başarı hikâyesine dönüştürme imkânına hâlâ sahiptir. Çok tahribat yaşandı, fazlaca sıkıntılar birikti fakat bunları halletmenin yolları hem teoride yeterince geniş bir şekilde işlenmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Tarihten bunların nasıl olabileceğine dair dersler çıkarmak mümkündür.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Ben teşekkür ederim.

Bütçenin hayırlı olmasını dilerim.

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu...

Az önce aşağıda konuşuyordunuz Sayın Bekaroğlu, on dakika önce, maşallah.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Evet, teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım; şimdi, Sayın Bakanın sunumunu dikkatlice dinledim yani söylediklerinin birçoğuna katılmamak mümkün değil ama madalyonun bir tarafını konuştu, Avrupa Birliğini anlattı bize, Türkiye’yle ilgili hiçbir şey söylemedi maalesef.

Şimdi, eksik yanlış ama Türkiye’de neredeyse bütün hükümetler Avrupa Birliğini hem ekonomiyle ilgili hem de demokrasiyle ilgili bir çıpa olarak kabul ettiler. Eğer Türkiye-Avrupa Birliği süreci ilerlerse, bir olursa işte ekonomide Maastricht Kriterlerine uyar, işte demokraside Kopenhag Kriterlerinde düzelme olur, özellikle muhalefette olan, özellikle de sıkıntı çeken kesimler ideolojik olarak karşı durmalarına rağmen pragmatik bir şekilde Avrupa Birliği sürecinin Türkiye’de herkesi rahatlattığını düşündü ve destekledi. Şimdi bir kriz yaşıyoruz Avrupa Birliğiyle ilgili ve Sayın Bakan bu krizi niçin yaşadığımızı anlattı, Avrupa Birliği şeyinden baktı, söylediklerine de katılmamak mümkün değil. Evet, Avrupa Birliği projesi ciddi meydan okuyuşlarla karşı karşıya, tehditlerle karşı karşıya. Bunların birisi Brexit, diğeri Amerika’nın, Trump’ın takındığı tavır ve Avrupa’da popülist sağın yükselmesi, İslamofobik, yabancı düşmanı partilerin hemen her yerde yükselmiş olması. Doğrudur bütün bunlar ama Avrupa Birliğinin aslında kuruluşundan beri daha yapısal, daha derin krizleri de var, bunu Sayın Bakan bilir ama oralara girmedim sanıyorum. Yani bir defa Avrupa Birliği birçok ulus devletin bir araya gelerek oluşturdukları bir üst yapıydı ama başka bir tasarım, proje olmadığı için ayrı bir ulus devlet olarak planladılar, projelendirdiler. İşte, bürokrasiyi oluşturma ve ciddi bir şekilde tıkandı. Yani Avrupa Birliğinin bu hâliyle sürdürülemez olduğu, dolayısıyla yeniden kurma, gözden geçirme uzun süreden beri Avrupa Birliğinin gündeminde.

Başka bir şey daha var, bunu da görmek gerekiyor. Avrupa Birliği niçin kriz yaşıyor? Şimdi, bir defa bu neoliberal ekonominin getirmiş olduğu yabancı düşmanlığının temelinde de bu var. Yani ahbap çavuş kapitalizmi Avrupa’daki sosyal devletleri yok etti, sosyal devleti yok etti bir şekilde, Avrupa’da ciddi bir eşitsizlik oluşturdu, aşağı kesimler ciddi bir şekilde ezilmeye başlandı ve bu “popülist sağ” dediğimiz yabancı düşmanı partilerin, yabancılara kabul etmeyen eğilimlerin ortaya çıkmasında bunların ciddi bir payı var.

Şimdi, Türkiye’yle ilgili, işte Türkiye’nin avantajları, dezavantajları, “Avrupa Birliği bize mecburdur yani ittifak arayışını zorluyor.” Niye? İşte Trump’ın tutumu dolayısıyla, terörle mücadele, düzensiz göç falan gibi. Zaten Türkiye hep böyle fırsatçılıkla yaklaşıyor son zamanlarda özellikle, bize şeysiniz. Tamam yani bunların bir etkisi de var ama böyle bir zorunluluk var diyemeyiz.

Türkiye tarafına bir gelelim. Şimdi, jeopolitik konumumuz etkisiyle AB’nin önümüzdeki dönemde en çok iş birliği içinde olmak isteyeceği ülke. Hangi jeopolitik Sayın Bakan? Yani Türkiye’yi on beş seneden beri yöneten partiniz on beş sene içinde hangi ideolojik pozisyonlara, duraklara hangi dönemlerde uğradı ve hangi jeopolitik söylemleri öne çıkardı, kaç tane bunlar ve şimdi durduğumuz yer neresi? Yani ilk baktığınızda siz jeopolitik olarak Batı’ya bakıyorsunuz. Ultra Batıcı bir durumdasınız, muhafazakâr demokratsınız filan, tutunmaya çalışıyorsunuz, içerideki yerleşik iktidar güçlerine karşı dışarıdan destek alıyorsunuz filan, böyle bir döneminiz var. Sonra bambaşka bir şeye girdiniz Arap Baharı öncesinde. İşte daha farklı bir ideolojik konum ve ayrı bir jeopolitika, Orta Doğu’ya yöneldiniz,

bir Panislamik popülizm dönemi geldi, yaşadı filan o dönemde ciddi problemler yaşandı. Yine Arap Baharı'yla beraber Suriye'de, Libya'da terörize edilmesi, Mısır'daki darbelerle beraber farklı bir şeyye gittiniz. Sonra, onlar olmayınca, Suriye'de özellikle yürütülen proje çökünce bu sefer daha geriye çekildiniz ve söylem olarak daha milliyetçi ama jeopolitik bu sefer Avrasya'ya filan. Hangi jeopolitik? Yani coğrafyamızı mı kastediyorsunuz, yoksa gerçekten jeopolitikten mi söz ediyoruz? Ha, şimdi, bu jeopolitik, bu duruşlar Avrupa Birliğiyle ilgili Türkiye'nin pozisyonunda ciddi sıkıntılar ortaya çıkarmıştır. Bunları görmek gerekiyor.

Başka bir şey daha var: Sayın Bakanım, şimdi 15 Temmuzda -daha fazla süre vermeyecek, bizim de on dakikamız var- gerçekten çok ciddi, Türkiye tarihinde görülmemiş, tuhaf, haince bir darbe teşebbüsü yaşadı. Evet, Avrupa Birliği yanımızda durmadı, Amerika durmadı filan. Evet, bunlar da var, bunlar da aramızı bozdu, tamam ama 15 Temmuzdan sonra siz bu terör örgütüyle mücadele etmek için kısa süreli olağanüstü hâl istediniz ama olağanüstü hâl o günden bugüne anayasal çizgilerin de dışına çıkarak neredeyse olağan bir sistem hâline dönüştü. Bunu herkes görüyor Sayın Bakan. Yani Anayasa açık söylüyor: OHAL'i gerektiren sebeplerle ilgili kanun hükmünde kararname çıkarılırken bu Plan ve Bütçe Komisyonunun reddetmiş olduğu kamu bankalarındaki zimmet suçuyla ilgili düzenlemeyi bile, oto kış lastiklerinden üniversite rektörünün atanmasına kadar siz Meclisi devre dışı bırakarak olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnameleri normal bir sistem olarak kullanmaya başladınız.

Sonra 16 Nisanı görmezden gelemeyiz. 16 Nisan çok açık bir şekilde kuvvetler ayrılığından ayrılmaktır Sayın Bakanım. Tekrar o tartışmayı açmak istemiyorum ama yani bir de Türkiye tarafından bakacaksınız. Popüler sağ... Peki, şu piyasada tedavülde olan söylem nedir Sayın Bakanım? Ya, siz bunları çok iyi bilirsiniz, arkadaşlarımız da bilir. Bu söylem nasıl bir söylemdir? Yani popüler sağ, otoriter, popüler tekçi bir sağ söyleminin dibine vurmamak mı? Bizim Avrupa Birliğine girişimizi, ilişkilerimizi olumsuz etkileyen, Avrupa'daki merkez sağ ve sol partileri de etkileyen, yanına çeken Avrupa'daki popüler sağ dalga ile şu anda Türkiye'de tedavülde olan ve sizin taşıyıcısı olduğunuz partinizin, Hükümetinizin taşıyıcısı olduğu bu dalga arasında ne fark var? Değerli arkadaşlarım, şu anda uygulanmakta olan, daha yürürlüğe girmeden, 16 Nisanda yapılan değişiklikler yürürlüğe girmeden uygulanmakta olan şey bundan farklı değil. Dolayısıyla biz Avrupa Birliğiyle ilgili devam eden süreçte birçok konuda yaptığımız gibi Adalet ve Kalkınma Partisi bu konuda müthiş bir yetenek geliştirdi, ustalık dönemi gerçekten. Her şeyi dışarıya havale edebiliyor. Her şeyin suçlusunu... Sayın Cumhurbaşkanı dedi ki: "Biz bu şehri iyi yönetemedik, ihanet ettik." filan. Ondan sonra dedi ki: "Cumhuriyet Halk Partisi, işte CHP zihniyeti." Her konuda, kendimizi hiç gözden geçirmeden problemi dışarıya yansıtabilme, projeksiyon yapabilme yeteneği geliştirdi ama böyle değil ki yani dünya akıp gidiyor. Herkes, kim, nerede, ne oluyor, bunların hepsini görmekteyiz.

Ha, Avrupa Birliği olur, olmaz; Avrupa Birliğine Türkiye girer, girmez; bununla ilgili yaşanan teknik problemler, bunlar ayrı konulardır ama Türkiye'nin ya da Adalet ve Kalkınma Partisi Hükümetinin bir karar vermesi gerekiyor: Nasıl bir Türkiye istiyoruz biz? Yani gerçekten kuvvetler ayrılığının olduğu, Meclisin önde olduğu, yasamanın kendi görevini yaptığı, yürütmenin kendi görevini yaptığı ve en önemlisi bağımsız yargının bulunduğu, hukuk devletinin bulunduğu...

Bakın, bugün basit bir konu oldu, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanımıza aktardım. Gümüşhane'de bir vatandaş, esnaf, FETÖ ile şeyi var diye gözaltına alınmış, tutuklanmış, sekiz dokuz ay şeyde kalmış, sonra ilk mahkemesinde tahliye olmuş. Şimdi bu insan beş sene evvel yetiştirme yurdundan ya da yetimhaneden -ne diyorsunuz, şimdi ismi neyse- oradan -iki tane kız çocuğu var- bir tane de çocuğu işte koruyucu aile olarak alıyor. Şimdi, adam cezaevinden çıktıktan sonra geliyorlar, "Sen teröre bulaştın, teröristsin." diye çocuğu geri alıyorlar. Ya, arkadaşlar, daha mahkeme kararı yok. Mahkeme kararı yok

yani bu adamın gerçekten... Kaldı ki ilk mahkemede tahliye olmuş, bunun da bir anlamı var. Nedir bu yani şu basit örneği niye verdim? Hukuk işlemiyor, hukuk Sayın Bakan. Hukukun işlemediği bir ülke. Biz her gün işte mağdurların dramlarını filan duyuyoruz, ediyoruz ama yani bu basit bir örnek.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Son cümlelerinizi alayım lütfen.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bitiriyorum.

Milletvekilinden Gümüşhane'nin Şiran ilçesindeki bir vatandaşa kadar hukuk işlemiyor. Dolayısıyla “Biz Avrupa’yı yerden yere vuralım, onları, onların tutumlarını eleştirelim. Türkiye’yi dünya görüşünden dolayı, inancından dolayı neyse neden dolayı istemiyorlar. Özel bir statüyle çıkarlarına uygun ilişkileri devam ettirecekler. Hiçbir zaman bizi almayacaklar.” filan, bütün bunları diyelim, birlikte de diyelim ama netice itibarıyla Türkiye’de uygulanan sistemin Hükümetin şu anda gelmiş olduğu ideolojik pozisyon, durum ve yaslandığı jeopolitika ciddi bir problem. Bu problem sadece Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri değil, Türkiye’yi bir şekilde bir duvara toslatacak, böyle bir problem olarak görünüyor diyorum. Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Aydemir, süreniz beş dakika dememe gerek yok herhâlde.

Buyurun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Tamam Başkanım, teşekkür ediyorum.

Değerli Bakanım, şahsınızda bütün heyeti saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Bakanımız vukufiyetiyle mevzuyu zaten ayrıntısıyla anlattı, geçtiğimiz dönem de çok ayrıntılı bilgi vermişti. Kendisine çok teşekkür ediyoruz, ekibine de öyle.

Ben birkaç not düşmek istiyorum ama bir tespitle başlamak isterim. Avrupa Birliğine tam üyelik, hükümetlerimiz döneminde gerçekleştirilmeye çalışılan bir hedef olmuştur. Bunu muhalif, muarız, muvafık herkes kabul eder. Tam üyelik hedefi, milletimizin yüksek menfaatleri ve vatanımızın ali çıkarları bu ilişkilerin temel eksenini teşkil etmiştir, tespit bu. Ve bir teşhis: Uzun bir süre Hükümetimizin stratejik hedefleri arasında yer alan AB’ye tam üyeliğimiz bağlamında Avrupa Birliği müktesebatına uyum süreci ciddiyle yönetilmiştir, bu da bir teşhis. Ve tenkit: Ancak Hükümetimizin göstermiş olduğu samimi yaklaşıma Avrupa Birliği kurumlarının ve üye ülkelerinin de gerekli karşılığı vermediği, aksine ülkemiz aleyhine gizli açık birçok faaliyetin içinde yer aldığı üzüntüyle müşahade edilmiştir. Ve takdir: Bu tablo karşısında AK PARTİ hükümetleri geçmiş dönemlerdeki müzakerelerinden farklı olarak millî hassasiyetleri ön planda tutmuş, teslimiyetçi yaklaşımları vakur bir tavırla elinin tersiyle itmesini bilmiştir.

Az önce bir grup arkadaşla beraber dışarıda sohbet ediyorduk, orada bir sıcaklık ölçütünden bahsedildi, münasebetlerden. Şimdi, bunu niye söyledim? Hişyar Bey konuşurken ısrarla bir şeyin altını çizdi “İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı bağlamında politikalar böyle devam ederse Avrupa Birliğiyle münasebetlerimiz hiçbir zaman rayına oturmaz.” filan kabilinden. Biraz zamirinde tehdit de kokan bir yaklaşım sergiledi. Oysa ben Erzurumluyum, bundan bir müddet önce Bingöl’de de bulundum, Bingöl’ün merkezinde bir kahvehanede sohbet ettim. Oradaki arkadaşlarımız kahir ekseriyetle HDP’ye oy vermişti. Bana sohbet esnasında söyledikleri şey şuydu: “Allah aşkınıza şu politikayı devam ettirin, özellikle terörle mücadeleyle dönük politikanızı devam ettirin ki huzur içerisinde yaşayalım.” Biz de şunu söylüyoruz: Bize istikameti millet çizer. Avrupa Birliği bizim için her şey değildir. Milletimizin

müreffeh şartlarda yaşaması her şeyden önce gelir ve vatanımızın birliği bütünlüğü, insanlarımızın bir bütün olması her şeyin fevkinde önemlidir, bu zaviyeden biz yürüyoruz. Hişyar Bey yok tabii, çıktı. Onu özellikle bir not olarak düşmek istiyorum. Kendisinin müktesebatına da inanıyorum, güveniyorum, insani hasletleri de çok yüksek bir arkadaş ama işin bu kısmını da es geçmemek lazım, ıskalammak lazım. Onun için bunu not düşünüyorum.

Avrupa Birliği ülkelerinin, zengin, diplomatik ve hukuki birikimlerini bir yana iterek Türkiye düşmanlarıyla kol kola girmesi; asrın en alçak terör örgütü FETÖ fitnessine cephaneye, PKK bölücülerinin yangınına sürekli benzin taşıması AB müzakere sürecini yeni bir anlayışla gözden geçirmemizi zaruri hâle getirmiştir. Bu tarzı sergilediğiniz için hakikaten milletin yüreğinde özel bir yeriniz var Sayın Bakanım. Bütün Hükümetimiz için böyle. Siz de bu işin müzakerelerini takip eden lider olarak milletin gönlünde özel yer buldunuz. Böyle yaklaşmak lazım, vakur durmak lazım. Bizim için olmazsa olmaz diye bir şey yoktur, olmazsa olmaz milletimizin bütünlüğüdür. Siz de ekibiniz de bu hâli hayatınızın her sahasına dercediyorsunuz, aktarıyorsunuz, politikalarınız öyle, dolayısıyla ak yaklaşımı temsil ediyorsunuz. Biz de sizin yol arkadaşınız olarak bu tarzınıza olan şükran duygularımızı ifade ediyoruz. Bütçemiz Allah'ın izniyle hayırlı olacaktır. Bereket getsin diyorum ve saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Özgökçe, süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, sevgili bürokrat arkadaşlar ve değerli basın mensubu arkadaşlarım; hepinize bu saatte iyi akşamlar diliyorum öncelikle ve saygılar sunuyorum.

Sayın Bakan, öncelikle teşekkür ediyoruz sunumunuz için, çok geniş, kapsamlı bir sunum yaptınız gerçekten de. Daha önce de ifade ettiniz mültecilere dair görüşlerinizi, aslında sadece siz değil, Bakanlığın bütün üyeleri hemen hemen ya da AK PARTİ'den kim konuşursa mülteciler konusunda ya da yabancılar konusunda benzer cümleleri sarf ediyor, bir söz birliği var bu anlamda. Hep “misafir” diyorsunuz, işte, misafir olarak bakıyorsunuz anlaşılan mültecilere ya da yabancılar. İşte “Türkiye burada kimsenin vermediği sınavı verdi ve biz kapılarımızı açtık.” Amenna, elbette ki kapılarımızı açmak çok insani ve çok önemli bir davranıştı. Ancak daha önce de ben bu Komisyonunda ifade ettim, belki buradaki arkadaşların bir kısmı yabancı değil bu sözlerime ama şöyle ifade edeyim: Yabancıların sığınma hukukunda kesinlikle “misafir” şeklinde bir kavram yoktur. Bakın, mültecilik hukuku 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nde düzenlenmiş ilk olarak, bir de 1967 tarihli ek protokol var, ayrıca İnsan Hakları Sözleşmesi'nde düzenlenir, yine Evrensel Beyanname'de bahsedilir, Türkiye'de de Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013 tarihli kanun ve 2014 tarihli yönetmelik var. Bu mevzuatın hiçbirinde mültecilik ya da yabancılık “misafir” olarak tanımlanmaz. Bu statü şundan önemlidir: Yabancıların yaşam koşullarını ya da haklarını garanti altına alan statü bakımından son derece önemli bir kavramdır. “Misafir” olarak tanımladığınız anda bu hakların, bu mevzuatın sağladığı hiçbir güvenceden, hiçbir haktan faydalandıramazsınız. Şimdi, Hükümet hep bir ağızdan “misafir” kavramını kullandığı zaman ben gerçekten bir insan hakları savunucusu olarak da çok sinirleniyorum, çok kızıyorum. Yani böyle bir uluslararası ya da ulusal kavram da yok. “Misafir” dediğiniz zaman onları tamamen güvencesiz bırakmış olursunuz. Onlara misafirlik hukuku çerçevesinde davranmak elbette ki bir devletin yüce gönüllülüğü bağlamında değerlendirilebilir ki görüyoruz yabancıların ülkede maruz kaldıkları koşullar bakımından ne yazık ki hakları hiç de öyle “misafir” olarak tanımlayamayacağımız bir seviyededir. Biz kültürel olarak misafirlerimizi başımızın tacı ederiz, misafirlerimize evimizin en

iyi odasını açarız, en iyi yiyeceklerini paylaşırsınız, öyle değil mi? Ama şu an mülteciler, yabancılar bu konumda mı? Hayır. Tam aksine, statülerin daha da altında, statü bile diyemeyeceğimiz bir kavram altında güvencesiz şekillerde yaşama, hayatta kalma mücadelesi veriyorlar.

Bugün Türkiye’de, evet, yaklaşık 4 milyon kadar yabancı var ve sığınma prosedüründen yararlananlar var, yine 1951 tarihli sözleşmede Türkiye’nin coğrafi çekincesi olması sebebiyle -batıdan gelenler mülteci kabul edildiği için- sadece doğudan gelenler sığınma prosedürüne dâhil oluyorlar, mülteci olmuyorlar yani mültecilerin statüsü 1951 tarihli sözleşmede çok açık belirlenmiş, çeşitli çalışma, güvenceli yaşam şeklinde birçok kriterleri var.

Çok uzatmak istemiyorum çünkü açıklayacağım bir sürü konu var ama öncelikle bu “misafir” kavramını hakikaten bilerek mi kullanıyoruz, bu bir politik argüman mıdır, değil midir, bu anlamda değerlendirmemiz lazım.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – “Suriyeli kardeşlerimiz” diyoruz, onlara mevzuata göre konuşmayacağız.

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Ben bu konuda bir şey söylemiyorum, sadece yaşadıkları statüsüzlük bakımından değerlendiriyorum yani uluslararası literatür ve hukuk bağlamında değerlendirme yapmak istedim.

Şimdi, Türkiye’de geri göndermeme ilkesi yani “non-refoulement” olarak belirlenen ilke ne yazık ki uygulanmıyor. Bir diğer temel ilke, açık kapı ilkesi ne yazık ki uygulanmıyor. Tüm bunlar yetmezmiş gibi bir de üstüne 647 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’miz var ki o da akıllara ziyan. Bu kanun hükmünde kararname uyarınca artık genel ahlaka, adaba uygun görmediğimiz her kimseyi -mülteci olsa bile, mültecilik statüsü tanınmış olsa bile- pekâlâ sınır dışı edebilecek konumdayız. Yani biz şu an temel, evrensel ilkelere çok aykırı davrandığımız çok sayıda örnekle karşılaştık, ne yazık ki bunlarla karşılaşıyoruz. Suriyelilerin sadece yüzde 10’u kamplarda, diğerleri kayıt altına alınabiliyor, ihlaller çok sayıda, artık geri gönderme merkezlerinde hapis gibi koşullarda ne yazık ki yaşıyorlar. Birçok sorun var bu alanda.

Ve tabii ki duvarlardan bahsetmek istiyorum Sayın Bakan. Geçen gün Van’da da sordum size, siz bunun bir güvenlik meselesi olduğunu söylediniz ama böyle değil işte. Yani bölgede duvar örülecek kısım ya da duvar örülmüş kısım bir Suriye sınırı, bir de bizim diğer sınırimız, doğu sınırimız İran sınırı. Bir de Irak’a duvar örülmesi düşünülüyor, dikenli teller ya da kapılar, yani sınır çizme anlamında söylüyorum.

Şimdi, bu duvarlar gerçekten tarihî anlamda da bölge halklarının çok karşı çıktığı bir şey. Yani yüz yıl önce duvarlar örülerek aileler, akrabalar parçalandı, şimdi de duvarlar örülerek artık göz teması bile ne yazık ki kesiliyor. Bu, herkesin, özellikle bölge halklarının son derece karşı çıktığı ve içine sinmediği bir şey. Bakın, büyük usta -bu akşam şiirler okundu, ben de bir hatırlatma yapmak istiyorum hakikaten- Ahmed Arif, şöyle ifade ediyor bu duvar meselesini, özellikle sınırların yükselmesi meselesini, şöyle der:

“Kirveyiz, kardeşiz, kanla bağlıyız
Karşıyaka köyleri, obalarıyla
Kız alıp vermişiz yüzyıllar boyu,
Komşuyuz yaka yakaya
Birbirine karışır tavuklarımız
Bilmezlikten değil,

Fıkıralıktan
 Pasaporta ısınmamış içimiz
 Budur katlimize sebep suçumuz,
 Gayrı eşkiyaya çıkar adımız
 Kaçakçıya
 Soyguncuya
 Hayına...”

Aklıma gelen bu şiir hakikaten duvarlar çizildiğinden ve duvarlar yükseldiğinden beri, işte, tam da içinde bulunduğumuz psikoloji. Bunu bölge halkının psikolojisini görmemiz bakımından da hatırlatmak istedim çünkü güvenlik meselesi ya da terörle mücadele, işte, duvarları yükselterek önleyebileceğiniz bir mesele değil, çok daha tarihî, çok daha sosyolojik birçok yönü var Sayın Bakan.

Şimdi, mülteci meselesi, özellikle yabancılar üzerinden hep şantaj malzemesi olarak kullanıldı ya da kullanılıyor, daha başka sebepleri de olabilir ama yani basın dili bile böyleydi. Özellikle ben birkaç hatırlatma yapmak istiyorum: “Çavuşoğlu da Sığınmacı Kozunu Oynadı. Geri Kabul Anlaşması Tamamen İptal Edilecek.” diye bir başlık var mesela. “Erdoğan’dan AB’ye: ‘Vize Kolaylığı Yoksa Geri Kabul Anlaşması da Yok.’” “Erdoğan AB’nin gerek kendisine gerekse de eski Başbakan Ahmet Davutoğlu’na 3 Milyar euro yardım sözü verdiğini, bu sözün şu ana kadar tutulmadığını söyledi.” Şimdi, bu 3 milyar meselesi o kadar çok tartışıldı ki özellikle insan hakları savunucuları ve mülteci hukukuna ilgi duyan kesimler tarafından. 3 milyar avro böyle çok ciddi bir şantaj malzemesi olarak sanki gündeme geldi çünkü “3 milyar euro verilsin, verilmesin.” tartışmaları sürerken bir baktık ki otobüslere doldurulmuş yabancılar Edirne kapılarında bekliyorlar, eyleme gitmişler ya da tam işte, bir anlaşma imzalanacak, bir bakıyoruz ki -tam da o günlerde- Akdeniz’de o güne kadar botla çok sayıda insan hayatını kaybederken bir anda bıçak gibi kesiliyor, hiçbir kayıp olmuyor; anlıyoruz ki istendiği zaman önlenabiliyor. Yani biz şunu asla unutmamalıyız: Yabancılar, mülteciler, sığınmacılar insandır. Biz onların insan olduğunu zaman zaman sanırım unutuyoruz. İşte, bu söylemler o kadar üzücü ki... “Cumhurbaşkanı Erdoğan’dan geri kabul resti: Bedelini ödeyeceksiniz.” İşte, bunun gibi...

BAŞKAN – Son bir dakika...

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Öyle mi? Ben daha şeye gelmemiştim.

BAŞKAN – İşte, onun için. Siz daha alfabenin başındasınız ama son bir dakika.

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Tamam, Sayın Başkan, şöyle toparlayayım: Sonuç olarak, işkenceye sıfır tolerans ilkesinden bahsettiniz, bunu sürdüreceğimizi söylediniz ama ne yazık ki uygulamalar bunun tam aksi yönünde. Çok örnek vermek istedim fakat sürem azaldı ne yazık ki, bu akşam hepsine değinemeyeceğim.

Geçen gün Van’daydınız. Van’da ben OHAL’in içinde OHAL uygulandığını hatırlatmak istiyorum, “OHAL’in içinde OHAL...” Valilik her ay bir aylık yasak kararı alıyor ve o kararı aldığı zaman bizim partimize tebliğ ediyor: “Dışarı çıkmayın, basın açıklaması yapmayın, protesto etmeyin.” Çünkü biz bunlardan herhangi birini yani anayasal hakkımız olan protesto, silahlı ve silahsız olmak koşuluyla, elbette ki anayasal çerçevede basın açıklaması hakkımızı kullandığımız anda plastik mermi ve gaz bombalarıyla müdahaleye maruz kalıyoruz. Buna birçok kere kendim de maruz kaldım ve hakkımda davalar açıldı memura mukavemetten. Yani...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Son cümle lütfen...

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Son cümle Sayın Başkan: Sonuç olarak Avrupa Birliğine girişimizle ilgili bir süreç yaşanıyorsa hakikaten, evet, bu bir süreç; önemli olan Türkiye toplumunun beklentilerini karşılayabilmek insan hakları anlamında, eşit yaşam, adil yaşam, güvenceli iş, sömürsüz iş anlamındaki temel evrensel hakları oluşturabiliriz, oluşturmalıyız diye düşünüyorum. En nihayetinde Türkiye toplumu 2002’de iktidara geldiğinizde sizin bu vizyonunuz ve vaatleriniz sebebiyle sizleri güvenerek seçti ve bu temel haklardan aslında ödün vermiş ya da vazgeçmiş değil Türkiye toplumu, bunları hâlâ talep ediyor. Biz böyle bir yaşamın kurulabileceğine inanıyoruz diyorum.

Teşekkür ediyorum.

Bütçeniz hayırlı olsun.

BAŞKAN – Sayın Özgökçe, teşekkür ediyorum.

Sayın Tamaylıgil, buyurun.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Ben, aslına bakarsanız, bu kadar geniş bir değerlendirme... Ve Sayın Bakanım, kusura bakmayın, aşağıda torba yasayı da aynı anda görüştüğümüz için sizin sunumunuzu dinleyemedik ama raporlarınızı, konuşma metninizi takip etmeye çalıştım.

BAŞKAN – Evet, efendim, biz onu da yapıyoruz bu arada.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Öncelikle hayırlı olsun. Ve bugün bu saat, artık yeni bir güne başladığımız zamanda iyi niyeti ve iyi niyet dileklerini daha çok ortaya koyacak sözlerle başlamak ve bitirmek istiyorum açıkçası. Bu iyi niyetin de geçerli olması ve uygulanabilir noktasında olması dileğim.

Şimdi, baktığımızda, bizim aslında doğal güçler de Avrupa’yla bizi yaklaşıyor. “Neden doğal güçler yaklaşıyor?” dersek, Avrupa ve Asya Kıtası her yıl 3 santim birbirine yaklaşıyor. Şimdi, böyle baktığımız zaman, bizi doğal güçler daha çok Avrupa’ya doğru itiyor. O zaman bu itiş dikkate alarak bizim de fiiliyattaki uygulamalarda ve bakış açımızda ortaya çıkan tablolarda yapacağımız değerlendirmeleri, bir yerde, hakikaten bu bir misal olsa bile...

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Bunu biliyorsunuz hesapladılar jeologlar; beş yüz yıl sonra kıta sahanlığı diye bir problemimiz kalmayacak.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Neyse, gördüğümüz bu bir işarettir diye kabul ediyorum ve o işaret içinde de tespitlerimizi yapmanın faydalı olduğuna inanıyorum.

Tabii, önemli bir yere sahip Avrupa Birliği hayatımızda ve gelişmeleri ve yaşananları dikkate aldığımız zaman bu gerçeklik noktasındaki önemli yerleri de iyi görmemiz gerekiyor. Bir taraftan, dış ticaret, ithalat, ihracat açısından baktığımızda, Avrupa Birliği ülkeleriyle gerçekleşen oranın oldukça yüksek olduğunu ve bu hususta hepimiz öneminin de ne kadar yüksek olduğunu kabul ediyoruz.

Diğer taraftan baktığımızda, tabii, Avrupa Birliğiyle ilgili olarak genel açıdan yıllardır devam eden anlaşmalarla, ortaya konulan tavırlarla ve sizin de ilk Türkiye’de 2002 yılından sonra Hükümet olarak iktidar olduğunuzda iki tane çıpanız vardı. Bu çıpalarından birisi o günkü ekonomik sürecin getirdiği IMF’le yapılan anlaşmalar ve o anlaşmaların getirdiği yükümlülükler ve verilen sözlerle götürülen bir ekonomi politikası; diğer taraftan, Avrupa Birliği ve üyelikle ilgili sürecin ortaya koymuş olduğu bir çıpa, Avrupa Birliği çıpası. Ve onun 2002 ile 2007 yılları arasında baktığımız zaman, Türkiye’deki hem ortaya konan reform süreçleri, yapılan değişiklikler veya ekonomik performans açısından da değerlendirdiğimizde, büyüme rakamları ve ona bağlı olarak içeride yaşanan ekonomik açıdan işte, yabancı sermayenin gelişi, Türkiye’de yeni bir dönemin oluşundaki göstergeler olumlu

yönde gidiyordu. Ama 2006 yılından itibaren ortaya çıkan hem Avrupa Birliği açısından yaşanan belki de sözlerin yerine getirilmemesinin ortaya koyduğu yaklaşımlar ve sonuçlar... Ki bana göre bu olay 2004 yılındaki Annan Planı ve Annan Planı'yla ilgili, daha doğrusu Kıbrıs konusundaki ortaya konulan tavır, oradaki karşı alınan sonuç ve o sonucun içerisinde baktığımızda, bizim daha çözümsel baktığımız bir sürece, karşımızda alınan tavır sonrasında Güney Kıbrıs'ın Avrupa Birliğinin üyesi olarak yoluna devam etmiş olması ve sonrasındaki işte, çekincelerin konması, adımlar, her dönem başkanlıklarında değerlendirmelerin olması ama ilişkiler açısından önemli bir yol alışı tökezlemesini de beraberinde getirdi.

Tabii, burada baktığımızda, Avrupa Birliği ve bugünkü şartlar açısından karşımıza çıkan bir tablo var. Avrupa Birliğinin içerisinde bir tek ses olmaya çalışan Almanya ve onun o tek sesliliğine karşı Avrupa Birliği içinde demokratikleşme arayışı varken maalesef bizim içimizde de bir tek ses ve demokratikleşme arayışının içerisinde birtakım karşılıklarını buluyoruz. O zaman, aslında Avrupa Birliği de, Türkiye de demokratikleşme açısından yaşanan sorunlarını çözerse ve ortak köprü olacak konularda bu uyumlu çalışmayı başlatabilirse doğanın bize ittiği gücün tekrar kendini gösterebileceği çok açık olarak görülüyor. Yani bakıyorsunuz bir taraftan Avrupa Birliği o kadar çifte standart ki bir Bulgaristan'ı kendi bünyesine alabiliyor, bizden çok daha büyük sorunları olan bir ülke ama Türkiye'ye bu müsamahayı göstermiyor. Bunu sorgularken peki Güneydoğu Avrupa dediğimiz yapı içerisinde hangi noktalarda hangi ağırlığı oluşturmak istiyorlar ve oradaki politikaları nedir? Bir taraftan "brexit" in kendi oylamasında bile bakıyorsunuz Türkiye gündem maddelerinden bir tanesi. Yani Türkiye'den vazgeçmeleri, Türkiye'nin önemini göz ardı etmeleri mümkün gözüküyor. Bir taraftan bakıyorsunuz işte Suriye'deki ortaya çıkan savaş hâli ve onun sonrasında yaşanan mülteci sorunu ve oradan Avrupa'ya yönelmesi noktasında göç komitelerinde ortaya çıkan uyumlu çalışma, Türkiye'yi öven çalışma, ekonomik konularda Türkiye'yi öven çalışma ama onun dışında baktığımızda bizim 15 Temmuzdan sonra ortaya çıkan hukuki gelişmeler, olağanüstü hâl veya 16 Nisanda baktığınızda biz bir referandum yaptık, referandum sonrasında ilk uygulamaya giren iki madde oldu iki yıl beklenmeden. Biri HSYK'nın yapısı yani yargıyla ilgili baktığınızda siyasetten arınmış bir yargı konusunda ortaya çıkan soru işaretleri ve sorgulamalar. Şimdi, tablo böyleyken ve bu tablo içinde baktığımız zaman biz gerçekten Avrupa Birliğiyle ilgili süreçte ortaya koyduğumuz, şimdi, burada strateji, performanslar, hedefler, o hedeflere bağlı gerçekleştirmeler, bunların hepsini ortaya koyarken açıkçası niyetimizin ve niyeti bizi öncelikle asgari müşterekte birleştirecek başlıkları ortaya koyarak götürmemiz lazım. Mesela ne dendi? İşte 72 madde geldi, bu 72 maddenin 7 tanesinde sınırım sorun çıktı ama hızlı bir şekilde Meclis çalıştı, bir iyi niyet ortaya kondu. Şimdi, peki, nedir? Ortada bir gümrük birliğinin yenilenmesi süreci var 2016'nın başından itibaren bu kendini gösteriyor. Bunun getireceği karşılıkla hem Türkiye açısından hem Avrupa Birliği açısından ve hatta hatta Amerika'yla beraber bakacağımız ekonomik süreçte etkileri var. O zaman bu konudaki yoğunlaşan çalışmalarda bence özellikle bir de bugünün akil insanları yani bu Avrupa'da da üniversiteler, ekonomi birimleri, ticaret örgütleri ve burada öğrencilerle kurulmuş ağla burada akliselimi yakalayacak başlıklarda yoğunlaşmak gerekir diye düşünmek gerekiyor. Yani Avrupa Birliğiyle ilişkilerde bundan önce birçok ülkede, Almanya'da, Fransa'da eş birtakım sivil toplum kuruluşları bir araya getirilmişti, ortak çalışıyorlardı ve ortaya çıkan anlaşmazlıklarda çözüm rolünü üstleniyorlardı. Şimdi, onlar da çözüm rolünde kendilerini geriye çekmiş gibi gözüküyor. O zaman biraz onları kuvvetlendirmek lazım, yanlış anlaşılmalara veya yapılması gerekenleri ki bugün hepimizin gerek işte düşünce özgürlüğüyle ilgili, gerekse uzun tutukluluklarla ilgili, haksız tutukluluklarla ilgili, millî iradenin tesis ettiği Meclisle ilgili ve Meclisteki milletvekilleriyle ilgili veyahut sistem içerisinde işte fazlasıyla aktarılan varsa veya yorum hataları olanlar varsa ya da bizim yapmamız gereken varsa bunları ortaya koyacak, gerçekten bir geniş platformu oluşturmak lazım ve o platform içinde de çünkü

Avrupa Birliğine de baktığınızda yani özellikle Almanya'nın üstlendiği rol ve yorumlarını çoğunun kabul etmediği söylemleri ve değerlendirmeleri de açıkçası görüyoruz ama biz de kendi içimizdeki siyasi söylemde onlar da kendi içindeki siyasi söylemde, bunu gündelik iç politikanın malzemesi hâline dönüştürdükleri zaman elli altmış yıllık bir hikâyenin bu kadar kolay yok edilmesi noktasında bir tercihin ortaya konması çok doğru değil diye düşünüyorum ve bu yüzden oluşturulacak olan yapılarda özellikle Avrupa Birliğinin tabii kendi içinde vize sınırları açtığı bir Schengen oldu, arkasında ortak para birliği oldu, bunun faturaları oldu. Türkiye'nin bu birliğin içinde yer alırken kendi ulus devletle ilgili birtakım ilkelerini bile arkasına alacağı tercihleri oldu. Böyle bir değerlendirme içinde geleceğe baktığınızda bu kadar yol alınmışken yolda çıkan problemleri çözecek olan kararlılığın da ortaya konulması gerektiğini düşünüyorum.

Ben, çok kısa -bir dakikam kaldı- onun için de Sayıştay raporlarında dikkatimi çeken Akreditasyon Kurumunu kimse konuşmadı, oradaki iki üç tespit var onları paylaşmak istiyorum: Birincisi, ben her zaman stratejik plan ve performans programlarını çok önemsiyorum ve bugün baktım da bütün sizin vermiş olduğunuz sabahtan itibaren buraya geldiğimizde önümüzde ilgili yayınlar vardı ama burada faaliyet raporunun değerlendirilmesinde idare faaliyet raporunda temel mali tablolara yer vermiyor -ki çok önemli olduğunu düşünüyorum, bir akreditasyon kurumunda, 2016 tespitinde- ve mevzuatın öngördüğü sürede kamuoyuna açıklamadığına dair. Yine performans bilgi sisteminin değerlendirilmesi bilgisine yer verilmediğine dair ve performans hedefleri kapsamında bütçe gerçekleştirmelerini takip edecek bir mekanizmanın olmaması. Bu Akreditasyon Kurumu yani standartları uluslararası açıdan baktığınızda çok önemli bir görev ifa eden bir kurum. Bunların olmaması 2016 tespitlerinde çok önemli. Sanırım belki de siz bunu dile getireceksiniz. 2017 yılı içerisinde tespit edilen bu aykırılıklarla ilgili düzenlemeler Sayıştayın önerileri, uyarıları açısından yerine getirildi.

Diğer taraftan...

BAŞKAN – Teşekkür edeyim mi efendim artık?

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Hadi devam etmeyeyim, çok geç oldu.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Ben hayırlı olsun diyorum, başarılar diliyorum ve gerek mali yardımlar gerekse diğer konularda ortaya çıkan sonuçların ekonomiyle ilgili çözüleceğini...

Bir de çok kısa Avrupa Konseyiyle ilgili 6 donör ülkeden biriydik Rusya'yla beraber, biz bundan şu anda “Ekstra 20’şer milyon eurodan ödemeyeceğiz.” diye bir mektup yazdık. Ama, bu bir sanki 2012’de Sayın Çavuşoğlu’nun Konsey Başkanlığından sonraki süreçte kurduğu ve sonraki dönemin getirdiği yani işte biz de donör ülke olacağız, fazlasını vereceğiz çünkü mali sıkıntısı olan bir yapı, Konsey. Şimdi, tekrar geri çekiyoruz, Rusya Kırım’a girdi diye Konseyde bloke edildi. Bizimle ilgili de raporlara bağlı olarak bir çekince var. Ama, bence bu tür olayların dönemsel birtakım anlatımların kaynağı olarak değil, gerçek anlamda uzun vadeli düşünülecek taktikler olması lazım. Taktiğe mahkûm edilmemesi lazım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Çaturoğlu yok mu? Geri çekti demek konuşmasını.

Sayın Kavcıoğlu, buyurun.

ŞAHAPKAVCIOĞLU (Bayburt) – Sayın Başkanım, Değerli Bakanım, kıymetli milletvekillerimiz, değerli bürokratlar, kıymetli basın mensupları; öncelikle hepinizi gecenin bu geç saatinde saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, işiniz gerçekten zor, sadece dışarıya karşı değil, içimizdeki İrlandalılara karşı da bu verdiğiniz mücadele gerçekten zor. Onun için, son dönemde özellikle Avrupa Birliği liderler zirvesi öncesi, tabii bunu niye söylediğimi anlatacağım ama son dönemdeki Avrupa Birliği liderler zirvesi öncesi Türkiye'nin üyelik müzakerelerinin dondurulacağı hayli güçlü bir ihtimal olarak özellikle öncelikle ekonomi basınına servis edildi. Ancak zirvede AB liderleri böyle bir karar alamadılar. Alamayacaklarını kendileri de biliyorlardı. Ama, zirve öncesinde sanki bu karar alınacakmış gibi demeçler verildi, tahminler yapıldı. Amacın Türkiye üzerinde özellikle ekonomide güvensizlik ve kırılmalık oluşturma olduğu ise çok açıktır. Türkiye'yle olumsuz haber ve beklentileri yayanların amacı ekonomik kuşatmışlığı artırmak, büyümeyi düşürecek para ve maliye politikalarını yeniden gündeme getirmek ve Türkiye'nin 2018'e yeni bir kemer sıkma cenderesiyle başlamasını sağlamak. Ancak, unuttukları bir şey vardı, Türkiye nasıl siyasette eski Türkiye değilse, ekonomide de eski Türkiye artık yok. Bugün Türkiye tek başına 24 Avrupa Birliği ülkesinden daha fazla istihdam yaratan bir ülke. Dünyaya en fazla sosyal yardım aktaran ülke. Bölge dinamiklerini yönlendiren Doğu Avrupa'nın çoğu Avrupa Birliği üyesinin "Büyüsün ve bize yatırım yapsın." diye gözümüzün içerisine baktığı bir ülke. AB liderleri zirvesinde tam da bunlardan dolayı müzakereleri dondurma kararı alamadılar, alamazlar da, almaları da mümkün değil.

Evet, bugün akşamdan beri burada timsah gözyaşları döküyordunuz. Özellikle konuşmacı, "HADEP" milletvekili ayrıldı...

GARO PAYLAN (İstanbul) – HDP...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – HDP, neyse, fark etmez.

GARO PAYLAN (İstanbul) – "A-Ka-Pe"

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Burada sabah konuşurken söyledikleri gerçekten... Burada Avrupa Birliğiyle ilgili bir sürü şey, o kadar... Böyle, her şey normalmiş gibi.

Bakın, sizin Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisine verdiğiniz rapor önümde. Türkiye'yi gammazlayarak Türkiye'nin bu tür ilişkilerini... Bakın, burada, burada. Bunlar eğer doğruysa, söylediğiniz şeyler... Bakın, okuyorum buradan, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisine verdiğiniz sizin imzalarınız var burada, bakın, 52 milletvekilinin verdiği, bakın, aynen yazıyor: "Türkiye'nin bazı milletvekillerinin fiziksel ve sözlü olarak taciz edildiği ve dayak yedikleri..."

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Yalan mı?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Yalan.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Hadi oradan!

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bayanların -özellikle isimlerini veriyor- çocuklarının işkence gördüğü, polis tarafından Diyarbakır'da dövüldükleri...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Yalan mı?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Yalan.

Bunların hepsi bakın burada, tamam mı. Ve Anayasa görüşmeleri sırasında yine burada... Ki biz de oradaydık, şahidiz. Sizinle beraber, hatta bir iki tane sizin milletvekilinizi nasıl susturduğumu... Seninle beraber yaptık. Tam arkamda "Şerefsizler, konuşmayın." diye ifade ettiğinde ben döndüm, "Ayıptır, bayan olarak böyle bir ifade kullanma." dedim, sen de yanımdaydın, tamam mı.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ya linç edildim ben orada.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Hiç linç falan yoktu, sadece böyle... Ve buraya yazdığımız, Avrupa'ya işte onun için gammazlayıp...

BAŞKAN – Arkadaşlar, işte uykunuz açıldı, daha ne istiyorsunuz!

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Buraya yazdığınız -bak rapor önümde, sizin yazdığınız rapor-bayanlara orada küfredildiği ve taciz edildiğini yazdınız, sizin ifadeleriniz.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Biz “kadın” demişizdir, “bayan” dememiştir.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bunlar çok ayıp şeyler, bunlar doğru şeyler değil.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Yaptıklarınızı yazıyoruz.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Daha da var, daha da burada yazmışsınız.

BAŞKAN – “Kadın” mı demişler bir onu söyleyin, “kadın” demişler değil mi?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Evet, evet.

BAŞKAN – “Kadın” demişler.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Burada dememişiz de orada mı demişiz?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Burada dedikleriniz önemli değil, orada dedikleriniz önemli. Bakın burada, tamam mı, bakın. Bunları Türkiye adına burada gelip böyle Türkiye’nin işte yok danışmanlarını, yok adamı tutuklayıp... Başkalarını niye yapmıyorlar? Bakın Türkiye’de, biraz önce de konuşular, yok akademisyenler...

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Burada ne konuşuyorsak orada da onu konuşmuşuz, ne var bunda?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Ya, şöyle bir ifade var mı arkadaşlar, bakın...

BAŞKAN – Ama “gammazlamak” dersiniz gerçekliğinin olması lazım, onun için gammazlama demeyelim ona, başka bir şey bulun.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – İftira deyin, ne dersiniz deyin, iftira deyin yani doğru olmadığı buradaki ifadelerle... Buradaki insanlar da orada şahit, hep beraberdik orada, bunların hiçbiri olmadı Türkiye’de.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Hiçbir şey olmadı, 4 bin kişiyi üniversiteden atmadınız!

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Olmadı.

Bakın, Alman Parlamentosunda bir milletvekili çıkıyor, Nazi örgütünden bir örgüt üyesini övdüğü için Parlamentodan atılıyor, tamam mı. Siz buraya geldiğinizden beri PKK ve üyelerini öve öve bitiremiyorsunuz, bu nasıl bir fikir özgürlüğü ve bunu yaptığımız hâlde hâlâ gidip dışarıda farklı şekilde anlatıyorsunuz.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Hakikat olmuyorlar değil mi?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – “Akademisyenler ve gazeteciler” diyorsunuz. Bakın, şöyle bir ifadeyi yazan akademisyene bu ülkede ne yapılması gerekiyor: “Kasıtlı ve planlı kıyım Türkiye’nin...” Türkiye’nin kıyım yaptığını söylüyor bir akademisyen.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Tut ki söyledi ne var?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – İmza atıyor ve bunu bütün yabancı...

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Ne var? (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Nasıl “Ne var?” ya! Sen Türk devletinin kıyım yaptığını, kendi insanına, bakın...

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Ya, senin fikrine göre...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Benim fikrime değil, bu o kafaların fikri.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Niçin 4 bin insanı attınız?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bu bildirinin altına imza atan hiçbir akademisyenin Türkiye’de akademisyenlik yapmaya hakkı yok -ben de bir akademisyenim- Türkiye’nin öğrencilerine ders anlatmaya hakkı yoktur.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Hadi ya!

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Evet, ben de akademisyenlik yapıyorum.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Herkes senin gibi olacak, tek tip.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Türkiye’yi böyle karalayacak, Türkiye’nin kırım yaptığını, katliam yaptığını yazacak, altına imza atacak. Kimlerle beraber yapıyor bunu?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Akademinin hâli belli, akademinin hâli ortada.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bak, bak, kendisi söylüyor kimlerle beraber yaptığını. Devlete böyle bir ihanet olur mu ya?

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Ne ihaneti?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ne ihaneti?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Ondan sonra da çıkıp burada timsah gözyaşları döküyorsunuz, Avrupa’ya gidip şikâyet ediyorsunuz. Biz geçen gittik, aynı şekilde...

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Ya “Avrupa” dediğin yer bizim olduğumuz yer, biz neredeysek orası Avrupa; burada ne konuşuyorsak orada da konuşuyoruz.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bizim olduğumuz yer de Avrupa, biz niye aynı şeyi yaşamıyoruz?

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Sen çünkü o görüşte değilsin, elbette o kadar fark olacak değil mi?

HİKMET AYAR (Rize) – Siz konuşurken bu adam dinledi, susun da dinleyin.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bak dinle, senin anlattıklarını söylüyorum burada. Bakın, kiminle beraber yaptırıyorsunuz? Şili, Amerika, Avusturya, Meksika, Mısır, İtalya’daki akademisyenlerle. Gidiyorsunuz, Türkiye’yi burada olmayacak şeylerle... Hiçbir ülke böyle bir şeye müsaade etmez. Bakın ifadeler burada, okumak istemiyorum; siz bunun altına imza attığınız için ne yazdığınızı çok iyi biliyorsunuz tamam mı. Ondan sonra buraya çıkıyorsunuz, insan haklarından, şuradan buradan bahsediyorsunuz.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Neden bahsedeceğiz? İnsan haklarından bahsedeceğiz.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Önce insan haklarını siz ihlal ediyorsunuz. Diyarbakır’daki çukurları kim kazdı? Diyarbakır’daki “Kendi halkım.” dediğin insanları... Bombaları, bomba şeylerini siz bağladınız burada. Bakın, burada ifadeleriniz.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Oraya mı geldik şimdi?

SALİH CORA (Trabzon) – Zoruna mı gidiyor, niye dinlemek istemiyorsun?

BAŞKAN – Arkadaş... Sayın Cora, Sayın Kavcıoğlu kendini ifade ediyor, size ne oluyor?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Ondan sonra da orada yaşanan şeylerden sonra getirip bu bildiriye imza atıyorsunuz, Türkiye’de demokrasi ve hukukun ihlal edildiğini söylüyorsunuz.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Edilmiyor mu, edilmiyor mu?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Her bakanlığın bütçesinde çıkıyorsunuz Garo Bey, burada hukuktan bahsediyorsun.

BAŞKAN – Sayın Kürkcü de mi imza atmış o bildiriye?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Vardır, onların da var, hepsinin sayısı var.

Çıkıyorsunuz burada her bakanlığın bütçesinde hukuktan bahsediyorsun. Hukuku kendiniz ihlal ediyorsunuz ya.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Ya niçin ihlal edelim?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Siyaset yapmak ne zamandır hukuku ihlal oluyor?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Hiçbir ülkede size buna müsaade etmezler bakın. Bu bildiriye imza atan hiçbir akademisyene, siyasetçiye, gazeteciye hiçbir ülkede yaşama hakkı bile vermezler, bırak hapishaneyi yaşama hakkı vermezler.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Oku o bildiriye.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – İyi valla, yaşadığımıza çok şükür!

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Evet, şükretmeniz lazım, doğru diyorsunuz. Böyle bir ülkede yaşadığınız için her zaman şükretmeniz lazım.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Sen de öyle.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Sizin “Avrupa” dediğiniz... Bakın, biraz önce söyledim, Katalonya’yı görüyorsunuz, bütün bakanları, milletvekilleri hapiste şu an, ne oldu senin Avrupa’na, niye sahip çıkmadı?

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – İşte o da senin Avrupa’n.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bir tane silah atmadılar, bir tane kurşun atmadılar, sadece demokratik olarak sokaklarda bağımsızlıklarını istediler. Sizler bu ülkenin askerlerini şehit eden insanların yanında durarak bağımsızlık istiyorsunuz, başkalarının...

GARO PAYLAN (İstanbul) – İspanya Anayasası’nı buraya getir, İspanya’nın Anayasasını...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Çok daha ilerde bizim Anayasa’mız, çok daha ileride.

GARO PAYLAN (İstanbul) – İspanya Anayasası çok ileride, okuyun.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Gördük, kimin anayasasının çok daha ileride olduğunu gördük.

GARO PAYLAN (İstanbul) – İspanya Anayasası’nı okudun mu?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bakın, bütün bakanlarını, o ülkenin başkanını hapse attılar, tamam mı. (HDP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, arkadaşlar, kusura bakmayın, müzakereleri bu şekilde sürdüremeyiz.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – İnsan haklarından bahsediyorsun. İnsan hakları örgütlerini tutukluyormuşuz. Ne işleri var?

BAŞKAN – Ya Sayın Kavcıoğlu... Sayın Kavcıoğlu...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Osman Kavala Antep’te o gün Alman vakıflarıyla ne toplantısı yapıyormuş, ne toplantısı yapıyormuş?

GARO PAYLAN (İstanbul) – AB projesi yapıyordu, AB projesi.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Hangi AB projesi yapıyormuş? Bizim AB projesi yapan arkadaşlar burada. Onlara kalmamış, AB projesini bizimkiler yaparlar. Antep’te Alman vakıfıyla...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sor Sayın Bakana, sor Sayın Bakana.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Çok biliyorsun sen vakıflarla ilgili... Antep’te Alman vakfıyla ne toplantısı yapıyordu açıkla burada, açıkla.

GARO PAYLAN (İstanbul) – AB projesi yürütüyordu, AB.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Büyükada’da “insan hakları aktivisti” dediğiniz insanların kimlikleri burada, bu insanlarla ne toplantısı yapıyorlardı?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Alman vakfı gizlice mi kurulmuş? Türkiye’de resmî kurulmuş vakıf...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bu devletin MİT’i de var, istihbaratı da var. O toplantıda neler olduğu biliniyor, tamam mı, zorlanmana gerek yok. Sen niye zorlanıyorsun? Açıkla bunu. “İnsan hakları örgütü” dedin, bu örgütler hangi ülkede insanların haklarını savunmuşlar; bu dediğin, “insan hakları örgütü” dediğin insanlar?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Dört ay önce gördük, dört ay önce de gördük.

BAŞKAN – Ya Sayın Kavcıoğlu da kendi düşüncesini paylaşıyor, siz paylaşıırken size müdahale etti mi?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Yalan söylüyor ama, iftira ediyor.

BAŞKAN – Ne demek yalan söylüyor canım!

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Yalan mı söylüyorum. Gel senin imzan olan rapor burada Garo; senin imzan burada bak, rapor burada.

EBUBEKİR GİZLİGİDER (Nevşehir) – Sayın Başkan, hakaret ediyor arkadaşımıza.

BAŞKAN – Aa, Sayın Gizligider hoş geldiniz, siz eksiktiniz, buyurun!

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Siz bu “insan hakları örgütleri” dediniz, bak isimleri var. Bunların dünyada...

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – Ya iyi, tamam, konu anlaşıldı.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Niye sıkıldın? Dünyada hangi insan hakları bu kadar... Myanmar’da mı, Arakan’da mı, Filistin’de mi; hangi insanların haklarını savunmuş bu sizin “insan hakları örgütü” dediğiniz...

BAŞKAN – Sayın Kavcıoğlu, çok teşekkür ediyorum. Bütçemiz hayırlı olsun mu? Bir son açayım da.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Toparlıyorum Başkanım.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Siz bu kafayla bu Bakanlığa bütçe vermeyin ha.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – “İnsan hakları örgütü” dediğiniz örgütlerin Myanmar’da – biraz önce de söyledim- diğer, dünyanın hangi noktasında, bu kadar ezilen milletler varken hangisinin hakkını savunmuş da gelmiş Türkiye’de bu kadar özgür... Bak bağırıyorsun, sesin istediğin kadar çıkıyor. Senin ne hakkın var da savunacaksın? Benimle aynı şeyleri yapıyorsun burada işte.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Lütuf mu bu?

BAŞKAN – Sayın Kavcıoğlu, lütfen.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Onun için “insan hakları” diye getirip burada bize yutturmayın.

BAŞKAN – Sayın Kavcıoğlu, teşekkür ediyorum, sağ olunuz, teşekkür ediyorum.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Ben toparlayayım Başkanım.

BAŞKAN – Hayırlı olsun deyin.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Ben de bitireyim.

Tabii, böyle başlamayı, böyle bitirmeyi düşünmüyordum ama itiraz ettikleri için ben...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bu kafayla bu bütçeyi vermeyin bu Bakanlığa.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Sayın Bakanım, kusura bakmayın. Avrupa Birliğiyle ilgili ama bu söylemlerimle sizin de biraz derdinize derman olduğumu düşünüyorum. Onun için bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum, emeklerinize sağlık, sağ olun.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bu kafayla kesin gireriz AB’ye biz.

BAŞKAN – Sayın Paylan, heyecanlanmayın.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ama bu kafayla vermeyin bu parayı.

BAŞKAN – Sayın Kavcıoğlu konuştu, Avrupa’nın A’sı bile heyecanlandırdı sizi.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bu parayı vermeyin bu vizyonla, yazıktır bu paraya.

BAŞKAN – Müsaade edin.

Sayın Çaturoğlu, siz hakkınızı kaybettiniz, demin yoktunuz burada, bir daha basmışsınız.

Buyurun Sayın Özdemir, süreniz beş dakikadır.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Evet, ben de iyi akşamlar diliyorum.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; evet sabahtan itibaren ikinci bakanlık. Oldukça yoğun ve tempolu bir çalışmaydı. Komisyon çalışması birden hareketlendi.

Evet, baktığımız zaman, gerçekten, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri elli beş yılı aşkın bir süre. Ve Sayın Bakan, bunun dörtte 1’i de, yaklaşık on beş yıl da sizin hükümetleriniz dönemi ve son dönemde de sizin Bakanlığınız döneminde siz de sunuşunuzda... Teşekkür ediyorum ayrıca sunuşunuz için de, ayrıntılı metindi, oldukça kapsamlı hazırlanmış. Burada konjonktürel bir süreç var tabii ki bizim de ilişkilerimizle birlikte. Özellikle, Helsinki Zirvesi önemli, siz de sunuşunuzda belirtmişsiniz. Özellikle bu savunma politikaları Avrupa Birliğiyle Türkiye arasındaki Helsinki Zirvesi de orada bir kırılma noktasıdır aslında Türkiye’nin adaylık statüsünü elde etmiş olmasında. Ama, adaylık statüsüyle birlikte Avrupa Birliğinin en uzun aday olan ülkesi konumundayız şu an, neredeyse yirmi yıl olacak 2019’da.

Bu süreçte, evet siz de 3 tane Avrupa Birliğinin çıkmazından bahsettiniz; işte Brexit süreci, Amerika’nın AB’yle ilişkileri ve sağ eğilimlerin artmış olması. Ama, bunları zaten Avrupa Birliği içerisinde kuruluşundan itibaren var olan süreçler olarak ben görüyorum. İngiltere’nin o farklı konumu, Amerika’yla birlikte Avrupa Birliği içerisindeki o politikalar üzerindeki etkinlikleri, bunlar bizim için -ben geçen yıl da söylemiştim- veri olan şeyler. Bizim bu noktada stratejik olarak o süreci nasıl yürüttüğümüz önemliydi. Ama, baktığımız zaman gerçekten, son 2003-2006 dönemini bir kenara koyarsak son süreçte, tam üyelik sürecimizde -bizim için nihai hedef tam üyelik- gerçekten tutarsız ve belirsiz bir süreç içindeyiz. Burada tabii ki, Hükümetin ve özellikle de Başbakanlığı dönemindeki şu anki Sayın Cumhurbaşkanının da söylemleri, bakışı gerçekten biraz bizim bu ulusal stratejik hedefimizi... Gerçekten, 80 milyonun ve hangi siyasi eğilimde olursa olsun nihai hedef olarak Avrupa Birliğini stratejik hedef olarak görüyoruz. Ama, burada biraz da Hükümetinizin iç siyasi ve özellikle de biraz da kişisel bakış açısı ya da kişisel çıkarlar uğruna Avrupa Birliği hedefimizde, üyelik hedefimizde bir tahribat var tabii ki. Bırakın üye olmaya çalıştığımız Avrupa Birliği için de, şimdi kurucu üyesi arasında yer aldığımız Avrupa Konseyiyle olan gerçekten önemli stratejik süreç de zedelenmiş

durumda. İşte, denetim sürecine girmemiz... Geçen hafta, Sayın Bihlun Tamaylıgil'in belirttiği üzere, Konseydeki o büyük katkı sağlayan ülke sürecinden çıkmamız, bunlar önemli Avrupa kurumları, Avrupa Birliği ülkeleriyle ilişkilerimizde. İşte, baktığımız zaman, ilişkilerimizde son Avrupa Birliği ilerleme raporlarında gerçekten, son beş yıldaki raporların hepsinde istisnasız bir geriye gidiş var ülkemizde. Bunlar da genel olarak temel alanlar, işte, o bizim üyeliğimizin temel kriterleri olan Kopenhag Siyasi Kriterleri. İşte, bunlar bugün çok ifade edildi, ifade, basın özgürlüğü, demokratik hukuk devleti, azınlık ve insan hakları; bu temel değerlerde son beş yıl istisnasız gerileme gösteriyoruz. İşte, OHAL süreci bildiğimiz üzere, KHK dönemi, ifade, basın özgürlüğündeki yaşananlar, yargı bağımsızlığı, adil yargılama, 23 ve 24'üncü fasıllardaki süreçlerimiz; bunlar gerçekten önemli, bunları da bizim Avrupa Birliğinden bağımsız ilerleme kaydetmemiz gereken süreçler olarak ben de görüyorum.

Bir de son olarak, geri kabul anlaşması ve vize muafiyetiyle ilgili değinmek istiyorum. Buradaki kriterleri biz burada hep beraber, gerçekten mutabakatla ve hassas davranarak bir nihai hedef olarak koyduk kendimize ve bir aşama da kaydettik ama yine bir tıkanıklık yaşandı. Özellikle de son geldiğimiz nokta, bu kriterlerde Sayın Cumhurbaşkanı işte, "Terörle mücadele noktasında bizden değişiklik talep ediliyor." noktasına geldi. Ama, baktığımız zaman, gerçekten o süreci yürütenler içerisinde Sayın Cumhurbaşkanı da vardı ve teşekkür konuşması yaptı o metni hazırlayanlara. Özellikle, o Aralık 2013'teki Türkiye-Avrupa Birliği Vize Muafiyeti Diyaloğu Mutabakat Metni, önemli bir metindi o gerçekten.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Ben de size teşekkür ediyorum.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Peki, teşekkür ederim.

BAŞKAN – Beş dakika ara veriyorum birleşime.

Kapanma Saati: 01.45

BEŞİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 01.52****BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)****BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Şükrü ERDİNÇ (Adana)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Emine Nur GÜNAY (Eskişehir)**

BAŞKAN – Evet, değerli arkadaşlar, 23’üncü Birleşimin Beşinci Oturumunu açıyorum.

Söz sırası Sayın Yalım’da.

Süreniz beş dakika.

Buyurun.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, açıklamalarınızdan dolayı teşekkür ediyorum. Mütevazı bütçenizin de hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum, ilk defa birisi bütçeyle başladı.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sonda söyleyeceğimizi baştan söyleyelim dedim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, ilk önce, yaptığınız detaylı açıklamadan dolayı gerçekten teşekkür ediyoruz. Tabii ki, defalarca yaptığımız Avrupa seyahatlerinde ve dış ülkelerdeki, Avrupa ülkelerindeki çalışma arkadaşlarımızla yaptığımız görüşmelerde birçok işlemin yapılması, özellikle açılımların 23’üncü, 24’üncü maddelerin fasıllarıyla ilgili sıkıntılar tabii ki devam ediyor. Ancak, özellikle sizin Hükümet döneminizde olan ana temel sıkıntıları... Biraz önce çok da güzel bir örneklerle başladınız konuşmanıza, matruşka örneğiyle başladınız. Sizlerin ve ekibinizin çok ciddi bir şekilde -sizden önceki Sayın Bozkır’ın da- bence 21 bakanlıktan en verimli çalışan Bakanlık olduğunuzun altını çizmek istiyorum, bunu içtenlikle ve özellikle belirtmek istiyorum. Ancak sizlerin yaptığı bu kadar emeğe, maalesef, sizlerin üzerindeki yetkililerin yaptığı açıklamalar sünger çekiyor; bundan dolayı başarı oranınızın oldukça düştüğünün de özellikle altını çizmek istiyorum.

Tabii ki Avrupa ülkelerinin, özellikle hem bürokratların hem de parlamenterlerin isteği şu: Bir kere hapisanede bulunan milletvekilleri, akademisyenler, gazeteciler ve en önemli sordukları soru şu: İdam. Avrupa Birliği aday ülkesinin, bir ülkenin idam konusunu gündeme getirmesiyle ilgili sıkıntıyı bizler biliyoruz, eminim ki sizler çok daha iyi biliyorsunuz.

Bunun yanında -bu saatte çok fazla uzatmayacağım- ekonomik krizle ilgili... Ekonomik kriz birbiriyle bağlantılı olan, özellikle Sayın Başbakanın bundan bir-bir buçuk ay önce Eskişehir’de iş adamlarıyla yaptığı görüşmede “Üretin, üretin, üretin...” Gayet güzel, üretilim, üretilim ancak satacak ülkeleri de bulmamız gerekiyor. Avrupa’yla olan ilişkilerimizi, sizlerin yaptığı gibi, Sayın Cumhurbaşkanının da doğru bir şekilde yönlendirmesi gerektiğinin altını çiziyorum.

Bu arada, Suriyeliler konusunu, Avrupalıların tehdit olarak aldığını, bütün arkadaşlarımız gibi benim de aynı kanaatte olduğumu ve Avrupalı meslektaşlarımızın bundan son derece rahatsız olduğunu belirtiyoruz.

Diğer taraftan, 2016 yılında Hükümet tarafından vatandaşlarımıza verilmiş olan, ekim ayında başlayacak olan vizesiz gezi, Avrupa ülkelerine vize muafiyeti... Vatandaşlarımızın, sokaktaki vatandaşlarımızın, hatta biz muhalefet vekillerine bile bununla ilgili soruları, talepleri var. Ancak bunlar maalesef gerçekleştirilemedi Hükümetiniz döneminde.

Çok fazla da uzatmak istemiyorum. Sayın Erdoğan, dış politikadaki tarzını, duruşunu, konuşma şeklini düzeltmediği müddetçe, siz Değerli Bakanımız ve ekibinizin, ne kadar çalışırsanız çalışın bu konuda başarıya gitmesinin çok ama çok zor olduğunun altını çiziyorum. Tekrar, bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Son konuşmacı, Sayın Çaturoğlu...

FARUK ÇATUROĞLU (Zonguldak) – Sayın Bakanım, Değerli Başkan, çok kıymetli Komisyon üyeleri, Bakanlığımızın kıymetli temsilcileri; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Tabii ben çok uzun bir konuşma metni hazırladım ama onu konuşmayacağım, çok kısa konuşacağım.

BAŞKAN – Allah razı olsun.

FARUK ÇATUROĞLU (Zonguldak) – Hayır duası almak için.

Öncelikle yapılan, yapılmakta olan ve yapılacak çalışmalardan dolayı şahsınızda Sayın Bakanım, Bakanlığınızı tebrik ediyorum, teşekkür ediyorum.

Tabii, bizim Avrupa Birliği maceramız eski, 1959’da müracaat etmişiz, 1963’te imzalanmış, 1 Ocak 1964’te yürürlüğe girmiş. İnişli çıkışlı ilişkiler yaşamışız. Ama muhalefetteyken Avrupa Birliği karşıtı olan partiler bile iktidara geldiklerinde, koalisyonda da olsa, Avrupa Birliği yanlısı politika gütmüşler; hep böyle olmuş ve biz bu ilişkilerde sürekli veren taraf olmuşuz. İnişli çıkışlı bu işler devam etmiş. En nihayetinde AK PARTİ’yle birlikte bu mücadelede, Avrupa Birliğiyle ilişkilerde yeni bir sayfa açılmış. Öyle hızlı başlamışız ki, 2004’te müzakere takvimi başlamış, işte Kopenhag Kriterleri, uyum şeyleri filan, bir sürü şeyler imzalanmış, yapılmış ama sürecin bir tarafında hani “Dere geçerken at değiştirilmez.” derler ya, Avrupa Birliği kural değiştirmiş yani Kıbrıs Rum kesimi Birliğe alınmış Türkiye’nin muhalefet şerhine rağmen, istememesine rağmen. Tabii orada Kıbrıs’ın yeni istekleri ortaya çıkmış, neredeyse Kıbrıs sorunu -1959’dan başlatsak- bizim elli dokuz yıllık sürecin belirleyicisi hâline gelmiş. Tabii bu, bizde sıkıntılı bir durum meydana getirmiş. Zaman içerisinde de yavaş yavaş -buna başka şeyler de eklemek mümkün- toplumun büyük bir çoğunluğu Avrupa Birliğine girme taraftarıyken en son yapılan istatistiklerle bu yüzde 83,3’e kadar Avrupa Birliği karşıtlığı Türkiye’de yükselmiş, çok mühim bir rakama gelmiş. Tabii bunun olmasında çok büyük sebepler var. AB-Türkiye ilişkilerine baktığımız zaman sürekli dostuna kazık atan bir tavır izlemiş bu süreç içerisinde yani çok da gerilere gitmeye gerek yok; en son, 15 Temmuz o melun, o karanlık darbe teşebbüsünde net tavrını koyamamış; bu, Türkiye’de büyük bir hayal kırıklığına yol açmış. Tabii, zaten bizim insanımızın büyük bir çoğunluğu da AB’yle entegrasyonun, daha doğrusu Avrupa Birliğine Türkiye’nin girmesinin hiçbir zaman gerçekleşmeyeceğine inanıyor. Mesela, ben de bunlardan bir tanesiyim yani ben bunun hiçbir zaman olmayacağına inanıyorum. Çünkü bir defa, Avrupa Birliğinin Türkiye’yi hazmetme kapasitesi çok zayıf yani Türkiye gibi bir ülkeyi hazmedebilmesi mümkün değil, büyüklüğüyle, kültürüyle ve diğer nüfusuyla. Hepsini dikkate aldığımız zaman, onlar, ağzlarında bakla olarak bu zamana kadar... En son işte dediler ki: “İmtiyazlı ortaklık verelim.” Yani Avrupa Birliğini apartman olarak düşünürseniz “Siz apartmanda kapıcılık yapın.” diyorlar. Bizim öyle bir şeye ihtiyacımız yok. Bizim Avrupa Birliğinin kriterleri -hangi kriterleri olursa olsun- onlarla illa birlikte olmak için değil, kendi insanımızın yaşam standardını yükseltmek açısından kabul ettiğimiz kriterlerdir ve Türkiye bu yolundan hiçbir zaman da

geri dönmemiştir, benim inancım dönmeyecektir de kendi standardını yükseltecektir ama klasik olarak onlar Türkiye’den koşulsuz bir teslimiyet istiyorlar. Türkiye de şu andaki durumu itibarıyla böyle bir durumda değil, Türkiye eski Türkiye değil. Türkiye’ye ihtiyaçları olabilir, ihtiyaçları varsa Türkiye’nin çıkarlarını da hesap etmek, ortaya koymak mecburiyetindeler. Bu koşulsuz teslimiyetçi tavrı artık biz terk etmiş durumdayız diyorum.

Ben, Bakanlığımızın bütçesinin inşallah hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Allah’tan temenni ediyorum.

Sizlere tekrar başarılar, iyi çalışmalar.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ayhan...

İBRAHİM AYHAN (Şanlıurfa) – Sayın Başkan, Sayın Bakan; ben de öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, siz sunumunuzda kendi cephenizden iyi bir analiz yaptınız ve bu analizi ortaya koyarken Avrupa’nın şu anda yaşamış olduğu kriz ve bu krizin karşılığı neler olduğunu, neler yaşandığını iyi betimlediniz, iyi ortaya koydunuz ve buna da “varoluşsal bir kriz” dediniz, işte “Ontolojik bir sorun yaşıyor.” dediniz fakat bunu yaparken de kanımca bir parçalı tutum, bir parçalı yaklaşım ortaya koydunuz. Bu parçalı yaklaşım ve tutumu ortaya koymak ne yazık ki olguları çözümlemek, olayları ele almak ve olayları çözme noktasında çok eksik bir yaklaşımdır. Yani Türkiye’deki mevcut varoluşsal krizi de bununla bağlantılı bir şekilde değerlendirip buradan doğru küresel anlamda yaşanan krizle bütünleştirebilseydiniz belki oradan bir çıkışı öngörmek, o çıkış üzerinden bir çözüm önermesi sunmak daha kolay olabilirdi. Bu yapılmadı, bu yapılmadığı için de biraz önce arkadaşların dile getirdiği gibi, HDP’yi suçlarken, HDP’yi itham ederken kullandıkları dil ile aslında sizin ortaya koymuş olduğunuz dil ne yazık ki birbirine benziyor. Yani Hegel’in aslında yöntem üzerine çok güzel bir değerlendirmesi var. Hegel der ki: “Gerçek bütündür, bütün gerçektir.” Yani Alman felsefesinin ve Avrupa felsefesinin kurucu unsurlarından ve kimliklerinden biridir. Dolayısıyla bu mantalitesi, bu mevcut bakış açısı da Avrupa’daki aydınlanmaya, özellikle diyalektik yöntemi Avrupa’daki aydınlanma felsefesine önemli katkılarda bulunmuştur ve hâlen de bu diyalektik yöntem yaşamın bütün alanlarında kullanılıyor. Dolayısıyla biz bu diyalektik yöntemi, bu bütüncül yaklaşımı kendimizden başlatarak olaylara, olgulara yaklaşımda esas almazsak sorunlarımızı da çözemeyiz.

Bugün Avrupa Birliğine girişimizin temel nedeni nedir, niye Avrupa Birliğine girmek istiyoruz? Avrupa Birliği bizim açımızdan neyi refere ediyor? Bunları da ortaya koymak oldukça önemlidir. Dolayısıyla bu konuda bir iki şey söylemek gerekirse, hepinizin de bildiği gibi, değer ve olgu sistematiziği üzerinden yaklaşıldığı takdirde Avrupa’nın neresinde olduğumuz da daha iyi, net anlaşılacaktır. Avrupa’daki olgusalılığı, Avrupa’daki o pozitivist mantığı eğer biz esas alıp bunun üzerinden bir bakış açısıyla Avrupa’yla bütünleşme gibi bir siyaseti güdersek bu tarzımız hâliyle bir yerde tökezleyecek ve bir yerde sorun alanı hâline gelecek ve az önce ifade ettiğim parçalı, bütüncül olmayan bir tutuma bizi sevk edecektir.

Diğer yandan, eğer değerler üzerinden, Avrupa’nın yüzyıllardır biriktirmiş olduğu değerler üzerinden bir yaklaşımı esas alırsak ve olgularını da bir realite olarak kabul edersek bu daha bütüncül bir yaklaşıma denk geldiği için daha kapsayıcı, daha çözümleyici olacaktır. Bugün Türkiye’de yaşadığımız sorunlar da aslında buna benzer bir sistematik içerisinde gerçekleşiyor yani Türkiye’de de yapısal bir kriz sorunu var, bir iktidar olma sorunu var. Bu iktidar olma sorununu biz daha reel,

daha demokratik yöntemlerle ve özgürlükleri esas alan bir çerçevede çözmediğimiz takdirde sorunların altından kalkamayız. Yani Avrupa'ya bakımımızda da buradaki mevcut yaklaşımlarımızda da böylesi bir yöntem bizim için daha kazandırıcı olur diye düşünüyorum.

Az önce arkadaşlar da ifade etti yani bir şikâyet dilinin kullanılması, bir eleştirinin geliştirilmesi tamamen böyle ön yargılarla, peşin kabullerle mahkûm edilmeye çalışılıyor. Yani, biz asla, hiçbir zaman hem parti olarak da hem anlayışımız gereği şikâyet eden ve bunun üzerinden kendisine yaşam alanı açan bir pozisyonda olmadık, daha çözümleyici, daha demokratik yaklaşıma çalıştık. Şüphesiz, yaklaşımlarımızda kimi eksiklikler, kimi yetersizlikler olmuş olabilir. Bu, eşyanın ve yaşamın doğası gereği kabul edilmelidir. Zaten demokrasinin kendisi birbirini bütünleme, birbirini tamamlama rejimidir, birbirini tamamlama anlayışıdır. Dolayısıyla biz bugün bir demokrasiden söz edeceksek kendimizi merkeze alan, ötekini karşımıza alan bir tutumla yaklaştığımız takdirde bunun adı “demokrasi” olmaz, bunun adı “tekçilik” olur.

Bugün Avrupa'dan umduğumuz, Avrupa'dan beklediğimiz şey, Avrupa'nın daha barbar, daha böyle Orta Çağ anlayışıyla süregelen o geri yönleri asla değildir. Avrupa'nın, az önce de sözlerimde ifade ettiğim gibi, yüzyıllardır bu barbarlığa karşı, bu Orta Çağ anlayışına karşı biriktirmiş olduğu demokrasi mücadelesidir. Dolayısıyla bunu buradan ele alıp sorunlarımızı bu çerçevede masaya yatırmamız en sağlıklı yöntem olacaktır.

Şimdi, bu açıdan baktığımız zaman, Türkiye'de -az önce arkadaşlar da ifade etti- OHAL rejimi, kanun hükmünde kararnamele, yargının siyasallaşması, sistemin giderek otoriterleşmesi ve tekleşmesini beraberinde getiren bir sürü uygulamalarla karşı karşıyayız. Bu uygulamalar, ister istemez yaşamın ciddi bir şekilde demokratik yönünü dumura uğrattıyor, demokratik yönünü aksatıyor. Buna ilişkin, bizim demokratik yönlerle dair geliştirmiş olduğumuz eleştiriler de şikâyet olarak algılanıyor veya farklı niyetlerle kriminalize edilmeye, mahkûm edilmeye çalışılıyor. Bu bakış açısı zaten zihinsel olarak aslında çok sakat, çok çarpık bir bakış açısıdır. Dolayısıyla biz eğer sorunlarımızı çözeceksek öncelikli olarak zihinlerimizdeki değişimi, dönüşümü gerçekleştirmek durumundayız. Biz çok iddialı, çok böyle hani her şeyi kendimize tanımlamışız gibi bir nokta olarak asla algılanmasın ve biz-siz noktasına getirilmesin. Az önce de dediğim gibi, demokrasinin gereği birlikte hareket etmek, ortak paydaşları bulabilmektir, bunu gerçekleştirebilmektir, insanın doğasıyla, insanın yaşamıyla karşı karşıya kaldığı sorunları çözebilme iradesidir ama bu iradeyi ortaya koyarken de özellikle Avrupa Birliği sürecinde yaşamış olduğumuz sıkıntıları da göz önünde bulundurarak daha bütüncül bir yaklaşımı kendimizde gerçekleştirmemiz gerekiyor. Aksi takdirde sorunları çözmemiz de mümkün değildir yani böyle birbirimizi suçlayan, birbirimizi itham eden, hele hele bir akademisyen arkadaşın söylemlerinde aslında olmaması gereken... İşte az önce arkadaş ifade etti, “Bu akademisyenler başka bir ülkede konuşsaydı belki öldürürlerdi.” gibi bir şey söyledi. Bu, çok kabul edilemez bir yaklaşım, bir tutumdur. Yani demokrasilerde ille her şeyi sizin gibi düşünmesini, ille her şeyi sizin düşündüğünüz formatlarda ifade edilmesini bekleyemezsiniz. Ötekinin de farklı düşünebilme, ötekinin de farklı düşünceleri, farklı yaklaşımları olabileceğini tolere etme anlayışıdır. Dolayısıyla bu tolere durumu yaşamın bütün alanlarında eğer gerçekleştirilmezse, eğer bu esas alınmazsa hiçbir adım ileriye gitmemiz de hiçbir mesafe katetmemiz de mümkün değildir. Yani bugün partimizin karşı karşıya kalmış olduğu sorunlar, toplumun diğer kesimlerinin karşı karşıya kalmış olduğu sorunlar bir bütün olarak bu mevcut zihniyetten kaynaklı gerçekleşmektedir. Yani Avrupa Birliği sürecinin akamete uğraması da bundan kaynaklıdır. Bugün Avrupa'da sağ gelişmişken Türkiye'de bu anlamda tekçi otoriter ve güvenlikçi politikalar yükselmekte ve bu yükselen özellikler birbiriyle buluşan ve birbirini gerileyen bir noktadadır. Dolayısıyla bizim bütün bunlara karşı çıkmamız gerekiyor, bütün bunların karşısında olması gerekeni, doğal olanı paylaşmamız gerekiyor. Bunun da esası nedir? Demokrasidir, özgürlüklerdir.

Bunu yapmak ve bunu esas almak gerekiyor. Aksi takdirde sorunları çözmek de dediğim gibi mümkün değildir ve bu bakış açısıyla da asla çözmemiz de mümkün olmayacaktır. Oradan hareketle ben Avrupa Birliği projesinin çok önemli olduğunu, Avrupa Birliği projesinin aynı zamanda bir bilinçlenme süreci olduğunun farkına vararak yaklaşmamız gerektiğini, bunun bugünden yarına gerçekleşen bir şey olarak ele alınmaması gerektiğini, tamamen böyle lokalize edilerek, belli bir sınıra hapsedilerek bu sürece yaklaşımın beraberinde birçok sancı ve sıkıntı getireceğini ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum. Son sözünüzü alayım lütfen.

İBRAHİM AYHAN (Şanlıurfa) – Toparlayayım.

On yıllık, on beş yıllık süre içerisinde kimi yaşanan sorunlara karşı böyle reflekslerimizle hareket ederek toptancı yaklaşımlarla, böyle kaba, retçi yaklaşımlarla bunun karşısında durmak kesinlikle doğru bir tutum ve yaklaşım değildir ve demokratik bir yaklaşım da değildir. Ben bu varoluşsal krizin sadece bizimle ilgili olmadığını, sadece Avrupa’yla ilgili olmadığını, Orta Doğu merkezli küresel bir kriz olduğunu ve bu krizde yegâne çözümün de demokratikleşmekten geçtiğini ifade etmek istiyorum ve altını da çizmek istiyorum.

Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Paylan, on dakikadır, altı dakika kalmış.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Tamam teşekkür ederim Sayın Başkan.

Evet, 2017 Türkiye’sinde hâlâ Avrupa Birliği Bakanlığı olan bir ülkeyiz sonuç olarak ve bu da hâlâ umudumuzun olduğunu gösteriyor Sayın Bakanım. Ben AK PARTİ’li arkadaşların umutsuzluğu gerçekten bu anlamda bizim hayallerimizi kıran bir noktada ama ben hâlâ bu Bakanlık varsa, bu Bakanlığın bürokrasisi varsa ve bu Bakanlığın hedefleri varsa -hâlâ varsa, ki ortaya koymuşsunuz- hâlâ umudun olduğunu düşünüyorum. Çünkü en karanlık dönemler de bile, ülkeler savaş hâllerinde bile bu girdaptan nasıl çıkacağını düşünen belli akılların, belli odakların olması gerektiğini düşünen bir siyasetçiyim ve ne mutlu ki sizin bürokrasiniz bu yönde en azından bu vizyonunu koruyor ve belli hedefleri var. Bunu çok değerli bulmalıyız arkadaşlar -bütün Plan ve Bütçe Komisyonundaki arkadaşlar olarak söylüyorum- bunu kıymetli bulmalıyız ve bu vizyonu, bir şekilde o çıpayı tutmalıyız. Çünkü şuna emin olun: Eğer ki biz o çıpayı oradan tararsak, hani gemilerin çıpaları taramaya başlarsa, o geminin nereye doğru savrulacağını inanın ben kestirmek dahi istemiyorum. Çünkü demokrasi önünde yüz elli yıldır çabaları olan bir coğrafyadayız, bir gelenekten geliyoruz ve her demokrasi çabamızda karşımıza belli engeller çıkmış, belli statüko güçleri buna akamete uğratmak için ellerinden geleni yapmışlar ama siyasetçiler olarak bizler bu ülkeye demokratik bir ülke olma onurunu, gururunu yaşatmak için maalesef çok çabalamışız ama özellikle son birkaç yıldır, son yirmi yılın otuz yılın, belki mücadelesini kaybettiğimiz bir dönemdeyiz ve kan kaybı içindeyiz.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; unutmayın daha on iki yıl önce yani Brüksel’e buradan bir uçak dolusu gazeteci uçuyordu, bakın unutmayın, siyasetçiler Brüksel’e uçuyorlardı. Rahmetli Mehmet Ali Birand’ı unutmayın, oradan haber geçiyordu, Avrupa Birliği rüyası Türkiye’nin, demokratikleşme hayali. Bütün televizyonlar canlı yayındaydı, unutmayın. İşte ilerleme raporunda -bir kelime- Türkiye’yle ilgili iyi haber geçti diye hepimiz seviniyorduk, bunları unutmayın. Türkiye o yıllarda... AKP’nin kuruluş yıllarıydı bunlar, sizin partinin ya, nasıl unutursunuz bunu? O yıllarda dedi ki: “Biz Türkiye’yi demokratik bir ülke yapacağız.” Bu vizyonu ortaya koydu. Avrupa’da Hristiyan demokratlar vardır, Sayın Bakan bürokrasiyi çok iyi bilir. Nihayet dünyada Müslüman çoğunluğu olan bir ülkede Müslüman demokrat bir parti olma iddiası ortaya kondu ve bu vizyon ortaya kondu. Bu hikâye Türkiye’nin hikâyesiydi ve

bütün dünya buna baktı, bütün dünya baktı, gazetelerin manşetlerindeydiniz; Müslüman demokrat bir ülke olma hayali, Avrupa'ya doğru yürüyen bir Türkiye hayali ve bütün Müslüman dünyaya rol model olabilecek bir ülke hayaliydi bu. Ama geriye baktığımızda 2007-2008 sonrası bence pek çok statüko gücünün devreye geçmesiyle, siyaseti manipüle etmesiyle, pek çok aşağıdan operasyonlarla, maalesef, hepimizin bu manipülasyonları yemesi sonucunda bir girdaba girdik, sonrasını biliyorsunuz. İşte güç savaşları, belli derin devlet yapılarının birbiriyle kavga etmesi, siyaseti manipüle etmesi sonucunda vardığımız yer, maalesef, gerçekten gaffet ve dalalettir arkadaşlar. Yani bu anlamda bu girdaptan çıkmak için de hepimizin, bütün siyasetçilerin gerçekten aklımızı başımıza devşirmemiz lazım. Yoksa bakın şunu unutmayın: Bugün siz güçlü olduğunuzu düşünebilirsiniz, inanın devlet içinde başka dinamikler çok daha fazla sizden güçlü olduğunu düşünüyorlar. Çünkü güvenlikçi siyasetin girdabına girmiş bir ülkede güvenlik bürokrasisi güçlüdür, siyasetçiler güçlü değildir. Biz burada bağırduğumuzda emin olun birileri ellerini ovuşturuyorlar, tıpkı barış sürecini bitirme hayalinde olan o darbeci yapıların, siz bizim dokunulmazlıklarımızı kaldırırken, siyasetçilerimizi hapse atma hayalleri kurarken ellerini ovuşturdukları gibi. Onların, bombaları bir yerde patlatırken, Kürt meselesindeki savaşı, çatışmayı başlatırken ellerini ovuşturdukları gibi. Ama biz bu derin yapıların veya uluslararası güçlerin hayallerini, o manipülasyonları okuyamazsak -emin olun, bakın- bugün biz kaybedebiliriz HDP düşüncesi olarak ama emin olun demokratik siyaset iddiası kaybediyor ve geçmişte de gadre uğramış bir sosyoloji olarak sizleri de uyarıyorum; yarın öbür gün siz de kaybedersiniz. Hep bu böyle olmuş, birisi güçlü olduğunu düşünmüş güvenlikçi siyasete başvurmuş ama güvenlik bürokrasisi öbür gün o gücü onun elinden almış. Bu girdaptan çıkmanın yolu yeni bir vizyonla yönümüzü tekrar insan haklarına, demokrasiye, Avrupa Birliği vizyonuna çevirmektir yoksa hep beraber kaybedeceğiz, bunu unutmayın.

Bakın, Sayın Bakan büyük olasılıkla okumuştur diye düşünüyorum Daron Acemoğlu'nun bir kitabı vardır "Why Nations Fail" "Ulusların Düşüşü" diye bir kitap, hepimize hediye etmek istiyorum, lütfen hep beraber okuyalım o kitabı. Eğer ki bir ülkede kurumlar işliyorsa, kurumlar birbirini denetleyebiliyorsa kişilerden bağımsız olarak, hani o kişi ya da bu kişi demeden, o kurumlar işliyorsa o ülkede insanlar huzur ve refah bulmuşlar, hep böyle olmuş, son bin yılın tarihine bakın hep böyle olmuş. Ama eğer ki kurumlar işlemiyorsa, meseleler kişilere bağımlıysa o ülkelerde de otoriter rejimler olmuş ve o ülkede yaşayan insanlarda hep bir beka meselesinden bahsedilmiş ve o ülkelerde de yoksulluk bir kaos olmuş arkadaşlar. Yalnızca güvenlikçi siyasetler tahkim olmuş, çözüm üretemeyen siyasetler de yalnızca zulüm üretmişler, istibdat ve baskı üretmişler.

Şimdi, demokratik bir sistemin olmazsa olmazları nedir arkadaşlar, bakın bunları unutmayın. Bir: Meclistir, demokratik siyaset kanallarının açık olmasıdır; açık toplumdur, özgür düşüncedir, herkesin düşüncesini özgürce ifade edebilmesidir. Şu anda biz bu noktada neredeyiz, bunu sorguluyor muyuz? İkinci mesele: Hukukun üstünlüğüdür. Ülkemiz hukukun üstünlüğü durumunda nerede arkadaşlar? Bakın, ben size burada bir anekdot söyleyeyim, utanarak söylüyorum bunu. Bir hâkim bana şunu söyledi: "Ben o arkadaşınızı tutuklamak zorundaydım, eğer onu tutuklamasaydım ertesi gün beni tutuklayacaklardı." diyen bir hâkimin görevde olduğu bir ülkede şu anda siyaset yapıyoruz. Bakın, açıkça söylüyorum size: Böyle, hukukun üstünlüğünün ayaklar altında çiğnendiği bir ülkede siyaset yapıyoruz. Peki, bu iki kurumu... Yani yasama, yürütme ve yargıyı denetleyen nedir? Basının özgür olmasıdır. Herhangi biriniz şu anda bu ülkede "Basın özgürdür." diyebiliyor mu? Bir kişi desin, "Basın özgürdür ya bu ülkede." diyebiliyor musunuz?

BAŞKAN – Basın özgürdür.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Yani tabii, dersiniz.

SALİH CORA (Trabzon) – Gazete manşetlerini al, masanın üstüne koy!

GARO PAYLAN (İstanbul) – Tek bir kişi “Basın özgürdür.” diyebiliyor mu?

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – 12 tane aynı manşeti görürsünüz!

GARO PAYLAN (İstanbul) – Arkadaşlar, her gün gazeteciler hapislerde sürünüyor.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Kastın ne Garo? Yani...

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen, soru kısmına Sayın Bakan cevap verecek Garo Bey değil.

Buyurun Sayın Paylan.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Şu anda gazetecilerin hapiste olduğu bir ülkede yaşıyoruz.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Süre bu kadar uzun değildi.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Değerli arkadaşlar, peki bütün bunlarla beraber demokratik bir ülke olduğumuzu gösteren şey nedir?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Senin konuşman Garo. Sen istediğin gibi konuşuyorsun.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sen bir sus!

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Demokratik bir ülke olmasa nasıl konuşacaksın?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sivil toplum kuruluşlarının işlemesidir.

Bakın, Sayın Bakan da anlattı “Sivil toplum kuruluşları ve Avrupa Birliği’yle şöyle iş birliği yapacağız, böyle iş birliği yapacağız.”

Ya, Sayın Bakan, sivil toplum kuruluşları diyorsak, ya daha dört ay önce bu ülkede Af Örgütünün dâhil olduğu, hak savunucularının...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Hangi hakkı savunmuşlar?

BAŞKAN – Arkadaşlar, müsaade edin.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bak, sordum, cevabını...

GARO PAYLAN (İstanbul) – ... sivil toplum kuruluşlarının bir toplantısına baskın yapıldı.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Hangi ülkede hangi hakkı savunmuşlar?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ve “Büyükada’da darbe planlanıyordu” diye haberler çıkarıldı.

Sayın Başkan, bu süreleri ekleyecek misiniz?

BAŞKAN – Biraz da benimle iş yap; bir dakikan kaldı.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Tamam.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Nerede, hangi? Bak, dünyada perişan olmuş bir sürü insan var.

BAŞKAN – Arkadaşlar, müsaade edin.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bir Kavcıoğlu’nu susturun da konuşayım.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Daha önce aynı şeyleri dinledik Başkan, insan haklarından bahsediyor. Bu insan hakları savunucuları dünyada bu kadar perişan olan halklar var, nerede, hangilerini savunmuş?

BAŞKAN – Arkadaşlar...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Filistin’i mi, Myanmar’ı mı?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bakın, onu söyleyeyim, onu söyleyeyim, utanacaksınız şimdi. O “hak savunucuları dediğimiz arkadaşlar...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Ben kendimi savunurum, onlara hiç gerek yok.

GARO PAYLAN (İstanbul) – ...28 Şubat sürecinde –Sayın Ömer Çelik de çok iyi bilir, hepsini şahsen de tanıır- mücadele etmiş insanlar, AK PARTİ'nin kapanma dosyası davası yürürken buna karşı mücadele etmiş arkadaşlar çünkü “hak savunucusu” dediğimiz, kim gadre uğruyorsa onun yanındadır. Dün sizin yanınızdaydı, bugün bizim yanımızda veya kim gadre uğruyorsa onun yanında; bunu unutmayın.

Hak savunucuları eğer ki hapsediliyorsa o ülkede haktan bahsedemeyiz, insan haklarından bahsedemeyiz ve dört ay önce “darbeci” dediğiniz arkadaşlarımız dört ay sonra bakıyorsunuz hiçbir şey olmadan bırakıldılar, adli kontrol şartı bile olmadan; ne manşetler atıldı.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Ee, demokrasi var. Bak, bırakmışlar işte.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Dört ay sonra, bakın dört ay sonra da tam hak savunucuları bırakıldı, Osman Kavala tutuklandı.

Sayın Bakan, bugün Washington Post'ta şu çıktı: “...” *

BAŞKAN – Arkadaşlar şöyle, onun Türkçesini söyleyin, tutanaklara girmiyor böyle olunca.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Henri Barkey ile ilgili bir yazı. Henri Barkey'i çok iyi tanırıyorsunuz çünkü geçmişte teşrikimesainiz olduğunu biliyorum.

BAŞKAN – Ayrıca, süreniz bitti, lütfen toparlayın.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Henri Barkey'in de şu anda darbeyi yönetmekle suçlandığı ve darbe de başarısız olunca beş gün daha İstanbul'da gezdiği, dolaştığı, altı gün daha dolaştığı ve darbeyi hâlâ yönetmekle itham edildiği ve Sayın Cumhurbaşkanının da bu yönde manipüle edildiği bir ülkede yaşıyoruz.

Bakın, bu araç davaları üzerinden ülkemiz bir yere doğru çekilmek isteniyor.

BAŞKAN – Sayın Paylan...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Son cümlem...

Bu araç davaları üzerinden ülkemiz bir yere doğru çekilmeye çalışılıyor, bir girdaba doğru çekilmeye çalışılıyor. Eğer ki bakın, bu yalnızca Bakanın sorumluluğu değil hepimizin sorumluluğu.

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – Benim beş dakikamı da verin.

BAŞKAN – Bir beş dakikanız daha var, Sayın Erdinç verdi süreyi size.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bu girdabı eğer ki okuyamazsak, açıkça söyleyeyim, burada hazır güçler vardır; hepimizin tanıdığı, geçmişte dedemizin tanıdığı, sizin dedenizin, babanızın tanıdığı, benim dedelerimin tanıdığı hepimizi o girdaba sürekli çeken hazır güçler vardır. Bunlar siyaseti manipüle ederler ve eninde sonunda gücü ele alırlar Sayın Bakan, değerli arkadaşlar.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – İşte bu oyuna gelmeyin.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ben sizlere söylüyorum, şu anda siz bu oyuna...

BAŞKAN – Arkadaşlar, çok teşekkür ediyorum.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bitiriyorum.

BAŞKAN- Son cümle...

GARO PAYLAN (İstanbul) – İhtiyacımız olan, bu girdapta normalleşme iradesidir Sayın Bakan, değerli arkadaşlar ve bir restorasyon sürecidir. Eğer ki bu normalleşme iradesine ve restorasyon sürecine varsak bu girdaptan çıkabiliriz, yoksa bu girdap hepimizi içine çeker.

*Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler kullanıldı.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Son bir mesele de azınlık haklarıyla ilgili bir şey söyleyebilir miyim Sayın Bakana yoksa “söylemeyin” diyorsanız...

BAŞKAN – Soru bölümünde size söz vermem, söyleyin.

GARO PAYLAN (İstanbul) –Tamam, vermeyin.

Sayın Bakan, bakın, demokratikleşmeden en çok azınlıklar mutlu olurlar çünkü böyle baskı dönemlerinde azınlıklar en büyük korkuyu yaşarlar ve gadre uğrarlar.

Bakın, biz de ilerleme dönemleri olan dönemde hepimiz rahat hissettik; bir azınlık temsilcisi olarak söylüyorum bunu. Bakın ama devlet tekrar fabrika ayarlarına dönüyor. Mesela “mütekabiliyet” burada tekrar bakanlar tarafından dillendiriliyor. Bizler vatandaşız; ne rehineyiz ne de başka bir yerden geldik, binlerce yıldır bu toprakların kadim halklarıyız. Patrik seçimi yapmamıza izin verilmiyor, vakıf seçimleri yapmamıza izin verilmiyor, Ruhban Okulu’nun açılması hâlâ Atina’daki bir camiye bir mütekabiliyet meselesi olarak bağlandı ki 2017 Türkiye’sindeyiz; oysa yedi yıl önce, beş yıl önce bunların hepsini aşmış noktadayken tekrar bu noktalara savrulmuş durumdayız.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum artık.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bu anlamda, arkadaşlar, hepimizi bir normalleşme dönemine ve bir restorasyon dönemine çağırıyorum ve yeni bir Türkiye hikâyesi yazmaya çağırıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Evet, değerli arkadaşlar, bütçe ve kesin hesaplar üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır.

Şimdi soru bölümüne geçiyorum.

Söz talebi yoktur.

Şimdi, görüş ve eleştirilere cevap vermek üzere Sayın Bakana söz veriyorum.

Sayın Bakanım, süreniz yarım saat.

Buyurun.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANİ ÖMER ÇELİK (Adana) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Tabii, burada Avrupa Birliği konusundaki pozisyonumuzla ilgili bu konudaki görüşümüzü tekrar güncellememiz gerekiyor. Ben tabii Türkiye Cumhuriyeti’nin Avrupa Birliği Bakanıyım, bütün gördüğüm tabloyu buradaki milletvekillerine bütün çıplaklığıyla anlatmam gerekiyor.

Tabii, burada Avrupa’ya eleştiriler getirdiğim zaman, Avrupa Birliği Bakanı acaba Avrupa Birliğine karşı mı gibi bir algı zaman zaman oluşabiliyor bazı arkadaşlarda; ondan bahsetmiyoruz. Şunu net bir şekilde söyleyebilirim, ben Avrupa’daki pek çok kimseyle de muhatap oluyorum. Bu Bakanlığın kapasitesinde, pozisyonunda ve gücünde, herhangi bir siyasal anlamda AB Bakanlığı diye bir kurum görmedim. En güçlü bakanlığı Türkiye’nin Avrupa Birliğine tam üyeliğini gerçekleştirmek için Türkiye’de kurduk, hükümetlerimiz döneminde kuruldu ve bu misyonla hareket ediyor.

Tabii, Avrupa Birliği meselesi hepimizin ortak meselesidir. Bu, bir devlet politikasıdır, sadece bir Hükümet tercihi değildir ve bir arkadaşımızın, hanımefendinin söylediği gibi, sayın milletvekilimizin söylediği gibi “Dünyanın en uzun süredir görev yapan profesyonel aday ülkesiyiz.” Ama niçin yapıldı bu? Birincisi şu: Son derece belirsiz bir coğrafyada yine en öngörülebilir partner Avrupa Birliği olduğu için. Bir öngörülebilir durumu var, bir istikrarı var. İkincisi de tabii ki açık bir şekilde ülkemizin faydasına

olduğu için, millî çıkarlarımız bunu gerektirdiği için. Bunları gördüğümüz için bunu sürdürüyoruz ve sürdürmeye de devam edeceğiz. Bence Türkiye'nin millî çıkarları açısından, Türkiye'nin geleceği açısından bunun daha sağlam, daha güçlü bir şekilde sürdürülmesi gerekiyor.

Şöyle bir şey oluyor, arkadaşlarla bunu net bir şekilde paylaşmak isterim. Bakınız, Sayın Cumhurbaşkanımızla bizim ürettiğimiz politikalar arasında bir fark varmış, bir makas ayrılığı varmış gibisinden bazı değerlendirmeler oluyor. Arkadaşlar, ben yaklaşık yirmi beş seneye yakın oldu Sayın Cumhurbaşkanımızla birlikteyim. 1998 ya da 1996'da -hatta daha da erken olabilir- Milliyet gazetesine bir röportaj vermişim, o röportaj duruyor. Orada bana şunu soruyorlar -Sayın Cumhurbaşkanına dava açılmış belediye başkanırken ve yasaklanacak- diyorlar ki: "Sizce niye dava açıldı?" Ben de diyorum ki: "İki sebebi var; bir tanesi, önümüzdeki seçimlerde muhtemelen yine en güçlü belediye başkanı adayı olduğu için bu açılmıştır." Ama ikinci sebebinı söylüyorum, ikinci sebebi ilginç -bu röportaj hâlen duruyor- o da şu: "Türkiye'nin gizli gündemi, Türkiye'deki politik kaynaşmaların derindeki temeli Türkiye'nin başkanlık sistemine geçip geçmeyeceği tartışmalarıdır ve Sayın Erdoğan bugün Belediye Başkan'dır ama bir başkanlık sistemine geçilme tartışmasında da en güçlü adaylardan biri olacaktır ve zinde güçler bunu gördüğü için önünü kesmek istiyorlar."

Şimdi, o zaman böyle bir tartışma yok, kendisi Belediye Başkanı, ben de keramet sahibi değilim, bir analiz yapıyorum ve bu analiz çerçevesinde buraya varıyorum. Yani bu Avrupa Birliği meselesinde de ilk baştan itibaren son derece köklü, parti programı yazılırken sağlam bir analiz yapılmıştır. Türkiye'nin geleceği açısından, millî çıkarları açısından tabii ki Doğu-Batı dengesi, Akdeniz-Karadeniz dengesi... Pek çok özelliğe sahip bir devletiz; Avrupa devletiyiz, Orta Doğu devletiyiz, Asya devletiyiz ama arkadaşlarımız son derece basiretli her bakımdan ifade ettiler; Türkiye, bütün bu dengeler içerisinde bir optimum nokta yakalayabildiği müddetçe ilerleyebilmiştir, büyümüştür. Bu dengeyi yürüteceğiz ve bu çerçevede de Avrupa Birliğinin öngörülebilir olması, istikrarlı olması bizim kendi çıkarlarımız açısından, geleceğimizi kurgulamamız açısından önemli bir bağlantı noktasıdır.

Bir diğeri de şudur: Tabii, orada tartışılmış, üzerinde çalışılmış bir birlik var, bir siyasi değerler birliği. Pek çok konuda reform politikası geliştirmişler, pek çok şeyi tartışmışlar. Türkiye'nin sosyal, siyasal, ekonomik, gündelik hayatla ilgili dönüşümünü sağlayabilmesi için de orada bir reçete varken bu reçeteyi kullanmamak diye bir şey söz konusu olmaz, tabii ki kullanacağız bunu ve bu reçeteden faydalanacağız. Şimdiye kadar da Türkiye bundan fayda görmüştür ve kendi hedefleri açısından Avrupa Birliği çıpası kolaylaştırıcı bir çapa olmuştur. Dolayısıyla, ilk günden itibaren Sayın Cumhurbaşkanımız buna, bu reformlara liderlik etmiştir. Ben onunla beraber ilk görüşmelere -daha milletvekiliydim, işte, başkanışmanıydim, siyasi başkanışmanıydim- 2002'den itibaren bu görüşmelere katıldım ve yasaklıken bunlar başladı zaten. Şu meşhur turu hatırlarsınız, orada yanıyaydım, hâlâ notlarım duruyor. O günden beri de bu meseleye ne kadar önem verdiğini biliyorum ama sizinle içtenlikle paylaşmak isterim: Şu anda, seçilmiş demokratik liderler içerisinde görev başında olan, en deneyimli insanlardan biridir Sayın Cumhurbaşkanımız ve bütün bu sürecin bütün kılcal damarlarına hâkimdir, her tarafını biliyor, ne zaman ne sözler verildi, niçin tutulmadı. Dolayısıyla, bugünkü politikaları ve söylemleri değerlendirirken bunları fanus içerisinde değerlendirmemek lazım, bunların arka planı var.

Bakın, size söyleyeyim: Bu meşhur Kıbrıs müzakereleri yapılırken Bürgenstock'ta zirve yapılmıştı, yani Crans-Montana gibi, son zirve gibi ta yıllar evvel, 2004-2005'te. Kofi Annan Birleşmiş Milletler Genel Sekreteriydi ve çok açık bir tablo ortadaydı. Türk tarafının bu "evet" politikasını destekleyen bir şekilde müzakere yürütmesi durumunda Kuzey Kıbrıs'ın üzerindeki ambargolar kalkacaktı, fasıllar açılacaktı, pek çok konu ilerleyecekti. O zaman Komisyon Başkanı, eski Portekiz Başbakanı Barroso'ydu. Barroso'yla Başbakanlığı döneminde de görüşmüştük, Komisyon Başkanırken de beraber

çalıştık. Türkiye ve Kuzey Kıbrıs “evet” dediği hâlde Güney Kıbrıs ve Yunanistan “hayır” politikasını desteklediği için o süreç başarıya ulaşmadı. Bir tane sözünü tutmamıştır Avrupa Komisyonu. Ben bunların şahidiyim. Yani, o zaman Barroso’un tekrar kendisine “Bakin, bu kadar söz verdiniz, niye tutmuyorsunuz?” diye hatırlatıldığında onun da söylediği şey şu olmuştur: “Ya, işte, diğer ülkeleri ikna edemiyorum.” Yani, o sözün bir kıymeti olmadığını biz daha o zamanlarda gördük ama buna rağmen vazgeçilmedi, bir sürü reform yapıldı.

Yine size şunu söylemek isterim arkadaşlar: Her zaman durum böyle değildi, yani siyasi iktidar bu kadar konsolide olmuş değildi. Yaptığınız her reformda askerî vesayeti karşınızda bulurdunuz, Ankara kaynamaya başladı, bir reform paketi hazırlayacağınız zaman telefonlar susmazdı -ve bunlar konusunda da ciddi riskler alınmıştır, yani bir gün gelir bunları anlatırız vakit olduğu zaman- yani Türkiye’nin bu dönüşümünü sağlamaması için. Sayın Cumhurbaşkanı Başbakanlığı döneminde bu reformları gerçekleştirdiği için defalarca dolaylı olarak tehditler kulağıma gelmiştir, bunlar yaşanmıştır ama bu, kararlılıkla devam ettirilmiştir.

Şimdi, burada nedir? AB üyesi olmasak bile Türkiye’nin Avrupalı devlet olma vasfının kuvvetlenmesi, bu bağın kurulması, hepinizin çok doğru ifade ettiği gibi sonuçtan ziyade sürecin önemli olduğu kısmı hâlen bugün bizim için temel bir yargıdır ve bunun için de koşutuyoruz. Ha, şu varsa, mesela bir tane boş bıraktığımız alan varsa yani bu Avrupalılarla müzakere etme, diğer şeyler açısından... Şimdi, şu önümüze geliyor: Hiçbir şekilde boş bıraktığımız bir alan yoktur, yani çok yüksek bir performansla bu durumu yönetiyoruz. Onlar da bunu kabul ediyorlar zaten.

Ya, burada bazı konularla ilgili onların da ne dediğini size açık bir şekilde söyleyeceğim. Ama, bakın, çok önemli bir siyasetçi, belki şu anda Avrupa’nın 10 büyük siyasetçisinden biri görev başında. Adamla baş başa konuşuyorum, diyorum ki: “Bak, 2002’den beri seninle konuştuk. 2002’den beri neler yaptık. Şu anda seninle ne yapmamız gerektiğini konuşalım -anlatıyorum ben de- evet, zor şartlardan geçiyor Türkiye, terörle mücadele ediyor, bir darbe girişimi atlattı. Ha, burada ilerlemek istiyorsak şunları şunları yapmamız lazım.” Bana söylediği şu: “Haklısın, Erdoğan büyük lider. Erdoğan’ın zor zamanlarda nasıl reform iradesi çıkardığını ben de gördüm, bunları da yapmamız lazım.” Ayrılıyorum oradan, ertesi gün Türkiye’ye geliyorum, televizyonu açıyorum, aynı adam konuşuyor: “Erdoğan diktatördür.” diyor. Benim karşımdaki muhatapların, maalesef, son zamanlarda bu tip bir karakteri var; hepsi böyle değil ama eskiden çoğunluk farklıydı.

Bakin, biz orada bir haksızlık yapıldığı için AB’den tam müzakere aldığımız tarihte -o görüşmede oradaydım ben- Hollandalıların bize karşı son derece yanlış tutumundan dolayı biz toplantıyı terk ettik ve yürüdük, koridordan ilerliyoruz. Koridordan ilerlerken İngiliz Büyükelçisi o zaman Peter Westmacott’tı; o ve İtalyan Başbakanı Berlusconi’nin Danışmanı Valentino Valentini bizi gördü, “Ne yapıyorsunuz?” dedi. Dedik ki: “Böyle böyle bir durum oldu, bu kabul edilemez. Burayı terk ediyoruz biz.” Dediler ki: “Sizden rica ediyoruz, bir beş dakika Sayın Başbakan şu odada dirlensin.” Biz odaya geçtik, hemen Schröder, Tony Blair ve Berlusconi geldiler. Orada son derece sağlıklı bir şekilde konu konuşuldu ve bu iş halledildi. Şimdi, şunu kabul edelim: Böyle bir liderlikten yoksunuz.

Şimdi, değerli arkadaşımız Hegel’e atıf yapınca aklıma geldi, Hegel diyor ki: “En yakın yoldaşımız gölgemizdir ama gölgemizin bizimle yürümesi için güneşe ihtiyacımız var.” Evet, ben bu eleştirileri not ediyorum, bu eleştirilerde duruyorum ama size tabloyu tam olarak anlatmam gerekiyor yani ne şartların içinde mücadele ediyoruz. Şöyle bir şey var: İnsan hakları konusundaki, yargı konusundaki, diğer konulardaki görüşlerinizi not ediyorum ama bu dosyalara tek tek cevap verme makamı ben değilim, o da başka bir müdahale alanına girer. Bunlar, hep beraber konuşacağımız, konuşarak, Türkiye’de tartışarak belli bir noktaya getireceğimiz işler.

Burada da dediğim gibi, şöyle de düşünmüyoruz yani Türkiye’de uzun zamandır Avrupa Birliği meselesi şöyle bir alana sıkıştırılıyor: Teslimiyetçilik ya da reddiyecilik. Avrupa Birliği meselesi ne teslimiyetçilik ne reddiyecilik içerisinde ele alınması gereken bir şeydir. Yani, “egemenlik devri” gibi alanlardan bahsediyorsak esasında bugünün dünyasında her uluslararası sözleşme egemenlik devridir; herhangi bir uluslararası sözleşmeye imza attığınız zaman kendinizi bağlıyorsunuz. Nihayetinde de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Şartı gibi şartlarla bağlıyız; bunlar tamam. Öbür taraftan şöyle bir noktanın olduğunu da bilmemiz gerekiyor... Bakın, bahsetti arkadaşlarımız, yine arkadaşımız “değer ve olgu” diye bir şeyden bahsetti.

Ben geçenlerde önemli bir Avrupa Birliği ülkesinin dışişleri bakanıyla sohbet ediyorum. Sonra, işte, resmî görüşme bitti, aylar evvel; bana dedi ki: “Biz arka tarafa geçelim, biraz baş başa oturalım.” Neyse, geçtik arka tarafa; böyle biraz edebiyat, felsefe falan, bir şeyler konuştuk. En son bana dedi ki: “Sizi almayacaklar. Sebep senin düşündüğün gibi Müslümanlık meselesi değil.” Çünkü “Bu Müslümanlık meselesidir.” diyenler de oldu bana, açıkça söylediler. “Nedir o mesele?” “Ya, burada Fransa, Almanya’nın bir dominasyonu var, yönlendirmesi var. Türkiye buraya girdiği zaman Türkiye gibi büyük bir ülke buradaki dengeleri bozar, o sebeple.”

Şimdi, bu benim için yeni bir haber değil yani bu yeni bir haber değil, bunu bize Fransız dışişleri bakanı da geçmişte söyledi, başkası da söyledi. Mesele bu değil; tam tersine, biz ilk günden itibaren bunu duymamıza rağmen bu meselenin bir süreç olduğuna ve bu meselede de Türkiye’nin kazanımlarının ne olduğuna baktığımız için biz bu süreci yürüttük ve şu anda da onun için yürütüyoruz zaten. Ama karşınızdaki tablonun çok da rasyonel olduğunu, ne yaptığını bildiğini düşünmeyin, hakikaten değerlerle hareket ettiğini düşünmeyin. Yani, burada da bir dağılımsızlık var. Düşünebiliyor musunuz, bütün AB liderleri, hepimizin gözünün içine bakarak, birkaç ay evvel Papa’nın huzuruna çıktılar, Avrupa Birliğinin köklerinin Hristiyan olduğunu söylediler. Eskiden yani bundan beş sene evvel, altı sene evvel, on sene evvel bunu bir tek Zapatero söylerdi, eski İspanya Başbakanı; onun dışında hiç kimse söylemezdi. Dolayısıyla, ama bütün bu tabloya baktığımızda da şöyle bir yaklaşım içerisinde olmamız gerekiyor: Bir yandan Türkiye’nin bu süreci yürüterek elde edebileceği kazanımları azami bir şekilde elde edeceğiz çünkü hakikaten diyalektik bir süreçtir. Orada Avrupa Birliği diye sabit bir şey var da sürekli biz değişiyor değiliz, o da değişecek. Brexit’ten sonra başka bir Avrupa Birliği çıkacak, 2019 Komisyon seçimlerinden sonra daha başka bir Avrupa Birliği çıkacak; dolayısıyla, Türkiye için yeni imkânlar ve yeni riskler bir arada olacak. Ama gördüğüm şey şudur: 1.295 kilometrelik Suriye-İrak sınırımızın aşağısı istikrarsızdır ve bu istikrarsızlık artacaktır. İşte, bölgede Körfez’den diğer meselelere kadar istikrarsızlık sürmektedir. Dolayısıyla, bir devlet stratejik olarak şuna bakar: Hangi bölgesinde istikrar varsa oraya daha çok yatırım yapmak durumundadır. Bizim de Avrupa bölgesindeki bu istikrarla ilişkilerimizin geliştirilmesi rasyonelitenin icabıdır yani bunda bir şüphe yok.

Şimdi, bütün bu eleştirilerin, bakın, her birinin arka planında... Mesela en çok söylenen şey; bana geliyorlar, bizi Avrupa Birliğinde bloke eden ülkeler yani bizim herhangi bir toplantıda karşımıza çıkan ülkeler daha sonra bana geliyorlar, diyorlar ki: “Ya, bu Avrupa Birliği meselesinde çok ilerleyemezsiniz siz. Gelin, ikili ilişkileri geliştirelim.” Bir gün bunu muhataplarımdan birisine anlattım, dedi ki: “Aynısı bana da yapıyorlar. Yani, size karşı daha sert bir tutum almamı Avrupa Birliği içerisinde görüyorlar.” Yani, burada da şu var, bunu da görelim: Tabii ki rakiplerimizin bunun arkasında da Türkiye’nin bu kazanımlardan faydalanmasını engelleme gibi bir stratejileri var. Biz de bu sebeple bu meseleye, bu duruma ısrarla devam edeceğiz.

Şimdi, doğrudur Sayın Bakanımızın söylediği. Yani şöyle bir şey yok: “Sadece düşmanlarımız var.” diye bir şey yok, çok iyi dostlarımız da var orada isim isim bildiğimiz, arkadaşlık ettiğimiz, pek çok konuda aynı kaygıları paylaştığımız. Bunlarla ilişkilerimizi sürdürüyoruz, bir yol yürümeye çalışıyoruz, beraberce bir şey oluşturmaya çalışıyoruz ilerleyebileceğimiz kadar, “Nereye kadar ilerleyebiliriz?” diye bir şeyimiz var. Sayın milletvekilleri söylediler, bu meselede hassasız, konuşmamda da bunu ifade ettim. Şunun farkındayız: Türkiye’yi Avrupa Birliği ilişkilerinden koparıp Türkiye’yi sadece komşuluk politikasına indirgemek isteyen bir strateji var. Bu stratejinin arkasında da şu var: Türkiye’de demokratik ilişkiyi, özgürlük, hukuk devleti gibi ilişkileri bir kenara bırakıp Türkiye’yi sadece göç ve terör konusunda bir partner hâline getirmek isteyenler var. Biz bunu görüyoruz ve çok da açık bir şekilde söylüyorum, defalarca söyledim: Aday ülke statüsünün dışında bu statüye indirgenmiş bir Türkiye ilişkisini kabul etmiyoruz. Türkiye, sadece terörle mücadele için bir askeri karargâh olarak ya da sadece göçmen ilişkisinde bir toplama kampı gibi görülemez. Türkiye, Avrupa Birliği müzakerelerini yürüten bir aday ülkedir ve bu cümlelerin... Arkadaşlar çok iyi bilirler, benimle yakın çalışan arkadaşlar; karşımda herhangi bir toplantıda “Türkiye çok önemli stratejik partnerdir.” dediğinde hemen masaya vururum ben. “Bu cümleyi böyle tek başına geçiremezsin kayda. Türkiye bir aday ülkedir ve tabii ki stratejik partnerdir.” Bu durumun farkındayız ama siz de şunu düşünün: Demek ki biz de bunu kabullenmiyoruz ki, sadece göç ve terör konusunda iş birliği yapılacak bir ülke olmayı kabullenmiyoruz ki ben Avrupa’nın her tarafında “23’üncü, 24’üncü fasılları açın.” diyorum veyahut da “Bu meseleleri gelin konuşalım.” diyorum.

Şimdi, bu mesele niye önemli, fasılların açılması meselesi? Şimdi, diyorlar ki: “Fasılları açmak için ön kriterler lazım.” Ya faslı açmak için ön kriter olmaz. Faslı açarsın, konuşmak içindir faslı açmak. Aynı şurada bizim yaptığımız şey bir fasıl açmaktır, Avrupa Birliği Bakanlığı bütçesinin faslını açtık. Kapatıp kapatmamak sonuçtaki oylamaya bağlıdır yani buradan tatminkâr bir karar çıkıp çıkmamasına bağlıdır. Sen açarsın, bunları konuşuruz, nasıl ilerleyeceğimize bakarız, ilerliyor muyuz, ilerlemiyor muyuz. Bu, Türkiye için de bir çıpa olur, Avrupa Birliğinin de ciddiyetini gösterir burada. Sonuçta tatminkâr bir noktaya vardığımızda da faslı kapatırız ama faslı açmamak demek, Türkiye ile Avrupa Birliği arasında ciddi ve saygıdeğer bir ilişki kurmamak demek. O sebeple hepimizin, hangi partiden olursak olalım bütün bu eleştirileri yaptıktan sonra ister bu eleştirilere katılalım ister katılmayalım kendi siyasi pozisyonumuz gereği sonuçta çözüm şudur: Açın kardeşim bu fasılları; 23’üncü, 24’üncü faslı açın. Çünkü 23’üncü, 24’üncü fasıl bütün fasılların omurgasıdır, anasıdır. Hem de en çok ne konuda eleştiriyorsun beni? Yargı bağımsızlığı, ifade hürriyeti, düşünce hürriyeti. Tamam, ben bunlardan çekinmiyorum, meydan okuyorum. Hem de eğer bu konularda iddialıysan gel beni mahcup et bakalım. Ben mi seni mahcup ediyorum sen mi benim mahcup ediyorsun bu konuları konuşma konusunda, bu konularda ilerleme konusunda? Burada “Yok efendim, biz 23’ü, 24’ü ya da diğer fasıllar açmayız.” Şimdi, böyle bir şey olmaz, açacağız ve konuşacağız. Zaten şunu söylemiyoruz, böyle bir şey olmaz: “Fasılları açmazsanız Türkiye’de insan hakları olmasın, özgürlükler olmasın.” falan demiyorum. Ben Avrupa Birliği Bakanı olduğum için bu perspektiften bakıyorum yani fasılların açılması perspektifinden bakıyorum. Dolayısıyla bunun dışında bir statü kabul edilemez. Açık ve net bir şekilde söyledim. Avrupa Birliği Bakanı olmadan önce de -burada bazı arkadaşlar bilirler geçmişten beri beraber olduğumuz arkadaşlar- bu benim çok emek verdiğim bir meseledir Türkiye’nin bu ilişkileri, bütün o müzakerelerde bulunmuşumdur. Ama şunu da kabul edemeyiz: Eğer “Türkiye’yle müzakereleri kestik. Türkiye şu şartları yerine getirir.” gibi bir cümle kullanırlarsa bu müzakereler ebediyen kesilir. Bu, çocuk oyuncuğu değildir. Türkiye gibi bir ülkeye davranmanın bir stili vardır, bir yöntemi vardır. Hiç kimse Türkiye’yle müzakereleri kesemez. Şimdi, Macaristan’la yargı konusunda kavgaları var. Polonya’yla başka konularda problemleri var. Avusturya’da adam birinci parti seçildi fakat oradaki

aşırı sağ parti diyor ki: “Bizden kopya çekiyor.” Her gün Avrupa değerlerine karşı açıklaması var. Oturacaksın, bunlarla konuşacaksın ama Türkiye gibi bir ülke söz konusu olduğunda “Ben bu ilişkileri, bu müzakereyi keserim.” diyeceksin. Burada net bir çifte standart olduğunu görelim.

Mesela burada arkadaşlarımız söylediler, dediler ki: “Göçmen krizini gurur meselesi yapıyorlar.” Peki, bu cümlelere niye geldik? Bu cümlelere... Çok açık bir şekilde söylüyorum, bakın isim vererek söylüyorum. Biz “Bu 18 Mart Anlaşması’nı uygulayın. Bu 18 Mart Anlaşması’nı uygulamamanız bir anlaşmaya riayet etmemeniz anlamına geliyor.” dediğimizde Genişlemeden Sorumlu Komiser Hahn ve diğerleri şunu söylediler sağda solda çıkan gazetelerde: “Türkiye bu anlaşmayı kesemez. Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne ihtiyacı var.” Biz ne diyeceğiz buna karşı? Eğer siz böyle bakıyorsanız bizim size ihtiyacımız yok. Bunu ne bağlamda söylüyoruz? Cümleyi tam kuruyoruz. Türkiye gibi bir devlet bugüne kadar bir Avrupa devleti olarak, bir Avrupa demokrasisi olarak AB üyesi olmadan gelmiştir, bundan sonra da yoluna AB üyesi olmadan gider ama biz Avrupa Birliği üyesi olmasını tercih ederiz. Ama siz bu meseleyi bize karşı bir manivela gibi kullanırsanız... Yani basın toplantısında izleyen arkadaşlarınız görmüştür, hepinizin gözünün önünde oldu. Adam diyor ki: “Bir yıl önceydi o anlaşma. Şimdi biz ona uymak zorunda değiliz.” Yani bu anlaşmalar, uluslararası anlaşmalar böyle zamana ya da bir kişinin takdirine bağlı olarak şekillenirse dünya düzeni diye bir şey kalmaz. Karşı karşıya olduğumuz tabloyu bu sebeple size net bir şekilde anlatıyorum. Burada ilerleyebilmemiz için buradaki realiteyi görmemiz lazım. Yani şöyle bir şey yok: Karşımızda çok ilkeli, çok pırl pırl yürüyen, işleyen bir düzen var ve biz bu düzene ayak uydurmalıyız. Daha öncekini de söylüyorum: Mesela Schröder gibi, Blair gibi, Berlusconi gibi liderler bu konuda son derece pratik, hızlı karar alabilen liderlerdi. Şu anda maalesef Avrupa Birliği içerisinde böyle bir tabloyla da karşı karşıyayız.

Göçmen Anlaşması konusunda da açık ve net bir şekilde söylüyorum. Göçmen Anlaşması’nın, 18 Mart Anlaşması’nın sadece unsuru birebir ilişkisi değildir; onun içerisinde birebir anlaşması var, 3 milyon avro meselesi var, fasılların açılması meselesi var, gönüllü insani kabul var. Şimdi birisi çıkıp da -bunu da açık bir şekilde söyledim Avrupa Birliği platformlarında- “Fasıllar açılmayacaktır.” dediği zaman onlar 18 Mart Anlaşması’nı iptal etmiş olurlar. Onlar iptal ettiği zaman da bizim söylediğimiz şudur: Benim 18 Mart Anlaşması’nı o zaman devam ettirmek için hiçbir sebebim yok. Ama bu birebir anlaşması kısmını veyahut da Akdeniz’deki ölümleri niye engelliyoruz biz? İnsani ve vicdani sebeplerle engelliyoruz. Ama adam “Anlaşmaya uymuyorum.” diyorsa o anlaşmanın bir sürü hükmü var, bir sürü şartı var ve şu da net bir şeydir: Türkiye’nin sahil güvenlik kapasitesi olmasa Yunanistan tarafında böyle bir sahil güvenlik kapasitesi yoktur. Bir arkadaşımız bahsetti. Şimdi göç dalgası Kuzey Afrika üzerinden, Libya üzerinden İtalya-İspanya hattına kayıyor. Şimdi Libya’ya para aktararak oradaki sahil güvenlik kapasitesini artırmaya çalışıyorlar ama böyle bir şey mümkün değil. Türkiye’deki kapasite oradaki devletlerin hiçbir tanesinde yok. Yani karşımızda bir ilkesizlik durumu olduğu zaman biz de Türkiye Cumhuriyeti’ni savunacağız tabii ki.

Şöyle bir şey varsa, hakkaniyete dayanan, adil, objektif bir müzakere varsa “Gelin, bunu yapalım.” dediğimizde de buna yanaşmıyorlarsa o zaman buna yanaşması için hep beraber sesimizi yükselteceğiz. Biz bunu yapıyoruz. “Gelin bu fasılları açın, beraber ilerleyelim.” diyoruz. Muhalefetteki arkadaşlarımız, diğer arkadaşlarımız hep beraber bunu yapalım, Türkiye’den tek bir ses geldiğini görsünler. Mesela bu konuda başarılı olduk. Bu müzakerelerin kesilmesi konusunda hepimiz ortak bir ses verdik, “Yanlış yapıyorsunuz, saçmalıyorsunuz.” dedik. Hatta orada şöyle bir şey yaptılar, buna da güçlü bir şekilde itiraz etmemiz lazım: “Efendim, referandumdan çıkan sonuca bakıp Türkiye’deki yüzde 49’u yalnız bırakmayalım.” Yani yüzde 51 Avrupa Birliği karşıtı, yüzde 49 Avrupa Birliği yanlısı. gibi kendi milletimizi ayrıştıran bir tutum sergiliyorlar. Bu derece basiretsiz bir analizle karşı karşıyayız. Bundan

sonrasında da şu var: Yani bu bölgedeki istikrarsızlık, işte Kuzey Afrika'daki istikrarsızlık, bütün gördüğümüz bu tablo bizi bu istikrar alanına daha çok yatırım yapma, daha öngörülebilir ilişki kurma konusunda buna yatırım yapmanın daha mantıklı olduğunu gösteriyor.

Şöyle bir şey de olmasın: Yani sadece... Evet, dedikleri doğrudur, dış politika evde başlar, kendi evimizle ilgili yapmamız gereken şeyler var. Reform süreci hayatımız devam ettiği müddetçe etmesi gereken bir süreçtir. Ama şimdi net bir şey söyleyeyim size: Yani Türkiye'de olağanüstü hâl kararı alma ihtiyacı 15 Temmuz darbe girişiminden sonra ortaya çıkmıştır. Bunun binde 1'i... Bakın, net söylüyorum bunu, size tamamen analitik olarak söylüyorum. Bakın, böyle bir darbe girişiminin yarısı kadar bir tehdit -bütün bu Avrupa ülkelerini tanıyorum- herhangi bir Avrupa ülkesinde olsaydı bu olağanüstü hâlin kırk katı tedbir alırlardı, sınırlarını kapatırlardı. Brüksel'e giden arkadaşlar görüyordur. Soğukta asker, tim, öteki beriki geziyor.

İkincisi: Fransa meselesinde o kadar iyimser olmayın. Burada, Türkiye'de bir siyasal romantizm var bu konuda. "Olağanüstü hâli kaldırıyorum." diyor. Olağanüstü hâlin içerisindeki bütün kanunları normal kanunların içerisine sokuyor. Orada alınan tedbirler fevkalade tedbirler. Ha, şunu eleştiren olabilir: İşte "KHK'lara şu madde girseydi, bu madde girmeseydi. KHK'ların sınırı şu mu olmalıdır, bu mu olmalıdır?" Ama bunu getirip de Türkiye'nin şu anki güvenlik ihtiyaçlarıyla karşı karşıya getirmeyelim. Bu, hiçbir şekilde aslında itiraz edecekleri bir mesele değildir yani çok net bir tablo vardır ortada Türkiye'nin karşı karşıya olduğu. Düşünün arkadaşlar, 1.295 kilometrelik Irak-Suriye sınırı Almanya'da olsa, Fransa'da olsa, bunun gibi DEAŞ'la, PKK'yla mücadele etmek durumunda kalan bir devlet yapısı olsa alabilecekleri tedbiri düşünün. Şu konuda hassas olalım, bu konuda birbirimizi uyaralım ve ortak bir duyarlılık oluşturalım, özgürlük-güvenlik dengesini kurma konusunda. Şöyle bir şey de var: Geçmişten itibaren cumhuriyet tarihi boyunca kendi kendimize reform yapma konusunda çok fazla yüksek performans gösteremedik, bunları gerçekleştiremedik. Niye? İçerideki kırılmalık başkaydı, işte, bahsettiğiniz darbeler, vesayet alanları... Bir zamanlar ben öğrenciyken Türkiye'nin siyasi gündemini siyasi cinayetler şekillendiriyordu. Daha sonra ben siyasete girdim, AK PARTİ hükûmetlerinin ilk beş senesinde bile Türkiye nefesini tutuyordu, her ay Millî Güvenlik Kurulu toplantılarının gündemiyle "Millî Güvenlik Kurulundan ne karar çıkacak?" diye yaşıyordu. Yani bugünlere, bütün bu alanların geride bırakılmasına çok kolay gelinmemiştir. Hatta bir gün bir açıklama yapmıştım basının önünde, AK PARTİ'nin MKYK toplantısına girerken dedim ki: "İlk defa iktidar partisinin MKYK toplantısını izleyen gazeteci sayısı Millî Güvenlik Kurulunu izleyen gazeteci sayısını geçmiştir, bu bir normalleşme işaretidir." Türkiye'nin bütün gündemini, bütün kimyasını o değiştiriyordu. Ama o dönemlerde bile bu reformlar yapılmıştır, bu reform iradesi yine ayaktadır, bu hep beraber yapmamız gereken bir şey.

Bir de reform meselesi ve bu meselelerdeki... Avrupa Birliği meselesinde, Avrupa Birliği taraftarlarına söyleyeceğimiz şey, sadece AK PARTİ meselesi değildir. Şuna da dikkat edelim arkadaşlar, yani bunu size çok samimiyetle söylüyorum... İşte, bana söylüyorlar, gidiyorum; bunlarla da arkadaşız, birbirimizde direkt cep telefonlarımız var, bu bakanların hepsiyle, bu komiserlerin hepsiyle. İşte, "Siz böyle diyorsunuz ama sizin milletvekilleriniz geliyor şöyle söylüyor, sizin arkadaşlarınız geliyor şöyle söylüyor." Şimdi, bu bizim aramızdaki siyasi görüş ayrılıklarını kanıtarak elde ettikleri şey, kendilerinin yerinde sayması için bahane üretiyorlar. Evet, aramızda siyasi görüş ayrılıkları var, pek çok konuda da var ama en azından şu: Buradan kendilerinin üzerine düşeni yapmamak için bahane üretmelerine müsaade etmeyelim. Hep beraber şunu söylememiz lazım: "Kardeşim, fasılları açın, bu fasılları açın ve ancak bu şekilde ilerleyelim." Avrupa Birliği ile Türkiye arasındaki ilişkinin ilerlemesinin yolu budur.

Arkadaşlarımız bahsettiler: “Gümrük birliği meselesini güncelleyin, aksi takdirde bunda bir tıkanma olursa şu şekilde zararlar olur.” diye. Net bir şekilde söyledim arkadaşlar yani buna biz hazırız, bu güncellemeye hazırız, kurumlarımız hazır. Burada Komisyona Konseyin yetki vermesi gerekiyor. Herhangi bir şekilde de ekonomik ilişkilerin kesilmesi diye bir şey söz konusu değil.

Bir arkadaşımız eleştirdi yine vize serbestisine... Yani “Önceden biliyordunuz bu Terörle Mücadele Yasası’nın değiştirileceğini. Daha sonra niye eleştiriyorsunuz?” diye. Şimdi, burada bir şablon yok elimizde. Terörle Mücadele Yasası’nın değişiminin şekli ve mahiyeti önemli. Şimdi ben bakıyorum, bana diyor ki: “Terörle Mücadele Yasası şu şekilde değiştirirsen benim için tatminkâr.” Ama ben Avrupa Birliğindeki ülkelere bakıyorum, son yıllarda yaptıklarına, benim kadar terör tehdidi altında olmadıkları hâlde, tam tersi, ağırlaştıran hükümler alıyorlar. Dolayısıyla mesele, yine aynı pozisyonda duruyoruz ama bunun mahiyetiyle ilgili ve şekliyle ilgili tartışmayı sürdürüyoruz. Bir arkadaşımız da bahsetti “Henüz yol haritası verilmemiş.” diye. AB ile Türkiye arasındaki yol haritasında problem yok. Zannediyorum, kastettiği şey budur; bununla ilgili yol haritası verilmemiş, bunu hâlâ aramızda tartışıyoruz, bu değişimin...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ama Sayın Bakan, oradaki uluslararası anlaşma değil mi?

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Hangisi?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Davutoğlu o taahhütleri verdi.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Tamam da orada şablon yok diyorum. Terörle mücadele konusunda...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Biz tartışalım bunu, şablonu biz koyalım.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Anladım, şunu söylemeye çalışıyorum: Avrupa Birliğindeki tek tek ülkelerin bu konuda Avrupa Komisyonu tarafından belirlenmiş ortak bir şablonu yok. Birisi bir kanun düzenliyor, bir başkası bir kanun düzenliyor. Komisyon diyor ki: “Bu uygun, bu uygun, bu uygun değil.” Tamam mı?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Biz tartışmadık bunu Mecliste.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Hayır, bu Hükümetten beklenen bir teklif, Terörle Mücadele Yasası’yla ilgili bir şey. Yani bu, Avrupa Komisyonu ile Hükümet arasındaki bir şey. “Bana bununla ilgili sen önerini ver.” diyor.

ERTUĞRUL KÜRKÜ (İzmir) – En önemli mesele, ifade özgürlüğü ile şiddet arasındaki bağın koparılmamış olması, yani bütün tartışma oradan kaynaklanıyor.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Şu, ben size söyleyeyim daha somut örnekler: Mesela diyor ki yüzünü kapatarak işte, elinde molotofkokteyli varsa bunu suç saymamamı istiyor. Ben de diyorum ki bu şartlar altında benim yaşadığım deneyim var, ben molotofkokteyli suç sayarım, yüzün kapatılmasını suç sayarım mesela. Somut örneklerden bahsediyorum, bu bahsettiğinizin dışında bahsettiğiniz tartışma alanının dışında somut örneklerden bahsediyorum.

GARO PAYLAN (İstanbul) – İfade özgürlüğü...

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Yani konuştuğumuz şeyden bahsediyorum size. Yani bu tip düzenleme talepleri var.

BAŞKAN – Otuz saniyede biter mi bu düzenlemeler Sayın Bakan?

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Bu giriş kısmı, şimdi asıl somut konulara giriyorum. Müsaade ederseniz...

BAŞKAN – Sayın Bakanım, sabah beşte kalktım, yedi uçağıyla geldim, yirmi iki saati tamamladım, on altı saattir buradayız. Ne kadar zaman...

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Tamam Başkanım, mümkün olduğu kadar hızlı hızlı söyleyeyim.

BAŞKAN – Ne kadar zaman lazım size?

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Ya, burada arkadaşlara epey notlar var, hızlı hızlı söyleyeceğim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Ben size süre vereyim Sayın Bakanım çünkü geçen senenin cevapları bu görüşmeler başlamadan üç gün önce geldi, onun için şey olmasın.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Evet, o konuda bir mahcubiyetimiz var.

BAŞKAN – Benim de var, dağıtmadım ben gelen cevapları efendim, mahcup olduğum için.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Heyetinizden, Komisyonunuzdan özür diliyoruz. Bir arkadaşımızın yaptığı hata yüzünden böyle bir durum oldu, bizi affedin o konuda.

BAŞKAN – Ben de dağıtmadım efendim, bilginiz olsun yani.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Benim de dağıtmadığınız şeyi gizli tutsaydınız size olan sevgim daha çok artabilirdi ama sevgimde bir eksilme yok, sadece artış olmadı.

BAŞKAN – Güzel, zeki insanları seviyorum.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Estağfurullah, hepimiz zekiyiz.

Bu arkadaşımız, Sayın Özgökçe ayrıldı buradan. Ben, doğrusunu söylemek gerekirse çok şaşırđım buna, kendisine de söylemek isterim. Yani şimdiye kadar dünyada bu kadar göçmenlerle ilgili toplantıya katıldım, Avrupa Birliğinde bu kadar panele katıldım, bu duyduğum eleştirileri hiç kimseden duymadım. Birleşmiş Milletler yetkilileri, Avrupa Birliği Komisyonu yetkilileri, Avrupa Birliğinin ilgili komiserleri...

BAŞKAN – Bedia Hanım'ın konuşmasını söylüyorsunuz değil mi? Çok doğru zaten.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Evet, evet, hanımefendiden bahsediyorum.

Her zaman Türkiye'nin bu konuda teşekkür edilmesi gereken bir ülke olduğunu, göçmenleri misafir etme konusuna ortaya koyduğu kapasitenin takdirle karşılanması gerektiğini ifade ettiler. Ayrıca hatta Birleşmiş Milletler yetkililerinin bize hani şöyle dolaylı manada da söylediğı bir şey var: “Ya, bu standartları o kadar yükselttiniz ki bu standartların bu kadar yükseltilmesi başkaları için de örnek olacak ama nasıl adapte olacaklar, onu bilemıyoruz.” gibisinden. Ha, ben bu şeyi de anlamadım çok ama burada söyleyeyim. Yani ben her zaman için kullanırken bu ifadeyi kullanıyorum, “Suriyeli kardeşlerimiz” ifadesini kullanıyorum, hukuki ifadesi tabii ki farklı olabilir ama bunlar...

ERTUĞRUL KÜRKÜ (İzmir) – “Misafir” kavramından...

BAŞKAN – “Misafir” ifadesine takmıştı, “misafir” ifadesini sevmemişti Sayın Özgökçe.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – “Misafir”i aramızda kullanıyoruz.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Misafir gelir ama bir gün gönderilir, statü farklı.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Hayır, hayır, onu anlıyorum. Bizim kullandığımız şudur: Ben “Suriyeli kardeşlerim” dediğimde de uluslararası statü değil, bu siyasi dilde, günlük dilde kullandığımız bir şey ama...

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ (İzmir) – O bir retorik yani.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Tabii, retorik, şu anda da yaptığımız o.

Ama hukuki statüsüyle ilgili zaten şey açık, geçici koruma altında statüsü içerisinde, bununla ilgili bir mesele yok. Biz sadece bunu dil olarak kullanıyoruz. Tabii ki, hukukçular vesaire bu literatüre dikkat edecekler. Bizim kullandığımız o manadadır.

Şimdi, bu geri göndermeme ilkesini arkadaşlar, en sağlam uygulayan biziz. Dünyada bizim kadar... Yani “Şu anda açık kapı ilkesini kim uyguluyor?” deseniz dünyada bir tek Türkiye uyguluyor açık kapı ilkesini, uygulamayan... “Kim uygulamıyor?” dersiniz bazı Avrupa Birliği üyesi ülkeler uygulamıyor açık kapı ilkesini, bu çok net bir tablo.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, konu ekonomi olunca da eleştiriyorlar, siz gelmediniz, o diğer bütçeleri bilmiyorsunuz yani.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Evet.

Dolayısıyla, bakın, hiçbir devlet, güvenliği açısından bu riski göze almaz, bir günde sadece Kobani’den 100 bin kişi alınmıştır. 100 bin kişinin neyini kontrol edeceksiniz; içinde DEAŞ mensubu var mı, PKK mensubu var mı, rejimin, muhaberatının adamları var mı, canlı bomba var mı? Ama açık kapı politikası uyguladığınız için, “Bu insanlar ölüme terk edilmesin.” diye bunu yapıyorsunuz ve Türkiye bu konuda bütün alanlarda takdir gören bir ülkedir.

Bu duvar meselesinde, tabii ki duvar öreceğiz, sadece fiziki duvar da örmüyoruz, Avrupa Entegre Sınır Yönetimi çerçevesinde, ısıya duyarlı, termal kameralarla ve çeşitli uydu yöntemleriyle de sınırlarımızı takip edeceğiz. Sınırlarımıza dönük olarak çok ciddi bir terör akını vardır, bu sınırları koruyamazsak bugün burada konuştuğumuz hiçbir şeyi koruyamayız. Burada bu sadece fiziki bir şey değildir, tam tersine bu konuştuğumuz değerleri korumak için bu sınırlara ihtiyacımız var.

Sayın Bakanımız bu IPA fonlarıyla ilgili bilgi istemişti. Tabii, çevre alanında 32 adet projede 750 milyon avroluk uygulaması devam eden projeler var; ulaştırma alanında 727 milyon avro tutarında üç büyük altyapı projesi, bölgesel rekabet edebilirlik alanında 519 milyon avro tutarında projeler, insan kaynaklarının geliştirilmesi alanında 488 milyon avro, kırsal kalkınma alanında, tarım, hayvancılık, gıda, balıkçılık, alternatif tarım alanında 780 milyon avro tutarında var, ayrıca diğer fasıllar bazında da var. Sayın Bakanımıza bunu takdim edeceğim.

Bu bahsedilen “Bakanlık bütçesindeki cari transfer kaynaklı bütçe artışının ve bütçe içindeki payının yüksekliğinin nedeni nedir?” diye. Bakanlık bütçesinin cari transfer kaleminin yüzde 98’i Erasmus Plus Programı 2018 yılı katılım bedelidir. Katılım bedeli her yıl için sabit olup 72 milyon avrodur. Kur farkından dolayı artış oranı yüzde 11’dir, 2017-2018 için. Erasmus Plus Programı’nın katılım ücretinin yarısı IPA’dan diğer yarısı ise ulusal bütçeden kaynaklanmaktadır. Cari transferdeki kaynak bu amaçla kullanılmaktadır.

Bu, tabii, Sayıştay meselesini -Bülent Bey’in söylediği- geçen sene de konuşmuştuk, bu (E) cetveli meselesi. Biz ABİS (Avrupa Birliği İletişim Stratejisi) özel hesabı, AB üyeliği yönündeki çalışmalarını desteklemek üzere önceden öngörülmemiş ve hazırlık için yeterli süresi bulunmayan faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için ilk defa 2015 yılında ihdas edildi. Bütçe kanununun (E) cetvelinde yer verilen söz konusu hesaba ilişkin her yıl Maliye Bakanlığı tarafından usul ve esaslar yayımlanıyor. Yapılan harcamalar bu usul ve esaslara dayalı olarak yürütülmektedir. (E) cetveli kapsamındaki tüm harcamalar Sayıştay Başkanlığı ve Maliye Bakanlığının denetimine tabidir. Bu kapsamda özel hesaba 2015 yılında 1 milyon 172 bin lira, 2016 yılında 1 milyon 760 bin lira bir ödenek aktarılmış olup

2017 yılında bu hesaba herhangi bir ödenek aktarılmamıştır. 2015 ve 2016 yıllarında aktarılan toplam 2 milyon 932 bin liranın bugüne kadar 2 milyon 436 bin 839 lirası harcanmıştır. 13 Kasım itibarıyla hesabın bakiyesi 501.869 liradır.

Şimdi, bu 2010 yılı Sayıştay Denetim Raporu'nda (E) cetveline ilişkin beş adet bulguya yer veriliyor. Birincisi, dönem sonu itibarıyla özel hesapta kalan tutarların usul ve esaslarda yer alan bir düzenlemeyle sonraki yıla devredilmesi. Usul ve esasları madde 10'da belirtilen özel hesabın dönemi takvim yılıdır. "Dönem sonu itibarıyla özel hesapta kalan tutarlar Bakanlık bütçesiyle ilişkilendirilmeksizin ertesi yıla devreder." hükmü gereğince, Bakanlığımız saymanlığı tarafından özel hesapta yıl sonuna kalan tutar sonraki yıl hesabına devredilmiştir. İhtiyaçtan fazla bir tutarın özel hesaba aktarılması konusunda Sayıştayın görüşü doğrultusunda 2017 yılında özel hesaba engel herhangi bir aktarım yapılmamıştır.

Bu şeye cevap verdiğimi düşünüyorum yani bundan sonrasıyla ilgili olarak, bizim önümüzde AB konusundaki çalışmalarla ilgili olarak niyetimizin ve irademizin bu olduğu yönünde ve stratejik planı bu çerçevede uygulamaya sokacağımız şeyinde...

Utku Bey sormuştu ama kendisi yok, bu Jean Monnet Burs Programı; geçen yıl akademik duyurusuna ilişkin olarak teknik çalışmalar devam ediyor. Programa kaldığı yerden devam edeceğiz. 2016-2017 akademik yılı uygulamasını darbe girişimi ve ardından yaşanan olağanüstü koşullar nedeniyle iptal etmiştik ama onu seneye uygulayacağız.

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi tarafından bu siyasi denetim sürecine alınmamızla ilgili... Tabii, 2004 yılında denetim sürecinden çıkmıştık. Bu yıldan itibaren yargı reformu paketleri, Anayasa değişiklikleri, sivilleşme reformları yaptık. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Kamu Denetçiliği Kurumunu kurduk, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı başlattık. Dolayısıyla, esasında muhataplarımızla görüştüğümüzde bunların, bu denetim sürecinde çıkış noktasında üzerimizde olan mükellefiyetlerin büyük oranda yerine getirilmesi hususunda bir irade olarak gözüktüğünü söylemelerine rağmen, maalesef 15 Temmuz darbe girişimini atlatmamıza rağmen, demokrasi, hukuk devletini korumak için atılmış adımları böyle bir tablonun içerisine soktular. Bakın, bunlarla da görüşürken yine çok net bir şekilde bunları paylaşıyorum; tamam, haklısınız ama buradaki hava bu. Yani bunların arkasında her zaman çok böyle ilkesel şeyler olduğunu düşünmeyelim. Böyle bir siyasi şey var, bir siyasi kopuş durumu var.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Türkiye algısı var.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Efendim?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Türkiye algısı var.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, son altı dakika.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bir normalleşme ihtiyacı var.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Yani şöyle bir şey yapmayalım, "Normalleşme ihtiyacı var." diyorsanız buna bir şey demiyorum ama şunu da yapmayalım: Burada çok sabit, çok ilkeli bir yazılım var da, o geliyor, burayı yargılıyor gibi bir şey meselesi değil. Dolayısıyla biz...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ona katılıyorum. Burada verilen malzemeler çok kötü Sayın Bakanım.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANI ÖMER ÇELİK (Adana) – Malzemeleri de tek tek konuşuruz da şimdi o bütçenin şeyi değil. Bahsettiğiniz konuları da tek tek konuşuruz da bu bütçenin işi değil. Ama şunu bilelim yani: Bu malzemeleri bize karşı kullananların –Zekeriya Bey bir ayırım yaptı, Sayın Bakanımız–

yani bunun içerisinde hakikaten iyi niyetli olan bir grup, azınlıkta bir grup bunlar, çok fazla değil. “İlerleyelim, çalışalım, edelim.” “Peki, nasıl çalışacağız?” dediğimiz de bizim stratejimize uygun bir şekilde bu yaklaşımı gösteriyorlar ama diğer grubun, işte Almanya’nın, diğer ülkelerin baskısı altındaki grubun maalesef blokajı yüzünden bu mesele ilerleyemiyor.

Bu mültecilerle ilgili konumuzdan bahsettim. Bu bir şantaj ya da bu onları diğerlerine karşı kullanmak şekilde bir yaklaşım değil, verdikleri sözün hiçbirinin tutulmaması karşısında biz bu anlamaya sadık kalmak zorunda değiliz. Yani bu insanları biz Akdeniz’in sularına bırakacağız anlamına gelmiyor çünkü şöyle bir ikiye bölünme var: İkide bir açıklama yapıyorlar, “Türkiye’yi 18 Mart Anlaşması konusunda takdir ediyoruz, Avrupa Birliği bu anlaşmayla ilgili olan bütün taahhütlerine bağlıdır.” Peki, bağlısın da hangi görevini yerine getiriyorsun? Türkiye bütün mükellefiyetlerini yerine getirmiş, sen hiçbir mükellefiyetini yerine getirmiyorsun. Bu, ikiye bölünme ve çifte standarda karşı koyduğumuz bir tavidir.

Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Diğer cevap vermediğim hususları uygun bir şekilde iletelim.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, mümkünse Genel Kurula kadar yazılı alalım.

Sayın Bakanımıza teşekkür ediyoruz öncelikle.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANİ ÖMER ÇELİK (Adana) – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN - Değerli hazırun, kurum bütçeleri ve kesin hesapları üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutuyorum.

Avrupa Birliği Bakanlığının bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(Avrupa Birliği Bakanlığı 2018 yılı bütçesi ile 2016 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN - Türk Akreditasyon Kurumu bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(Türk Akreditasyon Kurumu 2018 yılı bütçesi ile 2016 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN – Böylelikle gündemimizde bulunan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu olsun.

Sayın Bakanım, size teşekkür ediyoruz, bütün katılımcılara da teşekkür ediyoruz.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANİ ÖMER ÇELİK (Adana) – Sayın Başkan Bülent Bey’e sözüm vardı, onu yerine getireyim müsaadenizle, bir cümle.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANİ ÖMER ÇELİK (Adana) – Charles Dickens “İki Şehrin Hikâyesi” romanına girerken şöyle başlıyor: “Zamanların en iyisiydi, zamanların en kötüsüydü; umutsuzluk kışıydı, umut baharıydı.” diye. Dünya ne kadar zor olursa olsun umut baharını inşa ederiz hep birlikte inşallah. Bu irademizi koruyalım diyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – İnşallah.

Değerli arkadaşlar, 14 Kasım Salı günü saat 13.00’te görüşmelere devam etmek üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 03.09